

355.40(430)

T-99

Nemačka
obaveštajna
služba
IX

**NEMAČKA
OBAVEŠTAJNA
SLUŽBA**

DRŽAVNI SEKRETARIJAT
ZA UNUTRAŠNJE POSLOVE FNRJ
UPRAVA DRŽAVNE BEZBEDNOSTI
III odeljenje

**NEMA KA
OBAVEŠTAJNA SLUŽBA**

IX

**BEOGRAD
1956**

IX

ZBIRKA DOKUMENATA

U S T A Š K A N D H

S A D R Ź A J

Broj Strana
dokumenta

I. POLITI KI OKVIRI OBAVEŠTAJNE DELATNOSTI

1) *Odnosi izme u ustaša i nema kih inilaca*

380.	Zahvalnost Ante Paveli a dr Veesenmayer-u .	1069
381.	Prepiska Paveli — Weichs1071
382.	Nema ki poslanik u Zagrebu protiv BdS-a Beograd1073
383.	Nema ko-ustaška politi ka informativna služba	1075
384.	Nema ko politiziranje oko ustaških grupa	1077
385.	Politi ke kombinacije oko vlade NDH	1080
386—388.	Me usobno denunciranje ustaških funkcionera	1082
389.	Smenjivanje ministra spoljnih poslova NDH po nema kom zahtevu1088
390.	Veze ustaških funkcionera sa aparatom Sipo i SD-a1090
391.	Zelja Košaka za vezama sa SS-om1092
392—394.	Himmler-ova poseta Zagrebu1094
395.	Himmler se ogra uje od Kvaternika	1099
396.	Dogovor o formiranju „Handžar“ divizije	1102
397—401.	Sporovi oko „Handžar“ divizije1105
402.	Stav Nema kog generala u Hrvatskoj prema ustašama1115
403—404.	Izvršna vlast Wehrmacht-a u NDH1119
405—406.	Držanje Wehrmacht-a prema NDH i njenom stanovništvu1123
407—408.	Neubacher-ovo politiziranje u NDH1127
409.	Neubacher protiv Kasche-a1130
410—413.	Neubacher obaveštava i o situaciji u NDH	1131

2) *Uloga nema ke narodnosne grupe*

414—415.	Rukovodioci nema ke manjine o njenom radu za Tre i Reich1141
416.	Obrazovanje posebnih oružanih formacija nema ke narodnosne grupe u NDH1154
417.	Regrutna komanda SS-a u Be u1156

418—419.	Regrutovanje u SS-diviziju „Prinz Eugen” . . .	1158
420.	Volksdeutscher-i vrbuju Hrvate i Srbe za nema ku policiju . . .	1162
421.	Obaveštajno aktiviranje nema ke narodnosne grupe . . .	1164
422—427.	Obaveštajna delatnost volksdeutscher-skih organizacija u NDH . . .	1166
428.	Politi ka informativna delatnost Volksdeutscher-a . . .	1180
429—431.	Sukobi izme u Volksdeutscher-a i ustaša . . .	1184
432—433.	Einsatzkommando Sipo i SD-a u Zagrebu podržava prepotenciju Volksdeutscher-a . . .	1192
434.	Nezadovoljstvo volksdeutscher-skih preseljenika u Poljskoj . . .	1196
435.	Situacija u volksdeutscher-skim područjima . . .	1198
436.	Evakuacija Volksdeutscher-a iz NDH	1201

II. VOJNA OBAVEŠTAJNA SLUŽBA

1) Nema ki general u Hrvatskoj i trupna obaveštajna služba — Ic

437.	Formiranje nema kih vojnih ustanova u NDH . . .	1204
438.	Komandne funkcije nema kog generala u Hrvatskoj . . .	1206
439.	Propagandne direktive Wehrmacht-a u NDH . . .	1210
440.	Veza obaveštajne trupne službe SS-formacija sa Volksdeutscher-ima . . .	1216
441.	Veza izme u trupne obaveštajne službe o Policije poretka	1218

2) Abwehr

442.	Poslovni red Ast-a Zagreb	1220
443.	Postupak sa poverljivim predmetima Abwehr-a . . .	1223
444.	Ast Zagreb traga za saveznim oficirima . . .	1224
445.	Interesovanje" Abwehr-a za sovjetske oficire kod partizana . . .	1226
446.	Nadležnost Abwehr-ovih organa za saslušavanje zarobljenika . . .	1228
447.	Abwehr prati rad ustaške obaveštajne službe . . .	1231
448.	Saradnia Abwehr-a sa policiskim atašoom . . .	1233
449.	Suparništvo i nepoverenje u saradnji Abwehr — policiski ataše	1236
450.	Abwehr prikuplja podatke o prilikama i objektima na terenu	1238
451.	Pitanje kriptografije i šifrovanja u okviru Abwehr-a	1241
452.	Album partiskih i partizanskih rukovodilaca . . .	1246
453.	Abwehr posmatra rad ustaških vlasti	1248

454.	Abwehr registruje pojedine kategorije strujnika	1250
455.	Upotreba golubova pismošoš	1252
456.	Struktura Abwehr-a u NDH	1254
457.	Rad Abwehr-ovih ispostava na terenu	1257
458.	Rad Abwehr-ovog uporišta u Biha u	1260
459.	Oslobaenje agenata i saradnika Abwehr-a od vojne dužnosti	1262
460.	Nagraivanje Abwehr-ove agenture	1266
461.	Legitimacija i snabdevanje agenture	1267
462—463.	Isprave Abwehr-ovih agenata	1269
464—466.	Li nost Abwehr-ovog agenta Dul i a	1274
467—468.	Abwehr-ova delatnost sa teritorije Reich-a	1280
469.	Delovanje mornari ke obaveštajne službe	1284

3) GFP — Tajna vojna policija

470.	Egzekutivni zadaci GFP-a	1288
471.	Ustaška policija predaje GFP-u državljane NDH	1290
472.	Akcija Tajne vojne policije u Banjoj Luci	1293

III. APARAT SS-a I POLICIJE

1) Delatnost ustanova RSHA

473.	Hapšenje francuskih državljana po vanrednom spisku poternica	1297
474—475.	Hapšenje britanskih državljana po vanrednom spisku poternica	1297
476—477.	Otkrivanje saradnika predratne britanske obaveštajne službe	1300
478.	SD angažuje saradnike u NDH	1306
479.	Službene funkcije policiskog atašea	1309
480—481.	Policiski ataše daje političke ocene o rukovodiocima NDH	1311
482.	Odnosi između nemačkog poslanika i policiskog atašea u Zagrebu	1316
483.	Opštenje policiskog atašea sa ustanovama RSHA preko nadležnosa Sipo i SD-a u Sloveniji	1321
484.	Praenje rada italijanske obaveštajne službe	1322
485—486.	Sprovoenje lica iz NDH	1324
487.	Nadležnost policiskog atašea za izdavanje viza	1327
488.	Rad agenta Rudolfa Treu-a iz Sarajeva	1330
489—493.	Postupak sa agentom Agathe von Hausberger	1331
494.	Interesovanje policiskog atašea za generala Marica	1337
495.	Maarski obaveštajni oficir — Helm-ov agent	1339
496.	Direktiva RSHA za vrbovanje jednog agenta	1341
497.	Policiski ataše preporučuje svoga agenta pretpostavljenim ustanovama	1344
498.	Staranje RSHA za svoga agenta	1346

499—503.	Putovanje Velikog muftije jerusalimskog u NDH	1348
504.	Prekidanje saradnje sa agentom zbog njegovog razmetljivog držanja1357
505.	Odnosi izme u policiskog atašea i pretstavnika Reichsfuehrer-a SS u NDH	1358
506.	Dnevni raport Einsatzgruppe Sipo i SD-a u NDH	1361
	<i>2) Odnosi prema vlastima NDH</i>	
507.	Nema ka obaveštajna služba se upli e u personalna pitanja upravnog aparata NDH	1371
508.	Žalbe protiv postupaka nema kog policiskog aparata u NDH1373
509.	Žalbe ustaške policije na delatnost nema kih bezbednosno-policiskih organa1378
510—512.	Ustaše prikrivaju pojedine hapšenike od Nemaca	1378
513.	Policiski ataše prikuplja obaveštenja o odnosima me u ustašama1382
514.	Stalna kontrola funkcionera NDH1386
515.	Policiski ataše špijunira funkcionere NDH u Sarajevu1387
516.	Nema ka pomo ustaškoj obaveštajnoj službi	1389
517.	Nemci kontrolišu ustašku obaveštajnu službu	1392
518.	Agentura policiskog atašea u obaveštajnom aparatu NDH1394
519.	Obaveštajna služba Ministarstva inostranih poslova NDH1395
520.	Ustaška poverljiva anketa o vojno-politi koj situaciji1397
521—522.	Ustaška obaveštajna služba u Be u1399
523.	Reorganizacija ustaške obaveštajne službe u Be u	1404
524.	Nema ko-ustaška obaveštajna saradnja	1406
525—529.	Me usobna sumnji enja i špijuniranja nema ke i ustaške obaveštajne službe1409
530.	Bojazan od skretanja ustaške politike	1419
531.	Postavljanje policiskog atašea NDH u Berlinu	1422
532.	Li nost agenta dr Ante Cilige1424
	<i>3) Policiske formacije</i>	
533.	Formiranje nema kih policiskih jedinica sa hrvatskim ljudstvom1427
534—537.	Nema ka policija vrši odmazde u NDH	1429

IV. POSEBNI PROBLEMI

1) Delatnost protiv KPJ i NOP-a

538.	Pitanje zarobljenika u IV ofanzivi1436
539.	Policiskom atašeu stižu i iz drugih zemalja obaveštenja o partizanima u NDH1439
540.	Helm-ova obaveštajna delatnost protiv partizana	1441

541—542.	Nema ko-ustaška saradnja u obaveštajnom radu protiv KPJ i NOP-a	1442
543.	Akcija protiv zajma narodnog oslobođenja	1447
544—545.	Povodom brošure maršala Tita o nacionalnom pitanju Jugoslavije	1450
546—547.	Prebegli ka akcija III SS-tenkovskog korpusa	1455
548.	Vojna naredba: kako se treba držati u vozovima koji prolaze kroz ugrožena područja	1465
	<i>2) Borba protiv stranih obaveštajnih službi</i>	
549.	Ugrađivanje nemačkih agenata u maarsku obaveštajnu službu	1467
550.	Kontrola poljske emigracije	1469
551—553.	Agenturna obrada poljske emigrantske grupe	1471
554.	Korišćenje ustaških obaveštajaca u inostranstvu	1475
555.	Sumnje u lojalnost ustaša	1477
556.	Rad na otkrivanju britanske obaveštajne službe	1479
	<i>3) Diverzantska delatnost</i>	
557.	Saradnja ispostave Abwehr-a sa jedinicama „Brandenburg“	1481
558—559.	Specijalne izviđačke grupe protiv partizana	1485
560.	Saradnja jedinica „Brandenburg“ sa etnicima	1483
561.	Lik poručnika Boeckel-a	1489
562.	Pripreme za poduhvat „Theodor“	1495
	<i>4) etnici</i>	
563—564.	Piepiska izme u ustanova Sipo i SD-a oko etničkog zahteva za priključenje Hercegovine Srbiji	1497
	REGISTAR DOKUMENATA	1505
	REGISTAR LICA	1559
	SPISAK SKRAŠTENICA	1605

I. POLITI KI OKVIRI OBAVEŠTAJNE DELATNOSTI

1) Odnosi izme u ustaša i nema kih inilaca

ZAHVALNOST ANTE PAVELICA Dr VEESENMAYER-u

Prilikom osnivanja NDH zna ajnu ulogu je igrao nema ki politi ko-diplomatski i obaveštajni agent dr Edmund Veesenmayer. Kada je napustio Zagreb, uputio mu je Paveli slede e pismo.

DOKUMENAT BR. 380

Dragi gospodine Veesenmayer !

Težak, ali veoma astan naro iti zadatak koji ete imati da vršite u pretstoje e vreme u korist Reich-a i Hrvatske, razlog je što nas povremeno eš e napuštate.

Koristim ovu priliku da Vam odam, u ime hrvatskoga naroda i u svoje ime, naro itu zahvalnost za velike istoriske zasluge koje ste pružili za stvaranje Nezavisne Države Hrvatske i njenu izgradnju.

Takve zasluge, koje se svega jednom pojavljuju u asu ro enja država, stvaraju me usobne obaveze i za najdalju budu nost, tako i u ovome slu aju, da Vi i mi ostanemo me-usobno verni u uzajamnom pomaganju, kako to kateggori ki zahtevaju interesi Reich-a i Hrvatske, u prošlosti, a tako i u budu nosti. Ose am unutrašnju potrebu da naglasim da ste.

uz zalaganje svoje bitave li nosti, ne strahuju i ni od kakvih opasnosti, u najtežim vremenima pomagali mome vojskovo i savetom i delom.

Zadržavam sebi pravo, da Vam u kasnijoj prilici, na narodu iti na in, za Vaše zasluge odam po ast.

Uz najlepše pozdrave izražavam svoje ose anje pozdravom Heil i pobeda Führer-u !

PREPISKA PAVELIC—WEICHS

Paveli je održavao veze sa visokim, rukovodionicima Wehrmacht-a, bez obzira što oni više nisu bili na službi u NDH. Tako je naprimer estitao generalu Weichs-u, kada je ovaj unapređen za feldmaršala. Weichs je 1941 godine komandovao nemačkom armijom, koja je preko Slovenije i Hrvatske prodrla u Jugoslaviju. Na ovu estitku je Weichs odgovorio Paveli u preko nemačkog vojnog atašea u Zagrebu.

DOKUMENAT BR. 381

Zastupnik Vojnog atašea
J. Br. 0244-43

Zagreb, 28.3.1943

A utantu hrvatskih oružanih snaga kod poglavnika
gospodinu pukovniku **P r e b e g u**

Mnogo poštovani gospodine pukovni e !

U prilogu priklju ujem svojeru no pismo gospodina generalfeldmaršala barona von Weichs-a, s molbom da ga podnesete poglavniku.

Potpis ne itak
potpukovnik

Prilog :
1 pismo

Privremeno Nuernberg, 13.3.43

Vaša ekšelencijo !

Na Vašoj ljubeznoj estitci povodom moga unapre enja za generalfeldmaršala, izražavam Vam svoju najodaniju zahvalnost.

Istovremeno Vas molim da izvolite primiti moju zahvalnost uz najdublje poštovanje za podeljeno mi najviše hrvatsko ratno odlikovanje, koje mi ini osobitu ast. Nosim ovaj visoki orden sa naro itim ponosom i u zahvalnom se anju na hrabre hrvatske trupe koje su se borile pod mojom komandom. Vaša ekšelencija može biti sigurna da e me borbena zajednica sa juna kim sinovima Hrvatske kao i misao na ponosne dane oslobo enja Zagreba vrlo tesno vezati sa slobodnom hrvatskom državom i narodom.

Neka 1943 godina donese našem savezni kom oružju ratnu sre u i uspeh.

Sa izrazom moje osobite zahvalnosti i odli nog poštovanja ostajem Vašoj ekšelenciji

najodaniji
baron von Weichs s. r.
generalfeldmaršal

**NEMACKI POSLANIK U ZAGREBU
PROTIV BdS-a BEOGRAD**

Siegfried Kasche, nema ki poslanik u Zagrebu, ustao je protiv odluke BdS-a Beograd da uputi na teritoriju Paveli eve države svoga pretstavnika, stim da ovaj bude pridružen Zapovedniku nema kih trupa u Hrvatskoj, generalu Luethers-u. Ovo je Kasche smatrao uplitanjem u svoju nadležnost a zvani no je to okarakterisao gestom protiv suvereniteta Paveli eve države.

DOKUMENAT BR. 382

Reichsfuehrer SS-a Služba bezbednosti Otesek za vezu		
Primljen Dan mesec godina čas od preko	Otpavljen Dan mesec 4. 2. godina čas 42. ¹⁾ kome preko	Prostor za štambilj prijema Olovkom: Poverljivo Poverljivo Štambilj: Pedaja teletipa 652 Stapo²⁾ Maribor Dan: 4 mesec: 2 god. 43 po: Paraf
.... Br. 652		
Telegram-Radiogram-Teletip-Telefon		
Glavnoj upravi bezbednosti Reich-a — Uprava IV na ruke SS-generalu Mueller-a Berlin		
¹⁾ Treba: 43. ²⁾ Odeljenje Gestapo-a u ustanovi Komandanta policije bezbednosti i SD-a.		
68 ŽRTAVA GENOCIDA Inv. br. <u>1030</u> Sign. <u>355.40(430)</u>		 1073

Predmet: Otkomandovanje SS-majora dr Heinrich-a u Hrvatsku

Veza: Moj teletip od 20.1.43, Br. 368

Funkcioner za održavanje veza Nema kog poslanika sa generalom L ü d e r s-om¹), savetnik poslanstva dr K u e h n, saopštio mi je kao strogo poverljivo, da nema ki poslanik namerava istupiti protiv otkomandovanja SS-majora dr Heinrich-a od Zapovednika policije bezbednosti i SD-a u Beogradu u Hrvatsku. Poslanik stoji na stanovištu, da je ovaj posao po sebi stvar policiskog atašea.

Obaveštavam o prednjem i prime ujem, da nisam ni Nema kom poslaniku, niti ma kome drugom lanu poslanstva išta pomenuo o prisustvu i delovanju SS-majora dr Heinrich-a.

Koliko mi je saopštio dr Kuehn, Nema ki poslanik je primetio stvar prilikom jedne konferencije sa generalom Lüders-om.

Moli se, da se ovo uzme na znanje kao strogo poverljivo.

Paraj: H(elm) 3/II

Potpis: Helm

SS-major, policiski ataše

NEMA KO-USTASKA POLITI KA INFORMATIVNA SLUŽBA

Od Kasche-a potie predlog da se formira zajedni ka spoljnopoliti ka obavještajna služba za informisanje najviših rukovodilaca, u kojoj bi u estvovali nema ki i ustaški organi. Nacrt nije ostvaren, ali je karakteristi an za Kasche-ov stav i za ocenu njegove li nosti. Karakteristi no je i u koje vreme dolaze ovakva nastojanja (februar 1945).

DOKUMENAT BR. 383

Zagreb, 26 februara 1945

Predmet: Spoljnopoliti ke informacije

Pored opšteg rada na prosve ivanju koji se vrši svim propagandnim sredstvima, potreban je informativni rad po svim velikim pitanjima spoljne politike prema svima vode im li nostima. On mora zajem iti da se nikada ne izgubi pogled na velike odnose politi kog razvoja i osnovna pitanja današnjeg svetskog rata, kako ne bi nastala pometnja usled lokalnih pojava i silnog psihološkog optere enja današnje ratne situacije. On ima zadatak da sa usmeravanjem mišljenja na velike linije razvoja zajem i onu unutrašnju bezbe -nost i takav vrsti ratni moral koji su u stanju da se suprotstave i najtežim optere enjima. Takav spoljnopoliti ki informativni rad mora, otuda, da obra uje, nezavisno od uzimanja u obzir manjih poteško a i onaj materijal koji po sebi nije podesan za objavljivanje. Ovaj materijal mora, me utim, da se podnosi svim odgovornim rukovode im li nostima u formi koja odgovara svrsi.

Sa nema ke strane poslanstvo e iskoristiti sav zato raspoloživi materijal i izne e ga pred nema ke li nosti koje dolaze u obzir. Sa hrvatske strane bilo bi dobro da obradu preuzme jedna ustanova hrvatskog Ministarstva inostranih poslova. Ova bi mogla da iskoristi sav sopstveni hrvatski materijal, kao i onaj koji joj može staviti na raspolaganje Nema ko poslanstvo iz poverljivog materijala Ministarstva inc-

stranih poslova Reich-a. Pri tome bi bilo celishodno da se odredi nekoliko podesnih referenata koji bi uzimali neku posebnu temu i probrali, iskoristili i podneli kao referat odgovaraju i materijal. — Ova nadleštva koja e vršiti obradu i pojedini referenti moraju imati pred o ima da ne treba da služe toliko svom popularnom propagadnom radu, nego politiki dragocenom obaveštavanju vode ih li nosti, koje se temelji na besprekornom materijalu.

Iznošenje ovog materijala moglo bi uslediti, s jedne strane, poverljivom okružnicom upu enom malom krugu najviših vode ih li nosti, a s druge strane putem predavanja pred širim krugom li nosti, dostojnih poverenja. Ovakva predavanja bi se celishodno dopunjavala, odmah u nastavku, neformalnim sastankom u cilju dalje diskusije po temi koja je obra ena.

Sada su slede e teme celishodni predmet spoljnopoliti kog informativnog rada:

Sistem saveza sila Trojnog pakta i Pakta antikominterne.

Velike politike konferencije neprijateljskih sila.

Imperijalizam Sovjetskog Saveza.

Imperijalizam SAD.

Veliki savremeni politiki problemi Velike Britanije.

Japan i Isto na Azija.

Neprijateljske sile i Evropa.

NEMACKO POLITIZIRANJE OKO USTAŠKIH GRUPA

Zabeleška policiskoga atašea o razgovoru sa ministrima NDH Lorkovićem i Košakom, održanom u Beču, pokazuje politiziranje nemačkih faktora u vezi sa sukobom u ustaškim redovima.

DOKUMENAT BR. 384

Olovkom:

Naređenje: Priključi li nominalni predmet: Košak

Vidi — Lorković

1555/43

Lični predmet: 76

Poverljivo

1) *Zabeleška:*

Beč, 12. maja 1944

U jednom otvorenom i poverljivom razgovoru sa hrvatskim ministrom unutrašnjih poslova Lorkovićem i hrvatskim poslanikom u Berlinu dr. Košakom, ovi su izrazili želju da uspostave tešnju vezu sa SS-om. Poslanik dr. Košak je izjavio, da je u Berlinu njegov prvi i najvažniji zadatak da uspostavi, neguje i izgradi vezu sa SS-om. Poslanik Košak je, dalje, izrazio želju da se sastane sa šefom policije bezbednosti i SD-a, kako bi u otvorenom razgovoru sa njim raspravio sve probleme koji se tiču Reich-a i Hrvatske i rasvetlio pitanja tesne saradnje. Ministar unutrašnjih poslova Lorković je izrazio želju, da bi mogao prisustvovati ovom sastanku kao privatno lice. Želja ministara Lorkovića i Košaka besumnje ide za ciljem da pojačaju svoj sopstveni položaj potporom SS-a, koju otkuju, jer u hrvatskoj unutrašnjoj politici, kao što je poznato, postoje jake suprotnosti između grupe Lorko-

vi —Košak kao eksponenata¹⁾) i ekstremnog ustaškog vođstva (Glavni ustaški stan i ustaška pukovnija kao grupa). Cilj poslednjih je da isključe politički uticaj ministara Lorkovića —Košaka, a naročito da u ruke aktivne ustaške grupe dovedu Ministarstvo unututrašnjih poslova, kao ključni položaj celokupne hrvatske države. Grupa Lorkovića —Košak besumnije veruje da bi tesnim vezama sa SS-om mogla pojačati svoje pozicije.

Ostaje da se uzme u obzir da ministri Lorkovića i Košaka treba smatrati eksponentima umerenog ustaškog pravca i da su njih dvojica od ono malo lica, sposobnih za izgradnju i konstruktivnu politiku u Hrvatskoj. U njihov lojalni stav prema Reich-u, ukoliko ne budu pogođeni hrvatski životni interesi, ne može se prema poznavanju prilika do sada sumnjati.

Za nas predstavlja preimstvo da iz formiranja odnosa prema grupi Lorkovića —Košak, na ino prislanje i pun poverenje, proizlazi mogućnost da možemo u pojačanoj meri progurati svoja politička stremljenja. Može se računati i stoga, da bi se i na obaveštajnom području preko ovih veza moglo da postigne aktiviranje hrvatskih snaga za naše svrhe u neutralno i neprijateljsko inostranstvo. Političkim jačanjem grupe Lorkovića —Košak, koja se danas mora smatrati jednom od malo pozitivnih elemenata u hrvatskom političkom vođstvu, mogao bi istovremeno biti ugušen i dosada odlučujući i uticaj ustaškog vođstva, koje je došlo iz italijanske emigracije, što bi nesumnjivo umirujuće delovalo na celokupni razvoj u hrvatskom prostoru.

Iz izjava ministra unututrašnjih poslova Lorkovića, moglo se dalje razabrati, da se smišlja plan kako bi se dosada štetni uticaj ustaške pukovnije grupe izbalansirao time, što bi se ovi po-

¹⁾ U originalu nedostaje ovde nekoliko reči; trebalo bi verovatno da stoji još: „umerenog ustaškog pravca“.

slali na studije u Reich. Na taj na in mogao bi se, doduše, zasada isklju iti uticaj ovih krugova na hrvatsku unutrašnju politiku, ali postoji velika opasnost da bi ova grupa u Reich-u ponovno uspostavila veze sa raznim nema kim ustanovama i li nostima, te se vratila u Hrvatsku još ja a nego što ju je napustila. S druge pak strane, ne postoji drugi put da se isklju i uticaj ove grupe, pošto poglavnik nikako ne bi odobrio radikalnu meru (uklanjanje). Me utim, doklegod ova grupa ostaje u Hrvatskoj, ona e, iako službeno više ne može da vrši nikakav uticaj, iza kulisa ostati i dalje politi ki aktivna i stalno ometati miran i uredan razvoj unutrašnjepoliti kih hrvatskih odnosa.

2) Rukovodiocu grjupe VI E¹), SS-potpukovniku Waneck-u s molbom na znanje

Olovkom: 3) Zastupniku na znanje. *Paraj:* Bl(uhm) 16/5

4) Ponovno podneti: l.VII. Priklju iti aktima.

Paraj: H(elm) 12/5

Poe.

¹) Grupa E, Uprave VI RSHA, koja je bila nadležna za obaveštajnu službu u zemljama jugoisto ne Evrope.

POLITI KE KOMBINACIJE OKO VLADE NDH

Razliki nema ki funkcioneri smatrali su sebe pozvanim da se, u prvom periodu državnog života Paveli eve NDH, aktivno upli u u politiziranje oko eventualnih vladavinskih kombinacija. Naroito su izvesni nema ki eksponenti nastojali da ostvare saradnju sa Hrvatskom seljacom strankom dr Ma eka, mada je službena nema ka politika linija bila usmerena prema oslanjanju na Paveli eve ustaše. Jedan od samozvanih političkih kombinatora bio je ataše za štampu pri nema kom poslanstvu u Zagrebu, Otto Mitterhammer, predratni nema ki agent, koji je zbog ovih svojih nastojanja smenjen sa dužnosti i premešten za Beograd.

DOKUMENAT BR. 385

Šef Einsatzgruppe
policije bezbednosti i SD-a
kod Komande 2 armije
— EK Zagreb¹⁾ —

Zagreb, 13 maja 1941

Glavnoj upravi bezbednosti Reich-a
— Uprava VI²⁾ —
li no SS-majoru H a n k e - u
Berlin — Schmargendorf
Berkaerstr. 32/35

Predmet: Slu aj M i t t e r h a m m e r
Veza: Tamošnji radiografski upit

U prilogu se, shodno uputstvu, dostavlja zapisnik koji je sa-
inila hrvatska policija po stvari Mitterhammer-a.

Konferencija Mitterhammer-a sa krugovima HSS-a, o kojoj
je ve javljeno, izazvala je kod hrvatskih ustanova veliko ne-

*) Einsatzgruppe Sipo i SD-a bila je, u toku napada na Ju-
goslaviju i u po etku okupacije dodeljena Komandi 2 armije
Wehrmacht-a; sedište joj je bilo u Beogradu. U Zagrebu je po-
stojala njjoj podre ena Einsatzkomanda (EK).

²⁾ Zagrani na ob. služba.

godovanje i mu nu senzaciju. Prilikom svih razgovora, vo e-
nih u poslednje vreme, ak i sa najvišim hrvatskim li nostima,
kao maršalom Kvaternikom, stalno se pokre e razgovor o slu-
aju Mitterhammer. Kod Hrvata o ito postoji utisak, kao da
se ovim razgovorom sa nema ke strane htela pokrenuti sa-
radnja sa bivšim Ma ekovim ljudima protiv Paveli eve vlade.
Mitterhammer, ije je nadripoliti arenje vrlo dobro poznato,
a o kome vam je i javljeno, je izgleda, prilikom ove konfe-
rencije dao o igledan primer nerealnog politi kog rada.

Nema ki poslanik zamolio me je da preduzmem odgovaraju a
istraživanja po ovoj stvari i da ga izvestim. Izjavio mi je da
on li no odbija Mitterhammer-a, pošto ga ne može smatrati
pogodnim pretstavnikom nema ke štampe.

Nadalje mi je poslanik izjavio da — ako se obistine prigovori
koji proisti u sa hrvatske strane protiv Mitterhammer-a na
osnovu ove konferencije — izgleda nemogu a dalja delatnost
Mitterhammer-a u njegovom dosadašnjem svojstvu savetnika
za štampu kod poslanstva.

Kao što je ve javljeno, hrvatski u esnici na ovoj konferenciji,
me u kojima se nalazio i poznati anti-slobodnozidarski pisac
Glojnar i , bili su uhapšeni. Mitterhammer je potom inter-
venisao izme u ostalog i kod šefa Presbiroa hrvatske vlade,
dr. Ive Bogđana, da se uhapšeni Hrvati puste na slobodu.
Ova pokušana intervencija je prirodno još i poja ala utisak
kod hrvatskih ustanova, da je prilikom doti ne konferencije
postojao službeni nalog od strane nadležnih ustanova Reich-a.

Šef Einsatzkommande Zagreb

Paraf: B(eisner)

SS-major

1 prilog

**ME USOBNO DENUNCIRANJE USTAŠKIH
FUNKCIONERA**

Svoje veze sa raznim nema kim ustanovama koristili su ustaški funkcioneri, u svojim unutrašnjim borbama oko uticaja i vlasti u NDH, da bi se uzajamno denuncirali. Pismo od 23.VI.1943 pokazuje sadržaj denuncijacije Artukovi a protiv Košaka, a pismo od 8 jula iste godine reakciju Glavne uprave bezbednosti Reich-a. U izveštaju od 30.VI.1944 Helm obaveštava RSHA o daljim denuncijacijama protiv Košaka. Karakterističan je Helm-ov stav po pitanju ovih denuncijacija: „ove izveštaje treba oceniti na odgovaraju i na in s obzirom da podaci potiču od onih ustaških krugova koji prema Lorkovi u i Košaku stoje u najoštrijoj opoziciji, pa ova obaveštenja predstavljaju tendencioznu intrigu“.

DOKUMENAT BR. 386

1555/43

23.VI.1943.

Štambilj:

Ekspedovano		
25/VI	1555/43	Paraf

Reichsfuehrer-u SS-a i Šefu nema ke policije
Glavna uprava bezbednosti Reich-a — Uprava VI¹⁾
informativno — Uprava IV²⁾
Kurir VI³⁾

Olovkom:

He/Pa

Berlin

Predmet: Raniji ministar finansija dr Košak

Veza: Poznata — ovdašnji dopis od 3.6.43, Del. Br. 1555/43

Ministar unutrašnjih poslova dr Artukovi saopštio mi je pod strogom diskrecijom da je dosadašnji ministar fi-

¹⁾ Zagrani na obaveštajna služba.

²⁾ Gestapo.

³⁾ Pismo je poslato kurirom Uprave VI RSHA.

nansija dr Košak, za vreme svoga službovanja kao ministar finansija, izdao uputstvo da se Jevrejima koji žive u Crikvenici, ukoliko su bili državni nameštenici, imaju i dalje od strane hrvatske države isplaivati njihove penzije.

Dr Artukovi tvrdi da ima odgovaraju a dokumenta, ali mi ih doduše nije pokazao.

Pošto izme u grupe Lorkovi —Košak i kruga oko ministra unutrašnjih poslova Artukovi a postoji izvesna zategnutost, mora se ra unati da gornje obaveštenje pretstavlja tendencioznu intrigu ministra unutrašnjih poslova.

Želeo bih naro ito da ukažem na ovu okolnost, kako hi se gornji izveštaj ocenio na odgovaraju i na in.

Paraj: H(elm) 24/VI

DOKUMENAT BR. 367

Glavna uprava **bezbednosti Reich-a**
VI E 3 — Oznaka akta 83 335/43 pov.

Molim prilikom odgovora navesti Berlin SW 68, 8 jula 1943
gornju poslovnu oznaku i datum Wilhelmstrasse 102

Poverljivo

Olovkom:

Li ni predmet : 76

16/7 Paraj: H(uebner)

Olovkom:

Gospo ica

Stransky

za prepis

Paraj:

H(elm) 25/X

Policiskom atašeu kod Nema kog poslanstva u
Zagrebu, na ruke SS-majora Helm-a ili za-
stupnika na dužnosti

Z a g r e b

Predmet: Raniji ministar finansija dr Košak
Veza: Tamošnji dopis Del. Br. 1555/43 pov.
od 23.6.43.

Molimo da naredite da se proveri izjava dr
Artukovi a o Košaku, prema kojoj je ovaj za
vreme svoga službovanja naredio ispla ivanje
penzija bivšim državnim nameštenicima-Jevre-
jima koji sada žive u Crikvenici. Za ocenu kako
dr Košaka, tako i dr Artukovi a potrebno je da
se zna, da li obaveštenje dr Artukovi a odgovara
injenicama ili po iva na klevetama.

Olovkom:

Po nalogu:

- 1) Kungel neka govori
sa Artukovi em

Dr Hammer s. r.
SS-major

- 2) Ponovno podneti 15/9

Paraj: H(uebner) 4/8

Do sada nisam imao prilike za
poverljivi razgovor sa A-em.
U njegovom novom službenom
položaju izgleda da e to
biti još teže.

Kungel s. r.

16/10

30.6.1944

Štambilj:

Ekspedovano		
21/VIII	1555/43	Paraf: K.

Poverljivo

1.) Pisati:

Glavnoj upravi bezbednosti Reich-a
— Upravi VI¹⁾ —
Informativno — Upravi IV²⁾ —

B e r l i n

Predmet: Hrvatski poslanik u Berlinu dr Košak
Veza:

Pre svoga poslednjeg putovanja za Berlin, dr Košak je navodno u hrvatskom pretsedništvu vlade i ministarstvu inostranih poslova izjavio slede e:

»Dajte mi dovoljno novaca, i ja u u Berlinu spasiti sebe i nema kog poslanika Kasche-a«.

On je od Generalne direkcije monopola zatražio mese no 150.000 komada cigareta, a još pre odobrenja ove koli ine tražio je 1,500.000 komada cigareta mese no na teret hrvatskog poslanstva u Berlinu, a njemu na li no raspolaganje.

Obaveštenje poti e od jednog hrvatskog ministra, koji ga je pismeno saopštio pouzdaniku sa svojim potpisom. Pouzdanik izjavljuje da je pomenuti u svako doba spreman da svoje tvr enje napiše i potpiše. Iz re i dr Košaka jasno bi proizlazilo da on smatra da je podmiivanje visokih nema kih inovnika u Ministarstvu inostranih poslova mogu no i da namerava to i u initi.

Pre 15 dana posetio je šef Ustaškog nakladnog zavoda dr Terzi ministra finansija dr Toth-a, da M

*) Zagrani na ob. služba.
2) Gestapo.

sa njim razgovarao o snabdevanju devizama hrvatskih novinara koji borave u inostranstvu. Dr Terzi je, prema iskazu pouzdanika, objasnio ministru finansija da hrvatski novinari u neutralnim zemljama Evrope, pre svega u Španiji, ne raspolažu potrebnim novim sredstvima da bi mogli živeti kako to dolikuje njihovom društvenom položaju. On je molio dr Toth-a da tu stvar što pre uredi, jer je u protivnom slušaju novinari izgubiti volju za rad.

Ministar finansija dr Toth je na to navodno odgovorio dr Terzi u, pred nekoliko visokih činovnika svoga ministarstva sledeće:

On ne raspolaže potrebnim devizama koje su nužne za finansiranje novinara, jer hrvatski poslanik u Berlinu dr Košak ima u Švajcarskoj 9 metresa koje ministarstvo finansija mora snabdevati devizama.

Dr Toth je izjavio da je iz ovog razloga definitivno raskrstio sa Košakom, koji je bio jedan od njegovih najbližih prijatelja.

Dr Toth je ovu izjavu, prema tvrdjenju pouzdanika, navodno učinio vrlo glasno i uzbuđenim tonom.

Dr Košak ima u Švajcarskoj navodno konto od 850.000 švajcarskih zlatnih franaka, što je poznato i poglavniku. Navodno ulaganje kapitala ministra Košaka u Švajcarskoj bilo je veći predmetom brojnih glasina, a da dosada zato nisu mogli biti na neki konkretni oslonci. Oštre unutrašnjopolitičke zategnutosti veoma otežavaju pribavljanje obaveštenja u tome pogledu. Kao što je poznato, ministar Košak je preda mnom sam na ovo pitanje i dao mi je na znanje da bi bio srećan kad bi imao takav konto u Švajcarskoj. Izveštaj izgleda i zbog toga jedva da je tačan, jer ministar Košak, prema ovdašnjem mišljenju, ne bi mogao investirati u inostranstvu toliko visoki iznos.

U poverljivom dodiru sa jednom vrlo informisanom ličnošću došlo se do saznanja da je bežeći kapital¹⁾ sigurno u velikoj meri oticao za Švajcarsku. Naročito pak i u obliku kolekcija poštanskih maraka, koji je izvoz do pre godinu dana bio mogući bez ikakvog odobrenja. Međutim, ukazano je i na to, da su uopšte putnici u pravcu za

*) Prevedeno prema originalu.

Švajcarsku imali mogu nosti da nose sobom druge predmete od vrednosti, naro ito ako su mogli putovati u službenom svojstvu, što je ve inom bio slu aj.

U Hrvatskoj ne postoji ustanova koja bi se bavila ovakvim stvarima, zbog pomanjkanja školovanog personala i obzirom na poteško e, ako bi istraživanja otkrila transakcije, iji se prouzrokuje i službeno zaštiju.

Dalje je skrenuta pažnja i na mogu nost sklanjanja imovine u pravcu Rumunije i Ma arske. Me utim, konstatacije u pojedinostima ni ovde nisu mogu e iz gore navedenih razloga.

Na poverljivi upit izjavio je poslanik Košak da je prilikom svoga preseljenja za Berlin poneo 500.000 komada cigareta, od kojih je do sada utrošio nekih 100.000 komada. Svakako se mora pokloniti izvesna pažnja injenici neobi no velikog utroška cigareta od strane ministra Košaka.

Uostalom, svi izveštaji takve vrste, kao i mnogi drugi sli ni, moraju se ubrajati u kategoriju tendencioznosti, utoliko više što poti u iz krugova Budakove grupe koja, kao što je poznato, stoji u najoštrijoj opoziciji prema Lorkovi u i Košaku i stoga ima razumljivi interes da ih kompromituje kod nadležnih nema kih ustanova.

Paraf: H(elm) 15/VIII

2.) *Priklju iti aktima.* He/Str

SMENJIVANJE MINISTRA SPOLJNIH POSLOVA
NDH PO NEMACKOM ZAHTEVU

Slede i akt, teletip policiskog atašea u Zagrebu, odnosi se na smenjivanje ministra spoljnih poslova NDH, po zahtevu von Ribbentrop-a. On pokazuje na kakav je na in pratio policiski ataše zbivanja u ustaškim policiskih krugovima. Ovaj je teletip bio jedna od onih informacija, koje policiski ataše nije želeo da pokaže nema kom poslaniku, koji je ina e imao uvid u njegovu redovnu poštu. Zbog toga ga je uputio preko Einsatzgruppe E Sipo i SD-a, koja se nalazila u Zagrebu po ev od 1943, a sa kojom je sarivaao.

DOKUMENAT BR. 389

Olovkom:

Nare enje:

- 1) Priklju iti aktima: Li ni predmet Peri
- 2) Priklju iti aktima A 1

Štambilj:

Razvedeno		
29/IV	619/44	Paraf: W.

29.4.1944

Preko Einsatzgruppe E¹⁾

1.) Teletip:

Glavnoj upravi bezbednosti Reich-a
— Uprava VI — preko SD-LA²⁾ Be
— „ IV³⁾ Berlin

*) Einsatzgruppe Sipo i SD-a za NDH u Zagrebu.

²⁾ SD—Leitabschnitt, tj. rukovodni SD-otsek; Uprava VI zagrani na ob. služba.

³⁾ Uprava IV — Gestapo.

Predmet:. Promena u hrvatskom Ministarstvu inostranih poslova
Veza: Nema

Hrvatski ministar inostranih poslova dr Perić podneo je 28.4. navešću ostavku. Ministarstvo inostranih poslova preuzeo je kao zamenik ministar Lorković, zadržavši privremeno Ministarstvo unutrašnjih poslova. Razlog ostavke ministra Perića je stav ministra inostranih poslova Reich-a Ribbentrop-a prema verbalnoj noti hrvatske vlade u vezi sa raznim dogajima između nje i Wehrmacht-a i hrvatskih vladinih ustanova na području Jadranskog Primorja. Nemački poslanik je prema nalogu Ministarstva inostranih poslova tražio od hrvatskog predsednika vlade da ministar Perić podnese ostavku.

Nota, koju je predao Ministru inostranih poslova Reich-a hrvatski otpravnik poslova u Berlinu Sambuk, prouzrokovana je jednim informativnim internim telegramom, koji je ministar za oslobođene krajeve dr Bulat podneo hrvatskoj vladi. Ovaj telegram dostavljen je hrvatskom poslanstvu u Berlinu sa uputstvom da preda vladi Reich-a jednu notu. Hrvatski otpravnik poslova (poslanik Košak bio je odsutan) prepisao je ovaj telegram od reči do reči u formi note predao vladi Reich-a, na što je sa nemačke strane odgovoreno na napred izloženi način.

Iz razgovora sa hrvatskim ministrima dr Lorkovićem, Vrančićem i Bulatom moglo se videti da su oni već uvideli grešku koja je učinjena.

Može se računati da će hrvatski otpravnik poslova u Berlinu za kratko vreme biti opozvan.

Karakteristično je da poglavnik o celom dogajaju nije bio obavešten.

Policiski ataše Zagreb
Potpis: Helm
SS-major

Paraf: H(elm) 29/IV

.) *Priključiti aktima.* He/Str.

**VEZE USTAŠKIH FUNKCIONERA SA APARATOM
SIPO I SD-a**

Istaknuti član ustaškoga režima dr Mile Budak, određen za Paveli evog poslanika u Berlinu, zatražio je pre odlaska na tu dužnost od šefa Einsatzkommande Sipo i SD-a u Zagrebu da ga dovede u vezu sa Himmler-om. Ovaj ga je uputio na šefa Gestapo-a Heinricha Mueller-a.

DOKUMENAT BR. 390

Reichsfuehrer SS-a
Služba bezbednosti
Otsek za vezu

Primljen	Otpravljen	Prostor za štambilj prijema
Dan mesec	Dan mesec	
godina čas	29 XI.	
od	godina čas	
preko	1941 18.25	
	kome	
	Parafi	Mastilom:
	preko	1091/41
Teletipa Br. 1139	Beleška o za- državanju	
Telegram-Radiogram-Tele- tip-Telefon		
	Be/PY	Zagreb, 28 novembra 1941.
		<i>Poverljivo!</i>
	Glavnoj upravi bezbednosti Reich-a	
	— Uprava IV D 4! —	
	na ruke SS-potpukovnika dr. Weinmann-a	
	Berlin	

«) Referatu D 4 Uprave IV (Gestapo) RSHA.

j *Predmet:* Poslanik Budak

Veza: Telefonski razgovor između SS-potpukovnika dr. Weinmann-a i SS-majora Beisner-a

Kako je već izvešteno, Budak mi se obratio preko agenta s molbom, da ga upoznam s nekim licem za održavanje veze sa Reichsfuehrer-om SS-a. Budak je ovom prilikom naglasio svoju želju, da bi htio da dođe sa RF-om SS-a u tesnu vezu. U toku jednog ličnog razgovora koji je danas održan, Budak je ovu molbu još jednom ponovio. Prema uputstvu, ja sam B-a uputio na SS-generalu Mueller-a. Budak će, koliko se može predvideti, u toku iduće nedelje otputovati za Berlin i što je moguće pre prijaviti se kod SS-generalu Mueller-a.

Moli se uzeti na znanje.

Komandant EK¹⁾ Zagreb

Potpis: Beisner

SS-major

») Einsatzkommando Sipo i SD-a.

ŽELJA KOŠAKA ZA VEZAMA SA SS-om

I poslanik NDH u Berlinu, Košak, nastoji da uspostavi tešnje veze sa SS-om. Preporu uju i uspostavljanje ovih veza, nema ki policiski ataše u Zagrebu, Helm, zalaže se za Košaka i Lorkovi a, koje napada grupa radikalnijih ustaša.

DOKUMENAT BR. 391

Štambilj:

Ekspedovano		
19/VII	1555/43	Paraf: W.

19.6.1944

Preko Einsatzgruppe E¹)

1.) Teletip:

Glavnoj upravi bezbednosti Reich-a
— Uprava VI E 3²) —

Berlin

Predmet: Hrvatski poslanik u Berlinu, ministar
dr Košak

Veza: Poznata.

Za vreme svoga bavljenja u Zagrebu, poslanik Košak mi je još jednom saopštio da svoj najvažniji zadatak gleda u uspostavljanju tesnih veza sa SS-om. On e za najkra e vreme stupiti u vezu sa šefom Glavne uprave SS-a, SS-generalom Berger-om. Ministar Košak me je zamolio da potpomognem njegov plan da u ini skoru posetu Šefu policije bezbednosti i SD-a, SS-generalu dr Kaltenbrunner-u. Ministar Košak ho e za kratko vreme da poseti i šefa uprave VI.

¹) Einsatzgruppe Sipo i SD-a za NDH u Zagrebu.

²) Referat E 3 Uprave VI RSHA bio je nadležan za ob. službu prema NDH.

Molim da se naredi dalje sve potrebno, i ukoliko bi se udovoljilo Košakovo¹) želji da ga primi CdS¹), predložio bih da se izvršenje ove posete omogu i pre nego što SS-poru nik Schrems²) stupi u dodir sa ministrom Košakom.

S ovim u vezi ukazuje se na to, da u poslednje vreme grupu Lorkovi —Košak naro ito napada aktivna ustaška grupa zbog njene prisne saradnje sa Nemcima i da ju ak naziva izdajni kom, dok je, me utim, ista grupa u vremenu manje teškom po Reich pokušavala da ministrima Lorkovi u i Košaku dokaže sumnjive veze i tako ih kompromituje pred nema kim ustanovama, a istovremeno da se prika i sama, kao grupa sa kojom bi jedino bila mogu a prisna i sa puno poverenja saradnja. Ovo menjanje kursa aktivne ustaške grupe ve samo pokazuje, da bi njeni raniji napadi na Lorkovi a i Košaka mogli samo uslovno odgovarati injenicama.

Policiski ataše u Zagrebu
Potpis: Helm *Paraf*: H(elm) 19/VI
SS-potpukovnik

2.) Ponovno podneti. He/Str.

!) Skra enica za Chef der Sicherheitspolizei und des SD, tj. šef policije bezbednosti i SD-a, — dakle Kaltenbrunner.

²) Referent za NDH u Upravi VI RSHA.

HIMMLER-ova POSETA ZAGREBU

Slede i dokumenti predstavljaju program, po kome se odvijala poseta Heinricha Himmler-a Zagrebu, maja 1943 godine. Izra ena su dva projekta, A i B. Prvi je predvi ao kontakt samo sa nema kim junkcionerima, uz kratku kurtoaznu posetu Paveli u. Drugi je predvi ao duže zadržavanje u Zagrebu. Himmler je usvojio samo prvu verziju. Njegovo obezbe enje izvršila je nema ka policija, bez veze sa ustaškim vlastima.

DOKUMENAT BR. 392

Olovkom: Policiski ataše Helm

1) RF SS¹⁾ prešao je granicu u 17.10

2) Priklju iti aktima
Paraj: H(elm) 6/V

Projekt A

Poverljivo!

Raspored vremena za 5 maj 1943.

- 1.) asova polazak iz dvorca Mokrice
- 2.) 11.00 „ dolazak u Zagreb, Nema ko poslanstvo (Stan je spremljen u poslanstvu)
- 3.) 11.30 „ konferencija sa poslanikom, SA-generalora Kasche-om
- 4.) 12.15 „ konferencija sa generalom dr Glaise von Horstenau-om
Izveštaj o neprijatelju, podnosi Ia major v. Pott.
- 5.) 13.00 „ poseta Poglavniku
Bi e pretstavljeni:
Ministar Unutrašnjih poslova dr Artukovi
Državni ministar dr Lorkovi

¹⁾ Reichsführer SS — Himmler.

Državni sekretar general Begi , Ministar
 oružanih snaga
Olovkom: General Prpi
 General Per evi , na elnik vojne kance-
 larije¹⁾
 Pukovnik Prebeg, li ni a utant²⁾
 Ustaški pukovnik uš, na elnik ustaške
 milicije³⁾
 Ustaški pukovnik Moškov, komandant li -
 ne garde⁴⁾

6.) 14.00 „ ru ak u poslanstvu
 U esnici: 18—24 lica
 Poseta sa pratnjom (broj e se još utvrdili)
 Gospo a Kasche
 SA-general Kasche
 General dr Glaise v. H.
 Major v. Pott
 Kapetan Metzger
 Vo a narodnosne grupe Altgayer
 Referent narodnosne grupe Gasteiger
 Gospodin Schubert iz poslanstva
 „ Requard iz poslanstva
 „ dr Kuehn iz poslanstva
 SS-major Helm, policiski ataše
 SS-general Kammerhofer
 Pukovnik Handl
 SS-potpukovnik Herrmann
 SS-pukovnik Egersdorff
 SS-pukovnik v. Obwurzer
 Partiski lan Emting, rukovodilac zemalj-
 ske grupe
 Generalpukovnik Loehr (ako to RF SS još
 želi, a generalpukovnik se još na-
 lazi u Zagrebu)
 Olovkom: Generalmajor Kossak, Feldkom-
 mandant

*) „Pro elnik poglavnikovog vojnog ureda“.

2) „Krilni pobo nik“.

3) „Glavar glavnostožernog odjela stožera ustaške vojnice
 (u originalu je upotrebljen pogrešan izraz „ustaške milicije“).

4) „Zapovjednik poglavnikovog tjelesnog zdruga“.

- 7.) 15.15 asova kafa sa u esnicima na ru ku i hrvatskom
gospodom bez Poglavnika (prema br. 5)
U slu aju lepog vremena šetnja u vrtu po-
slanstva.
- 8.) 16.00 „ povratak putem dolaska.

Kammerhofer s. r.¹⁾

¹⁾ SS-general, pretstavnik Reichsführer-a SS za NDH —
ustvari, viši vo a SS i policije.

DOKUMENAT BR. 393

Projekt B

Poverljivo

Broj 1—6 kao u projektu A

- 7.) 15.15 asova kafa sa u esnicima na ru ku
8.) 17.00 „ U slu aju lepog vremena setnja automobi-
lom kroz Zagreb i okolinu
9.) 19.00 „ Ve era
U esnici:
RF SS sa pratnjom
Gospo a Kasche
SA-general Kasche
General dr Glaise v. H.
SS-general Kammerhofer
Ministar dr Lorkovi
Ministar dr Artukovi
General Begi
General Per evi , pukovnici Prebeg, uš i
Moškov
10.) 21.20 „ odlazak autom na železni ku stanicu
11.) 21.35 „ odlazak salonskim kolima sa železni ke
stanice.

Kammerhofer s. r.

DOKUMENAT BR. 394

Poverljivo

Mere obezbe enja

Za izvršenje mera obezbeivanja odgovoran je SS-major Helm.

- 1.) Potpuno održavanje u tajnosti posete, naročito vremena i puta kretanja itd.
- 2.) *Obezbe enje pri dolasku:*
 - a) elna kola postavlja policiski ataše
 - b) Obezbe enje puta postavlja žandarmerijski poručnik Forster, po uputstvima SS-majora Helm-a
 - c) Zaključna kola postavlja SS-pukovnik Eggersdorf, prema uputstvima SS-majora Helm-a
- 3.) *Obezbe enje za vreme bavljenja u Zagrebu:*
 - a) Stražu na kapiji pojačati sa 1 SS-oficijerom
 - b) Obezbe enje vrata kao što je dogovoreno (unutrašnje obezbe enje i sa ulice)
 - c) Obezbe enje Markovog trga
- 4.) Obezbe enje pri odlasku kao i pri dolasku, eventualno obezbe enje željezničke stanice
- 5.) U slučaju štetnje autom, blagovremeno mi predložiti potrebne mere obezbeivanja.
- 6.) Sve mere obezbeivanja izvršiti potpuno neupadljivo
- 7.) Za izvršenje obezbeivanja stoje SS-majoru Helm-u na raspolaganju sve snage moga nadležstva Zagreb i oficiri SD-a koji stižu iz Osijeka.

Kammerhofer s. r.

HIMMLER SE OGRA UJE OD KVATERNIKA

Kada se Slavko Kvaternik razišao sa Paveli em., nastanivši se na teritoriji Reich-a, nema ke vlasti su nastojale da izbegnu sa njim svaki kontakt koji bi mogao da izazove Paveli eva nezadovoljstvo. Tome se pridružio i Himmler, koji je naredio da se izbegne ak i slušanje Kvaternikovih mišljenja, koja bi mogla predstavljati kritiku Paveli evog režima. On o igledno nije hteo da se oko toga pitanja izazovu sporovi iz-me u SS-a i Ministarstva inostranih poslova Reich-a, a sem toga mu Kvaternik nije bio simpatičan ni zbog svog jevrejskog srodstva po tazbini.

DOKUMENAT BR. 395

Glavna uprava Berlin SW 11, 3 februara 1943
bezbednoti Reich-a Prinz Albrecht Str. 8
IV D 1 b¹) —Del. br. 212/42 Telefon 12 00 40

Prilikom odgovora molim navesti
gornju poslovnu oznaku i datum

Štambilj:

Viši vođa SS i policije Dunav
u Beču
Personalni biro
Primljeno 10 feb. 1943
Del. br. III-29/43 Pril.

Ekspresno pismo

- a) Inspektoru policije bezbednosti i SD-a u Be u
— SS-generaiu H u b e r-u ili zastupniku na dužnosti

Be 501 TV
Theresianumgasse 16

¹) Referat 1 b odeljenja D Uprave IV RSHA (Gestapo-a).

b) Inspektoru policije bezbednosti i SD-a u Salzburg-u
— SS-generalu Brunner-u ili zastupniku na dužnosti

S a l z b u r g
Elisabethstrasse 39

— svakom posebno —

Predmet: Nameravani dolazak maršala K v a t e r n i k a
Veza: Nema.

Prema saopštenju Ministarstva inostranih poslova, ministar inostranih poslova Reich-a izjavio je saglasnost da se maršal K v a t e r n i k sa svojom mlacom i njenim mužem dr L u d i l s k i m, sa 2 male dece, zadrži više meseci na području Reich-a. U prvom redu predviđen je predeo Salzburg-a ili Beča. Nemački poslanik u Zagrebu je već upućen da izda odgovarajuće vize.

Molim da se ustanove koje dolaze u obzir upute da maršalu i njegovoj porodici prilikom njihovog doputovanja ne budu poteškoće i odmah izveste kada budu doputovali.

Ministarstvo inostranih poslova je zamolilo, da se ustanove, koje dolaze u obzir, obaveste i da im se odmah ukaže na to da bi veze, koje bi premašile mere ličnog opštenja sa maršalom, ovoga lako mogle dovesti u sumnju da se politički spletkari što bi moglo izazvati poteškoće.

Reichsfuehrer SS-a je na to izjavio, da nije stvar policije bezbednosti da se bilo u kakvom obliku meša u hrvatske prilike. On stoga zabranjuje, da se podupiru ili čak i saslušaju bilo kakva mišljenja ili namere porodice K v a t e r n i k protiv odluka hrvatske države.

Molim da se saglasno tim postupcima i u istome smislu upute ustanove koje dolaze u obzir.

Okrugli pismo:
Tajna državna policija —
Ured Tajne državne policije

U zameni:
Potpis: Mueller
SS-general
Overava:
Kauth s. r.
kancelariska nameštenica
Kth.

Glavna uprava bezbednosti Reich-a
IV D 1 b — Del. br. 212/42

Berlin, 3 februara 194S

Informativno

a) Višem vo i SS i policije

u B e u i
S a l z b u r g - u

b) Policiskom atašeu u Zagrebu

— Gospodinu kriminalnom savetniku Hei m-u

Z a g r e b

Šalje se s molbom na znanje.

U zameni:
Potpis: Mueller
SS-general

Okrugli pe at:
Ustanova državne policije —
Ured Tajne državne policije 65

Overava:
Kauth s. r.
kancelariska nameštenica

DOGOVOR O FORMIRANJU »HANDŽAR« DIVIZIJE

Pošto je, pod nema kim pritiskom, Paveli popustio i pristao da SS formira u Bosni svoju diviziju od domaćeg življa, postignut je o tome detaljan sporazum između predstavnika oružanog SS-a i vlade NDH. Paveli i njegovi organi su bezuspešno pokušavali da ljudstvo divizije ne bude ograničeno samo na muslimane, boje i sejanja autonomističkih težnji ako se muslimanski življ na takav način izdvoji.

DOKUMENAT BR. 396

Zapisnik dogovora

o formiranju hrvatske SS-divizije

Prilikom današnjeg razgovora došlo je između državnog sekretara Vranjanića i predstavnika oružanog SS-a: SS-pukovnika Denigela, SS-potpukovnika Letscha, SS-kapetana Ulricha i SS-poručnika von Krempelera do sledećih utanačenja. Ova važe uz rezervu, da bude obavestena i italijanska vlada i dobijena njena saglasnost, jer hrvatska vlada to smatra potrebnim.

1.) Hrvatska SS-divizija formira se od muslimanskih i katoličkih Hrvata, pretežno sa bosansko-hercegovačkog područja.

Hadžiefendićeva legija stoji na raspolaganju za regrutovanje u ovu diviziju.

Sa hrvatske strane staviće se na raspolaganje oficiri i podoficiri koji govore hrvatsko-nemački, a i Volksdeutscher!. Oni se moraju prikupiti i regrutovati još pre otpočinjanja opšteg regrutovanja.

2.) Vrbovanje će vršiti hrvatska nadležna u najužoj saradnji sa oružanim SS-om i uz obaveštavanje nemačkih nadležnih.

3.) Regrutovanje će vršiti Komanda za popunu Jugoistok oružanog SS-a.

4.) Uniforma je sivo-zelena sa sivo-zelenim fesom, nemački znak suvereniteta i oznaka ino, hrvatski grb na

gornjem delu desnog rukava i crne latice bez oznake SS-a. Jezik u pukovima i nastavni jezik je hrvatski, službeni jezik je nemački.

5.) Plata i snabdevanje biće isti kao i kod oružanog SS-a (prema nemačkom obrascu).

6.) U najširem smislu uzimaće se u obzir verski običaji.

7.) Konačni sporazum uslediće izmenom nota između hrvatske vlade i nemačkog poslanstva.

Vjekoslav Vrančić s. r.

SS-pukovnik s. r.

Letsch s. r.
SS-potpukovnik

Ulrich s. r.
SS-kapetan

v. Krempler s. r.
SS-poručnik

Plakat kojim je u Bosni i Hercegovini vršena propaganda za stupanje u hrvatske SS-formacije

SPOROVI OKO »HANDŽAR« DIVIZIJE

Po pitanju formiranja „Handžar“ divizije, pojavljivali su se razni sporovi izme u nema kih i ustaških vlasti. Da bi se ti sporovi regulisali, sklopljen je u Zagrebu, izme u šefa Glavne uprave SS-a, SS-general-a Berger-a, i generala Glaise von Horstenau-a, s jedne, a ministra NDH dr Mladena Lorkovi a i domobranskog generala Vilka Begi a, s druge strane, detaljan sporazum. Ve dva meseca po njegovom potpisivanju, Nemci su sporazum prekršili, što je izazvalo nova razmimoilaženja. Ova su se naro ito poja ala, kada je u okviru SS-a i u službenoj nema koj terminologiji „Handžar“ divizija nazvana „SS-dobrovoljkom planinskom divizijom“, što je s ustaške strane smatrano povredom bosansko-hercegova kog suvereniteta NDH. Slede a dokumenta ilustruju ovo pitanje.

DOKUMENAT BR. 397

Prepis

Izvodni prepis •

Paraf: Abr(omeit)

Nema ko poslanstvo Sarajevo, 21 aprila 1943
Policiski ataše
Del. br. 10/43

Policiskom atašeu Nema kog poslanstva
SS-majoru H e l m - u
Zagreb

Predmet: Formiranje muslimanske SS-divizije

Veza: Moj dopis od 9 i 14.IV. Del. br. 10/43

Na osnovu nare enja hrvatske komande vojnog okruga, hrvatska policija je izvršila na dan 17.IV.1943 u gradu Sarajevu raciju na lica koja podležu vojnoj obavezi. Ovom akcijom je prikupljeno preko 1.000 ljudi. Me u ovima nalazio se izvestan broj mladih ljudi, koje je Ustanova za vrbovanje oružanog

SS-a u Sarajevu (SS-poru nik von Krempler) ve registrovala i koji su imali potvrdu o prijemu u džepu. Hrvatska policija morala je sva lica da preda hrvatskoj komandi vojnog okruga u Sarajevu. Komanda vojnog okruga u Sarajevu proglasila je sve potvrde o prijemu za oružani SS nevaže im i dodelila je ljudstvo hrvatskim vojnim jedinicama u Sarajevu, gde su odmah obu eni u vojni ko odelo. Potvrde o prijemu u oružani SS, pripadnici hrvatske komande vojnog okruga su posprdnno kritikovali i ismejvali. Na dan 19.IV.43 dobio sam ta ne pojednosti o ovoj akciji i obavestio I B divizije »Prinz Eugen«, SS-majora Eberhardt-a, pošto je Ustanova za vrbovanje u Sarajevu postojala svega 5 dana, a SS-poru nik Krempler æ trenutno nalazi u Zagrebu.

Navodno je racijom ukupno uhva eno oko 40 ljudi sa potvrda o prijemu u oružani SS. SS-major Eberhardt me je molio da kao *opunomo enik SS-divizije »Prinz Eugen«* odmah intervenišem kod hrvatskih ustanova za puštanje ljudi koji su bili primljeni za oružani SS. Major Berkovi iz komande vojnog okruga u Sarajevu, izjavio mi je preko telefona, da su ovi ljudi ve dodeljeni 7 hrvatskom dopunskom puku u Sarajevu. Radi otpusta ove grupe ljudi, treba da ga nave e još jednom pozovem telefonom. Da bih spre io da ovi ljudi budu upu eni izvan Sarajeva, odmah sam otišao u 7 hrvatski dopunski puk u Aleksandrovu kasarnu u Sarajevu i tražio da se doti ni odmah otpuste. Posle izvesnog kolebanja, major koji se tamo nalazio složio se sa mojim zahtevom. Radilo se isklju ivo o muslimanima, prema navodima majora bilo ih je 27 ljudi. Ovi su ve bili obu eni u nova odela i nalazili su se na obuci. Na dan 20.IV.43 trebalo je da ovi ljudi budu upu eni za Travnik. Kod prikupljanja ljudi kasnije se pokazalo, da nije bilo 27 nego 52 lica, koja su imala potvrdu o prijemu u oružani SS. Do 19 asova nave e istoga dana izvukao sam svu 52-jicu ljudi iz kasarne. Ova 52 oveka sam do njihovog pozivanja stavio na raspolaganje kao radnu snagu komandantu vazduhoplovne baze u Rajlovcu. Na dan 20.IV.43 došao je kod mene jedan potporu nik, kao opunomo enik majora iz 7 hrvatskog pešadiskog puka i zatražio da se ta 52 muslimana vrate u hrvatsku jedinicu. Izjavio sam mu, neka se po ovoj stvari stavi u vezu sa štabom SS-divizije u Širokom Brijegu, pošto sa daljim razvojem ovih stvari nemam nikakve veze.

Preko telefona sam obavestio SS-majora E'berhardt-a na odgovaraju i na in.

Hrvatske ustanove ho e svom silom da spre e formiranje hrvatske SS-divizije. Naro ito zato što muslimani ne e ni aktivno, ni kao dobrovoljci da služe u hrvatskoj vojsci, ali ho e u hrvatskoj diviziji oružanog SS-a, komanda hrvatskog vojnog okruga u Sarajevu je prešla na to, da vrši pozivanja na kratke vežbe u rezervi. Ovi ljudi se nakon izdržane vežbe ne otpuštaju iz vojne službe, nego se dodeljuju jednoj hrvatskoj jedinici. Pošto ni ova mera nije pokazala velikog uspeha, prešlo se na to, da se sprovode racije na gore opisani na in.

Za ta nost prepisa:
kapetan i a utant

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA

Predsjedništvo vlade¹⁾

Sporazum izme u gospodina ministra dr Lorkovi a od strane hrvatske vlade, i šefa Glavne uprave SS-a, SS-generalala i generalala oružanog SS-a, Berger-a u Zagrebu

na dan 11.7.43

- 1.) Sve hrvatske formacije oružanih snaga preda e muslimanske podoficire i ljudstvo radi regrutovanja za Hrvatsku SS-dobrovolja ku planinsku diviziju. Od ove predaje izuzimaju se: lova ke i brdske brigade, bataljoni za obezbe enje železnica, poglavnikova li na garda²⁾, IV i V ustaška brigada, hrvatske legionarske trupe u nema kom Wehrmacht-u i italijanskoj vojsci, nastavna brigada u Stockerau-u, tehni ko i lete e ljudstvo vazduhoplovstva, mornarica, Vs škola, ¹/₃ regrutskih jedinica, žandarmerija, državna policija i državna radna služba.

Izvršenje ⁴/_s poslova do 1 avgusta 1943, a ¹/_s do 15 avgusta 1943. Ljudstvo koje treba predati ima se dovesti sa pratnjom u najbliži sabirni logor. One, koji budu u sabirnom logoru prona eni nesposobnima za SS, treba odmah vratiti u hrvatske oružane snage. Za saradnju u razvoju celokupnog poslovanja, postavi e se u sabirnim logorima SS-a i policije, po jedan opunomo enik hrvatske vlade.

- 2.) Svo ljudstvo, koje se na osnovu izdate okružnice Ministarstva oružanih snaga javilo za službu u SS-formacijama, bi e bez odlaganja preba eno u SS-sabirne logore. Od ove

¹⁾ Zaglavlje je na hrvatskom, — dokumenat je napisan na nema kom.

²⁾ „Poglavnikov tjelesni zdruk“.

predaje izuzimaju se jedinice pomenute u ta . 1, sa izuzetkom Ustaške milicije¹⁾ regrut.skih jedinica.

Izvršenje do 25.7.1943 i postupak kao pod ta . 1.

- 3.) ²/3 muslimana regrutskog godišta 1924, uključivo dobrovoljno prijavljeni, odmah će se predati.
²/s muslimana godišta 1925 biće takođe prilikom pozivanja predati SS-u. Isti su predviđeni za jedinice za popunu Hrvatske SS-dobrovoljačke planinske divizije.
- 4.) Od rezervista koji se sada nalaze u aktivnoj vojnoj službi i od lica koja nisu služila, godišta 1908 i mlađih, biće stavljeno potrebno ljudstvo na raspolaganje za popunu hrvatskih SS-formacija do predviđenog broja od 46.000 sa rokom regrutovanja od 15.8. do 31.8.1943. Ako se ovom putem ne bude postigao broj od 46.000, onda će doći u obzir rezervisti koji ne stoje u aktivnoj službi i lica koja nisu služila, godišta 1907 do 1900, te se mogu pozvati za ovu svrhu.
Registraciju shodno prednjoj tački 4 imaju izvršiti hrvatske komande vojnih okruga. Kod ovih komandi izvršiti će se i pregled i konačno preuzimanje za SS. Ljudstvo koje ne bude preuzeto u SS, stoji opet na raspolaganju hrvatskim oružanim snagama.
- 5.) Nakon stupanja na snagu ovog sporazuma obustaviće se dosadašnja delatnost vrbovanja.
- 6.) Hrvatska vlada može, ako to odgovara njenoj želji, dati javnu izjavu, prema kojoj će Hrvatska SS-dobrovoljačka planinska divizija biti upotrebljena samo u Hrvatskoj ili za neposrednu odbranu Hrvatske.

Zagreb, 11 jula 1943

Gottlob Berger s. r.

Lorković s. r.

Glaise-Horstenau
nemački opunomoćnik general s. r.

Vilko Begović, general, s. r.

¹⁾ „Ustaška vojnica“.

OKUMENAT BR. 399

Nema ki opunomo eni general
u Hrvatskoj
IIa Br. 5748/43 pov.

Zagreb, 22.9.1943

Prilikom odgovora potrebno
je navesti gornje oznake i broj

Paraj

Poverljivo !

Priloga

- 1) *Ministarstvu oružanih snaga*
- 2) *Negovoj ekselenciji*
Gospodinu ministru dr Lorkovi u
Zagreb

Predmet: Predaja muslimana godišta 1925
SS-dobrovolja koj planinskoj diviziji

Vrhovna komanda Wehrmacht-a je, uzimaju i u obzir da je upu ivanje muslimana u SS-dobrovolja ku plan. diviziju daleko zaostalo za o ekivanim rezultatom, pristala da se *svi* muslimani godišta 1925, koje je sada pristiglo za regrutovanje, predaju SS-dobrovolja koj planinskoj diviziji. Sporazum od" 11.7.1943 je za ovo predvideo samo $\frac{2}{3}$ muslimana godišta 1925, i gornjom odlukom se menja utoliko, što sada dolaze, za predaju SS-u muslimana.

Nema ki opunomo eni general
u Hrvatskoj

Po naredbi:
Metzger s. r.
kapetan i a utant

Olovkom: V. T. 38

OKUMENAT BR. 400

Opunomo enik Reichsfuehrer-a SS-a
za Hrvatsku Zagreb, 24 novembra 43

Predmet: 13 SS-dobrovolja ka b. h. planinska divizija
(Hrvatska)

Veza: Vaš dopis br. U.P.M. Pov. 53/43 od 20.11.43

Uz potvrdu!

Zastupniku ministra unutrašnjih poslova
gospodinu državnom ministru dr Vjekoslav Vran i u
Z a g r e b

S molbom na znanje:

- 1.) Nema kom poslanstvu, Zagreb,
- 2.) Nema kom opunomo enom generalu, Zagreb,
- 3.) Šefu Glavne uprave SS-a, SS-generalu i generalu oružanog SS-a Berger-u, Berlin.

Mnogo poštovani gospodine ministre !

U odgovoru na Vaš gornji dopis obaveštavam Vas da u utana enju izme u SS-generalu i generalu oružanog SS-a Berger-a i gospodina ministra dr Lorkovi a od 11.7.43 nije došlo do naro itog utana enja o imenu »Hrvatska SS-dobrovolja ka planinska divizija«, nego se prednje ime pojavljuje samo ijednom u ta ci 6 zapisnika.

Reichsfuehrer SS-a je naredbom od 22.9.43 utvrdio naziv divizije kako sledi:

»Do asa, kada e Fuehrer dodeliti ime Hrvatskoj SS-dobrovolja koj planinskoj diviziji, odre ujem da divizija nosi slede i naziv:

- 1.) u pismenom saobra aju: 13 SS-dobrovolja ka b. h.¹⁾
planinska divizija (Hrvatska)

Slova „b. h.“ zaokružena olovkom.

2.) u razgovornoj upotrebi se zbog kratko e govori i SS-dobrovolja koj b. h. planinskoj diviziji.

Oznaka »b. h.« je preuzeta iz govorne upotrebe u austriskoj vojsci za oznaavanje starih bosansko-hercegovačkih pukova i znači „bosansko-hercegovačka“¹⁾.

Gornju naredbu sam i ja primio tek poslednjih dana, zbog toga sam tek danas u mogućnosti, da Vas zamolim da primite k znanju odluku Reichsfuehrer-a SS-a.

Kammerhofer s. r.
SS-general i generallajtnant policij«

(Kammerhofer)

Štambilj:

Nezavisna država Hrvatska

Ministarstvo unutrašnjih poslova

Ured pom. ministra

Primljeno, dne 26.XI.1943.

U.M.V.T. Pov. Broj 192 194.... pril —

¹⁾ Posle ove rečenice na aktu je dodato mastilom na srpsko-hrvatskom jeziku: „Treba na i ugovor!“ i stavljeno olovkom: „Pov. br. 192/43“.

OKUMENAT BR. 401

Broj Nj. 796—69/44

VERBALNA

NOTA

Ministarstvo inostranih poslova Nezavisne države Hrvatske ima čast da ovim podnese Nema kom poslanstvu sledeće:

Na dan 10.3.1944 oko 16 časova neki pripadnici hrvatske SS-divizije su iz brzog voza, koji je prolazio Zavidoviće, bacali letke čiji se original i nemački prevod prilaže. Iz hrvatskog teksta letka proizlazi, da je isti prvobitno bio sastavljen na nemačkom jeziku i da je tek kasnije preveden na hrvatski.

Ovi letci su izazvali neugodan utisak među stanovništvom, jer se u njima ne pominje ni hrvatska država, ni hrvatska domovina, niti hrvatski državni poglavar. Tu se govori o nekoj bosanskoj otadžbini, a i sam naziv divizije (bosansko-hercegovačka SS-divizija) koji je naveden u letku, ne odgovara hrvatsko-nemačkom sporazumu od 11. jula 1943, prema kome bi ova divizija trebalo da se zove Hrvatska SS-dobrovoljačka planinska divizija.

U vezi sa razgovorima koje su vodili hrvatski ministar predsednik dr Nikola Mandić i ministar inostranih poslova dr Stjepan Perić u Glavnom stanu Fuehrer-a, po stvari hrvatske SS-divizije i promemoria koji je tom prilikom predat, pri čemu je obećano da će se ova stvar urediti, Ministarstvo inostranih poslova dozvoljava sebi da ponovno skrene pažnju Nemačkom poslanstvu na to, da se ovakvim postupkom ukazuje pomoć autonomistima i težnjama, koje štete politici i nacionalnoj zajednici hrvatskog naroda.

Nemačkom poslanstvu

Zagreb

Obzirom na izloženo, moli se za blagonaklono posredovanje Nemačkog poslanstva, kako bi se u budućnosti sprečile

ovakve pojave, koje idu na ruku širenju nekog bosansko-hercegovačkog regionalizma, zasnovanog na religioznoj ili političkoj osnovi. Dalje se moli za blagonaklono posredovanje, naročito u pogledu naziva hrvatske SS-divizije, da se poštuju odredbe utvrđene u hrvatsko-nemačkom sporazumu i po toj stvari izbegne sve, što bi bilo pogodno da kod stanovništva izazove utisak, kao da se ide za ciljevima koji su protivni hrvatskom nacionalnom i političkom jedinstvu.

Zagreb, 22. marta 1944

**STAV NEMACKOG GENERALA U HRVATSKOJ
PREMA USTASAMA**

Nema ki general u Hrvatskoj, Edmund Glaise von Horstenau, izjašnjavao se kriti ki na ra un ustaškog režima. Isto tako su u vezi držanja ustaša na terenu esto podnosili žalbe i komandanti Wehrmacht-ovih formacija, koje su operisale u NDH. Slede i dokument pokazuje gledište jednog nema kog komandanta i ilustruje odnose izme u Wehrmacht-a i ustaša. On podvla i i stav generala Glaise-a.

DOKUMENAT BR. 402

Nema ki general u Zagrebu
Oznaka akta Ia¹⁾ Br. 03385/42

Zagreb, 6 jula 1942

Njegovoj ekscelenciji

Ministru inostranih poslova Nezavisne države Hrvatske

Gospodinu Lorkovi u

Nema ki general dostavlja u prilogu rezultate istrage a zlo instvima koja su 2 i 3.6.42 izvršili pripadnici 2 ete V bataljona ustaškog puka Franceti a, ukoliko je izvi anja izvršila nema ka vojna žandarmerija. Komandant 718 pešadiške divizije, gospodin generalmajor Fortner izneo je po tome slede e svoje mišljenje:

»Iz izveštaja o vo enim izvi ajima proizlazi, da glavnu krivicu, za skoro sva izvršena zlo instva i zverstva snosi komandir ete, zastavnik Žižanovi . On je ne samo prenebregao potrebni službeni nadzor, nego je ak delimi no i sam u estvovao u zlo instvima odnosno na njih je podgovarao svoje ljude i kona no, nakon izvršenog hapšenja, još je pokušavao da neke svoje podre ene navede na davanje lažnih iskaza da bi time izdejstvovao da bude pušten na slobodu.

¹⁾ Ia — operativni otek.

Izvan svake sumnje je, da je držanjem ove ete bilo ponovono jako ugroženo smirenje isto ne Bosne, koje je tek pre kratkog vremena izvojevano krvlju nema kih i hrvatskih vojnika i ustaša, i da su nemiri koji su nastali u vremenu od 14.6. do 17.6. kod Vlasenice, i koji su opet savladani tek od strane nema kih trupa, prouzrokovani postupkom ete Žižanovi a.

Prema gledištu divizije ima se po tome na elno konstatovati:

- 1.) Pripadnika ustaškog pokreta — koji je nosilac državne ideje u Nezavisnoj državi Hrvatskoj — se u isto noj Bosni, izvanredno jako protkanoj pravoslavnima i muslimanima, ne samo boje, nego ih i najdublje mrze. Sama njihova pojava je dovoljna da pokrene itava sela na bežanje u šumu.
- 2.) Postupkom, koji je vidljiv iz priložene sveske, ugled ustaškog pokreta se ne podiže. Takva dela koja vrse ustaše, predstavljaju najbolju propagandu *protiv* same Nezavisne države Hrvatske, a uz to još na jednom području, *grde se predstavnici te države sada ionako mogu održavati samo pod zaštitom nema kog oružja*¹⁾.
- 3.) Stoga se mora zahtevati, da se u interesu same države svim sredstvima neumoljivo nastupi prema takvim zlo incima i izreknu, izvrše i objave najstrožije kazne. Samo tako e stanovništvo ste i poverenje.
- 4.) Dalje, mora se zahtevati da ustaše jakim pritiskom budu obu eni da postanu disciplinovanom trupom. Hitno je potrebno da budu prikupljeni u kasarne i da se sa njima izvodi obuka.
- 5.) Isto na Bosna može sama da se ishrani, ako njeno stanovništvo može mirno i spokojno da radi. Od ispunjenja zahteva pod 3.) i 4.) zavisi da li e to biti slu aj.
- 6.) Osim toga sa nema kog stanovišta, treba još da se kaže: Nema ke trupe uživaju kod celokupnog stanovništva neograni eno poverenje. Ovo poverenje e uskoro nestati, ako hrvatska nadleštva u sli nim slu ajevima sama ne budu oštro preduzimala odlu ne mere. Ina e e se uskoro stvoriti opšte gledište, da se

¹⁾ Podvueno mastilom.

ova zverstva vrše uz pretno odobravanje nemačkih trupa — pa čak i da one zato daju povoda. Ove poslednje glasine, koje su već e iskrsavale, mogle su do sada uvek biti suzbijene odgovarajućim energičnim protivmerama, naročito hapšenjem krivaca.

Sa opadanjem poverenja stanovništva u nemačke trupe je, međutim, u sadašnjoj fazi smirivanja svakako skopano ponovno snažno oživljavanje nemira, kojim se u poveljenoj meri upravlja i protiv nemačkih trupa. Ovo za trupicu znači: nove akcije, novi gubici.

K tome dolazi:

Nemačke trupe nemaju razumevanja za ovakve ustaške postupke. Ne može im se ni objasniti, da je ovakav naivni smirivanja potreban, *ili da to nije tako rano, jer je ovde u zemlji decenijama običaj, da se ljudi međusobno ubijaju¹⁾*. One samo vide da im iz tih incidenata ni u nove akcije i žrtve, i ne shvataju zašto njihovo sopstveno poverenje odmah ne zgrabi i kazni narušitelja mira, nego pasivno čeka dok se ustanak ne raširi toliko, da se nemačke trupe moraju ponovo angažovati.

Njihovo poverenje u povericu stavlja se ovim na tešku probu.

Stoga molim, da se kod hrvatske vlade dejstvuje da se ovakvi slučajevi brzo i oštro presuduju i da se te presude i objavljuju.

Istovremeno molim da mi se, dokle god sam zapovednik u Bosni, dodeli stalni ustaški sud za ustaške formacije na operativnom području 718 pešadijske divizije sa sedištem u Sarajevu, koji bi zadatak bio da presuduje prekršaje i zločine koje učine ustaše na operativnom području 718 pešadijske divizije«.

Nemački general deli u potpunosti gledište generalmajora Fortner-a²⁾. Ako sabotaža mera smirivanja, koje Nemački general mora da vidi u ovakvom postupanju ustaša, ne bude brzo i strogo kažnjavana, moraće se sa najvećom zabrinutošću iščekivati dalji razvoj stvari. Predlog generalmajora Fortner-a,

¹⁾ Podvukeno mastilom, sa strane stavljen znak usklika.

²⁾ Sa strane stavljen znak usklika.

da mu se dodeli stalni ustaški sud u Sarajevu, najtoplije se preporu uje.

Nema ki general moli da bude stalno obaveštavan o daljem postupku sa ovim predmetom.

Za Nema kog generala Zagreb
Na elnik štaba
Freiherr v. Funck s. r.
pukovnik

Prilog: 1 ru na mapa.

IZVRŠNA VLAST WEHRMACHT-a U NDH

Na teritorijama, na kojima je Wehrmacht vršio operacije, njegovi su komandanti imali sveukupnu izvršnu vlast, bez obzira na postojanje državnog aparata NDH. O tome govore saopštenje Zapovednika nemačkih trupa u Hrvatskoj i objašnjenje koje je uz njega izdato.

DOKUMENAT BR. 403

Paraf: Ab(romeit)

S A O P Š T E N J E

PODRU JE KOJE JE POSEO NEMA KI WEHRMACHT JE OPERATIVNO PODRU JE ! NA TOME PODRU JU NEMA KI WEHRMACHT VRŠI IZVRŠNU VLAST

Naredbe koje je izdao nema ki Wehrmacht za obezbeđenje trupa i za održavanje bezbednosti i reda važe ispred svakoga prava. Svim naredbama nema kih vojnih vlasti imaju se svi bezuslovno pokoravati. Svaki koji i dalje u estvuje u borbi protiv nema kog Wehrmacht-a ili hrvatske države, ili ko makar i re ju ili delom potpomaže neprijatelje nema kog Wehrmacht-a i hrvatske države, bi e bez sudskog postupka kažnjen smr u. Sabotažom e se smatrati i svako ošte ivanje odnosno sklanjanje žetvenih proizvoda, zaliha i postrojenja važnih za vo enje rata svih vrsta, kao i skidanje i ošte ivanje istaknutih saopštenja.

Osim toga kažnjava e se smr u svaki, ko kod sebe drži ili skriva bez naro itog ovlaš enja vatreno oružje (uključivo lova ke puške, izuzima se oružje koje je uspomena i nema upotrebne vrednosti), municiju, ru ne bombe, eksploziv ili drugi ratni materijal. Pomenute predmete odmah predati najbližem nema kom vojnom nadležstvu, odnosno nema kim trupami..

OPSTINE KOJE BUDU BANDAMA UKAZIVALE POMOĆ, KUĆE U KOJIMA BUDE NAJENO ORUŽJE, BILJE UNIŠTENE. LICIMA KOJA SU SE BORILA ZAJEDNO SA BANDAMA ILI SU KOD NJIH RADILA KAO POMOĆNE SNAGE, GARANTUJE SE ZLVO AKO SE DOBROVOLJNO JAVE KAO PREBEGLICE NEMA KOM WEHRMACHT-U.

ZAPOVEDNIK
NEMAČKIH TRUPA U HRVATSKOJ

Maja 1943

OKUMENAT BR. 404

Paraf: Ab(romeit)

Tajni komandni predmet

Definicija pojma »izvršne vlasti« glasi:

U raznim delovima Hrvatske, koji se se na elno u sporazumu sa hrvatskom vladom proglasiti nema kim operativnim podrujem, prelazi »izvršna vlast«, shodno hrvatskim zakonima o proglašenju izvanrednog stanja, na nema ke vojne komandante. »Izvršna vlast« obuhvata u okviru potreba ratovanja celokupnu državnu vlast, ukljuivo i pravo donošenja uredaba. Važe e zakonske odredbe ostaju privremeno na snazi, ali se mogu, prema potrebama ratovanja, pravnim odredbama lica koja imaju izvršnu vlast u svako doba ukinuti, izmeniti ili zameniti drugima. Lica koja imaju izvršnu vlast mogu davati nare enja svima vlastima, koje se nalaze unutar operativnog podru ja. Celokupna gra anska uprava na operativnom podru ju koncentriše se u rukama »Šefa gra anske uprave«, koga postavlja hrvatska vlada u sporazumu sa Nema kim opunomo enim generalom u Hrvatskoj. Šef gra anske uprave je u stru nom pogledu podre en licu, koje ima izvršnu vlast i vezan je njegovim nare enjima. U pogledu inovni kog prava, kao i svi ostali inovnici, ostaje podre en svome nadležnom hrvatskom ministarstvu.. Dopusšteno je postavljanje više šefova gra anske uprave za razna operativna podru ja. Šef gra anske uprave vrši vlast koja je dodeljena vojnom zapovedniku u odnosu na gra ansku upravu i civilno stanovništvo, a po njegovim uputstvima. On se izri ito potpisuje kao »Šef gra anske uprave«. On je odgovoran da mere, izdate od strane gra anske uprave na operativnom podru ju, budu u saglasnosti sa vojnim zahtevimn. Njemu su podre ene sve gra anske vlasti na operativnom podru ju. Šef gra anske uprave naro ito se ima starati da se održavaju uprava i privredni život i da na operativnom podru ju vladaju pravno sre ene prilike. Šef gra anske uprave bira svoje službeno sedište sa pristankom vojnog komandanta. U slu aju potrebe predvi eno je uspostavljanje

organa za održavanje veze kod štaba komandanta i kod šefa granske uprave. Ako vojni komandant smatra potrebnim, da pojedine funkcionere granske uprave udalji sa njihovog položaja, onda on, ako se ne ukazuje potreba za drugom merom, putem šefa granske uprave izriče njihovu suspenziju sa dejstvom koje odmah stupa na snagu. Formalno udaljenje iz službe vrši naknadno hrvatska vlada. Nameštenje novim funkcionerima i inoćnicima daje komandant u sporazumu sa šefom granske uprave, koji mu je dodeljen, i putem njega. Postavljanje vrši hrvatska vlada. Odluku o potrebnim merama prema civilnom stanovništvu i njihovoj imovini za vreme borbe, donosi sam vojni komandant prema sopstvenom nahoćenju. Izvan borbenih radnji mere prema civilnom stanovništvu i njihovoj imovini donose se u sporazumu sa hrvatskim vlastima. Vreme završetka neke borbene radnje određuju nemački komandanti. Finansiranje na području granske uprave ostaje netaknuto i vrši se po istim nacelima, koja su na snazi u ostalim delovima zemlje. Sve pravne odredbe koje je za vreme trajanja vanrednog stanja izdao lice, koje ima izvršnu vlast, staviće se opet van snage prilikom ukidanja proglašenja za operativno područje ukoliko hrvatska vlada ne smatra potrebnim da ove odredbe ostanu i dalje u važnosti.

**DRŽANJE WEHRMACHT-a PREMA NDH I NJENOM
STANOVNIŠTVU**

Satelitski položaj NDH i stalno isticano nemačko-ustaško savezništvo nisu uticali na Wehrmacht-ove ustanove da odustanu od primene pune konspirativnosti prema ustanovama i državljanima NDH. O tome govori naredba komandanta Vojne grupe F od 8 decembra 1944 godine. Štaviše, kao što proizlazi iz naredbe istog komandanta od 1 februara 1945, zabranjeno je i privatno opštenje pripadnika Wehrmacht-a sa državljanima NDH.

DOKUMENAT BR. 405

Vrhovni komandant Jugoistok

(Komanda vojne grupe F)

Odeljenje IIa/III/Ic/AO¹⁾

Glavni štab, 8.12.1944

Štambilj:

Vrh. k-dant Jugoistok

(K-da voj. gr. F)

Paraj

Štabni oficir za domo-
roda ke pomo ne snage

10 decembra 1944 Br. 1794/44

Ukazuju i na zapovesti koje je izdao Fuehrer, zabranjujem svim oficirima, inovnicima, podoficirima i ljudstvu delova kopnene vojske, vazduhoplovstva i mornarice, angazovanim na području mog komandovanja, da obavestavaju o situaciji druga vojna nadležstva, uključivo i saveznike i civilna lica.

Izuzetak ine samo ona lica moje komande, kojima sam to naročito stavio u dužnost, nadležstvo Nemačkog opunomoćenog generala u Hrvatskoj, viši trupni komandanti — o/i poslednji samo u okviru delokruga svoga komandovanja i koliko je to potrebno za izvršenje zajedničkih vojnih zadataka.

Prekršaje, nad kojima sam od sada prisiljen da bdim,

¹⁾ U izradi dokumenta saradivala su tri odeljenja štaba vojne grupe. Ic/AO je obavestajni oficir.

zahvati u, primenjivanjem mera kažnjavanja, koje je Fuehrer
za to odredio.

Sa ovim u vezi ukazujem ponovo na zabranu neslužbenog
opštenja sa inostrancima, uključivo i saveznike.

Potpis: Freiherr v. Weichs
generalfeldmaršal

Za ta nost:
von Harling s. r.
g-štab. pukovnik

Olovkom:
Narednik Bueck i podof. Stopp
podu eni 11.12.44.

Klju za raspodelu:
A III, C I-II, D I.

Paraf

Priklju iti aktima.
Oi

OKUMENAT BR. 406

Vrhovni komandant Jugoistok
(Komanda vojne grupe F) Glavni štab, 1 februara 1945
Ha 244/45 pov.

Štambilj: Paraf
Vrhovni komandant Jugoistok
(Komanda vojne grupe F)
Štabni oficir za domoroda ke
pomo ne snage
4 februara 1945 313/45

Poverljivo

Predmet: Vanslužbeno opštenje sa strancima

- Veza:* 1) Nare enje Vrhovne komande Wehrmacht-a (Nacionalsocijalisti ko vo stvo) Amt Abwehr •— Odeljenje Abw. III¹) Br. 500/5.44 pov./W. od 13.5.44, otštampano u Službenom vojnom vesniku 1944, Br. 470
- 2) Vrhovnog komandanta Jugoistok (K-da voj. gr. F) Ha Br. 421/44 pov. od 8.3.44.
- 3) Na elnika Generalštaba Vrhovnog komandanta Jugoistok, Br 7959/44 pov. od 3.11.44

Za nadopunu nare enja navedenih u vezi nare uje se :

1. Na temelju nare enja navedenog u vezi pod 1) naelno je zabranjeno opštenje sa strancima na podru ju Vrhovnog komandanta Jugoistok.
2. Da bi se postiglo jedinstveno regulisanje postupka, koje bi odgovaralo posebnim odnosima koji se sti u u saveznoj Nezavisnoj državi Hrvatskoj, to se na temelju oteka I pod B, broj 1 nare enja pomenutog u vezi pod
 - 1) odobrava za Hrvatsku slede e ograni enje zabrane:
Svaki pripadnik Wehrmacht-a ima svako neizbežno,

*) Kontraobaveštajna služba.

nameravano ili ve postoje e vanslužbeno opšte-
nje sa strancima (i Volksdeutscher-ima) prijaviti i
podneti na odobrenje svome disciplinskom pretpo-
stavljenome. O molbi e potom odlu ivati disciplin-
ski pretpostavljeni, po ev od komandanta puka na
više, uzimaju i u obzir odredbe oteka I B, ta . 1
stav 2 i 3 nare enja pomenutog u vezi pod 1).

Kao primer opravdane molbe navodi se:

Neki pripadnik Wehrmacht-a smešten je u privatni
stan. Ova okolnost i gostoljubivost povla i sa so-
bom, da pripadnik Wehrmacht-a dolazi u bliži do-
dir sa svojim stanodavcem. Ovim je dat primer,
neizbežnog vanslužbenog opštenja. Molbi za odo-
brenje ovoga opštenja moglo bi se udovoljiti.

Za Vrhovnog komandanta Jugoistok
(K-da voj. grupa F)
Na elnik generalštaba
Potpis: v. Gyldenfeldt

Za ta nost:

Potpis ne itak
pukovnik i 1. a utant

Klju za raspodelu:

Kao za štabnu zapovest	
Komandi Vojne grupe E	25 x
Generalštabu K-de LXIX arm. korpusa	
za naru itu upotrebu	3 x
Višem K-dtu komore -za dotur 1	1 x
Štabu Zelezni . pionir, puka	
za naru itu upotrebu 8	1 x
K-dtu oklopnih železni . vozova	1 x
Rukovodiocu za vezu/Frontni izvi a ki trup	1 X

NEUBACHER-ovo POLITIZIRANJE U NDH

Mada teritorija NDH nije potpadala pod njegovu nadležnost, nema ki poslanik u Beogradu, Neubacher, upu ivao je, izme u ostaloga, u Zagreb svoga poverljivoga saradnika po obaveštajnim poslovima, Roberta Kronholz-a. Tim povodom, policiski ataše iz Zagreba uputio je protest BdS-u Beograd (pismo od 5 juna 1944). Lakonski odgovor BdS-a (pismo od 26 juna 1944) pokazuje, da ovaj ne želi u to pitanje da se meša.

DOKUMENAT BR. 407

5.6.1944

Olovkom: Li ni predmet!

Štambilj:

Ekspedovano		
5/VI	790/44	Paraj: K.

Poverljivo

*Olovkom:
Pokušano?
Ne.*

1.) Pisati:

Zapovedniku policije bezbednosti i SD-a

Beograd

Olovkom: K

Predmet: Nemač iz Reich-a Kronholz, predstavnik firme Schenker & Co., Beograd

Veza: Bez

Gore imenovani boravi eš e u Zagrebu, gde, kako izgleda, radi i obaveštajno. Izme u ostalog, održava stalnu vezu sa vode im li nostima Hrvatske selja ke stranke.

Hrvatski ministar unutrašnjih poslova, dr Lorkovi , pre kratkog vremena mi je saopštio, da gospodin Kronholz radi protiv interesa hrvatskog državnog vo stva i da je baš nedavno javno izjavio u hotelu Esplanade, da u Hrvatskoj pretstoje temeljne političke promene i da se planira koalicija sa Hrvatskom seljačkom strankom, odnosno stvaranje nemačkog protektorata itd. Hrvatski ministar unutrašnjih poslova, prilično jasno se izjasnio protiv ovakve delatnosti gospodina Kronholz-a.

Pošto prema ovdašnjem mišljenju gospodin Kronholz nije ni ovlašćen, niti nadležan za takav rad i svojim neodgovornim izjavama šteti interesima Nemačke u hrvatskom prostoru, moli se, da se gospodin Kronholz, najenergije upozori na neizbežnost svoga rada. Ovde nije poznato za koje nemačke ustanove gospodin Kronholz obaveštajno radi.

Molim, da me o preduzetom ukratko obavestite.

Paraj: H(elm) 5/VI
SS-potpukovnik

2.) *Ponovno podneti* 30. 7. He/Str.

Olovkom: Svršeno.

OKUMENAT BR. 408

Viši vođa SS i policije
u Srbiji
Zapovednik
policije bezbednosti i SD-a
u Beogradu
BdS¹⁾ Del. Br. 1560/44 pov.

Beograd, 26.6.44
Telefon 22 103

Poverljivo!

Olovkom:
30.7.

Olovkom:

Priključiti
aktima. Nema kom poslanstvu
na ruke SS-potpukovnika H e l m - a
Paraf: H(elm) u Zagrebu
11/VII

Predmet: Nemač iz Reich-a Kronholz
Veza: Tamošnji dopis od 5.6.44, Del. Br.
790/44

Kako izgleda, Kronholz radi za ministra dr
Neubacher-a. Zbog toga sam pismo, predao
poslednjem.

Schaefer s. r.
SS-viši pukovnik

*) BdS — Befehlshaber der Sicherheitspolizei und des SD,
tj. Zapovednik policije bezbednosti i SD-a.

NEUBACHER PROTIV KASCHE-a

Politika poslanika Kasche-a u Zagrebu predstavljala je, naročito pred kraj rata objekat mnogih napada raznih nemačkih faktora, koji su smatrali, da u nemačkom interesu treba u NDH ukinuti ustaški režim. Jedan od ovih bio je i poslanik ing. Hermann Neubacher. Sledeće zabeleške oficira za vezu RSHA kod Neubacher-a, SS-kapetana Wuehrer-a, pokazuje da je i general Glaise von Horstenau, mada smenjen sa položaja u Zagrebu, i dalje pratio događaje u NDH i stajao u vezi sa Neubacher-om.

DOKUMENAT BR. 409

Th. Wuehrer

Be , 3 januara 1945

1. Zabeleška Br. 1/45 tajni predmet Reich-a

Predmet: Opozivanje poslanika Kasche-a

Poslanik dr Neubacher saopštio mi je, da ga je general Glaise von Horstenau obavestio, da je već konačno sigurno da se poslanik Kasche više neće vratiti u Zagreb.

Poslanik je uz to dodao, da je bio u Ministarstvu inostranih poslova, da se misli na to, da njega pošalju u Zagreb. Ako bi se to zaista dogodilo, on bi ovaj zadatak, me utim, primio samo uz Fuehrer-ov nalog da likvidira ustaški režim.

Savetnik poslanstva Brude, rukovodilac poslanikovog zagrebačkog nadležstva, ga je, uostalom, obavestio da se u hrvatskim vladinim krugovima boje da bi on (*Olovkom:* Neubacher) mogao biti postavljen za Kasche-ovog naslednika. O Kasche-u se uopšte više ne troše reči.

2. Rukovodiocu grupe VI E¹) s molbom na znanje.

3. SS-majoru Rexeisen-u s molbom na znanje.

Wuehrer s. r.

Wuehrer

¹) Grupa E Uprave VI RSHA, nadležna za ob. službu u jugoistočnoj Evropi.

NEUBACHER OBAVEŠTAVA I O SITUACIJI U NDH

Iako nije bio nadležan za NDH, poslanik Neubacher je obavestajno bio zainteresovan i za Paveli evu državu, pa je Ministarstvo inostranih poslova Reich-a izveštavao i o položaju u Zagrebu. O tome govore slede e zabeleške oficira za vezu RSHA kod Neubacher-a, Theodora Wuehrer-a, upu ene funkcionerima RSHA.

DOKUMENAT BR. 410

Th. Wuehrer

Be , 6 feb. 1945

1. Zabeleška br. 175/45 pov.

Predmet: Situacija u Hrvatskoj

Veza: Ovdašnja zabeleška br. 161/45 pov.

Poslanik dr Neubacher je uputio 29 pr. mes. Ministarstvu inostranih poslova telegram, u kome izveštava o jednom razgovoru, koji je bivši hrvatski generalni konzul, dr Eduard Jurak, vodio u svome be kom stanu sa dvojicom Hrvata, koji su upravo bili doputovali. Izveštaj se oslanja na svedoka, koji je stvar li no uo, glasi:

»U Hrvatskoj deluje umiruju e što se na srpskom terenu ne nalaze Rusi. Pretpostavlja se da i na Dunava i na Dravi partizanske odrede uglavnom vode sovjetski oficiri, a odredi regrutuju ljudstvo svih balkanskih naroda, izuzev Gr ke. Osim toga umiruju e ie delovalo, što nadbiskup Stepinac ne vrši nikakve pripreme da otpremi biskupsko blago i arhivu. Navodno ga je Vatikan obavestio o tome, da za Zagreb ne postoji nikakva opasnost od Sovjeta. Povrh toga poglavnik je u poslednje vreme u više mahova izjavio, da on i ne pomišlja da napusti Hrvatsku. Uostalom,, u širokim krugovima postoji mišljenje, da bi se mo-

glo, ako bi Sovjeti dalje nadirali, povu i u Dinarske
Alpe i odande ka obali do Engleza«.

2. Rukovodiocu grupe VI E¹⁾ s molbom na znanje
3. SS-majoru Rexeisen-u s molbom na znanje

Wuehrer s. r.
Wuehrer

¹⁾ Grupa E Uprave VI RSHA, nadležna za ob. službu u jugo-
istoj Evropi.

OKUMENAT BR. 411

Th. Wuehrer

Be , 24 jan. 1915

1. *Zabeleška* Br. 113/45 Pov.

Predmet: Izveštaji iz Hrvatske
Pril.: I

Poslanik dr Neubacher upoznao je državnog sekretara Steengracht-a sa prepisima izveštaja iz Hrvatske, obuhvaćenih u prilogu.

2. Rukovodiocu grupe VI E s molbom na znanje.
3. SS-majoru *Rexeisen*-u s molbom na znanje.
4. SS-potporu niku *Schwarzenbacher*-u na znanje.

Wuehrer s. r.
Wuehrer

Izveštaj

4 januara 1945 :

U Hrvatskoj, naročito u glavnom gradu Zagrebu, vlada u svakom pogledu bezglavost. Psihoza bežanja kao i pripreme za bežanje su karakteristične crte sadašnjih prilika. Pripreme za bežanje uglavnom vrše ustaški rukovodioci. Oni pakuju ili skrivaju na sigurnim mestima svoje najdragocenije stvari. Oni, koji poseduju ma kakvu nepokretnu imovinu, naprimer kuću, fabriku ili radnju i slično, upuštaju se u kojekakve transakcije, kako bi svoju imovinu preneli na tuđe ime. Za ovu svrhu naročito se traže nepoznata lica, koja bi trebalo da služe kao podmetnuti ljudi. Mnogo se traže ustaški kamioni za transportovanje kofera i sanduka ustaških rukovodilaca. Kuda će se stvari transportovati, to se još ne zna. Govori se, da se jedan deo ovih stvari upućuje u šume i u sela, a drugi deo u Reich. Na osnovu priprema za bežanje, šire se najalarmantnije glasine političke i vojne prirode. Niko se više ne bavi ozbiljnim i produktivnim poslom. Svi špekulišu, niko nikome ne veruje, svak se boji svakoga, cene rastu u nedogled, novac gubi svoju vrednost, i onaj ko ga ima, kupuje sve moguće stvari bez obzira na cenu. Iz dana u dan, sve više ljudi beži partizanima u šumu, dok razni podzemni pokreti marljivo obrađuju teren za još veći haos. To je opšta slika o prilikama u Hrvatskoj.

Ova situacija konvenira ne samo partizanima nego i ustašama, jer se ovi nadaju, da će se baš time spasiti ili u najmanju ruku, da će moći uraditi nešto, što će olakšati njihovo spašavanje. U ustaškim krugovima vlada opšte mišljenje, da je najbolja politika »sedeti na dve stolice«. Iz tih razloga se najviše debatuje o tome, na koji bi se način mogao povući i deo ustaških vojnih formacija u planine Velebita, kako bi se tamo predao Anglo-Amerikancima ili priključio njima, da se bori protiv Nemaca. Da bi se postigao ovaj cilj, potrebno je, prema mišljenju ustaša, da se manji deo ovih formacija prebaci u Reich, kako bi se dokazala dobra volja i vernost hrvatskog saveznika. Dobro informisani ustaški rukovodioci tvrde, da i sam poglavnik na taj način zavodi

Nemce, jer dok svoju ženu i k er šalje u Reich, on sam ho e sa svojim sinom da ostane kod formacija, koje e se povuci u planine Velebita. Prema mišljenju merodavnih ustaških krugova, mora se u svakom slu aju u initi sve da bi se Anglo-Amerikancima i Sovjetima pokazalo, da ustaše ve inom nisu nastrojani germanofilski.

Iz ovih razloga ustaška propaganda došaptavanja, širi glasine u javnosti, da poglavnik u svom užem krugu prijatelja, sa najve om mržnjom govori protiv Nema ke. Isto tako se govori, da je poglavnik uspeo preko svoga hrvatskoga delegata u Vatikanu, princa Lobkovic a, da stekne zaštitu samoga Pape.

Osim toga se tvrdi, da je poglavnik li no dao inicijativu da se u Švajcarskoj osnuje, pod rukovodstvom hrvatskog vajara Ivana Meštrovi a, hrvatski odbor za politi ku saradnja sa Anglo-Amerikancima. U ovome odboru se kao lanovi i saradnici nalaze slede a lica:

Zvani ni hrvatski delegat u Švajcarskoj, bivši ministar trgovine dr K ab as, li ni poglavnikov prijatelj, profesor K a r lovi (Jevrejin koji se ranije zvao Wohl), bivši narodni zastupnik i generalni sekretar zagreba ke trgovinske komore u penziji, dr Pa skievi -Cikara, bivši državni sekretar, dr Lamer, profesor dr Digovi i drugi. Osim toga ustaše tvrde da je hrvatski poslanik u Madridu, grof Pe ja c vi, stupio u vezu sa Otto-om Habsburškim, koji se pre kratkog vremena navodno nalazio u Lisabonu. Ovo bi pri sadašnjoj politi koj situaciji trebalo da bude od naro itog zna aja, jer iza Otto-a navodno stoje R o o s e v e l t i Vati kan. Ukratko re eno, sve politi ko-vojne kombinacije merodavnih ustaških krugova imaju izvestan protivnema ki karakter, dok sve ostalo što se službeno objavljuje ili piše, treba da služi samo kao kamuflaža, i to sve dotle, dok se Nemci još nalaze na hrvatskoj teritoriji.

U duhu ove dvostruke politike, bilo je i držanje hrvatskih delegata na konferenciji Unije internacionalnog novinarskog udruženja, koja je održana od 12 do 15.12.44 u Be u. Delegati svih zastupljenih zemalja su u svojim govorima zauzeli otvoreno stav prema današnjim najvažnijim pitanjima, samo delegat hrvatske države, šef propagande Ivo Bogdan je u tao i nije rekao ni jednu jedinu re . On je u Zagrebu dobio

nalog, da se ne eksponira, a svoje utanje da obrazloži izgovorom, da sve do momenta kada se konferencija sastala, nije znao o kojim se pitanjima na konferenciji debatovati!!! Držanje ustaških vladinih krugova prema generalu Glaise-Horstenau-u je tako e vrlo interesantno. Njegov premnštaj iz Zagreba u Fuehrer-ov glavni stan, ustaški vladini krugovi su objavili kao jednu od svojih pobeda, jer general treba da je bio ovek, koga nisu mogli pridobiti ni poglavnik, ni hrvatski ministri, a koji je svoje izvestaje iz Hrvatske slao direktno i potpuno samostalno nema kim nadležnim ustanovama a na osnovu mnogostrano izvršenih ispitivanja. Ovo ie ustaškom režimu svakako bilo vrlo neugodno i stoga je isti preduzeo sve mogu e, da bi generala uklonio iz Zagreba. Neke merodavne ustaše su, u svojoj propagandi došaptavanja, otišli ak toliko daleko, da su ime generala Glaise Horstenau-a doveli u vezu sa pu istima od 20 jula 1944¹). Poglavnik i njegova žena su najviše mrzeli generala Glaise Horstenau-a. Fuehrer je, me utim, generala nagradio visokim odlikovanjem (viteški krst Krsta za ratne zasluge sa ma evima) za njegovu delatnost u Hrvatskoj. Za ustaše je ovo odlikovanje bilo šamar. Ustaše me utim, kažu: »Glaise Horstenau je za svoju delatnost u Hrvatskoj odlikovan. On je dakle, sa najvišeg mesta dobio satisfakciju. To je, me utim, sporedno, glavno je da se on više ne nalazi u Hrvatskoj i u toj injenici leži pobeda poglavnika i ustaša u borbi protiv neugodnog generala«. Protivnema ki stav vladaju ih ustaških krugova vidljiv je naro ito iz slede eg doga aja: jedna grupa srpskih oficira i vojnika, koja se naro ito bila istakla u borbi protiv partizana, putovala je u pratnji dvojice nema kih oficira, tj. pod nema kom zaštitom, preko Zagreba za Reich. Ovi oficiri morali su se zadržati nekoliko asova na železni koj stanici u Zagrebu. Komandant poglavnikove tajne udarne divizije, poznati krvolok Luburi , naredio je hapšenje ovih srpskih i nema kih oficira. U Zagrebu se govori da je Luburi naredio da se cela grupa srpskih oficira strelja, dok ustaše opet naprotiv tvrde, da su oni zajedno sa nema kim oficirima pušteni na slobodu. Valja primetiti da se Luburi ubraia me u najpoverljivije poglavnikove ljude i da ništa ne preduzima bez poglavnikovog odobrenja. Luburi odgovara samo

*) Atentat na Hitler-a

poglavniku i nikom drugom. Ovaj događaj je čak izazvao krizu u hrvatskoj vladi.

Hrvatski generalni konzul u Beču, dr Oskar Turina, sazvao je pre dve nedelje konferenciju svih konzularnih činovnika i predstavnika bečke kolonije i hrvatskih radnika. Raspravljano je pitanje, na koji se način može voditi kontrola nad držanjem Hrvata, koji se nalaze u Beču i okolini. Nakon konferencije konzul je odredio, da kontrolu nad Hrvatima u Beču preuzme vicekonzul dr Mirković, koji je poznat kao ličnost od poverenja ustaškog vođstva u Zagrebu.

8. januara 1945 :

OKUMENAT BR. 412

Th. Wuehrer

Be , 30 jan. 1945

1. Zabeleška br. 142/45 pov.

Predmet: Držanje poglavnika

Ustanova za vezu poslanika dr Neubacher-a u Zagrebu izveštava o jednom razgovoru, koji je poglavnik vodio sa jednim starim pouzdanikom. Poglavnikov pouzdanik izvestio je o svom razgovoru rukovodioca zagreba ke ustanove za vezu. Svoje utiske sazeo je u dve re enice: Poglavnikovo držanje poslednjih meseci prema Nema koj je hladno i rezervisano. Poglavnik drži otvorene i druge mogu nosti.

Iz drugog izvora poslanik je obavešten, da se u ustaškim krugovima živo diskutuje o pitanju emigracije na nema ko tie. Pretresaju se pre svega dve mogu nosti: 1) ostati u zemlji da bi se eventualno prebacili u anglo-amerikansku Italiju, 2) delimi nim emigriranjem u Nema ku i održavanjem mogu nosti da se u zemlji priklju e Amerikanci-ma, posti i dve pozicije.

Poslanik je o tome obavestio Ministarstvo inostranih poslova i javio, da e ovih dana izvestiti o dejstvu ratnih doga aja na ove diskusije.

2. Rukovodiocu grupe VI E s molbom na znanje.
3. SS-majoru Rexeisen-u s molbom na znanje.
4. SS-potporu niku Schwarzenbacher-u na znanje.

Wuehrer s. r.
Wuehrer

Th. Wuehrer

Be , 31 Jan. 1945

1. Z a b e l e š k a br. 152/45 pov.

Predmet: Smeštaj hrvatske vlade

Iz jednog telegrama Ministarstva inostranih poslova proizlazi, da je Partiska kancelarija i to na elnik Fridrichs preduzeo korak kod Ministarstva inostranih poslova, pošto je Gauleiter¹⁾ Uiberreither stavio prigovor protiv smeštaja hrvatske vlade u njegovoj župi²⁾. Pritom je ukazano na poslanika Neubacher-a, od koga je bilo zatraženo mišljenje. On je 29 ov. mes. telegrafišao:

»Ja nisam nadležan za pitanje smeštaja hrvatskih emigranata. Uiberreither-ovi prigovori poznati su mi iz jednog razgovora u Be u. Zbog grani nog položaja župe Štajerske, nema sumnje da dosada planirani smeštaj masovne emigracije iz Hrvatske na štajerskom području, obzirom na opštu ratnu situaciju, pretstavlja problem bezbednosti koji se naro ito jako ispoljava za pograni na župu sa partizanskim područjem i mogu im dodirom sa neprijateljem. Druk ije stoji stvar, ako se radi samo o grupi ljudi iz vlade, a ne o mnogim hiljadama, me u njima i naoružanim formacijama. U opasnim situacijama potrebno je najve e nepoverenje prema svakoj emigraciji, pa i prema hrvatskoj, naro ito ako nastupa masovno. Nije mi poznato da li još postoji prvobitni plan za prelaz ve ih hrvatskih ljudskih masa na nema ko tie. Upozoravam na opasnost od primanja naoružanih formacija«.

Kako ja cenim stvari, bilo je mogu e izbe i odgovor, koji je za Neubacher-a bio malo mu an, da se Uiberreither u svome mišljenju, prema Partiskoj kancelariji, nije bio pozvao na Neubacher-a.

*) Župski vo a NSDAP.

2) U Štajerskoj.

U toku posete, koju je otprilike pre 2 nedelje u inio poslaniku, Uiberreither je saopštio poslaniku da mu je CdS¹) napisao pismo, u kome mu je izme u ostalog preporu io da sa poslanikom Neubacher-om razgovara po pitanju hrvatske emigracije i prigovora protiv njenog smeštaja u župi Štajerskoj. Uiberreither je tada izjavio, da zapravo ne zna ta no sa kojeg stanovišta on kao Gauleiter treba još sada da zauzme stav protiv smeštaja Hrvata kod Graz-a; pošto i Neubacher nije dao jasan savet, ja sam ukazao na to da CdS sigurno misli na bezbednosno-podciske teško e koje bi se pojavile za župu Štajersku prijekom Hrvata. Uiberreither je na to izjavio »da, to je dobro, Partiskoj kancelariji mogu izneti bezbednosno-policijske razloge, da bih obrazložio prigovore protiv prijema Hrvata«. I, Neubacher ga je u vrstio u ovom shvatanju. Iz celog razgovora je svima u esnicima moralo da bude jasno, da je Uiberreither-ovo pismo Partiskoj kancelariji trebalo da bude upu eno na osnovu neke, rekao bih, »male zavere«. Nije se moglo misliti na to, da se Uiberreither-u mora izri ito skrenuti pažnja, da se me usobni razgovor izme u CdS-a, poslanika Neubacher-a i njega ne mora bezuslovno oka iti »na veliko zvono«. Uiberreither-ovim pozivanjem na Neubacher-a, u njegovom pismu Partiskoj kancelariji, verovatno e kod Ministarstva inostranih poslova biti izazvan utisak, da se Neubacher umešao u poslove koji ga se ne ti u. U svakom slu aju, stvar bi tekla efikasnije da nije pominjano Neubacher-ovo ime.

Molim proceniti ne bi li o ovoj stvari trebalo obavestiti CdS-a.

2. Rukovodiocu grupe VI E s molbom na znanje.
3. SS-majoru Rexeisen-u s molbom na znanje.
4. SS-potporniku Schwarzenbacher-u na znanje.

Wuehrer s. r.
Wuehrer

Skra enica za: Šefa policije bezbednosti i SD-a, SS-general
rala Kaltenbrunner-a.

2) Uloga nema ke narodnosne grupe

HUKOVOBIOCI NEMA KE MANJINE O NJENOM
RADU ZA TRE I REICH

Centralna ustanova u vrhovnom rukovodstvu SS-a za rad sa Volksdeutscher-ima, Volksdeutsche Mittelstelle, zatražila je od „Vode nema ke narodnosne grupe u NDH“ i od rukovodioca volksdeutscher-ske poluvojni ke organizacije, napise o ratnom doprinosu te manjine za Tre i Reich. Ova dva funkcionera su napisali tražene lanke i uputili ih u Berlin. Iz njih se vidi sva privrženost Volksdeutscher-a nacisti koj Nema koj, kao i aktivnost koju su oni razvili na uništenju Jugoslavije, kao pomaga i politike, vojne sile i obaveštajne službe Tre eg Reich-a.

DOKUMENAT BR. 414

Osijek, 11 februara 1943.

I-271/43-A/F

lanak

Talošnji telegram 204 od 2.2.1943.

1

Volksdeutsche Mittelstelle¹⁾
na ruke SS-potporu nika B o c k h a c k e r - a

Berlin W 62
Keithstrasse 29.

¹⁾ Centralna ustanova u vrhovnom rukovodstvu SS-a za rud
-sa Volksdeutscher-ima.

U prilogu dostavljam željeni članak. Zbog navedenih prilika na području naselja narodnosne grupe, koje je sada najviše im delom ratno područje, i zbog raznovrsnosti vojne službe narodnosne grupe, nisam mogao da opišem ratnu aktivnost narodnosne grupe u razumljivom obliku na IV2—2 strane teksta pisa om mašinom kako se to želelo. Od rečenja fraza ne bi mogli sebi stvoriti pravu sliku ni pripadnici narodnosne grupe koji su pod oružjem, ni pripadnici drugih narodnosnih grupa, kao ni Nemci iz Reich-a. Suvo zbijeno nabranje u formi leksikona iz psiholoških razloga ne bi postiglo svrhu. Tamošnjem nadležstvu stoji, me utim, na volju da brisanjem članak skrati.

Traženu fotografiju dostavi e sa ostalim materijalom uprava za propagandu.

Heil Hitler !
Paraf: A(ltgayer)

Ratna aktivnost nemačke narodnosne grupe u Hrvatskoj

Napisao Vođa narodnosne grupe državni sekretar

Branimir Altgayer

Od svih dužnosti, koje su Nemci izvan Reich-a imali da ispunjavaju prema državama, stvorenim po milosti Versailles-a, u kojima im je bio zavaj, najteža i najsramnija bila je vojna obaveza. Sama pomisao, da će jednog dana kao vojnik biti upotrebljen protiv sopstvenoga naroda, bila je neizdržljiva. Niko, koji je to morao da doživi, nikada ne može zaboraviti zabranu upotrebe nemačkog maternjeg jezika i u meću usobnom saobraćaju, stalno preziranje nemačkog vojnika i grubo postupak.

Kada je 1. septembra 1939. otpočeo veliki rat za slobodu nemačkog naroda, bila je najveća težnja svih Nemaca, kojima su sudbina i žalosni politički razvoj nametnuli strano državljanstvo, da smeju i oni učestvovati u tome ratu. Međutim, tada su razne delimične mobilizacije donele vojnim obveznicima, koji su pripadali narodnosnoj grupi u bivšoj Jugoslaviji, novo mučeništvo u radničkim bataljonima koji su preko plodnih, krvlju i znojem na ubrenih nemačkih oranica morali da izgrađuju smešne linije utvrđenja, koje zatim u aprilu 1941. naravno, ni za minut nisu mogle da zadrže pobedonosno nadiranje nemačkog Wehrmacht-a.

Veliko je bilo slavlje, koje je spolja, naravno moralo biti prigušeno, kada se u jesen 1940. polako prozrelo, da se u oružani SS primaju i volksdeutscher-ski dobrovoljci. Dobiti uređan pasoš bilo je skoro nemoguće; granice, na kojima se sve više ispreplitala bodljikava žica, bile su hermetički zatvorene, pa ipak je u jesen 1940. skoro hiljadu mladića iz bivše Jugoslavije, među njima okruglo 200 sa današnjeg hrvatskog državnog područja, uspelo da na najavanturističiji način, zgureni između džakova kukuruza i sanduka na dunavskim šlepovima, gacaju i kroz nabujale planinske potoke, dođu preko granice. Uprkos svih opreznosti i brižljivo izvršenih priprema, mnogi su pali u ruke srpskim i slovenskim granicarima i bili brutalno zlostavljani i zatvarani. I onog koji je srećno stigao u Reich, morila je teška briga, da li će služba u oružanom SS-u ostati kod kuće skrivena i da li porodica neće biti izložena proganjanjima. Veza sa kućom bila je moguća

samo u oskudnim kamufliranim obaveštenjima, koja su dostavljana zaobilaznim putevima, skopanim gubitkom mnogo vremena, ili uopšte nije bila moguća.

U slomu jugoslovenske vojske sadejstvovali su pripadnici narodnosne grupe time, što su širili panično raspoloženje, oštećivali telefonske linije, prenosili lažne izveštaje, zamenjivali putokaze i konačno razoružavali srpska odeljenja koja su se povlačila. Veliki deo vojnih obveznika uopšte se nije odazvao naređenju za mobilizaciju, iako obzirom na godišnje doba skrivanje nije bilo tako lako.

U mladoj hrvatskoj državi, poglavnik je po sopstvenoj odluci već prvih dana obećao nemačkoj narodnosnoj grupi savremeni pravni položaj koji odgovara željama Reich-a, po kome će se Nemstvo, nastanjeno unutar granica Hrvatske, slobodno razvijati u svakom pogledu i osećati »kao kod kuće«. Sporazumom od 16. septembra 1941 iskupljeno je ovo obećanje na području vojne službe po uzoru na Slovačku. Pripadnici narodnosne grupe služe u miru kao i u ratu u posebnim jedinicama, pod oficirima i podoficirima-pripadnicima narodnosne grupe, sa nemačkim komandnim i službenim jezikom i »nemačkim znakom« (kukasti krst) na uniformi. Stoga u ministarstvu vojske postoji posebno nemačko odeljenje, a za evidenciju pripadnika narodnosne grupe formiran je posebni nemački vojni okrug. Ovo narodnosne grupe ima uticaja na postavljanje oficira, a ideološko-narodnosno vaspitanje i snabdevanje u trupu vrši se u saradnji sa ovom narodnosne grupe. Tako je određeno, da 10% svakog regrutskog godišta otслужи svoju zakonsku obaveznu vojnu službu u nemačkoj Wehrmacht-u, ustvari kod oružanog SS-a. Od »nemačkih trupa« dosada su formirana 2 lovačka bataljona i jedna brdska baterija, koji su svoju vojnu obuku dobili a jednoj nemačkoj diviziji iz Reich-a koja se nalazi u Hrvatskoj, i u njenom sastavu dobili i vatreno krštenje protiv ustaničkih komunističkih bandi. Rezervne jedinice I lovačkog bataljona angažovane su sa uspehom za zaštitu žetve i obezbeđenje ugroženih sela na području naselja narodnosne grupe. Pošto kroz Hrvatsku vode saobraćajne linije važne za vođenje rata, koje moraju biti obezbeđene, to su od starijih godišta formirane naročite trupe za obezbeđenje železnica. Krajem 1941 formiran je od pripadnika narodnosne grupe takav bataljon, iz koga su proizašla 3 bataljona, a njima je

sada poverena zaštita željezničke pruge, kojom prolazi najviše ratnih transporta. Iako narodnosna grupa predstavlja jedva 2,5% celokupnog stanovništva, njeno učelo na zaštiti željeznice iznosi 21%. Ova služba obezbeđuje željeznicu, koja se u prvo vreme morala obavljati u sopstvenom civilnom odelu sa nedovoljnim naoružanjem i opremom, nikako se ne sme potcenjivati. Narodnosna grupa se ponosi, što je na delu željezničke pruge, koji uvajaju njeni pripadnici, a koji vodi pored mnogih mesta sa nepouzdanim i nahuškanim stanovništvom i pruža dovoljno mogućnosti za neprimetno približavanje, pravovremeno bilo moguće spremiti vešinu akata sabotaže, a bande odbaciti. Gubici ovih »nemackih trupa hrvatskog domobranstva«, uključivo i bataljone za obezbeđuje željeznice, iznose dosada 28 mrtvih, 4 ranjena i 2 nestala.

Pošto se hrvatske oružane snage osim domobranstva sastoje i od »ustaške vojnice«, koja je usko povezana sa nosiocem državne ideje »Ustaškim pokretom«, to je narodnosna grupa uzeta u obzir i na ovome području. Zakonskom odredbom poglavnikom od 31 jula 1941, priznavaju i zasluge narodnosne grupe na razoružavanju jugoslovenske vojske i održavanju reda prilikom obrazovanja države, legalizovana je »Einsatzstaffel der Deutschen Mannschaft«¹⁾ kao vojna jedinica, priznata kako u zemlji, tako i međunarodno, u kojoj dobrovoljno prijavljeni mladi pripadnici narodnosne grupe mogu udovoljiti i svojoj zakonskoj vojnoj obavezi. Ovo i narodnosne grupe data su široka organizaciona i personalna prava i prava u pogledu upotrebe. Prvobitno je bio predviđen samo jedan bataljon od 3 i 1 štabne i 1 Einsatzstaffel je u vojnom pogledu kao »nosilac oružane snage narodnosne grupe« trebalo da ima samo simboličko značenje i da bude ideološka i narodnosna škola narodnosne grupe i njenog starešinskog podmlatka.

Komunisti kao organizacija, koja se u bivšoj Jugoslaviji jako uvrstila i daleko razgranala i kojom esto rukovode Jevreji, otpočela je, međutim, da obrazuje bande, zato što je Fuehrer u cilju spasavanja Evrope izdao zapovest za napad na Sovjetski Savez. Ove su dobile i pojačanje od strane pravoslavnog stanovništva, koje je jugoslovenska država vaspitavala u ludom grandomanskom i prema Nemcima neprija-

*) Operativni odredi Nemačke momadi.

teljskom duhu, i od elemenata niže vrednosti koji su proizašli u jugoistočnim zemljama mešanjem rasa i naroda. Bande, koje treba da sprečavaju izgradnju hrvatske države i aktivnije u istočnoj Hrvatske na odlučujućim frontovima i da vezuju nemalobrojne trupe u ovom prostoru, uskoro su u svojoj slepoj mržnji prema Nemcima otpočele i sa prepadima na nemalobrojna naselja, uništavanjem poseda podignutih napornim radom mnogih generacija i ubistvima staraca, žena i dece. Potpomognute prirodom zemljišta, mnogim šumama i prostranim kukuruznim poljima, stvarale su neretno prvo u Bosni, a uskoro zatim i u slavonskom planinskom zemljištu i u Sremskoj. Tako je Einsatzstaffel-u nametnut u prvom redu zadatak, da štiti ugrožena nemalobrojna naselja, da uvažava nemalobrojna zemljišta i žetvu od akata sabotaže, da stane na put delatnosti bandi i da ih suzbija. U napornom sitnom radu, najpre su na kursovima, uz pomoć nemalobrojnih ustanova iz Reich-a, obučene potrebne starešine i niže starešine, prošnjom su prikupljeni oružje, uniforme i oprema, i postepeno je obrazovana homogena trupa. Prilikom prvih akcija koje je uslovljavala situacija, ona je ponekad, zbog svoje manjkave opreme i još nedovoljno doteranog nastupa, izazivala omalovažavanje i potsmehe. Međutim, posle njene prve velike akcije u avgustu 1941 na donjem toku Save i u borbama kod Kobilje (Srbija), i posle uništenja Vujakovićeve bande kod Glogovca (Bosna), otpočeo je postepeno njen ugled da raste. Zima 1941/42, uprkos lutoj hladnoći, iskorišćena je za intenzivnu obuku. Ugrožavanje daljih naselja zahtevalo je formiranje drugog, zatim trećeg, a u leto 1942 i četvrtog bataljona, tako da sada osim aktivnog postoje i 3 rezervna bataljona, a ukupno 4608 ljudi, teškim oružjem, konjima, motociklistima i topovskim vodovima. I rezervni bataljon, kao prvi, a potom po izvršenju vojno-privrednog zadatka na obezbeđenju izvoza drva sa ustaničkog područja i aktivni bataljon, ušli su u sastav nemalobrojne divizije iz Reich-a, učestvovali u operacijama na planini Kozari, i zatim došli u Slavoniju. Međutim, zbog izmenjene situacije u Bosni, morao je opet jedan bataljon da se vrati tamo. Preseljavanje bosanskih Nemaca u oktobru 1942 vršeno je uz vojnu zaštitu 3-juneta Einsatzstaffel-a.

Zajedničke operacije sa nemalobrojnim trupama, naročito sa istočnim Prusima, dovele su do srdačnog drugarskog odnosa

izme u Wehrmacht-a i Einsatzstaffel-a. Teške borbe za vreme boži njih dana 1942 dale su ubedljivije nego sva zasedanja i manifestacije dokaz, da je nad-državna zajednica svih Nemaca sada injenica.

Svojim držanjem, svojom disciplinom i svojom akcijom u borbi, uspeo je Einsatzstaffel, uprkos nedostacima koji još iskrsavaju, da kod nemačkih ustanova iz Reich-a i kod hrvatskih ustanova stekne poštovanje i ugled, a kod pripadnika narodnosne grupe najveće poverenje.

Osim većeg broja hrvatskih odlikovanja, Einsatzstaffel može ukazati na tri gvozdena krsta II reda, koji su dodeljeni 14. januara 1943. za hrabro držanje i angažovanje u ovom prostoru.

Međutim, njihovi gubici nisu maleni. Oni dosada iznose 125 mrtvih, 78 ranjenih i 35 nestalih, koji se bez izuzetka mogu smatrati mrtvima. Poginuli zajedno sa mrtvima nemačkih trupa, hrvatskog domobranstva i mesne zaštite na svojoj veći ni po inak na groblju junaka, koje treba da se uredi na bregu Vezirac kod Petrovaradina, gde je princ Eugenije 5. septembra 1716. izvojevao slavnu pobjedu, u blizini oštećenih grobova vojnika koji su svojom krvlju platili našu sadašnju domovinu.

U ugroženim naseljima, svuda gde ima više od 20 ljudi, obrazovana je vojna organizovana Mesna zaštita, kojoj pripadaju skoro isključivo stariji i za vojnu službu nesposobni ljudi. I ova je već probana u borbi, o čemu svedoče i 59 grobova.

I nemačke jedinice Državne radne službe dobile su vatreno krštenje i sahranile prvu dvojicu poginulih.

Akcije i borbe u domovini, po strani velikog rata, ne smeju se potcenjivati. Bande, esto znatne jačine, dobro organizovane, bogato opremljene savremenim oružjem, nisu ravnodušne i predstavljaju upornog, podmuklog i svirepog, pri tome esto nevidljivog i vešto kamufliranog, brzo pokretljivog protivnika. Borba protiv ovih opasnih zločinaca, puna je napora i lišavanja i stavlja borcu velike telesne i duševne zahteve.

Od proleća 1941. služba u oružanom SS-u je legalna. Za ovu mogućnost, da u nemačkim redovima može uostvarenje u nemačkoj borbi za slobodu, nemačka narodnosna grupa

obavezana je Fuehrer-u i Reichsfuehrer-u SS-a neiskupljiva zahvalnošću.

Odmah posle obrazovanja Nezavisne države Hrvatske, koja je svoju sudbinu nerazrešljivo vezala sa silama Osovine, izvršeno je javno vrbovanje za oružani SS. Međutim, primani su samo neoženjeni u starosti od 17 do 25 godina uz inae teške zahteve. Od 1200 koji su tada stupili u oružani SS, danas ve mnogi nose gvozdeni krst II i gvozdeni krst I reda. Od njih, i od onih pripadnika narodnosne grupe, koji su u jesen 1940 prešli granicu, 115 ih je prema dosadašnjim spisakovima gubitaka žrtvovao svoj život u vernom izvršavanju vojne dužnosti za bolju budućnost svoga naroda. U jesen prošle godine je narodnosna grupa jednom akcijom vrbovanja velikih razmera na temelju kolektivne dobrovoljnosti i jednodušne želje za uestvovanjem u ratu u nema kim redovima, stavila oružanom SS-u i nema koj policiji na raspolaganje preko 7000 ljudi. Ovime, za najkraće vreme, sledili još nekoliko hiljada.

Najzad se i u hrvatskoj legiji koja je pod nema komandom, nalazi 700 pripadnika narodnosne grupe. Manji deo njih prijavio se odmah nakon formiranja legije, a da nije sa ekao pristanak vođstva narodnosne grupe. Razlog za ovo izgleda da je bila bojazan, da na drugi način ne e mo i u estvovati u odlučujućoj borbi na Istoku. Pretežno su to bili omladinci, koje je zbog malog rasta bio odbio oružani SS. Veći deo su tuma i, koji su prekomandovani iz nema kih lova kih bataljona radi sporazumevanja nema kih oficira i podoficira iz Reich-a i hrvatskog ljudstva. I kod hrvatskog legionarskog puka, koji je u estvovao u završnim borbama u Staljingradu, nalazilo se otprilike 50 pripadnika narodnosne grupe.

Prema odluci, koja je sada doneta, biće celokupna vojna sila narodnosne grupe, izuzev jedinica koje e ostati za neposrednu zaštitu područja naselja i porodica kao i porodica onih koji su stupili u oružane snage, upotrebljena jedinstveno, i samo kao vojnici Fuehrer-a. Od ljudi ispod 40 godina, koji su sposobni za vojsku, ostaće u domovini samo oni koji su neophodni za ishranu, vojnu privredu i vršenje narodnosnopoliti kih dužnosti, a ne mogu biti zamenjeni starijim ljudima ili ženama.

Me utim, i front u domovini stoji. Pošto i njega neposredno doti u ratna zbivanja, on postaje iz dana u dan sve vršim. Kako ne stoje na raspolaganju inostrani radnici ni ratni zarobljenici, a raspolaže se samo nedovoljnim poljoprivrednim mašinama, to moraju žene, starci i poludorasli omladinci da obrađuju polja i išupaju ve u žetvu nego u miru, a da posednik ne sme misliti na isti prihod u novcu. Vaspitanje dolazeće generacije ne sme doći u zastoj i kulturnim radom moraju se, koliko to prilike dozvoljavaju, dalje uvršivati duhovne veze sa matim narodom, koje su ranije bile slabe, a delimično i sasvim prekinute. Ženska organizacija i omladina takmiče se u staranju o ranjenicima i bolesnima u bolnicama, bolnicima vozovima i brodovima, i o onim pripadnicima narodnosne grupe koji se nalaze na frontu ili u akciji protiv bandi, kao i o nemačkim trupama koje su angažovane u ovdašnjem prostoru. Uređuje se »Vojni pomoćnik« pomaže porodicama vojnika koji su na vojnoj dužnosti, ratnim invalidima, ratnoj siročadi i ratnim udovicama.

Godine 1938 morali su pripadnici narodnosne grupe, sposobni za vojsku, u svima tadašnjim evropskim državama, izuzev Mađarske i Severnog Slezviga da drhte, da će jednog dana biti prisiljeni da vrše službu u ratu protiv Reich-a. Od 1941 mogu oni, s izuzetkom jednog dela ruskih Nemaca koje treba žaliti, da se bore za Reich i za budućnost svoga naroda, bilo to u vojsci države u kojoj im je zavijaj — u Slovačkoj i u Hrvatskoj u posebnim nemačkim jedinicama — bilo zajednički sa sinovima svih nemačkih župa, svih narodnosnih grupa izvan Nemačke i svih germanskih naroda, legalno u redovima oružanog SS-a. Takva promena u tako kratkom vremenu, kao što ju je ostvario Fuehrer, više je nego čudo. Ona obavezuje i nemačku narodnosnu grupu u Hrvatskoj, da još više nego dosada sve svoje snage, sve što ima i radi, posveti isključivo pobedi.

OKUMENAT BR. 415

Berlin, 9 septembra 1943.

Vo i Nema ke narodnosne grupe u Hrvatskoj
Državnom sekretaru Branimiru A l l g a y e r-u

O s i j e k

Trg Adolfa Hitler-a

Štambilj:

Nemačka narodnosna grupa u Hrvatskoj Voćstvo narodnosne grupe					
Oz. Delov. 92					
Primljeno 29.9.43					
Na obradu					
Svršeno 27. 9. 43					
Regist.					
Vođa	Ad.	Pol.	Veza	Kanc.	Pri- vreda

Predmet: Izveštaj Zemaljskog vo e mom adi o ratnom do-
prinosu Nema ke narodnosne grupe u Hrvatskoj

Oznaka akta: IX/14/III/19 — Yue./Mi.

Nadleštvo u prilogu dostavlja izveštaj Zemaljskog vo e
mom adi Jakoba Lichtenberger-a a ratnom doprinosu
Nema ke narodnosne grupe u Hrvatskoj, s molbom da se
nadopuni prema sadašnjem stanju.
Moli se hitno rešenje.

Heil Hitler !
Po nalogu :
Fritzenmeier s. r.

1 prilog

Izveštaji

Ratni doprinos Nemačke narodnosne grupe u Hrvatskoj

Sa bu enjem nemačke omladine u Slavoniji ispoljavala se kod najboljih sve jača želja, da kao vojnici ne vrše više vojnu službu u tuđinskoj vojsci, nego u nemačkoj Wehrmacht-u. Već u jesen 1939 javljali su se prvi dobrovoljci iz Slavonije kod raznih jedinica Wehrmacht-a. U jesen 1940 otišla je itava jedna grupa dobrovoljaca iz Slavonije u oružani SS, a delom u SS-gardijski puk »Adolf Hitler«¹⁾ i ovi su se mogli dobro upotrebiti naročito u ratu na Balkanu zbog svog poznavanja jezika i mesnih prilika.

Za vreme rata na Balkanu, i još pre dolaska nemačke Wehrmacht-a na područje slavonskih naselja, bila je Nemačka momad²⁾ kao politička elita narodnosne grupe svugde na svome mestu. Naročito su se istakli ljudi Nemačke momadi u Osijeku prilikom borbe za glavnu poštu i kod odbrane dvaju velikih dravskih mostova, dalje u Vinkovcima, Rumi, Beškoj, Indiji, Novoj Pazovi i Franjinom Dolu³⁾. Ljudstvo u Franjinom Dolu izvršilo je naročiti podvig posedanjem velikog zemunskog aerodroma. Nakon sloma Jugoslavije, uključila se Nemačka momada svugde u velikoj meri kao faktor reda, što je vrlo povoljno delovalo i u pretežno srpskim područjima jima Srema, naročito kada je od juna postajala sve jasnijom opasnost od srpskog ustanka.

Krajem juna 1941 naredio je, zatim, zemaljski vođa momadi formiranje »Oružanih odreda Nemačke momadi« koji su kao formacija u pripravnosti predstavljali garantiju reda i bezbednosti, a 31-jula odobrena je zakonskom odredbom poglavnika »Einsatzstaffel der Deutschen Mannschaft« kao prvi legalni nosilac oružane snage Nemačke narodnosne grupe u Hrvatskoj u juna od jednog pripravnog bataljona⁴⁾.

Tih prvih dana postojanja Nemačke narodnosne grupe u Hrvatskoj, prijavilo se dobrovoljno nešto preko 1000 najboljih mladih ljudi najmlađih godišta narodnosne grupe za oružani SS.

¹⁾ Leibstandarte „Adolf Hitler“.

²⁾ Deutsche Mannschaft.

³⁾ Franztal — sada naselje Sutjeska (predgrađe Zemuna).

⁴⁾ Bereitschaftsbataillon.

Kada je srpski ustanak prvo u Bosni, a kasnije u Slavoniji i Sremu, uzeo sve više maha, zadaci Einsatzstaffel-a su postali sve veći. Njegov zadatak trebalo je najpre da bude simbolički i politički, ali se uskoro pokazala potreba za formiranjem aktivnih jedinica. Više puta su veći u jesen 1941, pripremljene Einsatzstaffel-a, pojačane odeljenjima Nemačke momčadi iz Slavonije i Srema, morale pritići u pomoć jako ugroženim nemačkim naseljima u Bosni. Akcije su izvršile delom same, a delom zajednički sa nemačkim Wehrmacht-om ili hrvatskim domobranstvom.

Od novembra 1941 formiran je, kao prva aktivna jedinica Einsatzstaffel-a, Bataljon za brzu upotrebu »Prinz Eugen«¹⁾ u sastavu od 6 četa, koji se sastojao od godišta 1924—1919, najboljeg ljudskog materijala, koji je preostao posle odlaska prvih hiljadu ljudi u oružanu SS. Od sredine marta do kraja avgusta 1942 morala su se formirati tri nova takozvana Pripravna bataljona²⁾ Einsatzstaffel-a (»Ludwig von Baden«, »General Laudon« i »Emanuel von Bayern«) kao aktivni bataljoni, čije je ljudstvo, koje se sastojalo od rezervista, zbog hitnosti bez prevaspitanja dalje obuke došlo u trajnu operativnu upotrebu.

Na temelju sporazuma između u merodavnih nemačkih i hrvatskih ustanova, formiran je decembra 1941 u okviru hrvatskog domobranstva jedan aktivni nemački lovački bataljon³⁾ i jedan bataljon za obezbeđenje željeznica, koji su se sastojali od starijih rezervista i koji su u toku 1942 pojačani na dva lovačka bataljona i tri bataljona za obezbeđenje željeznica.

Osim ovih homogenih nemačkih jedinica u hrvatskom domobranstvu, pozvati su veći i broj pripadnika narodnosne grupe, koji su se nalazili na obuci u nemačkom Wehrmacht-u, u hrvatske jedinice za tumačenje, ili su pojedinačno upotrebljeni kao specijalisti u hrvatskim jedinicama.

U mnogim mestima, naročito od leta 1942 moralo je svomučko stanovništvo koje je još bilo preostalo kod kuće, da se prikupi u Mesnu zaštitu⁴⁾ i naoruža za odbranu od ustanikačkih bandi.

¹⁾ Verfüegungsbataillon „Prinz Eugen“.

²⁾ Bereitschaftsbataillon.

³⁾ Jaegerbataillon.

⁴⁾ Ortsschutz.

VORLÄUFIGE DIENSTANZUGSORDNUNG

DER AMTSLEITER UND FÜHRER DER GLIEDERUNGEN DER DEUTSCHEN VOLKSGRUPPE IM U.S.K.

<p>Bild 1.</p> <p>Bild 1.a.</p> <p>Dienstroock</p> <p>Allgemeiner Dienstanzug</p>		<p>Bild 2.</p> <p>Strassenanzug (kleiner Dienstanzug)</p>		<p>Bild 3.</p> <p>Gesellschaftsanszug</p>		<p>Bild 4.</p> <p>Bild 4.a.</p> <p>Dienstmantel Schnitt und Form</p> <p>Dienstmantel</p>		<p>Bild 5.</p> <p>Dienstkleidung der Amtsgehilfen und Fahrer</p>			
<p>Bild 6.</p> <p>Volkgruppenführer</p>	<p>Bild 7.</p> <p>Stabsleiter des Vgf</p>	<p>Bild 8.</p> <p>Hauptamtsleiter</p>	<p>Bild 9.</p> <p>Kreisleiter</p>	<p>Bild 10.</p> <p>Amtsleiter</p>	<p>Bild 11.</p> <p>Geschäftsführer</p>	<p>Bild 12.</p> <p>Hauptabteilungsleiter</p>	<p>Bild 13.</p> <p>Abteilungsleiter Ortsstellenleiter</p>	<p>Bild 14.</p> <p>Kreisstellenleiter</p>	<p>Bild 15.</p> <p>Ortsleiter</p>	<p>Bild 16.</p> <p>Mitarbeiter</p>	
<p>Bild 17</p> <p>Achselstück geflochten</p>	<p><i>Der Dienstanzug ist ein Ehrenkleid und verpflichtet seinen Träger zu vorbildlicher soldatischer Haltung. Der Volkgruppenführer</i></p> <p>ZEUGMEISTEREI Uniform Bezugs-genossenschaft M. B. H.</p> <p>Fernruf 31-29 ESSEGG Postschecknr. 35.491</p>										<p>Bild 18.</p> <p>Achselstück gerade</p>
<p>Bild 19.</p> <p>Eichenlaubkranz</p>	<p>Bild 20.</p> <p>Armbinde</p>	<p>Bild 21.</p> <p>Amtswalterkoppelschloss</p>	<p>Bild 22.</p> <p>Hochetsadler</p>	<p>Bild 23.</p> <p>Tellermütze</p>	<p>Bild 24.</p> <p>Mützenkordel (Aluminiumsilber)</p>						

Privremeni popis o odevanju i oznakama za funkcionere i starešine organizacija Nema ke narodnosne grupe u NDH

U jesen 1942 pregledala je Komisija za pregled i prijem oružanog SS-a celu narodnosnu grupu, i svi ljudi sposobni za vojnu službu godišta 1907 i mla i, koji su još bili preostali kod kuće, stupili su u oružani SS. U proleće 1943 sledila su im, tako i u oružani SS, godišta 1907 i mla a celokupnog ljudstva Einsatzstaffel-a, nema njihova bataljona i bataljona za obezbeđenje železnica u okviru hrvatskog domobranstva. Obimnim pozivanjem starijih godišta u Einsatzstaffel i bataljone za obezbeđenje železnica, koje je zbog toga postalo potrebnim, iskorišćen je i napregnut do maksimuma vojni potencijal Nemačke narodnosne grupe u Hrvatskoj.

Einsatzstaffel Nemačke momadi, kao trupa za brzu upotrebu¹⁾ narodnosne grupe, bila je ona koja je u prvom redu: svojom stalnom pripravnosti u akcije, pokretljivošću i izrazitom gotovosti u akcije štitila život i imanje mnogih hiljada sunarodnika i hiljada Hrvata i Srba, i u mnogim mestima branila važne državne ustanove da ih ne zahvate i unište ustaničke horde. Četiri bataljona Einsatzstaffel-a bila su svuda u borbi tamo, gde je situacija sunarodnika bila najteža i gde se često moralo uložiti sve i prineti najtežu žrtvu u krvi, da bi se izvršila svoja vojnička dužnost. Nemačkim bataljon u okviru hrvatskih oružanih snaga borio se stalno u sastavu sa jedinicama nemačke Wehrmacht-a izvan područja naselja, a pretežno u istočnoj i srednjoj Bosni.

Upotreba nemačkih bataljona za obezbeđenje železnica u okviru hrvatskih oružanih snaga bila je doduše svedena na usko ograničeni zadatak, pa ipak je i tamo dao svoj život mnogi Nemački u borbi sa crvenim terorističkim bandama. Isto tako je dala i Mesna zaštita, a u njoj naročito pripadnici Nemačke momadi i funkcioneri narodnosne grupe, svoj dani u krvi u odbrani sopstvenih naselja. Žrtve, koje je narodnosna grupa dosada prinela na istočno frontu, isto tako su znatne i odgovaraju u potpunosti i u celini težini velike istorijske borbe.

J. Lichtenberger.

*) Verfügungstruppe.

OBRAZOVANJE POSEBNIH ORUŽANIH FORMACIJA
NEMA KE NARODNOSNE GRUPE U NDH

Pošto je njihovoj organizaciji priznat javno-pravni status u NDH, Volksdeutscher-i siii formirali svoju oružanu formaciju pod nazivom „Einsatzstaffel”. Willibald Keller, koji se pominje u zapovesti kao rukovodilac Einsatzstaffel-a bio je ranije aktivni jugoslavenski oficir, a kasnije je, kao SS-major, bio Ic-oficir V SS-planinskog korpusa.

DOKUMENAT BR. 416

Zemaljsko vo stvo
Nema ke mom adi¹⁾

Osijek, 14 avgusta 1941

Z AP OVE ST Br. II

1. Formiranje Einsatzstaffel-a²⁾ i Štabne straže

Shodno zakonskoj odredbi od 31 jula 1941 Br. CCXIII-895-Z.p. 41, narodnosnoj grupi je dozvoljeno da iz redova Nema ke mom adi formira Einsatzstaffel u ja ini od 3 ete i jednu Štabnu stražu. U Einsatzstaffel i Štabnu stražu prima e se najbolji ljudi Nema ke mom adi, sa sposobnoš u za SS, u starosti od 18 do 35 godina. Služba u Einsatzstaffel-u i Štabnoj straži je naj asnija u narodnosnoj grupi. Za formiranje Einsatzstaffel-a i Štabne straže odre en je rukovodilac Glavnog odeljenja Willibald Keller. Sva potrebna nare enja u vezi sa Einsatzstaffel-om i Štabnom stražom izdava e rukovodilac Glavnog odeljenja Keller putem sopstvenih zapovesti iz štaba Einsatzstaffel-a. Jedinice Einsatzstaffel-a i Štabne straže su specijalne jedinice Nema ke mom adi i podre ene su u pogledu opreme, vojne obuke i operacija Komandi Einsatzstaffel-a. Ideološko školovanje vrši e Nema ka mom ad.

Deutsche Mannschaft — poluvojni ka organizacija Volksdeutscher-a.

²⁾ Operativni odredi — vojni ka organizacija Volksdeutscher-a.

RANGABZEICHEN DER EINSATZSTAFFEL DER D. M.

Bild 1

Wolfsangel
wird als rechter Kragenspiegel
getragen

Bild 17

U n t e r f ü h r e r

Bild 2

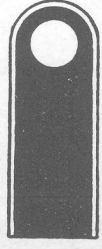
E. S. Schütze

Bild 3

E. S. Gefreiter

Bild 4

E. S. Obergefreiter

Bild 5

E. S. Unteroffizier

Bild 6

E. S. Feldwebel

Bild 7

E. S. Oberfeldwebel

Bild 8

E. S. Stabsfeldwebel

F ü h r e r

Bild 9

E. S. Fährich

Bild 10

E. S. Leutnant

Bild 11

E. S. Oberleutnant

Bild 12

E. S. Hauptmann

Bild 13

E. S. Major

Bild 14

E. S. Oberstleutnant

Bild 15

E. S. Oberst

Bild 16

E. S. General

Oznake inova u Einsatzstaffel-u

Za oružje i ostale predmete vojne opreme nadležan je meni odgovoran komandant Einsatzstaffel-a, rukovodilac Glavnog odeljenja Keller.

2. *Opozivanje i postavljenje*

Privremeni okružni opunomoćnik Nemačke momadi u okrugu Istočni Srem, drug Adam Kraemer razrešen je svoje dužnosti okružnog vođe momadi i stavljen na raspolaganje za rukovođenje nemačkog knjižarom u Osijeku i bibliotekarstvom u okviru vođstva narodnosne grupe. Za okružnog vođu u momadi u okrugu Istočni Srem postavljen je vođa stanice Nemačke momadi u Franztal-u¹⁾ rukovodilac odeljenja Fritz Runitzki koji će besplatno izvršiti svoju službu sa sedištem u Zemunu.

Za okružnog nastavnika okruga Istočni Srem postavljen je vođa stanice Nemačke momadi u Novoj Pazovi, rukovodilac odeljenja Georg Deh sa dejstvom koje stupa na snagu 14. avgusta 1941.

Heil Hitler!

Potpis: Jakob Lichtenberger
zemaljski vođa momadi

¹⁾ Franjin Dol — sada naselje Sutjeska (predgrađe Zemuna).

REGRUTNA KOMANDA SS-a U BECU

SS je nastojao da sprovede totalnu mobilizaciju volksdeutscher-skih snaga u NDH. Za to regrutovanje bila je nadležna beka ustanova koja je imala svoje predstavništvo u Osijeku. „Vo a nema ke narodnosne grupe“, Altgayer, zauzeo se, me utim, da zadrži toliko snaga koliko je potrebno da se osigura „bezbednost i opstanak narodnosne grupe“.

DOKUMENAT BR. 417

Olovkom: Uбудu e zavoditi kao poverljivo

Glavna uprava SS-a Be XIII, 8 januara 1943
Komanda za popunu Jugoistok Gloriettegasse 14 16
oružanog SS-a

Odeljenje: Komandant *Poverljivo!*
Oznaka akta: Hi/ *Mastilom: Pov. delov. br. 2/43*

Prilikom odgovora molim
navesti gornju poslovenu
oznaku i datum

Predmet: Dalje regrutovanje za SS u Hrvatskoj
Veza : Razgovor izme u vo e narodnosne grupe i komandanta Komande za popunu Jugoistok oružanog SS-a održan 3.1.43

Prilog: Nema

Vo i nema ke narodnosne grupe u Hrvatskoj
Gospodinu Branimiru Altgayer-u

Z a g r e b

Štambilj:

Olovkom:
19.1.43
dogovoreno
usmeno
Paraj:
A(ltgayer)

Nemačka narodnosna grupa u Hrvatskoj Voćstvo narodnosne grupe					
Br. 1/pov.					
Primljeno 13.1.1943					
Na obradu					
Rešeno 21.1.43					
Reg. br.					
Nar. grupa	Ad.	Polit.	Veza	Kanc.	Pri- vred.

Mnogopoštovani vo o narodnosne grupe!

S pozivom na gore navedeni razgovor molim Vas da primite k znanju da sam mišljenje nema ke narodnosne grupe o daljem regrutovanju u Hrvatskoj podneo šefu Glavne uprave SS-a rezimirano kako sledi:

»Što se ti e nema ke narodnosne grupe, ova ho e bez uzdržavanja da stavi na raspolaganje preostale ljude sposobne za vojnu službu, ako budu donekle zajem eni bezbednost i opstanak narodnosne grupe. Do toga vremena vo a narodnosne grupe moli jedino to, da zadrži toliko snaga, da bi bili zaista obezbe eni. Sve dok narodnosnoj grupi treba njena samozaštita, vo a narodnosne grupe moli da ga SS potpomogne u rukovo enju i snabdevanju ove samozaštite«.

Isto tako sam u Vašem smislu podneo šefu Glavne uprave SS-a dalji prikaz u opširnom obliku.

Komanda za popunu Jugoistok
oružanog SS-a
Letsch s. r.
SS-major i komandant

«

REGRUTOVANJE U SS-DIVIZIJU »PRINZ EUGEN«

O regrutovanju Volksdeutscher-a u SS-diviziju „Prinz Eugen“ odlučivalo se u Berlinu, u Glavnoj upravi SS-a, kao što se to vidi iz pribeležke o konferenciji kod SS-generalu Gottlobu Berger-a. Prilikom praktičnog sprovođenja ovih odluka u NDH, pojavile su se, kod nemačkih faktora i u rukovodstvu Volksdeutscher-a, izvesne rezerve zbog totalne mobilizacije za SS, što je okarakterisano kao nevođenje rauna o zaštiti nemačke narodnosne grupe. To pokazuje izveštaj koji je generalu Gottlobu Berger-u podneo jedan njegov referent.

DOKUMENAT BR. 418

Poverljivo!

Prepis/Mi.

Referat D VIII¹⁾

D VIII/126/43 pov.

Pribeležka

Na jednoj konferenciji referencata Glavne uprave SS-a i Ministarstva inostranih poslova po pitanju volksdeutscher-ske divizije u Hrvatskoj kod SS-generalu Berger-a na dan 13. 2.1943 raspravljeno je sledeće:

1.) Vrbovanjem i regrutovanjem Volksdeutscher-a za popunu divizije »Prinz Eugen« može se otpoeti odmah. Nemački poslanik i opunomoćeni general u Hrvatskoj su sporazumni. Neće se regrutovati bataljoni za zaštitu železnica i 600 tuma a kod 369 divizije. Preuzeta su godišta 1908 do 1925. U pogledu ovih godišta postoji već pristanak hrvatske vlade. Dalji korak zbog godišta 1926, koji je prvobitno bio nameravan, može privremeno da bude odložen. Time će se diviziji »Prinz Eugen« moći da pridoda najviše novih 5—6.000 ljudi.

Obezbeđenje područja volksdeutscher-skih naselja i daljeg odvijanja privrednog života treba zajemiti time, što će godišta 1907 i starija biti grupisana u jednoj jedinici koja će biti na raspolaganju vojni i narodnosne grupe. Preko opunomoćenog generala trebalo bi osigurati da ova jedinica, koja bi morala imati karakter dosadašnjeg Einsatzstaffel-a²⁾, zaista

¹⁾ Glavne uprave SS-a.

²⁾ Operativni odredi, vojna organizacija Volksdeutscher-a.

ostane na volksdeutscher-skom području i da ne bude upotrebljena na drugom mestu. U mirnim vremenima mogla bi se ova jedinica delimično pustiti na radno odsustvo.

Pojedinosti u vezi sa izvršenjem uredi se izmeću opunomoćenog generala i jednog opunomoćenika Komande za popunu Jugoistok.

2.) Volksdeutscher-i koji su pozvani u oružani SS treba da ostanu hrvatski državljani i da budu upućeni oružanom SS-u zbog otluženja svoje vojne obaveze.

3.) Pitanje vojne pošte SS-a treba u interesu jedinstvenosti sa nadležstvima iz Reich-a i uštede na personalu urediti preko ureda vojne pošte Wehrmacht-a, koji već duže vremena postoji u Zagrebu. Zbog ovoga je Rukovodna glavna uprava SS-a stupiti u najkraće vreme u dodir sa nadležnim šefom vojne pošte.

4.) Priznaje se nužnost formiranja ustanove Oficira za staranje. Međutim, namerava se da se održava u Osijeku samo stanica za isplate, a da se obradivanje akata spoji sa nadležstvom u Somboru. Ovakvo regulisanje stvari izvršeno je već i zbog razloga bezbednosti. Obrada iz Zagreba zasada nije moguća zbog udaljenosti i nesigurnosti veze. Naravno se ne može zahtevati od Volksdeutscher-a da preduzimaju daleki put za Zagreb.

5.) U pogledu evidencije vojnog nadzora, predložilo je Ministarstvo inostranih poslova iz političkih razloga, da se u ovaj posao privuče i nemački vojni okrug hrvatskih oružanih snaga, pri čemu bi se eventualno moglo razmotriti i ugrađivanje jednog SS-oficira u to nadležstvo. Od strane Glavne uprave SS-a stavlja se protiv ovoga prigovor: a) da volksdeutscher-ski vojni okrug tehnički nije u stanju da sprovodi evidenciju i nadzor kako to odgovara nemačkim odredbama, b) da je i sve ostale Volksdeutscher-e Jugoistoka centralistički evidentirati Komanda za popunu Jugoistok i c) da samo po sebi postoje neke smetnje, protiv nadzora nemačkih pripadnika Wehrmacht-a od strane jednog hrvatskog nadležstva. Sporazum po tačci 5.) nije se mogao postići.

6.) Glavna uprava SS-a upućuje Opunomoćenom nemačkom generalu jednog SS-oficira, koji će ujedno rukovoditi Štabom za formiranje hrvatske divizije.

Berlin, 15 februara.

OKUMENAT BR. 419

P r e p i s

Reichsfuehrer SS-a
Glavna uprava SS-a
— Uprava VI —

Be , 6.3.1943

UI/K

Poverljivo

Predmet: Volksdeutscher-ski pripadnici Einsatzstaffel-a¹⁾ preko 35 godina starosti

1. Slobodan sam da SS-generalu javim slede e:

- a) Posle preuzimanja ljudi ispod 35 godina starosti iz Einsatzstaffel-a u oružani SS, ostaje još uvek znatan broj Volksdeutscher-a u preostalim formacijama Einsatzstaffel-a. Kod pojedinih komunalnih ustanova Wehrmacht-a, kod Hrvata i kod ostalih ustanova stalno postoji namera, da ove preostale formacije iskoriste za svoje svrhe. Nema ko poslanstvo koristi prilikom pregovaranja sa Hrvatima ove Volksdeutscher-e za potkusurivanje. Kako kod generala Glaise von Horstenau-a, tako i kod vo e narodnosne grupe i narodnosnog referenta Nema kog poslanstva vlada mišljenje, da se ovi ljudi preko 35 godina starosti mogu prikupiti isključivo za zaštitu narodnosnog područja i za spremanje žetve. Ovo stanovište stalno nailazi na otpor kod nema kog poslanika²⁾, pošto on ove ljude ho e ponovno da stavi na raspolaganje Hrvatima, što može da obrazloži formalno-pravno.
- b) Prilikom razgovora sa generalom Glaise-om, narodnosnim referentom Nema kog poslanstva i vo om narodnosne grupe, sporazumno je primljen slede i predlog:
- c) Ljudi ostaju i nadalje na raspolaganju narodnosnoj grupi, sa zadatkom da štite područje naseljenja i za-

¹⁾ Operativni odredi, vojna organizacija Volksdeutscher-a.

²⁾ Siegfried Kasche.

jem e spremanje žetve. Oni e biti grupisani u bataljone i istovremeno obrazuju skelet mesne zaštite koja je u selima ve formirana.

- d) Nadleštvu Nema kog generala bi e, kao rukovodni štab, prikomandovano nekoliko policiskih oficira Nemaca :z Reich-a, koji ve imaju iskustva u suzbijanju bandi.
 - e) Ovi policiski oficiri osta e podre eni direktno Nema-kom generalu, a on e ih prekomandovati za komando-vanje napred navedenih bataljona.
 - f) Vojni ku platu, opremu i ishranu bataljona dava e i nadalje hrvatska država.
 - g) Treba proceniti da li e porodi nu pripomo mo i pre-uzeti Ured za staranje i snabdevanje — Inostranstvo. Dosada narodnosna grupa ispla uje lanovima porodica neko izdržavanje koje, me utim, ne dostiže meru za Nemce iz Reich-a. Ovu razliku trebalo bi da preuzme Ured za staranje i snabdevanje — Inostranstvo.
 - h) Dosada je poginulo preko 200 ljudi Einsatzstaffel-a. Snabdevanje njihovih lanova porodice vrši se po hr-vatskim propisima. Pošto emo mi sada velikim delom preuzeti Einsatzstaffel, slobodan sam da predložim da preuzmemo tako e i snabdevanje lanova porodica lju-di Einsatzstaffel-a koji su do sada poginuli.
 - i) General Glaise von Horstenau bi uzeo na sebe da zgod-nom prilikom informiše poglavnika o prekomandovanju nema kih policiskih oficira za komandante preostalih Einsatzstaffel-a. Istovremeno on garantuje da e ove formacije biti upotrebljene isklju ivo na podru ju Volksdeutsch^r-a.
2. Šefu Glavne uprave SS-a s molbom na odluku.
 3. Komandi za popunu Jugoistok oružanog SS-a s molbom na znanje.

Za ta nost prepisa:

Potpis ne itak
SS-poru nik

**VOLKSDEUTSCHER-i VRBUJU HRVATE I SRBE
ZA NEMACKU POLICIJU**

Kada je u NDH formirana policija sa ljudstvom od domaćeg stanovništva, a pod komandom nemačkih policiskih oficira, Volksdeutscher-i su organizovali vrbovanje, kako bi toj policiji obezbedili potreban broj pripadnika.

DOKUMENAT BR. 420

POVERLJIVO!

Vrlo hitno!

NEMACKA NARODNOSNA GRUPA
U HRVATSKOJ

Okružno vodstvo Sava — Dunav

Službeno uputstvo, tekući broj 22 Vinkovci, 19. maja 1943

Predmet: Vrbovatelji¹⁾ za nemačku policiju

Šest mesnim vodstvom okruga Sava-Dunav

Nemačka policija su potrebne za Hrvatsku dobrovoljne formacije koje se sastoje od Hrvata i pravoslavljanih.

Zbog toga razloga umoljavaju se mesna vodstva da o sledećem hitno podnesu izveštaj neposredno na adresu okružnog vodstva:

- 1) Za okolna hrvatska naselja i za sedišta same mesne grupe,
- 2) za pravoslavna naselja i za slušaj da u sedištu mesnog vodstva žive pravoslavljani, i
- 3) za okolna muslimanska naselja i za sedišta mesnog vodstva, za slušaj da u istome žive muslimani,

o vrbovateljima, i to Hrvatima, pravoslavljanim i muslimanima

¹⁾ Werbemänner.

Uslov: Vrbovatelji, koje mesne voje predlažu moraju biti iz osnova pouzdani i pogodni za ovaj zadatak, tj. oni moraju uživati ugled i poverenje kod sugrađana. Mesne voje imaju vrbovatelje upozoriti da se vrbovanje obavlja u punom sporazumu sa hrvatskim vlastima. Zavrbovani ljudi bi e podređeni nemačkoj policiji u Hrvatskoj, koja e ih obuhvatiti i snabdevati isto kao i nemačka policija.

Za više okolnih sela može se odrediti jedan vrbovatelj i ovim vrbovateljima bi e obuhvaćeno celo područje našeg okruga Sava-Dunav. Dakle, ovim vrbovanjem bi e obuhvaćena sva sela, bez obzira da li u njima Nemci žive ili ne.

Vrbovatelji e primati odgovaraju u naknadu.

Izveštaj podneti zaključno do 25.V.43.

im vrbovatelji budu prijavljeni okružnom vođi i jedan oficir nemačke policije e na licu mesta dati ta nija uputstva.

Molim mesne voje da ovaj zadatak izvrše u gornjem smislu savesno i pouzdano.

Heil Hitler !

Potpis: Fritz Holzschuh
okružni vođa

OBAVESTAJNO AKTIVIRANJE NEMACKE
NARODNOSNE GRUPE

Slede i akt, iz arhive policiskog atašea predstavlja službenu zabelešku sa konferencije svih okružnih vođa nemačke manjinske organizacije u NDH u nadležstvu nemačkog policiskog atašea u Zagrebu. Ova zabeleška je značajan dokument o sistematski organizovanom radu odnosno o „aktivnijem uključivanju nemačke narodnosne grupe“ u obaveštajni rad.

DOKUMENAT BR. 421

Zagreb, 13.IV.1943

1) Z a b e l e Ź k a

Na jednoj konferenciji sa svima okružnim vođama nemačke narodnosne grupe razjašnjeno je pitanje obaveštajne saradnje i utvrđeno aktivnije uključivanje nemačke narodnosne grupe u obaveštajni aparat ovdašnjeg nadležstva.

Pitanja su razjašnjena sa odobrenjem vođa narodnosne grupe koji je lično prisustvovao konferenciji. Okružne vođe su zamoljene da obrate naročitu pažnju na maarsku obaveštajnu službu, na odnose narodnosna grupa —• hrvatska država i na maarske aspiracije prema Hrvatskoj.

Tako je zamoljeno, da se traga za krugovima koji su neprijateljski raspoloženi prema Nemcima i da se što iscrpnije obuhvate njihove veze prema inostranstvu.

2) Gospodinu SS-podoficiru Stii¹⁾ na znanje

Paraf: St(uewe)

17/IV 43

3) Priključiti aktima

Paraf: H(elm) 14/IV

i) Stuewe-u.

2

Zagreb, 13. IV. 1943

53

1) V e r m e r k.

In einer Besprechung mit allen Kreisleitern der Deutschen Volksgruppe wurde die Frage der nachrichtlichen Zusammenarbeit geklärt und eine aktivere Einschaltung der Deutschen Volksgruppe in den Nachrichtenapparat der hiesigen Dienststelle festgelegt.

Die Fragen wurden mit Genehmigung des Volksgruppenführers geklärt, der an der Besprechung persönlich teilnahm. Die Kreisleiter wurden gebeten, besonderes Augenmerk der Tätigkeit des ungar. ND, dem Verhältnis Volksgruppe - Kroat. Staat und den Bestrebungen ungarischerseits gegen Kroatien zu widmen.

Auch wurde gebeten, die deutschfeindlichen Kreise auszuforschen und ihre Verbindungen nach dem Ausland möglichst erschöpfend zu erfassen. -

2) H. Scharf, Stf. z. Kten.

3) zdA

17. IV. 43

14

Faksimil dokumenta

OBAVEŠTAJNA DELATNOST VOLKSDEUTSCHER- skih ORGANIZACIJA U NDH

Organizacije nema ke manjine u NDH su vršile vrlo živu obaveštajnu delatnost, specijalno u pogledu NOP-a, a isto tako su izveštavale i o svima zbivanjima na terenu koja su mogla biti od interesa za nema ku obaveštajnu službu. Izveštaje su dostavljale i vojnim i političkim organima, ali je njihov rad predstavljao naročito značajan doprinos i važan izvor obaveštenja za nema ku obaveštajnu službu.

DOKUMENAT BR. 422

NEMA KA NARODNOSNA GRUPA
U N. D. HRVATSKOJ
OKRUŽNO RUKOVODSTVO ISTO NI SREM
KI-I-2-1895/43

*Olovkom: Banditski napadi
zabeleženo*

*13.3. 3—4 Paraj: A(ltgayer)
Indija, 8 mart 1943.*

I z v e š t a j

Partizanske akcije u zemunskom srezu u mesecu februaru 1943.

U noć na 7 februar 1943 izvršila je grupa partizana u jačini od oko 60 ljudi napad bombama na školsku zgradu u Ugrinovcima, u kojoj je bila smeštena domobranska straža. Poginula su 4 domobrana, a 18 ih je ranjeno. Od strane partizana poginula su 3 čoveka koji su preduzeli napad. Napad je poeo oko 9,20 časova uveče i trajao je jedan i po čas. Poginuli partizani nisu mogli biti identifikovani. Njihova partizanska imena glasila su »Džoe«, »Irod« i »Miner«. Izgleda da je poginuli »Džoe« bio vođa bande. Bombe (ručne granate) bile su nemačkog porekla. Školska zgrada je jako oštećena. Kod palih partizana (nađen je) različit materijal, tako, između ostalog, razne naredbe njihovih komandi, pesme, propagandni materijal, izveštaji o sprovedenim akcijama, planovi

za napade i nekoliko fotografija nepoznatih lica za kojima se sada traga.

U noć na 7 februar došla su 4 naoružana partizana u kuću u Ljubiše Plavši a u Dobanovcima i odvela bivšeg jugoslovenskog konjičkog narednika Markovića a Zivojina, rodom iz Smedereva, koji je živio u Dobanovcima kod svoga tasta.

Na dan 8 o. m. oko 12,30 asova napala je jedna grupa naoružanih partizana u jačini od oko 60 ljudi na putu između Progara i Kupinova višeg narednika (štabnog narednika) Avgusta Rajića a koji se u društvu 2 žandarma i finansijskih stražara vraćao iz Boljevacu za Kupinovo. Mada su partizani bili naoružani puškama, bombama i jednim mitraljezom, ipak su napadnuta lica stupila u borbu i uspela su da bez gubitaka stignu do Kupinova. Pretpostavlja se da su partizani imali gubitaka u mrtvima, ali da su ove poneli sa sobom.

(Sledi kratak opis još 13 partizanskih akcija u vremenu između 7 i 26 februara 1943).

U selo Progar vrlo često pristižu partizanske grupe. Situacija koja tamo vlada takva je, da naše vlasti u tome selu postoje samo formalno. Sam opštinski beležnik je bio prinuđen da priloži 100 kuna kao prilog za partizane.

Sa izuzetkom opštine Bežanija, celokupno područje toga srezu ugroženo je od partizana koji su stalno u pokretu.

Heil Hitler !

Hans Sutar s. r.

Ključne raspodele :

Vođa narodnosne grupe
Nemački poslanstvo
Nem. posl. — narodnosni referat
Nem. posl. — pol. arhiva
Nem. posl. — policijski otkaz
Opunomoćeni general u Hrvatskoj
Opunomoćeni general u Hrvatskoj I
Zapovednik nemačkih trupa u Hrvatskoj
U. a.

OKUMENAT BR. 423

Osijek, 8 januara 1943

Oznaka akt Okružno vo stvo—/43—Sk./"K.

Predmet: *Izveštaj o stanju u a incima*

Olovkom:

Banditski napadi

21.1.43.

Paraf: A(ltgayer)

I z v e š t a j

Sunarodnici Franz Leithem, Mathias Hermerli. i Johann Kless iz a inaca došli su okružnom vo i i prijavili slede i slu aj:

Otkada su se nema ke vojne trupe povukle iz a inaca, hrvatsko stanovništvo je prema Nemcima vrlo neprijateljski raspoloženo, te dolazi do raznih incidenata.

Tako je kod mene (Franz Leithem) nastanjeno 25 ljudi hrvatskoga domobranstva. Na dan 4 ovog meseca predve e sedela su 4 oveka za stolom. Bila su 2 podnarednika i 2 kaplara, a i 6 ljudi svi iz hrvatskog domobranstva koji su sada raspore eni u a incima. Podnarednik je rekao svojim ljudima:

»Šta su Nemci ustvari ovde u inili? Oni su ljude ovde oplja kali, nahuškali stanovništvo jedno protiv drugoga, oterali stoku i potom su se sami povukli. Mi sada treba dalje da se borimo, ali to više ne emo initi«.

Me u nastanjenim domobranima nalazi se i neki limar iz Zagreba koji je rekao »Mi više ne emo dalje da se borimo, jer germanska rasa ratuje protiv slovenske rase i nas su nahuškali da se me usobno uništavamo da bi tako Nemcima bilo lakše i da bi mogli što pre uzeti vlast u svoje ruke. Iz tih razloga ne emo više da se borimo. Zar smo mi krivi što je Hitler suviše zapo eo u svetu i sam to ne može da svrši«.

Nama je isti rekao: »Ni mi nismo krivi što ste vi Nemci, vi ete još mnogo toga morati da podnesete, ali ne emo da se borimo protiv svoje bra e«.

Jedan drugi od ljudi mi je tada još li no rekao: »Ne e više dugo trajati i vaše e vreme pro i«. Time je mislio na nas Nemece.

Imamo još da primetimo, da su naše porodice sasvim uzbu ene, pošto znaju da u slu aju napada nemaju da o ekuju nikakvu pomo od postavljene hrvatske vojske i da su prepuštene same sebi.

Ljudi iz a inaca ho e odmah da predaju svoje oružje, jer se boje da e isto pasti u ruke partizanima, pošto e ih hrvatsko domobranstvo izdati prilikom prvog napada na a ince.

Heil Hitler !
Franz Leitheim
Mathias Hemerli
Johann Kless

Klju za raspodelu:
Vo i narodnosne grupe
Zemaljskom vo i mom adi
EHWA
S. E. S.
1 C

OKUMENAT BR. 424

Nema ka narodnosna grupa u Hrvatskoj
Okružno vo stvo Sava-Dunav

Vinkovci, 26 februara 1943

Oznaka akta 1-37/V-Ho/Ha

POVERLJIVO

Predmet: Redovni izveštaj

Kurirom

Štambilj: (Nejasan)

Olovkom:

Uzeo na znanje

Paraf: A(ltgayer)

Vo i narodnosne grupe
Zemaljskom vo i mom adi
Nema kom poslanstvu
Narodnosnom referatu
Politi koj arhivi
Policiskom atašeu
Nema kom opunomo enom generalu u Hrvatskoj I C
Zapovedniku nema kih trupa u Hrvatskoj I C

svakom posebno

Potpisani okružni vo a dostavlja u prilogu izveštaj.

Okrugli pe at :
Vo stvo nema ke
narodnosne grupe
u Hrvatskoj
Okružno vo stvo
Sava-Dunav

Heil Hitler !
Okružni vo a
J. Holzschuh s. r.
(Holzschuh)

Vinkovci, železnička stanica
25.11.43

- 1.) Na dan 13.2.43 u 21.50 asova iskočio je voz iz koloseka usled eksplozije (sabotaža) između železničkih stanica Andrijevci i Garin na pruzi Beograd—Zagreb. Susjedni kolosek još je upotrebljiv za vožnju. Povreda nema. Kolosek je bio prekinut 10 asova.
- 2.) Na pruzi između Kuzmina i Kukujevac partizani su u noći od 14/15.2.43 napali volksdeutscher-sku stražu za uklanjanje pruge i ubili 8 ljudi. Volksdeutscher-i su se morali povući, jer su partizani nastupili u jutra od oko 200 ljudi. Jedan Volksdeutscher je nestao.
- 3.) Na dan 14.2.43 osmotreni su partizani u maršu sa Fruške Gore za Bosnu i prinuđeni na borbu od strane ustaša kod Račeva i Savi, koji su zatvarali prelaz preko Save. Na strani ustaša bilo je teško ranjenih, koji su dovedeni u **Sid.**
- 4.) Na železničkoj stanici Pavlovci, pruga Ruma—Vrđnik, jedna banda koja oko 20 ljudi napala je 15.2.43 putnički voz. Od ustaša, koji su se branili, dvojica su poginula; više civilnih lica je ranjeno. Odvojeno je 5 ljudi, među njima jedan nemački kaplar od distribucione stanice Vrđnik. Lokomotiva je velikom brzinom puštena da naleti na voz, tako da su 2 vagona delimično smrskana. Na dan 16.2.43 pruga je ponovo bila upotrebljiva za vožnju.
- 5.) U noći od 16 na 17.2.43 prestrugano je između železničkih stanica Indija Sšlo i Stare Pazove 49 telegrafskih stubova s obe strane železničke pruge i položeno na kolosek. Sabotažaj je bio prekinut od 0.30 do 5.20 asova, a telefonska veza oštećena.
- 6.) Na dan 19.2.43 u 22.50 asova javljeno je iz Okučina da nastupa oko 200 partizana. Hrvatsko železničko obezbeđenje o njima kao i nemačka vojska odmah su alarmirani. Prema jednom izveštaju, napad je bio upravljen na železničku stanicu Raičev. Tamo se je potom i razvila skoro 2-asovna borba, kojom prilikom su ranjena 3 hrvatska vojnika.
- 7.) Na dan 23.2.43 oko 21.10 asova dignut je eksplozijom na 278.5 kilometru, između Nove Gradiške i Dragalića, deo

šina duga oko 70 cm., kolosek u pravcu Zagreba bio je prekinut do 7.00 asova.

- 8.) U noći od 21 na 22.2.43 prestrugano je na pruzi Ruma—Klenak 69 telegrafskih stubova i bačeno na prugu. Isto tako je između željeznih stanica Ruma—Vrdnik prestrugano 35 telegrafskih stubova. Saobraćaj vozova nije bio sprečen.
- 9.) U noći od 22 na 23.2.43 napadnute su željezne stanice Budernovci i Vrdnik. Unutrašnji uređaji kao i vrata i prozori su razbijeni. Osim toga je most kod stajališta Jarina toliko oštećen, da je saobraćaj vozova privremeno poremećen.
- 10.) Na dan 23.2.43 u 22.05 asova dignut je eksplozijom između Medara—Dragalica i Nove Gradiške na 278.55 kilometru na pruzi Novska—Slav. Brod deo pruge duga oko 60 cm. Pošto je eksplozija odmah primljena, a na otseku pruge se nije nalazio nijedan voz, to nije došlo ni do kakve nesreće. Na dan 24.2.43 u 11.40 pruga je opet bila upotrebljiva za vožnju.

Mastilom:

Dnevnik

OKUMENAT BR. 425

NEMACKA NARODNOSNA GRUPA U N. D. HRVATSKOJ
Okružno voštvo Donja Drava

Naša oznaka: Osijek,
KL-III-138/44-K. 21 aprila 1944

Štambilj:

Predmet:

Situacioni izveštaj;
Ogranka akovo.

Voštvo nemačke narodnosne grupe u Hrvatskoj (štabni ured)
Delov. br.: 55/44 pov.
Primljeno: 21.4.44
Na obradu: 4
Rešeno u a. 2 maja 1944

1.) *Vojna situacija:* 6 policiski bataljon, koji je smešten u akovu, nalazi se u poslednje vreme stalno u akciji, tako da se u akovu nalazi još samo sreska žandarmerija i jedna jedinica Wehrmacht-a, ije su snage preslabe da bi mogle pružati dovoljnu zaštitu za akciju oko nabavljanja hrane i obradivanja zemlje. Poslednjih dana opet su neki sunarodnici uspešni da pobegnu sa banditskog područja i sada u akovu mole potrebnu vojnu zaštitu, kako bi mogli dovesti zaostale pripadnike svojih porodica.

Prema najnovijim vestima, na području zapadno od akova, prikupljaju se bande koje su bile razbijene kod Podravske Slatine, i nije nemoguće da planiraju neki napad na neko mesto da bi ga opljačkale.

Mastilom:
Ubistvo

Na dan 23. 2. 44 odveden je i ubijen policiski pripravnik Hans Schramm, rođen 1906 g. iz Potnjana, koji se tamo nalazio na odsustvu.

2.) *Položaj izbeglica:* Izbeglice se polako daju na traženje posla i mnogi su već smešteni kao kolarci ili naposljetku. Brojno stanje stoke kod izbeglica je usled pomanjkanja sto ne hrane iz dana u dan sve manje. Od deteline i kukuruza, koje je doznao odnosno obavestio Opunomoćnik za izbeglice, stigao je od strane »Agrarie« samo vrlo mali deo. Hitno bi trebalo dodeliti i pšenice.

Nadleštvo akovo je naredilo u samom akovu, Viškovcima i Vučevcima i drugim mesnim grupama, da se svakoj izbegličkoj porodici dodeli po 400 kvadratnih hvatara okoline. U Viškovcima i Vučevcima sve se može dati uređiti bez trzavica, dok u akovu, koje je u tome pogledu teže opterećeno, treba računati sa raznim poteškoćama.

3.) *Predložiti:* Dokle god banditi tumačaju u okolini akova, teško je predložiti neko povoljno rešenje za uklanjanje još uvek teškog stanja kod izbeglica. Postojala bi jedina mogućnost da se već i deo izbeglica smesti kod mesnih grupa Semeljci, Kešinci i Mrzovi, o čemu već inače izbeglica ne može ni da pomisli, jer banditi vrlo često posećuju i ove mesne grupe. Već i probna uzbuna mesne zaštite u akovu, proizvela je među ženskim izbeglicama panično raspoloženje.

Heil Hitler!
Okružni vođa
U zamenu:
Potpis ne itak

Mastilom:

- 1) Grupnom vođi
- 2) Oblasnom policiskom vođi
- 3) E. K. 3¹)
- 4) SS-majoru Holst-u

*) Einsatzkommandi Sipo i SD-a u Osijeku.

OKUMENAT BR. 426

Olovkom: Banditski napadi
zabeleženo
16.4.43.
Paraf: A(ltgayer)

Nema ka narodnosna grupa u Hrvatskoj
Okružni rukovodilac okruga Sava-Dunav
Vinkovci, 13. aprila 1943.

POVERLJIVO !

Kurirom!

Znak: 1-69-V/43-Ho/Ha
Predmet: Izveštaj

Vo i narodnosne grupe
Zemaljskom vo i Mannschaft-a
Nem. posl. Politi ka arhiva
Nem. posl. Policiski ataše
Zapovednik nem. trupa u Hrvatskoj IC
Tajna policija¹) (Frosch — Brod)

posebno

Potpisani okr. ruk. u prilogu dostavlja teku i izveštaj.

H e i l H i t l e r !
Okružni rukovodilac
J. Holzschuh s. r.
(Holzschuh)

Okrugli pe at:

Vo stvo nema ke narodnosne grupe
u Hrvatskoj
Okružno rukovodstvo Sava-Dunav

Vinkovci, 13 aprila 1943.

Na dan 6.IV.43 uhapsio je ustaški kapetan dr Ilik 10 ustaša
II ustaškog staja eg zdruga, jer su stajali u vezi sa parti-

¹) Verovatno Tajna vojna policija — GFP.

zanima u okolini Vinkovaca. Dalje su uhapšeni: jedna mlada žena, odevena u selja ku nošnju i 2 oveka koji su bili u vezi sa napred pomenutih 10 ustaša. Moj agent je mogao utvrditi da je ovih 13 uhapšenih lica saslušano kod policije u Vinkovcima, a zatim transportovano u pravcu Zagreba. Sve se to drži veoma tajno, tako da nisam mogao ništa bliže saznati.

Svakako se oko Vinkovaca ose a snažna delatnost partizana. Jedan žandarm iz Starih Mikanovaca otišao je u partizane. Na dan 11.IV.43 u 22—22,30 as. došlo je 30—35 partizana u mesto Ostrovo (sev. zap. Vinkovaca), opštinski beležnik i predsednik opštine morali su i i sa njima u opštinu, pa su partizani iz opštinske blagajne uzeli oko 6.000—Kn. Oni su zahtevali 5—600.000—Kn, koji je iznos, me jutim, opština ve bila izdala pre 3 nedelje. Dalje je policajac morao da ih vodi u sve radnje, odakle su oplja kali sve monopolske artikle, kao i drugu robu. Izme u 24 i 1,30 asova bili su na granici sela Jarmine kod Volksdeutscher-a Josefa Rock-a. Tamo su se podelili u dve grupe. Jedna je krenula prema Mikanovcima, a druga prema Ostrovu. Odeveni su bili u uniforme hrv. domobrana i nema kog Mannschaft-a. Vo a im je bio u uniformi Wehrmacht-a. Svi su bili naoružani puškama i bombama.

Okružni rukovodilac je zajedno sa ustašama krenuo u gonjenje partizana, ali se o njirna nije moglo na i nikakvoga traga, pa treba sa sigurnoš u pretpostaviti da su bili sakri-veni u srpskim selima.

OKUMENAT BR. 427

Mastilom: Banditski napadi
zabeleženo
19.4.53.
Ilok, 16 april 1943

Nema kom poslanstvu
u ruke njegovoj ekselenciji gospodinu
Siegfriedu von Kasche-u¹⁾

Z a g r e b

Prinuden okolnostima usujem se da Vašoj ekselenciji saopštim, ne samo u interesu ovdašnjeg, ionako jako prorenog nema kog stanovništva, ve i u opštem interesu, slede e:

Kao što sam ve u svoje vreme izvestio, tu emo se još od 9 marta 1942 sa partizanima u podruju dobra Ilok i neumorno smo, od strane dobra, ukazivali na sudbonosne posledice partizanskoga vršljanja i molili da se preduzmu energine mere protiv partizana.

Dok su ove naše pretstavke u protekloj godini ponekad još i dovodile do nekoliko akcija protiv partizana, danas se ovde, ni sa koje strane više ne preduzima nikakva ozbiljna mera protiv ovih. i partizani danas ovde žive potpuno neometano, zauzimaju mesto za mestom, ruše železnike instalacije, ko e trgovinu i kretanje i postepeno odvođe i kolju nema ko stanovništvo. Malobrojni zaostali pripadnici nemačke mesne zaštite pokušavali su dosada još kojekako da pružaju otpora, što je, me utim, imalo za posledicu da bi — im bi koje mesto palo u ruke partizana — od ovih bili bezobzirno pobijem, dok se nikada ništa nije desilo onima koji se nisu eksponirali. Otuda je razumljivo da su, zbog gore navedenih injenica, moral i pouzdanje ve ine stanovništva neverovatno opali, ve i stoga, što niko ne podupire stanovništvo koje je dosada još nastrojeno protiv partizana, i ono se ose a kao na izgubljenoj straži, dok broj i mo partizana iz dana u dan rastu.

*) Ime pogrešno u originalu; Kasche nije bio „von“.

Mi smo oduvek mogli da se makar jedna akciona komanda u ja ini jedne ratne ete smesti u neko od mesta Fruške Gore, koja bi eta munjevito trebalo da reaguje na svako nedelo partizana. Ova bi eta još do pre kratkog vremena gotovo onemogu ila dalje prikupljanje partizana u Fruškoj Gori. Nažalost nismo, me utim, nikada mogli postiti i formiranje takve ete. Danas je broj partizana ovde ve toliko porastao da bi ve bila potrebna akcija ve ega stila kako bi suzbila partizane, koji su baš *no as opet napali opštinu Bingula, oplja kali je i oterali lanove nema ke mesne zaštite*. Velika opština Erdevik sa oko 1.400 Volksdeutscher-a, udaljena oko 3 km od Bingule, toliko je o ajna zbog toga napada i *neaktivnosti merodavnih ustanova*, da je sumnjivo ho e li se tamošnji malobrojni pripadnici mesne zaštite mo i i hteti braniti u slu aju napada, koji verovatno treba usko_ ro o ekivati, jer, ako podlegnu, smrt im je sigurna.

Pošto ni Vaša ekselencija ne može biti ravnodušna, u kakvom se stanju nalazi pozadina, obra am se Vašoj ekselenciji sa molbom da u opštem interesu što pre donese odluke, kako ovaj predeo Srem, koji je od tolike važnosti za ishranu stanovništva i ratnu privredu, ne bi ostao i dalje izložen plja kaškom i ubila kom besu partizana i kako moral ve ine stanovništva, koji je ionako ve mnogo opao, ne bi opadao još i dalje. Ako se u dogledno vreme ništa ne bude zbilo, onda e Srem za najkra e vreme postati isto takvo žarište partizana, kao što su to ve mnogi delovi države, mada u Sremu, uz malo dobre volje državnih ustanova, ne bi smelo dotle do i.

So poverenjem u spremnost Vaše ekselencije da pomogne, beležim se u ime celokupnog nema kog i prema Nema koj prijateljski nastrojenog stanovništva Fruške Gore sa

Heil Hitler!
ing. Nimmrichter s. r.
nadšumar kneza Odescalchi-a
poru nik Einsatzstaffel¹⁾

¹⁾ Vojna formacija Volksdeutscher-a.

Potpisana mesna grupa pridružuje se izlaganjima svoga funkcionera, druga Nimmrichter-a, i moli tako e za što hitniju i energičniju pomoć.

H e i l H i t l e r !

Mastilom:

Mesno rukovodstvo u Iloku

Potpisane itak

Okruglo pečat:

Nemačka narodnosna grupa u Hrvatskoj

Mesna grupa Ilok

**POLITI KA INFORMATIVNA DELATNOST
VOLKSDEUTSCHER-a**

Iz političkih informacija koje su davali volksdeutscher-ski funkcioneri svome rukovodstvu u NDH, a koje je ovo upućivalo u Reich, jasno se vide, između ostalog, i razmimoilaženja između Nemačke i hrvatskoga stanovništva. Ti izveštaji esto nehoti no sadrže i ta ne konstatacije o političkoj situaciji, kao naprimer slede i.

DOKUMENAT BR. 428

Znak: 1/4173/42

Predmet: Politički položaj Vinkovci, 7. maj 1942.

POVERLJIVO !

I z v e š t a j

Vođa nemačke narodnosne grupe
Šefu štaba i zameniku vođe
Vođa Mannschaft-a¹⁾
Pošti

posebno

U mnogim krugovima hrvatskih nacionalista sumnja se u mogućnost opstanka hrvatske države. Vesti o personalnom dualizmu Maarske sa Hrvatskom pod jednim kraljem italijanskoga porekla, zatim krvavi režim u zemlji i mnoge druge stvari vladaju ih nepravilnosti. Obeshrabruju narod koji potpuno pasivno posmatra zbivanja i koji je pao u apatiju.

Neprijateljsko držanje hrvatskoga stanovništva prema Nemcima snažno se pojavljuje. Iz razgovora sa Hrvatima može se razumeti da se slušaju emisije engleskih i ruskih radio-stanica. O ovim se vestima sasvim otvoreno razgovara u gostionicama. Kao: rat Japana pretstavlja za Nemačku samo

*) Mannschaft — Nemačka momčad, poluvojnička formacija Volksdeutscher-a.

malu pomoć, time je rat produžen za svega nekoliko meseci, a ipak će Nemačka biti sasvim sigurno pobedjena.

Nemačka je za vreme zime u Rusiji izgubila 60 divizija, delom smrznutih, delom uništenih od Rusa, pa su stoga posade iz okupiranih oblasti već stavljene u dejstvo u Rusiji, pa se ljudi pitaju, šta će Nemačka sada nastaviti svoju prolećnu ofanzivu. Pre kratkoga vremena treba da su nad Berlinom bili ruski avioni koji su spustili padobranima smrznute nemačke vojnike, a tako će i letke u kojima se opisuje da ruska polja pokriva 100.000 takvih leševa.

Jedna druga verzija o kojoj se mnogo govori: Nemačka ne može pobediti. Ona je u početku umela, zahvaljujući svojoj Wehrmacht-u, da izvojuje svoje političke ciljeve, sve do Rusije. Tu je Nemačka po prvi put naišla na otpor koji ne može pregaziti kao na zapadu. Munjeviti rat nije uspeo, nastalo je zaustavljanje, pa čak i defanzivno ratovanje. Nastao je razmak vremena u kome je Rusija uspela da pravilno plasira svoje političke motive. Narodima u okupiranim oblastima, pa čak i u sopstvenoj pozadini, svakim je danom sve gore i gore. Zbog nezadovoljstva polako dolazi do nemira. Nemačka će biti prinudjena da održava red drastičnim sredstvima. Otuda i stroga mera koju je Führer iznudio svojim poslednjim govorom pred Reichstag-om.

Ni položaj osovinskih snaga nije tako sjajan. Ako Italija stekne uverenje da je rat bezizgledan za sile osovine, onda će biti spremna da prihvati separatan mir sa Engleskom. Postoji i namera da se uticajem katoličke crkve, personalnom unijom, obuhvate sve katoličke zemlje srednje Evrope: Hrvatska, Mađarska, Poljska, Slovačka. Na taj bi način nastao bedem, s jedne strane protiv boljševizma, a s druge protiv Nemačke, a i papska stolica bi tako u tu akciju vrsto podupirala.

Ovom prilikom hteo bih da skrenem pažnju na poznatu detelinu sa tri lista u Vukovaru: gvardijan Dionis Andrašić, nastavnik veronauke Zubić i katolički župnik iz Sotina dr Anderlić.

Nedeljni časopis »Hrvatski borac«, koji izdaje dr Anderlić, trebalo bi pratiti sa pažnjom, on donosi u tome pogledu vrlo zanimljive članke koji mnogo objašnjavaju, a sastavljeni su jezuitskom prepredenošću. Namera katoličke klera usmerena je na to, da se svima sredstvima dalje radi na pre-

laženju Srba u katolicizam. Tim se putem želi umnožiti hrvatski elemenat, kao protivteža za sve snažnije nemstvo naroda u Sremu. U tim se krugovima sa pouzdanom u rano da će posle rata, naročito u Podunavlju, odluke biti donesene jednim plebiscitom.

Objava ministra unutrašnjih poslova od 17.IV.42. o utvrđivanju, u kojim upravnim jedinicama i opštinama iznosi srazmera nemačkog stanovništva prema hrvatskome više od 20%« odn. više od 10%, izazvala je u hrvatskom stanovništvu neraspoloženje. Naročito u gradovima Vinkovcima i Vukovaru, u kojima ima više od 20% nemačkog stanovništva, Hrvati se u svojim osećanjima osećaju povređenim.

Srbi, koji rade na razdor između Hrvata i Nemaca, raduju se i rade na tome da sve ove uredbe, kojima je cilj ravnopravnost Hrvata i Nemaca, prikažu kao podjarmljivane Hrvata.

Sve izjave, koje daju naši zemljaci u vezi sa ovom uredbom, esto su vrlo neoprezane, na primer, da će u Vukovaru na osnovu brojne srazmere Nemaca prema Hrvatima biti u svima državnim nadležnostima stavljen u službu izvestan broj nemačkih inovnika, — sve to ustaške vlasti odmah stavljaju u protokol i dostavljaju u Zagreb Glavnom ustaškom stanu.

U poslednje vreme množe se i slušajevi da se ustaški rukovodioci izražavaju vrlo negativno o Nemačkoj. Ako se uzmu pod lupu prilike koje vladaju u zemlji, nehoti no ovek dolazi do sledećeg zaključka:

1. Hrvati su isti Sloveni koji, kao sva druga jugoslovenska bratstva, svim žarom unutra i spolja rade za sveslovenski vremenski dogovor. Oni su na celno nastrojeni protiv germanstva, zvali se H ili Y.

2. Zajednički život Hrvata sa Srbima u Jugoslaviji uinio je, da je iznikla jedna nova generacija, koja je vaspitana isto panslovenski.

Komunizam, koji se širi u zemlji, nije ništa drugo do otvorena demonstracija za rusko carstvo koje se smatra glavnim nosiocem borbe za slovenski vremenski dogovor.

3. Danas neodrživ privredni položaj nikako se ne može prikriti. Bosna je postala potpuno pasivnom zemljom, stanovništvo je delom proterano, delom streljano. Njive leže do

90% neobrađene, stoku su razne jedinice ustaša i domobrana opljačkale i potrošile.

Jedva je do 30% poljoprivrednih njiva dosada obrađeno, mada smo već skoro u sredini maja.

Nestašica životno potrebnih predmeta sve više dolazi do izražaja, što se izražava i u nezadovoljstvu stanovništva, zbog čega je, ustvari, tako kriva Nemačka, tako tvrde Hrvati, jer je ona opljačkala Hrvatsku.

Kao što proizlazi iz gore navedenog, zaoštrenost izmeću Nemaca i Hrvata sve više dolazi do izražaja. Stiče se utisak, kao da sve hrvatske ustanove nastoje da državu što pre dovedu do sloma, a da samo Nemačka narodnosna grupa danas još održava tu državu.

H e i l H i t l e r !
Okružni rukovodilac:
Ludwig Ritz s. r.
(Ritz)

SUKOBI IZME U VOLKSDEUTSCHER-a I USTASA

Prepotentne i fanati ke ustaše su svojim poznatim metodama „ure ivali stvari u svojoj zemlji“ i nisu trpeli nikakav otpor stanovništva. Volksdeutscher-ski šovinisti, kao „deo velike nema ke nacije i izabrane rase“, smatrali su se državom u državi. Ovo je dovelo do raznih sukoba i me usobnog razra unavanja. Jedan od takvih slu ajeva je i ubistvo Volksdeutscher-a Wilhelma Hamp-a, o kome govore slede a tri dokumenta.

DOKUMENAT BR. 429

Štambilj:

Nema ka mom ad¹⁾

Okružno vo stvo mom adi

POVERLJIVO !

Z a g r e b

Zagreb, Trg dr. Ante Paveli a br. 3 III

Telefon 54-68

Oznaka akta 3/42 pov.

Zagreb, 11 aprila 1942

Veza: —

Predmet: Nepravilno držanje organa ustaške policije prema pripadniku Nema ke mom adi u njegovom stanu

- 1.) Vo stvu narodnosne grupe u Zagrebu
- 2.) Zemaljskom vo stvu mom adi u Zagrebu
- 3.) Nema kom generalu u Zagrebu
- 4.) Feldkommandanturi u Zagrebu
- 5.) *Policiskom atašeu Nema kog poslanstva, gospodinu dr. H elm - u u Zagrebu*

Na dan 9 aprila 1942, otprilike u 22.45 asova, došla su tri oveka u civilu u stan lana Nema ke mom adi u Zagrebu, Wilhelma Hamp-a, sa stanom u Zagrebu, Katan i-

¹⁾ Deutsche Mannschaft, poluvojni ka organizacija Volksdeutscher-a u NDH.

eva ulica 3, I sprat, dvorišna zgrada. Oni su Hamp-u, koji je bio obučen samo u kupanje, podneli vojni poziv, iz koga se moglo videti da se Hamp sledećeg dana, 9 aprila u 8 časova ujutro, treba prijaviti na otsluženje vojnog roka.

Na ponovljeno traženje upada a da potpiše vojni poziv, Hamp je odbio da to učini. On je pokazao poziv koji je primio od Nemačke momadi i objašnjavao ljudima da je na osnovu te isprave već angažovan za vojsku i da iz toga razloga ne može ovakvo pozivanje uzeti na znanje.

Na to su ova trojica civila koji su upali u stan, izvukli svoje pištolje i kratko pitali Hamp-a da li je voljan da potpiše ili ne. Hamp je na to izjavio da je u svako doba spreman da se odazove svojoj vojnoj dužnosti, ali samo onda, ako na ovu bude pozvan od svoje nadležne jedinice.

Pošto su upada i videli da Hamp ostaje uporno kod svoga stanovišta, dvojica su ga sa svojim pištoljima držali u šahu, dok se je treći udaljio, da bi, kako je rekao, doveo pojačanje. Kako je Hamp sada imao protiv sebe samo dva čoveka, iskoristio je ovu priliku da se zaštiti u svome vlastitom stanu. On je, iznenadivši svoje protivnike, zgrabio svoj pištolj koji je ležao pozadi njega i uperio ga u svoje protivnike. Jedan od dvojice upada a je pobjegao, našta je Hamp pozvao drugoga da odmah preda oružje. Pozvani je na to predao svoj pištolj, legitimaciju i municiju, našta ga je Hamp pozvao da stane u jedan ugao. U taj čas je došlo verovatno pozvano pojačanje, koje je sada Hamp sa dva naperevana pištolja pozvao da oстане kod vrata.

I ovi upada i su na ovaj poziv i naperevene pištolje odmah bez pogovora pobjegli.

Na ovo je Hamp ponudio preostalog upada a da sedne i rekao mu da sačeka dok se ne obuče.

Pošto je Hamp obukao uniformu Nemačke momadi, pozvao je onog koji je rekao da pobježe sa njim i doveo ga je u nadležstvo Nemačke momadi, gde je predao dovedeno lice, kao i njegovo oružje, municiju i legitimaciju.

Nadležstvo Nemačke momadi obavestilo je odmah telefonom ustašku policiju o događaju i molilo je da se pošalje jedan opunomoćnik, koji bi, s jedne strane, imao da preuzme lica ustaške policije koji se ovde nalazio sa njegovim oružjem, municijom i legitimacijom, a s druge strane da uzme na znanje događaj.

Nakon dužeg vremena došao je u nadležstvo Nema ke mom adi jedan policiski inovnik ustaške policije. On je orijentisan o doga aju i preuzeo je ovde zadržanog polici- skog agenta, njegovo oružje i municiju i njegovu legitima- ciju, iji je prijem Nema koj mom adi potvrdio.

Ne sme se propustiti, a da se energi no ne ukaže na to, da se ovakav postupak ustaške policije nikako ne može odo- briti. Pri jasnom posmatranju doga aja, mora se nesumnjivo konstatovati da je naoružana ustaška policija u civilu bez ikakvoga razloga upala u stan jednog pristojnog Nemca, što predstavlja tešku povredu ku nog prava. I ugled Nema ke mom adi e u širokoj javnosti trpeti samo štete od ovakvog nekorektnog postupka.

Ovo upadanje no u u jedan stan naredio je neki policiski inovnik ustaške policije po imenu Knez.

Ima se zahvaliti samo mirnoj promišljenosti i hladno- krvnosti lana Nema ke mom adi, koji je u svome sopstve- nom stanu bio no u ugrožen uperenim pištoljem, da nije došlo do krvoproli a i da ovaj incident nije stajao nikakvih žrtava.

Ovaj postupak predstavlja me usobno izigravanje dveju — od strane države priznatih — institucija, jedne protiv druge, a koji doga aj ne može koristiti ugledu ni jedne od u estvuju ih strana.

Obaveštavaju i istovremeno i Ustašku nadzornu službu, umoljava se da se preduzmu takve mere da bude — naro i- to od strane države — o uvan ugled Nema ke mom adi i njenih lanova, što naravno ima svoje dejstvo u širokoj javnosti.

Okrugli pe at:

Nema ka mom ad
Okružno vo stvo
mom adi — Zagreb

Heil Hitler !

U zameni: Sigmund s. r.
okružni vo a mom adi

OKUMENAT BR. 430

Nema ka mom ad¹⁾ Zagreb, 6 avgusta 1942
Oblasno vo stvo mom adi Trg N 3/III sprat
Zagreb — Bosna Telefon 96-37

Oznaka akta 20/42 pov.

Veza : Oznaka akta 3/42 pov. od 11.4.42 & Jossi 10/42
pov. od 18.4.42.

Predmet: Ubistvo lana Nema ke mom adi Wilhelma
Hamp-a, Zagreb, Katan i eva ul. 3/1, koji se
nalazio u službi Organizacije Todt.

POVERLJIVO

- 1.) Nema kom poslanstvu u Zagrebu
Informativno:
 - 1.) Organizaciji Todt, Zagreb
 - 2.) Vo stvu narodnosne grupe u Zagrebu
 - 3.) Zemaljskom vo stvu mom adi u Osijeku
 - 4.) Nema kom generalu u Zagrebu
 - 5.) Feldkommandanturi u Zagrebu
 - 6.) Policiskom atašeu Nema kog poslanstva,
gospodinu H e l m - u u Zagrebu

Na dan 6 avgusta 1942, otprilike u 10 h 15', ubili su pripadnici ustaške policije na uglu Hatzove i Palmoti eve ulice na trotoaru pred gostionicom ovi, koja se tamo nalazi, Wilhelma Hamp-a, mehani ara-šofera, ro enog 4.V.1912 u Si-
ra u, srez Daruvar, isto tamo i zavi ajnog, pripadnika nema-
ke narodnosti, oženjenog, oca dvojice nezbrinutih de aka, sa
stanom u Zagrebu, Katan i eva 3/1.

Hamp je bio Volksdeutscher, prožeti nacionalsocijalista i lan
Nema ke mom adi u Zagrebu, koji se u to vreme nalazio
u službi Organizacije Todt u Zagrebu.

U vreme ubistva, Hamp je bio obu en u civilno odelo i, pre-
ma iskazu utvr enih svedoka, ruke su mu bile vezane.

¹⁾ Deutsche Mannschaft.

Leš ima tri povrede od metka, sve na levoj strani tela, jedna kod ključne kosti, a obe druge iznad i ispod leve sise. Na desnoj strani glave, na šlepom oku i nozdri, postoje tragovi udara, koji mogu poticati od pada na trotoar.

Vlasnica gostionice ovi, pred njim se vratima desilo delo, odlučno je izjavila da je ubila samo tri pučnja, ime je dokazano da ubijeni sam nije pucao.

Dalje se saznalo da su, kako izgleda, Hamp-a ubili neki Komari i Birki, obojica u rangu ustaškog nadzornika kod ustaške policije.

Kao predistorija ovoga dela ukazuje se na ovdašnji službeni dopis, oznaka akta 3/42 pov. od 11. 4. 1942.

Neposredno posle toga bilo je zamoljeno da drug Hamp bude premešten na područje Reich-a, i ova molba je obrazložena time što su u ovdašnje nadležstvo stigla nesumnjiva obaveštenja, prema kojima su od strane ustaške policije dovedeni u pitanje život i lična bezbednost druga Hamp-a, jer je sa višeg mesta izdata zapovest da se Hamp na svaki način u inozemstvu ne šteti neškodljivim.

Na to je policijski ataše Nema kog poslanstva u Zagrebu saopštio pod Del. Br. 825/42 od 15.4.1942 da je državni sekretar gospodin Eugen Kvaternik dao garantiju*) da se Volksdeutscher-u Wilhelmu Hamp-u neće ništa dogoditi.

Na osnovu ove garantije izjavilo je Nema ko poslanstvo preko svoga policijskog atašea u istome dopisu, da više nije potreban premeštaj druga Hamp-a u Reich, pošto za Hamp-a ne postoji više nikakva opasnost.

Pošto su naknadno, uprkos garantije date od strane gospodina državnog sekretara, stigla ovome nadležstvu ponovljena obaveštenja da su agenti ustaške policije opet dobili nalog da Hamp-a svakako uklone, ovo nadležstvo je ponovo dostavilo, dopisom Jossi 10/42 od 18.4.1942, policijskom atašeu Nema kog poslanstva predlog da se porodica Hamp što skorije iseli u Reich.

I ovom predlogu nije udovoljeno, uz ponovno ukazivanje na garantiju gospodina državnog sekretara.

Iz svih ovih događaja može se jasno videti da su Hamp-a ipak ubili sa predumišljajem, a možda i po zapovesti, organi

*) (Olovkom:) Usmenu.

ustaške policije u po beloga dana na otvorenoj ulici, u centru grada Zagreba, uprkos svojevremeno date garantije od strane gospodina državnog sekretara Eugena Kvaternika. Pošto je sa Hamp-om poginuo ne samo prvoklasni pripadnik Nema ke mom adi, nego i istaknuti nacionalsoocijalista, Nema ka mom ad je prinu ena da uloži javni protest zbog ovog podmuklog ubistva, koji ona ovim stavlja do znanja u naslovu navedenim ustanovama.

Slu aj je nesumnjivi dokaz zato da je mu ki ubijen, kao divlja na otvorenoj ulici, jedan pripadnik Nema ke mom-adi, a istovremeno i lan Organizacije Todt.

<i>Okrugli pe at:</i>	Heil Hitler !
Nema ka mom ad	U zameni: Sigmund s. r.
Okružno vo stvo	okružni vo a mom adi
mom adi	
Zagreb	

OKUMENAT BR. 431

Mastilom: Li ni predmet: 907

Šef policije bezbednosti i SD-a

Kr — 2329/42

III_B 1 a¹⁾ — 13/G 23 — 6161/42 — Ho./Goe.

Prilikom odgovora molim navesti
gornju poslovnu oznaku i datum

Oznaka akta 6742/42

Berlin SW 68, 6 novembra 1942
Wilhelmstrasse 102

Olovkom: 12/11

Paraf: H(uebner)

Štambilj:

Primljeno

19/XI	825/42	<i>Paraf:</i> K.
-------	--------	---------------------

Policiskom atašeu Nema kog poslanstva
SS-majoru H e l m - u

Z a g r e b

Predmet: Ubistvo Volksdeutscher-a i pripadnika Nema ke
mom ad²⁾ Wilhelma H a m p - a od strane ustaških
agenata

Veza : Razgovor izme u SS-pukovnika dr. Ehlich-a, SS-
majora Hummitsch-a i SS-majora Helm-a.

Prilikom razgovora, koji je u svoje vreme održan u Berlinu,
raspravljalo se je o slu aju H a m p - a. Ovdašnje nadležstvo
moli u vezi stim za iscrpan izveštaj o ishodu slu aja. Prema
beleškama koje se nalaze ovde, izgleda da vo stvo narodno-
sne grupe nema nameru da zastupa interese H-a prema
hrvatskim ustanovama, nego da sve smatra kao stvar izme u

») Referat 1 a odeljenja B Uprave III RSHA (SD).

²⁾ Deutsche Mannschaft.

ustaša i hrvatskih nacionalsocijalista. Ovdajšnje nadležstvo do-
sada se nije moglo priključiti takvom mišljenju, nego gleda
u ubistvu H-a u prvom redu zločin izvršen protiv jednog
Volksdeutscher-a.

Po nalogu:
Hummitzsch s. r.
SS-major

Paraf:
H(elm) 24/XI

Olovkom:

Gospo i Payer

Odgovor RSHA-u

da se stvar prema našem dopisu (vidi akte) zasada smatra
rešenom. Hrvatskog ministra inostranih poslova je još jed-
nom zamolio Nemački poslanik da se rasvetli ovaj slučaj,
kao što se to vidi iz priloga.

**EINSATZKOMMANDO SIPO I SD-a U ZAGREBU
PODRŽAVA PREPOTENCIJU VOLKSDEUTSCHER-a**

Volksdeutscher-i u NDH istupali su od samog početka državnog života te marionetske tvorevine na na in koji je, svojom drskoš u, izazvao reakciju pojedinih ustaških visokih funkcionera. Ovo stanje ilustruje izveštaj volksdeutscher-skog „okružnog vo e” iz Virovitice o sukobu sa ustaškim ministrom Budakom.. Karakteristi no je da je Einsatzkommando Sipo i SD-a u Zagrebu informišu i o tome svoje pretpostavljene ustanove, potpuno usvojio i podržao prepotentni stav volksdeutscher-skog funkcionera.

DOKUMENAT BR. 432

Georg Schumacher
okružni vo a okruga
Srednja Drava—Ilova

Poverljivo!
Virovitica, 17 avgusta 1941.

Vo i

Nema ke narodnosne grupe u Hrvatskoj

Z a g r e b

Prekju e je u Virovitici održana velika manifestacija ustaškog pokreta, kojom prilikom je izvršeno i osve ivanje zastave Hrvatskog radni kog saveza (HRS). Na ovoj manifestaciji u estvovao je i ministar prosvete, doglavrnik dr Mile Budak kao glavni govornik. Nema ka narodnosna grupa bila je pozvana da u estvuje na ovoj sve anosti.

Prilikom sve anog do eka i ja sam pozdravio ministra — doglavrnika dr Budaka u ime nema ke narodnosne grupe na nema kom jeziku. Bez bližeg osvrtanja na pozdrav, on me je osornim tonom upitao da li vladam hrvatskim jezikom, našta sam mu to potvrdio sa primedfcom: »Prema književnom jeziku ne sasvim besprekorno«. Potom me je upitao koliko dugo sam ve ovde, našta sam mu odgovorio: »kod Virovitice ve preko 20 godina«. Na taj odgovor rekao mi je ministar-doglavrnik dr Budak: »Kada bih ja bio 20 godina u Reich-u, znao bih bolje nema ki nego hrvatski«, pa se okrenuo, a da se

sa mnom uopšte nije ni oprostio. Ovaj nastup izazvao je kod prisutnih Hrvata podrugljivo smeškanje.

Za vreme svog govora, ministar-doglavnik dr Budak rekao je i to, da ustaški pokret mora u svojim redovima preduzeti iš enje, jer se u njega uvukao i ološ. Ovaj ološ sada stupa u redove »Kulturbund-a«¹⁾. U »Kulturbund-u« ima uopšte mnogo ubreta, ak se primaju i Srbi. Na to je prisutnima postavio pitanje »Nije li tako«? Logornik Baki koji je stajao pored njega, povikao je »Tako je«. Ovo je izazvalo naro ito kod lanova Hrvatskog radni kog saveza iz Osijeka dugotrajno pljeskanje i smeh, što su prihvatili i ostali prisutni. Ova izjava ministra-doglavnika dr Budaka izazvala je me u prisutnim Nemcima najve e negodovanje i ogor enje. Prisutni funkcioneri mesne grupe došli su kod mene sa zahtevom da otvoreno zauzmem stav protiv ove tvrdnje, od ega sam, meutim, morao odustati s obzirom na opštu situaciju.

S mukom uspostavljeni snošljivi odnos izme u Nemaca i Hrvata, ovom izjavom je jako okrnjen. Hrvatsko stanovništvo se prema Nemcima ponaša dosta izaziva ki i postupa sa njim sa o iglednim potcenjivanjem.

Ovo po inje da se ispoljava na svim podru jima života. Nema ko stanovništvo po inje da odbija da zajedni ki sa Hrvatima prisustvuje priredbama.

Gore navedeno e u svako doba potvrditi pod zakletvom svi u esnici priredbe kao i ja.

Heil Hitler !
Okružni vo a
Jörg Schumacher s. r.

Nare enje 2895/41 VM A/W Zagreb, 5 septembra 1941

Štambilj:

E. K. ²⁾ Zagreb	
169/41	15/9 Paraf: OH

U originalu

*) „Kulturni savez" — organizacija Volksdeutscher-a.

2) Einsatzkommando Sipo i SD-a.

SS-majoru Wilhelmu B e i s s n e r - u¹⁾

Z a g r e b
Tuškanac 18

S molbom na znanje i eventualno podnošenje izveštaja merodavnim ustanovama.

Okrugli pe at: Heil Hitler !
Vo a Nema ke na- Altgayer s. r.
rodosne grupe u vo a narodnosne grupe
Hrvatskoj

DOKUMENAT BR. 433

13 septembra 1941.

Be/Gr.

Štambilj:

E. K. Zagreb	
16 II/41	15/9 Paraf: OH

1. Glavnoj upravi bezbednosti Reich-a — Uprava III BI —
na ruke SS-kapetana H u m m i t z s c h - a
B e r l i n
2. Glavnoj upravi bezbednosti Reich-a — Uprava IV D 4²⁾ • —
na ruke SS-potpukovnika dr W e i n m a n n - a
B e r l i n
3. Informativno
Einsatzgruppi policije bezbednosti i SD-a,
na ruke SS-potpukovnika T e i c h m a n n - a
B e o g r a d

¹⁾ Pogrešno. Treba Beisner-u.

²⁾ Referat D 4 Uprave IV RSHA (Gestapo).

Predmet: Ispad dr Budaka protiv nemačke narodnosne grupe
Veza: Nema
Prilog: 1

Kao što je poznato, hrvatski ministar dr Budak je 15. 8. održao na velikoj manifestaciji jedan govor, u kome je naročito oštro istupio protiv nemačke narodnosne grupe. Govor je i u samoj Hrvatskoj izazvao mučan utisak.

U prilogu se dostavlja izveštaj okružnog vođe Srednja Drava nemačke narodnosne grupe Georga Schumacher-a koji je stimo u vezi upućen i nemačkoj narodnosnoj grupi. Iz ovog izveštaja u pojedinostima proizlazi injenično stanje. Jednom prilikom je ovde pokrenut razgovor po ovom slučaju i sa maršalom Kvaternikom. Kvaternik je već znao o tome i izjavio je da je poglavnik oštro pozvao ministra Budaka na red zbog njegovih izjava i da mu je istom prilikom zabranio da se u svojim govorima upušta u politička pitanja takve vrste. Prema obaveštenju maršala Kvaternika rasprava između Pavlića i Budaka ovom prilikom bila je od strane Pavlića vrlo žučna. Poglavnik je Budaku zapretio, da će ga u ovakvim ponovljenim slučajevima smesta smeniti sa položaja ministra.

Povodom ovog događaja Pavlić je istovremeno pozvao sve ministre i ustaške rukovodioce da ubuduće u govorima ne dotiču stvari koje pogađaju neku drugu zemlju. Izvolite ovo uzeti na znanje.

Komandant EK Zagreb
Paraf: B(eisner)
SS-major

NEZADOVOLJSTVO VOLKSDEUTSCHIIH-skih
PRESELJENIKA U POLJSKOJ

*Nema ko stanovništvo iz Volksdeutscher-skih nase-
lja u Bosni, preseljeno je u poljske oblasti, anektirane
od strane Reich-a. Me u tim preseljenicima pojavilo
se osetno nezadovoljstvo zbog životnih uslova.*

DOKUMENAT BR. 434

Opunomo eni poverenik Litzmannstadt¹⁾, 6.5.1943

Olovkom: Bosna — preseljenici
10.11.43 *Paraf:* A(Altgayer)

Vo i Nema ke narodnosne grupe u Hrvatskoj
Branimiru Altgayer-u

O s i j e k
Trg Adolfa Hitlera 1

Vo o narodnosne grupe!

Nažalost moram Vas izvestiti da su naši sunarodnici iz Schoenborn-a²⁾ vrlo nezadovoljni. Kao što sam Vas ve izve-
stio u svome poslednjem pismu, Štab za naseljavanje se potru-
dio da im da najbolju zemlju. 20 seoskih vo a schoenborn-
skih preseljenika bilo je na školovanju za seoske vo e, odakle
su pobjegli i odbili naseljeni ko zemljište. Ljudi nemaju smi-
sla za zajednicu jer su materijalisti i samo misle na sebe. Neke
porodice su se ve bez odobrenja Radnog štaba tajno vratile
u Hrvatsku, me u ostalima Hans Thon, Georg Dewald i Mi-
chael Halabrin.

Poznati muslimani iz Bijeljine pisali su da gore imeno-
vani mnogo psuju i da pri aju stvari koje ponižavaju ugled
Reich-a. Da bi se izbegle gore stvari, molim Vas da predu-
zmete potrebne mere tj. da se uhapsu kapitalisti, kako bi
zakerala, koja se još ovde nalaze i tako e žele da strugnu,

^{x)} Lodz u Poljskoj.

²⁾ Bosansko Petrovo Selo.

videli da postoji još jedna viša vlast koja može da im pomrsi konce.

Ostali doma ini su zadovoljni, mnogi se ak ne plaše nikakve opasnosti i dobrovoljno se javljaju kako bi se tamo naselili. Upkos toga, što je Radni štab toliko mnogo o ekivao od naših preseljenika, on se razo arao jer je ono malo kuka-vica, koje ipak mnogo narušavaju red, srozalo ugled naših naseljenika, a to su sunarodnici iz Schoenborn-a, Bijeljine i Sarajeva. Poslednji se pozivaju na Hamm-a i kažu da im je ovaj rekao istinu, njega je trebalo da slušaju.

Stoga Vas još jednom molim, ne poklanjajte beguncima ništa i naredite da se uhapse, jer ako ovima uspe da mogu ostati tamo dole, onda e još mnogi odavde pokušati to isto. Ina e preseljenici su mirni i bolno o ekuju svoje naseljavanje.

Pozdravlja Vas sa

Heil Hitler !

Ries s. r.

(Ries)

opunomo eni poverenik

**SITUACIJA U VOLKSDEUTSCHER-skim
PODRU JIMA**

O položaju u volksdeutscher-skim područjima, u kojima je bila jaka partizanska delatnost, govori slede i izveštaj o konferenciji volksdeutscher-skih rukovodilaca Daruvarskog sreza.

DOKUMENAT BR. 435

Olovkom:

Raspoloženje III

P r e p i s !

Izveštaj o konferenciji sa mesnim funkcionerima sreza Daruvar, održanoj na dan 31.V.1943

Prisutni su bili sreski opunomoćenik Friedrich Lötze, mesnik vođa Gustav Lötze, predsednik zadruge Schneider, mesnik vođa Johann Ling iz Sokolovca, mesnik vođa Karl Wudi iz Miljanovca i rukovodilac okružnih finansija Peter Lichtenberger kao predstavnik okružnog vođstva. Iako je većina mesnika vođa u srezu mogla da bude obavještena, zbog opasnosti putovanja nije ih više došlo. Saglasno se izveštava da ne može biti govora o nekoj narodnosnoj delatnosti u mesnim grupama, pošto su Nemci time krajnje ugroženi. Partizani se u nekim mestima nalaze danju i noću. Nemci moraju biti potpuno mirni, ako žele da sačuvaju svoj život.

Ugled vođstva narodnosne grupe teško je oštećen sledećim:

1. činjenicom što su naši sunarodnici na ugroženim područjima izloženi partizanima na milost i nemilost i što ni sa koje strane ne mogu očekivati pomoć. Sve dosadašnje akcije donele su nemačkom stanovništvu samo još veću proganjanja.
2. što u vojsku nisu pozvani ljudi sposobni za vojnu službu, te ih delimično prikupljaju Hrvati.

3. Što oni, koji se nalaze na odsustvu, u mnogo slu ajeva jednostavno ostaju kod ku e i, kako izgleda, niko o tome ne vodi ra una. Njih jednostavno ne pozivaju niti ih odvođe.

Me u onima, koji su došli na odsustvo, a nisu se više vratili u vojsku, nalaze se:

— u *Ivanovom Polju*: Stefan Belez i Josef Merkl, oni su zbog navodnog iseljavanja došli ku i pre nekih 6 meseci.

— u *Sokolovcu*: Josef Schneider, Anton Oesterreicher, Stefan Stadler, Michael Merkl, svi iz lovskog bataljona, trebalo je da se jave 13.5.43. Anton Grof je u decembru došao sa opremom, koju su mu oduzeli partizani.

— u *Blagorodovcu*: Izvesni Hauptert je zajedno sa opremom i oružjem otišao partizanima.

— u *Daruvaru*: Obu ar Franz Homan, ro en 1908, služi kod železni ke zaštite u Vinkovcima. Bio je nekoliko puta na odsustvu, tvrdi da ga je svako odsustvo mnogo stajalo. Navodno je merodavnim ustanovama isporu ivao obu u. Isti se ve od pre tri meseca nalazi stalno kod ku e, govori da se više ne e vratiti i vrsi protivpropagandu.

Partizani stalno nadziru mesne grupe u Ivanovom Selu, Ivanovom Polju, Sokolovcu, Trojeglavi, Petranovcu, Daruvarskom Brestovcu i Uljaniku, te je i najmanja narodnosna delatnost skop ana sa opasnoš u po život. Ovim mesnim grupama ne treba dostavljati poštu. Važnije stvari dostavljati im preko mesnog vo e u Daruvaru. Spisak ljudi sposobnih za vojnu službu nemogu e je sastaviti. Mesne grupe su svoje spiskove dostavile u jesen 1942 i za slu aj potrebe mogle bi se one koristiti.

Zamenik okružnog vo e Jakob Fischkorn iz Eichen-dorf-a¹⁾ je pribavio E'ichendorf-ovcima razna oslobo enja od vojne službe. Ovo se mnogostrano osu uje.

U daruvarskim vinogradima partizani su sakupili radnike i držali im govore. Zabranili su im da rade za ispod 350 kuna

*) Hrastovac.

dnevno. Ovi radnici sada traže tu nadnicu i ugrožavaju poslodavce koji ne e da pla aju ovu nagradu.

Heil Hitler !

U zameni:

Okružni finansiski rukovodilac

Dodatak : Kao što je izvešteno, u Daruvarskom srezu naseljeni Zagorci skoro isključivo su pristalice partizana i sa ovima su tajno, pa čak i javno u vezi.

Okružni finansiski rukovodilac
Peter Lichtenberger

EVAKUACIJA VOLKSDEUTSCHER-a IZ N H

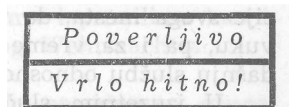
Pred snagama narodnog oslobođenja povukao je Trei Reich nemačku manjinu iz NDH u svoje granice. Prilikom te evakuacije odigravale su se i nepravilnosti o kojima je reč u sledećoj naredbi „Vođe narodnosne grupe“.

DOKUMENAT BR, 436

Vođa narodnosne grupe
Nemačke narodnosne grupe
u Hrvatskoj

Osijek, 7 oktobra 1944.

Oznaka akta : Naredbe VS Del.
Br. 137/44 pov — A/F

Predmet: Neopravdano i samovoljno
bežanje—spremljanje

200 primeraka
... primerak

N a r e d b a

Iz vojne potrebe, a da civilno stanovništvo ne bi ometalo vojne operacije i da isto ne bi bilo izloženo nepotrebnoj opasnosti, od strane vođstva narodnosne grupe a prema zapovestima u uputstvima Opunomoćenika Reichsführera-SS-a za Hrvatsku i nadležnih, vojnih komandi *planski* su izvršene izvesne pripremne mere za povlačenje i evakuaciju. Ove se u redu i odvijaju.

Pojedini pripadnici narodnosne grupe sa područja koja zasada nisu ugrožena podležu, međutim, neprijateljskoj propagandi i otporinju bez cilja i plana da beže, ime se naročito u datom slučaju otežava uredno odvijanje evakuacije. Nažalost, pojedini mesni funkcioneri i muški i ženski rukovodioci organizacija, pripadnici zavičajnih straža¹⁾ i službe pripravnosti, prednjačili su ravnim primerom u niskom kućavi luku, time što su se uvukli u transporte evakuiraca i

*) Heimatwacht.

napustili zemlju, ostavljaju i u pojedinim slučajevima čak i svoja oružja, sanitetski materijal itd., a da od svojih nadležnih pretpostavljenih nisu pribavili odobrenje, niti se odjavili.

Stoga se bez odlaganja naređuje: Funkcioneri i funkcionerke do uključivo muških i ženskih rukovodilaca blokova i družina¹⁾ i njima odgovaraju ih rukovodilaca opštih organizacija, profesionalnih organizacija i priključenih udruženja, kao i funkcioneri mesnih zadruga, svi pripadnici zavičajne straže, službe pripravnosti — muški i ženski — svi saradnici i nameštenici u stva narodnosne grupe i okružnih rukovodstava, kao i svi državni i opštinski nameštenici, treba da ostanu na svojim mestima sve do naređene potpune evakuacije svoga mesta, da vrše svoju dužnost, da se poslednji povuku, pa i za vreme marša dalje da obavljaju svoju dosadašnju službu odnosno onu koja im po planu bude dodeljena.

U izuzetnim slučajevima koji, međutim, zavise ne od lične želje, nego od zajedničkih interesa, odobrenje za napuštanje dosadašnjeg položaja može izdati:

a) Funkcionerima, saradnicima i nameštenicima u stva narodnosne grupe i okružnih rukovodstava uključivo funkcionerki ženske organizacije: u narodnosne grupe, odnosno na elnik štaba kada ga ovaj zamenjuje;

b) Mesnim funkcionerima, uključivo funkcionerke mesnih ženskih organizacija: nadležni okružni rukovodilac;

c) U omladine i ženskim u omladine: zemaljski u omladine;

d) Pripadnicima zavičajne straže: zemaljski u omladine;

e) Pripadnicima službe pripravnosti: rukovodilac glavne uprave za narodno zdravlje;

f) Omladine i privrednih preduzeća: rukovodilac glavne uprave za narodnu privredu, koji ovo pravo u pogledu na zadruge može preneti i na starešine centralnih zadruga;

g) Državnim i opštinskim funkcionerima: pretpostavljene vlasti odnosno rukovodioci nadležni, u Velikoj župi Vuka na elno veliki župan dr Elicker.

Funkcionerke ženske organizacije sa više male dece imaju se odmah zameniti manje zauzetim ženama. Već se unapred postaralo, da se ženama funkcionera, pripadnika zavičajne

¹⁾ Kameradschaftsleiter.

straže, saradnika i nameštenika, državnih i opštinskih inovnika, koje imaju više male dece, da prvenstvo i da prema prilikama budu preba ene i pre vremena.

Besplatni i pomo ni funkcioneri na elno su izjedna eni sa stalnim funkcionerima i ne mogu polagati pravo ni na kakav naro iti postupak.

Funkcioneri, pripadnici zavi ajne straže i službe pripravnosti, saradnici i nameštenici, državni i opštinski inovnici, koji samovoljno napuste svoja mesta, bi e zato sudski progonjeni.

Lica, potrebna za održavanje zdravstvene službe, ustanova za snabdevanje i ostale službe o staranju, bi e odmah pozvana, obavezana na službu u ratu i — ukoliko to bude potrebno — pla ana prema istim uslovima i pravilima kao i odgovaraju i civilni službenici nema kog Wehrmacht-a.

Vo a narodnosne grupe
Altgayer s. r.

Klju za raspodelu »B«

II. VOJNA OBAVEŠTAJNA SLUŽBA

1) Nema ki general u Hrvatskoj i trupna obavještajna služba — Ic

m

FORMIRANJE NEMA KIH VOJNIH USTANOVA U NDH

U jesen 1942 postavljen je u NDH „Zapovednik nema kih trupa u Hrvatskoj“ koji je komandovao operativnim jedinicama. Istovremeno je general Glaise von Horstenau dobio titulu „Nema kog opunomo enog generala u Hrvatskoj“, uz unapređenje u viši čin. O tome je Glaise sledećim pismom izvestio Pavlića.

DOKUMENAT BR. 437

Edmund Glaise von Horstenau

Zagreb, 1.11.1942

Vaša ekscelencija !

Mnogopoštovani Poglavniče !

Narodita mi je jasno sto mogu izvestiti Vašu ekscelenciju da me je Fuehrer i Vrhovni zapovednik sa današnjim danom postavio za »Nema kog opunomo enog generala u Hrvatskoj« u rang komandujućeg generala i sa zadacima i nadležnošću u komandanta vojne oblasti. U smislu Fuehrer-ovog uputstva, moja je isključiva dužnost biti da i u budućnosti pred hrvat-

skom vladom i rukovodstvom hrvatske vojske zastupam interese nema kog Wehrmacht-a i potrebe zajedni kog vo- enja rata.

Za zadatke užeg rukovo enja trupom postavljen je ge- nerallajtnant Luethers za »Zapovednika nema kih tru- pa u Hrvatskoj« sa sedištem u Slav. Brodu.

Sa izrazom osobitog poštovanja beležim se

Vašoj ekšelenciji

najodaniji

Glaise s. r.

KOMANDNE FUNKCIJE NEMA KOG GENERALA U HRVATSKOJ

General Glaise von Horstenau, ija redovna funkcija nije obuhvatala operativno icomandovanje, vršio je komandne funkcije u vezi sa ofanzivom koju je preduzeo Zapovednik nema kih trupa u Hrvatskoj (tj. operativni komandant Wehrmacht-ovih jedinica u NDH) po etkom 1943 godine. Tim povodom je izdao zapovest za akciju iz koje se vidi njegova tadašnja uloga, a istovremeno i njegov stav prema partizanima i pripadnicima NOP-a.

DOKUMENAT BR. 438

Tajni komandni predmet

Nema ki opunomo eni general
u Hrvatskoj

Ia¹⁾ Oznaka akta 110 Br. 0152/43 taj. kom. predm.

Mastilom:

Rukovodstvu narodnosne grupe

Zagreb, 23.1.43

Priloga: 3

22 primerka

9 primeraka

Zapovest za akciju
za severno hrvatsko podru je

1.) Prema nare enju Vrhovnog komandanta Jugoistok (Vrhovna komanda vojne grupe E) Ia Br. 06/43 tajni komandni predmet-samo za šefa Od 7.1.43 Nema ki opunomo eni general u Hrvatskoj preuzima za vreme ve ih operacija, koje su otpo ele 20.1.1943 na demarkacionoj liniji i južno od nje, zadatke Zapovednika nema kih trupa u Hrvatskoj ni

¹⁾ Operativno odeljenje štaba.

teritoriji severno od Save kao i na području ograničenom linijom: Sava od granice Reich-a kod Dobove do lakta Save 2 km severno od Blinskog Kuta — Blinski Kut—Bijelnik—Maja—Vrtljine — demarkaciona linija do granice Reich-a kod Bregane — granica Reich-a do Save, južno od Save.

2.) Ovi *zadaci*, koji su ovim preuzeti, jesu :

a) Ugušivanje ustaničkog pokreta na toj teritoriji,
b) Osiguranje saobraćajnih i telekomunikacionih veza, važnih za vođenje rata u prostoru Jugoistoka, naročito obezbeđenje željeznice pruge: granica Reich-a—Beograd.

c) Zaštita svih objekata i saobraćajnih puteva, važnih za vojnu privredu, koji se nalaze na tom području.

3.) Za ovo su u operativnom pogledu podređene Nemačkom opunomoćenom generalu, po evod 20.1.43, sve nemačke i hrvatske trupe i naoružane formacije.

4.) Za izvršenje zadataka navedenih u tač. 2.) stoje na raspolaganju srazmerno slabe snage. Stoga je neophodno strogo pribiranje svih raspoloživih trupa i formacija. Pri tome je predviđena najtešnja saradnja sa hrvatskim generalštabom.

Olovkom:

Prilikom štabne konferencije 30.1.43 saopšteno u izvodu.

Paraf: A(ltgayer)

Štambilj:

Nemačka narodnosna grupa .					
u Hrvatskoj					
Voćstvo narodnosne grupe					
Br. 1/pov.					
Primljeno 29.I.1943					
Na obradu					
Rešeno 30.I.43					
Reg. br.					
Nar. grupa	Ađ.	Pol.	Veza	Kanc.	Pri- vreda

5.)

6.) Štab za obezbe enje železnica u Hrvatskoj sa pri-
klju enim mu jedinicama podre uje se neposredno Nema-
kom opunomo enom generalu u Hrvatskoj.

7.)

8.)

9.)

10.) Naro iti zna aj pridavati izvi anju neprijatelja. Sa-
mo blagovremeno doznavanje i javljanje o neprijateljskim
pokretima i namerama, omogu ava pravovremeno preduzi-
manje protivmera. Trupe ne smeju da leže u »zimovnicima«,
nego moraju neprijatelja stalno uznemiravati odašiljanjem
izvi a kih grupa i poternih odeljenja, borbenim marševima,
premeštanjem garnizona i manjim pothvatima, pri emu na-
stojati svima sredstvima da se prikupe obaveštenja o pro-
tivniku. Koriš enje stanovništva za izvi anje, angažovanje
seljaka, trgovaca i drugih za agente, bi e od koristi.

11.) *Postupak sa zarobljenicima :*

a) Zarobljenike koji se zateknu u borbi sa oružjem
u ruci, bez obzira na starost i pol posle saslušanja streljati.

b) Zarobljenike ili uhapšenike, za koje je nesumnjivo
dokazano da su partizani ili njihovi jataci, treba kao pred-
vi ene za odmazdu, sprovesti u sabirne logore pa e u duhu
zakonskih odredaba bili odre eni za mere odmazdi prilikom
akata sabotaze ili ubistava koja izvrše komunisti. Postarati
se za ure enje podesnih sabirnih logora.

c) Uhapšenike, koji izgledaju sumnjivi zbog pomaga-
nja ustanka, predati u sabirni logor Zemun ili Osijek na
prisilni rad.

12.) *Postupak sa stanovništvom :*

Samovoljne postupke svake vrste protiv lojalnog sta-
novništva treba najve om oštrinom suzbijati, bez obzira sa

koje bi strane usledili. Stanovništvo mora biti svesno toga da se, u slučaju pomaganja ustanka, ima više da boji trupe nego partizana, ali mora, me utim, i da stekne uverenje da trupe postupaju pravi no i da štite ljude koji su mirni.

13.) *Izveštavanje*: Komandanti grupa i Štab za obezbeđenje železnica dostavlja Nema kom opunomo enom generalu u Hrvatskoj a istovremeno informativno hrvatskom generalštabu u Zagrebu i Zapovedniku nema kih trupa u Hrvatskoj i to :

a) Dnevne izveštaje: dnevno da stignu do 9.30 asova. Sastavljanje prema *prilogu 2*).

b) Preglede izveštaja o neprijatelju sa sažetim obaveštenjima o neprijatelju (sa nazna enjem izvora!) od sluaja do slu aja, ve prema raspoloživom materijalu, najmanje jedanput nedeljno.

c) *Ocene situacije* svakog 15. i 25. u mesecu prema *prilogu 3*).

d) Naro ite doga aje, kao teže slu ajeve sabotaža i sli no, odmah im se dozna, teletipom, radiogramom ili telefonom.

Nema ki opunomo eni general
u Hrvatskoj
potpis na konceptu
Glaise
generallajtnant

*Klju za raspodelu
vidi koncept*

Za ta nost:
Pott s. r.
major

PROPAGANDNE DIREKTIVE WEHRMACHT-a U NDH

Po etkom marta 1943, u toku sprovođenja ofanzive protiv snaga NOP-a (vidi prethodni dokument) štab generala Glaise-a izdao je direktive za propagandu u kojima se NOP tretira kao osnovni i najopasniji neprijatelj Tre eg Reich-a. I pored propagandisti kog iskrivljavanja, vidi se da je vo stvo Wehrmacht-a u NDH postalo svesno injenice, da je narod pošao putem kojim ga je povela KPJ. To jasno izbija iz teza propagandnih instrukcija.

DOKUMENAT BR. 439

Poverljivo

Nema ki opunomo eni general
u Hrvatskoj
Odeljenje Ic/1¹) v 11 Br. 163/43 pov.

Zagreb, 6.3.1943

Predmet: Direktive za propagandu
u Hrvatskoj

Prilozi: — 1 — (2 lista)

Štambilj:

Nemačka narodnosna grupa u Hrvatskoj Voćstvo narodnosne grupe					
Oznaka 37/pov.					
Primljeno 20.3.1943					
Na obradu					
Svršeno: 20.3. — nem. gener.					
Oznaka Reg.					
Nar. grupa	Ad.	Pol.	Veza	Kanc.	Privr.

U Hrvatskoj je dosada bila jako zanemarena sopstvena propaganda na teritoriji severno od Save. Pravilna, dobro promišljena, specijalnim privrednim prilikama i osobinama razli itih delova stanovništva na ovom prostoru prilago ena

¹) Obaveštajno odeljenje štaba, nadležno i za propagandu.

propaganda je, me utim, baš ovde od najveće važnosti. Stanovništvo, koje je veći delom imuno i mnogostruko izmešano sa nemačkim i mađarskim manjinama, ovde oduvek mnogo manje naginje komunizmu, nego u siromašnim područjima na jugu. I hrvatska državna ideja preovlađuje u srednjim i zapadnim područjima prema jugoslovenskim i velikosrpskim idejama.

Zato sprovođenje propagande naročito ovde zahteva sasvim — pored vrstog pridržavanja jedne određene opšte linije — jasno postavljanje cilja za konkretne mesne zadatke uz najveću elastičnost i vešto prilagođavanje delu stanovništva, na koji treba uticati propagandom. Pri strogo izgraivanju težišta, ima se uvek razmišljati o sledećem :

- a) Šta treba postići?
- b) Kako izgledaju područja koja se imaju obraditi? Narodnosno, religiozno, u pogledu snabdevanja itd.
- c) Od čega trpe, šta ljudi očekuju?
- d) Kako radi neprijateljska propaganda, šta je dosada postigla, kako se ova propaganda može razbiti?

Propaganda, dakle, zahteva, ako zaista treba da ima uspeha, tačnu i marljivu studiju za određenu svrhu. Ljudi, kojima treba da se obrađuje, moraju osećati kao da se lično njima govori.

Letak, koji proistekne iz trenutnog nadahnuća — bez ikakvog stručnog znanja — esto može više štetiti nego koristiti.

Naročito brižljivo u mora se propaganda sprovesti kod podređenih hrvatskih i volksdeutscher-skih trupa i borbenih formacija, da bi ove dobile ideju za svoju akciju. Isto važi i za sve inovnike i radnike koji rade za nas, kao železničare, poštanske inovnike, radnike u industriji naoružanja itd.

Pored takvog rada zaduženih propagandnih organa, stalo je i do toga da svaki oficir, podoficir i vojnik bude obavešten o važnosti i značenju propagande na jugoistočnom prostoru. On sam mora da veruje u opštu liniju propagande, i time da bude njen nosilac prilikom razgovora sa civilnim stanovništvom. On uvek mora da zna stalne lokalne direktive propagande, kako bi se i ovde mogao pravilno držati na konkretnom području.

Na ovo stalno usmeravanje i sara ivanje celokupne trupe, treba polagati najve u važnost.

Obaveštavanje trupa vršiti, koliko to dozvoljava akcija, na osnovu priloženih »Direktiva za propagandu u Hrvatskoj«.

Za Nema kog opunomo enog generala
u Hrvatskoj
Na elnik štaba
na konceptu potpisao
Freiherr v. Funck
pukovnik

Za ta nost:

Potpis ne itak

major

Klju za raspodelu

vidi koncept

Direktive za propagandu u Hrvatskoj

- 1.) *Boljševizam, neprijatelj br. 1.* Naša borba nije upravljena protiv ovoga ili onoga naroda u Evropi, nego protiv boljševizma, kao oli enja beskulturnosti i ljudskog podzemlja. On je razara religije, neprijatelj hriš anstva i islama u svakom obliku. On pretstavlja masu umesto li nosti i zajednice, i kraj slobodi pojedinca, naro ito seljaštva. (Svaki seljak zadržava samo još jednu kravu i nešto povrtnjaka, sve ostalo pripada državi).

injenica, da je Sovjetska Rusija trenutno još *sposobna da napregne snage, po iva samo na najstrašnjim i najnedostojnijim metodama postupanja sa ovekome.* Samo narod, koji više od pre 25 godina stoji pod knutom boljševizma, to dozvoljava, pošto taj narod — hermeti ki odvojen od svih drugih naroda na zemlji — poznaje život samo kao crn i tužan. U sovjetskoj armiji *gazduju politruc i komesari sa nepoverenjem i strahom jednih pred drugima.* Drugarstvo, koje pretstavlja bazu svake vojni ke zajednice kod svih ostalih naroda, kod Sovjeta je nepoznato. Sve se radi iz straha od špijuniranja i metka u potiljak. Kako bi ina e bilo mogu e, da se preko milion vojnika sa podru ja na Istoku, koja su Nemci zaposeli, danas oduševljeno bori pod zastavom Nema ke. Karakteristi na je Staljinova zapovest od prošlog leta, po kojoj su u svakoj diviziji predvi ena 2 bataljona samo za to, da ga aju na druge bataljone u slu aju ako bi ovi hteli da otstupe. To ni kod jedne kulturne nacije nije mogu e,

- 2.) Tok nema ko-ruskog rata tek je ocrtao gigantsko naoružanje i paklene namere Sovjeta koje pretstavljaju strahovite opasnosti za celu Evropu. Jedina sila, koja je u stanju da se suprotstavi ovoj opasnosti, je Nema ka. *Poraz Nema ke zna io bi isto što i boljševizacija Evrope. Ova vrsta razvoja bila bi neminovna i nebi ga mogla zadržati ni Engleska ni Amerika. Stoga se Nema ka isto vreme bori za celokupnu Evropu.*

4.) Drugi deo naroda dozvoljava da ga boljševici zalu uju. Iako sami nisu komunisti, bore se u redovima partizana pod komandom komunista, ili ih u najmanju ruku potpomažu. Ovo uspeva komunistima samo zato, što se ovde u Hrvatskoj *najveštije umeju da kamufliraju*, jer zasa- da esto puta svesno štede život i privatno vlasništvo, štite porodicu i crkvu i ispisuju u svom programu tole- ranciju i demokratiju. Ova kamuflaža je esto oprobano i krajnje opasno oružje boljševizma. *Otuda je važnije, da mu se ponovo skine maska sa lica. Milioni boraca na Isto nom frontu su svedoci o njegovom pravom licu, uni- štavanju crkava i svake religije, otima ini svakog pose- da, porobljavanju naroda.*

5.)

6.)

8.)

9.)

10.) I Hrvatska u ovoj Evropi ima veliku privrednu i poli- ti ku budu nost. Pretpostavka za ovo je, u prvom redu, mir i red. Svaki onaj koji ometa mir i red, bez obzira kojem pravcu on pripada, vrši sabotažu.' Ko mirne gra- ane progoni samo zbog njihove vere, ili iskoriš ava ak državnu silu za sebi ne interese, nisko zadovoljstvo u ubijanju, plja ku i li no boga enje, pomaže protivnika i naš je neprijatelj. *Niko se ne sme proganjati zbog svoje konfesionalne pripadnosti, pripadao on rimokatoli koj, muslimanskoj ili pravoslavnoj veri. Svaki je dobrodošao, koji spozna zapovest ovoga asa: Stvoriti mir i red u zemlji i prikupiti sve snage za odlu uju u borbu Evrope protiv boljševizma.*

11v)

12.)

**VEZA OBAVEŠTAJNE TRUPNE SLUŽBE
SS-FORMACIJA SA VOLKSDEUTSCHER-ima**

Ic-služba, tj. trupna obaveštajna služba jedinici Wehrmacht-a i oružanog SS-a, sara ivala je sa organima nema ke manjine u mestima u kojima je bilo volksdeutscher-skog stanovništva. Ovi se organi pojavljuju i kao informatori i denuncijanti. Karakteristi no je da je priloženi denuncijantski izveštaj upuen na nadležnost nema koj bezbednosno-policiskoj službi.

DOKUMENAT BR. 440

8 SS-konji ka divizija Diviziski položaj, 18.3.1944
»Florian Geyer«
I c

Predmet: Lica u selu Samatovcima sumnjiva zbog pripadništva bandama

Einsatzkommandi 3 Službe bezbednosti¹⁾

Ostijek

U nastavku se dostavlja prepis jednog izveštaja o licima u selu Samatovcima koja su sumnjiva da pripadaju bandami, s molbom na znanje i u slu aju potrebe na dalju nadležnost.

Po nalogu:

Paraj: F.

SS-kapetan

— I c —

*) Ustvari: Einsatzkommandi 3 Sipo i SD-a; ova komanda ie bila podre ena Einsatzgruppi Sipo i SD-a za NDH.

Prepis

Mesto štaba, 15.3.44

8 SS-konji ka divizija
»Florian Geyer«
E. E. vod
(3. tehn. san. eta)

Komandiru ete SS-kapetanu Schlichte-u

Na dan 14.3.44 u 12.00 asova posetio me je komandant mesne zaštite mesne straže¹⁾ iz Petrijevacu, Adam P l u e g e l, rođen 23.5.1892, i njegov agent István B o k a (Ma ar), rođen 1886, te su me upozorili na slede e :

U selu Samatovcima ima još nekoliko ljudi i žena, koji su sumnjivi da održavaju potajne veze sa partizanima. Imena su slede a :

Karistan V o h n, ku ni br. 22
Danica K a v a r e v i i k e r k a, ku ni br. 1
Tima K o v a r e v i , Dani in brat, ku ni br. **10**
Berto T i m a r i ,
Gregor P a v e l, ku ni br. 2
Stevan J a v o r o v i , ku ni br. 4.

Izveštavam komandira ete da kod gore imenovanih nisu smešteni nikakvi pripadnici SS-a, osim kod Berta T i m a r o v i a, kod koga se nalaze 2 pripadnika SS-a. Samo se T-ov sin nalazi u partizanima.

Potpis: *Potpis ne itak*
SS-podoficir

Za ta nost prepisa:
Potpis ne itak
SS-podoficir

¹⁾ Ortsschutz der Heimatwacht.

**VEZA IZME U TRUPNE OBAVEŠTAJNE SLUŽBE
I POLICIJE PORETKA**

Saradnju koja je ostvarena izme u Ic-službe — naro ito one SS-ovskih jedinica — i nema kog policiskog aparata, smatrale su obe strane vrlo korisnom za borbu protiv NOP-a. Ic-služba je upu ivala ustanovama policije predmete na nadležnost, a policiske ustanove su davale izveštaje Ic-službi, o emu govori i slede i dokumenat.

DOKUMENAT BR. 441

Oblasni policiski rukovodilac

Osijek

Mesto štaba, 11 januara 1944

Delov. Br. 174/44

Sa/Ka

Vojna pošta Br. 56 028 A

Štambilj:

Paraj

SS-konjička divizija
Dan prijema 14 januara 1944.
Odeljenje I c
Rešeno

Paraj

Predmet: Dnevni izveštaji i situacioni izveštaji

8 SS-konji koj diviziji

Odeljenje Ic

Osijek

Pošto se sve jedinice 8 SS-konji ke divizije nalaze na mome policiskom podru ju i pošto mi je od strane Opunomo enika Reichsfuehrer-a SS za Hrvatsku povereno celokupno suzbijanje bandi, potrebno je da se svi izveštaji o pojavljivanju bandi i o pothvatima za suzbijanje bandi sti u u mojoj ruci. Zbog toga ažurno primam od svih nadleštava i jedinica, koje se nalaze na mojoj teritoriji, situacione izveštaje o doga aji- ma i stoga Vas molim da i meni ažurno dostavljate ove izve-

staje podre enih Vam jedinica, u hitnim slu ajevima naj-
kra im putem.

Uбудu e dostavlja u i Vama sve izveštaje koji su od zna aja
za Vaše podru je, odnosno za garnizone podre enih Vam je-
dinica. Pošto imam svakodnevno do 18 asova da podnosim
teletipom dnevne izveštaje Opunomo eniku Reichsfuehrer-a
SS, molim da rasporedite dostavljanje Vaših izveštaja tako,
da isti stignu do 17 asova u moje nadleštvo.

Oblasr i policiski rukovodilac

Osijek

Sammern s. r.

SS-viši pukovnik

i pukovnik policije

2) Abwehr

POSLOVNI RED AST-a ZAGREB

Rukovodilac odeljenja I Ast-a Zagreb izdao je poslovni red iz koga se vidi unutrašnje ustrojstvo t na in rada u okviru njegovog odeljenja.

DOKUMENAT BR. 442

Nadleštvo Abwehr-a Zagreb Zagreb, 23 avgusta 1943.
Grupa I¹⁾

Br. 7615/43 pov. — Ia

POVERLJIVO!

Predmet: Zapovest grupe za regulisanje službenog poslovanja grupe I

Prilog: 1 plan podele poslova

1. Obrada pojedinih radnih podruja grupe I vrši e se prema priloženom planu podele poslova.
2. Svaki predmet koji izlazi iz grupe — tako e i radiogrami — ima se na elno podneti rukovodiocu I na potpis. U slučaju odsutnosti rukovodioca I, imaju mu se po povratku podneti na znanje važni predmeti koji su izašli (odluke

*) Nadleštvo Abwehr-a u Zagrebu obuhvatalo je sve tri grane vojne ob. službe: špijunažu (I), sabotazu-diverziju (II) i kontrašpijunažu (III). Ovaj dokument odnosi se na rad odeljenja I — tj. onoga koje je nadležno za špijunažu.

ili nare enja od naro itog zna aja), koje je potpisao njegov zastupnik ili neki od referenata. U odsutnosti rukovodioca, potpisuje njegov stalni zastupnik kapetan Junge: U zameni, Junge, kapetan. Ako predmete koji izlaze potpisuje u odsutnosti stalnog zastupnika neki od referenata, onda ovi potpisuju: Po nalogu, X, in.

3. Da bi se ve iz poslovne oznake znalo, koji je referent obra iva nekog predmeta, imaju se upotrebiti slede a zaglavlja na aktu :

Kod dopisa, upu enih svima nadleštva izvan Ast-a :

Nadleštvo Abwehr-a Zagreb

Br. 173/43 pov. Rukovodilac I ili Ia, Ib, Id, I H

Kod dopisa, upu enih nekom drugom referatu ili rukovodiocu :

Grupa I

Rukovodilac I, ili Ia, Ib, Id, I H

Sve aktovne zabeleške referenata treba podnositi na znanje rukovodiocu I, kako bi mogao odlu iti da li se imaju podneti rukovodiocu Ast-a.

4. Kod predaje dopisa unutar grupe, uz potvrdu predavati *samo* tajne komandne predmete.
5. Da bi se izbeglo, da štabne pomo nice stavljaju u akta predmete koji još nisu sazreli za odlaganje, na elno, ima nare enje »priklju iti aktima« da potpiše doti ni referent, ina e se ne sme izvršiti stavljanje predmeta u akta.
6. Mape nerešenih akata koje eventualno još postoje, imaju se smesta ukinuti; postoje samo mape za ponovno podnošenje akata. Svaki predmet koji još eka rešenje treba upisati za ponovno podnošenje o odre enom roku, da bi se u datom slu aju moglo potsetiti na njegovo rešenje. Štabna pomo nica, koja vodi mapu za ponovno podnošenje, odgovorna je da predmet bude podnet u odre enom roku.
7. Referenti, koji u toku radnog vremena napuštaju službenu zgradu, ostavljaju kod Ia obaveštenje koliko e verovatno biti odsutni i gde e se zadržavati, da bi se u hitnim slu ajevima mogli obavestiti. Ako referent ima sastanak sa nekim agentom ili razgovor u nekom drugom nadleštva, onda to saopštava i rukovodiocu I, da bi ovaj mogao eventualno dati još potrebna uputstva ili izneti pitanja koja treba objasniti.

Celokupni ostali personal grupe (izuzev referata li) ima se odjaviti prilikom napuštanja službene zgrade kod Ia, a po povratku ponovno prijaviti.

8. Odjavljivanja i prijavljivanja povodom službenih putovanja ili odsustva, imaju svi pripadnici grupe izvršiti najpre kod rukovodioca I, a potom kod rukovodioca Ast-a.
9. Odsustvo se u na elu ima rasporediti tako, da istovremeno nisu odsutni i referent i njegova štabna pomoćnica.
10. Dok situacija ne bude zahtevala drukčije, subotom popodne se na elno ne radi. Međutim treba da budu na licu mesta 1 referent i 1 kancelariska radna snaga kao dežurni. Raspored službe može se zasada izvršiti me usobnim sporazumom referenata i kancelariskih radnih snaga.

U slučaju hitne potrebe može se pozvati na službu ostali kancelariski personal.

11. Za poslovno opštenje referata sa drugim referatima Ast-a postoje ordonansi. Štabne pomoćnice mogu se samo u izuzetnim slučajevima uz saglasnost Ia upotrebiti za prenošenje radiograma itd.
12. Da bi se izbegla pogrešna prepisivanja, kancelariske radne snage trebaju na elno izdati svoje prepise sa nekom drugom štabnom pomoćnicom ili nekim pripadnikom grupe. Pritom se glasno izdati original, dok drugo lice sravnjuje prepis.
13. Štabna pomoćnica Steinbach-ova vodi i rokovnik (kalendar rokova) grupe. Referenti se staraju zato, da u rokovnik budu unošeni tekući i rokovi njihovog radnog područja.
14. Referentu Ia, za ratni dnevnik, predaju referenti za proteklu nedelju, do ponedeljka u 12 h svake nedelje kratak izveštaj o radu. Njime obuhvatiti samo završene događaje.
15. Raspoložive pisane mašine zasada još pregleda i istrućuje, odn. ovi i to uiniti ukoliko je potrebno. Svaka kancelariska radna snaga, kojoj je poverena pisana mašina, odgovorna je da se mašina nalazi uvek u istom stanju i da je dobro podmazana uljem. Pribor za istrućenje nalazi se kod gospođice Steinbach. Ia ima svakog 1. u mesecu da proveriti stanje pisanih mašina.

Potpukovnik i rukovodilac I
Dr Hemprich s. r.

**POSTUPAK SA POVERLJIVIM PREDMETIMA
ABWEHR-a**

Abwehr-ove ustanove su svoje poverljive predmete u slu aju potrebe, uništavale prema posebnoj, ta no utvr enoj proceduri.

DOKUMENAT BR. 443

Poverljivo

P r e p i s

Iz propisa o rukovanju sa poverljivim predmetima — uredba o službi u suvozemnoj vojsci 99

Predmet: Uništavanje poverljivih predmeta

Ako treba uništiti neki poverljivi predmet, onda ima jedno lice iz kruga referenata kojima je predmet pristupa an (ne »lice kome je to naro ito povereno«) da pred jednim svedokom, koji isto tako mora pripadati krugu referenata kojima je predmet pristupa an (može i »lice kome je to naro ito povereno«) proveri potpunost predmeta i da ga uništi u njegovom prisustvu vatrom ili mašinom za uništavanje akata. O uništenju se ima sastaviti zapisnik (prema obrascu), koji se stavlja uz predmete. U delovodnom protokolu ili u spisku predmeta ima se, osim toga, pribeležiti uništenje. Zapisnici o uništenju uvaju se 10 godina.

Ako prilikom provere o potpunosti budu otkrivene nepravilnosti, uništenje se treba privremeno odložiti.

Nepravilnosti treba odmah ispitati. Pretpostavljeno nadležstvo ima se smesta izvestiti o preduzetom.

Ako nastupi neotklonjiva opasnost, da poverljivi predmeti padnu u ruke nepozvanih, naprimer u ratu ili prilikom nesre e na moru, treba ih pravovremeno i temeljno uništiti, po mogu stvu vatrom. Što potpuniji zapisnik o uništenju ima se zastaviti naknadno.

AST ZAGREB TRAGA ZA SAVEZNI KIM OFICIRIMA

Akt koji je Ast Zagreb uputio svojim ispostavam-a po pitanju savezni kih oficira, spuštenih padobranima na jugoslovensku teritoriju, pokazuje u isto vreme i na in opštenja centrale sa njenim ispostavama, kao i njihov tadašnji raspored na podru ju NDH.

DOKUMENAT BR. 444

Tajni komandni predmet

Olovkom:

Br. 42/43 tajni kom. pred.

Štambilj:

Primljeno

15.7.43. Paraf

Nadleštvo Abwehr-a Zagreb

Br. 533/43 taj. kom. pr. I L¹⁾

Zagreb, 12.7.1943.

Predmet: Engleske grupe

5 primeraka

2. primerak

1.) Ogranku Abwehr~a^{a)} Sarajevo
li no gospodinu majoru Vašary-u ili zastupniku u
dužnosti

Sarajevo

2.) Ispostavi Banja Luka
li no gospodinu Sonderfuehrer-u »Z« Apold-u ili zastup-
niku u dužnosti

Banja Luka

3.) Obaveštajnom punktu⁸⁾ Slav. Brod
li no gospodinu kapetanu Bukwich-u ili zastupniku
u dužnosti

Slav. Brod

Oznaku I L nosio je vazduhoplovni referat odeljenja I (špijunaža).

²⁾ Abwehrnebenstelle, skra eno Nest, ustanova podre ena Ast-u, ali po rang u viša od ispostave (Aussenstelle).

³⁾ Meldekopf.

4.) Obaveštajnom punktu Mostar

li no gospodinu Sonderfuehrer-u >Z« grofu E 11 z - u ili
zastupniku u dužnosti

Mostar

Ic zapovednika¹⁾ saopštava da oficiri, koje su saveznici spustili iz aviona, imaju najtešnje veze sa D. M.-om, sa Titom i njegovim glavnim štabovima. Navodno su spuštene engleske grupe naročito na području italijanskih interesa, u Lici i u Sloveniji, a verovatno i u Istočnoj Bosni. Treba računati i sa daljim spuštanjem grupa.

Hitan zadatak je da se prona u i najtačnije saznaju nalazi grupa (vidi radiogram Br. 1797 od 12. 7. 1943.).

U zameni:

Dr. Hemprich s. r.
potpukovnik

Fr.

Olovkom:

16. 7. 43.

R — 540 zadužen radiogramom Br. 42/43 taj. kom. pr.

R — 541 usmeno obavešten od strane potpisano²⁾

Hornberger s. r.
podoficir

Paraf

0 4

Obaveštajni oficir Zapovednika nema kih trupa u Hrvatskoj.

²⁾ Oznake R — 540 i R — 541 nosili su agenti Abwehr-ove ispostave u Banjoj Luci.

**INTERESOVANJE ABWEHR-a ZA SOVJETSKE
OFICIRE KOD PARTIZANA**

Interesuju i se za sovjetske oficire kod partizana Abwehr je nastojao da proveri raspoložive i prikupi dalje podatke o njima. Rukovode i Abwehr-ov trup 176 angažuje terenske ogranke da prikupljaju obaveštenja po „izvi a kom nalogu“ Abwehrkommande 111.

DOKUMENAT BR. 445

Rukovode i Abwehr-ov trup 176
kod Komande 2 tenkofske armije
Br. 29/43 pöv.

Mesto štaba, 6. XII.43.-

Poverljivo !

1632/43 pov.

12.XII Paraf

Obaveštajnom punktu¹⁾ Zagreb

Obaveštajnom punktu Brod

Obaveštajnom punktu Banja Luka — pitanja kamuflirano
sprovesti obaveštajnom punktu Biha

Obaveštajnom punktu Sarajevo

U prilogu se dostavlja na znanje izvi a ki nalog Abwehrkommande 111. Rezultate javiti s pozivom na gornji broj Abwehr-ovom trupu 176.

— 1 prilog —

Dr. Hemprich s. r.
potpukovnik i
rukovodilac trupa²⁾

¹⁾ Meldekopf.

²⁾ Dokumentat je pisan olovkom, blok-slovima.

Poverljivo !

P r i l o g

uz naredbu rukovodnog Abwehr-ovog trupa 176 broj
29/43 pov. od 6. XII. 43.

- 1.) Kojim putem su bandama na Balkanu došli ruski oficiri za vezu o kojima je više puta javljano?
- 2.) Kod spuštanja padobranom važno je, odakle su krenuli, sa kakvim mašinama.
- 3.) Da li Rusi vrše akciju u sporazumu ili čak uz pomoć saveznika?
- 4.) Da li se raspoložbe znacima, da se organizacija i voštvo bandi kod Tita nalazi u rukama ruskih oficira ili ne?¹⁾

*) Dokumentat je ispisan olovkom.

**NADLEŽNOST ABWEHR-ovih ORGANA
ZA SASLUŠAVANJE ZAROBLJENIKA**

Krajem 1943 godine izdato je Abwehr-ovim organima na terenu uputstvo o saslušavanju zarobljenih pripadnika stranih misija pri štabovima NOV i POJ. Iz njega se vidi i naredbodavni put od Abwehr-ovog štaba Ic-sluzbe štaba 2 tenkovske armije, preko rukovode eg Abwehr-ovog trupa 176 do terenskih obavestajnih punktova (Meldekopf-a) i frontnih ustanova Abwehr-a na teritoriji na kojoj je operisala 2 tenkovska armija. Iz dokumenata se vide i ustanove podreene rukovode em trupu 176. Akt je iz perioda u kome je reorganizacija Abwehr-ove mreže u toku.

DOKUMENAT BR. 446

Poverljivo

Rukovode i Abwehr-ov trup 176 kod Komande 2 tenkovske armije Br. 162/43 pov.	<i>Olovkom:</i> 1656/43 pov. 14. 12. 43. <i>Paraj</i> 19. XII. 43.
--	---

Veza : Teletip Komande 2 tenkovske
armije Ic Abw. oficir¹⁾
od 12. 12. 43.

Predmet: Saslušanja zarobljenika

Prilog : Prepis gornjeg teletipa

Obaveštajnom punktu²⁾ I Zagreb

Obaveštajnom punktu Karlovac, preko obavestajnog punkta
I Zagreb

Obaveštajnom punktu Sarajevo

Obaveštajnom punktu Banja Luka

Obaveštajnom punktu Brod

Abwehr-ovom trupu 172

Abwehr-ovom trupu 173

Abwehr-ovom trupu 174

^{*)} Obaveštajni oficir (otsek) Komande armije.

²⁾ Meldekopf.

Uz uputstva Komande 2 tenkvske armije, Ic Abwehr-
oficir, koja se vide iz priloga, prime uje se još slede e:

Saslušanja zarobljenika u takti kom pogledu ne treba
da vrše organi Abwehr-ovih trupova i obaveštajnih punktova.
Me utim, vrlo je celishodno saslušati ovakve zarobljenike sa
gledišta Abwehr-ove linije (napr. o organizaciji neprijateljske
cbaveštajne službe uopšte, neprijateljskog puta javljanja i
mreže na doti nom podru ju itd.).

Dr Hemprich s. r.
potpukovnik i rukovodilac trupa

Štambilj:

Priklju iti predmetu

O 4

Paraf

Prepis

T e l e t i p

12. 12. 43.

Poverljivo

LXIX rezervnom korpusu
XXI planinskom armiskom korpusu
XV planinskom armiskom korpusu
V SS-planinskom armiskom korpusu

Po ev od ovoga asa, treba prilikom zarobljavanja Engleza, Amerikanaca, Rusa i ostalih zarobljenika nacija koje se nalaze izvan podru ja armije (izuzev Srba), izvršiti iscrpno saslušanje, ije rezultate javiti pismeno Ic-u Komande 2 tenkove armije. Pri tome naro ito paziti na mogu u pripadnost ovih zarobljenika inostranim odeljenjima za održavanje veze. U takvom slu aju posle saslušanja, zarobljenike sprovesti najbližem obavestajnom nadleštvu (Abwehr-ovom trupu, Službi bezbednosti, Tajnoj vojnoj policiji) radi daljeg saslušavanja. Ovo tako e treba javiti ovamo uz nazna enje obavestajnog nadleštva, koje treba da ih prima.

Komanda
2 tenkove armije
Ic Abwehr-oficir

Kopije:
Ic/Abw. oficiru III¹)
Rukovode em Abwehr-ovom trupu 176
Službi bezbednosti

Olovkom:
Za ta nost:
Potpis ne itak
kapetan

¹) III je oznaka za kontraob. službu.

**ABWEHR PRATI RAD USTAŠKE OBAVEŠTAJNE
SLUŽBE**

Grupa AO, koja je posle Abwehr-ove reorganizacije, ujesen 1943, preuzela ulogu dotadašnjeg odeljenja III Ast-a Zagreb, pratila je sa nepoverenjem delatnost pojedinih organa ustaške obaveštajne službe. Podređena nema kom opunomoćenom generalu u Hrvatskoj, grupa je izveštavala i organe RSHA o stvarima koje su bile za njih od interesa.

DOKUMENAT BR. 447

Grupa Abwehr-oficira
kod Nemo kog opunomoćenog generala u Hrvatskoj
Br. 947/44 pov. — III C¹)

Olovkom: A—5

Zagreb, 29 februara 1944

Poverljivo !

Štambijl:

Primljeno		
3/3	335/44	Paraf

Predmet: Ustaška služba bezbednosti

Olovkom: i) Nema kom opunomoćenom generalu u Hrvatskoj

Paraf:

Bl(uhm)

Z a g r e b

3/III

Informativno:

Zastupniku na znanje 2) Zapovedniku policije bezbednosti i SD-a na ruke SS-potpukovnika H e r r m a n n - a

K-u na

Z a g r e b

znanje

Trg Kulina Bana 14

Paraf: k.

3) Policiskom atašeu kod Nema kog poslanstva na ruke SS-majora H e l m - a

Z a g r e b

Dežmanov prolaz 10

¹) III C — otek, nadležan za kontraobaveštajnu delatnost na civilnom sektoru.

Ponovno podneti. Uzeto iz izveštaja jednog oprobano-
ta i dostavlja se s molbom na znanje:
Molim razgovor — obavljeno Šef ustaške službe bezbednosti, major *Ivan Kirin*, i njegov najprisniji saradnik *Vinko Marovi* navodno vrše utaju izveštaja koji se odnose na delatnost komunista u hrvatskom prostoru. Marovi je u eri Jugoslavije navodno važio kao komunisti ki rukovodilac, te još i danas održava veze sa svojim jednomišljenicima i dostavlja im obaveštenja. Prema politici koj evidenciji zaista proizlazi da je M. 1936 godine u Dubrovniku bio zatvoren zbog komunista ke delatnosti, ali je, me utim, postupak bio obustavljen.

Referencije H(elm) 3/III Mastilom: Referencije

Kao dalji funkcioneri ustaške službe bezbednosti koji su protivnema ki nastrojani pominju se:

Kapetan I kl. *Perušina*, poru nik *Franceti*, potporu nik *Makor*, potporu nik *Lujo Meyer*, potporu nik *Kalata*, potporu nici *Grgi*, *Kratofil*, *Zlodi* i *Zabi*, šef civilnih agenata.

S tim u vezi treba pomenuti i poglavljkovog šofera *Viktora Rebreň aka* koji sve razgovore koje poglavnik vodi u svom automobilu sa hrvatskim i inostranim li nostima, odmah dostavlja *Marovi* u¹).

Lapp s. r.
potpukovnik i rukovodilac

Sf.

*) Uz svako od imena, navedenih u pismu, ozna eno je da je doti no lice kod policiskog atašea uvedeno u kartoteku.

SAKADNJA ABWEHR-a SA POLICISKIM ATAŠEOM

Abwehr-ova „Ratna organizacija“ u Zagrebu sarađivala je, naročito po kontraobaveštajnim pitanjima, sa policiskim atašekom, obrađujući i izvesne komplekse zajednički sa njim.

DOKUMENAT.BR. 448

Ratna organizacija¹⁾ Zagreb Zagreb, 12.5.42.
Br.: 2560/42 pov. — III F²⁾

Veza : Poverljivo ! *Olovkom:* 14/5 *Paraf:*
Predmet. Ogranak poljske obaveštajne službe u Hrvatskoj kojim upravljaju engleska obaveštajna služba H(uebner)

Olovkom: -> *Štambilj:*

Hitno
Kob s. r.
Paraf: H(elm) 15/V

18/V	1211/42	<i>Paraf:</i> Fr.
------	---------	----------------------

Vežu Hoedl sa Schuster-a preneti na Huebner-a

Paraf

Policiskom atašeu Nema kog poslanstva
u Zagrebu
na ruke SS-majora gospodina dr H e l m - a

Z a g r e b
Gvozd 15

¹⁾ Naziv za ustanovu Abwehr-a u neutralnim zemljama i zemljama u savezu sa Nema kom.

²⁾ III F — referat nadležan za aktivno kontraobaveštajno prodiranje u protivničke veze i linije.

Olovkom:
Stvar je raspravljena sa agentom
Predmet prikljuiti da bi se ustanovio rezultat dosadašnjeg istraživanja, sprovesti ga
Rat. org.
Još jednom zatražiti da agent dostavi najhitnije obaveštenje.

Paraf:
H(elm) 31/V

Januara 1942 primio je šef kancelarije Nema kog konzulata u Zagrebu dopis, koji je sproveden Nema kom poslanstvu. Ovaj dopis je bio upravljen Gestapo-u u Zagrebu, sastavljen je na poljskom jeziku, potpisan od strane izvesnog »Radigost-Lituen-a« sa Heil Hitler! i Viktoria! a datiran je pod 28.12.1941 u Zagrebu.

Jedan primerak prevoda dopisa je u Nema kom poslanstvu, gde je ostao original, posle li nog objašnjenja, SA-pukovnik Requard, a utant nema kog poslanika, predao u prisustvu SS-majora Beisner-a rukovodiocu Ratne organizacije.

Dopis je sadržavao obaveštenja o organizaciji englesko-poljske obaveštajne službe u Hrvatskoj, koja — koliko se to dosada moglo ustanoviti — odgovaraju injenicama.

Ime dostavlja a »Radigost-Lituen« izgleda da je, me utim, fingirano, pošto se nije moglo prona i lice toga imena.

Prilikom diskusije po slu aju, u prisustvu SA-pukovnika Requard-a, SS-majora Beisner-a i rukovodioca Ratne organizacije Zagreb, potpukovnika Schaeffer-a, postignut je na želju Nema kog poslanstva dogovor da se stvar rasvetli zajedni kim radom.

Prema postignutom dogovoru, Ratna organizacija je preuzela rasvetljavanja u Zagrebu, dok je SD sa svoje strane preuzeo rasvetljavanje svih lica koja dolaze u obzir u Crikvenici, sa obrazloženjem da je SD tamo vrlo dobro zastupljen u pogledu mogu nosti da vrši istraživanja¹⁾.

Iako je SD dosada ve više puta bio zamoljen preko telefona da obavesti o rezultatu istraživanja u Crikvenici, ovde o tome još nije primljeno nikakvo obaveštenje.

¹⁾ Pogrešno upotrebljeno SD. Radilo se o Einsatzkommandi Sipo i SD-a.

Pošto Ratna organizacija Zagreb rukovodi ovim poslom, a Amt Ausl./Abw.¹⁾ zahteva rezultate koje je u me uvremenu pribavio SD u Zagrebu, moram hitno moliti da mi se povratnom poštom saopšte rezultati Vaših izvi aja u pogledu Crikvenice²⁾.

E.

Schaeffer s. r.

¹⁾ Amt Ausland/Abwehr, centrala Abwehr-a u sastavu Vrhovne komande Wehrmacht-a (OKW).

²⁾ Policijski ataše preuzeo je od 1.V.1942, uglavnom, nadležnost ranije Einsatzkommande Šipo i SD-a.

**SUPARNIŠTVO I NEPOVERENJE U SARADNJI
ABWEHR-POLICISKI ATAŠE**

Po predmetu obrade poljske emigrantske grupe u Crikvenici, u kojoj su saradivali Abwehr i policiski ataše (vidi prethodni dokument) pojavljuje se između ova dva faktora karakteristično suparništvo i nedostatak uzajamnog poverenja. Ovo se vidi kako iz teksta pisma Abwehr-ove Ratne organizacije u Zagrebu, tako i iz marginalije, koju je na to pismo stavio nadležni saradnik policiskog atašea.

DOKUMENAT BR. 449

Ratna organizacija Zagreb Zagreb, 25.8.1942.
Broj : 4855/42 pov. — III F

Veza : Tamošnji dopis Br. 234/42 Hue/Ry Olovkom: 28/8
od 25.7.1942 Paraf: H(uebner)

Predmet: Englesko-poljska obaveštajna služba
u Hrvatskoj — porodica P o t o k i
u Crikvenici

Štambilj:	Olovkom:
Prilikom odgovora potrebno je naznačiti gornju oznaku i broj	Huebner-u
Olovkom:	Najpre obavestiti RSHA o rezultatu izvišaja.
Molim predmet	Molim razgovor. Izvršena
Paraf: H(elm) 26/VIII	Paraf: H(elm) 27/8

Policiskom atašeu Nema kog poslanstva
u Zagrebu
na ruke SS-majora H e l m - a
Z a g r e b

Ratna organizacija Zagreb sa zahvalnošću potvrđuje prijem 1-og izveštaja, označenog u vezi, o tamošnjim izvišajima u Crikvenici koji se odnose na gornju stvar.

Sporazum da se rasvetljavanja u Crikvenici vršiti SD postignut je već januara 1942 po

želji Nema kog poslanstva u prisustvu SA-pukovnika Requard-a, SS-majora Beissner-a i rukovodioca Ratne organizacije Zagreb, potpukovnika Schaeffer-a. Sprovedenje izvijača u Crikvenici predato je SD-u na osnovu njegovih obaveštenja da mu tamo stoje na raspolaganju dobre veze.

Original prijave od 28.12.1941, sastavljen na poljskom jeziku, a potpisan od strane nekog Radigost-Lituen-a, koji je dao povoda za istraživanja po gornjoj stvari i bio upućen Gestapo-u Zagreb, mora da se prema dobijenim obaveštenjima još nalazi kod tamošnjeg nadležstva.

Olovkom:
Trebalo bi razmotriti, ne bi li valjalo da se radi i odavde u sličnom obliku.

Izvijači koji su u međuvremenu sprovedeni odavde, dali su prilično obiman materijal, koji se bez naročitih okolnosti — kako je to zamljeno — ne može dostaviti tamo radi uzimanja na znanje¹). Tamošnjoj molbi u dopisu, označenom u vezi, može se međuvremeno udovoljiti utoliko, šta jedan za to ovlašćeni i opunomoćeni saradnik tamošnjeg nadležstva može dobiti na uvid.

Molim da se prethodno obavesti o vremenu kada će se izvršiti ovaj uvid.

Olovkom: Verovatno da bi se predmet mogao udesiti.

Schaeffer s.

*) Sva podvlačenja (kurziv) olovkom.

**ABWEHR PRIKUPLJA PODATKE O PRILIKAMA
I OBJEKTIMA NA TERENU**

Slede i dokumenat pokazuje, koju je vrstu podataka o operacionom području Abwehr specijalno prikupljao. Pored ovoga iz akta se vidi i razvoj Abwehr-ove organizacije, posle ukidanja teritorijalnih i stvaranja frontnih Abwehr-ovih ustanova u Jugoslaviji. Kod vojne grupe F nalazio se Abwehrkommando 111, kome je, izme u ostaloga, bio podre en rukovode i Abwehr-ov trup 176 pri Komandi 2 tenkovske armije. Ovaj je, sa svoje strane, imao na terenu svoje Meldekopf-e (obaveštajne punktove) od kojih je neke kasnije pretvorio u FAT-ove, — frontne Abwehr-ove trupove.

DOKUMENAT BR. 450

Mesto štaba, 20 decembra 1943

Rukovode i Abwehr-ov trup 176
kod Komande 2. tenkovske armije
— Br. 270/43 pov.

Paraf

Olovkom: 25.XII.43.

Poverljivo

Obaveštajnom punktu Zagreb
" " Brod
" " Banja Luka
Sarajevo
" " Karlovac

Predmet: Vojna geografija

Vojna grupa F Ic/Abw. — oficir¹⁾ traži preko Abwehrkomande 111 :

»Za obradu vojno-geografskih studija i karata, potrebni su podaci o saobra ajnim putevima, vodama, terenskim prilikama, privrednim i drugim objektima u Srbiji, Hrvatskoj,

¹⁾ Obaveštajni oficir (otsek) vojne grupe F.

Crnoj Gori i Albaniji. U toku izvršavanja drugih zadataka, pribavljati prema mogućnosti sledeće podatke :

1. Podaci o drumovima :

Ukupna širina u m

Širina kolovoza u m

Vrsta gornjeg sloja drumova (asfalt, beton, šljunak, tucanik)

Uspori na drumu po ev od 8‰

Vrlo uske serpentine (za motorna vozila sa prikolicama neprolazne ili vrlo teško prolazne)

Sužavanja drumova (podaci u m)

Taktički tesnaci (kretanje sa strane drumova uglavnom nije moguće, navesti dužinu u m)

Prekid saobraćaja zbog snega (zavejavanja) navesti trajanje (u mesecima) u kojima sa tim treba računati

Opasni delovi (lavine, survanje kamenja, odronjavanje zemlje, nanos, poplava)

Prelazi koloseka u nivou.

2. Podaci o vodama :

Širina reke u m

Dubina reke u m

Poplavna područja navesti mesece u kojima sa time treba računati

Brzaci.

3. Podaci o prelazima :

<i>Drumski mostovi</i>	dužina, širina, materijal od koga su izrađeni, broj stubova, nosivost, vrsta patosa mosta (pokriven, otvoren), minske komore
<i>Železnički mostovi</i>	

Brvna

Gazovi

Brane

Ustave.

4. Podaci o zemljištu :

Strme ivice I
Strmi stepeni I
Strma morska obala I u m l odgovaraju i prolazi
Strma re na obala '
Pregledne ta ke sa vidikom na otsek
„ „ sa uskim vidikom
„ „ sa kružnim pogledom
Pe ine (dužina, širina, visina, suva, vlažna, prilazni putevi).

5. Podaci o ve im privrednim objektima:

Vrsta proizvodnje, ljudstvo
Elektrane
Plinare.

6. Podaci o snabdevanju vodom :

Cisterne (na podru jima siromašnim vodom)
Vodovodna postrojenja
Vodovodi.

7. Podaci o ostalim objektima:

Ve e bolnice ^
Kasarne > Mogu nosti smeštaja
Škole I
Benzinske stanice (pumpe)
Velike garaže.

Dodatak rukovode eg Abwehr-ovog trupa 176 :

Slike sa opisnim tekstom, a i razglednice pojedinih objekata, saobra ajnih puteva itd. su vrlo poželjne za vojnu geografiju. Samo se uvek moraju priklju iti ta ne oznake mesta i dobar opis slike.

Izveštaje u vezi sa vojno-geografskim podacima podnositi uvek odvojeno od drugih izveštaja, i pritom napomenuti: »Predmet: Voj. geo.«.

Dr Hemprich s. r.
potpukovnik i
rukovodilac trupa

**PITANJE KRIPTOGRAFIJE I ŠIFROVANJA
U OKVIRU ABWEHR-a**

Abwehr je nastojao da stalno usavršava svoje metode kriptografije i šifrovanja. Podre ene ustanove su pozivane da daju svoje mišljenje.

DOKUMENAT BR. 451

Tajni komandni predmet

Olovkom: 48/43, taj. kom. predm.
Nadleštvo Abwehr-a Zagreb Zagreb, 2.9.43.
Br. 752/43 taj. kom. pr. — Rukovodilac I

Prilog : 1

7 primeraka
2 primerak
Paraf: Ap(old) 7.IX.

- 1.) Ogranku¹⁾ Sarajevo Sarajevo
2.) Ispostavi²⁾ Banja Luka Banja Luka
3.) Obaveštajnom punktu³⁾ Brod Brod .

U prilogu se dostavljaju pitanja, koja treba da donesu nova saznanja na području kriptografije i šifrovanja. Nadležno više nadleštvo ra una stim, da e iz odgovora dobiti mnogostruke sugestije i moli da svi referenti, nezavisno jedan od drugog, odgovore na pitanja. Iz razloga održavanja u tajnosti, dostavljaju.se u priloženom dopisu pitanja I i II dela, a III do VIII dela bi e otpremljena kasnijim dopisom.

U zameni:
Dr Hemprich s. r.
potpukovnik i rukovodilac I

*) Nebenstelle, tj. Nest.
2) Aussensteile.
3) Meldekopf.

Ro.
Olovkom: 7.9.43.
Sonderfuehrer Apold uredi e
li no u Zagrebu
Štambijl:
Priklju iti predmetu 0 4

Prilog uz nare enje Ast-a¹⁾ Zagreb Br. 752/43 tajni komandni
predmet od 2.9.43.

Upitnik

Štambijl:

<i>Tajni</i>	<i>komandni</i>	<i>predmet</i>
--------------	-----------------	----------------

- I. Koja sredstva za vezu stoje agentima na raspolaganju?
 - A. Radiotelegraf (sopstveni aparat)
 - B. Radioprijemnik
 - C. Telefon
 - D. Telegraf
 - E. Pismo, dopisnica, itd.
 - F. Novinski lanak (uvodnik, oglas, itd.)
 - G. Kuriri
 - H. Golubovi pismonoše
 - I. Ostala
- II. Kome na inu šifrovanja se kod raznih sredstava za vezu daje prvenstvo?
 - A. Otvorena tajna pisma: Tajni tekst se kao takav raspoznaje. On se za neupu enog sastoji od besmislenskog reda znakova, koji su, uglavnom, podjeljeni na jednako duga ke grupe.
 1. Da li se može dozvoliti, da se pomo u takvog teksta prepozna jezik, na kome je sastavljen pravi tekst?
 2. Da li je poželjno, da tajni tekst zbog ujedna enja sa drugim saobra ajem ima neki odre eni izgled?

¹⁾ Ast — Abwehrstelle, tj. nadleštvo Abwehr-a.

Naprimera :

- a) Da se tajni tekstovi sastoje samo od slova ?
 - b) Da se tajni tekstovi sastoje samo od brojki ?
 - c) Da se tajni tekstovi sastoje od slova i brojki ?
 - d) Da se tajni tekstovi sastoje od drugih znakova? (Mogu li je samo kod pismenog podnošenja izveštaja)
 - e) Da tajni tekstovi imaju naročite uvodne oznake (vreme po satu, datum, broj izveštaja)?
 - f) Da rukovanja imaju naročite sisteme grupa za identifikaciju?
 - g) Da rukovanja imaju kakve druge oznake?
- i. Kamufilirana tajna pisma: Tajno saopštenje se predaje u neupadljivom i nepodozrivom obliku: naprimera »Krit«- sadržana je u sledećem tekstu: »Nažalost danas sam spreman da te posetim. Međutim doći u do tebe sigurno idu egiptanci«. Međutim u ostalim postoje sledeće mogućnosti kamufiliranja:
- 1. Radio-razgovor
 - 2. Telefonski razgovor
 - 3. Otvoreni telegram
 - 4. Telegram, koji je sastavljen pomoću međunarodno dozvoljenog trgovačkog koda (napr. Morse itd.), hotelskog koda itd.
 - 5. Pisma, dopisnice, crteži, itd. sa proizvoljnim sadržajem
 - 6. Druge mogućnosti kamufiliranja, kao ušivanje niti po izvesnom rasporedu u štofove, pojaseve itd.

Prilog uz naredbe Ast-a Zagreb Br. 758/43 tajni komandni
predmet od 3.9.43.

Tajni komandni predmet

Upitnik

- III. Da li je poželjno da se izrade specijalni kodovi za pojedine agente?
Pomoću koda se bitno smanjuje broj slova koja se imaju predati i šifrovati, tajno pismo je bezbednije i u datom slučaju se uprošćava. Sa dva slova se u kodu može izraziti naprimer: »Britanski parobrod od 4000 brt danas je isplovio u pravcu Malte«.
- IV. Da li se može dozvoliti da se agentu daju elementi za šifru?
A. Elementima za šifru treba smatrati:
1. Tabele za šifrovanje, mehaničke sprave za šifrovanje (Schieber-i), pribor za šifrovanje, kodovi, itd.
2. Nepodozrive knjige, koje se eventualno mogu nabaviti i na mestu upotrebe.
B. Da li postoje mogućnosti za doturanje elemenata za šifru lično predajom? U kojim vremenskim razmacima?
- V. Da li kod agenata osim žicom dolaze u pitanje i druge vrste saobraćaja? Da li se daju i izveštaji na slepo?
- VI. Na kojim jezicima se sastavlja otvoreni tekst?
- VII. Koliko materijala pristiže?
A. Koliko se izveštaja maksimalno predaje dnevno?

Da li je dovoljan eventualno *jedan* izveštaj proizvoljne dužine (koji se eventualno sastoji od više delova)?

C. Koliko su duga ki tajni tekstovi?

1. Koliko izveštaja ima do 250 slova?		%
2. Koliko izveštaja ima do 500 slova?		%
3. Koliko izveštaja ima više od 500 slova?		%

VIII. Ostale želje i sugestije.

**ALBUM PARTISKIH I PARTIZANSKIH
RUKOVODILACA**

Ast Zagreb je izdao, kao pomo no sredstvo za poternu i obaveštajnu službu, pregled svih njemu poznatih partiskih ili partizanskih rukovodilaca sa li nim podacima i fotografijama. Album je dostavljen svima zainteresovanim ustanovama nema ke obaveštajne i bezbednosne službe.

DOKUMENAT BR. 452

Nadleštvo Abwehr-a Hrvatska
u Zagrebu

Poverljivo!

Zagreb, 22 februara 1943.

Br. 1526/43 pov. — III C¹)

Predmet: Komunisti ke i partizanske vo e
bivše Jugoslavije u re i i slici.

Adresa i prilog prema klju u za raspodelu

Pošto ustani ki komunisti-partizani esto menjaju svoja boravišta, kamufliraju se pod lažnim imenima i pose uju zbijena naselja, me u kojima ak i Zagreb, u civilu, u hrvatskim, italijanskim i nema kim uniformama, pa ak preobu- eni i kao nema ki oficiri, sa injen je priloženi album kao pomo no sredstvo za lakše prepoznavanje.

Za sve komuniste-partizane koji su navedeni u priloženom albumu, nisu se još mogli pribaviti potrebni dokumenti za njihovo identifikovanje.

Stoga se umoljavate da u estvujete u utvr ivanju li nih podataka, li nih opisa i na pribavljanju fotografija, podataka o kaznama itd., koji nedostaju.

O eventualno prona enim srodniciima ovakvih komunistapartizana obavestiti ovdašnje nadleštvo sa ta nom adre-

¹) Referat, nadležan za kontraobaveštajnu delatnost na civilnom sektoru.

som njihovog boravišta i naznačenjem stepena srodstva (majka, brat itd.).

Ovi novi podaci, koji budu prikupljeni u ovom uredu, povremeno će se dostavljati naknadno svima nadležnima kojima je dodeljen ovaj album.

U zameni:
Klinkmueller s. r.
potpukovnik

SF

ABWEHR POSMATRA RAD USTASKIH VLASTI

Mada je glavni zadatak Abwehr-ovih ustanova bio da se bave obavještajnom delatnoš u protiv neprijatelja, one su istovremeno posmatrale i delatnost ustaških vlasti i razvoj političkih zbivanja na terenu. Kao primer takvog izveštavanja može da posluži sledeći i dokument. On istovremeno ilustruje i na in na koji je Abwehr informisao policijskog atašea u Zagrebu o događajima za koje je smatrao da ovoga interesuju.

DOKUMENAT BR. 453

Poverljivo!

Nadleštvo Abwehr-a Zagreb
Br. 3936/43 pov~ III C¹)

Zagreb, 18.5.43.

Predmet: Širenje glasina od strane ustaša
Priloga: — 1 —

Štambilj:

Olovkom:
Huebner, obavestiti
Einsatzgrupp
Paraf: H(elm) 20/V

Primljeno		
19/V	1388/43	Paraf: K.

Policiskom atašeu kod Nemačkog poslanstva u Zagrebu
na ruke SS-kapetana²) Stuewe - a

Z a g r e b

Ispostava Abwehr-a Zemun izveštava doslovno sledeće:

»U Mitrovici ustaše šire glasine, da će uskoro tamo biti premeštena nemačka policija. Navodno treba u Osijeku da se već nalazi 4.000 ljudi nemačke policije. Kao prva mera

*) Referat, nadležan za kontraobavještajnu delatnost po civilnom sektoru.

²) Pogrešno. Stuewe je bio u to doba podoficir, kasnije je unapređen za SS-potpornika.

nema ke policije, tako se tvrdi, predvi ene su velike racije na Srbe, koji treba da se sprovedu u logore. Glasinama, koje ustaše šire iz providnih razloga, Srbi poklanjaju vere i one su izazvale veliko uznemirenje. Mnogi su napustili svoj dom, da bi izbegli nema koj policiji«.

Istovremeno se dostavlja kao prilog prevod jednog izvostaja sreskog na elstva Zemun, u kome se opisuje sli an slu aj.

U zameni:

Potpis ne itak

major i zamenik rukovodioca

**ABWEHR REGISTRUJE POJEDINE KATEGORIJE
STRU NJAKA**

Rukovode i Abwehr-ov trup 176 zatražio je od svojih podređenih centara da izvrše registriranje izvesnih specijalnih kategorija stru njaka. Iz akta se, istovremeno, vidi i razvoj Abwehr-ove organizacije u NDH.

DOKUMENAT BR. 454

Rukovode i Abwehr-ov trup 176 Mesto štaba, 23.12.1943.
kod Komande 2 tenkofske armije
Br. 50/43 otvoreno — Hfw.

Olovkom:

Paraf 28.XII.43.

Predmet: Registracija stru njaka
Veza: Nema

Abwehr-ovom trupu 173
Abwehr-ovom trupu 174
Obaveštajnom punktu¹⁾ Slavonski Brod
Sarajevo
„ „ Banja Luka
Zagreb
„ „ Karlovac

Prijaviti, stim da do 8.1.1944 stigne ovamo, sve biologe (zoologe i botanikare) i hemikare sa biološkim obrazovanjem, koji se nalaze kod nadležnata.

Obrazac:

Cin	Ime	Jedinica	Šteta	Stepen sposobnosti	Sadašnja upotreba
	Biolozi (zoolozi i botanikari)				

¹⁾ Meldekopf.

**Hemi ari
sa biolo-
škim ob-
razova-
njem**

Olovkom: 29.XII.43.

Negativan izveštaj (1682/43 pov.)

Štambilj: *Paraf*

Priklju iti aktima
Paraf

Dr Hemprich s. r.
potpukovnik i
rukovodilac trupa

UPOTREBA GOLUBOVA PISMONOSA

Abwehr-ova ispostava u Banjoj Luci koristila je — kao i drugi Abwehr-ovi terenski ogranci — golubove pismošoške za održavanje veze sa svojom agencijom.

DOKUMENAT BR. 455

Poverljivo!

Nadleštvo Abwehr-a Zagreb Banja Luka, 6.5.1943,
Ispostava Banja Luka
Br. 654/43 pov.

*Štambilj:
Koncept*

Predmet: Izgradnja mreže golubova pismošoške
Priloga: — 1 —

Nadleštvo Abwehr-a Zagreb
Z a g r e b

Kao prilog podnosi se skica na providnoj hartiji u kojoj je predstavljena planirana upotreba golubova pismošoške.

Priključak ka jugoistoku biće uspostavljen preko Jajca za Travnik, prema severozapadu preko Dubice za Zagreb.

Glavna svrha golubova pismošoške biće da se omogući i glavnim agentima brzo dostavljanje obavještenja ispostavi, odnosno od strane podređenih agenata glavnim agentima.

Moli se da bude dodeljen sledeći i personal i sledeći broj golubova:

1. Banja Luka:	1 podoficir-golubar	50 golubova,
2. Bihać :	1 uvar	25 golubova,
3. Dubica:	1 uvar.	25 golubova,
4. Jajce:	1 uvar	25 golubova.
Svega:	1 podoficir i 3 vojnika.	125 golubova.

Golubarnici e se ovde pripremiti. Najpre e biti podignut golubarnik u Banjoj Luci. Umoljava se da se dodeli potreban pribor za golubarnike i potrebna hrana preko stalne golubije stanice Be .

Da bi se prenošenje golubova za upotrebu na bliskim otstojanjima u inilo nezavisnim od motornih vozila, a naročito u cilju uštede benzina, moli se da se dodele 4 bicikla, za svaku stalnu stanicu po jedan.

Paraf: Ap(old)

Olovkom:

Priklju iti predmetu : 64

Radionice u Sarajevu, Mostaru, Dubrovniku. Izuzev Sarajeva, ove stanice popunjene su sa po jednim nema kim radiotelegrafistom.

Stalne golubije stanice u Sarajevu i Višegradu.

U pripremi je — prema situaciji — jedan obaveštajni punkt u Bile u odnosno Tirani, jedan podoficir i jedan radiotelegrafista.

Obaveštajni punkt Slav. Brod:

popunjen 1 oficirom i 1 radiotelegrafistom. Ovome je dodeljen *obaveštajni punkt Tuzla*, koji je popunjen samo jednim radiotelegrafistom i o kome se stara jedan glavni agent¹⁾.

Obaveštajni punkt Zagreb:

vodi gradski biro grupe I.

Ispostava²⁾ Banja Luka:

popunjena dosada 1 Sonderfuehrer-om, sada 1 podoficir, 2 radiotelegrafista, a povremeno dodeljen jedan kaplar. Ispostavi Banja Luka pripada *obaveštajni punkt Biha*, kojim rukovodi jedan glavni agent i 1 radiotelegrafista.

Stalne gulubije stanice u Banjoj Luci, Travniku, Biha u i Bos. Dubici.

Obaveštajni punkt Karlovac:

novoformiran, njime rukovodi jedan kaplar, koji je istovremeno izvi a i radiotelegrafista.

Obaveštajni punkt Crikvenica:

vodi samo 1 glavni agent, koji sam rukuje kamufliranim radioaparatom.

Obaveštajni punkt Drniš:

vodi jedan radiotelegrafista, koji istovremeno vrši službu izvi anja.

Komanda 2 tenkofske armije tražila je da joj se dostavi karta sa svim ucrtanim ispostavama Ast-a. Ast pri tome skre e pažnju, da su ispostave Ast-a — osim Sarajeva — popunjene samo po liniji I, a snabdevene samo naj-

¹⁾ Haupt—V—Mann.

²⁾ Aussenstelle.

potrebnijim snagama na području tajne obavještajne službe, kao što to proizlazi iz gornjeg prikaza. Ove ispostave imaju najstrožije uputstvo da rade samo na području linije I (tajna obavještajna služba), jer bi inače zbog svoga slabog brojnog stanja isuviše skrenule od svoga posla, a osim toga lako bile i dekonspirisane.

Radiostanice su, pošto su u većini slučajeva popunjene samo sa po 1 radiotelegrafistom, već preopterećene izveštajima o neprijatelju, tako da nisu u mogućnosti da izvršavaju zapovesti, narednja i želje drugih nadležstava.

Obavještajni punktovi su isto slabo pokretljivi, većinom uopšte nisu, pošto nedostaju automobili, benzin i rezervne gume.

U zamjeni:

potpukovnik i rukovodilac I

Ključ za raspodelu:

Abwehr-komanda I kod Vojne grupe F 2 x

Abwehr-komanda II kod Vojne grupe F i x

Abwehr-komanda III kod Vojne grupe F i x

Nema kom opunomoćenom generalu u
Hrvatskoj 1 x

Komandi 2 tenkofske armije 1 x

Ispostavi Sarajevo 1 x

Ispostavi Banja Luka 1 x

Obavještajnom punktu SI. Brod 1 x

Rukovodiocu Ast-a¹⁾ Zagreb 1 x

I H 1 x

Id 1 x

istovremeno
odgovor na
upit Abwehr
-oficira III
Br. 1969/43
od 15. 9. 43.
lično
rukovodiocu
ili zastupni-
ku u dužno-
sti.

¹⁾ Nadležstva Abwehr-a.

RAD AliWEHR-ovih ISPOSTAVA NA TERENU

Slede i dokument govori o radu Abwehr-ovih ogranka u Banjoj Luci i Biha u u vreme reorganizacije krajem 1943 godine.

DOKUMENAT BR. 457

Poverljivo!

Banja Luka, 31 oktobra 1943.

Olovkom:

- 1. Ast-u¹⁾ Zagreb*
- 2. Priklju iti aktima*

Akt o vna zabeleška

Predmet: Reorganizacija ispostave Banja Luka

Obzirom na smanjeno brojno stanje osoblja ispostave Banja Luka zbog premeštaja Sonderfuehrer-a Apold-a i prekomandovanja kaplara Bu11-a koje se o ekuje u najskorije vreme, postaje potrebnim da se smanji delokrug rada ispostave Banja Luka.

U slu aju da rukovodilac A.st-a to odobri, utvr ene su slede e promene:

1. Obaveštajni punkt²⁾ Biha bi e izdvojen iz sastava ispostave Banja Luka. Obe ustanove posta e samostalni obaveštajni punktovi, neposredno podre eni rukovodiocu I Ast-a Zagreb.

Delokrug rada obaveštajnog punkta Banja Luka obuhvata podru je izme u Une i Bosne, na severu ograni eno Savom, na zapadu dodiruju se kod Bos. Novog delokruzi rada obaveštajnih punktova Banja Luka i Biha . Prostor Bos. Petrovac ima da obra uje onaj obaveštajni punkt,

¹⁾ Nadleštvo Abwehr-a.

²⁾ Meldekopf.

sa koga je konkretno lakše dostupan. Na elno pripada, delokrugu rada obaveštajnog punkta Biha .

2. Ispostava Banja Luka sa obaveštajnim punktom Biha obra una e i pasla e 31. X. 43 Ast-u Zagreb pravdaju a dokumenta o predujmu za rad Biha a na 80.000 kuna. Ispostavi Banja Luka ovaj iznos e biti dostavljen u gotovom novcu, tako da postoje i predujam za rad od 320.000 kuna ostane nedirnut. Obaveštajnom punktu Biha povisi e se postoje i predujam od 80.000 na 200.000 kuna.
3. Klju za raspodelu podnošenja izveštaja ostaje za Banju Luku nepromenjen. Biha e sve dtle, dok se XV planinski armiski korpus bude nalazio u Banjoj Luci, dostavljati svoje izveštaje, kao dosada, preko radija Branki¹⁾,, odakle e izveštaji neiskoriš eni biti podneti korpusu Samo izveštaji agenata, obra uni i tome sli no, idu za Zagreb. U slu aju da XV planinski korpus bude povu en iz Banje Luke, kopije radioizveštaja obaveštajnog punkta Biha idu poštom za Banja Luku, da bi Banja Luka bila u položaju da i dalje vodi osnovanu kartoteku trupa u dosadašnjem obimu.
4. Aktovni materijal, koji se odnosi na obaveštajni punkt Biha , preda e se Ast-u Zagreb. Izveštaje agenata treba uništiti do 31. X. Ast-u treba javiti, koliko je izveštaja sa brojem ukupnih strana došlo od agenta Herzeg-a.
5. Obaveštajni punkt Biha treba da zatraži od neke jedinice, koja se nalazi u Biha u, da sa njom koristi broj vojne pošte i da ovaj prijavi Ast-u. Dalje Biha neka ispita, kakvi drugi putevi za prenos pošte (kurir, nema ko vazduhoplovstvo) stoje na raspolaganju za vezu sa Zagrebom.
6. Naloge i uputstva po grani Abwehr-a prima e odvojeno oba obaveštajna punkta od rukovodioca I Ast-a Zagreb.
7. Popuna osobljem — Banja Luka:
Rukovodilac obaveštajnog punkta: podoficir Hornberger,
Radiotelegrafisti: kaplari Zimmermann i Kuba,

Kamuflirana oznaka za radiostanicu Abwehr-a u Banjoj Luci.

Golubija stanica: podoficir Prietzel, ujedno odgovoran
za golubiju stanicu Biha ,
kaplar Peer i redov Hoellebrand.

Šofer: nije popunjeno.

8. Popuna osobljem — Biha :

Rukovodilac obaveštajnog punkta: agent Herzeg,

Radiotelegrafista: kaplar Kiesperl,

Golubija stanica: kaplar Brunner,

Tuma : agent Hermann,

Šofer: nije popunjeno.

Hitno je potrebno da se dodeli jedno motorno vozilo za Biha . Ina e nije izvodljivo uvežbavanje golubova za letove na duža otstojanja. Staranje o agentima bez sopstvenog motornog vozila osobito je teško i skup ano sa gubitkom vremena. Viši radiotelegrafista Kiesperl, koji sada zastupa kaplara Rosenits-a koji se nalazi na odsustvu, ostaje u Biha u. Sa Rosenits-em raspolaže li.

Apold s. r.
Sonderfuehrer »Z«

RAD ABWEHR-ovog UPORIŠTA U BIHA U

Uporište u Biha u formirano je specijalno zbog posmatranja partizana i NOV. Dokumentat pokazuje na in na koji je ono izveštavalo svoj pretpostavljeni centar u Zagrebu. Horwath, koji je potpisan na izveštaju, bio je, ustvari, Abwehr-ov agent Boli, koji je rukovodio biha kim uporištem.

DOKUMENAT BR. 458

Poverljivo

*Olovkom: 1553/43 pov.
9. XI. 1943.*

Nadleštvo Abwehr-a Zagreb
Obaveštajni punkt¹⁾ Biha
Br. 499/43 pov.

*Štambilj:
Primljeno
12. XI. 43. Paraf*

Predmet: *PARTIZANI U BOSNI I LICI*

Nadleštvu Abwehr-a Zagreb
Obaveštajni punkt Banja Luka

VRHOVNI STAB NOV I PO JUGOSLAVIJE

Štab u Vrbljanima (19 km južno od Klju a).
Na tom prostoru nalazi se verovatno i štab I bosanskog korpusa.

TERENSKI BATALJON

Štab u šumi kod sela Hrgara (10 km jugoisto no od Biha a).

Komandant: *K o j o P o p o v i*
Ja ina: 240 ljudi
Naoružanje: 2 teška mitraljeza, 6 puškomi-
traljeza, 1 minobaca i puške.

>) Meldekopf.

Prema tvr enju partizana, njihov je glavni cilj, da zasada prekinu železni ku vezu Bos. Novi — Biha . Pošto zbog jakih nema kih snaga sada nije mogu e zauzeti Biha , ho e najpre da razore i prekinu sve veze sa severom i tada koncentri nim napadom da napadnu Biha . Pri takvom napadu, partizani bi upotrebili i avione italijanskog porekla.

Politika smirenja zemlje i akcija Nemaca da smanje redove partizana, kao i formiranje nacionalisti kih odreda, ima e malo uspeha i ne e olakšati situaciju Nemaca na Balkanu. etni ki odredi, jako se bore protiv partizana, su premali. O sukobu etnika sa ustašama bezuslovno treba voditi ra una. Nemci moraju trpeti ustašku vlast, jer preko nje su uspeli da formiraju nema ko-hrvatske divizije. Jedini izlaz bio bi taj, da Nemci preuzmu celokupnu vlast u svoje ruke, što bi opet proizvelo reakciju u narodu. Sve verzije u vezi sa raspuštanjem ustaša samo su propagandni akt, kako bi se na neki na in smirili duhovi.

Horwath s. r.

**OSLOBA ANJE AGENATA I SARADNIKA ABWEHR-a
OD VOJNE DUŽNOSTI**

Potreba za mobilizacijom svih snaga za operativnu trupu pogodila je i Abwehr. Pored nare enja o uštedi personala, izdato je i strogo uputstvo o ograni avanju odlaganja ili osloba anja agenata od vojne obaveze.

DOKUMENAT BR. 459

P O V E R L J I V O

*Prilog uz nare enje Ast-a¹) Zagreb Br. 5607/43 pov. Rukr.-
vodilac I od 3. 7. 1943.*

P r e p i s

Amt Ausl/Abw²)
Centralno organizaciono odeljenje Br. 467/6. 43 pov.

Predmet: Postupak prilikom odlaganja i osloba anja od vojne službe za Amt Ausl/Abw i njegova podre ena nadleštva

Svem nadleštva Abwehr-a i ratnim organizacijama
Zagreb

Na osnovu napregnute situacije oko popune, od najnovijeg vremena, podvrgava e se predloži za osloba anje i odlaganje vojne službe naro ito strogoj proveri od strane Vrhovne komande suvozemne vojske (Opšte vojno odeljenje) Otsek za popunu, odnosno komandi vojnih okruga. Prema direktivama Opšteg vojnog odeljenja, može se ubudu e udovoljavati samo takvim predlozima, kod kojih odlaganje od poziva ili osloba anje od vojne službe pretstavlja potrebu uslovljenu ratom. Prema tome imaju Ast-ovi i ratne orga-

¹) Nadleštva Abwehr-a.

²) Amt Ausland/Abwehr, centrala Abwehr-a a sastavu Vrh. komande Wehrmacht-a (OKW-a).

nizacije, prilikom odlučivanja po pitanju da li neki vojni obveznik treba da bude oslobođen ili da mu makar povremeno bude odložena vojna služba, primenjivati najstrožiji kriterijum. Molbe napred označene vrste opravdane su samo onda, ako je vojni obveznik nenadoknadiv za službu u Abwehr-u, dakle ako bi njegovo ispadanje imalo za posledicu teško oštećenje službe Abwehr-a.

Da li postoji takva pretpostavka, imaju rukovodioci Ast-ova i ratnih organizacija u svakom pojedinom slučaju savesno da provere. Sve predloge za oslobođenje i odlaganje vojne službe, koje *ubudu e podnositi na elno Amt Ausl/Abw., Centralnom organizacionom odeljenju a ne više neposredno komanda-ma vojnih okruga*, imaju nakon savesne provere li no potpisati rukovodioci Ast-ova i ratnih organizacija. Predlogu treba priložiti iscrpno obrazloženje, sastavljeno za konkretni individualni slučaj. Opšta fraziranja kao »specijalni zadaci za službu u Abwehr-u« ili »važan agent za pribavljanje obaveštenja« nisu dovoljna.

Predlozima za oslobođenje od vojne službe, kao i dosada priložiti kartone za oslobođenje od vojne službe B i C, međutim zaglavljene i br. 16 (Obrazloženje) na kartonu imaju se ostaviti nepopunjeni.

Po nalogu
potpisao: potpis

Informativno:

Amt Ausl/Abw Odeljenje inostranstvo

Abwehr I, II, III

Za tačnost prepisa:

potpukovnik

(Prednja strana)

735
IX
A list

O-karta 94276

Oprosti molit **Mestipolis Feljuc-1 m 141**
Postrojba Feldpostnummer 09141

(Tvoja namj. podružica, ustanova i t. d.)

I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	
1. Prezime i ime	IVIĆ PERO											
2. Vjeroznanost	Rimokatolička											
3. Kodni	dan	mjesec	godina	b	Sarajevo							
	28	11	1921.		Kodir							
4. Završitelji	a) Sarajevo Vrhbosna Občina Velika Brega											
5. Stan	Mjesto:	Sarajevo, Odobasina										
	dijela	kućni broj 8.										
6. Brojno stanje	načinjen je broj neobskripljene djece											
7. Broj radničke knjižice												
8. Izvojeni obrt	trgovачki pomoćnik											
9. Od kada je zaposlen i teći po daci o službi koji sada valj	Od 22. 2. 1944. Vodiš I tekljć pri pothvatima											
10. Nadležno domobr. poglav. zapovjed. Sarajevo	Svrho obvezno djelatno razdoblje: od 18. 3. 1942. do 18. 6. 1943.											
11. u kojoj jedinici	21. bojna 1. Ustaškog drug											
12. Vrsta oružja	Pješadija											
13. Vrsta spoznanosti	Za sada neposposben											
14. Vrsta namj. podružice	Domobr. popunilac. zapovjed. (namj. podružica) Sarajevo od 5. 5. 1944. A-57.											
15. Da li prigodom podnošenja ovog prijedloga ima pozivnu zapovjed. i za koji je nadnevak pozvan u oružane snage	nija											
16. Da li u kojoj jedinici ORSA, a u službi:	ne											
17. Obrazloženje zasto se predlaže za oprosti od službe u oružanim snagama U svojstvu vodiča i tekljća neophodno potreben. Kao takav već izobražen i vježban, tako da se može smatrati važnim saradnikom pri pothvatima.	H. Wannert Hauptmann u. Ministerialrat											

Opaziti: Kriptovojnici ove kategorije i srodnih materijalnih podataka kažnjiva se po kaznenom zakonu.
 Članak 10—Kona.

I nema ka obaveštajna nadležstva su za svoje ljudstvo, državljane ND*1 ba anje odnosno odlaganje vojne službe kao i sva druga nadležstva» tana Wannera, zatražio da se oslobodi vojne službe u oružanim snagama zahtev bio

(Zadnja strana)

Miselnje	k oprostitom potpisu	k prislogi, da se prodinja oprosti
Odnosnog ministarstva	Untrač wård beširworst! VII. A. A. <i>[Signature]</i>	<i>[Signature]</i>
Priradnog odeljka Pozidinskog odjela Minorsu	<i>[Signature]</i>	<i>[Signature]</i>
Zaupjedaktya zračnih snaga, odu. mornarice ili odn. odjela Minorsu	<i>[Signature]</i>	<i>[Signature]</i>
Odluka Popunitberog odjela Minorsu, odnosno Sotera Uelakke volintice	 OPROST EN ODBIJA Glavar Stokera U.V. Ust.pukovnik P. T. B. / Ivo Rarendić / 25. IX. 1944 <i>[Signature]</i>	<i>[Signature]</i>

Za prodinjenje oprosta

Podnosila Ministarstvu oružanih snaga NDH propisane predloge za oslo-
sianove NDH. Tako je FAT 381 sa potpisom svoga rukovodioca, kape-
odh^H j^{edan} njegov agent. Iz rešenja na formularu se vidi da je

NAGRA IVANJE ABWEHR-ove AGENTURE

Sliku o nagraivanju Abwehr-ove agenture daje spisak agenata ispostave u Banjoj Luci. Od ve eg broja njenih agenata, svega su etvorica radili sa stalnim nagradama.

DOKUMENAT BR. 460

Nadleštvo Abwehr-a Zagreb
Ispostava Banja Luka

Banja Luka, 6.10.1943.

S p i s a k

agenata sa stalnom mese nom nagradom

Stanje na dan 1. 10. 1943.

Red. broj	Ime	Mese na nagra Kuna	Dnevnica Kuna	Ostalo
1	R — 540	15.000,	500.—	Naknada svih troškova
2	R — 541 Agent —	15.000.-	500,—	Isto 1000 Kuna mese ne kirije
3	Hermann Agent —	15.000,	500.—	Naknada svih troškova
4	Egor	7.000,	300.—	

Svi ostali agenti ne primaju stalnu nagradu, nego se plaaju od slu aja i po u inku.

Podoficir

LEGITIMACIJE I SNABDEVANJE AGENTURE

O legitimacijama i snabdevanju agenture daje izvesne podatke pismo Ast-a Zagreb ispostavi Banja Luka. Kapetan dr Otto bio je pripadnik Ast-a, a podoficir Hornberger rukovodio je ispostavom u Banjoj Luci.

DOKUMENAT BR. 461

POVERLJIVO !

Nadleštvo Abwehr-a Zagreb Zagreb, 20 oktobra 1943.
Del. Br. 10055/43 pov.—Ia

Predmet: Razgovor kapetan dr. Otto — podoficir Hornberger.

Ispostavi Banja Luka

Banja Luka

- 1.) Ispostavi se ne mogu staviti na raspolaganje blanko-legitimacije za agente. Legitimacije se, kako dosada tako i nadalje, moraju tražiti od nadleštva Abwehr-a Zagreb uz prilaganje odgovaraju ih fotografija i li njih podataka.
- 2.) Saharin se zasada ispostavi ne može staviti na raspolaganje, jer je isporuka iz Berlina bila prolazno obustavljena. Predvi a se da e za 10 dana sti i ovamo nova pošiljka.
- 3.) U pogledu snabdevanja agenata, tamošnjoj ustanovi je ve stigao dopis po tome predmetu. Trebovanje mora osim potrebne robe da sadrži uvek i koli ine potrebne za vremenski period od 4 nedelje.
- 4.) Kantinska roba može se uzimati samo knjižicom za kupovinu kantinske robe, koja se nalazi kod tamošnje ustanove. Intendant tamošnjeg planinskog korpusa je u svoje vreme dozvolio, da se, osim za vojnike nadleštva, kantinska roba može primati i za izvestan ograni eni broj agenata. Pitanje neka se razjasni direktno sa intendantom XV planinskog armiskog korpusa.

- 5.) Predmet O 4 ne može se uništiti. U slučaju evakuacije Banje Luke koja bi se desila pod nekim okolnostima, poneti ga sobom. U protivnom slučaju, sve predmete uništiti, osim V 4, V 5 i V 6 koje pod svim okolnostima poneti sobom, uključivo i O 4. Pri neposrednoj opasnosti i napred pomenute poveljive predmete spaliti. Za spaljivanje treba da stoji u nadležstvu u jednoj kanti stalno spremno 10 litara benzina. Svaki vojnik mora da bude obavešten o mestu gde se čuva benzin za spaljivanje. Pri neposrednoj opasnosti ima se sanduk, u kome se nalaze predmeti, najpre razoriti rukom bombom i potom celokupna hartija preliti benzinom i zapaliti.
- 6.) Pisanje u mašinu, kao što je već usmeno saopšteno, nadležstvo Abwehr-a ne može staviti na raspolaganje. U slučaju da se u sopstvenom delokrugu mašina može kupiti, podneti Ast-u Zagreb predlog za kupovinu mašine sa naznačenjem cene, tipa mašine i uz prilog probnog pisma. U slučaju da postoji opasnost, da bi mašina mogla biti prodana nekom drugom, predlog podneti putem radija.

Potpukovnik i zamenik
rukovodioca

ISPRAVE ABWEHR-ovih AGENATA

Kao primer za legitimacije, kojima su pojedine ustanove Abwehr-a snabdevale svoje agente, mogu da posluže slede a dva dokumenta. Prvi predstavlja legitimaciju agentkinje Constancialuise Hasche, izdatu od strane Abwehr-ovog centra u Celju, poznatog pod nazivom „Meldekopf Caesar”. Taj centar obavio je obaveštajno NDH, Sloveniju sa Primorjem i Italiju, a kao istureni ogranak Abwehr-ovog nadležstva u Be u. Drugi dokument je isprava koju je svojoj agentkinji Silviji Grbin izdao Abwehr-ov FAT 129-R u Zagrebu, zadužen organizovanjem pozadinske mreže u NDH.

DOKUMENAT BR. 462

Spoljna strana (1)

20663

LEGITIMACIJA

Nadleštvo vojne pošte broj
43840

Ova legitimacija važi do

30 juna 1945

Unutrašnja strana (2)

Fotografija

Okrugli pečat:

Nadleštvo vojne pošte broj
43840

Constancialuise Hasche

rođ. 7.2.11 u Buenos Airesu, angažovana je od 15.9.1943 kao dobrovoljac nemačkog Wehrmacht-a kod nadležstva vojne pošte broj 43840

Unutrašnja strana (3)

	Li ni opis
Visina	1,70 m
Stas	vitak
Lice	ovalno
O i	sme e
Kosa	tamnosme a
Posebni oznaka	nema

Potpis ne itak

Potpis
kapetan

12 dec, 1944

Datum

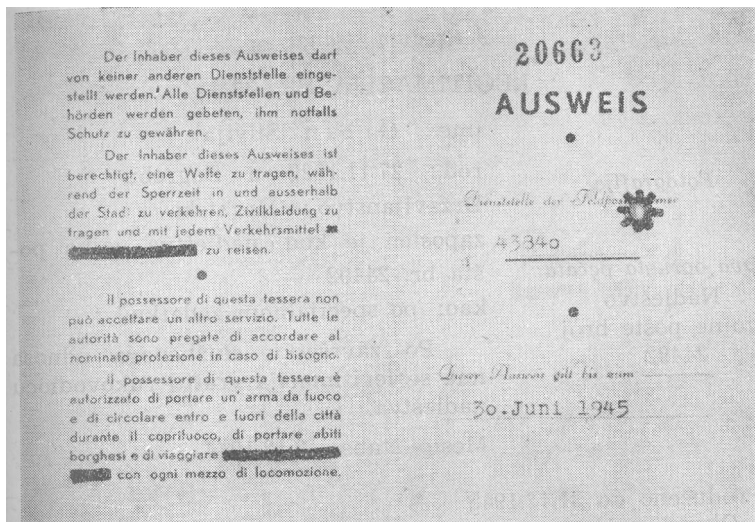
Okrugli pe at:
Nadleštvo
vojne pošte broj
43840

Spoljna strana (4)

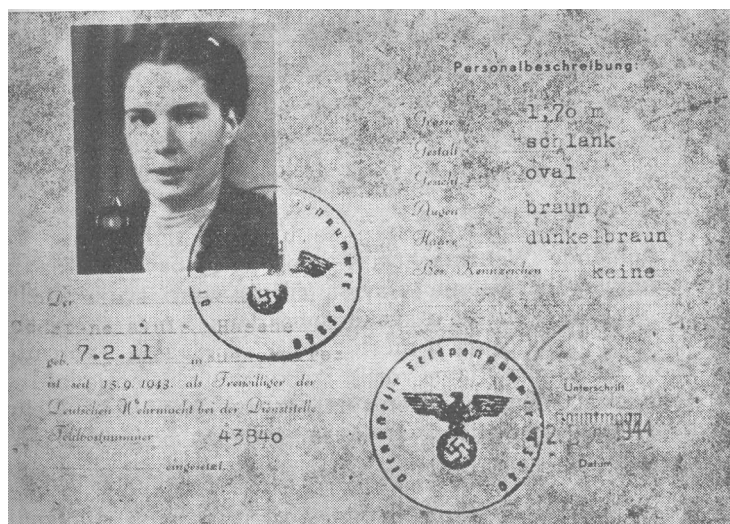
Imaoca ove legitimacije ne sme zaposliti nijedno drugo nadleštvo. Sva nadleštva i vlasti se umoljavaju da mu u slu aju potrebe ukažu zaštitu.

Imalac ove legitimacije je ovlaš en da nosi oružje, da se kre e za vreme policiskoga asa u gradu i izvan njega, da nosi civilno odelo i da putuje svakim saobra ajnim sred-stvom.

(Isti tekst ponovljen i na italijanskom)

Spoljna strana legitimacije

Unutrašnja strana legitimacije

DOKUMENAT BR. 463

Prednja strana

LEGITIMACIJA BR. 32

Ime: Grbin Silvija

rod.: 27.11.1922 u Zagrebu

Fotografija

Državljanstvo : Hrvatska

zaposlen je kod nadleštva vojna pošta br. 24492

Dva okrugla pečata:

Nadleštvo
vojne pošte broj
24492

kao: po specijalnom zadatku !

Po završetku službenoga odnosa
ima se legitimacija vratiti rukovodiocu
nadleštva.

Mesto štaba, 9.12.1944

Produženo do 31.12.1945

Okrugli pečat:
Nadleštvo
vojne pošte broj
24492

Okrugli pečat:
Nadleštvo
vojne pošte broj
24492

Potpis:
Buckwich s. r.
kapetan i rukovodilac
jedinice

T — dec —• 17

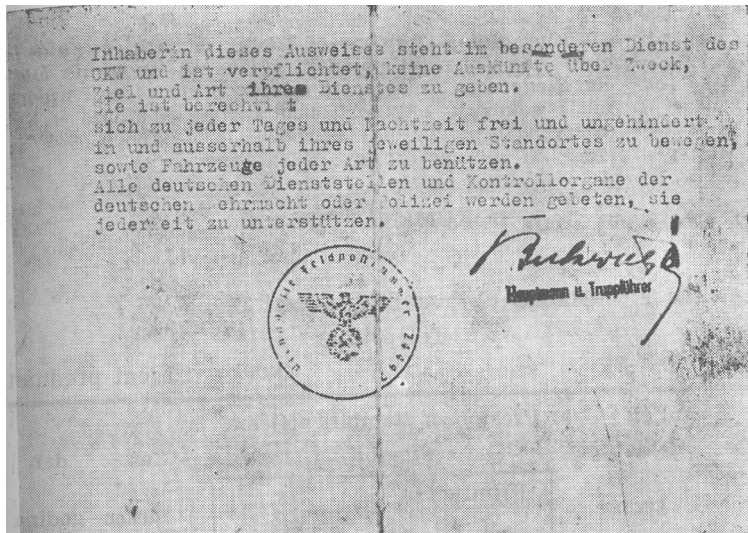
Buckwich s. r.
kapetan i rukovodilac
jedinice

Zadnja strana

Sopstvenica ove isprave nalazi se u specijalnoj službi Vrhovne komande Wehrmacht-a i stoji pod obavezom da ne daje nikakva obaveštenja o svrsi, cilju i vrsti svoje službe. Ona je ovlašćena da se u svako doba dana i noć i kreće slobodno i bez ograničenja u mestu svoga stanovanja i van njega, kao i da upotrebljava vozila svake vrste. Umoljavaju se sve nemačke ustanove i kontrolni organi nemačke Wehrmacht-a i policije da joj u svako doba ukažu pomoć.

Okrugli pečat:
Nadleštvo vojne pošte
broj 24492

Buckwich s. r.
kapetan i rukovodilac
jedinice

Spoljna strana legitimacije

Unutrašnja strana legitimacije

LI NOST ABWEHR-ovog AGENTA DULCI A

Kao glavni Abwehr-ov agent u Sarajevu bio je bivši jugoslovenski policiski službenik Zvonimir Dulci. Slede a tri dokumenta odnose se na njega i njegov rad i pokazuju okolnosti pod kojima je došao u Sarajevo, u Abwehr-ovu službu.

DOKUMENAT BR 464

Glavna uprava bezbednosti Reich-a
Teleprinter

Olovkom: Li ni predmet

Primljen	Prostor za štambilj prijema	
as dan	Štambilj:	as dan
18.00 2	Primljeno	mesec godina
mesec godina	3/XII 2788/43 Paraf	
12 43		Kome
Od		Preko
Preko Paraf		

Poverljivo

Teletipa
Br. 908

Telegram — Radiogram
Teletip — Telefon

Rukovodna ustanova državne policije¹⁾ Be 29403
2. 12. 43.
15.45 — RA —

Policiskom atašeu kod Nema kog poslanstva ili
zastupniku u dužnosti — Zagreb —
Predmet: D u l i Zvonimir, bivši kriminalni in-
spektor kod policiske direkcije u Sarajevu, ro en
27. 2. 1903 u Sarajevu, sa stanom bio u Sarajevu —

Veza : nema —

¹⁾ Tojest Gestapo-a.

D. je ovde radio kao agent i dobio je od svoga služoodavca, Direkcije pošta Reich-a, 16 dana odsustva za Sarajevo po ev od 30. 10. 43. Pošto se D. do danas nije vratio, molim za obaveštenje da li je D. stigao u Sarajevo i da li je poznato njegovo sadašnje mesto bavljenja. D. je imao nameru da se sa svojom suprugom preseli iz Sarajeva u Be . Bio bih zahvalan za skoro rešenje. —

Rukovodna ustanova državne policije Be IV A 2¹⁾
Del. Broj 2588/43 pov. —

Po nalogu: potpisao Feiler SS-potpornik i krim. komesar —

Olovkom: Gospo ici Stransky
Smesta Sarajevu

Olovkom:
Be

Paraf: H(elm) 3/XII

¹⁾ Referat A 2 ustanove Gestapo-a.

OKUMENAT BR. 465

Radio služba
Policije bezbednosti i SD-a

Primljen	Prostor za štambilj prijema	Otpavljen
Čas dan		Čas dan
mesec godina		mesec godina
Od		Kome: Brun-
Preko		ner
		Preko: K
Br. 1084	Telegram — Radiogram — Teletip — Telefon	16. 12. 1943.

Del. Br. 2788/43

Preko Einsatzgruppe E¹⁾

Tajnoj državnoj policiji
Rukovodna ustanova državne policije²⁾

Be

Predmet: D u l i Zvonimir, bivši kriminalni in-
spektor kod policijske direkcije Sarajevo,
ro en 27. 2. 1903 u Sarajevu, sa stanom
u Sarajevu

Veza : Tamošnji teletip Br. 29403 od 2. 12. 43.
— IV A 2 Del. Br. 2588/43 pov.

D. je došao u Sarajevo sa namerom da se više
ne vrati u Be . On ostaje u Sarajevu, i od pre

¹⁾ Einsatzgruppe Sipo i SD-a za NDH u Zagrebu.

²⁾ Gestapo-a.

nekoliko nedelja je zaposlen kao nameštenik kod
nema ke Feldkommandanture u Sarajevu.

Molim za ocenu o D-u i da se izvesti, da li ima
prigovora protiv stupanja u vezu sa njim.

Potpis: Helm	<i>Paraf:</i>
SS-major	H(elm) 17/XII
policiski ataše	

OKUMENAT BR. 466

Glavna uprava bezbednosti Reich-a
Teleprinter

Primljen	Prostor za štambilj prijema	Otpravljen
Cas dan		Cas dan
29.00 20	<i>Olovkom:</i>	
mesec godina	Gospo i Payer	mesec godina
12. 43	Obavestiti SS-poru nika	
Od	Abromeit-a	Kome
Preko: R		Preko
	<i>Poverljivo</i>	<i>Paraf:</i>
		H(elm) 21/XII
Teletipa Br. 1114	Telegram — Radiogram — Teletip — Telefon	

Rukovodna ustanova državne policije Be Br. 30865
20. 12. 43. 15.12 — MA —

Policiskom atašeu kod Nema kog poslanstva ili zastupniku u dužnosti u Zagrebu —

Predmet: D u l i Zvonimir, bivši kriminalni inspektor, ro en 27. 2. 1903. —

Veza : Teletip od 17. 5. 1P43, Br. 1084 —

D u l i je maja 1942 u koncentracionom logoru Zemun odre en za akciju »Wiking«¹⁾. Iz ovde nepoznatih razloga bio je 16. 5. 1942 preveden kao srpski civilni zarobljenik u stovarište opreme Uprave automobilskih drumova Reich-a u Be u II J Handelkai 244. Na osnovu intervencije hrvatskog generalnog konzulata u Be u, Dul i je 9. 9. 1943 otpušten iz stovarišta i kao civilni radnik namešten kod pošte Reich-a.

*) Kamufilirani naziv za upu ivanje na prinudni rad u Norvešku.

Na dan 24. 9. 1943, Dul i se iz sopstvene pobude prijavio ovde i radio je za ovdašnje nadležstvo sve do svoga odlaska. Dul i je imao veze sa funkcionerima komunističkih bandi, koji su ovde vrbovali za bande me u srpskim i hrvatskim civilnim radnicima. Njegovi izveštaji bili su stvarni i nepreterani. Izgleda da je naročita ljubav za policijski rad bila razlog njegovoj delatnosti. Na osnovu njegove ranije delatnosti, kao bivšem jugoslovenskom policijskom činovniku, treba da su mu lično poznati svi politički funkcioneri. —

Dul i je imao nameru da se opet vrati u Beograd ali izgleda da ga je njegova supruga zadržala od povratka. —

Prema ovdašnjem mišljenju ne postoje nikakvi prigovori protiv toga da se sa njim stupa u vezu — Rukovodna ustanova državne policije Beograd IV A 2¹) — Del. Broj 2588/43 pov. potpisao po nalogu, u zameni Feiler, SS-potporučnik i kriminalni komesar.

*) Referat A 2 Rukovodne ustanove Gestapo-a, Beograd.

ABWEHR-ova DELATNOST SA TERITORIJE REICH-a

Pored Abwehr-ovih ustanova u samoj NDH, obaveštajno su radili još i Ast-ovi ije je sedište bilo u Reich-u. Prepiska izme u komandanta Sipo i SD-a u Štajerskoj i Einsatzkommande Sipo i SD-a u Zagrebu tretira takav slučaj. Iz prepiske se vidi da je / mariborska ustanova Sipo i SD-a imala svoju agenturu v NDH, na koju je naleteo agent Ast-a u Muenster-u.

DOKUMENAT BR. 467

Olovkom: Šef

Komandant
policije bezbednosti i SD-a
u Donjoj Štajerskoj
VI¹⁾ B 101 — R/Ri.
Del. br. 30/42 pov.

Maribor, 11 februara 1942
Carnerigasse 7
Telefon 2484

Štambilj:

E. K. ²⁾ Zagreb		
14/2	406/42	Paraf: O. A.

Einsatzkommandi
Policije bezbednosti i SD-a

Zagreb

Poverljivo

Predmet: Zdjelari ili (Zdjelari ³⁾, Zagreb, bliže personalije nepoznate

Veza: Nema.

*) Odeljenje za zagranu ob. službu.

2) Einsatzkommando Sipo i SD-a.

3) Treba: Zdjelarevi .

Olovkom:
Okružno
rukovodstvo
9903 (Fink)
ga poznaje¹⁾

U predmetu imenovani Zdjelari obratio se pre nekog vremena na nekog Lea Reich-a u Zagrebu s molbom, da li bi hteo po nalogu nema kog ND-a-) da krene za Tursku. Njegov zadatak bi, pored pribavljanja političkih obavještenja, bio da kontroliše količinu i kvalitet hromne rude koja iz Turske odlazi za Englesku. Prilikom svoga razgovora sa Reich-em, Zdjelari je ukazao na to da trenutno ne može dati pobliža uputstva, pošto prvo mora da saeka dolazak nekog gospodina iz Berlina. Zdjelari se upoznao sa Reich-om u drugoj polovini meseca februara u Sarajevu i ve posle kratkog poznanstva izneo mu pomenutu stvar.

Zdjelari je, dalje, u razgovoru pomenuo da je za 5.000 kuna uspeo da pribavi hrvatski diplomatski pasoš. Zdjelari navodno radi u vođstvu narodnosne grupe u Zagrebu, te bi ga tamo mogli poznavati.

Reich je do priključenja Ostmark-e³⁾ bio zaposlen u Graz-u, te je još iste godine stupio u firmu Krupp, gde je dobio rukovode i položaj u rudniku hroma u Valandovu (Južna Srbija⁴⁾). Osim toga, on je bivši aktivni č. i k.⁵⁾ oficir.

Na dan 2.2.1942, Reich je kao poručnik i a u- tant sanitetskog generala Hove⁶⁾ stupio u hrvatsku vojsku.

Prednje se dostavlja radi znanja i tamošnjeg korišćenja.

Lurker s. r.
SS-pukovnik

*) Misli se ili na okružnu organizaciju nemačke narodnosne grupe, ili na okružno rukovodstvo inostrane organizacije NSDAP u Zagrebu.

²⁾ ND-Nachrichtendienst — obavještajna služba.

³⁾ Austrija.

⁴⁾ Makedonija.

⁵⁾ Bivše austro-ugarske vojske.

⁶⁾ Treba: Hove.

OKUMENAT BR. 468

Komandant
policije bezbednosti i SD-a
u Donjoj Štajerskoj
VI E 101 — R/Ri.
Del. br. 167/42

Maribor, 27 marta 1942
Carnerigasse 7
Telefon 2484

Mastilom:

31/3 406/42

Paraf: OH

Einsatzkommandi Sipo i SD-a
na ruke SS-majora *Beisner-a*
Z a g r e b

Poverljivo

Mastilom: *Predmet.* Zdjelari (Zdjelarevi¹⁾), poblize
Schuster personalije nepoznate
Faraf: *Veza :* Ovde poslednja VI E 101 od 21.3.1942.
H(elm)
1/IV

Prilikom sastanka, koji je prošle nedelje usledio izme u Reich-a i Zdjelari a, ovaj je saopštio Reich-u da je on (Zdjelari) odre en kao posrednik izme u Quittmann-a i Reich-a. Zdjelari je dalje saopštio Reich-u, da bi, ako ho e da bude primljen u nema ku obaveštajnu službu, morao idu e nedelje preduzeti jedno putovanje za Muenster. Reich-ov dolazak u Muenster bi u tome slu aju javio u Muenster izvesni poru nik ili kapetan Gellinek koji navodno radi kod Ast-a u Zagrebu. Reich je putovanje odbio sa obrazloženjem da je on ipak hrvatski oficir i da trenutno ne može otsustvovati, našto mu je Zdjelari garantovao da e on ovu poteško u ve ukloniti. U daljem razgovoru Zdjelari je pokušao da od Reich-a dobije izvesnu sumu kao pozajmicu, iako je od Reich-a ve ranije bio izmamio novaca i ovome još duguje sumu koju je uzajmio. On je traženje obra-

¹⁾ Treba: Zdjelarevi .

zložio time, što od Quittmann-a treba da primi ve i iznos i što je Quittmann verovatno imao poteško a prilikom upu ivanja novca u Hrvatsku. Reich ga je me utim odlu no odbio.

Reich je osim toga preko Zdjelari a saznao da neki Weigl, koji je rukovodilac Jugoisto no-evropskog instituta ili nekog preduze a sa imenom »Jugoisto na Evropa«¹⁾, tako e radi za nema ku obaveštajnu službu i da navedeni institut, ustvari, predstavlja centralnu ustanovu nema ke obaveštajne službe u Hrvatskoj.

Lurker s. r.
SS-pukovnik

Paraf:

R(einel)²⁾

*) Radi se o trgova kom preduze u „Suedostrop“, povezanom sa nema kom ob. službom, prvenstveno sa Abwehr-om.

²⁾ Referent VI kod KdŠ-a Maribor.

DELOVANJE MORNARI KE OBAVEŠTAJNE SLUŽBE

Nema ka mornari ka obaveštajna služba bila je delom, u sastavu Abwehr-a, kao njegovo posebno odeljenje, a delom je radila preko mornari kih obaveštajnih oficira u glavnim obalskim centrima Jadrana. Dokumentat pretstavlja izveštaj o otkrivenom slušaju saradnje jednog nema kog radiotelegrafiste sa partizanima. Iz dokumenta se vidi i saradnja izme u mornari kog obaveštajnog oficira, lu kog kapetana nema ke ratne mornarice i divizije „Brandenburg“.

DOKUMENAT BR. 469

P r e p i s !

Lu ki kapetan Rogoznica
Del Br. G 400

Mesto štaba, 24 jula 1944

Poverljivo!

Štambilj:

Mornari ki obaveštajni
oficir Šibenik

Prilog uz Delov. Br. G 567

Komandantu pomorske odbrane severne Dalmacije
preko Pomorske luke
Šibenik

I z v e š t a j !

Na dan 19.7.44 oko 23.00 asa stigao je potporu nik Martin iz 1-og puka »Brandenburg« sa nalogom da uhapsi jednog radio-telegrafistu koji je stajao u vezi sa partizanima. Podneto pisma sravnjena su sa radio-telegramima i utvr eno je da je izvršilac kaplar radio-telegrafista H u e b l e r. Neposredno iza toga isti je uhapšen, pri emu H. nije izustio ni re i. Potporu nik Martin mi je još naveo da je H. u jednom pismu izjavio kako ose a da ga palubni podoficir Beer stalno nadzire i da se ose a sputanim ali da e Beer uskoro oti i na

otsustvo i da e onda biti slobodniji. Potporu nik Martin me je zamolio da ne dozvolim da se bilo šta sazna o mestu gde se Huebler nalazi, kako bi H. otuda i dalje mogao za korpus održavati vezu sa partizanima. Stražare, koji su prisustvovali H-ovom hapšenju, odmah sam podu io da najstrožije ute 0 tome. Pošto se moglo pretpostaviti da je H. otkrio i sredstva za šifrovanje, ja sam slede eg jutra odmah poslao pismeni izveštaj Pomorskom komandantu, i to jednim amcem do II-og bataljona 893 puka sa uputstvom da se pismo *smesta* sprovede dalje. Neposredno iza toga sam pregledao Hueblerove stvari i našao sam partizansku šifru i uputstvo za radio-saobra aj i druge beležnice. Nato sam naredio da se odmah spremi jedan amac direktno za Šibenik da bi smesta predao ove stvari Pomorskom komandantu. 1-vo pismo je me utim bilo na putu od Primoštena za Šibenik, ali je nepažnjom jednog vojnika iz bataljona stiglo Pomorskom komandantu kasnije od pomenutog 2-og pisma.

TJ me uvremenu sam istragom saznao da je Huebler saobrao sa nekom hrvatskom porodicom, iji je sin celo vreme bio agent 5-e ete 893 puka. Ja sam odmah stupio u vezu sa ovdašnjom Ortskommandanturom i potom pristupio, *bez nazna ivanja uzroka*, hapšenju ove porodice. To su stanovnici ku e broj 53:

1. Lu ši Nikola, 2. Lu ši Ante (ranije agent), 3. Lu ši Rafaela.

1 lica koja su stanovala u susednoj ku i br. 54 su mi vrlo •sumnjiva, pošto je njihov sin u svoje vreme bio komandant partizana u Rogoznici, te se i nadalje nalazi kod partizana (navodno pukovnik).,Ja sam i njih tako e stavio u zatvor i to:

1. Ranko Martina,
2. Ranko Nadu.

Svi uhapšeni su 21.7.44 preba eni amcem za Šibenik.

Kerka Krista Ranko nije se nalazila u stanu i bila se sakrila u selu. 24.7.44 pre podne sam traganjem saznao gde se zadržava, te sam ju oko 12.00 asova uhapsio. Ona je izjavila stanovnicima sela da želi oti i partizanima, ako se bude izvukla. Ona e 25.7.44, ako bude povoljno vreme, biti upuena amcem za Šibenik Ic-u. Izveštaj o tome dostavljen je telefonom komandi luke.

Huebler je bio mirnog, pomalo zatvorenog karaktera i nije mnogo padao u oči. Jedino su izme u njega i radio-podoficira Kroneberg-a stalno postojale razmirice, tako da se jedan žalio na drugoga. Pošto sam obojicu više puta energično uputio na red, nije više dolazilo do žalbi. Naprotiv me je radio-podoficir Kroneberg, nekih 8 dana pre svoga odsustva, na koje je otišao 31.5.44, uveravao da H. sada može bez prigovora rukovoditi radio-saobraćajem. Ovo je potvrdio i II-om mornari kom obaveštajnom oficiru. Poduka o zabrani saobraćaja sa civilima, održana je, shodno aktovnoj zabelešci, na dan 2.4.44 i 13.7.44. Povrh toga sam svakom prilikom, koja mi se pružala, energično skretao pažnju protiv prisnog saobraćaja sa civilima i njegovih posledica (špijunaža itd.). Pismeni izveštaj radio-podoficira Kroneberg-a, da Huebler održava saobraćaj sa civilima, nije mi bio predat. Poduka, shodno aktovnoj zabelešci održana 2.4., u kojoj sam naročito ukazao da je pogrešno drugarstvo kada neko svoga druga uhvati na zabranjenom delu i ne prijavi ga, trebalo je, doduše, da bude pobuda za ovo. Kako me danas oba kaplara-pisara uveravaju, radio-podoficir Kroneberg je, istina, o tome govorio, međutim to nije uradio, jer u tome slušaju ne bih nikako bio sporazuman da pođe na odsustvo.

Od 13.4. do 23.5.44 imao sam odsustvo radi oporavka. Zamenjivao me je podoficir Beer, koji prema iskazima Huebler-i nije propuštao kontrolu.

Sumnja protiv H-a zbog trošenja novca itd. nije iskrsavala, jer je H. naprotiv bio pozajmio novaca od drugova da kupi duvana. Kod pretresa njegovih stvari našao sam samo 32 kune i 11 sitnih inostranih novčanica. Novčanik se priključuje. Isto tako se dostavlja i pronađeno, još neotpremljeno pismo, upućeno njegovoj majci, od 22.4.44, iz koga proizlazi da mu nije trebalo novaca, jer sa njim nema šta da radi. Puštanje agregata u rad izvan vremena predviđenog u programu, nije primećeno, izuzev kada je radio na probi posle mnogih opravki. Pokušaji važenja amca iz mora zahtevali su da mnogo dana budem odsutan iz nadležstva.

Međutim i ovde je Huebler nešto učestvovao kod ronjenja itd. Uveć sam ga viđao da se mnogo kupava i vesla. S moje strane nije postojala nikakva sumnja protiv H-a, i sve do

njegovoga hapšenja nisam od njegovih drugova primio
kakvu prijavu o zabranjenom opštenju sa civilima.

Potpisao: potpis

Za ta nost prepisa:

Wiesche

pisar — podoficir

3) GFP — Tajna vojna policija

EGZEKUTIVNI ZADACI GFP-a

GFP je na teritoriji NDH vršio egzekutivne zadatke i izvan operativnih područja i to prvenstveno prema nema kim državljanima. Iz službene zabeleške vidi se da je njegov sekretarijat u Zagrebu raspolagao i agenturom.

DOKUMENAT BR. 470

Štambilj:

Primljeno		
13/V	1309/43	Paraf: K.

5 Sekretarijat¹⁾

Mesto štaba, 3.5.43

P r e p i s

Tajna vojna policija
grupa 510
Ispostava kod jedinice
Vojna pošta broj 40043

Mesto štaba, 27.2.43

¹⁾ Sekretarijat — teritorijalna niža ustanova Tajne vojne policije (GFP-a).

Z a b e l e š k a

Werner Ritter von Solvis iz Be a, stanuje od pre nekoliko godina u Zagrebu, Lorkovi eva 12/11, kod Zimmer-a. On je nema ki državljani a ima tako e i nema ki pasoš. Navodno je zaposlen kod nekog osiguravaju eg društva. Njegov otac je navodno Jevrejin, dok mu je majka hriš anka. On esto prima posete Jevreja i od 1941 je bio dva puta u Budimpešti. Hrani se u hotelu Esplanade i navodno troši mnogo novaca. Hrvatski govori slabo, perfektno govori engleski i francuski.

Pre rata je primao poštu iz Londona, sada iz Be a. Sada esto dolazi ku i tek oko 2.30 asova, a i oko 4 asa ujutro. Uprkos toga što mu je otac Jevrejin, primio je sada iz Be a ispravu o arijevsom poreklu. On ima potvrdu da je pre izbijanja rata bio interniran u Stubi kim Toplicama. Sa ovom potvrdom, izjavio je jednom, dokaza e da je bio interniran zajedno sa Jevrejima, i onda ne može ništa da mu se desi, ako jednom do e drugo vreme.

Solvis je vrlo inteligentan i krajnje oprezan.

Potpis: Roeder
narednik

5 Sekretarijat

Mesto štaba, 10.3.43

Zabeleška: Za obradu predmeta angažovan je jedan agent, koji bi trebalo da se u hotelu Esplanade upozna sa Solvis-em.

Potpis: Werwath
podoficir

Za ta nost prepisa:
Werwath s. r.
podoficir

Olovkom:
Be

**USTAŠKA POLICIJA PREDAJE GFP-u
DRŽAVLJANE NDH**

Iz prepiske po sluzbu Stjepana i Adolfa Jordana, pripadnika NOP-a, vidi se da je ustaška policija izvršila njihovo hapšenje i odmah ih predala na dalji postupak GFP-u. Prema napomeni V sekretarijata grupe 9 GFP-a, organi toga sekretarijata su u estvovali i u samome hapšenju.

DOKUMENAT BR. 471

Nema ko poslanstvo
Policiski ataše
Del. Br. 1311/43

Zagreb, 2.12.1943
Gvozd 15
Telefon 22-352

Štambilji:

Primljeno IV/V
Del. Br.
Referent:
IV g

Einsatzgruppe E. E. K. 4 ¹⁾	
Primljeno: 4.12.1943	
Del. Br. 2697	Odelj. IV

Paraf

Einsatzkommandi policije bezbednosti i SD-a
na ruke SS-majora Korndorfer-a
Z a g r e b

Predmet: Stjepan i Adolf Jordan
Kerestinec kod Sv. Nedelje, srez Samobor

Veza: Nema

U jednom izvijačnom predmetu hrvatska policija je obavestila, između ostalog, da su gore imenovani kao uhapšenici predati nemačkoj policiji bezbednosti.

¹⁾ Einsatzgruppe Sipo i SD-a za NDH (Einsatzgruppe E) imala je na teritoriji NDH svojih pet Einsatzkommandi. Od njih je četvrta (EK 4) bila u Zagrebu.

Molim za obaveštenje da li su St. i Adolf Jordan zatvoreni za tamošnje nadležstvo, odnosno koje je nema ko nadležstvo preduzelo njihovo hapšenje. Isto tako molim da mi se pošalju u duplikatu prepisi raspoloživih saslušanja.

U zameni
Huebner s. r.
kriminalni inspektor

Štambilj:

Komandant
policije bezbednosti i SD-a
Zagreb E. K. 4
IV¹⁾ — Del. Br. 2697/43

Mesto štaba, 14.12.43

Štambilj:

Mastilom:
Schuldt

Tajna vojna policija Grupa 9
Primljeno : 20 dec. 1943
Del. Br. V/1791/43 Pril.
Ispostava V S

Izvorno:

Paraf Olovkom:
21/12

Tajnoj vojnoj policiji
u Zagrebu

pošto je na predmetu radilo tamošnje nadležstvo.
Izveštaj o predaji nije podnet.

U zameni:
Glittenberg s. r.
SS-kapetan

Grupa 9 Tajne vojne policije
V Sekretarijat²⁾ — Zagreb —
Priklju en Vojnoj pošti Br. 40 043
Del. Br. V/1791/43 V/894/43 pov.

Mesto štaba, 28.12.43

¹⁾ Odeljenje Gestapo-a u sastavu EK 4.
²⁾ Grupa 9 Tajne vojne policije razmestila je svoje podrejene teritorijalne ustanove na području NDH. Njen sekretarijat V nalazio se u Zagrebu.

Poverljivo

Izvorno

Nema kom poslanstvu
Policiski ataše

w *Zagrebu*

Olovkom:

1311/43

15 II

vra a se sa prepisima saslušanja. Stjepan i Adolf Jordan su, kao vrlo sumnjivi da održavaju veze sa bandama, sprovedeni u prihvatni logor Zemun, da bi odande usledilo njihovo prebacivanje na prisilni rad u Nema ku. Imenovane su 10.4.43 uhapsili pripadnici grupe 9 Tajne vojne policije, V. Sekr.

Priloga: 2

Olovkom:

Gospodinu Huebner-u

Paraf: H(elm) 5/1

Potpis ne itak

inspektor vojne policije
i rukovodilac nadležstva

AKCIJA TAJNE VOJNE POLICIJE U BANJOJ LUCI

Akt policiskog atašea pokazuje postupak Tajne vojne policije koja je priređivala racije u mestima na teritoriji NDH. Istovremeno je od interesa injenica da je o tome dobio obaveštenje policiski ataše, koji je i uputio ovo pismo 714 pešadiskoj diviziji, a tako e i injenica da je on opštio neposredno sa trupnom Ic-službom Wehrmacht-ovih jedinica u NDH. Zna ajno je i to da su partizani unapred bili obavešteni o ovoj akciji i upozoravali seljake da e ih Nemci u gradu pohapsiti.

DOKUMENAT BR. 472

22. II. 1943-

Poverljivo

Olovkom:

Hue/Pa

B — 2

Štambilj:

Razvedeno		
27/II	653/43	Paraf:
		K.

714-oj pešadiskoj diviziji
Ic¹⁾

Predmet: Akcija Tajne vojne policije u Banjoj Luci

Veza: Poznata

Jedan pouzdanik je izvestio, da je Tajna vojna policija u Banjoj Luci 19. 1. 43 na pija ni dan izvršila raciju, kojom prilikom je oko 100 lica uhapšeno i sprovedeno u jednu zgradu manastira trapista kod Banje Luke. Mnogi od ovih uhapšenika su na intervenciju etni kih komandanata pušteni na slobodu, dok je, naprotiv, intervencija Velike župe ostala bezuspešna. Iz ovih razloga uputili su neke uhapšene izbeglice molbu svome vo stvu, da zatraži od etni kih komandanata da ovi intervenišu.

¹⁾ Obaveštajni oficir divizije.

Valja primetiti, da su istoga dana partizani pokušavali da odvrata seljake, koji su išli u grad, od njihove namere i govorili im da ih Nemci danas na pijaci sve pohapsiti. Kako hrvatske vlasti nisu bile unapred obaveštene o ovoj nema koj meri, mora se pretpostaviti, da je ovu akciju odao partizanima neki konfident Tajne vojne policije. Tajna vojna policija uhapsila je i nekoliko građana, ali ovi su posle kratkog vremena opet pušteni na slobodu.

Na dan 25. I. 43 izvršena su hapšenja i u Prijedoru, kojom prilikom je uhapšeno oko 65 lica, katolika i muslimana.

Kod hrvatskog stanovništva, koje je u potpunoj oduševljenosti potpomagalo akcije otpora od strane nemačke Wehrmacht-a i bilo uvereno 100%—u pravu stvar nema ko Wehrmacht-a, došlo je usled gornjih mera do izbijanja znatnog neraspoloženja i negodovanja. Razlozi netaktnog postupka od strane nemačke Wehrmacht-a moraju se tražiti u nedovoljnoj saradnji između u hrvatskim vlastima i nemačkih vojnih nadležnosti, pri čemu se mora primetiti da hrvatski funkcioneri za održavanje veza, nastrojeni oportunistički i misle i samo na sebe, pokušavaju izigrati obe strane jednu protiv druge, samo da zadrže svoje položaje i tako donose samo štetu hrvatskom narodu. Prema tome bi bilo potrebno da se hitno uspostavi najpriskrnija i najiskrnija saradnja između naših i nemačkih vlasti; naročito se mora kritikovati držanje policijskih vlasti u Banjoj Luci.

Veliki župan dr. Hadrović nastoji da ovu saradnju u potpunosti prisnom, kolikogod je to moguće, i stoji preko funkcionera za održavanje veza, pukovnika Čorđaša, u tesnom dodiru sa nemačkim vojnim vlastima. U njegovom nastojanju pomaže ga podžupan Ahmed Krupić¹⁾, koji je isto tako iskreni prijatelj nemačkog naroda i sposoban upravni činovnik.

Dostavljam prednje na znanje i molim za obaveštenje, da li navodi pouzdanika odgovaraju činjenicama.

U zamenu:
Paraf: H(uebner)
kriminalni inspektor

Olovkom:

Ponovo podneti 15/3

*) Pored imena, navedenih u ovom pasusu, zabeležen je olovkom znak da su ova lica unesena u kartoteku.

III. APARAT SS-a I POLICIJE

v

1) Delatnost ustanova RSHA

**HAPŠENJE FRANCUSKIH DRŽAVLJANA
PO VANREDNOM SPISKU POTERNICA**

U prvom periodu okupacije, razni nemački policijski i kontraobaveštajni organi sprovodili su opsežna hapšenja na osnovu vanrednog spiska poternica koji je izdao RSHA. U vezi s tim došlo je i do hapšenja francuskog državljanina Pierre Rey-a, koga su po nemačkom zahtevu uhapsile vlasti NDH i predale ga nemačkim organima. Ovi su ga sproveli centru u Graz-u, gde su vršena saslušavanja lica, uhapšenih na osnovu vanrednog spiska poternica.

DOKUMENAT BR. 473

Einsatzgruppe	Zagreb, 9.5.41
policije bezbednosti i SD-a	Štambilj:
kod Komande 2 armije ¹⁾	Kurirom
Einsatzkomanda Zagreb	12.V.1941
Schu/Schu.	Paraf

Glavnoj upravi bezbednosti Reich-a — VI D 2 —
Berlin
preko Ustanove državne policije²⁾ Graz

¹⁾ Službeni naziv Einsatzgruppe Sipo i SD-a za Jugoslaviju za vreme operacija, april/maj 1941.

²⁾ Gestapo.

Predmet: R e y Pierre
Veza: Veliki abecedni vanredni spisak poternica
1941 S. 139

— VI D 2¹⁾ —
— IV A 2²⁾ —

R e y Pierre, francuski državljanin, uhapšen je 15.4.41 u Zagrebu od strane hrvatske policije i 18.4.41 sproveden je kao uhapšenik Ustanovi državne policije Graz, te je zatvoren u policiskom zatvoru Graz.

R. je rukovodilac francuske firme: Tanin Ray sedište Pariz, i direktor je imenovane firme za Jugoslaviju u Sevnici. Prilikom izbijanja rata nije bio pozvan u francusku vojsku, jer je morao da sprovodi naloge važne za rat.

Moli se da hitno dostavite uputstva Ustanovi državne policije Graz, šta treba uraditi sa R-em.

Prepis radi znanja :

1. Einsatzgruppi policije bezbednosti i SD-a kod Komande 2 armije, li no SS-pukovniku i pukovniku policije dr F u c h s-u

Beograd

2. Ustanovi za iskorišćavanje materijala Jugoistok, li no SS-majoru dr J o n a k-u

Be

Nare enje :

Rukovodiocu	B	B-1
<i>Mastilom:</i> u. z. <i>Paraf:</i> Mar(schelke) 10/5	<i>Paraf:</i> Ke	<i>Paraf:</i> Sch 9/5.41

¹⁾ Uprava VI RSHA (zagrani na ob. služba).
²⁾ Uprava IV RSHA (Gestapo).

**HAPŠENJE BRITANSKIH DRŽAVLJANA
PO VANREDNOM SPISKU POTERNICA**

*U vezi sa hapšenjem britanskog državljanina Eryla Evans-a, koji je upu en u Graz na isle enje, od zna-
aja je formular iz koga se vidi da je Einsatzkom-
mando Sipo i SD-a svoje zatvorenike držao u pose-
bnom odeljenju policiskog zatvora NDH u Zagrebu.*

DOKUMENAT BR. 474

Einsatzgruppe
policije bezbednosti i SD-a
kod Komande 2 armije¹⁾
Einsatzkomanda Zagreb

Zagreb, 9.5.41
Štambilj:
Kurirom
12.V.1941
Paraf

Schu/Ra

Glavnoj upravi bezbednosti Reich-a — Uprava IV E 4²⁾ —

B e r l i n

preko Ustanove državne policije³⁾ G r a z

Predmet: E v a n s Eryl

Veza: Veliki abecedni vanredni spisak poternica
1941 strana 39 — IV E 4 —

Evans Eryl uhapšen je 18.4.41 i sproveden 23.4.41 kao uhapšenik ustanovi državne policije Graz i smešten je u policiskom zatvoru Graz.

E. je novinar i radio je kod engleskog konzulata u Zagrebu u odeljenju za štampu, a kasnije u odeljenju za šifru.

Moli se da hitno dostavite uputstvo ustanovi državne policije Graz šta treba uraditi sa E-om.

*) Službeni naziv Einsatzgruppe Sipo i SD-a za Jugoslaviju za vreme operacija, april/maj 1941.

²⁾ Kontraobaveštajno odeljenje Uprave IV RSHA (Gestapo-a).

³⁾ Gestapo-a.

Prepis radi znanja:

1. Einsatzgruppi policije bezbednosti i SD-a kod Komande 2 armije, li no SS-pukovniku i pukovniku policije dr Fuchs-u

Beograd

2. Ustanovi za iskoriš avanje materijala Jugoistok, li no SS-majoru dr J o n a k-u

Be

Komandant Einsatzkommande Zagreb
u zameni:

SS-poru nik

Nare enje:

Rukovodilac B
u zameni *Paraf:* Ma(rschelke) 10/5

B-1
Paraf: 9.5.41

OKUMENAT BR. 475

Zagreb,
Oznaka akta:

Einsatzgruppe
policije bezbednosti i SD-a
kod Komande armije
Einsatzkomanda Zagreb

Predaja u policiski zatvor

Evans Erly inovnik britanskog konzulata
prezime **ime zvanje i zanimanje**
ro en 6.12.09 **u Liverpool-u**

Dan hapšenja 18.4.41 u 15.00 asova, privremeno je uhapšen
i ovim se predaje u policiski zatvor. On je uhapšenik nema ke
policije bezbednosti i ima se smestiti odvojeno.

inovnik koji vrši predaju: Deyerler s. r.
SS-podoficir

Naredio:
Okrugli pe at:
Zapovednik
policije bezbedno-
sti i SD-a
106

Prijem se potvr uje
Juraj Kelet s. r.

Okrugli pe at:
Banovina Hrvatska
Redarstveno ravna-
teljstvo u Zagrebu¹⁾

Paraf:
Ma(rschelke) 19/4

Ustaška policija još nije bila stigla da svoje ustanove
snabde sopstvenim štambiljima i pe atima.

OTKRIVANJE SARADNIKA PREDRATNE BRITANSKE OBAVEŠTAJNE SLUŽBE

Hapšenja je vršila i Tajna vojna policija na osnovu knjige poternica Vrhovne komande Wehrmacht-a.. Alois Carmine, koji je u Zagrebu uhapšen na osnovu nekog predratnog nema kog agentskog izveštaja u kome je označen kao saradnik britanske obavestajne službe, morao je biti pušten na slobodu zbog nedostatka dokaza. Sledeća dva dokumenta pokazuju postupak koji je po njegovom slučaju vodio Einsatzkommando Sipo i SD-a u Zagrebu. Karakteristično je uveravanje Einsatzkommande dato i Carmine-u, i nema kom poslanstvu u Zagrebu i policiji NDH, kako je njegov slučaj povoljno razjašnjen, dok je, ustvari, istraživanje o Carmine-u i dalje produženo.

DOKUMENAT BR 476

Ma/Fe.

Zagreb, 23 juna 1941

Akt o v n a zabeleška

Predmet: Carmine Alois, direktor »Chromos-a«

Danas su C. i njegov advokat dr Ramljak posetili ovdašnje nadležstvo i hteli da saznaju, šta u stvari još ima protiv C.-a. On je tri puta hapšen i zbog toga se navodno još uvek vodi kod policije u evidenciji kao sumnjiv. Osim toga navaljuju firme koje on zastupa, da se stvar rasvetli, odnosno da C. bude rehabilitovan. C.-u je naročito bilo stalo da sazna ko ga je prijavio.

Obzirom na to, da osnove sumnje protiv C.-a još uvek nisu obesnažene, dok s druge strane, me utim, nema nikakvih dokaza, ja sam C.-u još jednom saopštio da je odavde 7.V.1941 upućen dopis zagrebačkoj policiskoj direkciji, da su osnove sumnje, koje su postojale protiv C.-a, rasvetljene i da se C. opet može slobodno kretati. To se dogodilo (ovo sam C.-u naročito naglasio) pošto je gospodin major von Manteuffel iz ustanove Abwehr-a konstatovao, da se C. zbog nedokazivosti tvrdjenja koja su protiv njega podignuta, imao pustiti na slo-

Time je opet prema C.-u savršena jedinstvena linija, koja je bila određena prilikom postupka po ovom slučaju.

• Ja sam C.-u ukazao na to, da je ovde proizvelo vrlo ravan utisak, što je on kombinaciju, koju je sam izmislio — tj. da su obe konkurentske firme Mansfeld d.s.o.j. i fabrika mašina Johannisberg za etnici glasova o C.-u — podmetnuo kao da je to konstatacija koju je učinila nemačka policija. Mueller, inženjer ovdašnjeg nadležstva, koji se pominje u raznim dopisima, jedino je zapitao C.-a za ove dve firme, i tek nato je C. došao na pomisao da su obe konkurentske firme prijavljive. Kasnije je C. ovu tvrdnju jednostavno podmetnuo Mueller-u i na tome izgradio svoje razne pismene žalbe.

C. i njegov advokat su energično zamoljeni, da ovdašnje nadležstvo ostave konačno na miru, pošto sada već od početka maja postoji po tome službena odluka (sravnici ovdašnji dopis upravniku policije). Advokat dr Ramljak je zamoljen da sastavi zabeležku o ovdašnjem razgovoru, kako bi u svako doba bio u mogućnosti da odgovori na pitanja firmi u pogledu C.-a u smislu današnjeg razgovora. R. je obećao da će poslati kopiju ove zabeležke za ovdašnja akta.

Paraf: Ma(rschelke) 246
SS-poručnik

Naređenja:

1. Priključiti predmetu Carmine
2. Uz predmet za odgovor na dopis iz Graz-a od 27.2.1941.

OKUMENAT BR. 477

Zagreb, 30 jula 1941

382/41/poverljivo !
Ma/br.

*Olovkom:
Nare enje*

*Paraf: OH
Priklju iti predmetu
Carmine*

Tajnoj državnoj policiji
Rukovodna ustanova državne policije¹⁾ Leipzig
Leipzig W 31
Karl Heine Str. 12

Predmet: Alois Carmine
ro en 5.6.95 u Krakovu,
hrvatski državljanin, ranije jugoslovenski držav-
ljanin, direktor fabrike boja »Chromos a. d.«, Za- j
greb, boravište Zagreb.

Veza: Tamošnji dopis od 17.7.41, oznaka akta 111/40 pov. 1
Dalje: Otseka SD-a Leipzig od 19.7.41, oznaka akta
VA 2368 Kr/Na
„ Rukovodne ustanove Gestapo-a Prag .
28.6.41. C 172-III pov.
„ Ustanove Gestapo-a Graz od 27.2.41. III A-6a
Br. 140/41

Aloisa Carmine-a je ovde uhapsila Tajna vojna poli-]
cija na osnovu knjige poternica Vrhovne komande Wehr- j
macht-a, a saslušao ga je Obaveštajni punkt²⁾ Zagreb Abwehr-
kommande Jug³⁾, major von Manteuffel. Isto tako ga je
ukratko saslušala Einsatzkommanda policije bezbednosti i !
SD-a Zagreb, pošto se Carmine nalazio u abecednom spisku j
poternica za Jugoslaviju. Ovde su postojale samo indikacije

Gestapo.

²⁾ Meldekopf.

³⁾ Pokretna Abwehrkomanda, koja je pratila 2 armiju
Wehrmacht-a prilikom nadiranja u Jugoslaviju, aprila 1941.

za obaveštajnu delatnost C.-a u korist Engleske, tako da ae nije moglo sprovesti detaljno ispitivanje. U saglasnosti sa Obaveštajnim prnktom Zagreb Abwehrkommande Jug, C. je opet pušten na slobodu.

Od strane C.-a, njegovog advokata, a naro ito od strane direktora mati ne firme Springer & Moeller a. d. u Leipzig-u, Christiana M o e l l e r-a, kao i lana uprave istog društva, dr Rrdolfa H e r r m a n n—M o e l l e r-a, preduzeta je velika kampanja za rehabilitaciju C.-a. Bezbrojnim dopisima ovome nadleštvu, Rukovodnoj ustanovi državne policije Prag, Ust.t-novi državne policije i nadleštvu SD-a u Leipzig-u, Nema-kom generalu Zagreb i ovdašnjem nadleštvu Abwehr-a, do-ti ni su pokušavali da uti u kako bi ocena slu aja Carmine ispala u Smislu njihovih interesa. Dopisi su sadržavali, uglav-nom, slede u verziju: Carmine je u svakom pogledu bespre-koran. — Jedan nameštenik firme »Chromos a. d. Zagrebs kojom Carmine rukovodi kao filijalnim preduze em firme Springer & Moeller a. d. iz Leipzig-a, a koji je pre 10 go-dina bio otpušten, raširio je glasove o obaveštajnoj delatno-sti Carmine-a u korist Engleske, da bi se osvetio C.-u, a to je naime u inio po ulasku nema kih trupa u Zagreb, dok je ranije, da bi škodio C.-u u jugoslovenskoj državi, širio kako je C. nema ki špijun.

Na ovo treba re i slede e:

Obaveštenje, da C. stoji u vezi sa engleskim obaveštajcima, pribavljeno je raznim putevima ve od 1939 godine. Ovo dakle nije poznato tek od ulaska nema kih trupa u Jugosla-viju. Koliko se ovde zna, obaveštenja o vezama C.-a ne po-ti u od nameštenika, a najmanje od bivšeg nameštenika firme »Chromos«, izvesnog Vjekoslava B e n a k a .

Ovde postoje rezultati posmatranja o tesnom dodiru Carmi-ne-a sa engleskim vicekonzulom u Zagrebu E r n i - e m i sa engleskim konzulom u Splitu P r e r a d o v i e m . "Veza Carmine-a sa njima postojala je preko njegovog šuraka, slo-bodnog zidara Stjepana R u k a v i n e , prokuriste firme »Chromos a. d. Zagreb«, koji stanuje sa Carmine-om u istoj ku i. On je u više mahova primao posete gore imenovanih.

Referent Tajne vojne policije dr M u e l l e r , koji se pomi-
"Je u dopisu Rukovodne ustanove državne policije Leipzig
17.7.41. je pripadnik ovoga nadleštva, koji je u svoje vreme

prilikom saslušavanja, na pretpostavku koju je izneo C. Ja se radi o denuncijaciji konkurentske firme Chn. Mansfeld d.s.o.j. Leipzig, i fabrike mašina Johannisberg u Geisenheim-u, samo primetio da bi to moglo tako da bude, ali da bi o tome tek morali da se povedu izvi aji. Na ovome su sada Carmine kao i njegov advokat i dr Rudolf Herrmann-Moeller izgradili svoje daljnje pretpostavke, i pošto su imali u rukama dovoljno izjava ovih firmi, tvrdili su da je napred imenovani raniji nameštenik Ben ak denunciраo C.-a. Karakteristi no je ako se zna, da Ben ak nije samo raniji nameštenik, nego je danas i konkurent firme »Chromos a. d.«, pošto on ovde rukovodi konkurentskim preduze em, filijalom gore pomenutcg Mansfeld d.s.o.j. Leipzig.

Carmine i njegovi ljudi imaju, naravno, živog interesa da škode konkurenciji, pa su i ovu priliku iskoristili da izvedu iz prvobitne pretpostavke odgovaraju a tvr enja protiv C.-a. U jednom dopisu Otseka SD-a Leipzig od 9.7.41 ak se kaže, da je Ben ak upotrebom hartije za pisma firme Mansfeld d.s.o.j., koja mu stoji na raspolaganju, zloupotrebio ime ove firme za ovu prijavu. O nekoj takvoj prijavi nigde nije ništa poznato. Me utim, sigurno je da se kod kruga oko Carmine-a i Rukavine, a tako e i ovde poznatog Menige i Wiesinger-a radi o jednoj reakcionarno i kapitalisti ki nastrojenoj grupi slobodnih zidara i prijatelja slobodnih zidara, koja iz svake situacije pokušava da za sebe izvu e koristi: Tako e je interesantno, da je kapetan dr Herrmann-Moeller preporu io ovdašnjem Nema kom generalu ovu grupu odmah prvih dana svoga bavljenja ovde, kao lica od kojih e dobiti obaveštenja o situaciji u Hrvatskoj za ocenjivanje prilika i ljudi. Obratno, danas se ovi ljudi pozivaju opet na pretstavnika Nema kog generala, potpukovnika Funk-a, kao referenciju. Tako e je interesantno da Carmine, u jednoj molbi za dobijanje vize, navodi svog sopstvenog šuraka, slobodnog zidara Rukavinu, kao garanta. Preko Stanbenog ureda Feldkommandanture Zagreb tako e se pokušalo da SS-oficiri ovoga nadleštva dobiju stan kod Carmine-a, Rukavine i Menige.

Da bi se po celoj stvari moglo raditi u miru, saopšteno je hrvatskoj policiji ve 7 maja ove godine, da Carmine nema više nikakvo ograni enje kretanja i da je njegov slu aj razjašnjen. Isto je Carmine-u i njegovom advokatu ponovljeno

23 6 41, a^{na} ponovljeni upit saopšteno 4.7.41 Nema kom poslanstvu u Zagrebu.

U me uvremenu teku dalje izvi aji, naro ito me u
1. bivšim jugoslovenskim mornari kim krugovima, od kojih je u svoje vreme dobijen izveštaj o Carmine-u. Ukazuje se na to, da je Rukavina bio mornari ki oficir, isto tako Meniga — kapetan korvete — i da je Preradovi , raniji engleski konzul u Splitu, tako e ranije bio jugoslovenski brodski kapetan.

Umoljava se, da se stvar drži u najve oj tajnosti i da se ovdašnje mišljenje nikako ne saopštava pomenutom krugu, uklju ivo i bra u Moeller. Molim za dopunska obaveštenja.

Šef Einsatzgruppe
policije bezbednosti i SD-a
Einsatzkommando Zagreb

SS-major

U vezi sa zainteresovanim nadleštvima navedenim u »Vezi« informativno radi znanja:

- 1.) Otseku SD-Leipzig
- 2.) Rukovodnoj ustanovi državne policije Prag
- 3.) Ustanovi državne policije Graz
- 4.) Einsatzgruppi¹⁾ Beograd

Mastilori:

Po mome nalogu se preduzimaju izvi aji u Beogradu.
+ ¹ Oni su usmereni prema bivšoj jugoslovenskoj Komandi mornarice u Zemunu.

Paraf: Ma(rschelke) 3/8.

*) Einsatzgruppi Sipo i SD-a.

SD ANGAŽUJE SARA NIKE U NDH

Nastoje i, po svom utvr enom sistemu, da stekne saradnike u svim krugovima stanovništva, SD je i u NDH pridobija.o za saradnju razna lica, naro ito medu Volksdeutscher-ima. Dr Elicker koga je za SD zavrbovao šef Einsatzkommande Sipo i SD-a u Osijeku, bio je kao Volksdeutscher-ski predstavnik postavljen za velikog župana NDH u Vukovaru, na kojoj se funkciji nalazio do oslobo enja.

OKUMENAT BR. 478

EINSATZGRUPPA
POLICIJE BEZBEDNOSTI I SD-a Osijek, 29.VII.1941
KOD KOMANDE ARMIJE Radi eva ulica 10
EINSATZKOMMANDA Telefon 22-50
OSIJEK¹⁾

Štambilj:

Rex/P

E. K. ²⁾ Zagreb	
595/41	4/8
	Paraf:
	OH

Komandantu Einsatzkommande
policije bezbednosti i SD-a
u Zagrebu

Predmet: Dr. Jakob Elicker, veliki župan Velike župe-
Vuka, ro en 15.VIII.1908 u Buljkesu, Ba ka, evan-
gelik, oženjen, 1 dete

Veza: Razgovor sa SS-poru nikom Marschelke-om
Prilog: jedan

**) Službeni naziv Einsatzgruppe Sipo i SD-a za Jugoslaviju za vreme operacija, april/maj 1941; izostavljeno da se nazna i broj armije (2) kojoj je grupa tada bila pridružena.*

2) Einsatzkommando Sipo i SD-a.

Dr. Jakob Elicker je Volksdeutscher iz Bačke i prema «svom sopstvenom iskazu je od svoje 12 godine života aktivan u narodnosnoj borbi. Studirao je pravne nauke u Zagrebu i u Marburg-u na Lahn-u i bio je 1930 godine rukovodilac odeljenja »Granica i inostranstvo« Nacionalsocijalističkog studentskog saveza u Marburg-u na Lahn-u. On je već tada imao nameru da postane članom partije, ali ovo se izjalovilo, pošto je bio stranac i član »burševskih« udruženja.

Dr. Elicker je po karakteru apsolutno besprekoran i primeran Nemac Nemstva banovine¹⁾, naročito povoljno se ispoljava njegov apsolutno siguran i miran dostojanstveni nastup i prema ministrima nove hrvatske države. Njegovo ponašanje skroz imponuje, ali je ipak privlačno za volksdeutscher-sku grupu i budi njeno poverenje. U religioznom pogledu dr. Elicker je bez predrasuda, njegova energija i snaga volje su poznati i cenjeni.

Dr. Elicker se još kao student odlikovao impulzivnošću koja je bila daleko iznad proseka i živim napadnim duhom kada se radilo o interesima Nemstva. Istina, i za dr. Elicker-a se govori da se ume dobro probijati i da pored sebe nerado trpi suparnike. Uprkos toga zalaže se punom snagom i mirno za svakog nema kog druga, kao da se to samo po sebi razume.

Njegova advokatska praksa mnogo mu koristi kod obavljanja dužnosti jedinog nemačkog velikog župana u državi Hrvatskoj. On stoga nailazi na puno priznanje i uvažavanje i od strane ministara u hrvatskoj vladi.

Dr. Elicker-a, sa kojim je komandant EK Osijek imao prekratkog vremena ponovo priliku da razgovara, je, kao što je poznato, obvezao SS-kapetan Rexeisen kao saradnika EK Osijek, i s tim u vezi se on kandiduje za prijem u SS. Predlaže se da dr. Elicker-u, koji je isto arijevskog volksdeutscher-skog porekla i jedna od vodećih ličnosti Volksdeutscher-stva u Slavoniji, bude priznat neki oficirski čin u SS-u koji bi odgovarao njegovom položaju. Dr. Elicker se pokazao potpuno obaveštenim po pitanju zadatka SS-a, naročito u daljnjem razvoju Nemstva, a pogotovu u vođenju inostranog Nemstva.

¹⁾ Verovatno greška. Treba: Vojvodine.

Postoji puno jamstvo, da će dr Elicker biti dragocen borac
i drug u ..zaštitnim odredima¹).

Komandant Einsatzkommande
policije bezbednosti i SD-Osijek

Hans Rexeisen s. r.
SS-kapetan

→ To jest u SS-u.

SLUŽBENE FUNKCIJE POLICISKOG ATAŠEA

Postavljanjem policiskog atašea pri nema kom poslanstvu u Zagrebu RSHA je dobio svoga zvanog zvanog predstavnika u Paveli evoj državi. Zvani no je atašeu bila ograni ena funkcija na bezbednosno-policiski sektor, kao što proizlazi iz pisma Šefa policije bezbednosti i SD-a kojim se skre e pažnja na isklju ivu nadležnost atašea Helm-a za NDH. Ustvari je, ovaj obavljao široku delatnost, koja je obuhvatala i obaveštajnu službu prema samoj NDH i svima političkim, ekonomskim, društvenim i ostalim kompleksima u granicama te državne tvorevine.

DOKUMENAT BR. 479

Šef policije bezbednosti Berlin SW 11, juna 1942:
i SD-a Prinz-Albrecht-Strasse 8
— IV 3¹⁾ — Tel. 120040

U odgovoru navesti gornju
poslovnu oznaku i datum

Olovkom:

VI A 12

Štambilj:

Komandant
policije bezbednosti i SD-a
u Donjoj Štajerskoj
Datum prijema: 20 juni 1942,
Br. delov. 276/42 *Paraf:*

Komandantu policije bezbednosti i SD-a

Maribor

Predmet: Bezbednosno-policiska delatnost u Hrvatskoj

Nema kom poslanstvu u Zagrebu dodeljen je, od pre izvesnoga vremena, kriminalni savetnik Helm. Prema smerom, o kojima su se sporazumeli Reichsführer SS-a²⁾ i mi-

¹⁾ Uprava IV RSHA (Gestapo), odeljenje 3.

²⁾ Himmler.

nistar inostranih poslova Reich-a, policiski ataše je j
nadležan i odgovoran za sva nema ka bezbednosno-policisc!
pitanja u zemlji, u kojoj je ataširan.

Stavljam Vam ovo na znanje i molim da se ubudu e
obra ate policiskom atašeu u svim stvarima koje stoje u vezi
sa Hrvatskom.

Politi ki i policiski odnosi sa Hrvatskom naro ito iziskuju
apsolutno pridržavanje ovoga uputstva. Policiski ataše se u
svako vreme može na i preko nema kog poslanstva u Zagrebu
pismeno (Zagreb, Gvozd br. 15) i telefonski (tel. 22-352).

U zameni: 1

Potpis ne itak

Olovkom:

I. *(napomena stenografijom)*

II. Pridružiti aktima

Paraf: R(einel)

**POLICISKI ATAŠE DAJE POLITI KE OCENE
O RUKOVODIOCIMA NDH**

Nezavisno od nema kog poslanika u Zagrebu, koji je bio nadležan za politika pitanja, policiški ataše je u svojim izveštajima davao opširne politike ocene o položaju u NDH i o pojedinim visokim ustaškim funkcionerima. Te su ocene služile kao informacije RSHA-U. Karakteristično je da ih je Helm upuivao izvan normalno utvrđenog puta, koji je vodio preko poslanstva i omogućavao Kasche-u uvid u njegovu korespondenciju. U slučaju akta od 16 februara, izveštaj je upućen preko kurira Uprave VI RSHA. Ocenu ličnosti ministara NDH Vokića i Košaka od 8 marta iste godine dao je Helm nemačkom vojnom atašeu u Zagrebu, svakako za potrebe Wehrmacht-a.

DOKUMENAT BR. 480

16.2.1944

Štambilj:

Ekspedovano		
16/II	1555/43	Paraf:
		K.

1.) Pisati:

Glavnoj upravi bezbednosti Reich-a

— Uprava VI¹⁾ —

— Uprava IV²⁾ —

Olovkom:

Kurir VI³⁾

Berlin

Poverljivo

Paraf: 17/11

Predmet: Hrvatski poslanik u Budimpešti, ministar

K o š a k

Veza:

*) Zagranična ob. služba.

) Gestapo.

3) Kurirom Uprave VI RSHA.

U jednom razgovoru sa nema kim poslanikom raspravljano je pitanje popune položaja hrvatskog poslanika u Berlinu, pošto prema mišljenju nema kog poslanika sadašnji hrvatski diplomatski predstavnik u Berlinu, ministar Ratkovi , iz zdravstvenih razloga ne može na duže vreme vršiti svoju dužnost. Poslanik je izjavio da, istina, jedinim zaista sposobnim predstavnikom treba smatrati ministra Košaka, ali da ovo rešenje nije mogu e, jer je poglavnik za idu e mesöce predvideo ministra Košaka za neki važan zadatak u Hrvatskoj.

Iako zato nema nikakvih oslonaca, pretpostavlja se da je ministar Košak eventualno u planu kao novi ministar pretsednik.

U okviru ovog razgovora saglasno je izraženo gledište, da bi najpovoljnije bilo ovo mesto opet poveriti ranijem poslaniku u Berlinu, ministru dr Budaku, odnosno uputili ga kao hrvatskog poslanika u Tokio. Namera da se ministar Budak pošalje u Japan, izgleda da prema poverljivira. obaveštenjima postoji i u hrvatskim vladinim krugovima. Za ovo mišljenje merodavna je injenica što bi se prisustvo ministra Budaka u Hrvatskoj moglo ispoljiti negativno na unutrašnje-politi ki razvoj, zbog ega bi bilo najbolje da bude što dalje od Hrvatske.

Delim ovo mišljenje nema kog poslanika, pošto ministar Budak, iako sada nema nikakav položaj, uprkos toga sigurno nastoji da iza kulisa ostvari svoje političke namere.

Paraf: H(elm) 16/11
SS-major

2.) *Priklju iti aktima.*

He/Str.

OKUMENAT BR. 481

Olovkom: Originalna zabeleška u predmetu

Prepis

Policiski ataše
He/Str.

Zagreb, 8.3.1944

Zabeleška

Za gospodina vojnog atašea — majora von Hodenberg-a

Predmet: Ocena ministara Voki a i Košaka

1.) *Ministar Voki*

Nedavno postavljeni ministar rata¹⁾ Ante Vokiro en je 23.8.1909 u Mostaru, rimokatolik, oženjen. Maturu je položio u Sarajevu i studirao prava u Zagrebu, ali je položio samo dva državna ispita. Zatim je stupio u državnu službu kao inovnik kod Direkcije železnica u Sarajevu. 1935 je V. po kazni premešten u Bosanski Brod, gde je radio politiki i ilegalno organizovao ustaše. 1938 je ponovno premešten po kazni u Karlovac.

Nakon izbijanja rata na Balkanu, V. je sa vojnicima-Hrvatima preuzeo zaštitu javnih objekata od planova razaranja koje je htela da sprovede jugoslovenska armija u povla enju. Zatim'se u Zagrebu stavio na raspolaganje za izgradnju mlade države i preuzeo organizovanje Zelezni ke milicije²⁾ u Sarajevu, gde je kasnije postao direktor Železni ke direkcije. V. je bio prisni prijatelj poginulog ustaškog pukovnika Franceti a.

V. je me u ustašama vrlo popularan i omiljen. Njega opisuju kao razboritog, poštenog, savesnog i pravednog. U ustaškom pokretu ima rang potpukovnika. Fuehrer ga je odlikovao ordenom nema kog orla sa ma evima.

*) „Ministar oružanih snaga“.

2) „Željezni ka vojnica“.

Kao generalni direktor hrvatskih železnica u Sarajevu, ministar Voki se odlikovao naročito energijom pri ponovnom izgradnji razorenih mostova.

Ovde nisu poznate indikacije iz kojih bi se moglo zaključivati o nekom nelojalnom držanju novog ministra prema Reich-u.

2.) *Ministar Košak*

Ministar dr Vladimir Košak rođen je 26.9.1908 u Velikoj Gorici. U vremenu borbe¹⁾, ministar K. je imao prisne veze sa grupom dr Maeka, vode Hrvatske seljačke stranke, ali je istovremeno ilegalno radio za ustaški pokret i smatran je licem koje održava vezu između ustaškog pokreta i dr Maeka.

Dr Košak je za vreme 1934—1936 godine bio asistent ekonomskog fakulteta na univerzitetu u Frankfurt-u na Majni kod jednog od najpoznatijih privrednih stručnjaka, profesora dr Kalveraum-a na Institutu za ekonomske nauke — odeljenje za bankarstvo i finansiranje. Po svome povratku u Zagreb radio je neko vreme u filijali Privilegovane agrarne banke, dalje kao sekretar Trgovinske komore u Zagrebu i u Jugoslovenskoj banci. Godine 1939 postao je potpredsednikom, a kasnije i predsednikom Penzionog suda za nameštenike. 1940 postao je generalnim direktorom, najvećeg hrvatskog industriskog holding - društva »Pohit«. Posle osnivanja Nezavisne države Hrvatske postao je dr Košak državnim sekretarom ministarstva narodne privrede, a kasnije ministrom finansija.

Ministar K. pripada uskom krugu političke grupe ministara Lorkovi—Vranji i stoga je izložen jakoj kritici aktivne ustaške grupe. Naročito mu se stavljaju na teret razne mrane finansijske manipulacije. Konkretni dokazi za ovo, međutim, ne postoje.

Ministar Košak je do sada, koliko se može proveriti, zastupao nemalobudnu liniju u hrvatskoj politici. Naročito je istupao protiv ispada ustaškog pokreta prema pravoslavlju.

Ministra Košaka treba smatrati jednom od najposobnijih i najagilnijih ličnosti hrvatskog političkog vođstva.

Misli se na vreme ilegalnosti ustaške organizacije u staroj Jugoslaviji.

I zbog ega je i izložen brojnim napadima. Njegova

- Druga je i direktora Hrvatske štedionice K a t u š i-
' a koji se negativno ocenjuje. Navodno je bio slobodri
zidar. Baš ove rodbinske veze ministra Košaka uzimaju
se uvek kao povod da bi se izneli izvesni momenti sumnje
protiv njegovog politi kog stava.

Helm
SS-potpukovnik

-Wo—

**ODNOSI IZME U NEMA KOG POSLANIKA I
POLICISKOG ATAŠEA U ZAGREBU**

Mada je u pogledima Kasche-a i Helm-a na situaciju u NDH bilo ponekad znatnih razlika, i mada je Helm esto izveštaje svojim pretpostavljenim upuivao mimo poslanika i iza njegovih le a, ipak je me u njima postojala dobra saradnja po pitanjima od opšteg nema kog politi kog interesa. Tako je Kasc'ae stavio na raspolaganje Helm-u zabelešku o svome razgovoru sa tadašnjim poslanikom NDH u Berlinu, Košakom, stim da ovaj sadržaj beleške može preneti RSHA-u. Sadržaj zabeleške je interesantan za politi ke odnose izme u NDH i Tre eg Reich-a i za ilustraciju Košakove li nosti.

OKUMENAT BR. 482

Olovkom:

Li ni predmet: 76

26. 8. 1944

Poverljivo

Štambilj:

Ekspedovano		
27/VIII	1555/43	Paraf: K.

1.) Pisati:

Glavnoj upravi bezbednosti Reich-a

— Uprava VI¹⁾ —

Informativno — Uprava IV²⁾ —

B e r l i n

Predmet: Razgovor sa hrvatskim ministrom u Berlinu

K o š a k o m

Veza: Nema.

Pril.: — 1 —

¹⁾ Zagrani na ob. služba.

²⁾ Gestapo.

putovanje u Reich. — Košak je u pogledu Benzona ukazao na njegovu li nu i politi ku nepouzdanost i na to da isti ve odavno intrigira protiv njega i Lorkovi a, a tako e i protiv mene. Benzon se sada trudi da uspostavi dodir sa grupom oko Košuti a, ali je tamo o igledno odbijen. Stim u vezi, Košak je još primetio da ga je Benzon pre godinu dana potražio u Budimpešti i tom prilikom mu u inio ponude u pogledu unutrašnjih hrvatskih politiki h promena i izneo primedbe koje pretpostavljaju pobedu neprijateljskih sila i izražavaju Benzonovu želju da bude upotrebljen za Hrvatsku nekako neslužbeno u Turskoj.

- 2.) Košak mi je pokazao hrvatski prevod direktiva 13 SS-divizije¹⁾ o smirivanju, koji mu je dostavljen iz Zagreba. Kod letimi nog pregleda nema kog prevoda koji je on izradio, video sam da isti sadrži oko 80 §§, a da uvodni nedostaju. Završna formula bila je doslovno ta na. Iz kojih izvora ovaj²⁾ poti e, Košak nije znao. On mi je izjavio da je o tome razgovarao sa SS-generalom Berger-om³⁾ i od njega dobio objašnjenje da su direktive povu ene.

(Sporedna primedba: Ove direktive 13 SS-divizije su »Tajni komandni predmet«, i samo nema ki opunomo eni general i ja smo ih slu ajno pribavili).

- 3.) U pogledu Nema ko-hrvatskog društva Košak je izrazio zadovoljstvo, a tako e i sa sastavom predsedništva i sa odjekom u nema kim krugovima. On misli da predsedništvo ima do sada najbolji sastav od svih tih me u državnih društava u Nema koj.
- 4.) Sa SS-generalom Berger-om Košak tvrdi da je više puta otvoreno i opširno razgovarao. On re e da ga je Berger do pre 2 nedelje, doduše, u poverljivim krugovima pri vinskom raspoloženju nazivao »podmuklim psom«, ali posle jednog potpuno otvorenog razgovora, ovo je obustavljeno. Stvarno je on u pogledu 13 SS-divizije rekao da e, naravno, biti ispunjena Berger-ova želja za formiranjem druge SS-divizije, u okviru ugovorenog kon-

¹⁾ Tzv. „Handžar“ divizija.

²⁾ Nedostaje re : prevod.

³⁾ Šef Glavne uprave SS-a, nadležne za formiranje oružanog SS-a (Waffen-SS), kome je pripadala i „Handžar“ divizija.

L-tingenta regruta od 26.000 ljudi za obe. Posle dugog razgovora po pitanju sastava samo od muslimana, Berger je konačno uvideo da bi sastav od katolika i muslimanskih ljudi bio pravilan. Sa Košakovim predlogom, da se od strane oružanog SS-a kao protivusluga najmodernije opremi jedna ustaška divizija, Berger se na elno složio uz 3 uslova:

- a) najbolji ljudski materijal,
- b) zaključna obuka od 6 do 8 nedelja na jednom nemačkom vežbalištu i
- c) upotreba ove divizije, zajedno sa obema SS-divizijama u Hrvatskoj, u okviru jednog SS-armiskog korpusa.

Košak tvrdi da je bez oklevanja pristao na prve dve tačke, dok je u pogledu poslednje sproveo pitanje poglavniku. On, međutim, misli da je i ova želja biti ispunjena, pošto je ustaška divizija ostala u svakom pogledu islo hrvatska, pa i po uniformi.

Košak je pomenuo 21.000 pušaka, koje je Hrvatska primiti od oružanog SS-a uz plaćanje u devizama. Berger je od toga htio da odbije prvih 5.000 za muslimansku miliciju profesora Topića, što je Košak navodno otklonio. Berger treba da je na to pristao.

- 5.) O pregovorima u vladinom odboru samo se malo govorilo. Košak otključa ministra Vrančića u utorak. Doduše otključa i specijalnog kurira koji mu je najavljen.
- 6.) O unutrašnje-hrvatskim odnosima Košak se izrazio u tome smislu, da je uvek pokazivao neko izvesno suzdržavanje u pogledu na ličnost poglavnika, koja baš politički ima mnoge nedostatke. On je, međutim, u poglavniku uvek respektovao državnog poglavara, a to je i uvek činiti, jer ovakvo poštovanje prema predstavniku zemlje je važnije nego čak i veliki nedostaci te ličnosti. U pogledu unutrašnje-hrvatskih odnosa, Košak se u dužem razgovoru složio sa mnom da postoje široki hrvatski krugovi koji su zbog svoga neiskustva i mladosti obrađivali političke slučajeve sa prevelikom osetljivošću i izvesnom histerijom. On je to otklonio, pa je taj stav zadržati i dalje. Doduše, i on je podvukao opasnost od etnika po Hrvatsku. Uputstvima svoje vlade, da pitanje etnika iznese demonstrativno, nije se odazvao.

7.) Razgovarali smo o mogućnostima kasnijih tesnih veza između Hrvatske i Slovenije u području prekomorske trgovine i brodarstva na Jadranu. Izgleda da se Košak s ovim pitanjem dosada slabo bavio. Ja sam izneo misli ovoj saradnji opšte vrste.

Potpis: Kasche

**OARL/TENJEPOLICISKOGATAŠEASAUSTANOVAMA
RSHA PREKO NADLEŠTAVA SIPO I SD-a
U SLOVENIJI**

*Da bi izbegao kontrolu nema kog poslanika na l
svojom poštom, policiski ataše se, u opštenju sa svojim
pretpostavljenim ustanovama služio i ustanovama
RSHA u Sloveniji. Ta veza je išla preko ispostave Ge-
stapo-a u Brezicama.*

DOKUMENAT BR. 483

Komandant Sipo i SD-a
u Donjoj Štajerskoj
Tajna državna policija
Ispostava Celje
Celje, 3. 4. 1943
Permanentna služba — krim. sekretar Peter

Policiskom atašeu
SS-majoru Helmu
u Zagrebu

Predmet : Prednji teletip Br. 61 329 od 3. 4. 43 RSHA

S pozivom na moj današnji telefonski razgovor, dostavlja se ovdašnjim kurirom ispostavi državne policije¹⁾ Brežice gore navedeni teletip (3. 4. 43 — 20.22 asa iz Celja putni kim vozom), gde treba da ga primi tamošnji kurir.

Po nalogu:
u zameni: Peter s. r. krim. sekr.

*) Gestapo.

**PRA ENJE RADA ITALIJANSKE OBAVEŠTAJNE
SLUŽBE**

Iz sledećeg akta, koji se odnosi na posmatranje rada italijanske obaveštajne službe, vidi se i saradnja izme u organa Einsatzgruppe Sipo i SD-a u NDH, policiskog atašea. Akt ilustruje i ulogu glavnog agenta policiskog atašea, Kurta Koppel-a, koji se služio pseudonimom „Konrad Klaser“.

DOKUMENAT BR. 484

Komandant
policije bezbednosti i SD-a Zagreb
Einsatzkommando 4¹⁾
IV/Del. Br. 772/43

Mesto štaba, 17 avgusta 1943.
Olovkom: Li ni predmet 971

P o v e r l j i v o !

Olovkom: Gospodin Klaser
molim za obaveštenje šta je
poznato o imenovanim
licima

Paraf: H(elm) 20/VIII Štambilj:

Nema kom poslanstvu
Policiski ataše
Zagreb

Primljeno		
18/VIII	2189/43	Paraf: K

Predmet: Italijanski tajni agenti i »Pretstavnik Ukrajinskog pretstavništva« Vojtanovsky, sa stanom u Zagrebu, Ra koga 11

Veza : Konferencija održana 16. 8. 43.

Olovkom: Ital. obav. služba
Dr. Giorgio Mannes, trgova ki stru njak,
sa stanom u Zagrebu, Utješenovi eva ulica 10, i
neki Casimiro Cosulich de Pe ine, sa stanom

¹⁾ Einsatzkommando Sipo i SD-a u Zagrebu, podre en Einsatzgruppi Sipo i SD-a za NDH.

Olovkom:
2797/42

u Zagrebu, Martineva 14a, upotrebljavaju putni ke automobile sa oznakom SD, a da za to nemaju pravo. Mannes vozi kola Zagreb br. 147, a Cosulich de Peine kola Zagreb br. 190.

Prema podacima hrvatske policije, obojica su povezani sa italijanskom obaveštajnom službom Cosulich de Peine, koji se za vreme Jugoslavije još zvao Kazimir Kozuli i tada radio na Sušaku za italijansku tajnu službu, održava još uvek veze izme u Sušaka i Zagreba. Na Sušaku je Cosulich de Peine navodno angažovao niz svojih srodnika za tajnu službu.

Prema podacima hrvatske policije i sekretar rumunskog poslanstva Zeno Lampeonu, sa stanom u Zagrebu, Draškovića ulica 2, stoji navodno od 1940 u italijanskoj tajnoj službi. On vođi kola Zagreb br. 133.

Imenovana 3-jica zadržavala su se 30. 7. u 11.00 asova u zgradi italijanskog poslanstva u Mussolinijevoj ulici. U isto vreme zadržavao se u poslanstvu i »Pretstavnik Ukrajinskog predstavništva« Vojtanovsky, sa stanom u Zagrebu, Račkoga 11. Vojtanovsky, koji se sada nalazi u sanatorijumu »Merkur-a«, primao je tamo dosada svakodnevno posete italijanskih oficira. Pretpostavlja se da i on stoji u italijanskoj tajnoj službi.

Molim za obaveštenje, šta je tamo poznato o imenovanima i o njihovoj delatnosti. Za Vojtanovskog, koliko je ovde poznato, postoji predmet kod hrvatske policije. — političko odeljenje. Ovo se nadležstvo iz razumljivih razloga nije obratilo hrvatskoj policiji.

U zameni:
Schuchardt s. r.
SS-poručnik

Olovkom:

C-¹) je 8. IX. pobjegao iz
Zagreba putni kim automobilom
Paraf: Kon(rad) 20/IX 43

) Cosulich.

SPROVO ENJE LICA IZ NDH

Policiski ataše nije imao nikakvih egzekutivnih i ovlaš enja na teritoriji NDH. Kada je Einsatzkommando Sipo i SD-a u Zrenjaninu zatražio da se u Zagrebu uhapsi neko lice i sprovede njemu na isle- enje, policiski ataše je odgovorio — pošto je bezuspešno pokušao da to lice dobavi preko policije NDH — aktom iz koga se vidi, da je u na elu bilo mogu e nasilno i ilegalno odvo enje lica iz NDH, no da se od toga odustalo u konkretnom slu aju, jer je ovaj ve bio poznat ustaškim policiskim vlastima.

DOKUMENAT BR. 485

Štambilj:

Einsatzgruppe
policije bezbednosti i SD-a
Einsatzkommando
Veliki Be kerek¹), Banat
Kn. Delov. Br. 144/42

Veliki Be kerek, 27 jan. 42.

Štambilj:

E. K. Zagreb ²)		
6/2	327/42	Paraf: OH

Einsatzkommandi
Policije bezbednosti i SD-a
Z a g r e b

Olovkom: K

Predmet: Advokat dr Petar B o j a n i , Zagreb, ranije Ve- i
lika Kikinda
Veza: Nema

¹) Zrenjanin.

²) Einsatzkommando Sipo i SD-a, podre ena Einsatzgruppe za Jugoslaviju u Beogradu.

i prema jednom pristiglom izveštaju, imao bi se danas gore imenovani, za kojim ve duže vremena traga ovdašnja policiska vlast, nalaziti u Zagrebu.

Bojani , koji je ovde poznat kao jedna od najja ih karika u lancu antinema kog pokreta i kao veliki germanofob, vršio je ovde prilikom pu a u Jugoslaviji¹⁾ najja u propagandu za rat i prilikom njegovog izbijanja delio je oružje i municiju sokolskoj omladini. On je, nadalje, kriv za este teške ispade protiv Nemaca.

Ovdašnja policiska vlast je sada zamolila da se B. prona e u Zagrebu i da u datom slu aju bude izru en ovamo, radi saslušavanja i su enja.

Pamer s. r.
SS-poru nik

¹⁾ 27.III.1941.

OKUMENAT BR. 486

9. III. 1943.1)

Štambilj:

Razvedeno		
10/III	327a/42	Paraf:
		K

Zapovedniku policije bezbednosti i SD-a
u B e o g r a d u ²)

Olovkom: K

Predmet : Advokat dr Petar B o j a n i , Zagreb

Veza : Tamošnji dopis od 20. 2. 1943, poslovni znak Rukovodilac IV Sad/Ri. Del. Br. 10662/42

B o j a n i je hrvatski državljanin i, kako nas u e ovdašnja iskustva, Hrvati ga ne e izru iti u Srbiju radi krivi nog gonjenja. Postojale bi mogu nosti, da se B. sprovede tamo ilegalnim putem, pošto je u me uvremenu ustaška policija pustila B-a na slobodu. Iz isto politi kih obzira mora se, me utim, od ovoga odustati, jer bi takav postupak podigao veliku prašinu i Hrvati bi sigurno o tome obavestili Ministarstvo inostranih poslova.

Uzimaju i u obzir ove razloge, ovde se stvar Bojani a stoga zasada smatra rešenom.

U zameni:

Paraf: H(uebner)
kriminalni inspektor

Priklju iti aktima. Hue./Ba.

¹) Pošto je od 1.V.1942 u Zagrebu preuzeo policijski ataše poslove dotadašnje Einsatzkommande Sipo i SD-a, prešao je i ovaj predmet u njegovu nadležnost.

²) U me uvremenu je i u Beogradu formirana ustanova Zapovednika Sipo i SD-a za okupiranu Srbiju kojoj je podre ena, u svojstvu ispostave, ranija Einsatzkommande u Zrenjaninu.

**NADLEŽNOST POLICISKOG ATAŠEA
ZA IZDAVANJE VIZA**

Policiski ataše u Zagrebu bio je nadležan da daje mišljenja po pitanju izdavanja nemačkih viza, o čemu je odluku donosio RSHA. U teletipu policiskog atašea interesantna je napomena iz koje se vidi njegova veza sa generalom Augustom Mariem. Isto tako je interesantno da je teletip upućen preko Einsatzgruppe E, što znači da poslanik Kasche nije dobio uvid u ovaj akt.

DOKUMENAT BR. 487

**SLUŽBA VEZE
Policije bezbednosti i SD-a**

Priljubljen	Prostor za štambilj prijema	Otpavljen
Čas dan		Čas dan
mesec godina		19.10 17
Od		mesec godina
preko		8 44
		Kome Paraf
		preko Paraf
br. 4499	Telegram — Radiogram — Teletip — Telefon	17 8 1944

Del. Br. 3523/42 Preko Einsatzgruppe E¹⁾

Glavnoj upravi bezbednosti Reich-a
— Uprava IV²⁾ — — Berlin
— Uprava VI³⁾ — — Be

¹⁾ Einsatzgruppe Sipo i SD-a za NDH.
²⁾ Gestapo.
³⁾ Zagranj na ob. služba; — u Be u se nalazilo odeljenje VI E, nadležno za jugoistočnu Evropu.

Predmet: Dr Dobra P e k o t a, advokat

Veza : Poznata, poslednji tamošnji dopis od
7.10.43 VI E 3 c — Br. 85222/43 poy
— za Upravu VI —

Poznata, poslednji tamošnji dopis od
26.7.43 — IV B 4a — Kri
7761/43 odnosi se na *Jevre-
jina Maria Sasson-a*

Olovkom:
Potsetiti
Paraj:
H(elm)
31/VIII

Supruga Albina P e k o t a htela bi sina Dorda P-u, koji je prema lekarskom uverenju teško bolestan na plu ima, dovesti u Švajcarsku radi le enja. Gospo a P. e odmah da se vrati u Hrvatsku. Stvar je hitna, jer je bolest dostigla stadijum koji zahteva smesta specijalno le enje. Hrvatska izlazna i švajcarska ulazna viza ve su pribavljene. General Mari (koji je poznat kao dostojan poverenja i prijateljski naklonjen Nemcima) molio je da se što skorije izda nema ka prolazna viza. On garantuje da se putovanje vrši samo zbog sinovljevog le enja. Majka je slikarka i politi ki dezinteresovana.

Otac, dr. P e k o t a, bio je jedno vreme uhapšen od strane hrvatske policije, što je verovatno poivalo na denuncijaciji. Prema neproverenim prijavama bio je navodno anglofilski nastrojen, imao je dobre veze sa knezom namesnikom Pavlom i bio njegovo lice za održavanje veze si Engleskom. Dalje je navodno održavao veze sa Benešom u Engleskoj i 1940/41 esto putovao preko Maarske za Bratislavu, gde je verovatno prenosio obaveštenja od i za Beneša. Navodno je upravljao i engleskom novanom pomo i za Poljake i ehe. Prema mišljenju dr Artukovi a, dr P. bi sigurno bio engleski agent. Dr. P. j^e pušten na slobodu. U Jugoslaviji je bio zakupac više engleskih i jugoslovenskih kartela uglja. Hapšenje je navodno izvršeno po prijavi nje-

Olovkom: Ponovno podneti šefu 30.8.

govog poslovnog partnera, iseljenog Jevrejina Maria Sasson-a.

Nema ki oficir za ratnu privredu ocenjuje dr P-u pozitivno. Navodno je za vreme Jugoslavije omoguo da se protiv engleskih interesa sprovede izvoz od 5000 konja za nema ki Wehrmacht. U hrvatskoj policiji poznat je kao protivnik jugoslovenske države i aktivni član HSS-a koji je stoga od strane Srba bio obeležen kao levi arski nastrojen.

Molim obratnom poštom obaveštenje, da li se uz eventualno pojačanu granicnu kontrolu izdati prolazna viza. Izdavanje vize se odavde preporučuje, jer sumnje iznete protiv dr P-e dosada nisu dokazane, garantuje general Marić, a postoji službeni interes da se Marić u izdaje u susret.

Policiski ataše Zagreb
Potpis: Helm — Paraf: H(elm) 17/VII
SS-potpukovnik

RAD AGENTA RUDOLFA TREU-a IZ SARAJEVA

U Sarajevu je za policiskog atašea Helm-a radio agent Rudolf Treu, obrađujući i obavještajno, sem Bosne, i dalmatinsku obalu. Cilj ove obrade bio je formiranje obavještajnih punktova, koji bi duž jadranske obale ostali posle eventualnog savezničkog iskrcavanja i formirali tzv. pozadinsku mrežu. Iz akta se vidi da je Treu imao veze i prema Crnoj Gori, Albaniji i Sandžaku, koje oblasti je nameravao da obradi na isti način kao dalmatinsku obalu.

DOKUMENAT BR. 488

Nema ko poslanstvo
Policiski ataše

Zagreb, 26. 1. 1944.
Gvozd 15
Telefon 22-352

Olovkom:
Priključi aktima
Paraf: H(elm) 13/11

Ispostavi Sarajevo
Policiskog atašea
kod Nemačkog poslanstva Zagreb
na ruke SS-kapetana Abromeit-a
S a r a j e v o

Predmet: Obrada obale — Crne Gore, Albanije i Sandžaka
Veza: Dopis Qbl-a¹) od 14. 1. 44.

Qbl je pitao može li, nakon završene obrade obale, dati u obradu i Crnu Goru, Albaniju i Sandžak. Qbl-ov plan se odobrava. Molim, da ga u tome smislu obavestite.

Helm s. r.
SS-major

Mastilom:
Rešeno

Abromeit s. r.
4. II. 44.

*) Šifra agenta policiskog atašea, profesora Rudolfa Treu-a.

POSTUPAK SA AGENTOM AGATHE VON HAUSBERGER

Agathe von Hausberger, nema ka novinarka, živila je u prvim godinama okupacije u Zagrebu, gde sa nalazila još od ranije kao dopisnik Associated Press-a. Za nju se, zbog njenih me unarodnih veza, živo interesovala Glavna uprava bezbednosti Reich-a, za koju je ona i obavljala obaveštajne zadatke. Kasnije je, me-utim, izgubila poverenje nema kih ustanova i zatraženo je da se iz Zagreba vrati u Nema ku. Glavni poverenik Uprave VI RSHA za NDH, Adalbert Kungel (šifra 8201) zadržao ju je još privremeno u Zagrebu, ali je zatim došlo do formalnog nema kog koraka koji ju je prinudio na povratak u Reich, gde joj je zabranjeno ponovno putovanje u inostranstvo. Akta 0 tome slu aju pokazuju saradnju raznih grana RSHA 1 nema kog poslanstva u Zagrebu.

DOKUMENAT BR. 489

Ma./Bl.

Zagreb, 4. V. 1941.¹⁾

Aktovna zabeleška

Predmet: Gospo ica²⁾ von Hausberger, nema ka državljanka kod zagreba kog pretstavništva Asso Press-a

Na dan 30.4. preba ena je nameštenica zagreba kog pretstavništva Asso Press-a, gospo ica Hausberger, kurirskim automobilom (SS-potporu nik Marquart) za Graz i odatle dalje za Berlin. Ona je od ameri kog konzula u Zagrebu dobila nalog da preda tamošnjem ameri kom generalnom konzulu, odn. ambasadoru³⁾, jedno pismo, a da se osim toga isprave okrnjeni telegrami. Pored toga trebalo je da donese uputstvo, kako ameri ki konzulat treba da se drži prema Englezima i Francuzima. Ona se iz li nih pobuda obratila ovome nadleštvu

¹⁾ Zabeleška je sastavljena kod Einsatzkommande Sipo i &D-a u Zagrebu.

²⁾ Pogrešno; treba da stoji: Gospo a.

³⁾ Re i: „odn. ambasadoru" uba ene mastilom.

i bi e, kada prva akcija bude završena, u budu nosti dalje angažovana za rad.

Marschelke s. r.
SS-poru nik

Nare enje:

1.) Ustrojiti li ni predmet. *Olovkom:* izvršeno *Paraf*
2.) Ponovno podneti rukovodiocu 15.5.

Olovkom: zabeleženo *Paraf*

OKUMENAT BR. 490

Glavna **uprava bezbednosti Reich-a**

VI B 7¹⁾ Kob/Brue. Oznaka akta VI B/41 (pov).

prilikom odgovora molim navesti gornju
poslovnu oznaku i datum

Berlin SW 68, 3 oktobra 1941
Wilhelmstrasse 102

Štarrihili'

E. K. ²⁾ Zagreb		
14/1	132/42	Paraf: OH.

Šefu Einsatzgruppe
policije bezbednosti i SD-a
Einsatzkommando Zagreb
na ruke SS-majora **B e i s n e r - a**
Z a g r e b

Predmet: *Gospo a von Hausberger*
Veza : *Nema*

Gospo a von Hausberger je u svoje vreme razglasila da ima
mogu nosti da šalje poštu za Južnu Ameriku i SAD preko
nekog japanskog pomorskog kapetana koji se sa njom sprija-
teljio. Umoljava se da se razgovara sa gospo om von Haus-
berger o ovoj mogu nosti i rasvetli, da li bi se ovaj ili neki
drugi poštanski put H-ove mogao koristiti za naše svrhe.
Moli se skoro rešenje.

Po nalogu:
Rossner s. r.
SS-major

*) Referat B 7 Uprave VI RSHA (Zagrani ne ob. službe).

2) Einsatzkommando Sipo i SD-a.

OKUMENAT BR. 491

1. 12. 1943¹⁾

1761/43

Preko kurira VP)

1.) Pisati:

Glavnoj upravi bezbednosti Reich-a
— Uprava VI —

B e r l i n

Štambilj:

Razvedeno	1761/43	Paraf:
2/XII		K.

Predmet: Agathe von Hausberger

Veza : Tamošnji dopis od 31.10.1943 — Del. Br. VI E 3a —
oznaka akta: 83344/43 pov. —

Gospo a v. Hausberger nalazi se još u Zagrebu i radi kao pretstavnik Associated Press-a u Zagrebu.

U saglasnosti sa 8201 odustaje se od dosadašnjeg predloga da se pokrene povratak gospo e v. Hausberger za Reich, pošto gospo a v. Hausberger raspolaže odli nim vezama sa najvišim hrvatskim ustanovama i ove treba da budu obaveštajno iskoriš ene za ovdašnje svrhe.

O rezultatu postoje ih veza sa gospo om v. Hausberger e se izvestiti.

Paraj: H(elm) 2/XII
SS-major

Mastilom:

Beleška: Odnos prema Assoc. Press-u
prestao je izbijanjem rata sa SAD

Paraj: Bl(uhm) 5/III M

2.) *Priklju iti aktima. He/Str.*

¹⁾ Pismo je napisao policiski ataše u Zagrebu.

²⁾ Kurirom Uprave VI RSHA, koji je održavao vezu izme u te Uprave i njenog glavnog opunomo enika u Zagrebu, sa koji je policiski ataše sara ivao.

OKUMENAT BR. 492

Konzularno odeljenje¹⁾
D R 5 — 2a (Ha) 44

24 marta 1944

Vrlo poštovana gospo o !

Po nalogu gospodina poslanika i opunomo enog ministra, ovim se umoljavate da preduzmete likvidaciju Vašeg ovdašnjeg doma instva, tako da kona no napustite Hrvatsku najkasnije do 1 aprila 1944 godine.

Pošto ste u više mahova izjavljivali da je Vaš sadašnji povratak stalan i da je usledio sa nalozima izme u ostalog i poslanika Reinebeck-a, smatram se obaveznim da Vam narro ito skrenem pažnju da je ovo shvatanje pogrešno, a da je gornja odluka neopoziva.

Po nalogu:
Paraf: K(noerck) 24/3

Mastilom:

Nare enje

U sporazumu sa savetnikom poslanstva v. d. Damerau-om razmotriti kod *policiskog atašea* SS-potpukovnika Helm-a preduzimanje potrebnih mera, za slu aj da gospo a v. H. ne bi otputovala do postavljenog roka.

Paraf: K(noerck) 24/3

Gospo a

Agathe von Hausberger

Z a g r e b
Tomaši eva 45

*) Pismo poti e od Konzularnog odeljenja Nema kog poslanstva u Zagrebu.

OKUMENAT BR. 493

Glavna uprava bezbednosti Reich-a

IV B 4 c¹⁾ — Otsek H

Prilikom odgovora molim navesti Berlin SW 11, 29 juna 1944
gornju poslovnu oznaku i datum Prinz Albrecht Strasse 8
Telefon: 12 00 40

Mastilom: Kr. — 842/44

Policiskom atašeu kod Nema kog poslanstva

u Zagrebu

Predmet: Nema ka državljanka novinarka von Hausberger Agathe

Veza : Teletip-izveštaj od 21.6.44.

Do daljega novinarki Agathe von Hausberger nare-
ena je zabrana izdavanja pasoša i viza.

Po nalogu:

Potpis ne itak

Olovkom:

- 1) Podneto
gospodinu poslaniku
- 2) Ponovo podneti policiskom atašeu

Paraf: H(elm) 7/VII

Olovkom:

Video

Paraf: B1(uhm) 10/7

Olovkom:

Priklju iti predmetu

Paraf: H(elm) 10/VII

Paraf

10/7

Sil

¹⁾ Referat 4 c odeljenja B Uprave IV RSHA (Gestapo-a).

**INTERESOVANJE POLICISKOG ATAŠEA
ZA GENERALA MARICA**

General August Mari, nekadašnji austro-ugarski oficir, bio je aktivni jugoslavenski divizijski general, a 1941 primljen je u domobranstvo NDH, gde je postao na čelnik generalštaba. Posle kraćeg vremena došao je u sukob sa ustaškom vladom, koja ga je opozivala za korupciju. On je smenjen. Pismo Hansa Helm-a, policijskog atašea u Zagrebu, upućeno generalnom, opunomoćniku za privredu u Srbiji, Franzu Neuhausen-u, pokazuje veze koje su postojale između Mari a i nemačke obavestajne službe još u vreme stare Jugoslavije.

DOKUMENAT BR. 494

Hans Helm
SS-major

Zagreb, 28.1.1943

P o v e r l j i v o !

Gruppenfuehrer-u !

Imam jednu molbu i slobodan sam da Vam je saopštim.

U godinama 1940 i 1941 bio je August von Mari, rođen 25.3.1885 u Goraždu, komandant Savske divizije. U isto vreme je Rudarsko društvo »Elwerath«, rafinerija nafte iz Hannover-a, vršilo bušenja naftonosnih izvora na bivšem jugoslovensko-maarskom granicom području. U cilju zaštite jugoslovenskih pograničnih utvrđenja koja su se nalazila u izgradnji, beogradsko Ministarstvo vojske i mornarice obavestilo je bušenja. Pošto je zbog toga Reich intervenisao, bušenja su ponovno odobrena. General Mari je bio zadužen da se stara o zaštiti jugoslovenskih pograničnih utvrđenja, koja su se nalazila u izgradnji, od nemačke špijunaže. Pri tome je Mari već dolazio u tesan dodir sa rukovoditeljima »Elwerath-a«.

Posle uspostavljanja samostalne države Hrvatske, Mari je istupio iz vojne službe. Svojim vezama sa »Elwerath-om« uspeo je da tamo dobije mesto rukovoditelja filijale sa mesečnom platom od 500 RM. On je namešten kod firme

»Petrolej A. D.« u Zagrebu, filijalnom preduze u »Elwerath-a« i sada se prolazno bavi u Be u radi prakse kod ogranka »Elwerath-a«.

Mari poznaje bivšeg direktora Shell-ovog koncerna Jevrejina Breslauer-a. Bila je pala sumnja da je M. od ovoga bio primio pozamašne sume kao mito. M. to, istina, poriče.

Pošto znam da Vi, Gruppenfuehrer-u, dobro poznajete Mari a, obraćam Vam se s molbom da me eventualno o nje-mu pobliže informišete.

Možda je za Vas od značajnog podatak da je Mari na Bledu bio upoznao neku Mariju Schidlovku, rođenu groficu Vojnovi. Suprug Schidlovkove imao je tesne veze sa Benešom.

Nadaju i se da ste Vi kao i Vaša supruga u vrlo dobrom zdravlju, pozdravljam Vas sa

Heil Hitler !
Vaš
Hans Helm s. r.

MA ARSKI OBAVEŠTAJNI OFICIR — HELM-ov
AGENT

Preko svoga glavnoga saradnika Kurta Koppel-o., Helm je pridobio za saradnju ma arskog obaveštajnog oficira dr Marty-a. O tome je izvestio slede im dokumentom Glavnu upravu bezbednosti Reich-a.

DOKUMENAT BR. 495

13.10.1943

275/43

Štambilj:

Ekspedovano		
15/X	275/43	Paraf: K

1.) Pisati:

Glavnoj upravi bezbednosti Reich-a

— Uprava VI¹⁾ —

— Uprava IV²⁾ —

B e r l i n

Olovkom:

Kurir VI³⁾

STROGO POVERLJIVO

Predmet: Ovdašnji agent »Unger«

Veza : Ovdašnji dopis od 19.8.1943 — Del. Br. 2207/43 —

Pril.: — 1 — za Upravu VI

Ma arski obaveštajni oficir dr Marty pridobijen je za saradnju. On nosi pseudonim »Unger«.

»Unger« je zavrbovan kao ovdašnji agent uz mese nu naknadu od 12.000 kuna.

^{*}) Zagrani na ob. služba.

²⁾ Gestapo.

³⁾ Kurirom Uprave VI RSHA.

U prilogu se nalazi potvrda o prijemu njegove prve mese ne naknade. On je u mesecu septembru predao sedam izveštaja o situaciji i razvoju u Hrvatskoj koji se uglavnom odnose na pojave u vezi sa delatnoš u partizana. Dalje, »Unger« je doveo sa nama u vezu agenta »Baumeister-a« koji je prošlog meseca omogu io razgovor izme u »Tita« i jednog agenta ma arske vlade.

Paraf: H(elm) 15/X
SS-major

2.) *Priklju iti aktima.* He/Str.

DIREKTIVA RSHA ZA VRBOVANJE JEDNOG AGENTA

Uputstvo RSHA, poslato voliciskom atašeu po pitanju ranijeg jugoslavenskog generalnog konzula dr Mišeti a, pokazuje uticaj koji su imale nemačke vlasti na postavljenja u državnom aparatu NDH. Karakterističan je pokušaj da se u enom pridobije za obavješajnu saradnju bivši jugoslovenski diplomata, za koga se verovalo da e zauzeti viši položaj u diplomatskom aparatu NDH. Treba obratiti pažnju i na instrukcije koje je Helm, u margini akta, dao svome saradniku Huebner-u u pogledu predvi enog vrbovanja. Uostalom, vrbovanje je bilo bezuspešno, pošto je Mišeti odbio da stupi u ustašku državnu službu.

DOKUMENAT BR. 496

Olovkom: Li ni predmet 546

Glavna uprava bezbednosti Reich-a
VI E 3¹⁾ Del. Br. 86 018/42

Prilikom odgovora molim navesti
gornju poslovnu oznaku i datum

Berlin SW 68, 11 novembra 1942
Wilhelmstrasse 102

Poverljivo !

Štambilj:

Olovkom:

Hitno

Molim najpre poverljivo ustanoviti adresu

Paraf: H(elm)

3/XII

Prímljeno: Polic. ataše		
26/XI	2406/42	Paraf: K.

Policiskom atašeu kod Nema kog poslanstva u Zagrebu
na ruke SS-majora H e l m - a

Zagreb

¹⁾ Referat E 3 Uprave VI RSHA bio je nadležan za ob. službu prema NDH.

Predmet: Raniji jugoslovenski generalni konzul u Graz-u dr Mišeti

Veza : Tamošnji dopis od 18.9.42 Br. 2406/42 '

Ministarstvo inostranih poslova dopisom od 3.11.42 saopštava slede e:

SS-potporu niku Huebner-u

- 1) Najpre saopštiti poslanstvu odobrenje
- 2) Nakon nekoliko dana stupiti u vezu sa M-em i ukazuju i da e odavde biti preporu ena njegovu rehabilitacija, pokušati opreznim na inom upregnuti ga za naše svrhe.

Molim razgovor svršeno

Paraf: H(elm)
3/XII

»Od nema kog poslanstva u Zagrebu primljen je slede i telegram:

Policiski ataše je 18.9.1942 pod Br. 2406/42 zamolio Glavnu upravu bezbednosti Reich-a —IV¹⁾— da li otuda postoji prigovor da se raniji jugoslovenski generalni konzul u Graz-u dr Mišeti koji je, kao što je poznato, bio zbog sumnje špijunaže zatvoren kod Ustanove državne policije²⁾ u Graz-u, može opet upotrebiti u hrvatskoj državnoj službi. Ovde se pojavilo nekoliko vode ih li nosti i zauzelo se za dr Mišeti a. Izme u ostalih, hrvatski ministar inostranih poslova bi rado pozdravio, ako bi se što pre dalo jasno mišljenje. Molim da se ova mo što pre saopšti odluka Glavne uprave bezbednosti Reich-a.

Bio bih zahvalan ako bi mi se što skorije saopštilo tamošnje mišljenje«.

Kako mi saopštava referent IV E o, kriminalni direktor Schmitz, protiv dalje upotrebe dr Mišeti a ne podižu se nikakvi prigovori. Ipak smatram celishodnim da pokušate dr Mišeti a za-

*¹⁾ Gestapo.

²⁾ Gestapo-a.

dobiti za obaveštajnu saradnju, pri e-
mu bi se eventualno moglo operisati
sa obrazloženjem da protiv dalje upo-
trebe M-a, doduše, ne postoje prigovo-
ri, ali s druge strane, me utim, od nje-
ga treba o ekivati da se u daljoj svojoj
delatnosti mora starati i za nema ke
interese.

Ako Vam bude mogu e uspostaviti oba-
veštajnu vezu sa M-em, molim da me
o tome kratko obavestite.

Po nalogu
Dr. Hammer s. r.
SS-major

Hs.

**POLICISKI ATAŠE PREPORU UJE SVOGA AGENTA
PRETPOSTAVLJENIM USTANOVAMA**

Agent policiskog atašea Mustafa Hasanovi prešao je 1944 u Nema ku. Tom prilikom ga je policiski ataše preporučio svojim pretpostavljenim ustanovama, u Reich-u. Zna ajno je da je preporuka upu ena rukovodiocu jugoisto nog referata Uprave VI RSHA da se Hasanovi eventualno obaveštajno upotrebi.

OKUMENAT BR. 497

11.1.1944

Štambij:

Razvedeno		
12/I	24/44	Paraf: K.

Reichsfuehrer-u SS i Šefu Nema ke policije
Glavna uprava bezbednosti Reich-a — Uprava VI
na ruke SS-majora dr. Hoettl-a
sada Rukovodni otsek SD-a
Be

Poverljivo

Olovkom:
Kurir VI¹)

Predmet: Mustafa Hasanovi , Dubrovnik
Veza : Moj teletip od 11.1.44

Gore imenovani je od 1941 radio za ispostavu Sarajevo kao dostavlja i pouzdanik za bosanska i muslimanska pitanja. Podnošenje izveštaja iz Sarajeva dosada se u suštini oslanjao na njegove informacije.

Mustafa Hasanovi namerava uskoro da ide u Be , kako bi tamo studirao na Jugoisto nom institutu. On se ponudio da i dalje održava svoj odnos sa SD-om i da se u

>) Kurirom Uprave VI RSHA.

ije u stavi na raspolaganje kao savetnik i informator za bosanska i muslimanska pitanja.

Na osnovu dosada ste enih iskustava, odavde se ovakva saradnja u Be u samo može preporu iti.

Gore imenovani je ro en 29.5.1906 u Sarajevu. Njegov otac je poznati bosanski politi ar i vo a autonomista Uzeir Hadži-Hasanovi , koji je umro ujesen prošle godine. Mustafa H. je pose ivao trgova ku školu u Sarajevu i po zimanju je trgovac. Dosada je vodio filijalu u Dubrovniku porodi ne radnje svoga oca (trgovina umetni kim predmetima i antikvitetima). Mustafa H. osim hrvatskog, govori engleski, italijanski, francuski i dovoljno nema ki, a osim toga ponešto turski. Njegova razna putovanja vodila su u Ostmark-u¹), u Reich, u Holandiju, španiju, Severnu Afriku i naro ito u Italiju, Francusku i Englesku. Po svome zimanju kao trgovac umetni kim predmetima dobro poznaje antikvitete, ilime itd. Osim toga Mustafa H. radi i kao slikar.

Gore pomenuti nema važe i hrvatski pasoš, a sada nema ni mogu nosti da ovakav nabavi legalnim putem, jer pripada godištima koja su pod vojnom obavezom.

Stoga je predvi eno, da mu se dozvoli da putuje u Be vojnom ispravom Wehrmacht-a. On e biti upu en da se odmah po svome dolasku prijavi tamošnjem nadleštvu (SS-major dr. Hoettl). Prema predvi anju, putovanje e uslediti za 8—10 dana, tj. krajem ovoga meseca.

Preko svoje trgova ke delatnosti u Dubrovniku upoznao je razne merodavne nema ke li nosti, tako, izme u ostalih, maršala Reich-a²) i pokojnog vo u sporta Reich-a von Tschammer und Osten-a³). Osim toga navodi kao naro itu preporuku Hansa Schwarz van Berg-a iz nedeljnog asopisa »Das Reich«, sa kojim stoji u prijateljskim odnosima, dalje urednika Reindl-a iz asopisa »Die Dame« i engleskog radio-spikera u Berlinu, Douglasa Chandler-a.

Paraf: H(elm) 11/1
SS-major

Olovkom:

- 1) Kartoteci
- 2) Priklju iti aktima.

Olovkom:

Paraf: B(luhm) 11/1

- *) Austrija.
- 2) Goering-a
- 3) Prema originalu.

STARANJE RSHA ZA SVOGA AGENTA

Dr Nikola Marinkovi, Ljotićev predstavnik u Berlinu, bio je agent SS-majora dr Hoettl-a, pripadnika odeljenja za Jugoistok Uprave VI RSHA. Da bi mu u ino uslugu, Hoettl je zatražio da se posredstvom policiskog atašea eventualno ilegalno prebace članovi Marinkovićeve porodice iz NDH u Reich, zbog strahovanja da bi ustaše protiv njih mogle primeniti represalije zbog Marinkovićeve političke rada u Berlinu. Po tom pitanju saradivao je i glavni opunomoćenik RSHA za NDH, Adalbert Kungel.

DOKUMENAT BR. 498

Glavna uprava bezbednosti Reich-a
Teleprinter

Primljeno	Prostor za štambilj prijema	Otpremljen
Cas dan	<i>Olovkom:</i>	as dan
22.00 16	<i>Paraf:</i> H(elm) 17/XI	mesec godina
mesec godina	Ponovno podneti sa 8201')	kome
11 1943		Preko
od		<i>Olovkom:</i>
Preko: <i>Paraf</i>	Del. Br. 2686/43	<i>Himo</i>
		Gospodin
		Schumacher,
		molim
		razgovor
		Svršeno
Teletipa	Telegram —• Radiogram —	<i>Paraf:</i> H(elm)
Br. 779	Teletip — Telefon	26/XI

Glavna uprava bezbednosti Reich-a, Uprava Vi
— Berlin 31 584 16.11.43 — 18,22 : LI

Policiskom atašeu kod Nemačkog poslanstva Zagreb lično SS-majoru Helm-u —

Poverljivo —

) Silva Adalberta Kungel-a, opunomoćenika Uprave VI za NDH.

Predmet : Dr Pavle Marinkovi ,
Anka Marinkovi i k er, Zagreb, Pantov ak 119 —
Veza : Tamošnji teletip Br. 643 od 8.11.43 —
Gornja stvar je dogovorena sa 8201 prilikom mo-
ga poslednjeg bavljenja u Zagrebu.
Još jednom se u nastavku ukratko ponavlja
molba:

Gore imenovani su roditelji ovdašnjeg agenta dr
Marinkovi a koji je berlinski predstavnik pret-
sednika pokreta »Zbor« Ljotića. Zbog sve veće
značajnosti M-a kao srpskog eksponenta u Berlinu,
gore imenovani kao njegovi roditelji navlače na
sebe mržnju ustaša. Pre nego što bi mogao da se
desi neki ispad, trebalo bi ih sa predostrožnosti-
ma dovesti u Reich. Pošto, međutim, treba pret-
postaviti da normalnim putem neće dobiti do-
zvolu za odlazak, trebalo bi preduzeti da se ile-
galno prebace u Reich. Moli se da otuda predu-
zmete potrebno, i što skorije ih sklonite na po-
dručje Reich-a (eventualno sa nemačkim pasošima).
Sve pojedinosti bi se morale dogovoriti di-
rektno sa gore imenovanima, pri čemu bi im tre-
balo saopštiti da je stvar tako dogovorena sa
njihovim sinom u Berlinu. —

Molim za obaveštenja o preduzetom. —

RSHA Uprava VI E 3¹⁾ — 85 — 925-43 pov. —

Po nalogu, potpis: dr Hoettl — SS-major —

¹⁾ E 3 je bio referat Uprave VI RSHA, nadležan za ob. slu-
žbu prema NDH.

**PUTOVANJE VELIKOG MUFTIJE JERUSALIMSKOG
U NDH**

Veliki muftija jerusaliviski, Emin el Huseini, obavio je aprila 1943 političko putovanje u NDH. Svrha ovog putovanja, političke implikacije i bezbednosno-policajska pitanja koja su se u vezi s tim pojavila, vide se iz sledećih pet dokumenata.

DOKUMENAT BR. 499

Komandant policije bezbednosti i SD-a
u Donjoj Štajerskoj, Maribor
Služba veze

Primljen	Prostor za štambilj prijema	Otpremljen
Dan mesec 24. III.	<i>Parafi</i>	Dan mesec
godina čas 1943.		godina čas
od		kome
Preko: <i>Paraf</i>		Preko
		Beleška o zadržavanju
Sl. veze Br. 1735	Telegram — Radiogram — Teletip — Telefon	

Berlin Nue¹⁾ 53558 24. 3. 43. 12.55 — KO —
Policiskom atašeu SS-majoru Helm-u preko
nadležstva Maribor —

(Postupiti kao sa tajnim predmetom Reich-a) —
Veliki muftija e uskoro po zvaničnom pozivu
putovati za Zagreb.

Ovo dakle službeno. Neslužbeno e u nastavku
verovatno udovoljiti molbi SS-generalu Ber-

¹⁾ Nue — Nachrichtenebermittlung, tj. služba veze.

ger-a i po i za Sarajevo, da bi odande sa vi-
enim li nostima propagirao me u Bosancima vr-
bovanje za oružani SS. Ovo uslovljava, obzirom
na prilike u tome delu zemlje, znatno ugrožava-
nje li nosti velikog muftije. SS-general Flex¹⁾
dolazi ovih dana u Berlin. I sa njim e najiscrp-
nije biti raspravljano o obezbe enju velikog mu-
ftije, ukoliko se uopšte ovo putovanje može pre-
poru iti. Molim Vas da me što je mogu e skorije
obavestite o mome mišljenju, naro ito da li i Vi
možete u estvovati u staranju za donekle sigurnu
zaštitu. Sa ovom stvari ima se postupati kao sa
tajnim predmetom Reich-a. —
Glavna uprava bezbednosti Reich-a —• IV²⁾ pot-
pis: Mueller.

-) Pogrešno; treba da bude: Phleps.
-) Centrala Gestapo-a.

OKUMENAT BR. 500

Olovkom:

Tajni predmet Reich-a¹⁾

Poverljivo

Reichsfuehrer-u SS i Šefu Nema ke policije
Glavna uprava bezbednosti Reich-a — Uprava IV —
li no SS-generalu i generallajtnantu policije Mueller-u
B e r l i n

Preko nadleštva Celje²⁾
(Postupiti kao sa tajnim
predmetom Reich-a)

Predmet: Putovanje velikog muftije u Hrvatsku

Veza : Tamošnji dopis od 24. 3. 43. Br. 1255-Ko, Berlin
Br. 53558

Iz razloga bezbednosti može se putovanje velikog muftije iz Zagreba za Sarajevo preporučiti, u slučaju da bude izvršeno avionom. Za putovanje železnicom ili automobilom od Zagreba do Sarajeva ne može se primiti odgovornost, jer je taj pravac još uvek ugrožen i nije isključena mogućnost sabotaze. Obezbeđenje velikog muftije može se ovde preuzeti samo uslovno, pošto je broj snaga kojima se raspolaže premalen (6 muških lica). Nadležstvo bi se moglo uključiti u mere obezbeđenja samo savetodavno ili rukovodno.

Bilo bi celishodno da obezbeđenje velikog muftije u Sarajevu preuzme 718. divizija, koja se nalazi u Sarajevu i obezbeđuje drum Sarajevo—Mostar do Jablanice. SS-divizija »Prinz Eugen« nalazi se na prostoru zapadno od Mostara i mogla bi tek u 2. redu da dođe u obzir za obezbeđenje velikog muftije.

Putovanja velikog muftije izvan Sarajeva nisu preporučljiva, jer je bosansko područje tek od prekratkog vremena vojnički pročišćeno i nema mogućnosti da se garantuje bezbednost.

¹⁾ Precrtano olovkom.

²⁾ Preko komandanta Sipo i SD u Južnoj Štajerskoj. Karakteristično je da se ova prepiska vodi putevima u koje poslanik Kasche nema uvida.

Eventualno bi trebalo promisliti da li bi se angažovale za zaštitne mere nemačke policijske formacije pod komandom gSS-generalata Kammerhofer-a, koje pristižu ovamo, a koje bi se mogle kao prethodnica transportovati železnicom u Sarajevo, te bi u sporazumu sa ispostavom policijskog atašea mogle pripremiti odgovarajuće mere obezbeđenja.

U politici kom pogledu treba oceniti, da li putovanje velikog muftije u Sarajevo dati muslimanima veliki potstrek i da li ih u tvrstiti u njihovim autonomističkim težnjama, što je sigurno izuzetno poteškoće i ciljevima hrvatskog državnog rukovodstva.

Treba još uzeti u obzir i koliko bi putovanje velikog muftije u Sarajevo moglo da utiče negativno na italijanske interese, naročito ako veliki muftija bude meštaren u Bošnjacima¹⁾ propagirao vrbovanje za oružani SS.

Prema teletipu Br. 55039 od 25. 3. 43, koji je u međuvremenu stigao ovamo, izgleda da je već utvrđeno putovanje velikog muftije za Sarajevo.

Molim za hitno uputstvo, da li treba zbog mera obezbeđenja da stupim u vezu sa 718 divizijom u Sarajevu ili sa SS-generalom Kammerhofer-om²⁾ u Zagrebu

Ovde se nalazi odgovor.

Paraf: Helm) 27/111

¹⁾ U originalu: Bosniaken.

²⁾ Opunomoćeni Reichsfuehrer-a SS za Hrvatsku, ustvari viši vođa SS i policije u NDH.

OKUMENAT BR. 501

Komandant Sipo i SD-a u Donjoj Štajerskoj,
Maribor na Dravi
Služba veze

Primljen	Prostor za štambilj prijema	Otpremljen
Dan 25. III.	<i>Olovkom:</i>	Dan 25. III.
godina 1943. čas 18.20	<i>Tajni predmet Reich-a</i>	godina 1943. čas 18.20
od Berlin	Smesta 26/3 uz potvrdu SS-majoru Helm-u	kome
po: Woe	Srdačne pozdrave Dr Jupp Vogt ¹⁾ s. r.	po
Sl. veze Br. 1771	Telegram — Radiogram — Teletip — Telefon	Beleška o zadržavanju

Berlin Nue 55039 1 25. 3. 43. 18.00 — KO —
Policiskom atašeju SS-majoru Helm-u u Za-
grebu. Preko nadleštva Maribor.

S pozivom na moj teletip od 24. 3. kao dopunu sa-
opštavam sledeće: Veliki muftija će tamo otpu-
tovati avionom već u ponedeljak 29 ili utorak 30.
3. 43. U njegovoj pratnji nalaze se pripadnici Ru-
kovodne uprave SS-a (SS-major Schulte). Još
ranije će biti upućen za Zagreb SS-kapetan
Hermann iz Rukovodnog oteka SD-a Be sa
nalogom da sa Vama stupi u vezu u po-
gledu vremena dolaska i odlaska za S²⁾. Sa SS-
majorom Schulte-om sam se dogovorio da po mo-
gu nosti zadrži nekoliko slobodnih mesta u apa-
ratu, tako da bi u datom sluaju nekoliko Vaših
i ljudi moglo sa njim odleteti za S. za zaštitu ve-

*) Komandant Sipo i SD-a u Mariboru, preko koga je vr-
šena ova prepiska.

²⁾ Sarajevo.

likog muftije. Molim Vas da se angažujete, da prema raspoloživim snagama i kolikogod je to u ljudskoj moći, bude učinjeno sve, kako bi bila zagarantovana zaštita velikog muftije. Odlučno sam se suprotstavio planu, da se zadržavanje u S. produži na oko 8—14 dana, jer bi se pod tim okolnostima mogla, ukoliko bi to uopšte bilo moguće, samo teško spremiti akcija neke terorističke grupe, rukovodene iz Engleske. Stoga Vas molim, da ovaj zadatak resite naročito temeljno. Sa ovom stvari ima se postupiti kao sa »tajnim predmetom Reich-a«.

RSHA — IV — potpis: Mueller.

OKUMENAT BR. 502

Tajna državna policija — Ustanova državne policije Graz
Služba veze

Primljen	Prostor za štambilj prijema	Otpravljen
Dan mesec 3. 4.		Dan mesec
godina čas 1943. 16.05		godina čas
Od: Peter, krim. sekr.		Od
Preko: Držav. polic. ¹⁾ Celje		Preko
		Beleška o zadržavanju
Sl. veze Br. 822	Telegram — Radiogram — Teletip — Telefon	

DR. DR. Berlin Nue 61 329 3. 4. 43. 16.00 — FR —
Policiskom atašeu SS-majoru Helm-u —
Zagreb preko Celja —

P o v e r l j i v o — Hitno odmah podneti —

Predmet: Planirano putovanje —

Veza: Tamošnji teletip od 27. 3. 43. Br. 273 —

»Deutsche Allgemeine Zeitung« objavila je 3. 4. 43 sopstveni izveštaj iz Zagreba od 2. 4. 43 pod potpisom AC o putovanju. U poslednjoj re enici izveštaja stoji: »V. m.²⁾ e u više nevnom putovanju obi i muslimanska naselja u Bosni«. Ovim izveštajem probijena je konspirativnost. Uputiti referenta za štampu Nema kog poslanstva i pretstavnika DAZ-a³⁾ na dužnost nema ke štampe, da ne doprinose i dalje ugrožavanju i da ne potvruju nešto kao ta no, što je možda upola poznato.

*) Ispostava Gestapo-a u sastavu Komandanta Sipo i SD-a za Južnu Štajersku.

²⁾ Veliki muftija.

³⁾ „Deutsche Allgemeine Zeitung“.

Kod sprovo enja daljih mera obezbe ivanja, molim da se vodi ra una o ovome izveštaju i pristupi izmeni programa (kamuflačni program promena pravaca putovanja itd.). —

Glavna uprava bezbednosti Reich-a IV A 4 a — 225/43 pov. taj. pr. Reich-a (375/43)

U zameni, potpis: Mueller SS-general i general-lajtnant policije

BQ 1 RR. F. Berlin Nue 61 329 3. 4. 43. 16.05 (Zagreb) odnosno Celje

OKUMENAT BR. 503

Zagreb, 10 aprila 1943

Teletip

Glavnoj upravi bezbednosti Reich-a — Uprava IV —
na ruke SS-generalu Mueller-u

B e r l i n

Predmet: Poznato putovanje.

V. m.¹⁾ je 10. 4. 43. u 12 h 30 stigao avionom iz Sarajeva u Zagreb. Propagandno putovanje u Hrvatskoj time je završeno. Posebni su gradovi Zagreb, Banja Luka i Sarajevo. U Banjoj Luci i Sarajevu v. m. se sastao sa svima vodećim muslimanima u Hrvatskoj. Njegova delatnost bila je izvanredno obimna i sastojala se u svakodnevnim dugim osnovnim konferencijama i posebnju vodećih muslimana koji su ga pozivali u goste. Njegovo putovanje u Hrvatskoj izgleda da je u svakom pogledu ispunilo svoj cilj. Dosada se prijavilo za muslimansku diviziju preko 6000 dobrovoljaca. Vodeći muslimani su izjavili da žele autonomiju Bosne i nadaju se da su se formiranjem muslimanske divizije znatno približili ovome cilju. Verovatno je, da će se formiranjem divizije znatno zaoštriti suprotnosti između muslimana i Hrvata. Sa hrvatske strane nastoji, da se u diviziju mogu primati Hrvati. Putovanje je jasno pokazalo, da je celokupno stanovništvo Bosne privrženo Fuehrer-u i da u svakom pogledu odbija Italiju, Hrvatsku i Srbiju. Vrlo često se uložilo, kako vodeći muslimani kažu, neka Nemačka ponovno uspostavi stanje koje je postojalo pod Austro-Ugarskom. Nikakvi incidenti se nisu desili.

Potpis: Helm *Paraf:*
SS-major H(elm) 10/IV

!) Veliki muftija.

**PREKIDANJE SARADNJE SA AGENTOM ZBOG
NJEVOG RAZMETLJIVOG DRŽANJA**

*Agent Einsatzkommande Sipo i SD-a Sarajevo,
Herbert Popper, o kome je re u slede em aktu EK
Sarajevo bio je kasnije uhapšen. Karakteristi no je
o emu se sve vodilo ra una kod agenata.*

DOKUMENAT BR. 504

» Zapovednik Sarajevo, 11.IX.1942
policije bezbednosti i SD-a Olovkom:
Einsatzkommanda Sarajevo¹) 15/9 Paraf: H(uebner)
7 484/42 Molim predmet

Mastilom:
ponovno podneti 30.9.

Policiskom atašeu kod Nema kog poslanstva
Zagreb

Predmet: Herbert Popper
Veza: Tamošnji dopis od 27.VIII.42 Br. 2105/42

Herbert Popper bio je u vremenu od 20 aprila do kraja maja 1941 kod ovoga nadleštva namešten kao tuma . On je u tome svojstvu u estvovao u hapšenju patrijarha G a v r i l a . Nije ta no da je Popper radio po nalogu Gestapo-a u Gr koj. Popper zbog svoga razmetljivog držanja, iako ina e u nacionalnom pogledu bešprekoran, nije više pozivan na dalju saradnju. Naknadno je, zatim, ustanovljeno da i njegovo poreklo nije u redu. Njegova majka je Jevrejka. Njegov otac je ugledni trgovac u Sarajevu. On ovde zastupa interese nema ke firme „Tiller" iz Be a.

Olovkom: Komandant
Einsatzkommande Sarajevo
Dr Heinrich s. r.
Svršeno 23/9 SS-major

Einsatzkommanda Sipo i SD-a Sarajevo bila je, u to vreme, podre ena Zapovedniku Sipo i SD-a Beograd.

**ODNOSI IZME U POLICISKOG ATAŠEA I
PRETSTAVNIKA REICHSFUEHRER-a SS U NDH**

Kada je u NDH 1943 postavljen posebni predstavnik Reichsfuehrer-a SS, Heinricha Himmler-a, iskrslo je pitanje odnosa izme u njega i policiskog atašea pri nema kom posanstvu u Zagrebu. Vrše i, ustvari, dužnost višeg vođe SS i policije, predstavnik Reichsfuehrer-a SS tražio je da mu policiski ataše bude podređen. Na ovo je šef RSHA izdao pismeno objašnjenje u kome precizira ulogu i dužnosti policiskog atašea i njegove odnose prema predstavniku Reichsfuehrer-a SS.

DOKUMENAT BR. 505

Mastilom: Kr =

Olovkom: Opunomoćenik

RF SS¹⁾

Prikljuiti aktima 27/V

Paraf: H(elm) 27/V

Paraf: H(uebner)

Att—Gr.²⁾ Del. Br. 4865/43

14 maja 1943.

Opunomoćeniku Reichsfuehrer-a SS u Hrvatskoj
SS-generalu Kammehofer-u

Zagreb

Štambilj:

Priljeno: Polic. at.		
27/V	1470/43	Paraf: K.

Dragi Kammehofer!

Policiski ataše u Zagrebu saopštava mi, da si ga obavestio o rasformiranju nadleštva policiskog atašea kod Nema kog poslanstva u Zagrebu, koje si planirao za 1 juni 1943.

¹⁾ RF SS — Reichsfuehrer SS, tj. Himmler.

²⁾ Attache-gruppe, tj. grupa atašea, osek RSHA koji je obrađivao sve stvari u vezi sa policiskim atašeima.

Ne mogu se složiti sa regulisanjem odnosa policiskog atašea prema Tebi i Tvome nadležstvu u tome obliku iz slede ih razloga :

- 1.) Ustanova policiskog atašea predstavlja jednu sa Ministarstvom inostranih poslova, po sporazumu Ministra inostranih poslova Reich-a i Reichsfuehrer-a iSS, stvorenu i utvrđenu instituciju.
- 2.) Delatnost Tvoje jedinice u Hrvatskoj je po vrsti zadatka ograničena rokom, dok je rad policiskog atašea naprotiv uređen da bude trajan. Potpuno rasformiranje nadležstva policiskog atašea, a naročito predaja akata, izgleda otuda neizbežnim. Zbog toga smatram korisnim da pouzdanici, o kojima se stara policiski ataše, ostanu i dalje na radu kod njegovog nadležstva.
- 3.) Rasformiranje nadležstva policiskog atašea imalo bi, prirodno, i spoljnopolitičke posledice i moralo bi kod hrvatske vlade izazvati utisak, kao da se (bar od strane SS-a) nema ke policije) sprema ograničavanje suverenih prava hrvatske države.
- 4.) Ja bih — ako bi nadležstvo policiskog atašea bilo rasformirano — bio po završetku Tvoga zadatka u Hrvatskoj prinuđen, da ponovno povedem pregovore sa Ministarstvom inostranih poslova i hrvatskom vladom, radi ponovnog oživljavanja institucije policiskog atašea u Zagrebu. Ovakvi pregovori su, prema iskustvu, izvanredno teški i dugotrajni.
- 5.) Kao što atašei rodova oružja kod Nemačkog poslanstva u Zagrebu ne gube od svojih zadataka i funkcija dejstvom jedinica Wehrmacht-a, tako isto ne može postati izlišnim ni policiski ataše usled specijalnog dejstva snaga SS-a i policije.

Meni je naravno jasno (a to sam Ti rekao i prilikom Tvoga poslednjeg bavljenja u Berlinu), da službeni odnos policiskog atašea i njemu pridodatih ljudi, prema Tvome nadležstvu mora biti regulisan. Predlažem da policiski ataše, zadržavaju i svoj službeni položaj, stupi u okviru nemačke misije u Tvoj štab i da Ti, sa svojim iskustvima u pogledu političkih prilika i ličnosti i svih hrvatskih vladinih ustanova, stoji stalno na raspolaganju. Policiski ataše i njegova na-

dleštva imaju izvršavati uputstva koja im budeš davao, ukoliko se ne kose sa uputstvima Glavne uprave bezbednosti Reich-a. Personalno i materijalno, policiski ataše i saradnici, koje mu je dodelila Glavna uprava bezbednosti Reich-a, ostaju podre- eni Glavnoj upravi bezbednosti Reich-a.

U zadatke policiskog atašea spada stalno podnošenje izve- štaja, koje je dogovoreno sa Ministarstvom inostranih poslova i šefovima nema kih misija, a koga se ne mogu lišiti ve i stoga, što bi Ministarstvo inostranih poslova prilikom izo- stajanja izveštaja policiskog atašea moglo ste i utisak, da policiski ataše više ne obavlja poslove (iji su rezultat ovi izveštaji) koje je dosada vršio. Stoga moram insistirati na tome, da podnošenje izveštaja te e i dalje u dosadašnjoj formi, ali sam, me utim, uputio SS-majora Helm-a da Te obaveštava o izveštajima koje podnosi Glavnoj upravi bez- bednosti Reich-a. Policiski ataše e Ti u svako doba stavljati na raspolaganje svoja akta radi uvida.

- 2.) Šefu Einsatzgruppe kod Heil Hitler!
Opunomo enika RF SS-a¹⁾ u Potpis: dr Kaltenbrunner
Hrvatskoj s molbom na znanje SS-general
- 3.) Policiskom atašeu u Zagrebu
s molbom na znanje
- 4.) Šefu Uprave IV²⁾ s molbom na znanje Ka~

¹⁾ Einsatzgruppe Sipo i SD-a za NDH.
²⁾ Gestapo-a.

DNEVNI RAPORT EINSATZGRUPPE SIPO I SD-a
U NDH

Obaveštenja, koja je dobijao neposredno ili preko svojih podređenih Einsatzkomandi, u Osijeku, Sarajevu, Banjoj Luci, Splitu i Zagrebu, šef Einsatzgruppe Sipo i SD-a u NDH sažimao je u dnevnim izveštajima odnosno takozvanim raportima koje je kao poverljiv dokument podnosio zainteresovanim ustanovama. Iz ovoga raporta se vidi da se celokupna delatnost aparata Sipo i SD-a koncentrisala isključivo na borbu protiv NOP-a. Raport ilustruje tako e živu delatnost snaga NOV i POJ na celoj teritoriji NDH.

DOKUMENAT BR. 506

Olovkom: I C / III IV la
Parafi: Hei(ntschel) Sa(ttler)
Einsatzgruppe 5/6
policije bezbednosti i SD-a Mesto štaba, 6.5.19*14
Hrvatska Olovkom: I C¹)
Delov. Br.: IV— 756/43 pov. 23.V.1944
Paraf: Mue(ller)
Poverljivo 24/V
Olovkom: Strana 1
Štambilj:

Olovkom:
92 b.

Zapovednik policije bezbednosti i SD-a u Beogradu		
Dan prijema: 3.VI.1944		
Del. Br.: 909/44 pov.		
Odeljenje:	Referat	Referent
III	IV	

Paraf

Paraf

Paraf

D n e v n i r a p o r t

Br\T 47

Zapovedniku policije bezbednosti i SD-a
B e o g r a d

) I c — oficir, tj. obaveštajni oficir, u štabu Višeg vođe SS i policije u Beogradu bio je pripadnik nadležstva BdS-a Beograd, SS-poručnik Mueller, inače i oficir za vezu BdS-a sa vojnim okupacionim vlastima (VB II).

S e / III / 10/10/44

O.U., den . 3. VI. 1944

23. 6. 1944

Geheim

Seite: 1

92 a.

Der Befehlshaber der Sicherheitspolizei u. des SD in Belgrad		
Eh. - 3. VI. 1944		
B. Nr. 909/44		
Abtlg.	Referat	Sachbearb.
IV	16	F

Tagesreport

Nr.: 49

1) Krawall g. 4.
2) 4 z. 9.
R. 12

Dem
Befehlshaber der Sicherheitspolizei und des SD
Belgrad

Naslovna strana izveštaja

A. Allgemeines:

In Dubrovnik wurden alle Schulen wegen der feindlichen Luftangriffe geschlossen. Nach einem in der Bevölkerung kursierenden Gerücht sollen die Schulschließungen mit der bevorstehenden Invasion zusammenhängen.

Über die Einführung einer neuen Banditen-Kopfbedeckung, der sogenannten Titomütze, wurde nachstehender Bandenbefehl erfaßt:

" Stabsquartier III. Batl. Stoß-Brigade Brüder Radic.

N.O.V. Jugoslawien, den 11.4.1944.

Kommando I., II., III. Truppe u. schwere Abteilung.

In Verbindung mit der Anordnung des Stabsquartiers XXXII. Div.

Nr. 151 v. 8.4.1944 und Stabsquartier Stoß-Brig. Brüder Radic v.

10.4.1944 wird folgendes bestimmt:

Auf Befehl des Hauptquartiers Kroatien ist dafür zu sorgen, daß in allen Kompanien und Stabsquartieren die " Titovka"-Mütze getragen wird.

Es ist bei jeder Gelegenheit in Schreiben, Zeitungen und Flugzetteln die "Titovka" zu propagieren.

Man muß veröffentlicht und bekannt geben, daß alle Kämpfer in kürzester Zeit stufenartig die alten Mützen in "Titovka-Mützen umtauschen. Die Intendanten müssen beobachten, daß die Schneider die "Titovka" und nicht die "Sajkacs" Mütze herstellen.

Bei den Versammlungen muß man den Kämpfern propagandistisch die Neueinführung der "Titovka" bekannt geben.

T.d.F. - F.d.V.

Polit.Komm.

Kommandant.

E. Bandenwesen.

I. Einsatzkommando Esseg (Polizeigebiet I)

1.) Allgemeines Organisation und Bewegung der Banden.

a) Nach einer VM-Meldung soll die Pozegaer Abteilung etwa 175 Mann stark sein und außer Gewehren über ein LMG, 1 Panzerbüchse und 1 MW verfügen.

Das 1. Batl. dieser Abt. soll sich in Orlejava und das 2. Batl. in Svrrace - 16 und 10 nw Pozega - befinden.

b) Nach einer VM-Meldung soll sich die 26. Div., zu der die XVII., XXI. und XXV. Brig. gehören und die zum Teil zum

A. *Opšte:*

U Dubrovniku su zatvorene sve škole zbog neprijateljskih vazdušnih napada. Prema vesti koja kruži me u stanovništvom, zatvaranje škola se dovodi u vezu sa pretstojećom invazijom.

Uhvaćena je sledeća banditska zapovest o uvođenju nove kape, takozvane »titovke« :

»Štab III bataljona Udarne brigade »Braće Radi« NOV Jugoslavije, 11.4.1944.

Komandi I, II, III odreda i Odeljenju teških oružja.

U vezi sa naredbom Štaba XXXII divizije Br. 151 od 8.4.1944 i Štaba udarne brigade »Braće Radi« od 10.4.1944 određuje se sledeće :

Po zapovesti Glavnog štaba Hrvatske, starati se da sve jedinice i štabovi nose »titovku«.

Svakom prilikom pismeno, u novinama i listovima propagirati »titovku«.

Mora se objaviti i saopštiti, da svi borci u najkraćem vremenu zamene stare kape sa »titovkama«. Intendanti će voditi računa da kroja i izrađuju »titovke« a ne »šajkače«.

Prilikom mitinga moraju se borci putem propagande upoznati sa uvođenjem »titovke«.

S. F. — S. N. !

Polit, komesar

Komandan;:«

E. *Banditizam :*

I. Einsatzkommando Osijek (Policiska područje I¹)

1.) *Opšta organizacija i kretanje bandi:*

- a) Prema jednom agentskom izveštaju, Požeški odred je navodno jak oko 175 ljudi i osim puškara raspolaže sa 1 lakim mitraljezom, 1 protivtenkovskom puškom i 1 minobacačem.

1 bataljon ovog odreda nalazi se navodno u Orpljavi, a 2 bataljon u Svrzama — 16 i 10 km severozapadno od Požege.

Aparat Opunomoćenika RFSS bio je, na teritoriji NDH, podeljen na policiska područja, gde se teritorija poklapala sa onom Einsatzkommandi Sipo i SD-a.

- b) Prema jednom agentskom izveštaju, 26 divizija kojoj pripadaju XVII, XXI i XXV brigada i koja je delom bila angažovana za zaštitu Štaba VI korpusa koji se nalazio u Zve evu, povukla se u zapadnom pravcu.
- c) Prema agentskom izveštaju, 12 divizija koja se sastoji od XVII, XXI i XXV brigade, uklonila se sa prostora Vo in u isto nom pravcu.

2.) *Pojedina ne akcije bandi:*

- a) Banditi su u poslednje vreme poja ano vršili prisilno regrutovanje. Navodno je na jednom zasedanju donet zaklju ak, da se odmah mobilišu godišta 1900—1926, bez obzira da li se radi o Srbima, Hrvatima ili Nemcima. Tako je u poslednje vreme prisilno regrutovano oko 70 ljudi u Ostrovu — 5 km severno od Vinkovaca — i 22 oveka u Starim Banovcima — 17 km severoisto no od Indije.
- b) Na dan 25.4.44, partizani su ubili nekog muškarca na putu izme u Bapske—Novaka i Šida.
- c) Na dan 27.4. plja kalo je oko 7 bandita obu enih u vatrogasne uniforme u Vel. Kapanici — 15 km južno od akova.
- d) U podnevnim asovima 2.5. naleteo je na minu voz izme u La arka i Hrv. Mitrovice¹⁾ (Zemun—Vinkovci). Lokomotiva i 2 vagona iskoili su iz koloseka.
- e) Na dan 3.5. prekinuta je železni ka pruga izme u Plati eva i Klenka (Ruma—Šabac), pošto su odnesene tra nice, nekoliko telefonskih stubova je prestrugano i telefonski vodovi su prese eni.

3. *Akcije protiv bandi:*

Na dan 2.5.44 izvršilo je, bez sopstvenih gubitaka, jedno odeljenje Sipo i SD-a Osijek uz pomo jedne pionirske ete akciju na banditska intendantska slagališta, postavljena duž pruge uzanog koloseka

Sremska Mitrovica.

za Drenovac. Razorena su pekarska postrojenja sa zalihama brašna, jedna bolnica i jedna klanica.

II. Einsatzkommando Sarajevo (Policisko podru je II)

1.) *Opšte, organizacija i "kretanje bandi:*

Prema jednom agentskom izveštaju banditi su se prikupili na prostoru Kreševa u ja ini od oko 500 ljudi.

2.) *Pojedina ne akcije bandi:*

Na dan 2.5. naleteo je voz na železni koj pruži Doboj—Brod na minu. Lokomotiva i 2 vagona su se prevrnuli.

III. Einsatzkommando Banja Luka (Policisko podru je III)

1.) *Opšte, organizacija i kretanje bandi:*

a) Prema jednom agentskom izveštaju, 14 brigada i Banjalu ki odred zadržavaju se u **Zivinicama** — 28 km jugoisto no od Banje Luke.

b) Prema jednom agentskom izveštaju nalazi se u šumi kod Petrovog Polja — 22 km severozapadno od Jajca — jedna banditska bolnica.

c) Prema jednom drugom agentskom izveštaju, delovi I (Proleterske), III (Krajiške) i V (Kozara ke) brigade zadržavaju se na prostoru Mrkonji -Grad i Jajce.

d) Prema jednom izveštaju Wehrmacht-a prebacile su se jake banditske snage preko Vrbasa u pravcu Dalmacije.

e) Prema jednom agentskom izveštaju, od 26.4. prikupljaju se ja e banditske jedinice kod Podgradaca — 18 km jugozapadno od Bosan. Gradiške. Navodno je planiran ponovni napad preko Bereka — 11 km južno od Bosan. Gradiške — na Bosan. Gradišku.

f) Prema iskazu jednog zarobljenika prebacili su se delovi 39 divizije sa podru ja Omarske na podru je Mrkonji -Grada — 26 km severozapadno i 38 km jugozapadno od Banje Luke.

- g) Prema jednom agentskom izveštaju nalazi se u Medenom Polju — 7 km zapadno od Bosan. Petrovca — jedan banditski aerodrom, na kome se spuštaju savezni ki avioni. Aerodrom obezbeuju 3 protivavionska topa.
- h) Prema jednom izveštaju Ast-a¹), delovi Prnjavorskog odreda nalaze se u Boškovi ima — 18 km jugoistočno od Banje Luke.
- i) Prema jednom daljem agentskom izveštaju, I (Hrvatska) brigada u jani od oko 450 ljudi zadržava se na prostoru Ribnik — 37 km zapadno-severozapadno od Jajca.
- j) Prema iskazu jednog zarobljenika nalazi se u Pokupskoj — 22 km zapadno-severozapadno od Petrinje — ispod kapele Sv. Trojstva jedna velika skela.
- k) Prema jednom agentskom izveštaju, I brigada (7 divizije) zadržava se na prostoru Jošavice — 14 km severoistočno od Petrinje.
- l) Prema jednom drugom agentskom izveštaju nalazi se III brigada na prostoru Drežnika a IV brigada na prostoru Ra i a — 21 km severozapadno i 14 km severoistočno od Bihaća.

2.) *Pojedina ne akcije bandi:*

- a) Prema jednom izveštaju policije poretka, banditi su vršili prisilno regrutovanje u Petosavcima — 24 km severoistočno od Banje Luke.
- b) U noćima 4.5. dignuta je u vazduh na 2 mesta pruga izmeću Dobrijina i Ravnice (Sunja—Bosan. Novi).
- c) Na dan 5.5. naleteo je voz na minu kod Ravnice (Sunja—Bosan. Novi). 11 vagona je iskočilo sa koloseka.

IV. Einsatzkommando Split (Policisko područje IV)

2.) *Pojedina ne akcije bandi :*

Prema jednom neproverenom hrvatskom izveštaju odbijen je 3.5. napad bandita na Sv. Petar i Kapelu — 1 i 2 km zapadno od Ogulina.

M Nadleštva Abwehr-a.

3.) *Akcije protiv bandi :*

Na dan 29.4. izvršila je Einsatzkommando Sipo i SD-a Split zajedno sa hrvatskom policijom akciju protiv komunista. Uhapšeno je 125 lica.

V. Einsatzkommando Zagreb (Policisko podru je V)

1.) *Opšte, organizacija i kretanje bandi:*

a) Povodom 1 maja banditi su u Orovcu — 11 km jugoisto no od Bjelovara okitili više ku a sa sovjetskim zastavama.

Dalje, istaknuti su slede i plakati:

»Živelo antifašisti ko ve e narodnog oslobo enja Jugoslavije, prvi i pravi narodni parlamenat« i »Ziveo 1 Maj, veliki dan narodnog oslobo enja^.

b) Prema agentskom izveštaju kretala se 30.4. jedna banditska grupa u ja ini od oko 800 ljudi kroz Sv. Jelenu u pravcu Apatovca — 7 i 14 km severno od Križevaca. Banditi su sobom vodili ranjenike na 50 kola, a osim toga i 30 zarobljenika (ustaša).

c) Prema jednom agentskom izveštaju kretala se 30.4. jedna banditska grupa u ja ini od oko 700—800 ljudi kroz Sv. Petar vrstec u pravcu M. Sesevete —10 km isto no-jugoisto no i 9 km isto no-severoisto no od Križevaca.

d) Prema jednom neproverenom hrvatskom izveštaju, XXVI (eška) brigada zadržava se u Vel. i Maloj Trnovitici — 22 i 25 km jugoisto no od Bjelovara.

e) Prema iskazu jednog zarobljenika-bandita, slede e banditske jedinice se sastoje :

»Zagorski odred« : od 4 bataljona, oko 400 ljudi i oko 150 partizanki. Naoružanje: 2 laka baca a i 8 lakih mitraljeza.

»Brigada Bra e Radi a«: od 4 bataljona, oko 600 ljudi, 8 lakih mitraljeza, 2 teška baca a i 4 laka minobaca a.

»Brigada Matije Gupca«: od 4 bataljona, 1 topa, 3 teška minobaca a i 3 teška mitraljeza.

»Moslavačka brigada«: od oko 600 ljudi, 3 haubice, 3 teška bacača, 4 laka bacača i 6 teških mitraljeza.

- f) Prema jednom agentskom izveštaju prebacila se XIV (Zagrebačka) brigada u jačini od oko 600 ljudi sa prostora Varaždinski Breg — 9 km jugo-jugoistočno od Varaždina — na poru je Zajezde — 12 km jugoistočno od Zlatara.
 - g) Prema jednom agentskom izveštaju, na području Ravne Gore — 17 km severoistočno od Krapine — zadržava se III (Bosanski) korpus sa 4 bosanske brigade.
 - h) Prema jednom agentskom izveštaju, XVII (Slavonska) brigada u jačini od oko 1500 ljudi nalazi se na području Budinšćina—Hum—Makcišće — 10 km severoistočno, 16 km istočno-severoistočno i 17 km severoistočno od Zlatara.
 - i) Prema jednom daljem agentskom izveštaju, »Zagrebački odred« u jačini od oko 350—400 ljudi zadržava se na području Planina—Žitimir—Beloslovec—Glavnica — 18 km južno, 11 km jugoistočno, 12 km jugoistočno i 18 km jugo-jugoistočno od Zlatara.
 - j) Prema jednom agentskom izveštaju, I (Moslavačka) brigada u jačini od oko 500 ljudi i II (Moslavačka) brigada u jačini od oko 250 ljudi nalazi se na prostoru Sv. Ivan Zelina.
- 2.) *Pojedinačne akcije bandi* :
- a) Na dan 23.4.44 oko 50 bandita otelo je iz strugare u Dedinu — 9 km severno od Križevaca — horizontalni gater.
 - b) Na dan 30.4.44 oko 130 bandita odvelo je 13 seljaka iz Grubišnog Polja. Dalje su sa sobom odveli više konja i kola, navodno za obradu polja.
 - c) Prema jednom neproverenom hrvatskom izveštaju odbijen je 30.4. napad bandita na uporište Sv. Ivan Žabno. Sopstveni gubici: 3 mrtva, 3 ranjena. Banditi su pri tome izgubili 3 mrtva.

- d) Na dan 1.5.44 razorena je železnička pruga između Rovišća i Sv. Ivana Zabrnog (Bjelovar—Križevci) na dužini od oko 150 m. Pronađene su 2 mine i iste su demontirane.
- e) U noćima 4.5. dignute su na železničkim stanicama Pušća i Bistra (Zagreb—Zabok) u vazduhu sve skretnice.
- f) U noćima 4.5. dignuta je na više mesta u vazduhu železnička pruga između Zdenice i Horvata (Zagreb—Karlovac).
- g) Na dan 4.5. skinut je kolosek između Poljana i Kukunjevca (Banova Jaruga—Lipik) na ukupnoj dužini od 700 m, a pragovi su najvećim delom prestrugani.
- h) Na dan 4.5. naleteo je između Leskovca i Horvata (Zagreb—Karlovac) voz na minu. 2 udarna vagona (za izazivanje eksplozije) i lokomotiva iskočila ili su sa koloseka.

U konceptu potpisao
Hermann
SS-potpukovnik

Okrugli poverljiv:
Zapovednik policije
bezbednosti i SD-a

208

Žahtovao:
Hupp s. r.
SS-podoficir

2) Odnosi prema vlastima NDH

**NEMA KA OBAVEŠTAJNA SLUŽBA SE UPLICE
U PERSONALNA PITANJA UPRAVNOG APARATA
NDH**

Abwehr-ov zahtev da se ukloni sreski na elnik u Križevcima, zbog sumnje da sara uje sa partizanima, karakteristi an je za ulogu policiskoga atašea. Abwehr, o igledno, o ekuje da policiski ataše može izdejstvovati, neposredno ili preko nema kog poslanika, smenjivanje nepoželjnog funkcionera NDH.

DOKUMENAT BR. 507

Olovkom: Li ni predmet

Štambilj:

Nadleštvo Abwehr-a Hrvatska
u Zagrebu

Poverljivo!

Del. Br. 1479/43 Pov. III C¹)

Zagreb, 6.3.43

Štambilj:

Primljeno		
8/III	759/43	Paraf: W.

Predmet: G o t t h a r d i, sreski na elnik

i) Referat, nadležan za kontraob. delatnost na civilnom sektoru.

(sreski pretstojnik) u Križev-
cima, izveštaji informatora o nje-
govim simpatijama za komuniste i
partizane.

Prilog : — 1 —

Policiskom atašeu nema kog poslanstva u Zagrebu
li no SS-majoru J. H e l m - u
Z a g r e b
Dežmanov prolaz 10

Nadleštvo dostavlja, kao prilog, izveštaj o prijavama
informatora o propartizanskoj i prokomunisti koj delatnosii
sreskog na elnika u Križevcima, Gotthardi-a, s mol-
bom na znanje.

Obzirom na partizansku delatnost duž železni ke pruge
Križevci — Koprivnica, koja je u poslednje vreme oja ala,
bilo bi dobro da se Gotthardi udalji sa svog položaja sreskog
na elnika i da se pieko hrvatskih vlasti pokrene istraga.

Olovkom:
molim razgovor — obavljeno.
Paraf: H(elm) 9/III.

U zameni
Gebhard s. r.

Mastilom:

Or. Ponovo podneti 15.5.
U predmet komun.
Upotpuniti karton u kartoteci
Li ni predmet u arhivu

ŽALBE PROTIV POSTUPAKA NEMACKOG
POLICISKOG APARATA U NDH

Nema ki poslanik u Zagrebu, Siegfried Kasche, sastavio je slede u zabelešku o svome razgovoru sa izvesnim ustaškim funkcionerima, iz koje se vide žalbe ustaša protiv postupaka nema kih SS-ovsko-policiskih vlasti u NDH.

DOKUMENAT BR. 508

Poslanik Zagreb, 23 novembra 1943
Olovkom:
G-ca Stransky *P o v e r l j i v o*
molim kopije, zatim D.
Paraf: H(elm) 1/XII.

Z a b e l e š k a

Predmet: Razgovor sa ministrima dr Lorkovi em i Vran i em, profesorom Ruždi em i njegovim bratom dr Ruždi em iz Travnika, u stanu profesora Ruždi a, na dan 21. 11. 1943.

U toku ve eri govorilo se o prilikama u zemlji, a naro ito i onima koje se odnose na muslimansko stanovništvo. Pri ovome je ministar Lorkovi pomenuo da su, u me uvremenu, partizani uhvatili lana Ulema medžlisa Pandžu, koji je bio otišao u šumu. Bra a Ruždi i, koji izbliže poznaju Pandžu li no, misle da je on to radio iz astoljublja i da je, uostalom, li nost neuravnoteženog karaktera. Baš zato što se bio naro ito ispoljio za bosansku SS-diviziju, napadali su ga muslimanski krugovi, jer su odlaskom regruta muslimana za ovu diviziju neka isto no-bosanska podru ja ostala bez zaštite i time izložena novim etni kim ekscesima. Ovo je, poslednjih dana pre Pandžinog odlaska, dovelo do li nih protesta kod njega, kojima se je on odlaskom u šumu svakako hteo ukloniti. — Prilikom razgovora izbila je, izme u ostalog, opet apsolutna muslimanska antipatija prema Srbima, a naro ito prema etnicima. — Ministar Vran i se žalio, što, prema njegovom znanju, divizija sada treba da

dobije ime koje nije bilo dogovoreno. Formiranje divizije samo od muslimana mora, osim toga, dovesti do toga, da se prilikom njenog povratka izazvati trvenja sa katolicima Hrvatima i da se to uzajamno dovesti do novih zategnutosti. — Dr Ruždi se žalio, da je bio »omaškom« uhapšen od strane E. K. 2¹⁾, koja je u Travniku tako se ponašala sa radom. *Dodato pisa om mašinom:*

Na dan 22. 11. razgovarao sam sa SS-generalom Kammerhofer-om o slučaju. On se stvar ispitati i obavestio me.

Komandant ove Einsatzkommande²⁾, Hase, stanuje kod neke pravoslavne udovice, čiji je muž 1941 ubijen. Ova udovica, Vuka Kondić, je usled toga o igledno dobro obavještena i širi se vesti o hapšenjima mesnih stanovnika. Poslednjih dana uhapšeno je 27 muslimana, pošto je gospođa Kondić pre toga govorila o pretstojećem hapšenju 127 ljudi. Ovim prihvatanjem stanovništvo se u najvećoj meri uznemirava i stvar se nerazpoloženo izmeću Nemaca i Hrvata, a i potpomaže se unutrašnje nespokojstvo. Gospođa Kondić je navodno nahuškala i žene pohapšenih, da se suprostave otpremanju uhapšenika, pri čemu je ukazivala na slične primere u drugim mestima. Dr Vrančić je pomenuo da postupak nemačke policije bezbednosti dovodi sve više i više do neodržljivog stanja. Osim napred navedenog slučaja, ukazao je i na hapšenje predsednika opštine u Dubrovniku. Dalje je izjavio, da je 17. 11. u Zagrebu uhapšeno 30 železnikih radnika koji su, o igledno, kao stručni radnici imali da budu sprovedeni u Reich. Nemačka policija o tome nije dala hrvatskoj policiji nikakvo obavještenje, iako u Zagrebu nije nadležna da vrši kakakve mere hapšenja. On je kao ministar o tome saznao tek od hrvatske železnike uprave. — Dalje je ukazao na to, da je nemačka policija bezbednosti uhapsila u poslednje vreme i broj hrvatskih državljana, da bi ih tim putem silom zavrbovala za nemačku obavještajnu službu. U jednom slučaju hrvatska policija je za jedno takvo lice utvrdila da je i vojni begunac. Prilikom odvođenja, nemačka policija je ovo lice otela hrvatskoj policiji silom oružja. — Ove mere, to su ministri Lorković i Vrančić podvukli, s jedne strane su

¹⁾ Einsatzkommando Sipo i SD-a u Sarajevu.

²⁾ Radi se o ispostavi Travnik Einsatzkommande 2 Sipo i SD-a u Sarajevu.

nepromišljene, jer sva odgovornost za hapšenje pada na Nemačku, ime se u Hrvatskoj mora pojavljivati sve veće neraspoloženje prema Nemačkoj. S druge strane, one sprema- vaju svaku saradnju i moraju postepeno da potpuno odbiju i one hrvatske ministre i činovnike, koji su prijateljski nastrojani prema Nemačkoj. Došlo je, doduše, do mnogo dogovora sa SS-generalom Kammerhofer-om i SS-potpukovnikom Hermann-om, ali sve je ostalo samo na obe anjima. — Vranjić je naglasio da govori tako otvoreno kritički o svima pitanjima, jer mu je stalo do nemačko-hrvatskog prijateljstva. Možda danas ima drugih ministara, koji bi zbog jalovosti ovakvih nastojanja potražili skrivene puteve ka neprijateljskoj strani.

Na kraju su oba ministra još pomenula, da se u Tuzli nemačka policija takođe oslanja isključivo na Srbe i Crnogorce, što izaziva najnesretniju situaciju. Naravno to su agilni farmaceuti i neki Komljenovi kao agenti nemačke policije. — Kod Okučina ide se još dalje: tamo se angažuju etnici sa područja južno od Save, koji sada pokušavaju da pravoslavno stanovništvo severno od Save silom zavrnuju za etničku organizaciju. Ovi etnici, očigledno, stoje pod zaštitom nekog sadašnjeg nemačkog oficira u Gradišci koji je Srbin a do 1941 bio je navodno oficir u jugoslovenskoj vojsci.

Ja sam zamolio ministre, da mi uvek ovakve slušajne žalbe smesta dostave sa tačnim dokumentima, pošto nemamo nikakvog interesa za takvim međusobnim nesuglasicama. Pri tome sam ukazao na to da su se za vreme rata, razumljivo, morale uzeti u obzir specifične okolnosti koje nisu uvek omogućile avale saradnju bez trvenja. — Oba ministra su mi saopštili, da su po raznim slušajevima još u toku dogovori sa SS-potpukovnikom Hermann-om odnosno SS-generalom Kammerhofer-om, a neki su pokrenuti i kod generala Glaisea. Predmeti će biti podneti meni, ako se tim putem ne bi mogao postići i uspeh.

Potpis: Kasche

Ključ za raspodelu, svakom posebno:

1. Poslaniku
2. Političkom odeljenju na znanje
3. Kancelariji na dalji rad, kad pristignu pojedini izveštaji
4. Policijskom atašeju na znanje.

Paraf: H(uebner) 1/XII.

**ŽALBE USTASKE POLICIJE NA DELATNOST
NEMA KIH BEZBEDNOSNO-POLICISKIH ORGANA**

*Ustaški policiski funkcioner dr Benak, na osnovu
njih informacija je policiski ataše Helm, sastavio sle-
de u zabelešku, i sam je bio Helm-ov agent. Žalba se
odnosi na delatnost Einsatzgruppe Sipo i SD-a za
NDH i njenih Einsatzkommandi.*

DOKUMENAT BR. 509

OlovkomT

Priklju iti aktima Opunomo enika RF SS¹⁾

He/Str.

Zagreb, 10. 2. 1944

1.) *Z a b e l e š k a*

Rukovodilac Politi kog odeljenja Glavne direkcije za javni red i bezbednost²⁾, dr Benak, upozorio me je na razne slu ajeve koje je obra ivala Einsatzgruppaa Sipo i SD-a i iz kojih je proistekao niz omaški. U svim ovim slu ajevima se pokazalo, da je Einsatzgruppaa angažovala pouzdanike i da su je ovi sasvim pogrešno obaveštavali. Tako se u slu aju Mio ke pokazalo, da je pouzdanik — neka Radmila Z a b o l — denuncirala Mio ku, podme- u i mu komunisti ku delatnost, a da je M-i potureni komunisti ki materijal sama izradila. Prilikom ku nog pretresa kod Z-ove pošlo je za rukom da se prona u ma- terijal i predmeti, potrebni za njegovu izradu. Tom pri- likom uspela je Z-ova da pobegne iz svoga stana i da se skloni kod EK³⁾. Sada se pojavila poteško a, jer EK nije htela Z-ovu da preda hrvatskoj policiji. Dr Benak je izrazio sumnju, da iza svega toga stoji neki podoficir Lehmann, zaposlen kod EK, a koji sigurno održava ljubavne odnose sa Z-ovom.

¹⁾ RFSS — Reichsfuehrer SS, tj. Himmler.

²⁾ „Politi ki odjel Glavnog ravnateljstva za javni red i si- gurnost“.

³⁾ Einsatzkommande Sipo i SD-a u Zagrebu.

U vezi stim, dr Benak je ukazao i na bekstvo komunističke funkcionerke Humo u Sarajevu, koja je zbog nemarnosti, odnosno uz pripomoć jednog tumača EK Sarajevo uspjela da pobjegne. Slični slučajevi desili su se u Požezi, Mostaru i drugim mestima, gde su na osnovu pogrešnih obaveštenja pouzdanika Einsatzgruppe izvršena brojna hapšenja, pa se posle tih provera pokazalo da su sva hapšenja bila neosnovana. Tako je pre kratkog vremena, naprimera, u Požezi uhapšeno 30 lica koja pripadaju inteligenciji, a koja su posle provera sva opet morala biti puštena na slobodu.

Dr Benak je ukazao i na to, da EK uzima slučajevima kao nove i vrši hapšenja, iako je hrvatskoj policiji stvar odavno poznata i okončana. Tako je u Zagrebu pre kratkog vremena uhapšen glumac Radušić i od strane EK je to montirano kao veliki slučaj, iako je hrvatska policija stvar već pre nekoliko godina zahvatila i — pošto nije odgovarala injenicama — okončala.

Dr Benak je, zaključujući, ukazao na to, da se uz saradnju punu poverenja ovakvi slučajevi, koji samo otežavaju odnose, ne bi mogli dešavati. Prethodne provere kod nadležnih hrvatskih ustanova mogle bi u mnogo slučajeva delovati u smislu razjašnjavanja.

SS-major

Paraf: BI(uhm) 11/11 *Paraf:* 14/11 *Paraf:* 14/11

2.) »V« i »IV« na znanje

3.) Registraturi, molim vratiti. *Olovkom:* rešeno

Paraf: H(elm) 10/11

**USTAŠE PRIKRIVAJU POJEDINE HAPŠENIKE
OD NEMACA**

Slede a tri dokumenta pokazuju da su, i pored tesne saradnje sa organima Sipo i SD-a, funkcioneri ustaške policije u nekim slu ajevima prikrivali pojedine svoje hapšenike za koje su se Nemci interesovali ili za njih intervenisali. Akt od 13 avgusta 1941, koji je Einsatzkommandi Sipo i SD-a u Zagrebu uputio SS-kapetan Rexeisen, šef Einsatzkommande u Osijeku, karakteristi an je po njegovoj oceni ustaša. Drugi dokument je izveštaj agenta Franza Schramm-a, glavnog poverenika EK Zagreb u Osijeku (šifra: mm). Tre i dokument pokazuje, da se u ovu stvar ukop ala i nema ka Feldkommandantura u Zagrebu, ali tako e bez uspeha.

DOKUMENAT BR. 510

EINSATZGRUPPA	Osijek, 13 avgusta 1941
POLICIJE BEZBEDNOSTI I SD-a	Radi eva ulica 10
KOD KOMANDE ARMIJE ¹⁾	Telefon 2250
EINSATZKOMMANDA OSIJEK	

Rex/P

Olovkom: Li ni predmet

Štambilj:

E. K. ²⁾ Zagreb	
129/41	14/9
	Paraf: OH

Komandantu Einsatzkommande
policije bezbednosti i SD-a
u Z a g r e b u

Olovkom: III D 1

Be

*) Službeni naziv Einsatzgruppe Sipo i SD-a za Jugoslaviju u toku operacija april/maj 1941, omaškom izostavljeno „druge” ispred re i „armije”.

²⁾ Einsatzkommando Sipo i SD-a.

Predmet: Ing. Branko Prica¹⁾, inovnik železnice u Osijeku, sada u logoru u Gospiju.

Molba njegove žene za puštanje na slobodu.

Veza: Nema

Prilog: Jedan

Iako prema zapovesti iz poglavnikovog dekreta, izdatog 28. jula svim upravnim i policiskim vlastima u Hrvatskoj, ne treba bez razloga postupati ni protiv jednog Srbina, ipak se dalje nastavlja nemotivisano hapšenje Srba i njihovo odašiljanje u koncentracione logore.

Pri tome se nastupa i protiv takvih lica koje su žene Volksdeutscher-ke ili katoličke Hrvatice, kao što to dokazuje slučaj ing. Branka Price¹⁾ u Osijeku. Iako ovde ne postoji nikakav razlog da bi se trebalo bojati neke sabotaže ili antidržavne delatnosti, ovaj ovek je, iz pogrešno shvaćene opijenosti vlasti, odveden u neki koncentracioni logor.

Izgleda da ovde nije u tolikoj meri bila pokreta katolička netrpeljivost, jer žena je stroga katolička vernica. Dolazi se gotovo do pretpostavke da glavni razlog ovakvim samovoljnim hapšenjima pruža neka vrsta anarhističko-komunističke tendencije, jedna tendencija kojoj nesposobni i slabi ustaški rukovodioci nisu u stanju da stanu na put, ili joj u svojoj zaslepljenoj mržnji na sve što je pravoslavno odaju ruku.

Ovaj slučaj se navodi kao pojedinačni primer za mnoge druge, koji samo netačno dolaze do znanja ovome nadležstvu.

Komandant Einsatzkommande
policije bezbednosti i SD-a Osijek

¹⁾ U originalu pogrešno „Brica“

8 februara 1942

Olovkom:

Pisati Kvaterniku — Konrat¹⁾

Predmet: Ing. Branko Pri a

Poznato je da je žena Branka Price intervenisala kod ovoga nadleštva za oslobodjenje svoga muža. Feldkommandantura u Zagrebu se tako e založila za njegovo oslobodjenje i primila je ak od Direkcije za javni red i mir, od Eugena Kvaternika, odgovor da se Pri a ne nalazi u logoru Jasenovac*

Me utim, primili smo od agenta izveštaj da se Pri a ipak nalazi u logoru Jasenovac, ali se ne vodi ni u kakvom spisku, jer je u svoje vreme u Osijeku tako e odveden bez naloga za hapšenje i odmah smešten u voz koji je ekao spreman i transportovan dalje.

Komandant logora Jasenovac, Luburi , je navodno bio prijatelj ing. Begovi a i pretpostavljeni ing. Prici²⁾, te se pretpostavlja da Begovi samo želi da Pri a ne bude pušten, na slobodu. Pri a je za vreme ratnih dana u inio u Osijeku mnogo i u okolini prilikom podizanja mostova, te ima i pismeno priznanje tadašnje Ortskommandanture, a verovatno i Organizacije Todt. Gospo a Pri a, koja je Hrvatica, bi sa svojim mužem (ija je majka tako e plemenita Hrvatica), im bude osloboden, eventualno odmah napustila Hrvatsku i javila³⁾ se na Istok za izgradnju železnica Reich-a.

mm

¹⁾ Konrad Klaser je pseudonim glavnog agenta Kurta Koppel-a, koji je stajao u li nim prijateljskim vezama sa Eugenom Kvaternikom, šefom ustaške policije. Ovde je njegovo ime pogrešno napisano kao Konrat (umesto Konrad).

²⁾ Izgleda pogrešno, verovatno bi trebalo da stoji da je ing. Begovi bio pretpostavljeni ing. Prici, a ne Luburi .

³⁾ Verovatno treba: napustila bi Hrvatsku sa mužem koji bi se javio za izgradnju železnica Reich-a na Istoku.

OKUMENAT BR. 512

Feldkommandantura Zagreb
I c 329/42 Abw.¹⁾

Zagreb, 17 marta 1942

Šefu Einsatzgruppe
policije bezbednosti i SD-a

Z a g r e b
Tuškanac 18

Predmet: Ing Branko Pri a iz Osijeka
Veza: Tamošnji dopis od 19.2.42, Br. 129/41

Nastavio sam svoja traganja za gore imenovanim i pri tome rekao da je nesumnjivo utvr eno da se Pri a nalazi još u logoru Jasenovac. Na to sam od Ustaške nadzorne službe Ured I u Zagrebu, od 12 marta 1942 sa oznakom Prs Br. 380/42-B dobio odgovor da se imenovani Pri a ne nalazi ni u Jasenovcu, ni u nekom drugom logoru, i da se uopšte nikada nije nalazio u nekom logoru.

Feldkommandant
Potpis ne itak
generalmajor

i) X c — obaveštajni otsek; Abw. — Abwehr, u ovome slučaju ne označava organizaciju Abwehr-a, već obaveštajnu delatnost I c — oficira.

**POLICISKI ATAŠE PRIKUPLJA OBAVEŠTENJA
O ODNOSIMA ME U USTAŠAMA**

Veze, koje je policiski ataše uz pomoć svoga glavnog agenta Kurta Koppel-a uspostavio sa organima maarske obavestajne službe, omogućile su mu da bude dobro informisan o radu i kretanju istaknutih ustaša koji su boravili u Maarskoj. Izveštaj istovremeno pokazuje i upućenost policiskog atašea u unutrašnje odnose među ustaškim funkcionerima.

DOKUMENAT BR. 513

Štambilj:

Nema ko poslanstvo
Policiski ataše Zagreb
Del. Br. 3490/42

Zagreb, 6 decembra 1943

Kurirom VI¹⁾

Glavnoj upravi bezbednosti Reich-a
— Uprava VI²⁾ —
— Uprava IV³⁾ —

B e r l i n

Predmet: Ustaški kapetan Tomi Viktor i ustaški pukovnik Hereni, sada u Budimpešti, hotel »Palatinus«, Margaretsko ostrvo

Veza: Ovdašnji dopis od 2.12.43, Del. Br. 3490/42

Kao što je već javljeno, gore imenovani se od kraja oktobra tekuće godine nalaze u Budimpešti. Oni su otišli iz zemlje po nalogu poglavnika, da bi mogle da popadaju u zaborav izvesne sumnje u vezi sa pokušanim atentatima na vode hrvatske ličnosti.

Jedan razgovor, vođen sa gore imenovanima u Budimpešti, dao je sledeći rezultat:

Kurirom Uprave VI RSHA.

²⁾ Zagranina ob. služba.

³⁾ Gestapo.

1.) Viktor Tomić je u strogom poverenju saopštio da se u mesecu septembru o. g. bavio pripremama za atentat na tadašnjeg ministra unutrašnjih poslova dr Lorkovića. Pripremni radovi bili su, izme u ostalog, poznati i ustaši — tadašnjem vlasniku željeznice restoracije u Zagrebu, koji je o tome obavestio šefa službe bezbednosti kod poglavnika, ustaškog kapetana Kirina. Preko Kirina je poglavnik saznao o ovoj stvari, te je izdao nalog ustaškom pukovniku Servazziju da Tomića uhapsi i internira u ustaški zatvor u Maksimiru. Kako Tomić sa sigurnošću tvrdi, poglavnik je imao vrstu nameru da naredi njegovu likvidaciju, ali je izvršenje ubilačkih planova protiv njega sprečeno time, što su mladi oficiri ustaške garde¹⁾ stalno stražarili pred njegovom ćelijom i bdili nad njegovom sudbinom. Posle nekih 14 dana otpušten je iz zatvora u svoj stan, gde se — nalazeći se u kućnom pritvoru — skrivao dok nisu uređene njegove dokumenta za izlazak iz zemlje. Sa odobrenjem poglavnika je zatim napustio Zagreb i zajedno sa pukovnikom Herenićem otputovao u Budimpeštu.

2.) Pukovnik Herenić nalazi se u Budimpešti, jer mu se od strane izvesnih hrvatskih krugova pripisuje prozrokovanje atentata na hrvatskog načelnika glavnog generalštaba, Prpića. On izjavljuje da se cela njegova krivica sastoji u tome, što je posle stvari sa Lepoglavom prilikom jedne konferencije javno rekao da je jedini krivac načelnik glavnog generalštaba Prpić, i da bi ga trebalo pozvati na odgovornost. Ta nije, da su atentat na Prpića izvršili pripadnici njemu podređene željezničke milicije²⁾, ali je isto tako ta nije da on lično nije šta znao o ovoj stvari niti je sa njom stajao ma u kakvoj vezi, pa ni kao organizator. On ima potpuno određeno mišljenje o organizatorima atentata, ali iz razloga discipline mora da ćuti i da podmetne svoja ime za izvesne krugove. Da on sam nije imao nikakve veze sa ovom stvari potvrđuje se time, što je poslednjih dana novembra dobio preko hrvatskog poslanika u Budimpešti, Kosača, poglavnikov poziv da se vrati iz Budimpešte. On sada očekuje dolazak svoje žene u Budimpeštu, koja će ćuti i prvih dana decembra, i tada će zajedno sa njom — otprilike 10 ovog meseca — opet ćuti i u Zagreb.

¹⁾ „Poglavnikov tjelesni sdrug“.

²⁾ „Željeznička vojnica“.

Deutsche Besatzungsmacht.
A. Penešević, Zagreb

Agram, den 6. Dezember 1943.

B.Nr. 3490/42

26
Ueber Kurier VI.

An Gas

Reichssicherheitshauptamt

- Amt VI -

- Amt IV -

B e r l i n .

Betr.: Ustascha-Hauptmann **T o m i ć** Viktor und
Ustascha-Oberst **H e r e n ć i ć**,
derzeit in Budapest, Hotel Palatinus, Marga-
retheninsel.

Vorgl. Hies. Schreiben vom 2.12.43 B.Nr. 3490/42

Wie bereits berichtet wurde, befinden sich die
Obengenannten seit Ende Oktober l.J. in Budapest. Sie sind
im Auftrage des **P o g l a v n i k** ausser Land gegangen,
um über gewisse Verdachtsmomente in Zusammenhang mit ver-
suchten Anschlüssen gegen führende kroatische Persönlich-
keiten Gas wachser zu lassen.

Eine in Budapest durchgeführte Besprechung mit
den Obengenannten hat Folgendes ergeben :

1.) Viktor **T o m i ć** gab streng vertraulich
bekannt, dass er im Monat September d.J. sich mit der Vor-
bereitung eines Anschlages gegen den derzeitigen Innenmini-
ster Dr. **L o r k e v i ć** befasst habe. Die Vorbereitungs-
arbeiten sind u.a. auch dem Ustaschamann und derzeitigen
Besitzer des Bahnhofsrestaurants in Zagreb bekannt gewesen.
Der darüber dem Chef des Sicherheitsdienstes beim Poglavitnik,

Faksimil prve strane izvestaja

3.) U vezi sa prisustvom obojice napred imenovanih u Budimpešti, iskrsele su brojne glasine: da je imenovane u Budimpešti uhapsio Gestapo ili maarska policija, ili da su prebaeni u Rumuniju; dalje, da ih je maarska vlada proterala, odnosno da su nestali iz Budimpešte i da se sada ne mogu prona i itd. Sve te glasine lišene su svake osnove i, prema mišljenju napred imenovanih, lansiralo ih je hrvatsko poslanstvo u Budimpešti. Da bi ovo mišljenje potkrepili, oni izjavljuju da se jednoga dana saznalo za vest kako ih je iz Budimpešte odvuкао Gestapo, našto je hrvatsko poslanstvo odmah stupilo u vezu sa Zagrebom i izjavilo da je gospođa Hereni saopštila da su njen muž i Tomi nestali itd. Ustvari, bio bi dovoljan telefonski razgovor hrvatskog poslanstva sa hotelom »Palatinus« da bi se ustanovilo kako se obojica nalaze u dobrom zdravlju na Margaretskom ostrvu. Meutim sa naročito namerom podigla se prašina oko njihovog prisustva, da bi se time lakše pokrenule maarske policijske vlasti da preduzmu mere protiv njih, koje mere u prvom redu — prema mišljenju napred imenovanih — forsira hrvatski poslanik u Budimpešti, Košak.

Hereni, izmeu ostaloga, prihvata da mu je dr Košak izjavio, kako su mu vodele maarske ustanove nagovestile da je za maarsku politiku prisustvo Hereni i Tomi u Budimpešti vrlo neugodno u odnosu na London i Beograd, zbog čega je sa maarske strane obojici dat mig da bi bilo bolje da napuste zemlju, ali da im se, meutim, ne može nikakve poteškoće. Dr. Košak je ukazao da bi zbog jasne anglofilske politike Maarske ovo bio prirodni razvoj. Uprkos toga su meutim, obojica bez teškoća i bez jedne reči dobili produženje dozvole boravka.

Sadašnje stanje dve stvari je takvo, da će posle verovatnog povratka pukovnika Hereni i Tomi, koji će uslediti ovih dana, Tomi i dalje ostati nesmetano u Budimpešti. Dozvola boravka za Tomi važi do 1 januara 1944 godine.

Hereni za vreme njegovog bavljenja u Budimpešti finansira »crni fond« ustaškog pokreta, dok Tomi tvrdi da je za finansiranje svoga bavljenja u inostranstvu prodao sedam ilima, pošto mu inače ne stoje na raspolaganju nikakva sredstva, a zasada nema nikakvih prihoda od svoje fabrike u Osijeku.

Paraf: H(elm) 6/XII
SS-major

STALNA KONTROLA FUNKCIONERA NDH

Policiski ataše vršio je preko svoje agenture stalnu kontrolu važnijih funkcionera NDH. O tome govori ova zabeleška iz njegove arhive, koja predstavlja izveštaj agenta Koppel-a o informacijama, dobijenim od njegovog pomoćnog agenta iz redova šefova odeljenja ustaške policije.

DOKUMENAT BR. 514

Olovkom:

Li ni predmet: 76

Li ni predmet Košak

Mastilom:

KA — 1/II

Kla/Hi

Zagreb, 8 avgusta 1942

Štambilj:

11/VIII	1947/42	Paraf:
		F.

Olovkom:

Priklju iti aktima

Paraf: H(elm)

10/VIII

Z a b e l e š k a

Predmet: Ministar finansija dr Košak

Veza : Teku e podnošenje izveštaja

Jedan agent (rukovodilac odeljenja ustaške policije), koji je po nekoj službenoj stvari vodio pre nekoliko dana duži razgovor sa gospodinom ministrom Košakom, izjavio je da mu je ministar Košak tom prilikom saopštio:

»Ja sam u vrlo dobrom položaju, pošto Italijani otvoreno pretpostavljaju da sam njihov ovek, a Nemci — kroz moje dobre veze sa pojedinim nema kim nadleštviima — su mišljenja da sam podesan ovek za zastupanje njihovih interesa. — Ustvari, ja sam ustaša«.

Uz ovu izjavu treba primetiti, da je formulacija »ustvari, ja sam ustaša« izre ena da bi rukovodioca odeljenja ustaške policije umirio upogledu svoga pravog stava.

Potpis:

Konrad/Kuehnel¹⁾

SS-majoru Helm-u

^{*)} Kuehnel, ustaški policiski funkcioner, Koppel-ov („Konradov") podagent.

**POLICISKI ATAŠE ŠPIJUNIRA FUNKCIONERE NDH
U SARAJEVU**

Ne samo u Zagrebu, nego i preko svoje ispostave u Sarajevu policiski ataše obaveštajno je pratio rad i kretanje istaknutih funkcionera NDH. Izveštaj rukovodioca ispostave policiskog atašea u Sarajevu, Rudolfa Treu-a, spadao je među prve indikacije koje su Nemci dobili o akciji, koju je pripremao Paveli ev ministar oružanih snaga Voki .

DOKUMENAT BR. 515

Nema ko poslanstvo

Sarajevo, 12.7.1944

Policiski ataše

Del. br.

Policiskom atašeu kod Nema kog poslanstva
li no SS-potpukovniku H e l m - u

Z a g r e b

Predmet: Ministar rata¹⁾ V o k i

Veza: Poznata.

U dopunu sopstvenom izveštaju od 7.7.1944 izveštavam:

Iz krugova Einsatzkommande II²⁾ saznaje se da su prilikom sastanaka Voki a sa generalima, o kojima je ve javljeno, pretresane slede e ta ke:

1. Snabdevanje hrvatskih oružanih snaga životnim namirnicama i odelom,
2. Držanje ustaša i domobrana prilikom eventualne evakuacije Hrvatske od strane nema kog Wehrmacht-a,
3. Mere za odbranu obale u Dalmaciji prilikom neprijateljske invazije,
4. Optužbe protiv ustaškog potpukovnika S u d a r a iz Sarajeva. Sudar treba da ide na raport poglavniku u Zagreb.

^{*)} „Ministar oružanih snaga“.

²⁾ Einsatzkommande Sipo i SD-a u Sarajevu.

Voki je navodno izjavio da slom Nemačke ne bi smeo Hrvatsku zateći i tako nespremnom, kao onaj Italije. Već sada treba razmišljati i o samom razoružavanju nemačkih jedinica koje se ovde nalaze, da bi se dobila u ruke sva stovarišća, oružja, municije, životnih namirnica i predmeta opreme, ako bi Nemci hteli izvršiti evakuaciju prostora pred neprijateljskom invazijom. Konačne odluke navodno nisu donete. Ministar rata Voki navodno je izjavio da Hrvatska nije okupirana zemlja, nego saveznička sila i jedini gospodar na svome području, gde Nemci nemaju šta da kažu.

Obaveštenja potiču navodno od jednog učesnika konferencija. Sprovedena je provera ovih obaveštenja, ali ona nailazi na velike poteškoće, jer su prisutni, visoki oficiri, vrlo utljeviti. Karakteristično je da se moglo konstatovati da se konferencija nije održala u Sarajevu, nego na izvoru Mošanićevog potoka u Sarajevu. Mesto su opkolili poverljivi ustaški oficiri koji su imali zapovest da ubiju svakog koji bi želeo prodreti tamo. Oni sami nisu znali o predmetu konferencija.

QBL¹⁾

Šifra profesora Rudolfa Treu-a, predstavnika policiskog atašea u Sarajevu.

**NEMA KA POMO USTAŠKOJ OBAVEŠTAJNOJ
SLUŽBI**

Nema ke ustanove snabdevale su ustašku obaveštajnu službu, izme u ostaloga, i tehni kim sredstvima, kao što se vidi iz slede eg pisma policiskog atašea.

DOKUMENAT BR. 516

Olovkom: A — 5

30.9.1943

Štambilj:

Ekspedovano		
2/10	2514/43	Paraf: K.

Olovkom:
He/Pa

Reichsfuehrer-u SS i Sefu nema ke policije
Glavna uprava bezbednosti Reich-a — Uprava VI¹)

B e r l i n

Poverljivo

Predmet: Emisioni aparati za hrvatske agente

Veza: Nema.

Jedan agent koji radi kao rukovodilac odeljenja u obaveštajnoj službi Glavne direkcije za javni red i bezbednost i u dobrom je li nom dodiru sa glavnim direktorom dr Crvenkovi em, obratio se preko jednog pouzdanog lica pitanjem da li bi bilo mogu e da se njegovim obaveštajcima na hrvatskoj obalskoj zoni stave na raspolaganje pojedini radioaparati, jer se ovakvi aparati sa hrvatske strane mogu nabaviti vrlo teško i samo u malom broju. Njegovi ljudi bi tada, a da to sami ne znaju, mogli preko njega raditi i po ovdašnjem zadatku.

Zagrani na ob. služba.

Molim za mišljenje po ovoj stvari, ukazuju i na to da su — ukoliko je ovde поближе poznato — još nepoznata vojna nadležstva¹⁾ u Hrvatskoj ve dala obe anje da e staviti na raspolaganje emisione aparate hrvatskim obaveštajcima, pod uslovom da pored delatnosti za hrvatske obaveštajne ustanove obaveštavaju i nema ka nadležstva.

Time bi postojala mogućnost da se najkra im putem dobije u ruke obaveštajna mreža koja bi se mogla uključiti za izvesne ciljeve, naročito ukoliko se odnosi na neprijateljsku obaveštajnu službu, za koje i agent može da zna.

Pomenuti agent radi ve skoro dve godine za ovdašnje nadležstvo i, ukoliko se ne radi o težnjama upravljenim protiv ustaša, može mu se poklanjati poverenje.

Paraf: H(elm) 1/10
SS-major

*) Nema ka nadležstva.

**NEMCI KONTROLIŠU USTAŠKU OBAVEŠTAJNU
SLUŽBU**

I pored saradnje i satelitskog položaja NDH, Nemci su smatrali potrebnim da upotrebe znatan deo svog obaveštajnog aparata i za špijuniranje svojih ustaških saveznika i njihove obaveštajne službe. Dokumentat predstavlja pismo koje je Einsatzkommando Sipo i SD-a u Zagrebu uputio BdS-u Beograd.

DOKUMENAT BR. 517

24 marta 1942

Štambilj:

E. K. ¹⁾ Zagreb		
26/3	691/42	Paraf

Olovkom: A—5

Poverljivo

Schu/Py

Zapovedniku policije bezbednosti i SD-a

B e o g r a d

Predmet: Hrvatske obaveštajne ustanove u Zemunu i Mitrovici

Veza: Nema.

U Zemunu postoji hrvatska obaveštajna ustanova koja ima vojni karakter i kojom rukovode potpukovnik Schlacher i major Vladimir Rogoz.

Potpukovnik Schlacher²⁾ je bio jugoslovenski konjiki oficir u Nišu i kako izgleda, vršio je u tamošnjoj armiskoj koman-

¹⁾ Einsatzkommando Sipo i SD-a.

²⁾ Pored imena olovkom naznačeno da su unesena u kartoteku.

di, službu obaveštajnog oficira. Oženjen je Jevrejkom; govori se da ona na njega vrši jak uticaj.

Major Vladimir Rogoz¹⁾ je tako e bio konji ki oficir jugoslovenske vojske i nadaleko je poznat kao ženskaroš. Ova okolnost mu je mnogo smetala u njegovoj karijeri i on je nekoliko godina bio zapostavljan u unapreivanju, iz ega njegovi poznanici izvode njegovo nezadovoljstvo prema Jugoslaviji. On je održavao dugogodišnje odnose sa ženom jednog italijanskog fabrikanta, tako e Italijankom, koja je zbog njega bila napustila svoga muža. Pošto su je jugoslovenske ustanove smatrale italijanskom špijankom, iskrsele su odatle Rogozu mnoge neugodnosti. On se posle sloma Jugoslavije oženio tom ženom i sada zajedno sa njom živi u Zemunu. Žena je u gradu poznata kao ekscentri na, željna luksuza i naduvena. Navodno je u svoje vreme bila pridobila Rogoza za italijansku obaveštajnu službu.

Schlacher i Rogoz važe u Zemunu kao najmo niji i kao ljudi koji vuku konce politikiog života u gradu. Schlacher važi kao veliki srbožder.

Obojica vrlo esto putuju u Beograd; govori se da se obojica naveliko bave krijumarenjem stvari od vrednosti, deviza itd., kao i da Schlacher nastupa kao posrednik za izdavanje propusnica, kojima su Jevreji bežali u Maarsku i Italiju. Bilo bi interesantno s obzirom na Rogozove italijanske veze, da se posmatraju razlozi njegovih putovanja u Beograd i njegove tamošnje veze.

Prema svim znacima može se zaključiti da je hrvatska obavestajna ustanova u Zemunu upravljena uglavnom ka Srbiji; ona je navodno snabdevena sa puno novaca.

Najvažniji saradnici obojice gore imenovanih su izdava novina u Zemunu, Stili²⁾ i ovi , koji je do sloma Jugoslavije bio portir u jednom beogradskom hotelu, a sada je veliki ustaša, i direktor osiguravajućeg društva »Croatia« u Zemunu, Morovi . O ovoj dvojici, kao i o daljim saradnicima imenovanih, obećano je za naknadno vreme više podataka. Hrvatskom obavestajnom ustanovom u Hrvatskoj Mitrovici³⁾ rukovodi grof de Bon¹⁾, tako e bivši jugoslovenski konji ki oficir. Oko ove obavestajne ustanove, koja navodno

*) Pored imena postoji oznaka olovkom da su ova lica uvedena u kartoteku.

²⁾ Sremska Mitrovica.

ovih dana treba da bude premeštena — govori se o Šidu — treba da je upravljeno protiv Maarske. O tome sledi posebni izveštaj. ^

Kapetan de Bona, potomak jednog starog i poznatog dubrova kog vlastelinskog roda, navodno ne baš mnogo inteligentan ovek, vrlo je dobro prijatelj sa zemunskom trafikantkinjom Heddom Novak, jednom vrlo interesantnom ličnošću, koja je za nekoliko meseci stekla veliku imovinu poslovima na crnoj berzi, koju esto i poseuje. Novakova se sa svoje strane vrlo blisko prijateljila sa braćom Morten iz beogradskog italijanskog poslanstva. Sa Morten-ovima bavi se valutnim i deviznim poslovima, ali je, međutim, za ženu i neobično dobro informisana o političkim stvarima. Ona ima stalnu propusnicu i nalazi se vrlo esto kod Morten-ovih u Beogradu. Lanac veza je jasan.

Molim primite ovo na znanje.

Komandant Einsatzkommande

Zagreb

Faraf: B(eisner)

SS-major

**AGENTURA POLICISKOG ATAŠEA
U OBAVEŠTAJNOM APARATU NDH**

Policiski ataše imao je svoje agente u redovima obaveštajne službe NDH, što mu je omogućilo da se koristi njenim rezultatima.

DOKUMENAT BR. 518

Kla/Hi¹⁾ Zagreb, 23. septembra 1942.
Olovkom:
Prepise RSHA-u
IV, VI²⁾
Paraf: H(elm) 24/IX
Rešeno
Paraf: Pa(yer) 26/9

Z a b e l e š k a

Predmet: Dnevni izveštaj hrvatske protivitalijanske obaveštajne službe br. 100 od 5.9.1942
Veza : Tekuće podnošenje izveštaja
Pril.: Jedan.

U prilogu se dostavlja tajno pribavljeni izveštaj hrvatske protivitalijanske obaveštajne službe od 5.9.1942 o prilikama u Zadru s molbom na znanje.

SS-majoru H e l m - u Potpis: Konrad

¹⁾ Zabeleška potiče od Kurta Koppel-a koji je, pod pseudonimom Konrad Klaser, bio glavni agent policiskog atašea.

²⁾ Glavnoj upravi bezbednosti Reich-a, Upravi IV (Gestapo-u) i VI (zagraničnoj ob. službi).

**OBAVEŠTAJNA SLUŽBA MINISTARSTVA
INOSTRANIH POSLOVA NDH**

Slede i akt pretstavlja agentski izveštaj, koji je policiskom atašeu podneo jedan od njegovih agenata iz redova obavestajnih funkcionera NDH. On pokazuje stepen obavestivosti policiskog atašea o svemu što se poverljivo radilo u nadležtvima ustaške uprave.

DOKUMENAT BR. 519

10 juna 1942

Predmet: *Inostrana obavestajna služba hrvatskog ministarstva inostranih poslova*

U sastavu odeljenja I Ustaške nadzorne službe koje se nalazi pod rukovodstvom P a v e r - a, obrazovano je pre kratkog vremena pododeljenje, za ijeg šefa je postavljen Š a b a n. Ovo pododeljenje ima zadatke jednog isto politi ko-vojnog obavestajnog aparata.

Stim u vezi obrazovano je i u hrvatskom ministarstvu inostranih poslova posebno odeljenje za inostranu obavestajnu službu pod rukovodstvom G r e d e l j a, nekadašnjeg zamenika upravnika policije u Zagrebu. Gredelj ima i zadatak da kod hrvatskih poslanstava i konzularnih predstavništava ugradi sopstvene agente, odnosno da im poveri izvršavanje ove delatnosti.

Oko 20.5.1942 obrazovana je u Zagrebu komisija koja je odgovorna za celokupni obavestajni rad u zemlji i inostranstvu, sastavljena od slede ih lica:

Predsednik : Gredelj, koji je u tome svojstvu podre en neposredno ministru inostranih poslova Lorkovi u,

lanovi: Pukovnik O b e r t i n s k i, kao predstavnik žandarmerije,
Veliki župan N i k o l i , kao predstavnik ministarstva unutrašnjih poslova, pri emu se nasluuje da je Nikoli a odredio u komisiju direktno poglavnik,

Š a b a n, kao predstavnik Ustaške nadzorne službe,

B u r i , kao predstavnik hrvatske policije, nadleštvo V r a g o v i ,

Pukovnik E i m o v i , kao predstavnik hrvatskog domobranstva (vojske),

Inspektor G r a b e r e c, kao predstavnik ustaške policije.

Sednice komisije se ne održavaju u utvr enim razmacima nego povremeno, na poziv predsjednika. Komisija je do sada zasedala samo jedanput i to prilikom svoga konstituisanja u ministarstvu unutrašnjih poslova. Prilikom ove sednice govorilo se naro ito o metodima rada. Izme u ostalog došlo je do sporazuma u tome, da se nadziru svi strani državljani u Hrvatskoj. U pogledu Komande nema ke policije bezbednosti konstatovano je da je ista postavljena u Hrvatskoj u svrhu obaveštajnog rada. Svi su odobrili predlog jednog lana komisije da se ne prekida veza sa nema kom policijom bezbednosti, štaviše da joj se i nadalje daju manje i beznaajne stvari, ali da se zato nastoji da se po mogu nosti dobije što više materijala. Kao jedan od najaktivnijih ljudi nema ke policije bezbednosti pomenut je izvesni M u e l l e r (radi se o pseudonimu S c h e i b e r - a), o kome ve postoje bliži podaci i ija je celokupna mreža agenata policiji tako e poznata.

U daljem toku ove diskusije, posmatra je stekao utisak da je pukovnik Obertinski preko svojih agenata bio vrlo dobro obavешten o politi koj i vojni koj situaciji u drugim zemljama.

U unutrašnje-politi koj obaveštajnoj službi, gore 'imenovani Saban je dosada ugradio oko 300 ustaša-studenata kao agente u razne državne ustanove.

**USTAŠKA POVERLJIVA ANKETA O VOJNO-
POLITI KOJ SITUACIJI**

O obaveštanoj kontroli ustaške obaveštajne službe govori i slede i dokumenat. On pokazuje da je policijski ataše dobavljao i najpoverljivije raspise ustaške obaveštajne službe. Interesantna su pitanja koja je ustaška obaveštajna služba postavila svojim organima, koji su vršili poverljivu anketu o oceni situacije.

DOKUMENAT BR. 520

POLICISKI ATAŠE
Del. br. 1311/44

Zagreb, 8.9.1944

Z a b e l e š k a

Paraji

Gospodinu poslaniku
Zapovedniku policije bezbednosti i SD-a
Hrvatske¹⁾

Z a g r e b

Predmet: Uhva ena okružnica

Veza: Nema.

Pril.: — 1 —

U prilogu dostavljam poverljivim putem uhva enu okružnicu hrvatske obaveštajne službe Glavne direkcije za javni red i bezbednost.

Helm s. r.
SS-potpukovnik

¹⁾ Sefu Einsatzgruppe Sipo i SD-a za NDH, koji je, ustvari, bio zapovednik Sipo i SD-a, ali iz obzira prema „suverenitetu“ NDH nije nosio javno taj naziv.

Strogo poverljivo!

»M«

Pozivate se da u saradnji sa svojim agentima i saradnicima prikupite što više originalnih izjava koje potiču iz gradanskih, a naročito vojnih krugova, po sledećim tačkama :

- 1) Kako stanovništvo ocenjuje političku i vojnu situaciju Nemačke?
- 2) Kakav stav zauzima stanovništvo prema saradnji između Nemaca i etnika u pogledu na Hrvate, i koje protivrečnosti ono zahteva?
- 3) Kako stanovništvo komentariše događaje u Rumuniji, Bugarskoj, Finskoj i kakvo mišljenje zauzima u tome pogledu?
- 4) Koga stanovništvo smatra najvažnijim članom hrvatske vlade i zašto?
- 5) Kako stanovništvo komentariše promene u hrvatskoj državnoj vladi koje su nastupile u Hrvatskoj?

Pored svake izjave navesti zanimanje i mesto stanovanja dotičnog lica.

Podatke dostaviti u što većem broju do 14.9.1944.

Zagreb, 5.9.1944

USTAŠKA OBAVEŠTAJNA SLUŽBA U BE U

Nema ki bezbednosno-policiski aparat nije ometao izgradnju ustaške obaveštajne mreže među hrvatskim radnicima u Reich-u (a specijalno u Be u gde ih je bilo najviše), jer se tom mrežom ili njenim obaveštenjima i sam obaveštajno koristio. Ustaški policijski funkcioner Viktor lile bio je, u isto vreme, agent policiskog atašea Helm-a. Slede a dva dokumenta iz arhive policiskog atašea odnose se na ovo pitanje. Kao što se vidi iz drugoga akta, ustaše su ovu svoju službu koristili prvenstveno za denunciranje svojih političkih protivnika. „Gjuro“ je pseudonim Viktora Ille-a.

DOKUMENAT BR. 521

Zagreb, 24 maja 1943

Olovkom:

Li ni predmet: *Be ?*

Da

Štambilj:

Razvedeno			He/Pa
26/V	1474/43	Paraf: K.	

Reichsfuehrer-u SS i Šefu Nema ke policije
Glavna uprava bezbednosti Reich-a — Uprava VI¹⁾
informativno — Uprava IV²⁾

B e r l i n

Poverljivo

Predmet: Hrvatska obaveštajna služba u Be u,
Viktor lile *Olovkom:* K
Veza: Ovdašnji dopis od 24.V.43, Del. Br. 1455/43

Zagrani na ob. služba.
2) Gestapo.

Obaveštajna služba Glavne direkcije za bezbednost i red¹⁾, odeljenje II/B/5 (Ured za nadzor nad hrvatskim državnim nameštenicima, ustašama, katoličkim sveštenicima i pripadnicima slobodnih profesija), koja stoji pod rukovodstvom Viktora 111 e - a i ima svoje kancelarijske prostorije, kamuflirane kao privatni stan, u Zagrebu, u Masarikovoj 7, drži u Be u za političko nadziranje Hrvata, koji se nalaze u Be u, dva besplatna saradnika po imenu:

- 1) M a n z e Nikola, student, stari oprobani nacionalista iz Delnica i *Olovkom: K*
- 2) Muša, student. *K*

Oprilike do meseca januara obojica su izveštavali o prilikama me u Hrvatima u Be u. Poverljivim putem je uhvaćen njihov izveštaj od 22 decembra 1942 i dostavljen na znanje 22 februara tekuće godine pod oznakom: »Društveni odnosi Hrvata u Be u«. Isto tako je dostavljeno na znanje i više izveštaja o delatnosti gospođe Smrekar u Be u.

Treći ovek koji radi za hrvatsku obaveštajnu službu zove se Srećko Bujanj, (*Olovkom: K*) peva, koji je stalno na putu po Nemačkoj i u najskorije vreme hoće da otputuje u Slovačku. On je verovatno postavljen za kulturno staranje o hrvatskim radnicima u Reich-u.

Da bi ove ljude aktivirao, Viktor lile namerava u najskorije vreme da jednom doputuje u Be u.

Pošto je lile naš agent, bilo bi moguće da njegovi ljudi — pošto se kod njihove delatnosti u prvom redu radi o nadziranju antidržavno nastrojenih Hrvata u Reich-u — obavljaju svoje zadatke u vezi sa nadležnim nadležstvima u Reich-u. U pogledu zaključenja poverljivog sporazuma, po kome bi Viktor lile priključio svoje ljude u Be u obaveštajnom aparatu rukovodne ustanove državne policije Be u, na na in koji još treba ugovoriti, već je uspostavljen pozitivan kontakt. Da bi se u Be u mogao izvršiti dotični dogovor, bilo bi potrebno da se lile-u izda ulazna viza.

S tim u vezi ukazuje se na mogućnost da se iz Be u izgradi obaveštajni aparat za nadziranje Hrvata i hrvatskih radnika u Reich-u.

¹⁾ „Glavno ravnateljstvo za javni red i sigurnost“.

Molim za skoro obavještenje o tamošnjem mišljenju i, u datom slučaju, izdavanje ulazne dozvole za Ille-a.

Paraf: H(elm) 27/V

Olovkom:

Nare enje:

- 1) *Priklju iti aktima — Li ni predmet: lile*
- 2) *Kopija — Hrvatska obavještajna služba — mapa 60*

OKUMENAT BR. 522

5 novembra 1943.

1474/43

Štambilj:

Razvedeno:		
5/XI	1474/43	Paraf:
		K.

1.) Pisati:

Tajnoj državnoj policiji
Rukovodna ustanova državne policije¹⁾
Be

Poverljivo

Predmet: Hrvatska obaveštajna služba u Be u

Veza: Nema

Prilog : — 1 —

U prilogu se dostavlja izveštaj Br. 1 hrvatske obaveštajne službe u Be u, koja je organizovana preko ovdanšnjeg agenta »Gjure« u sporazumu sa Rukovodnom ustanovom državne policije Be , s molbom na znanje.

U izveštaju Br. 1 pada u o i da hrvatska obaveštajna služba organizovana u Be u, kako izgleda, ide za tim da nema kim vlastima denuncira lica koja su neugodna hrvatskoj državi. Ova upadljiva injenica naro ito se vidi u tome, što se u izveštaju Br. 1 sumnji i T e s l i (*Štambilj:* K) koji živi u Be u. Treba zabeležiti da je Tesli ev otac²⁾ bio jedna od prvih žrtava ustaških teroristi kih mera, preduzetih protiv pravoslavlja.

¹⁾ Rukovodna ustanova Gestapo-a.

²⁾ Pogrešno; misli se, o igledno, na Tesli evog starijeg brata, koga su ustaše zaklali u samo leto 1941.

Skre em pažnju na ovu okolnost i predlažem da se u svima slu ajevima pre sprovo enja kakvih mera pribavi ovdašnje mišljenje.

Paraf: H(elm) 5/XI
SS-major

.) *Priklju iti aktima.* He/Str.

REORGANIZACIJA USTAŠKE OBAVEŠTAJNE
SLUŽBE U BECU

Pošto je jednom ve u injen pokušaj za stvaranje obaveštajne službe NDH me u radnicima iz Hrvatske u Be u i Austriji, ponovljena je ova akcija maja 1944 godine. O tome govori pismo policiskog atašea, upu eno RSHA-u. Zna ajno je da je rukovodilac policije NDH, zadužen po ovoj stvari, istovremeno i agent policiskog atašea.

DOKUMENAT BR. 523

Zagreb, 23 maja 1944

Del. br. 1474/43

Štambilj:

Ekspedovano		
26/V	1474/43	Paraf:
		K.

Glavnoj upravi bezbednosti Reich-a
— Uprava IV¹⁾ —

B e r l i n

Predmet: Reorganizacija hrvatske obaveštajne službe u Be u

Veza : Ovdašnji dopis od 24.5.1943 Del. br. 1474/43

Jedan agent ove ustanove, rukovodilac odeljenja u obaveštajnoj službi Glavne direkcije za javnu bezbednost i red-), saopštava da obaveštajna služba u Glavnoj direkciji za javnu bezbednost i red planira da reorganizuje obaveštajnu službu u Be u za nadziranje antidržavnih grupa i radnika, pošto su dosadašnji rezultati bili vrlo slabi.

Kao što je poznato, ujesen prošle godine u inio je ovdašnji agent u sporazumu sa obaveštajnim referentom rukovodne ustanove državne policije u Be u pokušaj da se obaveštajna delatnost Hrvata u Be u aktivira i koristi u za-

¹⁾ Gestapo.

²⁾ „Glavno ravnateljstvo za javni red i sigurnost“.

jednici sa obaveštajnim referatom rukovodne ustanove državne policije¹⁾ Be . Sada postoji namera da se privuku za ovu delatnost novi ljudi u Be u, koji, prema gledištu ovdašnjeg agenta, izgledaju pogodnijim za obaveštajne zadatke. Pominju se dva pripadnika hrvatskog konzulata u Be u po imenu Ivanuš i Mirkovi , kao i student Petri²⁾).

Preko pomenutih pripadnika konzulata koji službeno imaju mnogo posla sa hrvatskim radnicima, koji se javljaju kod konzulata, dobio bi se put, kojim bi se, ukoliko je to mogu e, pridobijali agenti me u hrvatskim radnicima.

Ovdašnji agent koji je po tim stvarima ve jednom bio u Be u i ovdašnjim posredovanjem stupio u vezu sa be kim obaveštajnim referentom, opet e putovati za Be u cilju dogovora sa imenovanima i radi upu ivanja u njihovu delatnost, te i ovoga puta — ako postoji interes — uspostaviti vezu sa obaveštajnim referentom u Be u i sa doti nim agentima.

Olovkom: K

Per evi , koji je zaposlen u hrvatskom konzulatu u Be u, ne ak istoimenog generala, radi — prema saopštenju ovdašnjeg agenta — za šefa personalnog odeljenja po imenu Heinz-a, pošto je sa istim prisno prijatelj. Ne stoji ni u kakvoj vezi sa obaveštajnom službom u Glavnoj direkciji za javnu bezbednost i red. On je upu en preko Personalnog odeljenja Ministarstva inostranih poslova u Be jedino zato, što je u zdravstvenom pogledu mnogo propao i što su mu popustili živci, jer su mu partizani pobili ve inu ro aka i srodnika.

Paraf: H(elm) 26/V

2.) *Priklju iti aktima He/Str.*

Konrad/DWO³⁾

¹⁾ Gestapo-a.

²⁾ Kod ova tri imena stavljen je znak K-kartoteka; sa strane napomena „svršeno, okt. 44“.

³⁾ Konrad — pseudonim glavnog agenta polic, atašea, Kurta Koppel-a; ova informacija poti e od njega a dobio ju je preko nekog svog podagenta u policiskom aparatu NDH koji nosi šifra DWO.

NEMA KO-USTAŠKA OBAVEŠTAJNA SARADNJA

Poslanik Kasche nastojao je da dovede do što tešnijih nema ko-ustaških veza i na obaveštajnom polju. Helm-ovo pismo upu eno po tome pitanju RSHA-u, pokazuje da je Kasche tu akciju pokretao bez saglasnosti sa aparatom nema ke politi ke obaveštajne službe, koji bi po tome bio nadležan, a isto tako da je i ovaj aparat imao ve od ranije svojih obaveštajnih veza prema inostranstvu preko ustaških linija.

DOKUMENAT BR. 524

Olovkom: D — 6

16.2.1944

Štambilj:

Razvedeno:		
16/II	227/44	Paraf: K.

Tajni predmet Reich-a !

Štambilj:

Tajni predmet Reich-a

1.) Pisati:

Glavnoj upravi bezbednosti Reich-a
— Uprava VI —

B e r l i n

Olovkom:

Kurir VI

Pa 17/11

Predmet: Ameri ka akcija

Veza: Nema

Prilog : — 1 —

Kao prilog dostavljam prepis jedne zabeleške Nema kog poslanstva Zagreb, o konferenciji Nema kog poslanika sa hrvatskim ministrom pretsednikom Mandi em, ministrom inostranih poslova Peri em, ministrom unutrašnjih poslova Lorkovi em i ministrom prosvete Makan-

cem. Tema razgovora bila je, uglavnom, proširenje hrvatskih kratkotalasnih emisija za SAD i pribavljanje obaveštenja za nemačke i hrvatske svrhe iz SAD.

Upozoravam naročito na poslednju tačku, prema kojoj je Nemačko poslanstvo službeno ugovorilo sa hrvatskim ustanovama zajedničko izgrađivanje obaveštajne mreže u neprijateljskom inostranstvu, a da prethodno nisu zato uključena nadležna nemačka nadležstva SD-a. S druge strane sam slobodan da ukažem još i na to, da već sa naše strane sa znanjem poglavnik tekusli ne obaveštajne linije za SAD.

Molim stoga za odluku da li mogu kod poslanika protestovati zbog neustvovanja na toj konferenciji, odnosno da li će sa tamošnje strane biti preduzeti odgovarajući koraci kod Ministarstva inostranih poslova.

Hteo bih da primetim da mi je prepis zabeleške dostaviti zbog neustvovanja na toj konferenciji, odnosno da ja zgodnom prilikom govorim sa poslanikom u cilju zaštite naših interesa. Međutim prethodno u sa ekati tamošnje mišljenje.

Paraf: H(elm) 16/11
SS-major

- 2.) SS-porucniku Bluhm-u na znanje
- 3.) *Ponovno podneti 10.111. He/Str.*

den 16.2.1944

Ausgang

Gehelme Reichssache!

1.) Schreiben:

An das

Reichssicherheitshauptamt

- Amt VI -

Berlin

Vorw: Amerika-Aktion.

Vorg: Ohne.

Anl: - 1 -

Als Anlage überreiche ich Abschrift eines Vermerkes der Deutschen Gesandtschaft Zagreb über eine Besprechung des Deutschen Gesandten mit dem kroatischen Ministerpräsidenten Mandić, Außenminister Perić, Innenminister Lorković und Kultusminister Mikanec. Thema der Besprechung war im wesentlichen der Ausbau der kroatischen Kurzwellensendungen nach den USA und die Beschaffung von Nachrichten für deutsche und kroatische Zwecke aus USA.

Ich mache besonders auf letzteren Punkt aufmerksam, da demnach von der Deutschen Gesandtschaft offiziell mit kroatischen Stellen der gemeinsame Ausbau eines Nachrichtennetzes im feindlichen Ausland besprochen wurde, ohne dass vorher die hierfür zuständigen deutschen SD-Dienststellen eingeschaltet wurden. Andererseits darf ich noch darauf hinweisen, dass bereits unsererseits mit Wissen des Poglavnik ähnliche Nachrichtenlinien nach USA laufen.

Ich bitte daher um Entscheidung, ob ich wegen Nichtbeteiligung an dieser Besprechung an den Gesandten herantreten kann bzw. ob von dort aus entsprechende Schritte beim Auswärtigen Amt unternommen werden.

Prva stranica izvestaja

**ME USOBNA SUMNJI ENJA I ŠPIJUNIRANJA
NEMA KE I USTAŠKE OBAVEŠTAJNE SLUŽBE**

Nema ka i ustaška obaveštajna služba sara ivale su u borbi protiv zajedni kih protivnika. Ali, pored ove saradnje, dolazilo je do raznoraznih razmirica, do me usobnih sumnji enja i uzajamnog špijuniranja. O tome govore slede a dokumenta iz arhive policiskog atašea Helm-a.

DOKUMENAT BR. 525

Zagreb, 13 oktobra 1943

Del. br. 1531/43

Štambilj:

Ekspedovano		
22/X	1531/43	Paraf: K.

1.) Pisati:

Ustanovi Abwehr-a u Hrvatskoj

Poverljivo

Z a g r e b

Predmet: Branko Rukavina, rukovodilac komunisti-
kog odeljenja u obaveštajnoj službi GJavne di-
rekcije za bezbednost i red¹⁾

Veza: Nema.

O gore imenovanom je ve nekoliko puta izve-
štavano. On pripada najmra nijim likovima hrvat-
ske obaveštajne službe, dobro je sprijateljjen sa dr
Crvenkovi em idr Maji em i u svoje
vreme je imao da izvrši po stvari Secret-Service-a²⁾

¹⁾ „Glavno ravnateljstvo za javni red i sigurnost“.

²⁾ Britanska ob. služba.

(oktobar-novembar 1942) policisku istragu, koju je po nalogu svojevremenog ministra inostranih poslova dr Lorkovića prekinuo protiv interesa policije. Dalje, on pripada onim ljudima u Glavnoj direkciji za bezbednost i red, koji sabotiraju sva nastojanja za saradnju sa nema kim policiskim nadležstvima.

Mastilom:
Theo Sp. Kao što se sada saznalo, on se obratio nekom dr Spitzer-u iz nadležstva Abwehr-a Zagreb, s kojim održava u poslednje vreme prisne veze. Kako je iz sigurnog izvora ustanovljeno, dr Spitzer je izdao Branku Rukavini ispravu, u kojoj se potvrđuje da Branko Rukavina radi kao tumač kod nekog nemačkog vojnog nadležstva. Ovu ispravu pokazao je Branko Rukavina svojim pretpostavljenim ustanovama sa primedbom da mu se od sada više ništa ne može dogoditi sa nemačke strane, jer na temelju ove isprave može svuda da nastupa kao pripadnik nemačke Wehrmacht-a.

Ukazuje se na to da se ova isprava, koja je izdata na duže vreme — kao što to jasno proizlazi iz dosadašnjeg držanja R-e — nikako ne nalazi u prvim rukama i da treba pretpostaviti da je R. ovu ispravu zloupotrebili protiv nemačkih interesa.

Paraf: H(elm) 22/X
SS-major

Olovkom:
Konrad/Gjuro¹⁾

2.) *Priključiti aktima* He/Str.

*) Konrad — gl. agent policije, atašea, Kurt Koppel; Gjuro — agent pol. atašea Viktor Lile, službenik policije NDH; obavještenje potiče od njih.

OKUMENAT BR. 526

Zagreb, 18 januara 1944

Olovkom:

- 1) Prepis ove zabeleške predat je 20.1. li no SS-majoru Korndorfer - u¹⁾
- 2) Registraturi na iskoriš enje
- 3) Priklju iti aktima

Paraf: H(elm) 24/1

Predmet: Branko Rukavina, rukovodilac hrvatske obavestajne službe u Glavnoj direkciji za bezbednost i red²⁾ o obavestajnoj delatnosti EK 4 u Zagrebu

Prilikom jedne konferencije po pitanjima obavestajne saradnje, kojoj su osim Rukavine i izvestioca prisustvovali pripadnici hrvatske obavestajne službe Kojadin i lile, izjavio je Branko Rukavina da je njegova obavestajna služba vrlo dobro obavestena o delatnosti EK 4 na Trgu Kulina Bana, pošto trojica ili etvorica ljudi iz EK 4 rade za njega. Prema saznanjima hrvatske obavestajne službe trebalo bi mese ni budžet SS-majora Korndorfer-a za obavestajne svrhe da iznosi 500.000 kuna. Nažalost su svi oni, koji se pla aju ovim novcem za obavestajne svrhe, u prvome redu nastrojani protiv ustaškog pokreta i u toj injenici leži razlog, zašto ne može do i do neke prave drugarske saradnje. Dokle god izrazito protivhrvatski elementi kao Škrabl³⁾ i Znidarši rade kao glavni agenti za nema ke policijske ustanove u Zagrebu, dotle se sa hrvatske strane ne može videti dobra volja za obavestajnu saradnju.

Dalje je naveo kao primer razorne delatnosti tuma a EK 4 Begovi a, koji se, pošto je Crnogorac, izdaje Hrvatom, ali je ustvari Srbin, i ija je celokupna delatnost upravljena na to da svoje pretpostavljene svesno, tendenciozno i lažno obavještava i izveštava.

!) Šef Einsatzkommande Sipo i SD-a u Zagrebu, koja je nosila skra eni naziv EK 4.

2) „Glavno ravnateljstvo za javni red i sigurnost“.

3) Pogrešno. Treba Škrabl.

Rukavina je naglasio da je, prema njegovom mišljenju, neosporiva činjenica i da je čak dokazano da upravo tuma i kod nemačkih nadležstava predstavljaju najnepouzdanije elemente i da bi on svojim položajem mogao garantovati zato da se ravnim izborom tuma i saradnika nemačkih policijskih ustanova interesima Reich-a i voenju rata više šteti nego koristi, jer se putem ovih podređenih elemenata ometa svaki pokušaj saradnje.

OKUMENAT BR. 527

Olovkom:

Original u predmetu A — 5

Kopija uz *Li ni predmet Rukavine*

Del, br. 146/44

RSHA-u IV VI¹⁾

Einsatzgruppi²⁾

Konzulatu³⁾

Zagreb, 2 februara 1944

Predmet: Hrvatska obaveštajna služba u Muenchen-u i Be u

Kako se ovde poverljivo saznaje, hrvatska obaveštajna služba traži mlade ljude koji znaju nemački, a koji bi po nalogu hrvatske obaveštajne službe trebalo da idu u Muenchen i Be i da vrše protivrpsku propagandu. Propaganda bi trebalo da se vodi u duhu poslednjeg govora ministra unutrašnjih poslova dr Lorkovića o ulozi Srba u nemirima i partizanskim ustancima, a da ju finansira Ministarstvo inostranih poslova. Po nalogu ministra inostranih poslova dr Perića ovu akciju vodi rukovodilac hrvatske obaveštajne službe Branko Rukavina. Vrbovanje ljudi vrše pojedini rukovodioci odeljenja hrvatske obaveštajne službe. Postoji mogućnost za ugrađivanje podesnih agenata.

Konrad/Ibro⁴⁾

1) Glavnoj upravi bezbednosti Reich-a, Upravi IV (Gestapo) i VI (zagranična obaveštajna služba).

2) Einsatzgruppi Sipo i SD-a za NDH.

3) Konzularnom odeljenju nemačkog poslanstva u Zagrebu.

4) Obaveštenje potiče od glavnog agenta Koppel-a (Konrad), koji ga je dobio od svoga podagenta „Ibro“, ustvari Slavka Wolframa, funkcionera policije NDH.

Zagreb, 23.3.1944

He/Str.

1.) *Z a b e l e š k a*

Predmet: Saradnja sa hrvatskom obaveštajnom službom

Zbivanja koja su nastupila u poslednje vreme o planovima hrvatske obaveštajne službe u pogledu nemačke politike u hrvatskome prostoru, i činjenica da je saradnja sa hrvatskom obaveštajnom službom uvek propadala zbog ličnosti rukovodioca Branka Rukavine, pobudili su me da po toj stvari razgovaram sa glavnim direktorom za javni red i sigurnost, dr Jurjem. Povod za ovo bio je jedan — od moje strane upućeni — poziv, kome se Rukavina nije bio odazvao sa izvinjenjem da mora i poglavniku, što se prema kasnijim izjavama pokazalo netačno.

Na dan 14.3.1944 gospodin Rukavina se javio telefonom i zamolio za dozvolu da u ini posetu. On se pojavio u pratnji gospodina Kojadina koji radi u hrvatskoj obaveštajnoj službi, a koji je fungirao kao tumač. U toku razgovora izjavio je gospodin Rukavina da je spreman da u ini sve, kako bi uspostavio uspešnu saradnju sa ovdašnjim nadležnostima. On je već ranije radio za nadležstvo Abwehr-a, zbog čega ga je i kritikovao gospodin Konrad.

Pokušao sam da objasnim gospodinu Rukavini da nemačke obaveštajne službe nema nikakvog interesa da prikuplja materijal o hrvatskim unutrašnjim pitanjima, nego da je nemačkim nadležnostima cilj da potpomažu izgradnju hrvatske države i da uspostave dobru i uspešnu saradnju sa hrvatskim vlastima u interesu zajedničkog angažovanja u ratu. Sve mere, koje se donose sa nemačke strane, moraju se posmatrati sa gledišta da pomažu nemačko ratovanje, a time i ratovanje njihovih saveznika. Sa tog razloga je i potrebno uspostaviti saradnju u obaveštajnoj službi, naročito protiv zajedničkog neprijatelja, komuni-

zma, i zajem iti što je mogu e širu razmenu materijala. Ova saradnja mogla bi se naravno još proširiti, ako bi bilo mogu e dobiti preko hrvatske obaveštajne službe i obaveštenja iz neutralnog i neprijateljskog inostranstva, jer hrvatska obaveštajna služba iz razumljivih razloga sigurno ima bolje mogu nosti da prodire u neutralno i neprijateljsko inostranstvo.

Gospodin Rukavina se složio u svima ta kama sa mojima gledištima i obe ao je da e u initi sve, kako bi uspostavio uspešnu saradnju. Gospodin Rukavina je još naglasio da hrvatskoj obaveštajnoj službi, naravno, nedostaje potreban broj školovanih ljudi i molio je, da li možda ne postoji u Nema koj kakva odgovaraju a lektira o obaveštajnoj službi. Na ovo pitanje odgovorio sam negativno, pri emu sam naro ito ukazao na to da kod obaveštajne delatnosti nema nikakve šeme, jer se obaveštajna služba mora uvek upravljati prema konkretnim prilikama i odnosima.

Gospodin Rukavina je dalje molio da mu se ukaže •pomo prilikom njegovog nameravanog putovanja za Be u leto ove godine. On bi hteo oti i na 3 meseca u Reich da nau i nema ki jezik. Ja sam obe ao da u mu naravno biti od pomo i, pretpostavljaju i da e do toga vremena nastupiti promena na položaju rukovodioca hrvatske obaveštajne službe.

Prema dosadašnjim iskustvima treba obe anjima gospodina Rukavine poklanjati samo malo vere. Štaviše, pretpostavlja se da e on službenu saradnju sa ovdašnjim nadleštvom iskoristiti u ma kome obliku za svoje svrhe (navodne veze sa policiskim atašeom itd.). Zasada treba sa ekati, u kolikoj e meri hrvatska obaveštajna služba uspostaviti saradnju na temelju ovog dogovora sa ovdašnjim nadleštvom.

Potpis: Helm
SS-potpukovnik

2.) *Priklju iti aktima.* He/Str.

OKUMENAT BR. 529

SLUŽBA VEZE
policije bezbednosti i SD-a

Primljen	Prostor za štambilj prijema	Otpavljen
Čas dan 13.00		Čas dan 15.00 29
mesec godina		mesec godina 6 1944
Od		Kome (nečitko)
preko		preko Paraf: R
Br. 3535	Telegram — Radiogram — Teletip — Telefon	29.6.1944

Del. br. 1531/43

Preko Einsatzgruppe E¹)

Hitno — pre svega —• teletip — hitno— odmah
podneti

Olovkom:

Priklju iti predmetu

Paraf: H(elm) 3/VII

Glavnoj upravi bezbednosti Reich-a

— Uprava IV — Berlin
— Uprava VI — Be

Predmet: Branko Rukavina, ro en 9.5.1917
u Dapcima, azma (Hrvatska)

Veza: Poznata, izme u ostalog ovdašnji dopis
od 12.5.44 i 2.2.1944 Del. br. 1531/43

Gore imenovani je molio da mu se izda pro-
lazna viza u svrhu putovanja za Španiju preko

*) Einsatzgruppe Sipo i SD-a za NDH.

Francuske (eventualno Italije). Prema postojećim obavještenjima putuje kao tumač hrvatske bokserске ekipe koja na osnovu sporazuma između hrvatskog poslanika i hrvatskog državnog vođe sporta Zebića polazi za Španiju (S. Sebastian, Bilbao i Madrid, Montera 42) radi održavanja bokserских takmičenja. U pratnji bokserске ekipe nalazi se i činovnik Glavne direkcije za javni red i sigurnost, Stjepan Andreović, rođen 24.12.17 u Županji/Hrvatska, koji treba da fungira kao bokserски sudija.

Kao što je poznato Branko Rukavina je rukovodilac hrvatske obavještajne službe u Glavnoj direkciji za javni red i sigurnost i u raznim slučajevima se već pojavljivao u negativnom pogledu. Postoji sumnja da će R. pod ovom kamuflažom izvršiti u Španiji službene odnosno političke naloge viših hrvatskih ustanova.

Olovkom: Ponovo podneti šefu 3.7.

Sadašnji položaj Rukavine ne čini umesnim da se uskrati proputovanje. Međutim, skreće se na njega pažnja da bi se eventualno preduzelo u Španiji temeljito posmatranje. Dan polaska će se još saopštiti.

U slučaju da postoje prigovori protiv R-ovog proputovanja, molim hitan odgovor do 3.7.1944.

Primećuje se da je državni vođa sporta Zebić govorio o ovoj stvari sa nemačkim poslanikom. Utvrđivanje sportskih termina navodno će uslediti, pošto bude dobijeno odobrenje iz Berlina. Upitnici će biti dostavljeni Ministarstvu inostranih poslova 30.6.44 kurirom. Kulturno-političko odeljenje Nemačkog poslanstva preporučuje putovanje.

Policiski ataše Zagreb

Potpis: Helm Paraj: H(elm)

SS-potpukovnik 29.6.

NACHRICHTENÜBERMITTLUNG

DER SICHERHEITSPOLIZEI UND DES SD

Aufgenommen Zeit Tag Monat Jahr 13 ⁷ von durch	Raum für Eingangstempel	Befördert Zeit Tag Monat Jahr 15 ⁰⁰ 29. 6. 44 durch Grimm
Nr. 35 35		29.6.1944

BNr. 1531/43

Ueber Einsatzgruppe E.

B l i t z - F S -Dringend-Sofort vorlegen-

An das

Reichssicherheitshauptamt

- Amt IV - - B e r l i n -
 - Amt VI - - W i e n -

Betr: Branko R u k a v i n a , geb. 9.5.1917 in Dapci Gazma (Kroatien)

Vorg: Bekannt, u.a. hies. Schreiben v. 12.1.44 u. 2.2.1944
 BNr. 1531/43

Obgenannter hat um Erteilung Durchreiserechtvermerkes zwecks Reise nach Spanien über Frankreich (evtl. Italien) gebeten. Nach vorliegenden Angaben reist er als Dolmetscher kroatischer Boxmannschaft, die auf Grund Vereinbarung zwischen spanischem Gesandten und kroatischem Staatssportführer Z e b i ć zur Austragung von Boxkämpfen nach Spanien (S. Sebastian, Bilbao und Madrid, Montera 42) sich begibt. In Begleitung der Boxmannschaft befindet sich auch der Beamte der Hauptdirektion f. öffentliche Ordnung und Sicherheit, Stjepan A n d r e o v i ć , geb. am 24.12.17 in Zupanja/Kroatien, der als Ringrichter fungieren soll.

Branko R u k a v i n a ist bekanntlich Leiter kroatischen ND in Hauptdirektion f. öffentl. Ordnung und Sicherheit und in verschiedenen Fällen bereits gegenteilig in Erscheinung getreten. Es besteht Verdacht, dass R. unter dieser Tarnung

Wv 37. Ver. Chef

BOJAZAN OD SKRETANJA USTAŠKE POLITIKE

Posmatraju i rad ustaške obaveštajne službe, policijski ataše je sa nepoverenjem beležio sve pojave koje su ukazivale na eventualna skretanja ustaške politike i sumnjivo gledao na izvesne poteze obaveštajne službe NDH.

DOKUMENAT BR. 530

Olovkom: A — 5

16.3.1944

Štambilj:

Ekspedovano		
16/III	400/44	Paraf:
		K.

Glavnoj upravi bezbednosti Reich-a

— Uprava VI¹⁾ —

u prepisu:

— Uprava IV²⁾ —

BdS-u Hrvatska³⁾

B e r l i n

Z a g r e b

Predmet: Pojava aktivnost hrvatske obaveštajne službe protiv nemačke balkanske politike

Veza: Nema.

Ve je u više mahova — naročito u zabeleškama o cirkularnim uputima hrvatske obaveštajne službe u pogledu političkog stava Nemaca u Hrvatskoj ili stava Hrvata u odnosu na nemačku politiku prema Hrvatima i prema Srbima — izveštavano o pojavnoj aktivnosti hr-

¹⁾ Zagranina obaveštajna služba.

²⁾ Gestapo.

³⁾ BdS — Befehlshaber der Sicherheitspolizei und des SD, t.j. zapovednik policije bezbednosti i SD-a; radi se o Einsatzgruppi Sipo i SD-a za NDH koja je, ustvari, bila nadležnost BdS-a, ali iz obzira prema „suverenosti“ NDH nije nosila svoj pravi naziv.

vatske obaveštajne službe, kojoj je glavni cilj da u pozitivnom smislu utiče na nemačku službenu politiku prema etnicima koji rade na hrvatskom prostoru. Jedan bitni deo ove aktivnosti izgleda, međutim, da pojava na tome da prikuplja materijal i dokumente o politici Reich-a koju neke hrvatske ustanove otvoreno označavaju kao protivhrvatsku, na osnovu kojih bi se moglo službenim putem ukazati na neodrživost takve politike. U tome, zasada, hrvatska obaveštajna služba gleda svoj prvi zadatak. U svim hrvatskim obaveštajnim krugovima se poslednjih nedelja stalno nabacuje pitanje, zašto se nemačko-hrvatski odnosi sve više formiraju negativno, a kako to da nemačko-srpski odnosi postaju na račun Hrvatske sve povoljniji, pri čemu se, međutim, nastoji uticati na odgovore tako, da se u svima slučajevima krivica prebacuje na nemačku inicijativu, sa motivacijom da se sa nemačke strane uvek previđa a da nijedan balkanski narod ne učestvuje u nemačkoj vojnoj ratu u tolikoj meri kao hrvatski.

Jedan ovdašnji agent, koji u hrvatskoj obaveštajnoj službi radi kao rukovodilac i čija su obaveštenja obrađena u napred izloženom, izjavljuje da je ova pojava aktivnosti nastala po naređenjima ministara dr Lorkovića i dr Vranjanića. Oba ministra stoje u opoziciji prema nemačkoj politici u Hrvatskoj — naročito prema saradnji nemačke Wehrmacht-a sa etnicima — i izgleda da putem svih kanala prikupljaju materijal, kako bi izazvali promenu nemačke političke linije, ili pak da se, u datom ozbiljnom slučaju, sa obrazloženim ukazivanjem izvuku od odgovornosti. U okviru ove aktivnosti spada, kako je već izvešteno, i akcija ministra inostranih poslova dr Perića da hrvatske studente koji imaju zadatak da na univerzitetima, gde studiraju srpska omladina, deluju politički i vrše propagandu u protivsrpskom smislu, pošalje na nemačke univerzitete i da ih plaća iz obaveštajnih sredstava.

Iako izgleda da kod ove aktivnosti glavnu ulogu igra protivsrpska tendencija, odnosi i izgradnja hrvatske obaveštajne službe uslovljavaju da hrvatska obaveštajna služba daleko prelazi političke okvire ove akcije, te može lako da postane izazivačem protivnemačkih tendencija.

Tako se, naprimer, dogodilo da su pojedini rukovode i ljudi hrvatske obavestajne službe dali uputstva da se na cirkularne upite u odnosu na Nemce odgovori a priori u negativnom smislu. Sada se postavlja pitanje, da li je ova linija hrvatske obavestajne službe ono, što ho e više ustanove (dr Lorkovi , dr Vran i), ili ne. U hrvatskim obavestajnim krugovima naginje se mišljenju da sadašnja obavestajna politika odgovara gledištu i uputstvima ministra unutrašnjih poslova dr Lorkovi a.

Paraf: H(elm) 16/111

2.) *Priklju iti aktima.* He-Str.

POSTAVLJANJE POLICISKOG ATAŠEA NDH
U BERLINU

Branko Buzjak, službenik ustaške policije koji je postavljen za policiskog atašea u Berlinu, bio je tesno povezan sa rukovodstvom SS-a i uživao je u poslanstvu NDH izuzetno važan položaj.

DOKUMENAT BR. 531

Reichsfuehrer SS

Služba bezbednosti

Služba veze

Olovkom: Registraturi

Primljen		Otpravljen		Prostor za štambilj prijema	
Dan	mesec	Dan	mesec	Štambilj:	
5.	IX.			Policija bezbednosti i SD	
godina	čas	godina	čas	Beograd Paraf: Jg.	
1941	18.30			5. IX. 1941	Pril.
od: KGL		kome		Referat	Opšta
preko: Paraf		preko		Rukovodilac	karto-
				IV	teka
		Beleška o		Del. Br. 2699/41	
		zadržavanju			
...Br. 1810				5/IX Paraf: F(uchs)	
Telegram — Radiogram				Paraf: H(elm) 5/9	
— Teletip — Telefon —					

Dr. E. K.¹⁾ Zagreb 637 5. 9. 41. 18.15 —
Glavnoj upravi bezbednosti Reich-a Berlin —
Uprava IV D 4²⁾ — li no SS-potpukovniku dr
Weinmann-u — informativno: Einsatzgruppi Beo-
grad li no SS-pukovniku i pukovniku policije dr
Fuchs-u —

*) Einsatzkommando Sipo i SD-a, Zagreb, podre ena Einsatz-
gruppi u Beogradu (1941/42).

2) Referat D 4 Uprave IV (Gestapo-a).

Poverljivo —

Štambilj: K Paraf

Predmet: Branko Buzjak

Gore imenovani je, kao što je poznato, prema svojevremenom dogovoru sa Šefom policije bezbednosti¹⁾ dosada radio kao hrvatski funkcioner za održavanje veze u Internacionalnoj komisiji za kriminalnu policiju u Berlinu. Buzjak se sada pre nedelju dana vratio u Zagreb radi podnošenja izveštaja i potom iduće nedelje će opet otputovati za Berlin da ponovo preuzme svoju dužnost.

Upravo sada mi je saopštio državni sekretar Kwarternik da namerava, pošto bude govorio sa ministrom inostranih poslova Lorkovičem, da Branka Buzjaka akredituje kao delegata hrvatskog ministarstva unutrašnjih poslova kod hrvatskog poslanstva u Berlinu.

Ja sam, da bih dobio u vremenu, odgovorio da bi se sutra ili prekosutra mogle zajednički raspraviti pojedinosti ovoga plana. Molim da se što skorije pribavi mišljenje Šefa policije bezbednosti i SD-a o ovom planu.

Treba primetiti, da mi ova stvar ranije nije bila poznata, nego da potiče isključivo iz inicijative Hrvata.

U slučaju da za ovo postoji saglasnost Šefa policije bezbednosti, obratiće se hrvatski ministar inostranih poslova dr Lorkovič na odgovarajuć način nemačkom poslaniku.

Molim za odgovorajuća uputstva.

Komandant EK Zagreb, potpisao: Beisner, SS-major

Mastilom:

Naređenje 1. 12. 41.

1. Priključiti predmetu koji se nalazi u registraturi.

Po nalogu:

Potpis ne itak
SS-potporu nik

*) Heydrich-om, odn. njegovim nadležtvom.

LI NOST AGENTA DR ANTE CILIGE

Slede e pismo, koje je policiski ataše uputio Glavnoj upravi bezbednosti Reich-a, odnosi se na dr Antu Ciligu, koji je u estvovao u ustaškoj propagandi protiv NOP-a. Ono pokazuje njegove veze sa nema kim obaveštajnim i propagandnim ustanovama i nema ke namere angažovanja Cilige u antikomunisti koj propagandi.

DOKUMENAT BR. 532

1. 8. 1944

2701/42

Štambilj:

Razvedeno		
3/8	2701/42	Paraf: K.

Glavnoj upravi bezbednosti Reich-a

— Uprava IV —

Informativno: — „ VI —

B e r l i n

Predmet: Dr Ante Ciliga, ro en 20. 2. 1898 u Šegoti ima
(Jadranska župa)

Veza : Ovdašnji teletip Br. 3707 od 8. 7. 1944, gornji broj
delovodnog protokola

U jednom teletipu, upu enom Ministarstvu inostranih poslova nema ki poslanik je o li nosti dr. Cilige izložio slede e mišljenje:

»Ovome izveštaju je svrha da se prikaže dr Ante Ciliga, kako bi se kod nadležnih ustanova razmislilo o njegovoj upotrebi. C. boluje na o ima i ja sam mu odobrio ulazak i izlazak iz Reich-a na dva meseca, da bi u Be u konsultovao specijaliste i istovremeno uspostavio dodir sa nadležnim ustanovama.

C. ima za sobom buran život. Ro en 1898 kao Istranin, približilo ga je, prema njegovim navodima, nezadovoljstvo

sa mirovnim ugovorima političko-socijalnoj opoziciji dok nije postao izrazitim komunistom, da bi konačno kao takav radio na vodećem mestu. Od 1922—25, C. je bio urednik nedeljnog lista »Radnička borba« i sekretar Komunističke partije za Hrvatsku, a 1924—26 i član Centralnog komiteta i predstavnik Komunističke partije Jugoslavije u inostranstvu. 1925 Jugosloveni su proterali C-u iz zemlje i kao italijanskog državljanina prebacili u Istru, a odatle je po nalogu Komunističke partije Jugoslavije određen da ode u Moskvu kao nastavnik jugoslovenske sekcije komunističke škole za Zapad. Kao takav nalazio se u vremenu od oktobra 1926 do decembra 1935 u Sovjetskoj Rusiji.

SSSR je bio za C. veliko razočarenje. Prema sopstvenim navodima, on se posle dugogodišnjeg razmišljanja postepeno odvojio od boljševizma, komunizma i marksizma. Pošto C. nije skrivao svoje mišljenje, pao je u oči GPU-u, konačno je osuđen, te je proveo 5 godina u zatvoru odnosno u Sibiru. Pošto je na kraju kao italijanski državljanin uspeo da izdejtstvuje dozvolu za izlazak iz Sovjetske Rusije, objavio je u Parizu pre 1941 svoje utiske u knjizi »Au Pays du grand mensonge«¹), koja je izašla 1938 na francuskom jeziku kod izdavačkog preduzeća N. R. F. Gallimard. Posle uspostavljanja NDH, C. se vratio u Hrvatsku i pošto su rasvetljene osnovne poteškoće zbog njegove komunističke prošlosti, preuzeo je u Glavnoj direkciji za propagandu referat »Sovjetska Rusija i boljševizam«. U tome je svojstvu C. u više mahova uzimao reč u hrvatskoj štampi, između ostalog u dužoj seriji članaka o svojim utiscima u Sovjetskom Savezu.

Svoja iskustva, koja je stekao u SSSR-u, C. formuliše na sledeći način:

1. Socijalni rezultati boljševizma imaju se ceniti negativno, ne samo za samu Sovjetsku Rusiju, nego i kao obrazac i primer za ostale narode.
2. Izvesna pozitivna dostignuća SSSR-a (industrijalizacija i tehničko-ekonomsko modernizovanje) nose izričito rusko-nacionalni karakter i ne mogu da se primene na inostranstvo.
3. Sovjetsko-ruska spoljna politika je potpuno imperijalistička i egoistička. Ona se služi drugim narodima i save-

*) „U zemlji velike laži“ (fr.).

znicima kao sredstvom za svoje imperijalisti ke ciljeve i osvaja ke težnje.

4. Pošto SSSR nije rešio socijalni problem i pošto je nacionalni problem u Evropi postavljen druk ije nego u Rusiji i zahteva svoje posebno rešenje, to je zadatak evropskih naroda da svoj sopstveni problem reše na svoj sopstveni na in. To se opet može posti i samo u odbrambenoj borbi evropskih naroda protiv boljševizma, koji je u bitnosti ipak azijski.

Ovo su misli, koje C. pokušava objasniti itaocima u nau no zasnovanim raspravama, i na tome podru ju bi se C. mogao angažovati i upotrebiti. Mora se ista i da se C. ne može pridobiti za jeftinju propagandnu delatnost, dok bi naprotiv bio vrlo upotrebljiv za nau no izgra ene radove.

Njegov plan bavljenja u Reich-u je zasada slede i: Be 2—3 nedelje le enje njegove o ne bolesti i odlazak u Jugoslovensko noevropsko društvo¹⁾ kao i Antikominternu²⁾ i kod dr. Ronneberger-a³⁾. Zatim poseta Isto no-evropskom institutu¹⁾ dr. Serafin-a u Breslau, a potom Institutu za radnu nauku³⁾ dr. Pohl-a u Berlinu. Za ove 3 ustanove izdao je ovdašnji socijalni referent C-i preporu na pisma.

Molim da se proceni, kako i preko koga bi se C. mogao celishodno aktivirati u Reich-u, kao i da se dostavi bilo ova mo direktno, bilo Ronneberger-u plan i saopštenje u cilju obaveštenja C-e«.

Saglasan sam sa mišljenjem Nema kog poslanika. Molim uzeti na znanje.

Paraf:

H(elm) 3/VIII

2.) Priklju iti aktima. He/Str.

¹⁾ Suedosteuropa-Gesellschaft, društvo za nema ku kulturnu penetraciju u zemlje jugoisto ne Evrope.

²⁾ Organizacija pod nadležnoš u Ministarstva propagande Reich-a za borbu protiv komunizma.

³⁾ Direktor instituta za publicistiku, ustvari propagandno-politi ke ustanove za rad prema jugoisto noj Evropi.

⁴⁾ Nau ni etnološki kulturni institut pri univerzitetu Breslau.

⁵⁾ Institut za nacisti ku sociologiju.

3) Policiske formacije

FORMIRANJE NEMA KIH POLICISKIH JEDINICA SA HRVATSKIM LJUDSTVOM

Opunomo enik Reichsfuehrer-a SS za NDH postigao je sa ustaškim vlastima sporazum po kome su u Paveli evoj državi formirane nema ke policiske jedinice sa hrvatskim ljudstvom, a pod nema kom komandom, koje su predstavljale sastavni deo nema kog policiskog aparata.

DOKUMENAT BR. 533

Opunomo enik Reichsfuehrer-a SS
za Hrvatsku

Osijek, 10. 5. 1943

P o t s e t n i k

za primanje hrvatskih državljana u jedinice nema ke policije u Hrvatskoj

- 1.) Prima e se, uglavnom, svi hrvatski državljeni bez poroka godišta 1908 do uklju ivo 1926. Oficiri, podoficiri, bivši žandarmi i policajci odnosno naro iti specijalisti mogu pripadati i starijim godištima.
- 2.) Prijem e uslediti nakon pregleda od strane Komande za popunu Jugoistok oružanog 3S-a po slede im stepenima sposobnosti:

sposoban za SS ili sposoban za Wehrmacht do upotrebljiv
za garnizonsku službu.

- 3.) Lica koja budu stupila u službu prima e, ukoliko su bila hranioi porodice ili ukoliko su potpomagala svoje roditelje, porodi no izdržavanje prema nema kim pravilima. Deca, koja su bila zaposlena kod svojih roditelja, mogu u dokazanom slu aju nužde tražiti za svoje roditelje privrednu pripomo , kako bi oni mogli zaposliti stranu pomo nu snagu. Isplatu napred pomenutih potpora vrši e Oficir za staranje oružanog SS-a u Hrvatskoj.
- 4.) Staranje o licima koja ostanu iza poginulih i staranje o invalidima vrši e se tako e prema nema kim pravilima. I ovo staranje sprovodi Oficir za staranje oružanog SS-a u Hrvatskoj.
- 5.) U trupi primljena lica dobijaju uobi ajenu vojni ku platu.
- 6.) in, dobijen i dokazan u hrvatskim odnosno nekim drugim oružanim snagama (i u policiji i žandarmeriji) uze e se u pogledu plate u obzir odmah prilikom prijema. Priznavanje starog ina bi e pri utvr enoj podobnosti izvršeno od slu aja do slu aja, ali najkasnije za 6 meseci.
- 7.) Preuzimanje oficira usledi e tako e u pogledu plate sa inom u hrvatskim ili nekim drugim oružanim snagama, ali e prijem biti izvršen specijalno od slu aja do slu aja. Ina e e se svakom oficiru dati prilika da specijalnom obukom što pre postigne stari in, ili e mu biti ostavljeno na volju da istupi.
- 8.) Prijave za prijem u nema ku policiju mogu se predati hrvatskim vlastima, naro ito svim nema kim i hrvatskim policiskim i žandarmeriskim nadleštvima.
- 9.) Pod pretpostavkom li ne podobnosti, svakom Hrvatstu stoji otvorena karijera podoficira i oficira.

NEMA KA POLICIJA VRŠI ODMAZDE U NDH

Slede a etiri akta oblasnog policiskog rukovodioca u Osijeku, koja se odnose na pitanje odmazdi, pokazuju da je nema ka policija postupala u takvim slu ajevima u saradnji sa organizacijama Nema ke narodnosne grupe.

DOKUMENAT BR. 534

Oblasni policiski rukovodilac

Osijek

Mesto štaba, 8. 6. 1944

Del. Br. 2237/44

Sa/Ga.

Predmet: Volksdeutscher Rudolf Pavli ek u Kešincima

Veza: Nema

Štambilj:

Voćstvo nemačke narodnosne grupe u Hrvatskoj (Štabni ured)

Br. Delov.: 141/44 pov.

Primljeno: 10.6.44.

na obradu: 1

Rešeno, u a.

Komandantu policije
bezbednosti

O s i j e k

Prema jednom saopštenju Okružnog vo stva narodnosne grupe Donja Drava, banditi su 4. 6. 1944 odveli Rudolfa Pavli ek - a, rod. 21. 3. 1916, iz Kešinaca. O daljoj sudbini imenovanog nije ništa poznato.

Molim da se smesta sprovedu odgovaraju i izvi aji i da se eventualno iz Kešinaca kao taoci uhapsu 5 mjiških lica, sumnjivih zbog veza sa bandama i sprovedu u Vaš logor. Civilnom stanovništvu saopštiti ovu meru, stim da e taoci

ostati tako dugo u zatvoru, dok se Pavli ek ne vrati, a u slu aju da bude ubijen da e taoci biti pogubljeni.

Potpis: Dr. v. Sammern u. Frankenegg
SS-general
i generalmajor policije

Informativno:

Nema koj narodnosnoj grupi
Štabni ured

O s i j e k

S molbom na znanje.

Sammern s. r.
SS-general
i genaralmajor policije

OKUMENAT BR. 535

Oblasni policiski rukovodilac

Osijek

Mesto štaba, 8. 6. 1944

Del. Br. 2234/44

Sa/Ga.

Predmet: Volksdeutscher Georg A m b e r g iz Kapelna kod
Voljeva¹⁾

Veza: Nema

Štambilj:

Voćstvo nemačke narodnosne grupe u Hrvatskoj (Štabni ured)
Br. Delov.: 140/44 pov.
Primljeno: 10.6.44.
na obradu: 1
Rešeno, u a.

Komandantu policije
bezbednosti

O s i j e k

Prema jednom saopštenju Okružnog vo stva nema ke narodnosne grupe Donja Drava, bande su po etkom marta 1944 odvele Volksdeutscher-a Georga A m b e r g - a, rod. 12.9.1888, iz Kapelne, mesna grupa Viljevo¹⁾. On je navodno streljan 13.5.1944 u Zve evu.

Molim da se smesta sprovede istraga i da se eventualno sa nadležne teritorije (Kapelna i okolina) ovamo prijavi 10 muških banditskih jataka i lica sumnjivih zbog veza sa banditima, sa navodom njihovih personalija i dosadašnjih njihovih veza sa banditima, radi izvršenja mera odmazde u spozrazumu sa župskom policijom u Osijeku.

Potpis: Dr. v. Sammern u. Frankenegg
SS-general
i generalmajor policije

») Naziv mesta prema originalu.

Informativno:

Nema koj narodnosnoj grupi
Štabni ured

O s i j e k

S molbom na znanje.

Sammern s. r.
SS-general
i genaralmajor policije

Mastilom:

Vo i nar. grupe na znanje.
Okružnom vo stvu na znanje.

OKUMENAT BR. 536

Oblasni policijski rukovodilac

Osijek

Mesto štaba, 22 juna 1944

Del. Br. 2384/44 Sa/Ka

Predmet: Mere odmazde za odvedenog odnosno ubijenog
Volksdeutscher-a Georga A m b e r g - a iz Kapel-
ne kod Viljeva

Veza: Dopis Nema ke narodnosne grupe 2-5794/44-Z/H
od 7. 6. 44.

1. Nema koj narodnosnoj grupi, Štabni ured, O s i j e k
2. Komandantu 2 policijskog puka, gospodinu potpukovniku
H u b e r - u , N a š i c e

Informativno s molbom na znanje:

Opunomo eniku Reichsfuehrer-a SS za Hrvatsku, O s i j e k

Kao mera odmazde za Volksdeutscher-a Georga A m -
b e r g - a , ro enog 12. 9. 1888, u Kapelni, mesna grupa
Viljevo, koji je odveden po etkom marta 1944 i navodno
streljan 13. 4. 1944 u Zve evu, evakuisano je 16. 6. 1944
iz Ku anaca, severozapadno od Beni anaca 9 banditskih
porodica od ukupno 21 lica i upu eno preko Našica na ban-
ditsko podru je.

Kratko vreme pre polaska lica, koja je trebalo evakuisati,
pojavi se muž jedne porodice koja je tako e bila pred-
vi ena za evakuaciju i prijavio da se vra a od bandita.
Na to je porodica ostavljena na mestu, a ovek je preko
EK 3¹⁾ sproveden u Reich na rad.

Molim da se ovo uzme na znanje.

Sammern s. r.
SS-general
i genaralmajor policije

¹⁾ Einsatzkommande Sipo i SD-a u Osijeku.

Štampilj:

Voćstvo nemačke narodnosne grupe u Hrvatskoj (Štabni ured)
Delov. Br.: 6755
Prmiljeno: 24.6.44.
na obradu: 1
Rešeno, u a.

Mastilom:

1. Vo i nar. grupe na znanje.
2. Prepis Okružnom vo stvu
Hemmerling na znanje

Paraf

DOKUMENAT BR. 537

Oblasni policiski rukovodilac

Osijek

Mesto štaba, 22 juna 1944

Del. Br. 1995/44

Sa/Ka

Predmet: Mere odmazde za odvoenje odnosno ubistvo mesnog voe Leeh - a iz Ku anaca

Veza : Dopis Nemačke narodnosne grupe, Okružno vo - stvo Donja Drava 111/353/44 od 10. 5. 44

Štm.hil.!

Nema koj narodnosnoj grupi

Štabni ured

O s i j e k

Informativno s molbom na znanje

Opunomo eniku Reichsfuehrer-a SS za Hrvatsku, Osijek

Kao mera odmazde za odvoenje mesnog voe Mathiasa Leeh - a iz Šljivoševaca i verovatno ubistvo istoga, uhapšeno je u Ku ancima, u zajedni kom pothvatu sa slu ajem odmazde za Georga A m b e r g - a iz Kapelne, 9 talaca sumnjivih zbog veza sa banditima. U ovom slu aju, pošto budu ta no utvr ene personalije, predloži u Glavnoj direkciji i Zagrebu da budu obešeni na licu mesta.

Molim ovo uzeti na znanje.

Sammern s. r.

SS-general

i generalmajor policije

Mastilom:

1. Vo i nar. grupe na znanje.
2. Okružnom vo stvu III na znanje.

Voćstvo nemačke narodnosne grupe u Hrvatskoj (Štabni ured)
Delov. Br.: 6756
Primljeno: 24.6.44.
na obradu: 1
Rešeno, u a.

IV. POSEBNI PROBLEMI

1) Delatnost protiv KPJ i NOP-a

PITANJE ZAROBLJENIKA U IV OFANZIVI

XJ vezi sa IV ofanzivom izvršene su od strane Zapovednika nema kih trupa u Hrvatskoj i Nema kog opunomo enog generala u Hrvatskoj pripreme za logorisanje i dalji raspored o ekivanih zarobljenika. Tim povodom su pretstavnici ove dve nema ke komande održali konferenciju na kojoj su donesene potrebne odluke.

DOKUMENAT BR. 538

Zagreb, 14 januara 1943

Akt o v na zabeleška¹⁾

o konferenciji po pitanju zarobljenika koje treba o ekivati
16 januara 1943

Prisutni su bili: major von Pott
konji ki kapetan Gode
kapetan W a l l n e r.

¹⁾ Zabeleška na dokumentu nije potpuno jasna.

- 1.) Zapovednik¹⁾ stoji na na elnom gledištu da kod proveravanja zarobljenika budu isklju ena hrvatska nadleštva.
- 2.) Nema ki opunomo eni general²⁾ preporu uje da se u Komisijama za proveravanje kod Zapovednika nema kih trupa, pored službe bezbednosti angažuju i civilni komesari hrvatske državne službe kao savetodavni lanovi. Ukljuivanje civilnih komesara izgleda potrebno zato, 'da bi se izbeglo da trupe koje ne poznaju mesne prilike ne bi radikalno postupale u lojalnim selima odnosno hapsile ljude za koje nam je u interesu da ostanu na mestu u duhu akcije smirivanja.

Nema ki opunomo eni general predlaže da se kod pukova odnosno divizija angažuju Komisije za proveravanje zarobljenika, koje stoje pod odgovornim rukovodstvom službe bezbednosti kao što je ve ranije pomenuto civilni komesari hrvatske državne službe i delegati nema kog štaba za posredovanje rada . . .

Za proveravanje u ve im logorima do i e u obzir 369, 717 pešadiska divizija i SS-divizija, eventualno i 714. Kod divizija proveravanje bi se vršilo prema slede im vrstama zarobljenika:

- a) ukupno oko 190 istaknutih odli nika i 300 zatvorenika predvi enih za odmazdu. Ovi zatvorenici ostaju u zatvoru zapovednika.
- b) Neosumnji ene, koji su prona eni sposobnim za radnu upotrebu u Nema koj, otpremiti transportima u specijalni logor, Osijek.
- c) Sumnjivi, koji dolaze u obzir za otpremanje u Norvešku _____u sabirnim transportima u prihvatni logor, Zemun.
- d) Zarobljenici o kojima Komisija za proveravanje ne može da stvori ta nu ocenu i kod kojih je potrebno dalje ispitivanje, otpremaju se u specijalni logor I, Sisak.

Specijalni logori Osijek, Zemun i Sisak bi e pod nema- kom upravom, staranje preuzima Nema ki opunomo eni general.

¹⁾ Zapovednik nema kih trupa u Hrvatskoj, general Luethers.
²⁾ Glaise von Horstenau.

Zapovednik se umoljava da, Komisiji za proveravanje Sisak, stavi na raspolaganje jednog do dva organa službe bezbednosti i odgovaraju i broj vojnih žandarma za uvanje logora.

Sa predajom zarobljenika u logor Sisak, Osijek i Zemun, prestaje odgovornost Zapovednika nema kih trupa u Hrvatskoj. Kao novi logori još su uzeti u obzir logor Sisak II radnog štaba Petersen, koji ima kapacitet 1.500 lic i još jedan drugi specijalni logor, koji bi mogao primiti 4 do 5.000 zarobljenika te kao logor za otpremanje za radni štab Petersen i ovaj logor bi se još imao zatražiti od Hrvata. Zapovednik se umoljava da i za ovaj logor stavi na raspolaganje vojne žandarme za uvanje.

Nema ki opunomo eni general prema tome raspolaže slede im kapacitetom za prijem zarobljenika:

Specijalni logor, Zemun	oko 9.000	(u slu aju nu- žde može se u ovaj logor pri- vremeno sme- stiti i 18.000)
Osijek:	5.000	
Sisak I (prolazni logor):	5.000	
Sisak II (rezervni logor):	1.500	
i logor koji e se još zatražiti od Hrvata oko:	5.000	
Ukupno:	25.500	

**POLICISKOM ATAŠEU STIŽU I IZ DRUGIH ZEMALJA
OBAVEŠTENJA O PARTIZANIMA U NDH**

Podatke o partizanima u NDH dostavljale su policiskom atašeu i ustanove Sipo i SD-a sa teritorije van NDH.

DOKUMENAT BR. 539

Tajna državna policija¹⁾

Ustanova državne policije — Litzmannstadt²⁾, 31 marta 1943
Gardestrasse 1—7
Del. br. — II A — 2639/43

Štambilj:

<i>Štambilj:</i> Kancelarija rukovodioca IV	Zapovednik policije bezbednosti i SD-a u Beogradu		
	Primljeno: 9.IV.1943		
	Del. br. 4228/43		<i>Paraf</i>
	Odeljenje: IV	Referat IV A 1	Referent <i>Paraf</i>

Paraf: Sa(ttler) 10/4

Einsatzgruppi policije bezbednosti

u *B e o g r a d u*

Predmet: Partizanska delatnost na području Prijedora

Veza: Nema.

Prilog: — 2 — (1 pismo, 1 saslušanje)

Kao prilog dostavljam pismo jedne preseljenice, upućeno nekoj Gmitar Z o m b r i u Šipadu kod Prijedora, Hrvatska, koje je uhvatila Ustanova za cenzurisanje inostrane pošte³⁾

¹⁾ Gestapo.

²⁾ Lodz u Poljskoj.

³⁾ Auslandsbriefpruefstelle.

i zapisnik saslušanja pošiljateljice. U pismu se nalazi pregled srpskih lica koja rade kao partizani.

Z-ova je pregled trebalo da preda vojnoj žandarmeriji. Navodi Kuffner-ove izgledaju verovatni. Molim da se tamo naredi potrebno.

Po nalogu:
Potpis: Neumann

Okrugli pe at:
Tajna državna policija.
Kancelarija 1
Ustanova državne policije Litzmannstadt

Overava:
Bungartz s. r.
kancelar, nameštenica

Štambilj:
Zapovednik
policije bezbednosti i SD-a
u Beogradu
— IV A 1¹) — 627/3 Ho.
Del. br. 4228/43

Beograd, 16 aprila 1943

U originalu sa priložima
Nema kom poslanstvu
— Policiski ataše —
u Z a g r e b u

Štambilj:

K Paraf: Ga

Štambilj:

Primljeno		
29/IV	1221/43	Paraf: K.

Olovkom:
Stuwe
Paraf:
H(elm)
29/IV

Dostavlja se na dalju nadležnost.

Izveštaj o predaji je podnet.

Po nalogu:
Ditges s. r.
SS-poru nik

Paraf

¹) Referat A 1 (antikomunisti ki) odeljenja IV (Gestapo-a) BdS-a Beograd.

HELM-ova OBAVEŠTAJNA DELATNOST
PROTIV PARTIZANA

Helm-ova agentura u Zagrebu nastojala je da otkrije saradnike partizana, kontrolišu i sumnjiva lica i njihovo kretanje. O tome govori slede a zabeleška iz njegove arhive.

DOKUMENAT BR. 540

Olovkom: C — 3

Zagreb, 10 avgusta 1944

Predmet: F l e s c h k o r n, student, stanuje u Boškovi evoj
25 kod roditelja

1.) *Zabeleška:*

Gore imenovani je sumnjiv da je u vezi sa partizanima. On se nekoliko meseci nalazio izvan Zagreba. Posle zauzimanja ur evca od strane partizana, vratio se u Zagreb. F. se skoro svake no i ta no u 23.35 asova sastaje sa nekim nepoznatim licima na uglu Draškovi eve i Juriši eve ulice, kojima predaje omote pisama i manje pakete, nešto im prišapne i potom opet odlazi.

2.) C-u¹) s molbom na znanje

Paraf: H(elm) 10/VIII

Paraf: K. 10/8

K./Poe.

Šefu — tj. policiskom atašeu Helm-u.

NEMA KO-USTAŠKA SARADNJA U OBAVEŠTAJNOM
RADU PROTIV KPJ I NOP-a

18 januara 1944 policiski ataše je napravio službenu zabeležku o pretstojem formiranju posebnog „odeljenja za protivkomunističku obaveštajnu službu“ u okviru Glavne direkcije za red i bezbednost NDH. Nepunih mesec dana kasnije održana je konferencija najvažnijih pripadnika ustaške policije po tome pitanju. Toj konferenciji je prisustvovao i predstavnik policiskog atašea. O njoj govori pismo policiskog atašea, upućeno Einsatzgruppi Sipo i SD-a u Zagrebu. Na konferenciji je postignut sporazum o planskom organizovanju zajedničke borbe protiv KPJ i partizana i o zajedničkoj obaveštajnoj obradi Narodnooslobodilačkog pokreta („komunistički problem“).

DOKUMENT BR. 541

Olovkom: A — 5

Zagreb, 18 januara 1944

Olovkom:

Ponovo podneti: I. III.

Paraf: H(elm) 19/1

Rešeno — priključiti aktima

Predmet: Protivkomunistička obaveštajna služba u Glavnoj direkciji za bezbednost i red

Na osnovu ovdašnje inicijative i više razgovora, u vezi sa rukovodiocem hrvatske obaveštajne službe Brankom Rukavinom, formirane se idući dana u okviru obaveštajne službe u Glavnoj direkciji za bezbednost i red odeljenje za protivkomunističku obaveštajnu službu. Odeljenje se vodi kao biro 4 u uredu II/B pod rukovodstvom Kojadina, ovdašnjeg agenta i dosadašnjeg zamenika Branka Rukavine.

Olovkom:
K

Nadalje je planirano da se u ovo odeljenje ugradi još i ovdašnje poverljivo lice »Inda«. Zadatak ovog odeljenja će biti, da kao centralna ustanova za Hrvatsku prikuplja sva obaveštenja o komunističkom pokretu i da razapne i izgradi obaveštajnu mrežu unutar Komunističke partije.

OKUMENAT BR. 542

16.2.1944

Štambilj: 243/44

Ekspedovano		
18/II	243/44	Paraf: K.

Olovkom: A — 5-

1.) Pisati:

Einsatzgruppi E policije bezbednosti i SD-a
na ruke SS-potpukovnika H e r r m a n n - a

Z a g r e b

Poverljivo

Predmet: Konferencija u cilju saradnje sa hrvatskom obaveštajnom službom po obaveštajnim pitanjima koja se odnose na Komunisti ku partiju i partizansku delatnost

Veza: Nema.

Na dan 6 ov. mes. održana je konferencija, na kojoj su u estvovali dr B e n a k, rukovodilac političke policije, Branko Rukavina, rukovodilac hrvatske obaveštajne službe, K o j a d i n, rukovodilac komunističkog odeljenja hrvatske obaveštajne službe i jedan pripadnik ovdašnjeg nadležstva. Na ovoj konferenciji stvorena je baza za saradnju između komunističkog odeljenja hrvatske obaveštajne službe i ovdašnjeg nadležstva.

Postignut je sporazum da se zajednički obrađuju i organizuju sledeća pitanja:

- 1.) Ugrađivanje pogodnih agenata u rukovodstva Komunističke partije.
- 2.) Razmena iskustava koja se na to odnose.
- 3.) Razmena uhvaćenih materijala, ilegalnih novina i letaka.
- 4.) Odašiljanje pogodnih agenata u redove partizana u cilju organizovanja sabotaža, razaranja i prenošenja obaveštenja.

den 16.2.1944

104

243/44

ANSCHN.	
187/4	243/44 G

A-5

1.) Schreiben:

An die

Einsatzgruppe E der Sicherheitspolizei u.d.SD
z.Hd. "Obersturmbannführer Herrmann

Agram

Geheim

Betr: Besprechung zwecks Zusammenarbeit mit dem kroatischen ND in nachrichtlichen, die kommunistische Partei und die Partisanentätigkeit betreffenden Fragen.

Vorg: Ohno.

Am 6. ds. Mts. fand eine Besprechung statt, an der Dr. Benak, Leiter der politischen Polizei, Branko Rukavica, Leiter des kroatischen Nachrichtendienstes, Kojadin, Leiter der kommunistischen Abteilung des kroatischen ND und ein Angehöriger der hiesigen Dienststelle teilgenommen haben. Bei dieser Besprechung wurde die Basis zu einer Zusammenarbeit zwischen der kommunistischen Abteilung des kroatischen ND und der hiesigen Dienststelle geschaffen.

Es wurde vereinbart, dass folgende Fragen gemeinsam bearbeitet und organisiert werden:

- 1.) Einbau geeigneter V-Leute in die Leitungen der kommunistischen Partei.
- 2.) Austausch diesbezüglicher Erfahrungen.
- 3.) Austausch erfasster Materialien, illegaler Zeitungen und Flugblätter.
- 4.) Entsendung von geeigneten V-Leuten in die Reihen der Partisanen zwecks Organisation von Sabotage, Zersetzung und zur Nachrichtenübermittlung.
- 5.) Organisation und Durchführung von Anschlägen gegen führende Partisanen und Mitglieder der zentralen Leitungen.
- 6.) Hilfe bei Beistellung notwendiger Ausrüstungsgegenstände (wie Abziehapparate, Bewaffnung, evtl. Funkgeräte für den Einsatz).

Prva strana originala

5.) Organizovanje i vršenje atentata na vode e partizane i članove centralnih rukovodstava.

6.) Pomoć pri nabavci potrebnih predmeta za opremu (kao kopir-aparati, naoružanje, eventualno radio-aparati za akciju).

7.) Urediti zaštitu hrvatskih agenata u slučaju njihovog prebegavanja ili javljanja kod nemačkih vojnih ustanova na terenu i njihovog daljeg upućivanja za Zagreb.

Dalje je preduzeta tešnja saradnja po pitanjima kontrašpijunaže protiv komunizma izmeđ u hrvatske obavestajne službe i hrvatske političke policije kao egzekutive, tako da obavestajna služba učestvuje u svakoj akciji hrvatske egzekutive da bi eventualno mogla pogodno agente da pribavi odmah na licu mesta, a da ih ne kompromituje. Isto tako je na ovdašnju inicijativu zaključeno da se obavestajna služba protiv komunizma u Hrvatskoj centralizuje i da se sva obaveštenja prikupljaju u Kojadinovom odeljenju. U tu svrhu učestvuje se kroz najkraće vreme održati u Zagrebu konferencija svih obavestajnih referenata u Hrvatskoj pod rukovodstvom Branka Rukavine i Kojadina. — Preko ministra unutrašnjih poslova i Glavnog direktora za bezbednost i red¹⁾ bi se uputile sve župske policijske vlasti, prema utvrđenoj bazi, da do krajnjih granica potpomažu opunomoćenike hrvatske obavestajne službe kod pojedinih župskih policijskih vlasti.

Paraf: H(elm) 17/11
SS-major

2.) *Priključiti akciji.* He/Str.

¹⁾ „Glavno ravnateljstvo za javni red i sigurnost“.

AKCIJA PROTIV ZAJMA NARODNOG OSLOBODENJA

Policiski ataše je, u zajednici sa nema kim propagandnim odeljenjem organizovao i sproveo akciju kojom se težilo da se kompromituje zajam narodnog oslobođenja na teritoriji NDH. Ova akcija je karakteristična za metode kojima se, u borbi protiv NOP-a, služila nemačka obavestajna služba.

DOKUMENAT BR. 543

Zagreb, 10 februara 1944

Olovkom: C — 3

Štambilj:

Ekspedovano		
13/III	381/44	Paraf:
		K.

Glavnoj upravi bezbednosti Reich-a

— Uprava IV¹⁾ —

— Uprava VI²⁾ —

B e r l i n

Predmet: Zajam jugoslovenskog narodnog oslobođenja

Veza: Nema

Pril.: Dva

Jugoslovenski pokret narodnog oslobođenja je »na osnovu uredbе Izvršnog odbora Antifašističkog veća narodnog oslobođenja Jugoslavije od 15.1.1943« raspisao 3°»ni zajam u iznosu od 500 miliona dinara-kuna. Jedan deo ovoga zajma u iznosu od 150 miliona preuzelo je Zemaljsko antifašističko veće narodnog oslobođenja Hrvatske. Ovaj zajam je raspisan na deset godina. Obveznice zajma su potpisala tri člana Izvršnog odbora: dr Pavle Gregorić, Filip Lakušić i Jakov Blažević³⁾. — Je-

¹⁾ Gestapo.

²⁾ Zagranina obaveštajna služba.

³⁾ Pored imena stavljen znak za unošenje u kartoteku.

dan original obveznice ovoga zajma je odavde poverljivim putem pribavljen.

Da bi se što više oslabila akcija oko upisivanja ovoga zajma jugoslovenskog pokreta narodnog oslobođenja u njenoj efikasnosti, to je u sporazumu sa Propagandnim odeljenjem za Hrvatsku preduzeto da se akcije ovoga zajma štampaju verno originalu i zatim da se sa jednim prilogom — snabdevenim propagandnim tekstom — bacaju na partizanska područja. Imitacija u pogledu štampe i vrste hartije odgovara potpuno originalu, tako da je razlikovanje vrlo teško. Rasturanje imitiranih obveznica zajma vrše sistematski od početka novembra nemačke propagandne ustanove Wehrmacht-a na svim partizanskim i partizanima zaraženim područjima.

U prilogu nalazi se jedna imitacija akcije sa priključenim listom propagandnog teksta, a koja — odvojena od priloga — potpuno odgovara originalu. — Nadalje se u prilogu nalazi prevod teksta prvog i drugog lista.

Paraj: H(elm) 13/111
SS-potpukovnik

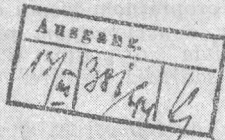
Olovkom:

SS-poru niku Bluhm-u na znanje.
Paro/: Bl(uhm) 17/111

2.) *Priključeni aktima.* He/Str.

Agram, den 10. Februar 1944.

C-3

1.) Schreibens:

An das
Reichssicherheitshauptamt
- Amt IV -
- Amt VI -

Berlin.

Betr.: Anleihe der jugoslawischen Volksbefreiung.

Vorg: Ohne.

Anlg.: zwei.

Die jugoslawische Volksbefreiungsbewegung hat "auf Grund der Verordnung des Vollzugausschusses des Antifaschistischen Rates der Volksbefreiung Jugoslawiens vom 15. I. 1943" eine 3 %ige Anleihe im Betrag von Dinar-Kuna 500 Millionen ausgeschrieben. Ein Teil dieser Anleihe im Betrage von 150 Millionen ist vom Antifaschistischen Landesrat der Volksbefreiung Kroatiens übernommen worden. Diese Anleihe wurde auf zehn Jahre aufgelegt. Unterschrieben ist die Anleihe von drei Mitgliedern des Vollzugausschusses: Dr. Pavle Gragorić, Filip Lekuski und Jakov Blažević. Ein Original dieser Anleihe wurde vertraulich von hieraus erfasst.

Um diese Anleihe-Aktion der jugoslawischen Volksbefreiungsbewegung in ihrer Wirksamkeit weitestgehend zu schwächen, wurde von hieraus im Einvernehmen mit der Propaganda-Staffel Kroatien veranlasst, dass die Aktien dieser Anleihe, getreu dem Original, nachgedruckt werden, um dann

Faksimil prve stranice dokumenta

**POVODOM BROŠURE MARŠALA TITA
O NACIONALNOM PITANJU JUGOSLAVIJE**

Policiski ataše je preko svojih obaveštajnih veza pribavio poznatu brošuru maršala Tita o nacionalnom pitanju Jugoslavije. Prevod ove brošure uputio je Glavnoj upravi bezbednosti Reich-a. Interesantno je koje je stavove iz brošure Helm naročito istakao u svom propratnom pismu od 13 aprila 1944. O Titovom lanku o nacionalnom pitanju govori i opširniji akt od 4 jula iste godine, u kome Helm daje najvažnije tačke sadržaja brošure.

DOKUMENAT BR. 544

Olovkom: C — 3

Štambilj:

Nema ko poslanstvo
Policiski ataše Zagreb

Zagreb, 13 aprila 1944

Štambilj:

Ekspedovano		
18/IV	505/44	Paraf: K.

- 1.) Glavnoj upravi bezbednosti Reich-a — Uprava IV¹⁾
Berlin
- 2.) Glavnoj upravi bezbednosti Reich-a — Uprava VI E 3²⁾
li no SS-majoru dr H o e 111-u
Be
- 3.) Z a b e l e š k a za gospodina poslanika

Predmet: »Titova« brošura o nacionalnom pitanju Jugoslavije u svetlu oslobodilačke borbe

Pril.: Jedan

¹⁾ Gestapo.

²⁾ Referat za NDH Uprave VI RSHA (Zagranične ob. službe)

U prilogu se dostavlja nema ki prevod poverljivim putem pribavljene brošure, koju je izdao Propagandni štab Vrhovnog štaba jugoslovenskog pokreta narodnog oslobođenja, a napisao Tito po nacionalnom pitanju u Jugoslaviji u svetlu nacionalne oslobodilačke borbe a koja je izašla, kako izgleda, novembra 1943 godine, s molbom znanje.

U Titovom stavu prema nacionalnom pitanju, bitna izgledaju ona mesta, gde Tito govori o udelu Srba u podjarivanju i vođenju ustanka. Tako se, naprimer, na strani 9 prevoda kaže:

»Ovde moram podvući činjenicu da se u redovima naše Narodne oslobodilačke armije i partizanskih odreda Jugoslavije od samog početka do danas nalaze u pretežnoj većini Srbi, umesto da je to obratno. Upravo srpski, crnogorski, bosanski i lički partizani i brigade koje su bile sastavljene skoro isključivo od Srba, vodili su, a vode još i danas, bespoštednu borbu . . .« itd. Dalje se kaže: »Srpski narod je dao i još uvek daje najveći i prilog u krvi u borbi protiv okupatora i njegovih izdajničkih slugu, ne samo protiv Pavelića, Nedića, Peančevića, nego i protiv Draže Mihajlovića i njegovih etnika, za potpunu slobodu i nezavisnost svih naroda Jugoslavije«.

Paraf: H(elm) 18/IV
SS-potpukovnik

2.) Priključiti aktima He./Str.

OKUMENAT BR. 545

Bl/Poe.

4 jula 1944

Štambij:

Ekspedovano		
4/VII	969/44	Paraf: K.

Poverljivo

1.) Glavnoj upravi bezbednosti Reich-a

— Uprava VI, VI E 3 —

informativno: — Uprava IV —

B e i

B e r l i n

Predmet: Titov lanak o narodnosnom pitanju u Jugoslaviji

Veza: Nema

Pril.:

U prilogu dostavljam prevod jednog Titovog lanka o »narodnosnom pitanju u Jugoslaviji u svetlu borbe za slobodu«. Kada i gde je ovaj lanak izašao, dosada se nije moglo ustanoviti.

U ovome lanku Tito u vrlo veštoj formi obrađuje razne suprotnosti i nacionalna pitanja na jugoslovenskom prostoru. Naročito je primetno da on napada samo »velikosrpsku hegemonističku kliku«, pri čemu, međutim, naglašava da je i srpski narod patio pod vladavinom ove klike isto tako kao i Hrvati, Bošnjaci, Slovenci itd. Tek pristalice frankovske stranke prava, današnje ustaše otpočeli su da pripisuju krivicu beogradske vladine grupe celom srpskom narodu i time su izazvali mržnju Hrvata protiv Srba. Beograd je uvek težio za posrbljavanjem svih

jugoslovenskih naroda i nazivao Hrvate, Slovence, Srbe itd. plemenima jednog te istog naroda. Jugoslovenska država bila je samo maska za ova stremljenja, koja je skinuta, istina, tek u vremenu diktature kralja Aleksandre. Me u svim narodima Jugoslavije Hrvati su se stalno suprotstavljali najja im otporom velikosrpskoj politici. Ova borba Hrvata protiv Beograda bila je, me utim, u krajnjoj liniji uzaludna, jer je hrvatsko vo stvo zamenilo srpske hegemoniste sa srpskim narodom i težilo podeli vlasti u interesnim sferama izme u sebe i Beograda. Dalje se vo stvo Hrvatske selja ke stranke u svojoj borbi nije obaziralo na rešenje slovena kog, makedonskog i drugih nacionalnih pitanja. Tako su se Hrvati izolovali ne samo od Srba, nego i od drugih jugoslovenskih naroda. Na strani 8 i dalje Tito napada nema ke i italijanske fašiste koji su iskoristili nacionalne suprotnosti u Jugoslaviji da bi oslabili zemlju. Na jednoj strani pomagalo se Paveli u i njegovim brojno slabim pristalicama, na drugoj strani se u štampi i prilikom me unarodnih sastanaka hvalila velika državni ka sposobnost Stojadinovi a i njegovih naslednika zbog njihove vešte unutrašnje i spoljnje politike. as se cenila vrsta ruka Srba, as su Hrvati huškali u svojim stremljenjima upravljenim protiv Beograda. Krajnji cilj Nemaca i Italijana bio je da zemlju razbiju iznutra, da bi ju potom porobili.

Paveli i njegove ustaše ozna avaju se isto kao i Nedi sa svojim pristalicama i Draža Mihajlovi sa svojim etnicima kao agenti i saveznici okupatora u borbi protiv naroda.

Na strani 10 i dalje, Tito dalje navodi da današnja nacionalna borba za slobodu može doneti pobedu nad okupatorom i njegovim slugama samo ako se stvori potpuno nacionalno jedinstvo i ako se u redovima nacionalne oslobodila ke armije zajedni ki bore Srbi pored Hrvata, Slovenaca, Crnogoraca i Makedonaca kao i muslimana. Glavna prepreka za ovu borbenu zajednicu su oni koji teže za ponovnim uspostavljanjem stare Jugoslavije. Ova mo spadaju, kako Tito kaže, vo stva raznih gra anskih partija, takozvana londonska linija sa svojim »Sa ekajte, još nije vreme za to«. Stim u vezi on pominje Dražu Mihajlovi a i njegove etnike sa njihovom parolom »Za

kralja i otadžbinu«. Besumnje on ovim misli i na bivšu HSS koja, kao što je poznato, tako e vodi politiku iš e- kivanja.

Vredno je da se primeti i Titovo naglašavanje da su u nacionalnoj oslobodila koj armiji i u jugoslovenskim partizanskim odredima otpo etka bili u pretežnoj meri zastupljeni baš Srbi. Srpske, crnogorske, bosanske i parti- zanske brigade iz Like, koje se sastoje isklju ivo od Srba, bore se ne samo protiv okupatora, nego i protiv Draže Mihajlovi a. Tito u ovome vidi zdravu pobunu svih jugo- slovenskih naroda protiv ranijeg ugnjetavanja od strane velikosrpskih hegemonista.

Zastavu nacionalne borbe za slobodu Komunisti ka partija Jugoslavije 1941 je digla na borbu protiv okupa- tora, a istovremeno i za nacionalnu slobodu i ravnoprav- nost svakog pojedinog naroda.

Ianak zaklju uje izjašnjavanjem za Lenjina i Sta- ljina i za pravo naroda na samoopredeljenje. Svaki narod mora sam da radi na rešenju svojih nacionalnih pitanja, ali cilj može posti i samo onda, ako sa oružjem u ruci u estvuje u nacionalnoj borbi za oslobo enje.

U zameni:

Paraf: Bl(uhm) 4/7
SS-poru nik

- 2.) Ponovno podneti po ekspediciji za razgovor sa W.¹⁾

Mastilom:

Pre ekspedicije C²⁾
na znanje.

—Poe-

¹⁾ U originalu precrtano.

²⁾ Verovatno: Šefu, tj. polic, atašeu Helm-u.

**PREBEGLIČKA AKCIJA III SS-TENKOVSKOG
KORPUSA**

III SS-tenkovski korpus, koji je vodio borbe protiv NOV u severozapadnoj Hrvatskoj, organizovao je posebnu akciju za pridobijanje dezertera iz partizanskih redova. O organizovanju i praktičnom sprovođenju ove akcije govore sledeći dva dokumenta. Agent Škrabl, o kome je u njima rečeno, radio je pre rata za nemačku obavestajnu službu i izazvao je, zbog svoje egzaltiranosti, razmirice i nezgode među njima kim nadležnima i doveo ih u sukob sa ustaškim vlastima.

DOKUMENAT BR. 546

1 prepis policiskom atašeu

Zapovednik
policije bezbednosti i SD-a
za Hrvatsku¹⁾

Zagreb, 29 decembra 1943

Del. br.: IV — 99/43
tajni predmet Reich-a

Poverljivo

- 1) SS-poručniku Bluhm-u na znanje
Paraf: B(luhm)
- 2) Priključiti aktima
Paraf: H(elm) 27/1

Opunomoćeniku Reichsführer-a SS za Hrvatsku,
SS-generalu Kammehofer-u
u zgradi

Predmet: Prebeglička akcija III (germanskog) SS-tenkovskog korpusa

Veza: Tamošnji predmet br. 298/43, tajni komandni predmet

Prilozi: 1 predmet 298/43 tajni komandni predmet
1 dopis višeg vođe Radne službe Reich-a kod nemačkog poslanika u Zagrebu od 13.12.43

i) Einsatzgruppe Sipo i SD-a za NDH, koja je svoj pravi, gornji naziv upotrebljavala jedino u unutrašnjoj službenoj prepisci (a i to retko) iz obzira prema „suverenosti“ NDH.

1 predmet Nema kog opunomo enog generala
u Hrvatskoj od 17.12.43 — Ic¹) 997/43 pov.

Izvi aji su završeni. O njihovom toku je obavešten nadležni referent Nema kog poslanstva, SA-pukovnik Re quard, telefonom i privremenim izveštajem od 24 ovog meseca.

Radi se o prebegli koj akciji III (germanskog) SS-tenkovskog korpusa, kakve se uopšte sprovode u okviru odgovaraju ih zapovesti Vojne grupe. Akcija se dosada razvijala na zadovoljavaju i na in. Usmenom propagandom u šumi preko podesnih agenata koji su vezani za Skrabel-a kao opunomo enika tenkovskog korpusa, prikupljeno je dosada 278 prebeglica (bez 5 pripadnika Radne službe). Prabeglice se iz prihvatnog logora Graz smeštaju na rad u Reich-u, i to što je mogu e dalje od hrvatske granice. Sve što je potrebno, detaljno je utvr eno sa nadležnim radnim ustanovama, koje po odlasku tenkovskog korpusa ho e stvar da nastave. Jedan deo prebeglica je, nakon školovanja, ponovno poslat u šumu da bi vršio odgovaraju u propagandu. Transportovanje prebeglica je vršeno kamionima tenkovskog korpusa, a ponekad je na molbu korpusa prisko ila u pomo Einsatzkomanda*) Zagreb jednim kolima.

Pitanje je, naravno, da li akcija na isti na in te e dalje. Me utim svaki pojedini ovek, pridobijen kod takvih akcija, pretstavlja uspeh.

Skrabel, doduše nije ovek od naro itog zna aja, ali ume me utim, da zgrabi ljude i da na njih uti e, kao što se to pokazalo u logoru kod prebeglica koje je prikupio i obradio. Do sada se nisu pokazali nikakvi osnovi da bi se posumnjalo u njegovu ispravnost. Politi ki je fanati an i astoljubiv i stoji vrsto na jednoj odre enoj liniji, tako da ništa drugo ne vidi, te mu nedostaje trezveno politi ko rasu ivanje. On je pripadnik nema kog naroda, zasada još bez državljanstva, molbu za dobijanje državljanstva Reich-a podneo je prema svojim navodima sredinom 1942. Gde molba sada leži ne može da navede. Do 1937 vodio je u Zagrebu reparaturnu radionicu za preciznu mehaniku. Pošto radnja poslovno više nije imala uspeha, preuzeo je posredovanjem vo stva Zemaljske grupe

*) Obaveštajni otek u nadležstvu Nema kog opunomo enog: generala u NDH.

*) Sipo i SD-a.

Inostrane organizacije¹⁾ zaposlenje kod zastupnika BMW²⁾ u Zagrebu, i to uvođenje novoizmašlog tipa motocikla. U leto 1938 doživeo je motociklisti ku nesreću, koja ga je stajala desne potkolenice. Odmah potom bio je namešten kao pomoćni blagajnik kod pomenutog zastupstva, ali je došao u nesuglasice sa firmom zbog novog regulisanja motociklisti ku nesreće, koje su prešle u proces, koji je završen 1939 godine.

Skrabel-u je naknadno isplaćena neka manja suma. Odmah nastavljeni pokušaji da dobije neko nameštenje, nekako nisu uspevali. U međuvremenu je došlo do organizovanja (ilegalne) Nacionalsocijalističke partije rada u Hrvatskoj, koje je preduzeto u najmanju ruku uz Skrabel-ovu merodavnu pomoć. On sam predstavlja sebe stvarnim osnivačem i duhovnim vođom partije, i po njemu je Govedić samo prema spoljnjem svetu dao svoje ime. Skrabel je preuzeo partiski rad kao svoje glavno zanimanje, te su ga prijatelji i poznanici pomagali da bi mogao podmiriti troškove za svoje izdržavanje. On je, prema svojim iskazima, uvek živio skromno, nikada naprimera nije imao automobil. Izvijači nisu dokazali da ovi navodi nisu ta ni.

Kao stvarne prijatelje i poznanike, koji su ga u tim godinama dosada stalno potpomagali, Skrabel je naveo: špeditera Muehlsteina, trgovca Hochnica, dr. Drajića, ku evlasnika Sebastiana, električara Stiporskog i Svenšaka, koji svi stanuju u Zagrebu. Muehlstein navodi da Skrabel-a dobro poznaje godinama i da ga je, pošto je bogalj, stalno finansijski potpomagao. Skrabel nikada nije zloupotrebio poverenje koje mu je poklanjano i pokazao se dostojnim pomoćnikom. Hochnic izjavljuje da Skrabel-a, sa kojim je bratom zajedno grejao, školsku klupu, poznaje odavno. S obzirom na Skrabel-ove lične prilike, a naročito posle motociklisti ku nesreće, smatrao je sasvim prirodnim da ga stalno potpomaže. On je, između ostalog, Skrabel-u davao takođe i cigarete i životne namirnice za njegovu majku u Graz-u. Ovo ukazivanje pomoći vršio je iz prijateljske obaveze, a ne iz političkih motiva. Drajić predstavlja Skrabel-a kao pristojnog ovekika i nepopravljivog idealistu, koga je s obzirom na njegove nesreće stalno mesečno potpomagao,

¹⁾ Nacionalsocijalističke partije.

²⁾ Nemačka automobilska industrija — Bayerische Motorenwerke.

Sebastian tako e potvr uje da je Skrabel-a, koga dobro poznaje 18 godina, stalno finansiski potpomagao. Na isti na in izražava se i Svenš ak, a isto tako i Stiporsky.

Nema nikakvih osnova da postoje neki ljudi iz pozadine koji bi iz interesa neprijateljskih prema Reich-u ili kakvih drugih interesa davali novac da se posluže Skrabel-om.

Jednom je Skrabel-u — prema njegovim navodima — bilo ponu eno nameštenje u Reich-u, i to u kasno prole e 1942. Radilo se o mestu mehani ara u Wiener-Neustadt-u sa platom od 80 pfeniga na as, koje mu je na potstrek Nema kog poslanstva trebalo da pribavi nema ka Ustanova za posredovanje rada u Zagrebu. On navodi da je ovu ponuda odbio zato, što je bio mišljenja da e ovde »za svoju partiju i time za Hrvatsku, a ovim za saradnju sa Nema kom« mo i više da u ini. Materijalna strana pri ovome nije igrala nikakvu ulogu, pošto su mu njegovi prijatelji i poznanici rekli — što su i izvršili — da e ga i u budu nosti rado potpomagati.

Narednik Radne službe D e s k a r je stari Skrabel-ov poznanik. On izjavljuje slede e :

»Ve od aprila 1942 radim u Radnoj službi.

Punim oduševljenjem sam prišao svom zadatku kao starešina u Radnoj službi, ali sam zatim, me utim, postepeno izgubio volju, kada sam video da je zbog mnogih prestarelih i nesposobnih starešina u rukovodstvu Državne radne službe ideja radne službe pretrpela štetu i da stvar ne ide glatko. Ja sam u prvo vreme inio esto predloge, kako bi se Radna služba mogla popraviti i zaista dobro izgraditi. Radilo se o pitanjima organizacije, obuke, discipline, ekonomske uprave i snabdevanja itd. itd. Ja sam celim srcem prionuo stvari, da bih tim putem i na inom izvukao najbolje za Radnu službu, a time i za hrvatsku državu. Kada sam, me utim, morao da konstatujem da je sve bilo uzalud i da su svi moji predloži otišli u koš, izgubio sam kona no svako unutrašnje veselje za rad. Ja sam ve bio sam vrsto odlu io da napustim svoje mesto kod Radne službe, da bih se borio oružjem u ruci za svoju otadžbinu. Služba kod domobrana ili kod ustaša, istina, nije dolazila u obzir i ne dolazi u obzir za mene. Kod domobrana zato, što su prilike tamo — kao što je to opšte poznato — isuviše podrivene, te nijedan razuman

ovek ne može pretpostaviti da bi moglo do i do nekog poboljšanja. Kod ustaša zbog toga ne, što se tamo nalazi mnogo elemenata koji mi se ne dopadaju.

Kao što sam ve naglasio, ve sam bio sam odluo da iz navedenih razloga napustim svoju službu kod Radne službe. Plan je u meni postao ve utoliko vršim, što je trebalo da preuzmem logor u Zemunu. Kod lica koja se nalaze u tome logoru radi se najve im delom o takozvanoj »protekcionskoj deci« tj. o deci nekih ličnosti sa izvesnim uticajem, koje bi htele da njihova deca postanu starešinama Radne službe, kako bi ih na taj način sa uvala od službe sa oružjem. Da mi se prema mome celokupnom stavu takav zadatak ne dopada, valjda ne treba dalje da obrazlažem.

Ve sam u toku leta u sebi razmišljao, kako bi lica, koja se sada nalaze kod partizana u šumi, mogla opet biti vraćena. Znam ta no, kao što je to uostalom i opšie poznato, da mnogi uopšte nisu komunisti, nego su otišli u šumu samo zato, što im je dosta tih nestabilnih prilika. Od mojih nalaze se naprimer sada 2 ili 3 rođaka u šumi, koji sigurno nisu nikakvi komunisti«.

Kada je Deskar prilikom jednog susreta sa Skrabelom saznao o prebegličkoj akciji, stavio je odmah na raspolaganje svoje usluge. On navodi da je to uinio zbog toga, što je u tome video uspešan zadatak, kojim on svojoj zemlji, prema njegovom mišljenju, može bolje da koristi nego svojim radom kao narednik Radne službe. On sasvim energično pobija da ga je eventualno Skrabel nagovorio da pristupi ovoj akciji. Usto još doslovno izjavljuje: »Dovoljno sam ovek da svoje odluke donosim samostalno i bio sam iz razloga koje sam ve naveo, posle iscrpnog razmišljanja u poslednjih 6 meseci, vrsto odluo da uinim kraj svome dosadašnjem beskorisnom radu«. Njegovi navodi poklapaju se sasvim i potpuno sa Skrabelovim izlaganjima. Deskar se odvezao sa jednim kamionom tenkovskog korpusa za Graz i tamo je ugrađen u prihvatni logor. Icu¹⁾ tenkovskog korpusa kao i ordonansoficiru, SS-poručniku Meissner-u, bilo je poznato da je Deskar poveden preko granice; on to ipak nije zabranio, jer mu nije bio poznat politički značaj Radne službe. SS-po-

¹⁾ Obaveštajni oficir.

ru nik Vollmer, koji je tako e o tome saznao, stavio je doduše prigovore, koje je, me utim, obzirom da se radi o odgovornim merama tenkovskog korpusa, kona no utke pustio da padnu u zaborav.

O prelazu ostalih 5 pripadnika Radne službe nije bilo nikome od u esnika ništa poznato. Kako Deskar izjavljuje, radi se o ljudima koji su pored drugih lica, koja se nalaze u logoru, ve ranije hteli da odu u šumu i sada, kada Deskar — njihov stari starešina — nije više bio tu, hteli su da ovu odluku sprovedu u delo. Od pripadnika SS-a jednog susednog logora saznali su, me utim, prilikom zajedni kih šetnji o akciji koja je u toku. Oni su tada iskoristili priliku kada su opet kamioni sa prebeglicama odlazili preko granice u Reich, da jednim od ovih kola do u preko granice. Prikazivanja Deskara, Skrabel-a i ostalih u esnika poklapaju se utoliko, da ovde ne postoji nikakva sumnja da se doga aj zaista tako odigrao. U logoru se pretpostavljalo da se radi o pripadnicima Radne službe, koji su ranije bili prebegli partizanima, i da su se u okviru akcije opet vratili.

Ne može se, dakle, utvrditi da je ma ko dao nalog da se razbija hrvatska Radna služba ili ma koja druga hrvatska ustanova. Štaviše, za akciju postoje ponavljana najstrožija uputstva, da se smeju prikupljati samo prebeglice i da se ne smeju dirati nikakve organizacije hrvatske države. Apstrahuju i slu aj Deskara, koji prema prethodnom izlaganju predstavlja specijalni slu aj, ne može se ustanoviti da je prekršeno uputstvo. U vezi stim Skrabel još navodi da mu se jednom posredno obratilo ak i jedno odeljenje ustaša u ja ini od oko 70 ljudi s molbom da ih zajedno sa njihovim oružjem prebaci u Reich. U duhu strogih zapovesti koje je primio, on se, me utim, pobliže nije ni pozabavio ovom stvari.

Sažeto se prema tome, u pogledu Skrabel-a ima konstatovati da je on kriv samo utoliko, što se — u sporazumu sa tenkovskim korpusom — izjavio spremnim na molbu Deskara, da ovoga preveze u Reich i ugradi u prihvatni logor Graz. Opšta slika o njemu, kako je napred izložena, mogla bi se još promeniti, ako bi se kod poslanstva nalazio negativni materijal iz ranijih vremena što ovde još nije poznato. Takav materijal, me utim, izgleda da više ne stoji na raspolaganju, jer bi u tom slu aju ve bio tako e dostavljen-Ovdašnja Skrabel-ova karakteristika se u suštini poklapa sa

slikom koja postoji o njemu i u rukovodstvu Zemaljske grupe inostrane organizacije u Zagrebu. Iskrse prigovore koji su mu prebaeni, da je živeo od utajenog partiskog novca, Skrabel odbija sa obrazloženjem da to nije ta no i da se tu nekoliko radi o »partiskim sva ama« izme u raznih drugih lanova i njega. Neko detaljnije proveravanje u tome pogledu odavde nije preduzeto, jer verovatno ne bi dovelo ni do kakvog sigurnog uspeha, a poslovno se ne bi isplatilo. — Odluka o Skrabel-u verovatno nikako ne bi mogla od toga da zavisi.

Dalje zatvor ili ak prebacivanje u neki koncentracioni logor pod tim okolnostima, u pogledu Skrabel-a, ne može se smatrati opravdanim. Me utim iz preventivnih razloga se namerava da se Skrabel-u na e podesno mesto u Reich-u i da on tamo dalje bude ostavljen pod nadzorom.

Slu aj Deskar je iscrpno raspravljen zajedno sa pukovnikom Radne službe Stoeckelle -om, uz prisustvo Deskara. Deskar, uprkos dugih dokazivanja o zna aju Radne službe, izjavljuje da ne e nastaviti rad kod Radne službe. Pukovnik Radne službe Stoeckelle smatra celishodnim da se stvar uredi tako — a koje se mišljenje deli i ovde — da se Deskar formalno vrati u Radnu službu, stim da mu, me utim, državni rukovodilac Radne službe odmah da duže odsustvo, kako bi prema svojoj želji mogao dalje raditi na organizovanju prebeglica. Deskar sam o ovome još izjavljuje slede e: »Ja sam se tada dogovorio sa Skrabel-om tako, da bi trebalo da preuzmem prikupljanje i organizovanje prebeglica u nekom podesnom logoru u Reich-u. Ja sam se kod svoga nadleštva u Br kom prijavio kao bolestan pa sam pe tada sa Skrabel-om jednim kamionom SS-a sa drugim prebeglicama ödvezao za Graz u logor. Stvar je bila planirana tako, da Skrabel u moje ime i po mome nalogu u me uvremenu podnese molbu državnom rukovodiocu Radne službe da mi se da višemese no odsustvo. Pri ovome, je trebalo potpuno otvoreno izložiti moje razloge, pošto sam pretpostavljao da e državni rukovodilac Radne službe imati razumevanja za moja promišljanja i namere. Državni rukovodilac Radne službe me li no poznaje i sem toga je stari prijatelj moga tasta. Skrabel tada nije održao razgovor sa državnim rukovodiocem Radne službe, jer se u me uvremenu saznalo za ftioj odlazak«.

Deskar, koji je sproveden ovamo sa 5 pripadnika Radne službe, je zasada, po želji pukovnika Radne službe Stoeckelle-a, sa ljudima ponovo vraćen za Brežice. U slučaju, da ipak još promeni svoje gledište, trebalo je da preko ovdašnjeg nadležstva da odgovarajuće obaveštenje za pukovnika Radne službe Stoeckelle-a. Ovakvo obaveštenje dosada još nije usledilo, tako da treba pretpostaviti da on i dalje ostaje na svome gledištu. Pukovnik Radne službe Stoeckelle hteo je da stvar dalje razjasni sa državnim vođom Radne službe i odmah da obavesti ovdašnje nadležstvo, kada usledi konačno razjašnjenje. Odgovarajuće obaveštenje još nije stiglo.

Potpis:
Paraj: H(ermann)
SS-potpukovnik

Glavna uprava
bezbednosti Reich-a
VI E 3¹⁾

Oznaka akta 5-874/44

Pov.

Prilikom odgovora molim navesti
gornju poslovnu oznaku i datum

Berlin SW 68, 22 februara 1941
Wilhelmstrasse 10

Olovkom:

Li ni predmet

Poverljivo!

Olovkom:
Zameniku na
rešenje
i K-u²⁾

Paraf: K.

Paraj: H(elm)
1/III

1.) Einsatzgruppi Hrvatska, li no SS-
potpukovniku H e r r m a n n - u
Z a g r e b

2.) Policiskom atašeu kod Nema kog
poslanstva u Zagrebu, li no SS-ma-
joru H e l m - u
Z a g r e b

Olovkom:
Na znanje:
8201⁴⁾

Agentu K-u,

Paraf:

Kon(rad)⁵⁾

Reinel-u⁶⁾

Mandl-u⁷⁾

Paraf:

Man(dl)

3/3.44

Paraf: B(luhm) 2/III

Paraf: K. g. (Kungel)

8201

3.) Agentu 8201³⁾

4.) Komandantu policije bezbednosti i
SD-a za Donju Štajersku, li no SS-
majoru V o g t - u
M a r i b o r na Dravi

5.) Otseku SD-a Graz, li no SS-potpu-
kovniku L u r k e r - u
G r a z

Predmet: Josef S k r a b l, ro en 22.
2.03 u Mariboru

Saradnja sa gore imenovanim ugroža-
va odnos ovoga nadleštva prema Mi-

1) Referat E 3 Uprave VI RSHA, nadležan za ob. službu
prema NDH.

2) Koppel-u, glavnom agentu policiskog atašea.

3) U originalu precrtano.

4) Adalbert Kungel, glavni opunomo enik Uprave VI RSHA
za NDH.

5) Pseudonim Koppel-a.

6), 7) Funkcioneri RSHA, radili na obaveštajno-diverzantskim
specijalnim zadacima u NDH.

nistarstvu inostranih poslova. Stoga se moli da uputite sve pripadnike i obavezane agente svoga nadležstva da prekinu vezu¹⁾ sa Skrabl-om, odnosno da im zabranite da kasnije stupaju sa njim u vezu.

Molim da obavestite o tome tako e i SS-kapetana Reinel-a koji se sada nalazi u Zagrebu, kao i agenta 8201.

Po nalogu:
Potpis ne itak
SS-major

*) Ovaj deo re enice podvu en olovkom; verovatno od Helm-a.

**VOJNA NAREDBA: KAKO SE TREBA DRŽATI
U VOZOVIMA KOJI PROLAZE KROZ UGROŽENA
PODRUJA**

Ja anje partizanske delatnosti u svim krajevima Jugoslavije dovelo je do sve ve eg ugrožavanja železni kog saobra aja i u onim oblastima koje su ina e smatrane bezbednim sa gledišta okupatora. Zbog toga je izdato specijalno uputstvo o tome kako se treba držati u vozovima koji prolaze kroz terene ugrožene od partizana i Sta treba raditi u slu ajevima partizanskog napada na voz ili diverzije na pruzi.

DOKUMENAT BR. 548

Specijalni otisak
Prilog 1
(Prilog 2 uz vojnu
službenu naredbu
la strana 18 tek.
br. 2)

P o t s e t n i k

**za železni ke vožnje kroz podru je koje ugrožavaju bande
od 12.5.1943**

Na podru jima koja ugrožavaju bande mora se u svako doba ra unati sa:

**ometanjem vožnje ili iskakanjem voza iz šina usled:
prekida koloseka,
olabavljenja koloseka,
vatrenih prepada i napada od strane bandi.**

Sva lica koja se nalaze u jednom vozu, obrazuju borbenu zajednicu protiv ugrožavanja od strane bandi.

Svako lice koje se nalazi u vozu mora znati slede e direktive i po njima se ravnati:

1. Vojni starešina posade za obezbe enje voza i borou je **komandant voza**. On odre uje komandante na obe-

ma stranama voza i komandante vagona. On odredjuje raspored posade voza za specijalne zadatke.

2. **Borbena mesto** komandanta voza je u komandnom vagonu, gde se nalaze i sanitetski uređaji.
3. Oružje, municija i predmeti sprema imaju se držati stalno na dohvatu.
4. **Vrata vagona** na obema stranama voza moraju se lako otvarati.
5. Za vreme mraka moraju svi prozori i vrata biti brižljivo **zamra eni**.
6. Ako se u **toku** vožnje na voz otvori vatra, sva lica koja se nalaze u vozu leže na pod.
7. Ako voz bude iznenadno zaustavljen usled eksplozije mine, iskakanja voza iz šina ili neke druge prepreke, onda posada voza odmah bez zapovesti napušta voz i obezbeđuje obe strane pruge.
8. Ako se **pored toga na voz otvori i vatra**, onda vagone po mogući napustiti sa strane suprotne od neprijatelja. Posade **vagona i odeljaka kao i specijalno raspoređeni trupovi** drže se prikupljeni. Na ciljeve koji budu prepoznati odmah otvoriti vatru. Međutim, neka to ne bude divlje puškanje.
9. Ako se **voz mora napustiti** pod neprijateljskim dejstvom, ne gurati se na vratima, nego pojedinačno brzo iskakati. Poneti samo oružje, municiju i torbicu za hleb sa hranom! Vrata ne zakriviti prtljagom.
10. Prilikom noćnih dela sabotaža i prepada imaju se odmah **pogasiti sva svetla**.
11. Nebrižljivost i nedisciplinovanost ugrožavaju ostala lica koja se nalaze u vozu i idu na ruku bandama.

2) Borba protiv stranih obavještajnih službi

**UGRA IVANJE NEMACKIH AGENATA
U MA ARSKU OBAVEŠTAJNU SLUŽBU**

Da bi kontrolisao rad ma arske obavještajne službe u NDH, policiski ataše Helm je koristio usluge nemačke narodnosne grupe, ije je pripadnike ubacivao u ma arsku obavještajnu mrežu. Za ovo je prethodno zatražio dozvolu od Uprave VI RSHA. Akt predstavlja odgovor Uprave VI na Helm-ov upit, kojim se odobrava njegova namera. Iz Helm-ove napomene se vidi da je u tome učestvovao „vođa narodnosne grupe“ Altgayer.

DOKUMENAT BR. 549

Mastilom: Kr — 3544/43

Berlin, 8 aprila 1943

Grupa IV E¹⁾

IV E 6 — 32 780

, *Olovkom:* 15/4 *Paraf:* H(uebner)

kod Hueb(ner-a)

Olovkom:

Predmet

Paraf: H(elm) 15/V

Predmet: Ma arska obavještajna služba

Veza : Tamošnji dopis od 28. 1. 43 del. Br. 284/43

Prilozi: Nema

¹⁾ Grupa (odjeljenje) E Uprave VI RSHA, nadležna za obavještajnu službu u jugoistočnoj Evropi.

S pozivom na tamošnji dopis od 28.1.43 saopštavam da se *odobrava* ugrađivanje pripadnika nemačke narodnosti u maarsku obavještajnu službu u Hrvatskoj, pošto time postoji mogućnost da se поближе sazna o obavještajnoj delatnosti maarske obavještajne službe u Hrvatskoj. Molim da me ažurno obavještavate o rezultatu.

Olovkom:

Gospo i Payer

- 1) Pitati narodnosnu grupu kada će biti prisutan vođa narodnosne grupe
- 2) Pozvati Schramm-a¹⁾

Paraf: H(elm) lo/IV

Agent policiskog atašea u Osijeku.

KONTROLA POLJSKE EMIGRACIJE

Medu zadatke Einsatzkommande Sipo i SD-a u Zagrebu spadalo je suzbijanje protivni ke obavestajne službe. Poljski emigranti, koji su se zatekli u Jugoslaviji u trenutku okupacije, predstavljali su zbog svojih veza sa zapadnim silama, objekat sumnje i obaveštajnog posmatranja.

DOKUMENAT BR. 550

Šef Einsatzgruppe policije bezbednosti i SD-a
Beograd

Primljen	Prostor za štambilj prijema	Otpavljen
Čas dan		Čas dan
mesec godina	<i>Mastilom:</i> 48/VI	21.42 23
Od		mesec godina
Preko		I 1942
		Kome: Centr. Berlin
		Preko: Zgb.
		Beleška o zadržavanju
Teletipa Br. 147	Teletip	

Štambilj:

	E. K. ¹⁾ Zagreb	
	24/1	234/42
Be/PY		<i>Paraf:</i> O. H.

¹⁾ Einsatzkommando Sipo i SD-a, podre en Einsatzgruppi u Beogradu (1941/42).

Zagreb, 23 januara 1942

P o v e r l j i v o !

Glavnoj upravi bezbednosti Reich-a — Uprava
IV D 4¹⁾ —
na ruke SS-potpukovnika dr. Weinmann-a
B e r l i n

Predmet: Poljski emigranti — neprijateljska oba-
veštajna služba

Veza: Nema

Prema ovde raspoloživim izveštajima postoji vrlo
jaka sumnja da se u Crikvenici (dalmatinska oba-
la²⁾) nalazi neka neprijateljska propagandna i oba-
veštajna centrala, iji se pripadnici najve im de-
lom sastoje od poljsko-jevrejskih emigranata. Po-
javila su se slede a imena: gospo a dr Kujaw-
ska, ranije lanica antinema ke lige u Gornjoj
Šleziji, bivši direktor banke Czernichowski,
i dr Medynski, Zofja Poto ka, Artur Po-
to ki, dr Sobol, bra ni par Adamski.
dr Pyk, Melecki, pseudonim Moczyd-
lowski, dr Lucjan Gasiorowicz.

Ova grupa je, i u Ma arsku, slala slede a lica za
održavanje veze: Jan Dwiduch-a, Janina Ko-
walska, dr Wozniakowski-a i Antoni
Babiak-a.

Moli se izveštaj da li je tamo nešto poznato.
Bliži podaci se dosada ne mogu dati, me utim
kada budu primljeni dalji izveštaji, odmah ete
biti izvešteni.

Komandant
Einsatzkommande Zagreb
Potpis: Beisner
SS-major

¹⁾ Referatu D 4 Uprave IV (Gestapo).

²⁾ Pogrešno; treba: Hrvatsko primorje.

**AGENTURNA OBRADA POLJSKE EMIGRANTSKE
GRUPE**

Slede a tri dokumenta odnose se na obradu grupe poljskih emigranata u Crikvenici. Aktom od 1 decembra 1942 Uprava IV RSHA prenosi policiskom atašeu podatke kojima RSHA raspolaže o sumnjivim Poljacima. Policiski ataše uklju uje svoje agente Rippl-a u Crikvenici i Koppel-a (alias Konrada Klaser-a) u Zagrebu. Od Koppel-a potie agenturni izveštaj od 25 januara, a od Rippl-a izveštaj od 2 februara 1943. Interesantan je plan sa podmetanjem tobožnjeg poljskog emigranta grupi u Crikvenici, uz pomo tamošnjeg sreskog na elnika.

DOKUMENAT BR. 551

Mastilom: K_T — 3330/42

IV E 5¹) — 32640

Berlin, 1 decembra 1942

Olovkom:

Li ni predmet 511 molim predmet 12/12 *Paraf:* H(uebner)

Iz naro ito poverljivog izvora ovde se saznalo da je neka udata Potocky - eva, bez pobližih personalija, isplatila 1942 godine hiljadu dolara nekom Kowal - u. Ovde se radi o novcu koji je poljsko poslanstvo u Bernu poslalo kurirrom sveštenstvu u Varšavi i Krakovu. Postoji mogućnost da je ova Potocky-eva identna sa tamo poznatom groficom Zofjom Potocky.

Dalje je ovde poznat neki grof Potocky kao pripadnik poljskog diplomatskog predstavništva u Lisabonu. On je rukovodilac poljskog Crvenog krsta u Portugaliji i održava veze prema SAD, Engleskoj, Švajcarskoj — Meunarodni Crveni krst — Rumuniji, Turskoj i Italiji. O poljskom diplomatskom predstavništvu u Lisabonu poznato je da se radi o jednoj ustanovi englesko-američke-poljske obavestajne službe.

¹) IV E — kontraobaveštajno odeljenje Gestapo-a.

Da li se u slu aju grofa Potockog radi o nekom ro aku odnosno suprugu famo poznate grofice Zofje Potocky, zasada se još ne može ustanoviti.

Protivno izlaganjima nadleštva Abwehr-a u Crikvenici prema kojima me u poljskim emigrantima u Hrvatskoj ne postoji neprijateljska obaveštajna služba, mora ova ustanova da zastupa suprotno gledište.

Molim da me i dalje obaveštavate o rezultatima tamonšnjih izvi aja.

Olovkom:

SS-potporu nik Huebner

Gr.

Preko Rippl-a utvrditi nešto pobliže o poljskoj obaveštajnoj službi (veze sa engleskom obaveštajnom službom na obali, mesta za prenošenje izveštaja itd.) i o grofici Potocky (rodbinski odnosi). Molim uklju iti Klaser-a sa njegovim aparatom.

Paraf: H(elm) 5/1

Zagreb, 25 januara 1943

Z a b e l e š k a

Predmet: Obaveštajna delatnost poljske emigracije u Hrvatskoj

Prema iskustvu mora se na osnovu nebrojenih dokazanih slu ajeva zastupati mišljenje da se poljska emigracija u Hrvatskoj bavi obaveštajnom delatnoš u. Prema ovde pribavljenim konstatacijama veze naro ito vode preko takozvanih poljskih diplomatskih pretstavništava i emigrantskih komiteta preko Hrvatske u Švajcarsku, za Italiju, Ma arsku i Poljsku. Kako se baš u poslednje vreme moglo saznati, novoosnovana ma arska državna centrala za kontrašpijunažu u Ministarstvu unutrašnjih poslova u Budimpešti, naro ito se bavi iskoriš avanjem svih obaveštajnih veza poljske emigracije, koja uz pripomo italijanske obaveštajne službe ima duž hrvatske obalske zone brojna uporišta.

Bitnu ulogu ovde igraju pripadnici porodice grofa P o t o c k o g. Kao što je poznato, ova se porodica pre sloma Jugoslavije nalazila u Beogradu. Pripadnici ove porodice se svaki as pominju. Stoga treba pretpostaviti da se i kod Potockog, pomenutog u ovom predmetu, radi o nekom pripadniku ove porodice.

Predmet e dalje po mogu nosti obra ivati Conrad.

Olovkom:

Konrad s. r. 26/1

Ponovo podneti 15/111

OKUMENAT BR. 553

Zagreb, 7 februara 1943

Olovkom: Li ni predmet : 511

1. *Z a b e l e š k a*

Predmet: Grofica Potočki i poljska emigracija u Crkvenici

Prilikom razgovora sa sreskim na elnikom u Crkvenici, održanog 6.1.1943 govoreno je o tamošnjoj poljskoj emigraciji. Sreski na elnik deli sumnje, da poljska emigracija nije samo neprijateljski nastrojena prema Nemcima, nego da povrh toga radi i za neprijateljsku obaveštajnu službu. Sreski na elnik nema mogu nosti da nešto sazna o onome što rade i ine Poljaci koji tamo žive. Prema njegovoj izjavi tamo živi onih 180 lica tako povu eno da se jedva mogu primetiti. Stoga je predloženo da se u Crkvenicu neupadljivo uputi neki poverljivi Poljak' kao kamuflirani emigrant¹), koji bi tamo imao da utvrdi kakve veze Poljaci održavaju sa inostranstvom.

Ovde ve poznata injenica, da emigranti primaju finansisku pomo iz Rima i Švajcarske, nije ostala nepoznata ni sreskom na elniku.

Trebalo bi da se predloži Glavnoj upravi bezbednosti Reich-a da prona e nekog poljskog državljanina, dostojnog poverenja. Doti ni bi trebao da bude odavde preba en za Crkvenicu bez ikakvih dokumenata, da bi tamo, kao lice koje je ilegalno stiglo, bio uhapšen najpre od strane karabinjera. Zatvor bi izdržavao, prema navodima sreskog na elnika, u zatvorskoj zgradi koja je njemu podre ena, i to oko 4 nedelje. Time bi ve bila uspostavljena neka baza za poverenje poljske emigracije prema tome oveku.

2. SS-majoru H e l m - u
podneto s molbom na znanje.

U originalu pogrešno; treba: kamufliran kao emigrant.

**KORIŠ ENJE USTAŠKIH OBAVEŠTAJACA
U INOSTRANSTVU**

Ustaška vlada uputila je u Petain-ovu Francusku i u neutralne zemlje svoje poverljive ljude sa obaveštajnim i političkim zadacima. Uprava VI RSHA bila je zainteresovana da sa tim licima stupi u vezu, kako bi ih koristila i za svoje svrhe.

DOKUMENAT BR. 554

Glavna uprava bezbednosti Reich-a

— VI E 3¹⁾ — Berlin SW 68, 11 juna 1942

Oznaka akta: 82729/42 Pov. Wilhelmstrasse 102

Prilikom odgovora molim navesti Olovkom: 25/6 Paraf:
gornju poslovnu oznaku i datum H(uebner)

Štambili:

16/VII	1746/42	Paraf: F.
--------	---------	--------------

Poverljivo

Olovkom: Policiskom atašeu u Zagrebu
Hitno SS-majoru kriminalnom savetniku **H e 1 m** - u
Uprava VI *Z a g r e b*
neka pita
Beisner-a²⁾ *Predmet:* Posmatra i hrvatske obaveštajne
službe u Lisabonu i Vichy-u
Veza: Dopis 6796 od 5.5.42

Postoji najveće interesovanje za uspostavljanjem veze sa hrvatskim obaveštajnim posmatra-
tra ima u Lisabonu i Vichy-u. Molim izve-
stiti im se saznaju imena posmatrača, vre-

1) Referat E 3 Uprave VI RSHA, nadležan za ob. službu prema NDH.

2) Beisner, SS-major, bio je do aprila 1942 šef Einsatzkommande Sipo i SD-a u Zagrebu. Pripadao je personalu Uprave VI RSHA.

me njihovog dolaska u Lisabon odnosno Vichy, kao i njihove adrese.

Dalje molim ustanoviti na koji bi na in ovdašnji opunomo enici u Lisabonu i Vichy-u mogli najbolje da pri u posmatra ima.

Olovkom:
Dogovoriti
se sa VI¹⁾
Hitno je.

Paraf: H(elm) 27/VI

Po nalogu:
Potpis ne itak
SS-major

!) Sa Upravom VI RSHA; može zna iti i: sa opunomo enikom Uprave VI RSHA za NDH, Kungel-om, koji je sara ivao sa policiskim atašeom.

SUMNJE U LOJALNOST USTAŠA

Iako su najtešnje saradivali sa ustašama kod Nemaca — a pre svega kod nemačkog aparata koji je posmatrao politiku vlade NDH — bilo je i dosta sumnji u lojalnost ustaša. Naročito je obratna pažnja na stvarne ili pretpostavljene veze Pavelićevog režima i zagrebačkih političkih krugova sa zapadnim saveznicima i jugoslovenskom emigracijom. Sledeći dokument je dopis centrale Gestapo-a u Glavnoj upravi bezbednosti Reich-a, upućen policijskom atašeu.

DOKUMENAT BR. 555

Mastilom: Kr. 128/42

IV D 1 b¹) — 403/42 pov. — 14

12 avgusta 1942

Štambilj:

3/IX	2202/42	Paraf: F.
------	---------	--------------

Poverljivo

Policijskom atašeu u Zagrebu

— gospodinu kriminalnom savetniku Helm-u

Z a g r e b

Predmet: Hrvatski agenti u inostranstvu

Veza: Nema.

Prema neproverenim pouzdanim izveštajima, ustaše navodno šalju u inostranstvo:

urednika »Hrvatskog dnevnika« u Zagrebu Mirka Glojnarica,

Olovkom: pisca Ivana Marjanovica,

K Dolanskog,

Eugena de Montia i

barona Hoch-a

J) Referat D 1 b Uprave IV RSHA (Gestapo-a).

da tamo na neki način uspostave veze sa predstavni-
štvima jugoslovenske izbegličke vlade.

Molim proveriti i izvestiti o rezultatu.

Olovkom:

Huebner, molim da se ispita šta je
poznato o imenovanima odnosno
šta se može poverljivo ustanoviti.
Klasera¹⁾, molim u razgovoru uključiti, neka zatim
tako e izvidi.

Paraf: H(elm) 2/9

Klaser je dobio
obaveštenje.

Paraf: H(uebner) 22/9

²⁾ Kurta Koppel-a, glavnog agenta policiskog atašea.

KAD NA OTKRIVANJU BRITANSKE OBAVEŠTAJNE
SLUŽBE

Policiski ataše je intenzivno radio i na otkrivanju delatnosti britanske obaveštajne službe. Iz njegove arhive poti e slede i dokumenat, koji predstavlja izveštaj njegove agenture o izvesnim hrvatskim li nostima za koje je postojala sumnja da stoje u vezi sa pripadnicima engleske obaveštajne službe.

DOKUMENAT BR. 556

Olovkom:

Priklju iti aktima Li ni predmet 434

Paraf: H(elm) 11/III

Mastilom:

Prilog uz oznaku akta 823/43

u li nom predmetu Lamer od 11/3/44

Centrala engleske obaveštajne službe na Balkanu, a naro ito u Hrvatskoj, ima svoje sedište u Švajcarskoj i njome rukovodi dr Lamer. Ovaj se momentalno nalazi u jednom sanatorijumu (navodno zbog nasledne optere enosti). Njegov brat i njegova majka su duševno bolesni, stoga ga goni strah da e i sam duševno oboleti. U slu aju dr Lamer-a zapravo ne mora postojati bolest, štaviše, izgleda verovatnije da sve ovo služi svrhama kamuflaže da bi mogao lakše i i za svojim ciljevima. Njegova žena je Amerikanka.

Ovoj centrali engleske obaveštajne službe pripada slobodni zidar dr K a t u š i , generalni direktor Prve hrvatske štedionice. On je navodno svojevremeno bio starešina lože. On ima 2 k eri. Jedna je udata za dr K o š a k a , a druga za dr S v j e ž i a , pokrštenog Jevrejina koji se ranije zvao Frischmann. Ova grupa »stoji u najtešnjoj vezi sa dr L o r k o v i e m , ministrom inostranih poslova, i služi se ovim prijateljstvom sa dr Lorkovi em da dr Lamer-u dostavlja izveštaje o svim zbivanjima u hrvatskoj državi. Duhovni vo a ove grupe je dr Košak, koji stoji pod uticajem svoga ta sta dr Katuši a. Njegov najprisniji saradnik i pouzdanik je dr K a b a s . Dr Kabas je navodno za vreme bavljenja dr

Košaka u Berlinu bio 3 dana u Švajcarskoj pod izgovorom fingiranog službenog putovanja. Raun za ovo službeno putovanje navodno je iznosio preko 1 milion kuna. Navodno je gospodin dr Kuehn veštima smicalicama kod nemačkih vlasti i ličnosti sproveo da dr Kabas dođe do ovoga položaja. Dr Kabas uživa i najviše u blagonaklonosti dr Kraft-a. Bilo bi potrebno da se od dr Kuehn-a sazna koja su lica radila na nameštenju -dr Kabasa. Na taj način bio bi klupce razmršeno i zagarantovan 100%-ni uspeh. Engleski saradnici dr Kabasa su gospodin Festeti, inženjer hrvatskog poslanstva u Budimpešti i gospodin Marko Jurini, inženjer hrvatskog poslanstva u Berlinu. Ovoj grupi pripada kao vrlo okretna i inače sposoban radnik Dr Dobro Pekota, advokat, Kozarica 9, koji je član Intelligence Service-a i sa svojom ženom naizmenično stalno putuje u Švajcarsku. Sestra njegove žene udata je u Švajcarskoj, te usled toga on ima mogućnost da održava vezu sa dr Lamer-om. Za sve ovo potreban im je dr Lorković i njegov položaj, sa kojim pomoću ovi izdajnici izvode svoje mračne smicalice. Bilo bi potrebno zgrabiti dr Pekotu na putovanju. Pošto je vrlo meke i osetljive prirode, on bi pod blagim pritiskom sve priznao.

O grupi, a naročito o dr Katušiću i njegovim zetovima, najbolja obavještenja bi mogao dati gospodin Rupčić, žandarmerijski pukovnik u penziji.

3) Diverzantska delatnost

SARADNJA ISPOSTAVE ABWEHR-a SA JEDINICAMA »BRANDENBURG«

Izme u ispostave Abwehr-a u Banjoj Luci i 4 puka divizije „Brandenburg“, ija su neka odeljenja bila u istome mestu, ugovorena je saradnja o kojoj govori slede i dokumentat. Izveštaj Abwehr-ove ispostave sadrži niz karakteristika rada protiv Narodno-oslobodila kog pokreta.

DOKUMENAT BR. 557

Koncept

Nadleštvo Abwehr-a Zagreb Banja Luka, 6. 9. 1943
Ispostava Banja Luka

Br. 1317/43 pov.

P o v e r l j i v o !

Predmet: Saradnja sa 4 pukom »Brandenburg«

Nadleštvu Abwehr-a Zagreb

Z a g r e b

4 puk »Brandenburg«, koji se sada nalazi u Banjoj Luci, formira specijalne grupe za suzbijanje partizana. Ove grupe su male brojne snage, nose partizansko odelo i sastoje se 2/3 od Nemaca, a 1/3 od pouzdanog hrvatskog ljudstva.

Potrebna izvi anja za akcije ovih grupa vrše agenti koje puk »Brandenburg« drži u jednome logoru za obuku kod Banje Luke.

Sonderfuehrer Apold je 3. 9. ugovorio sa potporučnikom Kohl - om slede e :

- 1.) Upotrebu agenata vrši e zajedni ki potporučnik Kohl i Sonderfuehrer Apold. Zadaci puka »Brandenburg« protežu se, uglavnom, na uski prostor samo male dubine. Nalozi Sonderfuehrer-a Apold-a uglavnom e se sastojati u tome, da se direktno uspostave veze prema partizanima.
- 2.) Javke za ove agente bi e uporišta puka »Brandenburg«.. Kao sredstva za vezu bi e upotrebljeni golubovi pismo noše ispostave Banja Luka.
- 3.) Agenti, koje e ispostava Banja Luka upotrebiti direktno, mogu se na neograni eno vreme predati odvojeno od drugih ljudi puku »Brandenburg« na smeštaj i snabdevanje.
- 4.) Isprave za agente, koji odlaze na partizansko podru je, izradi e ispostava Banja Luka sredstvima koja joj je stavio na raspolaganje Amt Ausl/Abw., odeljenje Ig¹).
- 5.) Nov ana sredstva i racioniranu robu (artikli za pušenje, saharin i so) dava e ispostava Banja Luka.

Pripremni radovi za planiranu akciju ve su od 3. 9. 43 u toku. Prva grupa ljudi koji treba da budu upotrebljeni na prostoru jugozapadno i severozapadno od Banje Luke, ve je na obuci kod puka »Brandenburg«. Da bi se ovim agentima dala mogu nost da se orijentišu o oznakama, propusnicama u lokalnom saobra aju, lozinkama, ponašanju prema starijim komunistima i sli nim pitanjima, stavljen je 6. 9. 43 do

Štambilj:

U akta 04

Paraf

¹) Amt Ausland/Abwehr, centrala Abwehr-a u sastavu OKW-a; odeljenje I G bilo je nadležno za izradu i pribavljanje dokumenata za potrebe obaveštajne mreže.

D 6

156/244

Entwurf

1317/45

Abwehrstelle Agram
Aussenstelle Banja Luka

Geheim!

Banja Luka, 6.9.1943

Nr. 1317/45 g

(12)

Betr.: Zusammenarbeit mit 4. Regiment Brandenburg

An

Abwehrstelle Agram
A g r a m

Vom 4. Regiment Brandenburg, derzeit Banja Luka, werden Spezialtrupps zur Partisanenbekämpfung aufgestellt. Diese Trupps werden in geringer Kopfstärke gehalten, tragen Partisanenkleidung und bestehen zu 2/3 aus Deutschen, zu 1/3 aus zuverlässigen kroatianischen Mannschaften.

Die nötige Bekleidung fuer den Einsatz dieser Trupps wird durch V-Leute geschaffen, die vom Regiment Brandenburg in einem Schulungslager bei Banja Luka gehalten werden, durchgeführt.

Mit Leutnant Kohl besprach Sonderfuhrer Apold am 3.9. folgendes:

- 1.) Der Einsatz der V-Leute erfolgt gemeinsam durch Leutnant Kohl und Sonderfuhrer Apold. Die Auftrage des Regiments Brandenburg erstrecken sich im allgemeinen auf einen engen Raum mit geringer Tiefe. Die Auftrage von Sdf. Apold werden in der Hauptsache dahin laufen, Verbindungen zu Partisanen direkt herzustellen.
- 2.) Anlauforte fuer diese V-Leute werden Stützpunkte des Regiments Brandenburg sein. Als Verbindungsmittel werden die Brieffaehrer der Aussenstelle Banja Luka eingesetzt werden.
- 3.) V-Leute, die von der Aussenstelle Banja Luka direkt eingesetzt werden, koennen abgesondert von den uebrigen Leuten des Regiment Brandenburg zur Unterbringung und Verpflegung auf unbeschränkte Zeit uebergeben werden.
- 4.) Ausweise fuer V-Leute, die in das Partisanengebiet gehen, werden von der Aussenstelle Banja Luka mit den von Amt Ausl./Atw. Abt. I g zur Verfuegung gestellten Mitteln ausgearbeitet.
- 5.) Geldmittel und Mangelwaren (Rauchwaren, Saccharin und Salz) werden von der Aussenstelle Banja Luka gestellt.

Zu den Akten 1/04

Prva strana originala

opoziva na raspolaganje potporu niku Kohl-u prebeglica Milan Vučk.

Vučk je smešten odvojeno od logora agenata i ne dolazi sa ovima u direktni dodir. O njemu se stara etni lekar a snabdeva ga eta. Po završetku njegove trenutne upotrebe podne e se predloži za dalju upotrebu.

Paraf: Ap(old)
Sonderfuehrer »Z«

SPECIJALNE IZVIŠTAČKE GRUPE PROTIV PARTIZANA

U Banjoj Luci je XV armijski korpus Wehrmacht-a, u saradnji sa jedinicama „Brandenburg“ formirao školu za posebne izviškačke grupe koje su, kamuflirane kao partizanski odredi, vršile izviškačke i diverzijske na terenu. Iz izveštaja grupe, kojom je rukovodio potporučnik Perkovi vidi se karakter i metod delatnosti jedne od ovih grupa.

DOKUMENAT BR. 558

Grupa Perkovi

Mesto štaba, 7. X. 1943

I z v e š t a j

Grupa je krenula sa dva oficira, 2 podoficira i 39 vojnika, i dobila je zadatak da utvrdi stanje i jačinu bandita na prostoru jugozapadno i južno od Bosan. Krupe i da ih uništi.

... potvrdilo se da je zborište bandita za ovo područje Krivodol i neke kuće južno od Glavice (494). Kod kuće na zapadu primećeno je da se ispod plasta sena i slame nalazi podzemni magacin, iz kojeg su se iznosili razni delovi, predmeti i platno. Do iste kuće dolazila su i kola sa punim džakovima, a doterivane su i koze. U Krivodolu su primećeni jedan ovek i žena u civilnom odelu.

... grupa po svom naoružanju i jačini predstavlja jaku borbenu jedinicu. Svaki pojedini strelac predstavlja samostalnog hrabrog borca. Mitraljezi, a naročito tromblonske puške su jako efikasno oružje.

Grupa je nosila sa sobom: hranu za četiri dana, 900 metaka za mitraljez, tromblonsku pušku sa 30 bombi, svaki strelac po 100 pušanih metaka i 5—6 ručnih bombi. Nošenje ovako velike količine municije bilo je opravdano. Grupa je do Radića bila bez vode i to je bio jedan od razloga što je grupa išla u selo. Doturanje hrane bilo bi u slučaju da se otkrije, vrlo teško i opasno. Grupa bi se prema tome morala hraniti suvom hranom, koja se može dodeliti najviše za

5—6 dana. Naro ito su se u borbi pokazali korisnim Esbitkuvari (suvi špiritus).

Ode a grupe: gornje odelo razli ito, rublje mora biti toplo, pošto je ljudstvo stalno izloženo kiši i hladno i. U protivnom, vojnici se lako prehlade i jako kašlju, ime se otkriva pokret i jako ugrožava bezbednost itavog pothvata. Ce bad se ne mogu nositi, jer vojnici i onako imaju mnogo da nose. Dobra su šatorska krila (na dva oveka po jedno).

Obu a grupe: opanci nisu korisni, najbolje bi bile cipele sa gumenim donovima.

Kretanje: Posle prepada ili sukoba, grupa se mora rasturiti, ali ne u premalim grupicama. Pojedine grupice moraju se posle toga ponovno prikupiti i kretati na mesto, gde se okuplja cela grupa. Takav postupak istovremeno obezbe uje prostoriju' na koju se grupa povla i od neprijateljskog prepada s boka ili s le a. Neophodno je potrebno da grupa ima siguran znak za prepoznavanje (ne kape, poderani rukav itd.), da ne bi došlo do me usobnog sukoba.

Svakom pojedincu mora biti jasno, da ni on, ni njegov drug, ne sme pasti neprijatelju u ruke.

Perkovi
potporu nik i
vo a grupe

I z v e š t a j

•*Grupa Perkovi*

Mesto štaba, 25. X. 1943

Grupa je krenula sa 2 oficira, 2 podoficira i 37 vojnika sa zadatkom da izvidi ustani ki raspored i ja inu, te da iste uništava na prostoru jugoisto no i severoisto no od Bos. Krupe. Na dan 15. X. 1943 grupa je preba ena kamionom južno od Bosan. Krupe do Vrniske Mosure. Grupa se kretala no u jako ispresecanim zemljištem, preko kote 154, severno od kote 203, preko groblja južno od Diljana i došla je u neku ve u šumu severoisto no od kote 352. U cilju osmatranja i izvi anja, grupa je ostala u šumi dva dana. Ustani ci kao i njihove manje grupe naoružane puškama, stalno su vi ani na kotama Gradina (477) i Keki a Glavice (520).

Zapadno od kote 331 grupa je postavila zasedu i slala izvi a ke patrole. U šumi, u pravcu Arapuša, na en je jedan 14-godišnji obanin, koji je dao potrebne podatke.

Sopstvena grupa:

Grupa je bila opremljena i naoružana kao i prošli put. Na terenu se nalazila od 15—23. X. 1943. Hrana, koju je grupa mogla da ponese sobom, nije bila dovoljna, tako da poslednja dva dana mnogi nisu imali šta da jedu. Vremenske prilike: kiša i hladno a, jako deluju na zdravlje, ljudstvo se iscrpi, prehladi i jako kašlje. Zbog toga postoji opasnost, da bude otkriven logor ili pravac kretanja.

Zbog sadašnjih vremenskih prilika, teško je sa grupom izdržati toliko dana, te predlažem da ubudu e grupa ostane na terenu najviše 4—5 dana.

Perkovi
potporu nik i
vo a grupe

**SARADNJA JEDINICA »BRANDENBURG
SA ETNICIMA**

Divizija „Brandenburg“ isturila je u Banja Luku posebnu jedinicu pod komandom poru nika Boeckel-a a sa zadatkom da obaveštajno pripremi napad na Vrhovni štab NOV i POJ i atentat na maršala Tita. Ta jedinica je prisno saradivala sa etnicima, kod kojih je organizovala i svoje odeljenje za održavanje veze. Iz dokumenta se vidi i saradnja Boeckel-ove jedinice sa ispostavom Abwehr-a u Banjoj Luci, kojoj je ona dostavljala svoje informacije. Potporu nik Kirchner, potpisan na aktu, bio je pre Boeckel-a rukovodilac jedinice, a ostao je u njoj i do desanta na Drvar, dok je Boeckel pre toga smenjen.

DOKUMENAT BR. 560

TAJNI KOMANDNI PREDMET

Jedinica Boeckel
Divizije »Brandenburg« Mesto štaba, 14 decembra 194?
Br. 37/43 taj. komand, pr.¹⁾

6 primeraka
1. primerak

Ast-u²⁾ Banja Luka

B a n j a L u k a

Jedinica predaje, u duplikatu priloženi izveštaj rukovodioca odeljenja za održavanje veze sa etnicima, s molbom na znanje i da se zadrži.

Kirchner s. r.
potporu nik i
zastupnik komandira ete

Tajni komandni predmet — najviši stepen tajnosti u vojnoj službenoj prepisci.

²⁾ U Banjoj Luci je bila ispostava Ast-a Zagreb; nju ovaj dopis pogrešno naziva Ast-om.

LIK PORU NIKA BOECKEL-a

Poru nik Boeckel, koji je na elu jedne grupe pripadnika divizije „Brandenburg“ došao u Bosnu sa zadatkom da izvrši atentat na maršala Tita, bio je prilikom dolaska Wehrmacht-a u Jugoslaviju nemački oficir, ali je kasnije demobilisan. Posle toga je radio aktivno u okviru nemačke narodnosne grupe u NDH, u kojoj je „Einsatzstaffel“ dobio položaj majora. Kasnije je ponovo aktiviran u Wehrmacht, kao poru nik divizije „Brandenburg“. Zbog njegovog stalnog pijanstva, komandant 2. tenkovske armije Rendulic tražio je da bude povučen sa teritorije njegove armije. Jedinicu „Brandenburg“ u Bosni, koja je kasnije u existovala u desantu na Drvar, preuzeo je major Benesch. Boeckel je premešten za Maarsku. O njemu je BdS Beograd dobio opširan izveštaj od jednog svog agenta (verovatno Schramm-a iz Osijeka), i taj izveštaj u celini preneo Einsatzgruppi Sipo i SD-a u Zagrebu. Iz izveštaja se jasno očitava lik Boeckel-a, probisveta i korupcionaša.

DOKUMENAT BR. 561

Beograd, 4.6.1943

III B¹) Del. Br. 6215/43 Mastilom:

Schm./Os. 165/30 s

2298 Paraf: Hg

Štambilj:

Ekspedovano 8.VI.1943
Pril. prikačen

Paraf

Naređenje

1. Kancelarija neka piše:

Einsatzgruppi Hrvatska

na ruke SS-potpukovnika Hermann-a

O s i j e k

!) Referat B odeljenja III (SD) BdS-a Beograd.

Štambilj:

Predmet: Major B o e c k l, ES¹)

K Paraf

Veza: Nema

Prema jednom neproverenom agentskom izveštaju o majoru Boeckl-u poznato je slede e:

Kod majora B. navodno se radi o bivšem poru niku nema kog Wehrmacht-a koji je 1941 godine došao u Hrvatsku prilikom rata sa Jugoslavijom. Kako su 1941 godine pri ali oficiri nadleštva Abwehr-a II Zemun, major Boeckl je otpušten iz Wehrmacht-a zbog raznih prestupa, kako protiv vojnika, tako i protiv civilnih lica. Uprkos toga je B. stalno nosio uniformu nema kog kapetana.

B. se prilikom svoga nastupa uvek pokazivao nedostojnim nema kog oficira i stalno je pokušavao da prisvaja sebi stvari i da se oboga uje. Tako je napr. u Sarajevu kupio u jednoj jevrejskoj trgovini košulja i štofova itd. u vrednosti od skoro 3000 dinara, koje je, me utim, platio samo jednom nov anicom od 1000 dinara i pritom napomenuo da je time robu potpuno i u celosti isplatio.

Kasnije je B. primljen u Einsatzstaffel i odmah je unapre en za kapetana. Kratko vreme posle toga usledilo je njegovo unapre enje za majora.

B. je sa svojom formacijom duže vremena bio angažovan u Bosni, i ovu akciju je iskoristio da protivpravno prisvoji nebrojene predmete koje je, izme u ostaloga, otpremio u svoj stan u Celovcu.

Naro ito je Boeckl bacao oko uvek na Jevreje, pomo u kojih je pokušavao da se obogati. Tako je došao i u Zagreb, gde je saznao da jedan Jevrejin ima nameru da pobjegne. Pod obe anjem da e mu pomo i, u inio je a ovaj' Jevrejin prepíše na njega svoj stan, a osim toga mu je obe ao da e ga prokrijum ariti u Ma arsku. Kod prelaska granice udesio je da ovoga Jevrejina ubiju iz puške. Ovaj stan koji je stekao na tako protivpravan na in, B. je koristio za navra anje i u njemu je nastanio jednu od svojih metresa, neku Vilmu D o b r i , koju je bio upoznao u Virovitici. Stan se nalazi preko puta hotela

ES — Einsatzstaffel — Operativni odredi — vojni ka organizacija Volksdeutscher-a u NDH.

Dubrovnik u Gajevoj ulici, navodno br. 2. Ime Jevrejina može se utvrditi preko nastojnika ku e.

Dalje agent izveštava, da je Boeekl jednom Jevrejinu — koji mu se bio obratio, znaju i da esto odlazi u Ma arsku i molio da ga povede sa sobom, pri emu je hteo da prokrijum ari preko granice jedan persiski ilim, koji mu je bio preostao pošto su ga ustaše oplja kali — oduzeo persiski ilim i sam ga preneo u Ma arsku, a da, me utim, Jevrejinu nije pomogao prelaz preko granice. Prema svojim ljudima, Boeekl je navodno bio do krajnosti strog i zapravo sadisti ki ih je mu io. Ne samo što je navodno šamarao i sam batinao ili nare ivao batinanje pripadnika ES-a, nego je jednom prilikom koristio za udaranje ak i kundak od puške. Dalje je nare ivao da se vezuju neki pripadnici ES-a, koje je oslobodio veza tek kada su ovi bili pali u nesvest. Boeekl je me u pripadnicima ES-a navodno poznat kao izraziti mu itelj vojnika. On bezobzirno žrtvuje i vojnike, kada se time može naro ito da istakne, i tera ih, mada zna da su banditi postavili zasede, bezobzirno u smrt, kao što se to dogodilo napr. kod Huma, gde je ostavio na cedilu svoju trupu koja je pritom izgubila 21 oveka. I prema stanovništvu se B. pokazao navodno više kao bandit nego kao zaštite. Poznato je, da je u selu Stara Krivaja, pošto je naredio da ustaše pokolju sve srpske žene i decu, oplja kao sve što se moglo odneti, kukuruz koji je tu na en utrošio je za ishranu svinja koje su navodno bile predvi ene za bataljon, no od kojih ljudstvo nikada ništa nije primilo. B. je svome ljudstvu izdao i nare enje da u mestima, kuda dolaze u akciju, odnesu sobom sve što se može poneti, jer je navodno bataljonu sve to potrebno. Me utim, on je sve ove oplja kane stvari prisvojio sebi, odnosno oplja kanim stvarima podmitio ljudstvo. Dalje, agent izveštava o B-u, da je mnogim seljacima oduzeo konje, rogatu stoku i svinje, i da je seljake, kada su dolazili da mole da im se to vrati, aš avao šamarima i udarcima noge.

B. navodno održava tesne veze i sa sreskim na elnikom u Barcs-u (Ma arska) Borongay -em, i ljubavne odnose sa njegovom ženom. Sve što nije mogao da preveze u svoj stan u Celovcu, prokrijum ario je i smestiot

kod ovoga sreskoga na elnika. B-ova delatnost bila je za njega toliko izdašna, da sada raspolaže u Ma arskoj na više mesta ukupnom imovinom od preko 1 miliona penga. Dalje se govori da je B. povezan sa ma arskom obaveštajnom službom. Jednog Hrvata koji je bio pobegao u Ma arsku i koji je tamo pridobijen za obaveštajnu službu, Ma ari su snabdeli ma arskim pasošem i na traženje ma arske obaveštajne službe u Barcs-u, bio je nekoliko nedelja smešten u kasarni ES-a. Ovaj Hrvat se smatra licem za održavanje veze izme u ma arske obaveštajne službe i majora Boeckl-a. Kada se B. bavio u Barcs-u, uvek se povezivao sa majorom iz ma arske obaveštajne službe, sa kojim je esto vi an.

B. je navodno doneo iz Celovca 5 fišeka napoleondora, koje je, pošto u Nema koj nisu bili dovoljno sigurni, sakrio u Ma arskoj kod sreskog na elnika Borongay-a.

Dalje je B. navodno posegnuo i za imovinom Wehrmacht-a. Tako se u šupi sreskog na elnika B-a nalazi jedan kamion Wehrmacht-a iz vojnog autoparka u Graz-u. U Graz-u se ovaj kamion navodno vodi kao rashodovan.

Podvizi majora B-a nisu ostali nepoznati i neprijavljeni. Pripadnici ES-a su o tome izveštavali svoje oficire koji su odlazili vo i narodnosne grupe dr Branimiru A l l g a y e r - u¹⁾ i zemaljskom vo i mom adi L i c h t e n b e r g e r - u i podnosili prijave o B-ovim nezakonitostima. Ovim oficirima je tamo na njihove prijave odgovarano sa: »Vi ne razumete, šta je Boeckl«. Lichtenberger je od njih tražio da svoje prijave podnesu pismeno, što je jedan od oficira i u inio. Uprkos toga, ništa nije bilo preduzeto protiv B-a i u Osijeku se javno tvrdi da je on dobar prijatelj vo e narodnosne grupe i zemaljskog vode mom adi i da ih on snabdeva paketima punim oplja kanih predmeta.

Navodno je i sa hrvatske strane podneta optužba Nema-
kom poslanstvu u Zagrebu, me utim ni ovde ništa nije preduzeto protiv B-a, ak nije povedena ni istraga.

Tvrdi se da razlog za ovo ignorisanje treba gledati u tome, što je B. umeo da podmiti sve merodavne ljude i da ih tako u utka. Tako su navodno i vojnom atašeu Ne-

¹⁾ Altgayer nije bio „dr“.

ma kog poslanstva u Zagrebu isporu ene mesnata roba i masno e od ukradenih svinja, jer na jednom sanduku u ulavesu, koji je otpremljen za Zagreb, bila je nalepljena ceduljica sa adresom »Nema kom poslanstvu, vojni ataše«. Dalje tvrde Hrvati da B. odvozi vrlo mnogo životnih namirnica nema kom poslaniku von Kasche-u¹⁾ u Zagrebu, kao i vagone životnih namirnica za Wehrmacht i u Reich.

B. je tako e u svako doba bio spreman da zaštiti ljude koji rade kao i on. Tako nije ništa preduzeto protiv poru nika Tratinschek-a iz ES-a koji je ljudstvu ES-a pokrao mnogo artikala za ishranu i ove prodavao u Zagrebu i koji je silovao jednu 14-godišnju zarobljenu devojicu, a zapisnici sastavljeni o nezakonitostima su na neki na in uklonjeni. Tratinschek je po ovoj stvari izjavio: »Ja sam samo u enik i tek u im šta rade viši, i ako budem stavljen pred ratni sud, ume u i da govorim«. Tratinschek je sada navodno na zauzimanje majora B-a dobio kod divizije »Prinz Eugen« položaj oficira za vezu. Pretpostavlja se da se kod Boeckl-a radi o polujevrejinu ili da ina e ima jevrejske krvi, jer govori jevrejskim žargonom.

Uostalom, B. je jednom prilikom naredio da se izbatina jedan pripadnik ES-a, jer je tvrdio da je »beli« Jevrejin opasniji od pravoga, ime je mislio na majora B-a.

Dalje agent tvrdi da je B. bio tesno povezan sa banditima i sa njima vodio živu prepisku, štaviše, da se upravo B-u treba da zahvali što je banditizam zauzeo toliko velike razmere u njegovom srezu.

Uprkos poznatih, ovde navedenih primera, iji broj bi se mnogostruko još mogao pove ati i koji su u Hrvatskoj opšte poznati, maršal Kvaternik je B-a ak odlikovao trolistom²⁾, a od vo e narodnosne grupe Altgayer-a dobio je javnu pohvalu kao priznanje za svoje primerno vršenje službe, koje je objavljeno u Listu naredaba Br. 4 (1943). Govori se o tome da je B. prekomandovan za Afriku, ali da je, me utim, stigao samo do Gr ke. S druge strane se opet tvrdi, da se nalazi u Barcs-u, kod gospo e sreskog na elnika Borongay-a

¹⁾ Kasche nije bio „von“.

²⁾ Paveli ev orden.

2. Rukovodiocu III *Paraf:* Hei(ntschel)
3. III B

U zameni:
Paraf: T(eichmann) 8/6
SS-potpukovnik

2. Nare enje *Paraf*
 1. Zastupniku rukovodioca.
 2. Registraturi.
 3. III B
- Olovkom:* 4. Registraturi, priklju iti aktima.

PRIPREME ZA PODUHVAAT »THEODOR«

Po etkom februara 1944 godine otpo eo je aparat RSHA da organizuje poduhvat za napad na Vrhovni štab i za pripremanje atentata na maršala Tita. Poduhvat je nosio kamuflažni naziv „Theodor“, a organizovao ga je SS-kapetan Mandl. U isto vreme je druga grupa organa RSHA na elu sa SS-kapetanom Reinel-om radila na formiranju tzv. invazione mreže, obaveštajnih punktova koji bi zakamuflirano ostali na terenu posle eventualnog savezni kog iskrcavanja. Oko pogodnih agenata za ova dva poduhvata razvio se spor o kome govori slede i dokumenat.

DOKUMENAT BR. 562

Tajna državna policija — Ustanova državne policije Graz
Služba veze

Primljen	Prostor za štambilj prijema	Otpreavljen
Dan mesec	Olovkom:	Dan mesec
godina čas	Lični predmet: B-872	28. 4.
od		godina čas
preko		44. 21.40
		preko: Parafi
		Beleška o zadržavanju
		Olovkom:
Sl. veze	Telegram — Radiogram	Uništiti?
Br. 1950	— Teletip — Telefon	Ne Beč

- 1) Teletip preko Rukovodne ustanove državne policije¹⁾ Beč

Poverljivo

Glavnoj upravi bezbednosti Reich-a, Uprava VI E 3²⁾

¹⁾ Gestapo-a.

²⁾ Referatu E 3 Uprave VI RSHA, nadležnom za ob. službu prema NDH.

na ruke SS-kapetana K l e b e r - a

Be

Olovkom: K

j Predmet: Eduard K o k o l, Maribor, Nagystr. 18

Imenovanog je predvideo SS-kapetan Reine l za staranje o u esnicima kursa mreže II. R. je hteo prvobitno da ga zatraži od njegovog dosadašnjeg nadleštva, Komesara Reich-a za u vrš ivanje nema ke narodnosti u Mariboru. Istovremeno trudio se SS-kapetan M a n d l da ga dobije za svoj poduhvat. Njegovo angažova nje za »Theodor« izgleda da je važnije, tako da sam se sporazumeo sa M-om da mu ustupim K-a. M. e ga sam zatražiti preko odeljenja VI S¹). K. stiže u petak pre podne u Be , pa e tamo usmeno da izloži bliže podatke o poteško ama koje su mu nastale od strane R-a usled pokrenutog premeštaja. Predlažem da se poveri komandantu²) u Mariboru, pa da on prvo pokuša da stvar reši mirnim putem.

Pavian³)

2) Ponovo podneti kabinetu *Olovkom:*
(SS-poru nik Bluhm)
Bluhm s. r. 27/4

¹) Odeljenje S Uprave VI RSHA, centrala za sabotaže i diverzije.

²) Sipo i SD-a.

³) Pseudonim glavnog opunomo enika Uprave VI RSHA za NDH, Adalberta Kungel-a, koji je i sam bio merodavno angažovan u izgradnji „invazione mreže“.

4) etnici

**PREPISKA IZME U USTANOVA SIPO I SD-a OKO
ETNI KOG ZAHTEVA ZA PRIKLJU ENJE
HERCEGOVINE SRBIJI**

Hercegovina ki etnici, koji su saradivali sa nemačkim jedinicama, preduzimali su razne akcije sa ciljem da se Hercegovina priključi Nedevoj Srbiji bilo neposredno, bilo preko Crne Gore koja je imala takode da se uklopi u teritoriju pod Nedevom administracijom. U tome su smislu upućivali peticije opunomoćeniku Ministarstva inostranih poslova za Jugoistok, ing. Neubacher-u. Slede dva dokumenta, od kojih je prvi dopis policijskog atašea u Zagrebu BdS-u Beograd sa izvatkom iz jednog izveštaja o situaciji u Hercegovini, a drugi odgovor BdS-a policijskom atašeu, pokazuju sluzaj ovakve pretstavke etničkog rukovodioca Popovića.

DOKUMENAT BR. 563

Olovkom: Li ni predmet
Štambilj:

18 februara 1944

Ekspedovano:		
19/II	259/44	Paraf: K.

Olovkom:
Be
Da

Zapovedniku policije bezbednosti i SD-a
B e o g r a d

Mastilom:
Kartoteka

Predmet: etni ki kapetan P o p o v i
Veza: Nema

Kod I C-a V-og planinskog korpusa¹⁾ u Mostaru saznalo se prošle godine da je gore imenovani, koji sara uje sa nema kim Wehrmacht-om, u sporazumu sa pozitivno nastrojenim srpskim elementima u Hercegovini sastavio pismenu molbu poslaniku Ne ub a c h e r - u u Beogradu, u kojoj se preporu uje priklju enje isto ne Hercegovine Crnoj Gori.

Molim za obaveštenje, da li je o tome nešto tamo поближе poznato.

U zameni:

Paraf: Bl(uhm) 18/11
SS-poru nik

Mastilom:
Izvor QBL²⁾ od 19.12.43
Ponovo podneti zastupniku 1.4.

O vezama ovih etni kih formacija sa Beogradom, priklju e-
na je naro ita zabeleška.

Kod I/C-a V-og planinskog korpusa saznalo se da je etni ki kapetan P o p o v i , koji je postao poznat svojom saradnjom sa nema kim Wehrmacht-om, sastavio u sporazumu sa pozitivno nastrojenim srpskim elementima u Hercegovini peticiju u kojoj se predlaže priklju enje isto ne Hercegovine Crnoj Gori. Ova je sa znanjem, da li i u sporazumu nije poznato, sprovedena poslaniku Ne ub a c h e r - u u Beograd. Kako se moglo primetiti, ova injenica još nije prodrła u hrvatske krugove. Da Popovi po ovoj stvari može biti siguran u saglasnost svih hercegovina kih Srba, ne mora se naro ito isticati.

¹⁾ I c — obaveštajni otsek; V planinski korpus bio je u sastavu oružanog SS-a (Waffen-SS).

²⁾ Pseudonim profesora Rudolfa Treu-a, agenta policiskog atašea Helm-a.

3. *Raspoloženje*

Raspoloženje kod stanovništva na Primorju upravlja se prema držanju nema kog Wehrmacht-a, hrvatske uprave, situaciji ishrane, propagandi došaptavanja i uticajima neprijatelja i dr.

a) *Držanje Wehrmacht-a*

Posle kapitulacije Italije i razoružanja Italijana, nema ki Wehrmacht nije pozdravljen onom radoš u, kako se to o ekivalo obzirom na neprijateljsko nastrojenje prema Italiji. Glasine, koje su italijanske vojne vlasti sejale o varvarizmu Nemaca, nisu ostale bez dejstva. Uglavnom, zauzet je stav iš ekivanja koji je bio u svakom pogledu pogodan za delatnost partizanskih bandi. Kada su Nemci uspešnim akcijama iš enja izišli na kraj i sa partizanima i doveli sa sobom hrvatsku upravu, date su prema raspoloženju osnove za istinsko smirenje.

OKUMENAT BR. 564

VIŠI VODA SS I POLICIJE
u Srbiji
Zapovednik
policije bezbednosti i SD-a
u Beogradu

Beograd, 11.3.1944
Telefon 22-103

VI¹)—138/4 Del. Br. 446/44 pov.

P o v e r l j i v o

Rx/LP

POVERLJIVO!

Olovkom:
Zastupniku
Paraf:
H(elm) 21/III

Policiskom atašeu
kod Nema kog poslanstva
na ruke SS-poru nika B l u h m - a
Z a g r e b

Predmet: etni ki kapetan P o p o v i
Veza : Tamošnji dopis 259/44 od 18.11.44
Pril. : —

Izvanredni poslanik za Jugoistok, ministar dr ing. Neubacher, zapitan je da li mu je poznata pismena molba etni kog kapetana Popovi a koja se odnosi na priklju enje isto ne Hercegovine Crnoj Gori.

Ministar Neubacher je na to ukazao da stalno prima veliki broj sli nih memoranduma, ali nije u stanju da ih sve ispita pa ak ni da ih uzme na znanje.

On dakle, kako izgleda, ne pridaje ovakvom pitanju zasada nikakav bitan zna aj. Kod nadleštva BdS-a Beograd dosada se tako e

Odeljenje VI (zagrani na ob. služba) BdS-a Beograd.

nije ništa saznalo o nekom ovakvom memo-
randumu.

Po nalogu:
Weimann s. r.
SS-major (u zameni)

Mastilom:

Priklju iti aktima

Paraf: Bl(uhm) 24/111

REGISTRI

REGISTAR DOKUMENATA

Dokumenat i vreme izdavanja	Broj dokumenta
Abwehrkommando Kiesewetter :	
Predaja uhapšenih lanova jugoslovenske sabotažne organizacije Einsatzkomandi Beograd — 5.V.1941.136
Amt Ausland/Abwehr :	
Obrazac za pravdanje agentskih izdataka —• 1944	198
Mere za uštedu u osoblju — 23.XII.1943 . . .	199
Bataljon SS-padobranskih lovaca :	
Dostavlja BdS-u izveštaj o rovarenjima u Mataruškoj Banji, pošto je nadležstvo Službe bezbednosti u Kraljevu izjavilo da se ne može bavili sa ovim pitanjem — 20.1.1944.	340
Carinska pograni na zaštita — Sreski carinski komesar Beograd :	
Vatreni okršaj sa partizanima na Karašu kod Cente — 21.V.1944.185
Centralni ured za koriš enje pismenog i telegrafskog saobra aja sa inostranstvom (ZABP) :	
Uputstvo za rad cenzurnih ustanova na cenzuri pismenog i telegrafskog saobra aja u cilju pribavljanja obaveštajnih podataka i spre avanja špijunaže — 5.11.1942.10

Einsatzgruppe policije bezbednosti i SD-a Beograd:

Nare enje Einsatzkommandi Zagreb da izveštaje za RSHA ne dostavlja neposredno nego preko E. G. Beograd — 26.IX.1941.167
Izveštava RSHA da je E. K. Zagrebu nare eno da izveštaje za RSHA dostavlja preko E. G. Beograd — 30.IX.1941.163
Podaci o beloemigrantu Durnovo P. Petra — 11.X.1941.195
Karton iz kartoteke za Durnovo P. Petra — 1941.19G
Razlozi protiv postavljanja Cvetkovi Dragiše za ministra predsednika — 19.IV.1941	203
Propisuje plan stvarnih akata za Einsatkomandu Beograd — 28.VIII.1941.	204
Transportovanje 13 uhapšenih lica po vanrednom spisku poternica Gestapo-u Graz — 27.V.1941.	205
Transportovanje 17 lica uhapšenih po vanrednom spisku poternica Gestapo-u Graz — 8.IX.1941.	206
Traži da se iz zarobljeni kog logora izru i bivši Upravnik grada Beograda Drin i — 30.VII.1941	207
Namerava se da se Drin i sasluša o predratnoj delatnosti Uprave grada Beograda i jugoslovenskog Ministarstva unutrašnjih poslova — 5.XII.1941.	209
Završni izveštaj o saslušanju Andrejevi a sa predlogom da se pusti na slobodu pošto nema dokaza o njegovoj krivici — 29.XI.1941	213
Nalog za hapšenje i pretres stana ing. Gluš e- vi Borisa — 30.X.1941.	220
Karton za uhapšenog Posiril Witeslawa, koji je sproveden u Be — 17.IV.1941.	224

Izveštaj o sprovo enju 5 lica iz Sopota za E. G. Beograd, koja je uhapsio Wehrmacht; sa istima je sprovedeno 2 dece jedne uhapšeniце koja su predana na uvanje jednoj njenoj poznanici u Beogradu — 14.XI.1941.	226
Obaveza o utanju koju je potpisao Duri i M. V. prilikom otpusta iz zatvora — 17.XII.1941	234
Prevo enje uhapšenog Jovanovi Jovana u zatvor policije bezbednosti — 27.X.1941.	256
Bodnarov Steva pozorišni dekorater je poznati komunista — 16.XII.1941.	267
Zapisnik Š epanovi Branka poštan. inovnika, koji se nudi za agenta — 1.X.1941.	268
Agent daje podatke o eliji KP u nadleštvu pošte br. 2 u Beogradu — 16.XI.1941.	269
Agentski izveštaj o delatnosti komunista — 11.XII.1941	270
Agentski izveštaj o dogovoru grupe za napad na pripadnike Wehrmacht-a i hapšenje iste — 15.XII.1941.	271
Beleška o radu agenta koji je provalio atentatorsku grupu — 22.XII.1941.	272
Gruji i (Gruji) Milisav doneo je iz Gr ke vest da se u Srbiji nalazi tajni radio-predajnik — 12.VI.1941.	288
Traži od grupe »Signal« — Lukatelle podatke o držanju 16-orice intelektualaca — 7.V.1941	289
Izveštaj o suzbijanju narodnog ustanka u Jugoslaviji — 13.XII.1941.	298
Traži objašnjenje kako treba postupiti sa Feil Josefom pripadnikom NOP-a koji je Volksdeutscher — 1941.	308
Predlog za uklanjanje sa položaja patrijarha Gavrila — 22.VIII.1941.	343
Patrijarh Gavriilo odbija da izradi projekat proglasa protiv NOP-a — 27.VIII.1941	344

Dostavlja RSHA-u izveštaj o mitropolitu Josifu koji je sastavio dr Šarenac — 16.VIII.1941 . . .	351
Episkop Nikolaj treba što pre da se internira u okolinu Beograda — 23.XII.1941.	355
Sprovođenje naloga Reichsfuehrer-a SS-a vo i nema ke narodnosne grupe dr Janku — 15.VI.1941.	372

Einsatzkommando Beograd :

Transportovanje 17 lica uhapšenih po vanrednom spisku poternica Gestapo-u Graz, od kojih su 12 pripadnici bivšeg jugoslovenskog diplomatskog kora — 3.VI.1941	211
Predlog za postupak u propagandi povodom zatvaranja patrijarha Gavrila — 2.V.1941 . . .	342
Odbijena molba savetnika nema kog poslanstva dr Busse-a da prisustvuje saslušanju episkopa Nikolaja — 11.VI.1941.	349
Zabeleška o planu kolaboracije srpske pravoslavne crkve sa nema kim vlastima, koji je ponudio Jani dr Vojislav — 5.V.1941	350

Einsatzkommando Osijek :

Razgovor agenta profesora Treu Rudolfa sa vo- om »Zbora« Ljoti Dimitrijem po raznim poli- ti kim pitanjima — 6.IX.1941.	214
Preporu uje da se velikom županu u Vukovaru Elicker dr Jakobu, Volksdeutscher-u i saradniku E. K., da odgovaraju i in u SS-u — 29.VII.1941	478
Hapšenje i odvo enje u logor ing Price Branka -- 13.VIII.1941.	510

Einsatzkommando Sarajevo :

Podaci o agentu Popper Herbertu iz Sarajeva — 11.IX.1942.	504
---	-----

Einsatzkommando Zagreb :

Ustaški krugovi o vladi generala Nedi Milana — 13.IX.1941.	144
Zapisnik u vezi sa razgovorima savetnika za štampu kod Nema kog poslanstva Mitterhammer-a sa krugovima HSS-a — 13.V.1941 . . .	385
Hrvatski poslanik u Berlinu dr Budak Mile traži vezu sa Reichsfuehrer-om SS-a — 28.XI.1941.	390
Ispad ministra dr Budaka protiv Volksdeutscher-a i Paveli ev prekor zbog toga — 13.IX.1941.	433
Moli da se dostavi uputstvo Gestapo-u Graz šta da se uradi sa francuskim državljaninom Rey Pierre-om koji je uhapšen u Zagrebu i sproveden u policiski zatvor u Graz-u — 12.V.1941.	473
Moli da se dostavi uputstvo Gestapo-u Graz šta da se uradi sa britanskim državljaninom Evans Eryl-om koji je uhapšen u Zagrebu i sproveden u policiski zatvor u Graz-u — 9.V.1941.	474
Predaja uhapšenog britanskog državljanina Evansa Eryl-a u policiski zatvor u Zagrebu 19.IV.1941.	475
Saopštenje Carmine Aloisu da je njegov slu aj povodom denuncijacije zbog obaveštajne delatnosti raspravljen te je zbog toga i pušten na slobodu — 23.VI.1941.	476
Opisuje slu aj hapšenja Carmine-a sa svim detaljima i moli da se isti održe u strogoj tajnosti — 30.VII.1941.	477
Hausberger Agathe, novinarka, otputovala je za Graz i Berlin sa pismom ameri kog konzula u Zagrebu za ameri kog ambasadora u Berlinu i pre polaska javila se E. K. ponudivši se za rad — 4.V.1941.	489

Agentski izveštaj da se ing. Pri a Branko ipak nalazi u logoru Jasenovac — 8.II.1942	511
Podaci o hrvatskim obaveštajnim oficirima u Zemunu, potpukovniku Schlacher-u i majoru Rogozu i o obaveštajnom oficiru u Mitrovici kapetanu de Boni — 24.III.1942.	517
Osnivanje položaja delegata Ministarstva unutrašnjih poslova kod hrvatskog poslanstva u Berlinu — 5.IX.1941.	531
Postojanje neprijateljske obaveštajne službe me u poljskim emigrantima u Crikvenici — 23.1.1942	550

Einsatzkommando Veliki Be kerek (Zrenjanin):

Traži izru enje advokata Bojani dr Petra zbog njegove ranije protivnema ke deatnosti radi saslušanja i su enja — 27.1.1942.	485
---	-----

Einsatzgruppe policije bezbednosti i SD-a u Zagrebu (Zapovednik policije bezbednosti i SD-a za Hrvatsku) :

Dnevni raport o situaciji i doga ajima u vezi sa NOP-om — 6.V.1944.	506
Izveštaj o sprovedenim izvi ajima povodom delatnosti agenta Skrabl-a u akciji III SS (germanskog) tenkovskog korpusa na pridobijanju prebeglica iz partizanskih redova — 29.XII.1943.	546

Einsatzkommando 4 (Zagreb):

Traži podatke od Vojnog atašea kod Nemačkog poslanstva u Zagrebu o licima za koja se smatra da su povezana sa italijanskom obaveštajnom službom — 17.VIII.1943.	484
---	-----

Feldkommandantura Zagreb :

U traganju za ing. Pri a Brankom dobijeno je rešenje Ustaške nadzorne službe u Zagrebu da se isti ne nalazi ni u jednom logoru niti se pak nalazio — 17.III.1942. 512

Feldkommandantura 599 — Beograd :

Zbog atentata na nemačke oficire u Mladenovcu streljano je 40 lica iz logora u Beogradu i 10 iz Mladenovca — kraj 1942. 314

Feldkommandantura 610 — Ca ak :

Izveštava BdS Beograd da za njen račun izvrši pogubljenje 20 komunista kao odmazdu za rušenje pruge Kruševac—Stala — 7.VII.1944 . 313

Fuehrer Reich-a — Doenitz :

Dnevna zapovest povodom Hitler-ove smrti — maj 1945. 33

Fuehrer Reich-a — Hitler :

Naredba o konspirativnosti — 25.IX.1941 . . . 1
Naredba o komandovanju otsećenim jedinicama — 9.XII.1944. 31

Gestapo (Tajna državna policija):

Komesarijat pogranične policije Celje :

Postupak sa beguncima Slovincima iz logora u koje su bili upućeni u cilju germanizacije — 20.III.1942. 39

Obaveštajni izveštaj o stanju na granici i preko granice — 8.IV.1942. 55

Izveštaj o kretanju partizana — 31.III.1943 . 89

Komesarijat pogranične policije Ptuj :

Poturanje agenta Knez Franca partizanskoj grupi Osojnik—Reš — 24.VII.1942.	125
Predlog da se agent Knez Franc novano nagradi za uspešan rad — 14.VIII.1942	126

Pogranična policajska stanica Brezice :

Izveštaj o stanju na granici i o putni kom saobraćaju — 30.IX.1941.	56
Kriminalni asistent Vogel Emil određen za referenta N (Obaveštajna služba prema protivniku) u ustanovi — 1.VII.1942.	113

Rukovodna ustanova državne policije Be :

Formiranje »Centralnog štaba za informacije i upravljanje« za suzbijanje komunizma u alpskim i podunavskim zemljama Reich-a — 9.XI.1944.	26
Traži izvijestaje povodom pisma Hristi Milutina, radnika u Beču, kojim je tražio da mu se pošalje pikrinska kiselina — 16.V.1944	180
Traži obavještenje o agentu Dul i Zvonimiru koji se nije vratio sa odsustva iz Sarajeva — 2.XII.1943.	464
Daje podatke o agentu Dul i Zvonimiru i nema prigovora protiv njegove upotrebe — 20. XII.1943.	466

Ustanova državne policije Litzmannstadt (Lodz):

Dostavlja saslušanje i uhvaćeno pismo sa podacima za lica iz okoline Prijedora koja su saradnici partizana — 31.III.1943.	539
---	-----

Ustanova državne policije Maribor :

Naređenje za obrađivanje predmeta — rukovanje aktima — 15.VII.1942.	52
---	----

Nare enje za koriš enje predmeta i rad na njima — 15.VII.1942_____	53
Postupak sa zatvorenicima državne policije — 24.IX.1941.	84
Dopuna naredbe o postupku sa zatvorenicima državne policije — 8.1.1942	85
Hapšenja za odmazdu povodom partizanskih sabotažnih akcija i u vezi sa ovim stupanje u kontakt sa »Štajerskim domovinskim savezom« — 16.VIII.1941.	109
<i>Ustanova državne policije Potsdam :</i>	
Traži podatke o Begovi Grigoriju koji treba da radi kao agent — 5.II.1942.	249
•Glavna uprava bezbednosti Reich-a (RSHA) :	
lanak SS-generalu Heydrich Reinharda »Udeo policije bezbednosti i službe bezbednosti u merama stvaranja poretka u srednjoevropskom prostoru« — juli 1941.	7
Potsetnik o opštim na elima za postupak sa inostranom radnom snagom koja se nalazi na radu u Reich-u — 15.IV.1943.	12
<i>Uprava III:</i>	
Podnošenje izveštaja o prijemu nedeljnih filmskih žurnala od strane stanovništva — 20.X.1941	8
<i>Uprava IV :</i>	
Pregled o stanju borbe protiv komunizma u zemljama Evrope — izvodi ukoliko se odnosi na Jugoslaviju — januar 1944.	25
Suzbijanje upotrebe falsifikovanih nema kih legitimacija i pasoša, kojima se služe pripadnici pokreta otpora u Evropi — 19.11.1943 . . .	105

Podaci o zavereni koj delatnosti ministra Dini Tase i zahtev da se uhapsi i sasluša — 10.XII.1942.	161
Obaveštava da e prikupiti uputstva po slu aju Dini a — 12.XII.1942.	163
Obaveštava da se odustaje od hapšenja Dini a — 15.XII.1942.	164
Insistira da Jovanovi Dragi ostane i dalje Upravnik grada Beograda — 23.11.1942 . . .	163
Dostavlja se BdS-u Beograd, presuda jugoslovenskog Državnog suda u Beogradu — 3.XI.1942	187
Traži izveštaj koje se mere nameravaju preduzeti protiv bivšeg Upravnika grada Beograda Drin i a — 28.XI.1941.	203
Vrhovna komanda Wehrmacht-a odbija da izru i Drin i a sa primedbom da ga može saslušati inovnik državne policije — 2.II.1942 . . .	210
Snabdevanje agenta Janji Strahinje i njegove grupe u Berlinu racioniranim artiklima — 30.VI.1943.	281
Nare enje za hapšenje svih studenata i intelektualaca kao i drugih istaknutih Srba na podru ju Reich-a — 12.IV.1941.	299
Dopuna nare enja o hapšenju srpskih studenata i inteligencije u Reich-u — 23.V.1941 . . .	300
Ukidanje zabrane promene boravišta odre ene za srpsku inteligenciju u Reich-u — 30.X.1941	301
Nare enje za postupak sa Volksdeutscher-ima — pripadnicima NOP-a — 29.XI.1941	309
Nikakve mere ne treba preduzimati protiv patrijarha Doži Gavriila bez pristanka RSHA — 19.I.1944.	347
Traži lekarsko uverenje o stanju zdravlja patrijarha Doži Gavriila i episkopa Velimirovi Nikolaja da li su sposobni za putovanje i življenje u Reich-u — 14.V.1944.	348

Dopis E. G.-u Beograd o delatnosti Crvenin Milivoja i namere RSHA da se isti po završetku rata uputi u Ukrajinu radi posmatranja pitanja pravoslavne crkve — 2.VII.1941	353
Svim nadležnim ustanovama je naređeno da uhapsu Braši Ranka koji putuje u Švajcarsku po poslovima pokreta DM — 13.II.1943	365
Pita da li je hapšenje Braši Ranka dalo željene rezultate — 2.IV.1943.	337
Dolazak hrvatskog maršala Kvaternika na višemese ni boravak u Reich — 3.II.1943	395
Hausberger Agathe, novinarki, do daljeg zabranjeno izdavanje pasoša i viza za putovanje u inostranstvo — 29.VI.1944.	493
Traži mišljenje o celishodnosti putovanja jerusalimskog velikog muftije iz Zagreba u Sarajevo kao i mogu nostima njegove bezbednosti — 24.III.1943.	499
Obaveštenje o odlasku za Zagreb i Sarajevo jerusalimskog velikog muftije i mere obezbejenja — 25.III.1943.	501
Preduzimanje novih mera za obezbe enje jerusalimskog velikog muftije na putovanju iz Zagreba za Sarajevo, pošto je nema ka štampa objavila putovanje — 3.IV.1943	502
Ugra ivanje Volksdeutscher-a u ma arsku obaveštajnu službu u Hrvatskoj — 8.IV.1943	549
Podaci o grofici i grofu Potocky koji su sumnjivi da rade za neprijateljsku obaveštajnu službu — 1.XII.1942.	551
Odašiljanje hrvatskih agenata u inostranstvo radi stupanja u vezu sa pretstavnicima jugoslovenske izbeglice vlade — 12.VIII.1942	555

Uprava VI:

Traži podatke o beloemigrantu — ruskom Nemcu, agentu Hoerschelmann Waldemaru iz Beograda — 7.X.1942	292
---	-----

Beleška za SS-kapetana Reinel-a po pitanju ugra ivanje agenta Messerschmidt dr Ernsta Augusta kao dopisnika u Rimu za »Donauzeitung« — 27.V.1943.	368
Traži proveru nare enja bivšeg hrvatskog ministra finansija dr Košaka o ispla ivanju penzija Jevrejima — bivšim državnim službenicima — 8.VII.1943. _____	337
Koriš enje veze sa Južnom Amerikom i SAD koju navodno ima Hausberger Agathe, nema ka novinarka u Zagrebu — 3.X.1941	490
Pokušaj vrbovanja za nema ku obaveštajnu službu bivšeg jugoslovenskog generalnog konzula u Graz-u dr Mišeti a — 11.XI.1942 . . .	196
Prebacivanje roditelja i sestre Marinkovi dr Nikole, agenta u Berlinu, iz Zagreba u Reich — 16.XI.1943.	498
Zabrana saradnje sa agentom Skrabl Josefom — 22.11.1944.	547
Uspostavljanje hrvatskih obaveštajnih posmatra a u Vichy-u i Lisabonu i mogu nost koriš enja za nema ke svrhe — 11.VI.1942	554

I

Glavna uprava SS-a:

Raspravljajnja po pitanju formiranja SS-divizije »Prinz Eugen« od Volksdeutscher-a u Hrvatskoj — 15.11.1943.	418
Organizovanje i grupisanje pripadnika Einsatzstaffel-a preko 35 godina starosti — 6.III.1943	419

Komanda za popunu Jugoistok oružanog SS-a :

Mišljenje Nema ke narodnosne grupe u Hrvatskoj o daljem regrutovanju Volksdeutscher-a za oružani SS — 8.1.1943.	417
---	-----

Privreda i uprava — Grupa D — Oranienburg :

Reichsfuehrer SS-a je zabranio otpuštanje zatvorenika iz koncentracionog logora Mauthausen — 20.VII.1944

Glavni opunomo enik Uprave VI Glavne uprave bezbednosti Reich-a za Hrvatsku :

Kokol Eduard iz Maribora koji je tražen za mrežu II stavlja se na raspolaganje za akciju »Theodor« koja je važnija — 28.IV.1944 . .

Grupa Abwehr-ovih oficira kod Nema kog opunomo enog generala u Hrvatskoj :

Protivnema ki nastrojani funkcioneri ustaške obavestajne službe — 29.II.1944.

Inspektor policije bezbednosti i SD-a — Salzburg :

Nalog Komandantu Sipo i SD-a u Mariboru — Lurker-u da preda agente Bledu — 14.IV.1942._____• -

Upozorenje Komandantu policije bezbednosti i SD-a na Bledu o upotrebi i zameni ugroženih agenata — 2.IV.1942

Izvanredni opunomo enik Ministarstva inostanih poslova za Jugoistok :

Pribeležka za Šefa vojne uprave o prigovorima protiv okupacionih vlasti — 9.X.1943

Jedinica „Boeckel" divizije „Brandenburg" :

Dostavlja izveštaj rukovodioca odeljenja za održavanje veze sa etnicima — 11.XII.1943

Komandant policije bezbednosti i SD-a — Bled :

Direktive za bezbednosno-policiski rad u vezi sa iseljavanjem Slovenaca — 22.X.1942 . .

Utvrdjivanje pripadnika porodice streljanog komuniste Bohinz Matthaesus-a — april 1942	101
Traženje podataka o članovima porodice streljanog Bohinz Matthaesus-a i mišljenje da li ih treba iseliti — april 1942	102
Naređenja za pripremu u cilju iseljavanja članova porodice streljanih ili odbeglih partizana — 8.XI.1942	103
Naređenja za izviđanje i pribavljanje podataka o partizanima — 7.VI.1944	108

Poverenik za Gorenjsku samozaštitu :

Ustrojstvo i karakter Gorenjske samozaštite i uputstva za rad — 4.XII.1944	133
--	-----

Ispostava Ljubljana :

Izveštava da je iz italijanske internacije stigao general Mihailovič. Jevrem sa namerom da putuje za Beograd uz pitanje da li je tamo poželjan — 2.III.1944	153
---	-----

Ispostava Radovljica :

Predlog za regulisanje snabdevanja agenata racioniranim potrebama — 18.V.1944	132
---	-----

Komandant policije bezbednosti i SD-a u Donjoj Štajerskoj :

Direktive za postupanje sa zatvorenicima — 29.IV.1941	36
Naređenje da se uhapšeni članovi NOP-a saslušavaju odmah — 20.X.1942	54
Preuzimanje pravosudnih funkcija u Donjoj Štajerskoj — 9.VI.1941	71
Naređenje za posmatranje doganja preko granice — 27.VII.1943	78

Traženje sredstava za zagranici obaveštajni rad — 20.VI.1942	79
Finansiranje zagranice obaveštajne službe kod ispostave Službe bezbednosti u Ljutomeru — 3.IV.1943	30
Pretstavka Lurker-a u kojoj traži da i dalje vrši obaveštajnu delatnost u Ljubljani u emu je imao velike uspehe — 20.IV.1942	82
Saopštava narednje Reishsfuehrer-a SS — Himmler-a o zabrani upotrebe naziva »partizani« — 3.VIII.1942	83
Analiza i propisivanje obaveštajnih, egzekutivnih i propagandnih mera protiv NOP-a u Sloveniji — 18.VI.1942	86
Delatnost »slovena ko-komunističkih bandi« u Donjoj Štajerskoj — 8.VIII.1942	87
Izveštaj o partizanskoj delatnosti u Donjoj Štajerskoj — 17.IX.1942	88
Potruga za vode imalnostima Pohorskog bataljona NOP-a — 20.X.1943	90
Upuivanje agenta Vidmar dr Romana u koncentracioni logor jer je leio dva partizana a nije blagovremeno podneo izveštaj — januar 1943.	91
Nalaz policiskog lekara o zdravlju dr Vidmara — januar 1943.	92
Zatvorenik dr Vidmar upuiven je u koncentracioni logor — 27.1.1943.	93
Za dr Vidmara je odreiven zaštitni zatvor do 3.V.1943 kada se ponovo procenjuje potreba daljeg držanja u zatvoru — 8.III.1943	94
Za dr Vidmara ne postoje razlozi za otpust iz koncentracionog logora, te se zaštitni zatvor produžuje na 3 meseca do 3.VIII.1943, kada ponovno proceniti potrebu daljega držanja u zatvoru — 30.IV.1943.	95

Podaci o falsifikovanim wehrmann-skim legitimacijama — 15.VII.1943.	log.
Upozorenje na zloupotrebu nemačkih i inostranih pasoša koji su pali u ruke partizanima — 10.III.1943	107
Spisak 100 pripadnika KP streljanih u okviru odmazda za poginule Nemce i Volksdeutscher-e — 23.VII.1942	1 U
Detaljno uputstvo o organizaciji obaveštajne službe prema protivniku (NOP-u) — 7.V.1942	112
Uputstvo za stvaranje obaveštajne mreže od bivših pripadnika NOP-a radi prodora u njegovu organizaciju — 10.VII.1942	lift
Partizani uhapšeni i zarobljeni od strane podređenih organa i ispostava upućuju se u nadležstvo Komandanta — 18.VII.1942	117
Uključenje pripadnika kriminalne policije u obaveštajnu službu prema protivniku — 25.VIII.1942118
Registracioni podaci agenta lekara Vidmar dr. Romana dostavljeni RSHA-u — 3.XI.1942	120
Kartote ni podaci agenta dr Vidmara — po šifri — 1942121
Kartote ni podaci agenta dr Vidmara — po području rada — 1942_____	122
Kartote ni podaci agenta dr Vidmara — po imenu — opšti — 1942.123
Rešenje da se agentu Knez Francu isplati novana nagrada od 2000 RM za uspešan rad — 18.VIII.1942127
Nalog za isplatu i priznanica na 370 RM na ime nagrade izviša u Jemetz Johannu — 21.IV.1945.131
Konfiskacija imovine pripadnika NOP-a i raspolaganje njihovim stanovima — februar 1943	134

Traži podatke o pripadnicima porodice streljanog pripadnika NOP-a Binder Romana — 18.IV.1942	
Podaci o obaveštajnoj deiatnosti agenta Zdjelarevi a u Zagrebu — 11.II.1942	467
Podaci o deiatnosti agenta Zdjelarevi a koji je u Zagrebu vrbovao agenta za nema ku obaveštajnu službu — Abwehr — 27.III.1942 . . .	463

Ispostava Brežice:

Saslušanje bivšeg partizana Žagar Albina sa izveštajem da je angažovan za agenta — 11. XII.1942	124
---	-----

Ispostava Celje :

Okružnica po kojoj se u zatvor Gestapo-a primaju samo uhapšenici sa odgovaraju im optužnim materijalom — 11.VII.1941.	37
Izveštaj-opravljanje šefa ispostave po žalbi Volksdeutscher-a da je popustljiv prema Slovencima — 9.XI.1944.	44
Vrbovanje podmlatka za policiju bezbednosti — 24.V.1941.	45
Izveštaj o pojavi i deiatnosti partizana — 10. IV.1943.	114
Izveštaj o pojavi i deiatnosti partizana — 27. III. 1943.	115
Podnošenje podataka za registrovanje agenata i pouzdanika — 14.IX.1942.	119
Izveštaj o upu ivanju izvi a ke patrole na teren — 8.IV.1943.	129
Saslušanje Bresovnik Johanna, pripadnika NOP-a — 18.X.1944.	136
Obaveštava policiskog atašea kod Nema kog poslanstva u Zagrebu, da e mu upu eni teletip dostaviti kurirom ispostavi državne policije Brežice, gde treba da ga primi Helm-ov kurir — 3.IV.1943.	483

Uporište Vranksko :

Izveštaj članova izviđačke patrola po povratku sa terena — 10.IV.1943. 130

Komandant policije poretka Alpinske zone — Bled :

Uputstvo za angažovanje policije poretka u okupiranim krajevima Slovenije na suzbijanju NOP-a — 25.VIII.1941. 98

Komandant zaštitnog područja — Donja Štajerska :

Naredba o novom uređenju zaštitnih područja i oteka obezbeđenja — 15.II.1945 133

Dnevna zapovest za rad i postupak u pojedinim slučajevima — 17.X.1944. 139

Naređenje za podnošenje izveštaja — 26.X.1944 140

Komandantura V oteka za obezbeđenje — Beograd :

Volksdeutscher Leskovi Andreas i njegova žena Milica iz Beograda prijavljuju Andrijevi Maksima kao partizanskog saradnika — 12.XI.1941 212

Komanduju i general i zapovednik u Srbiji:

Saslušanje etnika Grubi M. Milana u kome iznosi podatke o pokretu DM i njegovoj radio-mreži — 26.VII.1942. 177

Pregled dozvoljenih etničkih i dobrovoljačkih odreda u Srbiji — 20.V.1942. 336

Šef vojne uprave :

Izveštaj izaslanika Šefa vojne uprave na konferenciji Komandnog štaba o kritici generalštabnog pukovnika Munkel-a na politiku Neuhausen-a povodom pitanja upotrebe SDS-e — 24.XI.1943. 172

Upravni štab :

Traži podatke o jugoslovenskom generalu Dekaneva Linusu i supruzi bibliotekara Stefanovi Pavla — 19.VIII.1942 242

Koncentracioni logor — Mauthausen :

Izveštaj o vladanju zatvorenika Dimowitsch Georga — 11.VII.1942. 332

Predmet o Jankovi Radmilu upućen je Glavnoj upravi SS-a za privredu i upravu — Grupa D u Oranienburg-u — 28.VI.1944. 334

Kraljevski bugarski oficir za vezu kod Komanduju eg generala i zapovednika u Srbiji:

Podaci o Dimitrovu Dimitru (Mitku) Mihajlovu — 22.IX.1943. 247

Kreiskommandantura 1/823 — Veliki Bečerek (Zrenjanin) :

Obaveštava da je naredio streljanje 45 pripadnika NOP-a na ime odmazde i naredio postupak pri ovom — 27.VII.1944 328

Izveštava o načinu izvršenja naredbe mere odmazde pošto mu za ovu nedostaje 139 lica — 11.IX.1944. 329

Lučki kapetan — Rogoznica :

Izveštaj o hapšenju radiotelegrafiste Huebler-a koji je bio u vezi sa partizanima i o merama preduzetim povodom toga 24.VII.1944 469

Ministarstvo inostranih poslova NDH :

Verbalna nota predata Nemačkom poslanstvu u Zagrebu povodom separatističkih letaka hrvatske SS-divizije i njenog zvaničnog naziva koji ne odgovara sporazumu — 22.III.1944 101

Ministarstvo unutrašnjih poslova Srbije :

Obaveštajni izveštaj ministra Dini Tase —
1.IV.1943. 285

Nadleštvo Abwehr-a — Be :

Traži da se povedu izviđaji povodom pisma Hristi Milutina, radnika u Be u, u kome je tražio da mu se pošalje pikrinska kiselina —
27.IV.1944. 181

Nadleštvo Abwehr-a — Beograd :

Karton agentkinje Bauderer Marije (Marion) ro . Esch v. Achten — 1941. 188

Traži otpust 11-orice talaca iz logora koje bi iskoristilo za svoje svrhe — 11 XI.1943 189

Moli da mu BdS Beograd preda celokupni materijal i zlato pronađeno kod uhapšenog Braši Ranka s tim da akta i dalje stoje BdS-u na raspolaganju radi uvida — 6.IV.1943 190

Nadleštvo Abwehr-a — Zagreb :

Zapovest za regulisanje službenog poslovanja u Odeljenju I — 23.VIII.1943. 442

Postupak pri uništavanju poverljivih akata i predmeta — izvodni prepis iz Propisa o rukovanju sa poverljivim predmetima — Uredba o službi u kopnenoj vojsci 99 443

Traganje za oficirima koje su zapadni saveznici spustili padobranima — 12.VII.1943 444

Upitnici za davanje mišljenja u cilju poboljšanja i usavršavanja kriptografije i šifrovanja — 2.IX.1943. 451

Album partiskih i partizanskih rukovodilaca sa raspoloživim podacima uz naređenje da se prikupljaju novi podaci i fotografije i da se dostavljaju nadleštvu — 22.11.1943 452

Glasine koje šire ustaše u Mitrovici — 18.V.1943	453
Skica i pregled terenskih ustanova Abwehr-a na području NDH — 18.IX.1943	456
Postupak oko oslobođenja od vojne službe agenata i saradnika Abwehr-a — 3.VII.1943	459
Postupak oko snabdevanja agenata legitimacijama i ostalim potrebama — 20.X.1943	461
Partizanska i »komunistička« delatnost sreskog na elnika u Križevcima Gotthardi-a — 6.III.1943	507

Ispostava Banja Luka :

Plan za upotrebu i izgradnju mreže golubova pismoša — 6.V.1943	455
Reorganizacija ispostave Abwehr-a u Banjoj Luci — 31.X.1943	457
Spisak agenata sa stalnom mesečnom nagradom — 6.X.1943	460
Saradnja sa 4-tim pukom »Brandenburg« — 6.IX.1943	557

Obaveštajni punkt Biha :

Izveštaj o partizanima i etničko-ustaškim odnosima — 9.XI.1943	458
--	-----

Nadleštvo Abwehr-a (Ratna organizacija) — Zagreb :

Traži podatke o rezultatu izvišaja po pitanju englesko-poljske obavestajne službe u Hrvatskoj koje zajednički vodi sa Službom bezbednosti — 12.V.1942	448
Obaveštava da se rezultati izvišaja po pitanju englesko-poljske obavestajne službe u Hrvatskoj ne mogu dostaviti, ali se dozvoljava uvid u iste — 25.VIII.1942	449

Nadleštvo vojne pošte broj 43840 (Abwehr-ov centar u Celju — »Meldekopf Caesar«) :

Legitimacija na ime Constancialuise Hasche — 12.XII.1945. 462

Nadleštvo vojne pošte broj 24492 (FAT 129-R u Zagrebu) :

Legitimacija na ime Grbin Silvije — 9.12.1944 463

Nema ka mom ad :

Oblasno vo stvo mom adi Zagreb—Bosna :

Ubistvo pripadnika nema ke mom adi Hamp Wilhelma od strane organa ustaške policije — 6. VIII.1942. 430

Okružno vo stvo mom adi Zagreb :

Pokušaj hapšenja pripadnika nema ke mom adi Hamp Wilhelma od strane organa ustaške policije — 11.IV.1942. 429

Nema ka narodnosna grupa u Hrvatskoj :

Vo a grupe Altgayer dostavlja lanak o ratnoj aktivnosti Nema ke narodnosne grupe u Hrvatskoj — 11.11.1943. 414

Okružno rukovodstvo isto ni Srem :

Izveštaj o akcijama partizana u februaru 1943 — 8.III.1943 422

Okružno vo stvo Donja Drava :

Izveštaj o stanju u a incima — 8.1.1943 . . . 423

Situacioni izveštaj ogranka akovo — 21.IV.1944 425

Okružno vo stvo Sava—Dunav :

Vrbovanje Hrvata i Srba za nema ku policiju u Hrvatskoj — 19.V.1943.	420
Redovni izveštaj o akcijama partizana — 26. 11.1943.	424
Redovni izveštaj o akcijama partizana — 13. IV.1943.	426
Izveštaj o politi kom položaju i protivnema- kom držanju hrvatskog stanovništva — 7.V.1942	428

Okružno vo stvo Srednja Drava — Ilova :

Ispad ministra Budaka protiv Volksdeutscher-a na ustaškoj manifestaciji u Virovitici — 17. VIII.1941.	432
Izveštaj o konferenciji sa mesnim funkcionerima narodnosne grupe sreza Daruvar o stanju Volksdeutscher-a u srezu — 31.V.1943	435

Mesna grupa Ilok :

Pridružuju se pretstavci ing. Nimmrichter-a upu enoj nema kom poslaniku u Zagrebu Kasche-u u kojoj se izfiosi teška situacija Volksdeutscher-a i moli zaštita — 16.IV.1943	427
--	-----

Nema ki general u Zagrebu :

Rezultat istrage o zlo inima jedne ete Franceti evog ustaškog puka i mišljenje komandanta nema ke 718 pešadiske divizije Fortner-a o ustašama — 6.VII.1942	402
--	-----

Nema ki opunomo eni general u Hrvatskoj :

Obaveštava da e se u SS-dobrovolja ku planinsku diviziju uzeti svi muslimani godišta 1925 — 22.IX.1943.	399
---	-----

General Glaise von Horstenau izveštava Paveli a da je postavljen za »Nema kog opunomo- enog generala u Hrvatskoj« a general Luet- hers za »Zapovednika nema kih trupa u Hr- vatskoj« — 1.XI.1942.	437
Zapovest za akciju za severno hrvatsko po- dru je — januar 1943.	433
Direktive za propagandu u Hrvatskoj — 6.III. 1943.	439
Konferencija povodom priprema za prijem i po- stupak sa zarobljenim partizanima — 14.1.1943	538

Nema ko poslanstvo u Zagrebu :

Projekat za formiranje zajedni ke nema ko- hrvatske spoljnopoliti ke informativne službe za informisanje najviših rukovodilaca — 26.11.1945	383
Nare enje Hausberger Agathe, novinarki, da napusti Hrvatsku i da se otseli u Reich — 24.III.1944.	492
Žalbe ustaških funkcionera na delatnost nema- ke policije u NDH — 23.XI.1943.	503

Zastupnik vojnog atašea :

Dostavlja pismo generalfeldmaršala von Weichs-a u kome zahvaljuje Paveli u na e- stitci povodom unapre enja — 28.III.1943	381
---	-----

Oblasni policiski rukovodilac — Osijek :

Reguliše podnošenje izveštaja o situaciji — 11.1.1944.	441
Traži da se zbog odvo enja Volksdeutscher-a Pavli ek Rudolfa uhapsi iz Kešinaca 5 lica — pristalica NOP-a i sprovedu u logor kao taoci — 8.VI.1944.	534

Traži da se zbog ubistva Volksdeutscher-a Amberg Georga prijavi 10 lica, pristalica i simpatizera NOP-a, radi privo enja merama odmazde — 8.VI.1944.	535
Obaveštava da je u cilju odmazde za ubijenog Volksdeutscher-a Amberg-a evakuisano 9 porodica od 21 lica iz Beni anaca — 22.VI.1944	536
Obaveštava da e se zbog ubistva Volksdeutscher-a Leeh Mathiasa uhapšenih 9 talaca predložiti za mere odmazde — 22.VI.1944 .	537

Oficir za vezu RSHA kod Izvanrednog opunomo enika Ministarstva inostranih poslova za Jugostok :

Glasovi o smenjivanju nema kog poslanika u Zagrebu Kasche-a — 3.1.1945.	409
Poslanik dr Neubacher izveštava i o situaciji u Hrvatskoj — 6.II.1945.	410
Poslanik dr Neubacher dostavlja izveštaje iz Hrvatske državnom sekretaru Steengracht-u — 24.1.1945.	411
Poslanik dr Neubacher izveštava o držanju Paveli a — 30.1.1945.	412
Mišljenje poslanika dr Neubacher-a o smeštaju hrvatske vlade u Reich-u — 31.1.1945	413

Okružna policiska uprava 12 — Leskovac :

Izveštaj o formiranju i stanju etni kih i dobrovolja kih formacija u Leskova kom okrugu — 4.VII.1942.	337
---	-----

Opunomo eni komanduju i general u Srbiji:

Ugušivanje narodnog ustanka u Srbiji — 10.X.1941.	295
Dopune nare enju za ugušivanje narodnog ustanka u Srbiji — 25.X.1941.	296

Saradnja trupa sa ustanovama vojne uprave — 29.X.1941	297
Opunomo eni poverenik Volksdeutscher-a — pre- šeljenika iz Bosne u Litzmannstadt-u (Lodz):	
Izveštava o 'nezadovoljstvu preseljenika u anektiranim krajevima Poljske 6.V.1943	434
Opunomo enik Ministarstva inostranih poslova kod Vojnog zapovednika u Srbiji :	
Obaveštava, da izjavu bivšeg ministra Marko- vic Lazara, o sadašnjem ministru pošta Joni- u i šefu propagande Peri u, da su bili slobodni zidari, smatra tendencioznim i intrigom — 22.IV.1943	170
Opunomo enik Reichsfuehrer-a SS-a u Hrvatskoj :	
Poseta Reichsfuehrer-a SS Himmler-a Zagre- bu — plan boravka, projekt A — 5.V.1943 . . .	392
Poseta Reichsfuehrer-a SS Himmler-a Zagre- bu — plan boravka, projekt B — 5.V.1943 . . .	393
Poseta Reichsfuehrer-a SS Himmler-a Zagre- bu — plan obezbe enja — 5.V.1943	394
Obaveštava o zvani nom nazivu 13 SS-dobro- volja ke b. h. planinske divizije (Hrvatska) — 24.XI.1943.	400
Potsetnik za primanje državljana NDH u ne- ma ku policiju u Hrvatskoj — 10.V.1943 . . .	533
Opunomo enik šefa policije bezbednosti i SD-a pri Šefu civilne uprave u Donjoj Štajerskoj .	
Nare enje o podnošenju izveštaja od strane ispostava — 22.IV.1941_____	57
Poglavnik NDH Paveli :	
Zahvalno pismo Veessenmayer-u 1944	380

Policiski ataše kod Nema kog poslanstva u Zagrebu:

Nema ki poslanik u Zagrebu je protivan upu- ivanju pretstavnika BdS-a Beograd kod Za- povednika nema kih trupa u Hrvatskoj — 4.11.1943.	382
Podaci o razgovoru sa hrvatskim ministrom unutrašnjih poslova Lorkovi em i poslanikom u Berlinu dr Košakom, koji je održan u Be u po pitanju uspostavljanja tešnjih veza sa SS-om — 12.V.1944.	384
Ministar unutrašnjih poslova dr Artukovi iz- javljuje da je bivši ministar finansija dr Ko- šak izdao nare enje da se Jevrejima, bivšim državnim službenicima i dalje ispla uju pen- zije — 23.VI.1943.	386
Podaci o korupciji hrvatskog poslanika u Ber- linu dr Košaka i njegovim nesuglasticama sa ministrom finansija dr Toth-om — 30.VI.1944	388
Podaci o smenjivanju ministra inostranih po- slova dr Peri a — 29.IV.1944.	389
Hrvatski poslanik u Berlinu dr Košak traži vezu sa SS-om i njegovim najvišim ruko- vodiocima — 19.VI.1944.	391
Akcija (u Zagrebu) Kronholz-a, agenta iz Beo- grada škodi interesima Reich-a u Hrvatskoj — 5.VI.1944.	407
Uklju ivanje Volksdeutscher-a u Hrvatskoj u nema ku obaveštajnu službu — 13.IV.1943	421
Agent Dul i Zvonimir ostaje u Sarajevu gdeje zaposlen kod Feldkommandanture Sarajevo — 17.XII.1943.	465
Traži obaveštenje o tome ko je uhapsio Jordan Stjepana i Adolfa kao i njihova saslušanja — 2.XII.1943.	471
Traži podatke o raciji koju je u Banjoj Luci izvršila Tajna vojna policija — 23.11.1943 . . .	472

Namera da se hrvatski poslanik u Budimpešti dr Košak postavi za poslanika u Berlinu, a bivši poslanik u Berlinu dr Budak za poslanika u Tokiju — 16.II.1944	480
Ocena hrvatskih ministara Voki a i dr Košaka — 8.III.1944.	481
Prepis zabeleške nema kog poslanika u Zagrebu o njegovom razgovoru sa hrvatskim poslanikom u Berlinu dr Košakom, u pogledu Košakove delatnosti u Berlinu i drugim političkim pitanjima — 26.VIII.1944._____	482
Javlja da Bojani dr Petra hrvatska policija sigurno ne e izru iti u Srbiju, ali bi se mogao tamo ilegalno sprovesti, samo to zasada iz političkih razloga nije oportuno — 9.III.1943	486
Preporu uje da se Pekota Albini, supruzi dr Dobre, advokata, izda viza za Švajcarsku radi le enja tuberkuloznog sina or a — 17.VIII. 1944.	487
Odobrava plan agenta Treu Rudolfa za obaveštajnu obradu Crne Gore, Sandžaka i Albanije — 26.I.1944.	488
Hausberger Agathe, novinarka, treba da ostane u Zagrebu radi obaveštajnog koriš enja — 1.XII. 1943._____	491
Moli od Neuhausen-a podatke o generalu Mari Augustu koji je pre rata imao veze sa Nemcima — 28.I.1943.	494
Ma arski obaveštajni oficir dr Marty pridobljen je za saradnju kao agent — 13.X.1943	495
Podaci o agentu Hasanovi Mustafi i predlog za njegovo ilegalno prebacivanje u Be gde želi nastaviti studije i rad za SD — 11.I.1944	497
Mišljenje o putovanju jerusalimskog muftije u Sarajevo i mere bezbednosti — mart 1943	500
Izveštaj o putovanju jerusalimskog velikog muftije u NDH i o uspehu oko javljanja dobrovoljaca za muslimansku SS-diviziju — 10.IV. 1943.	503

Žalbe hrvatskih policiskih funkcionera na delatnost nema ke policije u NDH — 10.11.1944	509
Podaci o ustaškom funkcioneru Tomi Viktoru i ustaškom pukovniku Heren i u koji su izbegli u Budimpeštu — 6.XII.1943.	51&
Agentski izveštaj o ministru finansija NDH dr Košaku — 8.VIII.1942.	514
Obaveštajna služba hrvatske policije traži pomo u emisionim radio-aparatima od nema kih ustanova — 30.IX.1943.	516
Agent dostavlja pribavljeni izveštaj hrvatske protivitalijanske obaveštajne službe o prilikama u Zadru — 23.IX.1942.	513
Agentski izveštaj o organizaciji obaveštajne službe Ministarstva inostranih poslova NDH i ustaške Nadzorne službe — 10.VI.1942	519
Dostavlja dobijene okružnice Glavne direkcije za javni red i bezbednost po pitanju pribavljanja podataka-izjava iz gra anskih i vojnikih krugova o situaciji — 8.IX.1944	520
Hrvatska obaveštajna služba u Be u za kontrolu Hrvata koji tamo žive i namera da se ista iskoristi za nema ke svrhe — 24.V.1943	521
Dostavlja izveštaj hrvatske obaveštajne službe u Be u koja je organizovana u sporazumu sa Rukovodnom ustanovom državne policije u Be u — 5.XI.1943.	522
Reorganizacija i aktiviranje hrvatske obaveštajne službe u Be u za kontrolu državljana NDH u zajednici sa Rukovodnom ustanovom državne policije u Be u — 23.V.1944	523
Prepis zabeleške nema kog poslanika u Zagrebu o njegovoj konferenciji sa nadležnim članovima hrvatske vlade povodom uspostavljanja hrvatskih kratkotalasnih emisija za SAD i žalba atašea što nije pozvan na ovu konferenciju — 16.11.1944.	524

Podaci o Rukavina Branku, rukovodiocu komunisti kog odeljenja u obaveštajnoj službi Glavne direkcije za bezbednost i red — 13.X.1943	525
Izjava Rukavine Branka o obaveštajnoj deiatnosti nema ke policije u Zagrebu — 18.1.1944	526
Hrvatska obaveštajna služba organizuje protivsrpsku propagandu u Be u i Muenchen-u i vrši za to vrbovanje podesnih ljudi — 2.II.1944	527
Saradnja sa hrvatskom obaveštajnom službom — 23.III.1944	523
Rukavina Branko traži prolaznu vizu za Španiju kuda putuje kao tuma hrvatske bokser-ske ekipe na njenoj turneji — izdati s tim da se na njega u Španiji obrati naro ita pažnja — 29.VI.1944	529
Poja ana delatnost hrvatske obaveštajne službe protiv nema ke balkanske politike — 16.III.1944	530
Podaci o Ciliga dr Anti, bivšem funkcioneru KPJ i namera da se iskoristi za nema ke svrhe — 1.VIII.1944	532
Agentski izveštaj o studentu Fleschkorn-u koji je sumnjiv da održava veze sa partizanima — 10.VIII.1944	510
Formiranje posebnog odeljenja za protivkomunisti ku obaveštajnu službu u okviru obaveštajne službe Glavne direkcije za bezbednost i red — 18.1.1944	541
Sporazum o saradnji sa hrvatskom obaveštajnom službom u borbi protiv KP i partizanske deiatnosti — 16.11.1942	542
Akcija protiv zajma narodnog oslobo enja koji je raspisao ZAVNOH — 10.11.1944	543
Komentar uz prevod brošure maršala Tita o nacionalnom pitanju Jugoslavije u svetlu oslobodila ke borbe — 13.IV.1944	544
Ocena lanka maršala Tita o narodnosnom pitanju u Jugoslaviji — 4.VII.1944	545

Agentski izveštaj da ma arska obaveštajna služba koristi obaveštajne veze sa poljskom emigracijom u kojoj vidnu ulogu igra porodica grofa Potockog — 25.I.1943	552
Agentski izveštaj o poljskoj emigraciji u Crkvenici i predlog za poturanje jednog poverljivog agenta — Poljaka — 7.II.1943	553
Podaci o centrima britanske obaveštajne službe na Balkanu i u Hrvatskoj ija se centrala nalazi u Švajcarskoj — 11.III.1944.	556
Moli obaveštenje o pismu etni kog kapetana Popovi a iz Hercegovine koje je upu eno izvanrednom poslaniku dr Neubacher-u, u kome se predlaže priklju enje isto ne Hercegovine Crnoj Gori — 18.II.1944.	563

Ispostava Sarajevo :

Li nost von Krempler-a, komandanta SS-formacije koja operiše u Sandžaku — 18.II.1944	378
Uspostavljanje veze sa von Krempler-om — 12.VII.1944 !	379
Smetnje hrvatskih vlasti povodom formiranja muslimanske SS-divizije — 21.IV.1943	397
Izveštaj o konferenciji ministra oružanih snaga Voki a sa hrvatskim višim vojnim funkcionerima u vezi sa evakuacijom nema kih oružanih snaga i drugim vojnim pitanjima — 12.VII.1944.	515

Policiski puk planinskih lovaca 18 :

Zapovest za akciju protiv partizana na Poljuki — 7.VIII.1942.	98
Službeno putovanje komandanta puka, pukovnika Franz-a za Celovec i Bled i prisustvovanje konferenciji koju je održao Šef policije poretka SS-general Daluege — 5.VII.1942	100

Policiski rezervni bataljon 171 :

Izveštaj o situaciji povodom deiatnosti NOP-a
— 17.IX.1941. 97

Pretsednik Ministarskog saveta Srbije :

Žalba povodom brošure dr Lazara Proki a »Se-
lja ka država« u kojoj se nepovoljno izražava
o nastojanjima Nedi eve vlade — 23.VI.1943 . 150
Predlaže mere povodom prikupljanja poljopri-
vrednih proizvoda — 19.VI.1943. 151

Pretsedništvo vlade NDH :

Zapisnik dogovora o formiranju hrvatske SS-
divizije — 1943. 396
Sporazum o formiranju Hrvatske SS-dobrovo-
lja ke planinske divizije — 11.VII.1943 . . . 398

Propagandno odeljenje Jugoistok :

Grupa štampe/Cenzura :

Cenzura govora generala Nedi a — 13.XII.1942 147

Odeljak Srbija — Grupa štampe :

Traži podatke o A imovi Simeonu, koji traži
nameštenje u ustanovi — 20.XI.1943 . . . 246

**Radio-nadzorna služba vojnog vazduhoplovstva —
eta za specijalne zadatke 1 :**

Predlaže mere za izvršenje pretresa u ku i
železni kog inovnika Cvejanov Žive u Ali-
bunaru radi pronalaženja ilegalne tajne radio-
stanice — 25.X.1943. 175

Dostavlja prevod izvoda iz dnevnika britan-
skog kapetana Hargreaves-a i njegovo saslu-
šanje — 5.1.1944. 176

Reichsfuehrer SS-a i Šef nema ke policije u Ministarstvu unutrašnjih poslova Reich-a :

Regulisanje ratne poterne službe i poja ni nadzor nad licima — 5.XII.1942. 75

Rezervna generalna komanda XVIII AK (Komanda vojne oblasti XVIII) :

Oficir za nacionalsocijalisti ko izgra ivanje :

Uputstvo za rad na nacionalsocijalisti kom izgra ivanju — 15.IV.1945. 30

Rukovodna grupa Abwehr-ovih oficira kod Vojnog zapovednika Jugoistok :

Traži da se povedu izvi aji i izvesti o rezultatu povodom pisma Hristi Milutina, radnika u Be u, kojim je tražio da mu se pošalje pikrinska kiselina — 4.V.1944. 179

Ma arska obaveštajna služba u Banatu — 17. 11.1944. 359

Rukovode i Abwehr-ov trup 176 kod Komande 2 tenkofske armije :

Traži podatke o ruskim oficirima koji su spušteni padobranima — 6.XII.1943. 445

Uputstvo Abwehr-ovim ustanovama za saslušanje zarobljenih lica (Amerikanaca, Engleza, Rusa itd.) po liniji Abwehr-a — 14.XII.1943 446

Prikupljanje podataka o saobra ajnim putevima, vodama, terenskim prilikama, privrednim i drugim važnim objektima — 20.XII.1943 . 450

Traži podatke o biolozima i hemi arima-biolozima kod podre enih ustanova — 23.XII.1943 454

SD-otsek Celovec :

Uputstvo o zadacima koje treba izvršiti prvih dana okupacije u Radovlji kom srezu na privrednom polju — april 1941. 35

SD-otsek Graz :

Uputstvo o zadacima koje treba obaviti prvih dana okupacije na kulturnom i upravnom polju — april 1941.	34
---	----

Služba bezbednosti Reichsfuehrer-a SS :

Uputstvo o na elnim zadacima SD-a i zadacima saradnika SD-a u pogledu njihovog rada i izveštavanja na podru ju okupirane Štajerske — po etak 1942.	58
--	----

Ispostava Celje :

Izveštaj o stanju i prilikama u opštim crtama — 27.XI.1941.	40
Izveštaj o stanju i prilikama na polju štampe, filma i prpoagande — 27.XI.1941	41
Izveštaj o stanju i prilikama kod omladine — 28.XI.1941.	42
Izveštaj o otvaranju muzi ke škole — 28.XI.1941	43
Pismena obaveza koju je dao saradnik SD-a Hriberscek Anton iz Celja — 16.11.1942 . . .	59
Pismena obaveza za naro ito proverene saradnike SD-a koju je potpisao Hriberscek Anton iz Celja — 16.11.1942.	60
Traži izveštaj o sreskoj skupštini »Štajerskog domovinskog saveza« — 28.VIII. 1942	62
Izveštaj saradnika Westen Maxa iz Celja o sreskoj skupštini »Štajerskog domovinskog saveza« o logorima i o preseljenicima — 31.VIII. 1942.	63
Izveštaj saradnika Westen Maxa iz Celja o »Štajerskom domovinskom savezu« za koji predlaže da prekine rad do kraja rata kako bi se njegovo ljudstvo iskoristilo za ratne svrhe — 4.IX.1943.	64

Vrbovanje Volksdeutscher-a Krisper-a iz Ljubljane za agenta Službe bezbednosti — 24.IV.1942.	76
Vrbovanje Jamnik Danila iz Ljubljane za agenta Službe bebednosti — 24.IV.1942	77
Izveštaj o delovanju na stanovništvo objava o streljanjima i o vestima o stanju u logorima preseljenika — 4.VII.1942	104

Ispostava Trbovlje :

Izveštaj o opštoj situaciji — 27.IX.1941	65
Izveštaj o stanju narodnog zdravlja (radnika) — 27.IX.1941.	66
Izveštaj o bioskopu u Trbovlju — 27.IX.1941	67
Izveštaj o propagandi — 27.IX.1941	68
Izveštaj o delatnosti Komunisti ke partije — 27.IX.1941.	69
Izveštaj o hapšenjima izvršenim od strane Gestapo-a — 27.IX.1941.	70

Ustanova Maribor :

Pismena obaveza za agenta koju je dao Kerschischnig Alfred, u itelj iz Maribora — 1942	61
--	----

**Služba veze Wehrmacht-a
Odeljenje za prislušnu službu :**

Telefonski razgovor izme u pretsednika opštine Niš i ministra Dini a povodom održavanja pomena za saradnike okupatora koje su pobili partizani f— 21.VI.1943.	183
Telefonski razgovor izme u nepoznatog lica u Kosjeri u i Dragog Jovanovi a, upravnika grada Beograda koji se nalaze u Mladenovcu, povodom ugovaranja sastanka Nedi —Mihailovi u Ražanima — 13.VIII.1944_____	184

Srpska etni ka komanda (Gorski štab svih etni kih odreda) :	
Legitimacija etnika Dobri kog odreda — C-62 Stojanovi M. Arsenija — 7.VI.1942	339
»Srpski dobrovolja ki korpus« :	
Daje podatke o Bjeli i Z. Sre ku da je komu- nisti ki funkcioner — 17.XII.1943	250
»Srpski Gestapo« :	
Agentski izveštaj o partizanskom komandantu Milenkovi Ljubodragu i njegovom odredu — 10.XII.1943.	284
Srpski nacionalsocijalisti ki pokret »Signal« — Pretsedništvo i glavni sekretarijat :	
Moli da se novinar Divjak Milan postavi za komesara Državne štamparije — 30.IV.1941	287
Šef civilne uprave na podru jima okupirane Ko- ruške i Kranjske :	
Letak sa proklamacijom šefa civilne uprave Rainer-a narodu Gorenjske sa germanizator- skom tendencijom — 29.IX.1942	38
Obrazovanje vanrednog suda za su enje pri- padnicima NOP-a — 29.VII.1941.	72
Objava o administrativno-policiskim merama povodom pojave partizana — 28.VII.1941	99
Objava o streljanju 10 pripadnika KP u okviru odmazdi za poginule pripadnike policije be- zbednosti — 9.VIII.1941.	110
Šef civilne uprave u Donjoj Štajerskoj :	
Proglas o preseljavanju Slovenaca iz grani- ne teritorije — 20.X.1941.	46

Uputstvo za krivično pravosuđe u Donjoj Štajerskoj — 13.III.1942

Uredba o pravosudnom postupku protiv pripadnika NOP-a u Donjoj Štajerskoj — 16.VIII.1941

Šef policije bezbednosti i SD-a (CdS) :

Otvaranje bordela za inostrane radnike u Reich-u — 16.1.1941

Pri otvaranju bordela za inostrane radnike u Reich-u i u pogledu snošenja troškova treba stupiti u vezu sa nadležnim župskim starešinama — 20.11.1941

Naređenje za suzbijanje komunističkog pokreta — 18.VI.1941

Naređenje za suzbijanje ustanka u Jugoslaviji — 22.X.1941

Dostavlja prepise i prevode važnijih dokumenata o delatnosti srpske pravoslavne crkve i patrijarha Gavriila — 1.XI.1941

Traži iscrpan izveštaj povodom ubistva Volksdeutscher-a Hamp Wilhelma u Zagrebu — 6.XI.1942

Određuje se uloga i nadležnost policijskog atašea Helm-a kod Nemačkog poslanstva u Zagrebu — juni 1942

Precizira dužnosti i odnos policijskog atašea u Zagrebu prema predstavniku Reichsführer-a SS-a u NDH — 14.V. 1943

**»Štajerski domovinski savez« — Savezno voštvo
Vođa rukovodne uprave II :**

Uputstvo za propagandu protiv NOP-a — juni 1944

Tajna vojna policija (GFP) :

Pravila službe . . .

Tajna vojna policija :

Grupa 20:

Traganje za britanskim oficirom Hudson-om
— 26.IX.1942

Ispostava Kosovska Mitrovica :

Podaci o komandantu pobunjene »kolašinske
trupe« Dobri Todoru koji se traži poternicom
— 1.IV.1942

200

Komesarijat Veliki Be kerek (Zrenjanin):

Prijava o sumnji za špijunažu vršenu od strane
Hinterecker Wilhelma iz Modoša (Jaša Tomi) — 2.X.1941

201

Grupa 510 — 5 sekretarijat — Ispostava kod jedinice Vojna pošta Br. 40 043 :

Podaci o Ritter von Solvis-u u Zagrebu, polu-
Jevrejinu, koji je sumnjiv da je povezan sa
stranom obaveštajnom službom — 27.11.1943

470

Tempel Wilhelm Gustav, zarobljeni ki broj 29-15 716 Logor Dachau :

Saslušanje o formiranju i deiatnosti »Speci-
jalne komande 1005« — 12.11.1947

324

Uprava grada Beograda :

Protest upravnika Jovanovi Dragog povodom
hapšenja nekoliko funkcionera Uprave grada
Beograda — 18.IX.1943

259

Odeljenje Specijalne policije :

Uhapšeni Hadna ev Predrag nije mogao biti
saslušan kako je to traženo, jer je u me u-
vremenu streljan kao pripadnik NOP-a — 28.
V.1942

Otpust dvojice uhapšenika za koje je utvrđena njihova nevinost — 22.V.1942.	254
Ustanova za cenzuru korespondencije sa inostranstvom (ABP) u Beogradu :	
Uputstva za rad cenzurnih ustanova na cenzuri poštanskog, telegrafskog i telefonskog saobraćaja u cilju pribavljanja obavestajnih podataka i sprečavanja špijunaže — 1941	9
Izvodi iz sadržaja pisma Jablakov Mihaila iz Beograda o leševima koji plivaju Dunavom i Savom i o slučajevima trovanja u Beogradu — 22.VI.1942.	178
Višegovornik SS i policije kod Namesnika Reich-a za Salzburg, Korušku, Štajersku i Tirol u Vojnoj oblasti XVIII:	
Direktive za vrbovanje u oružani SS i policiju — 20.VIII.1943.	48
Višegovornik SS i policije na području Opunomoćenog komandujućeg generala u Srbiji:	
Intrigantski rad Druschkowitz Karla i njegovo hapšenje — 31.III.1942.	294
Višegovornik SS i policije u Srbiji, Sandžaku i Crnoj Gori:	
Situacioni izveštaj za avgust 1944 — 1.IX.1944	312
Višegovornik SS i policije u Vojnoj oblasti XVIII Rukovodni štab za suzbijanje bandi:	
Zadaci i uputstvo za rad borbenih i mesnih komandanata — 8.VII.1944	137
Govor SS-general Roesener-a povodom pojave demoralizacije i unutrašnjeg raspada u okupatorovom aparatu — 15.IX.1944.	141

Vo a Nema ke narodnosne grupe u Hrvatskoj :

Naredba za spre avanje neopravdanog i samovoljnog bežanja povodom evakuacije Volksdeutscher-a u Hrvatskoj — 7.X.1944. 436

Vojni sud kod Komanduju eg generala i zapovednika u Srbiji:

Izveštava BdS da srpska Specijalna policija nije izvršila presudu vojnog suda u pogledu dvojice osu enika, jer ih je zadržala u policijskom zatvoru umesto da ih uputi u kazneni zavod — 20.XII.1942. 258

Vojni zapovednik Jugoistok :

Novo regulisanje mera odmazdi — 8.1.1944 321

Odobrava da se na ime odmazde spale ku e ustanika u selu Ogljadenovcu — 20.IX.1943 327

Vojni zapovednik u Srbiji:

Komandni štab-Q :

Nare uje da general Nedi Milan ostane na slobodi — 4.VI.1941. 143

Upravni štab :

Traži podatke o ministru rada Draški u — 22.IX.1941. 241

Volksdeutsche Mittelstelle (Ustanova SS-a za rad sa Volksdeutscher-ima) :

Dostavlja izveštaj zemaljskog vo e Nema ke mom adi Lichtenberger Jakoba, o ratnom doprinosu Nema ke narodnosne grupe u Hrvatskoj radi nadopune prema sadašnjem stanju — 9.IX.1943. 415

Volksdeutscher-ska radiostanica »Nora« — Novi Sad:

Daje obaveštajne podatke o mornari koj bazi Novi Sad — mart 1941.17a
Javlja da pretstoji mobilizacija — mart 1941	17b
Javlja za transporte i vojne položaje — mart 1941.17c
Razgovor volksdeutscher-skih pretstavnika sa generalom Dušanom Simovi em — 31.III.1941	13
Javlja o planu jugoslovenskog otpora i transportima — april 1941.19a
Dostavlja spisak volksdeutscher-skih naselja kojima treba baciti oružje iz aviona — april 1941.19b
Javlja o opasnosti za volksdeutscher-sku tajnu radio-stanicu u Vršcu i daje vreme emisija ob. podataka — april 1941.19c
Daje ta na mesta gde treba spustiti oružje iz aviona — april 1941.19d
Izveštava da su Volksdeutscher-i poseli sve važnije ta ke u Novom Sadu i traži nema ku okupaciju — april 1941.	20a
Potvr uje da su Novi Sad i aerodrom u volksdeutscher-skim rukama — april 1941	20b
Protestvuje što je Ba ka prepuštena Ma arima — april 1941.	21a
Traži vojnu zaštitu Volksdeutscher-a u Ba koj — april 1941.	21b
Protestvuje što su Volksdeutscher-i u Ba koj prepušteni Ma arima — april 1941	21c
Traži nema ke trupe protiv srpskih gerilaca koji se povla e — april 1941.	21d

Vrhovna komanda kopnene vojske — General za specijalne zadatke

Odeljenje za opšte vojne poslove :

Uvo enje »Oficira za nacionalsocijalisti ko izgra ivanje« u jedinicama Wehrmacht-a — 14.11.1944.	27
--	----

Vrhovna komanda Wehrmacht-a

Rukovodni štab Wehrmacht-a :

Hitler-ovo nare enje o napadu na Jugoslaviju — 27.III.1941.	15
Hitler-ova direktiva za podelu Jugoslavije — 12.IV.1941.	16
Instrukcije Vrhovne komande Wehrmacht-a za suzbijanje komunisti kog ustanka u okupiranim oblastima — 16.IX.1941.	23

Vrhovni komandant Jugoistok (Komanda vojne grupe F):

Hitler-ova dnevna zapovest u kojoj apeluje na jedinice Wehrmacht-a da se i dalje hrabro bore — 16.IV.1945.	32
Novo regulisanje mera odmazdi — 22.XII.1943	320
Licima podre enih nadleštava i ustanova zabranjuje se da izveštavaju o situaciji druga vojna nadleštva pa i savezni ka — 8.XII.1944	405
Zabranjuje se vojnim licima vanslužbeno opštenje sa strancima — 1.II.1945.	406
Potsetnik za postupak prilikom železnih vožnji kroz podru je koje je ugroženo od partizana — 1944 ili 1945.	548

Oficir za nacionalsocijalisti ko izgra ivanje :

Specijalno nare enje za nacionalsocijalisti ko izgra ivanje — 18.IX.1944.	28
Nare enje i uputstvo o temi za nacionalsocijalisti ko izgra ivanje trupe — 26.II.1945	29

Vrhovno rukovodstvo SA :

Održavanje u tajnosti podataka o vojnim vežbama i manevrima — 23.VI.1939.	2
Zabrana ustanovama, koje nisu nadležne, da preduzimaju svojevoljne akcije na pribavljanju vojnih podataka i na pripremama sabotaža u inostranstvu — 18.VII.1939.	3

Uputstvo o opreznosti prilikom vo enja telefonskih razgovora zbog opasnosti od neprijateljske obavještajne službe — 28.X.1939 . . .	4 .
Mere protiv odavanja državnih tajni iz nehata — 18.III.1940	5
Naredba i uputstvo o konspirativnosti i merama za spre avanje neprijateljske kontrašpijunaže — 14.V.1943.	6

Zapovednik nema kih trupa u Hrvatskoj :

Saopštenje da je podru je NDH koje je poseo nema ki Wehrmacht operativno podru je i da ovaj na istome vrši izvršnu vlast — maj 1943	403
Definicija pojma »izvršne vlasti« — maj 1943	404

Zapovednik policije bezbednosti i SD-a u Beogradu (BdS) :

Podaci za poternicu Dimitrov Mihajla (Mitka) Dimitra dostavljaju se Poternoj centrali kod Rukovodnog direktora vojne policije kod Vrhovnog komandanta Jugoistok — 15.VIII.1944	202
Zabeleška koju je telefonski prenela komanda mesta u Mladenovcu o hitnom »komunisti kom predmetu« — 15.XI.1942.	243
Beleška o lepljenju plakata u Mladenovcu i hapšenju 19 lica koja e se sprovesti za Beograd — 18.XI.1942	244
Izveštava da Kronholz radi verovatno za ministra dr Neubacher-a — 26.VI.1944	403

Odeljenje VB 1 :

Obaveštava da pretsednik vlade general Nedi namerava posetiti patrijarha Gavriila — 15. XII.1943.	346
---	-----

Odeljenje VB II:

Podaci o postupku sa uhapšenim etnikom Grubi em koji je provalio radiostanicu DM u Beogradu i mere koje treba s tim u vezi preduzeti — 27.VII.1942	173
Predmet Braši Ranka se još nalazi u obradi pa se ne može ustupiti Abwehr-u — 13.IV.1943	191
Uputstvo za saslušanje Babunskog Božidara, pripadnika DM organizacije — 7.X.1942	236
Traži da uhapšeni etnik Grubi Milan ne bude preveden iz ku nog zatvora u policiski zatvor jer je potreban za specijalnu svrhu — 8.VIII.1942.	260
Žalba Komanduju em generalu i zapovedniku u Srbiji zbog spre avanja u radu agenta, etnikog komandanta Arsenijevi Radomira u Zajearu, od strane vojnih vlasti — 17.IX.1942	266
Zabeleška o novom ure enju pitanja odmazdi — 12.IV.1944.	322
Traži da se uhapšeni Braši Ranko sa svim predmetima sprovede samo Državnoj policiji u Celovcu — 19.III.1943.	366

Odeljenje II:

Uspostavljanje veze izme u Draže Mihailovi a i Milana Nedi a kojoj je posredovao kapetan Sava Mili evi — 25.X.1943.	156
Agentski izveštaj da je kapetan Sava Mili evi nepoznat, možda se radi o kapetanu SDS-a Mila i u — 6.XI.1943.	157

Odeljenje III:

Politi ke smernice ministra pretsednika generala Nedi a — 17.VI.1943.	145
Razgovor izme u SS-generalu Meyszner-a i generala Nedi a povodom formiranja »Srpske državne straže« — 13.II.1942.	146

Generalska klika oko generala Nedića — 7.VII. 1942	148
Akcija za uklanjanje ministra za socijalnu politiku i narodno zdravlje Dobrosavljević Stojimira — 14.IV.1943.	149
Pregovori izmeđ u generala Nedića i D. Mihailovića koje u Nedićevo ime vode major SDS-a Dorović, sreski načelnik u Raškoj Nešić i etnički komandant Majstorović — 1.IV.1944	158
Izjava bivšeg jugoslovenskog poslanika Foti Konstantina o Nediću da nije izdajnik — 6.X. 1943	159
Uzima u zaštitu Dinić Tasu i ne vrši hapšenje naređeno od strane RSHA — 12.XII.1942	162
Beleška o izveštaju agenata da je Dinić popustio u svojoj germanofilskoj politici i da traži kontakt sa DM-om — 1.IV.1944.	165
Dinić je slomljen uverenjem u nemački poraz ali pokazuje nastojanje za objedinjavanje srpskih reakcionarnih snaga protiv NOP-a — 27. V.1944.	166
Beleška o izveštaju agenata po kojem je kapetan Wehrmacht-a dr Matić davao nepovoljne izjave o Reich-u i ministru inostranih poslova v. Ribbentrop-u — 19.VI.1943.	193
Zabeleška uz izveštaj agenta o beloemigrantu Durnovu P. Petru — 28.VI.1944	197
Zabeleška sa podacima o Dragutinović Vladeti glumcu i pozorišnom reditelju — 27.X.1942	245
Potvrda o obaveštajnom radu agenta Meissner Josefa	263
Agentski izveštaj o Dorović Voji — 31.VIII. 1942	273
Namera ministra Oljana da podnese ostavku — 2.II.1942.	286
Bogaenje cenzora Milenković Radmila — 8.II. 1944	290

Predlaže da se Hoerschelmann Waldemar primi u nema ku službu — 29.VIII.1942	291
Beloemigrant Hoerschelmann Waldemar nudi se u nema ku službu — 16.II.1943	293
Zabeleška na agentski izveštaj dr Šarenca o profesoru Durovi Dimitriju — 1.V.1942	352
Zabeleška o agentu Crv anin Milivoju — 15.II.1944.	354
Beleška o poseti SS-poru nika Mayr-a episkopu Nikolaju — 2.VII.1943.	356
Beleška o razgovoru SS-poru nika Mayr-a sa episkopom Nikolajem i Vikentijem o stanju u eparhiji — 16.VIII.1943.	357
Vesti o šibeni kom episkopu Gor evi Irineju koji je interniran (Firenza) i o pismu koje je uputio majci u Beograd — 20.II.1942	358
Podaci o italijanskom kapetanu Senchi-u i o agentu Gop evi Ljubici — 26.VIII.1943	370
Podaci za Boeckel-a, majora Einsatzstaffel-a — 4.VI.1943_____	561

Odeljenje IV :

Zahtev vlade generala Nedi a da se naoruža 50.000 ljudi za borbu protiv komunista — 27. VIII.1944.	160
Rezultati izvi aja povodom pisma Hristi Milutina, radnika u Be u, kojim je tražio da mu se pošalje pikrinska kiselina — 5.VII.1944	182
Braši Ranko, advokat u Beogradu, privremeno je pušten na slobodu pošto je potreban u obaveštajnoj igri sa poturenim agentom — 30. X.1943.	192
Karton iz kartoteke za uhapšenika Acketa Jovuru, koji je upu en na »dobrovoljni« rad u Nema ku — 17.II.1943.	215
Karton Pijade Moše.	216

Karton Rankovi Aleksandra »Leke«	217
Nalog za hapšenje Vukmanovi Svetozara »Tempa«	218
Nalog za hapšenje Stamboli Petra	219
Nalog za prijem u zatvor Stevana Filipovi a	221
Nare enje za premeštaj uhapšenog Joši Radovana iz zatvora u zgradi u policiski zatvor — 11.1.1944.	222
Nalog za otpuštanje iz zatvora Stevana Filipovi a radi pogubljenja	223
Karton za uhapšenika Beatovi Vladimira — 31.III.1944.	225
Hapšenje jugoslovenskog poru nika A im K. Miloša koga kao nepouzdanog treba sprovesti u zarobljeni ki logor — 17.11.1943.	227
Izveštaj o pretresu stana Anti Branka koji se nalazi u bekstvu i saslušanje njegove majke Branislave u kome iznosi adrese gde bi se isti mogao zadržavati — 26.XI.1943.	228
Od lica koja je uhapsio Wehrmacht u Vrnjačkoj Banji, 18 je sprovedeno BdS-u Beograd koji ih stavlja na raspolaganje srpskoj Specijalnoj policiji — 24.1.1942.	229
Nare enje o sprovo enju 9 lica zatvorenika iz policiskog zatvora u logor na Dedinju, od kojih su 5 lica predvi ena za odmazdu, 2 za upu ivanje na prinudni rad, 1 za upu ivanje na rad u logoru a 1 na »dobrovoljni« rad — 1.III.1944	230
Nare enje o sprovo enju zatvorenika Joši Radovana iz policiskog zatvora u logor na Dedinju u cilju odmazde — 29.11.1944	231
Nare enje za otpust iz logora na Dedinju Jovanovi Vere — 5.IV.1944.	233
Po spisku srpske Specijalne policije u kome je izvršena prekategoricizacija zatvorenika iz II u I kategoriju, rešava da se 2 muškarca predvide za odmazdu, a 4 žene za prisilni rad — 13.1.1944.	251

Traži od srpske Specijalne policije podatke za uhapšenika Hadna ev Predraga — 19.11.1942	252
Saslušanje zatvorenika Jugovi Lazara, koga je srpska Specijalna policija predvidela za prisilni rad u Norveškoj — 21 IV.1942	255
Stavlja na raspolaganje srpskoj Specijalnoj policiji zatvorenika Jovanovi Jovana koji se nalazi u prihvatnom logoru i traži o njemu mišljenje — 26.III.1942.	257
Saslušanje zatvorenika Korice Nedeljka koji se javlja dobrovoljno da radi za policiju—16. VII.1943	261
Provera pouzdanosti Jovanovi Vere — 1.II.1944	262
Vrbovanje agenata me u dvovlasnicima na rumunskoj granici — 31.1.1944.	264
Moli da se poru nik uri Radojko otpusti iz zarobljeni kog logora jer je potreban za izvršenje specijalnog zadatka — 9.IX.1942	275
Podaci o Janji Strahinji koji se nalazi u logoru srpske policije — 28.VII.1942.	276
Beleška o izveštaju Janji Strahinje da su ga hteli uhapsiti 2 srpska agenta — 12.VIII.1942	277
Legitimacija Janji Strahinje kao pripadnika pomo ne policije t— 1.VII.1942.	278
Personalni upitnik sa podacima Janji Strahinje — 15.VII.1942.	279
Kratak sadržaj akata po predmetu Janji Strahinje zbog raznih zlo ina, nasilja itd. — 24. VIII.1942	280
Izveštava o denuncijacijama i ucenama koje vrši Janji Strahinja u Berlinu — 4.1.1944	282
Li nost Janji Strahinje i predlog da se prekinе saradnja — 28.IV.1944.	283
Predaja 57 zatvorenika iz Leskovca logoru Dedinje zbog pomaganja komunista i konstatacija da partizane pomaže narod — 10.III.1944	303

Predlaže da se zatvorenica Stepi Milica, predvi ena za prisilni rad u logoru zbog nesposobnosti za rad likvidira — 27.VII.1944 . . .	305
Spisak 14-orice zatvorenika koji su streljani zbog nesposobnosti za rad — 12.II.1943 . . .	306
Izveštaj o streljanju i držanju pripadnika NOP-a Filipovi Steve u Valjevu — 2.VI.1942	307
Usvaja predlog srpske Specijalne policije da se zatvorena pripadnica NOP-a Jovanovi Olga strelja — 19.I.1943.	311
Beleška da se do tada nare ena streljanja imaju najhitnije izvršiti i o administrativnom postupku prilikom odmazdi — 22.IX.1943	316
Nalog ispostavi Kruševac da se detaljno sasluša polit, homesar Stanisavljevi o višem funkcioneru KP »Tempu« — 16.VIII.1944 . . .	318
Traži objašnjenje da li je zbog opoziva izvršenja streljanja, odmazda ukinuta ili samo odožena — 20.V.1944.	323
Stavlja »Specijalnoj komandi 1005« na raspolaganje kao radnu snagu 50 zatvorenika-komunista predvi enih za odmazdu — 15.VII.1944	325
Li ni list Kova evi rod. Matoši Zore — Marko koja se upu uje u koncentracioni logor Auschwitz — 6.VII.1943.	330
Povla i zatvorenike koji su bili stavljeni na raspolaganje za rad u rudniku bakra u Boru — 11.VIII.1944.	331
Urgira za izveštaj o vladanju u koncentracionom logoru Mauthausen Jankovi S. Radmila — 17.VI.1944.	333
etni ki rukovodilac Šanti Milan iz Mostara nepoželjan u Beogradu — 19.X.1943	341
Privremeni izveštaj o istrazi nad 15 lica koja su uhapšena u vezi sa ma arskom obaveštajnom službom — 26.VI.1944.	360

Nalog za prijem u ku ni zatvor zarobljenog britanskog kapetana Hargreaves Edgara — 12. XII.1943.	364
Traženje da se sasluša bivši Upravnik grada Beograda Drin i Dragomir — 29.IV.1942 . . .	371

Odeljenje VI:

Obaveštava da je odluka o dolasku trojice jugoslovenskih generala iz Ljubljane u Beograd prepuštena generalu Nedi u, te e se naknadno javiti šta je odlu io — 9.III.1944.	154
Obaveštava da su najavljena tri jugoslovenska generala nepoželjna generalu Nedi u te ih ne treba upu ivati u Beograd — 14.III.1944 . . .	155
Protivnema ki kurs u Ma arskoj i položaj germanofilskih oficira i viših upravnih inovnika — 15.XII.1943.	238
Obaveštenja uz situacioni izveštaj — 1.IX.1944	239
Izveštava da je sve gotovo za ugravanje Messerschmidt dr Ernsta Augusta kao dopisnika u Rimu za »Donauzeitung« u Beogradu — 18.VI.1943.	369
Izveštaj o radu crnogorskih separatista Drljevi a i Štedimlije — 16.I.1944.	375
Obaveštava da se izvanredni poslanik dr Neubacher ne se a pisma etni kog kapetana Popovi a u kome ovaj moli da se isto na Hercegovina priklju i Crnoj Gori — 11.III.1944 . . .	564

Preki sud :

Donosi presudu kojom se 3 lica pripadnika organizacije DM osu uju na smrt — 19.IV.1943	237
--	-----

Prihvatni logor Dedinje :

Dnevni izveštaj — brojno stanje na dan 26. VIII.1944 — 27.VIII.1944.	232
--	-----

Prihvatni logor Zemun

Predlaže da se likvidira zatvorenik ori Milovan jer previše zna o prilikama u logoru — 23.XII.1942 274

Einsatzkommando Banat — ispostava Pan evo :

Koriš enje golubova pismonoša u obaveštajnoj službi kod Einsatzkommande Veliki Be kerek (Zrenjanin), ispostave Vršac i uporišta Bela Crkva — 19.IX.1944 240

Ispostava Kosovska Mitrovica :

Izveštaj o hapšenju 14 pripadnika NOP-a koji se prebacuju BdS-u Beograd sa predlogom da se upute na rad u Nema ku — 10.VII.1943 -304

Ispostava Kragujevac:

Sprovodni akt za etnika Klaji Miliju koji se sprovodi BdS-u Beograd — 10.V.1944 174

Ispostava Kruševac :

Izveštaj o razbijanju ilegalne organizacije KP u Kruševcu — 7.VII.1943. 310

Izveštaj BdS-u Beograd o partizanskim ranjenicima koje je Keserovi predao ispostavi u Kruševcu — 31.VII.1944. 317

Izveštava BdS Beograd da se polit, komesar Stanisavljevi nije mogao saslušati jer je kao i ostali streljan »iz nužde« — 24.VIII.1944 319

Ispostava Leskovac :

Predaje BdS-u Beograd 8 zatvorenika i to 4 lica za odmazdu a 4 lica za upu ivanje na prisilni rad — 31.VII.1944. 235

Akcija protiv »komunisti kih bandi« u saradnji sa Bugarima — 18.11.1944. 248

Ispostava Niš :

Izveštaji agenata Abwehr-a Beograd su nepozdani — 1.IX.1942	194
Izveštaj o streljanju 10 komunista kao mere odmazde za ubijenog nema kog državljanina — 12.VI.1944.	315
Dostavlja spisak 50 komunista streljanih na ime odmazde koji su kao radna snaga bili dati »Specijalnoj komandi 1005« — 20.VII.1944	326

Ispostava Podgorica :

Izveštaj o poseti ministra Ol ana Podgorici — 10.IV.1944.	376
Moli dozvolu za pogubljenje Milunovi Vukosave, koja je neizleivo obolela od sifilisa — 9.VIII.1944.	377

Ispostava Požarevac :

Sprovo enje 20 pripadnika NOP-a BdS-u Beograd — 10.11.1944.	302
---	-----

Ispostava Veliki Be kerek (Zrenjanin):

Izveštava BdS Beograd da još nisu prona ena me u dvovlasnicima podesna lica za agente — 11.VII.1944.	265
Priprema transporta zatvorenika, pripadnika NOP-a, za upu ivanje na rad u Norvešku — 21.IV.1942	373
Lik policiskog prefekta Reith Franza — decembar 1943.	374

Uporište Bor:

Izveštaj o akciji za otkrivanje radio-stanice britanskog kapetana Hargreaves-a kojom prilikom je isti uhva en — 13.XII.1943	362
---	-----

Prevod zabeleški koje je na engleskom napisao (verovatno) britanski kapetan Hargreaves na 4 lista ocepljena iz notesa — 13.XII.1943 363

Zapovednik policije bezbednosti i SD-a — Ispostava Firenze :

Izveštava da je uputio za Beograd 2 jugoslovenska generala koji su pušteni iz italijanskog zarobljeništva — 20.11.1944_____ 152

**Zapovednik policije poretka u Beogradu
Oblasna policiska komandantura I:**

Sporazum sa etni kim komandantom Pe anac Kostom po pitanju smanjenja brojnog stanja etni kih formacija za 50% — 15.X.1942 . . . 333

Zemaljsko vo stvo Nema ke mom adi — Zagreb :

Zapovest u kojoj se objavljuje i reguliše formiranje Einsatzstaffel-a u Hrvatskoj — 14.VIII.1941. 416

Žandarmeriska kapetanija Maribor:

Saopštava teletip Komandanta zaštitnog područja od 18.IV.1945 po pitanju nema kih vojnika koji dolaze sa teritorija okupiranih od strane Sovjeta, me u kojima ima neprijateljskih obaveštajaca — 18.IV.1945. 50

Prenosi dnevnu zapovest Višeg vo e SS i policije i Komanduju eg generala pozadinske oblasti vojne grupe E, Roesener-a, povodom Hitler-ove smrti i preuzimanja njegove dužnosti od strane velikog admirala Doenitz-a — 2.V.1945. 51

Nare uje prikupljanje raspršenih pripadnika nema kog Wehrmacht-a radi ponovnog upuivanja na front — 17.IV.1945. 142

8 SS-konji ka divizija »Florian Geyer« :

Lica u selu Samatovcima sumnjiva da pripadaju NOP-u — 18.11.1944. 440

XV armiski korpus :

Izveštaj vo e izvi a ke grupe potporu nika Perkovi a o izvršenju zadatka grupe jugo-zapadno i južno od Bosanske Krupe — 7.X.1943 558

Izveštaj vo e izvi a ke grupe potporu nika Perkovi a o izvršenju zadatka grupe jugo-isto-
no i severoisto no od Bosanske Krupe — 25.
X.1943. 559

REGISTAR LICA

- »A 3« vidi Hasfalvi
 - »A 4« vidi Ferenczi Balázs
 - »A 5« vidi Feher András
 - »A 6« vidi Berta Pali
 - »A 7« vidi Aumann László
 - »A 9« vidi Popadi Dušan
 - »A 11« vidi Szabó Lajos
 - »A 12« vidi Tóth István
 - »A 13« vidi Radocsai Balázs
 - »A 14« vidi Kniessel Otto
 - »A 15« vidi Berta Mihály
 - »A 16« vidi Schmidt Leopold
 - »A 17« vidi Sittner József
 - »A 18« vidi Oetvoes Maria
 - »A 20« vidi Domokos Benjamin
 - »A 21« vidi Alfoeldi József
 - »A 22« vidi Kiss János
- Abramovi Spiro, 810—812.
- Abromeit, šef ispostave polic, atašea u Sarajevu, 1060, 1105, 1119, 1121, 1278, 1330.
- Achatz, SS-tuma , 708.
- Ackermann Franz, tuma , 759, 813.
- Acketa Jovo- uro, ratar, 697, 699.
- A im K. Miloš, vazduhopl. poru nik, 723.
- A imovi Milan, biv. ministar unutrašnjih poslova, 695.
- A imovi Simeon, student tehnike, 762,763.
- Adamski, poljska emigrantkinja, 1470.
- Adamski, poljski emigrant, 1470.
- Adanja, 821.
- Alberti, SS-kapetan, 552.
- Aleksandar I, kralj Jugoslavije, 567, 568, 1453.
- Alfoeldi József, 1018.

Altgayer Branimir, vo a Nema ke narodnosne grupe u NDH
1095, 1142, 1143, 1150, 1156, 1157, 1166, 1168, 1170, 1175'
1194, 1196, 1203, 1207, 1467, 1492, 1493.
Amberg Georg, Volksdeutscher, 1431, 1433, 1435.
Amelung, major, 952—954.
Amon Milan, funkcioner »Gorenjske zaštite«, 483.
Anderli dr, župnik, 1181.
Andraši Dionis, gvardijan, 1181.
Andreovi Stjepan, inovnik policije NDH, 1417, 1418.
Andrijevi (Andrejevi) Maksim, 692, 693.
Andrijevi Marta, domaćica, 887, 889.
Andrijevi Milorad, običar, 887, 889.
An elkovi Vukašin »Stanoje«, 930.
Anti Antonije, 725.
Anti Branislava, domaćica, 724,725.
Anti Branko, student — advokat, pripravnik, 724.
Anti or e, 725.
Antonescu, rumunski maršal, 519, 746.
Antoni Vlajko, etnički komandant, 908.
Antonijević Branka, 925.
Apfelthaler, SS-podoficir, 687, 1044.
Apold, Sonderführer »Z«, 1224, 1241, 1242, 1253, 1257, 1259,
1482—1484.
Ara i Petar, general, 552, 555.
Armbruster, kriminal, asistent, 365.
Arsenijević Radomir, biv. etnički vojvoda, 802, 803.
Artuković dr Andrija, ministar NDH, 1082—1084, 1094, 1097,
1328.
Augustin, viši kriminal, sekretar, 180, 365, 432, 452.
Augustin i Anton, vajar, 236.
Aumann László — Laci, Ladislav inovnik, 1012, 1014, 1015,
1017, 1019, 1020.

Babiak Antoni, poljski emigrant, 1470.
Babi or e, 847.
Babović Mihajlo, 725.
Babunski J. Božidar, kapetan SDS, 740.
Ba li , žena Lazara, 1049.
Ba li Lazar, 1049.
Bader, general artiljerije, 546, 1051.
Badoglio, italijanski maršal, 519.

Badri Petar, finans. inovnik, 722.
Baki , ustaški logornik, 1193.
Baljer, SS-podoficir, 1049.
Bani Milan »Weber«, biv. narodni poslanik, 575.
Basovi dr Savo, advokat, 915.
Batagelj F. Ante »Nino«, inspektor ministarstva, 622, 623.
Bauderer ro ena Esch von Achten Marija — Marion, agent-
kinja Abwehr-a, 576, 577, 627, 628.
Bauer dr, SS-major — vladin savetnik, 321, 408, 409.
»Baumeister«, nema ki agent, 1340.
Baumert, kancelar, službenica, 121, 122.
Beatovi Vladimir, 717, 719, 720.
Becker, major policije poretka, 406.
Be erj Vlado vidi Ze evi Vlado.
Beer, mornari . podoficir, 1284, 1286.
Begi Vilko, ustaški general, 1095, 1097, 1105, 1109.
Begovi , tuma EK 4, 1411.
Begovi ing., 1380.
Begovi Grigorije, agent SD-a, 769, 770.
Behrends, SS-general, 953.
Beisner (Beissner) Wilhelm, SS-major, 531, 533, 580, 1081,
1091, 1194, 1195, 1234, 1237, 1282, 1333, 1393, 1423, 1470,
1475.
Belez Stefan, Volksdeutscher, 1199.
Belimarkovi Marsela, 725.
Below von, major, 101, 103.
Benak dr, rukovodilac politi ke policije NDH. 1376, 1377,
1444, 1445.
Ben ak Vjekoslav, rukovodilac filijale firme »Mannfeld dsoj«.
1303, 1304.
Beneš dr Edvard, pretsednik CSR, 568, 1328, 1338.
Bentivegni von, funkcioner Abwehr-a, 648.
Benzler dr, poslanik, 1003.
Benzon dr, poslanik NDH, 1317, 1318.
Bera Mirko-Jazo, 893.
Berge ing., funkcioner NOP-a, 380.
Berce dr Alojzije, inovnik Centralnog presbiroa, 623.
Berce Milena, pripadnica NOP-a, 380.
Berenbrek, SA-potpukovnik, 17.
Berger, SS-potporu nik, 825, 1016.

Berger Gottlob, SS-general, 851, 858, 1092, 1105, 1108, 1109
 1111, 1158, 1317—1319, 1348, 1349.

Berkovi , major, 1106.

Berloznik Hans, kriminalni činovnik, 365, 432.

Berta Mihály, 1017.

Berta Pali, 1012—1015, 1018, 1020, 1021.

Berthold, SS-podoficir, 708.

Best, SS-general, 1000, 1002.

Bevc Franko vidi Kardelj Edvard.

Bevk France, 238.

Bilav Pavle, 881.

Bilbija, poštanski činovnik, 811, 812.

Binder Roman, strugar, 486.

Birki , ustaški nadzornik, 1188.

Bjeli i Z. Sreško, trg. pomočnik, 771.

Blagojevi Milan, zemljooradnik, 630.

Blasinschek Franz, nem. agent-izvišnik, 473, 474, 476.

Blaskowitz, nem. general, 746.

Blaževi Jakob, član Izvrš. veća ZAVNOH-a, 1447, 1449.

Blobel, SS-pukovnik, 945, 946.

Bloecher, SS-potpukovnik, 491.

Bloeckl, SS-potporučnik, 846.

Bluhm, SS-poručnik, 1079, 1334, 1336, 1345, 1377, 1407, 1448,
 1454, 1455, 1463, 1496, 1498, 1500, 1501.

Bockhacker, SS-potporučnik, 1141.

Bode, poručnik, 590.

Bodenschatz, vazd. general, 100, 103.

Bodnarov Stevan, slikar — pozorišni dekorater, 805, 806.

Boeckel (Boeckl), nem. poručnik i major ES-a, 1488—1493.

Boehm, SS-major, 752.

Boehme, general pešadije, 860, 862, 864, 867.

Bogdan dr Ivo, šef Presbiroa NDH, 1081, 1135.

Bogosav, etni. vojvoda, 972.

Bohinz Mattheus, 408, 409.

»Bojan«, partizan, kurir, 385.

Bojani dr Petar, advokat, 1324—1326.

Bojovi , 790.

Boka István, nem. agent, 1217.

Boli , agent Abwehr-a, 1260, 1261.

Bolte Franc, 384.

Boljevi Dimitrije, komandant crnogorske žandarmerije, 913.

Boljevi Stevan, 702, 703.
Bona Eduard de, kapetan, 1392, 1393.
Bontenackels, kane. nameštenik, 512.
»Bor«, partizanski polit, komesar, 373.
Borchert, SS-podoficir, 719, 720.
Boris III, kralj Bugarske, 566—568, 765.
Bormmann Martin, šef partiske kancelarije NSDAP, 17, 18, 97.,
156.
Borongay, sreski na elnik u Barcs-u, 1491, 1492.
Borongay, žena sres. na elnika, 1493.
Borsch, 1051.
Borstnar Jože, 242.
Bosanac Jovan, 811—813.
»Bosni « vidi Stanisavljevi Dragan, partizanski polit, komesar.,
Boškovi udata Hristi Natalija vidi Hristi ro ena Boškovi
Natalija.
Boži Dušan, blagajnik pošte, 810, 812.
Božovi Bogdan, 1006.
»Bradi Z. Marko«, vidi Bjeli i Z. Sre ko.
Brahms, 200.
Brajovi Krsta, novinar, 915.
Brandt, SS-kapetan, kod KdS Maribor, 463, 464.
Brandt, SS-major — krim. savetnik, 552, 563, 593, 595, 600,
730, 734, 774, 788—790, 792—794, 796, 819, 888, 894, 956—
959, 1011, 1054, 1055.
Braši Ranko, advokat, 631—635, 1032—1036.
Brecelj dr Marijan, 238.
Breslauer, direktor koncerna »Shell«, 1338.
Bresovnik Johann, 488.
Brude, savetnik poslanstva, 1030.
Brunner, kaplar-golubar, 1259.
Brunner, SS-pukovnik-general, 128, 356, 470, 1100, 1276.
Brunner Robert, trgovac, 678.
Brunšek Stanislav, nema . agent-izvi a , 471,472.
Bubalo Mileva, 1051.
Bubanj Sre ko, peva , 1400.
Bubenheimer, kancelar, namešten., 1058.
Bücher, 512.
Buchmann, SS-potpukovnik, 222.
Buchwald, krim. sekretar, 443, 447, 464.

Budak dr Mile, ministar NDH, 1087, 1090, 1091, 1192, 1193
1195, 1312.
Budisavljevi , biv. jugosl. ministar, 657.
Bueck, narednik, 1124.
Bukwich, kapetan Abwehr-a, 1224, 1272, 1273.
Bulat dr, ministar, 1089.
Bulatovi Milan, žandarm. narednik, 721.
Buli, kaplar, 1257.
Bumbovi Branko, 639.
Bungartz, kancelar, nameštenica, 1440.
Buri , funkcioner policije u Zagrebu, 1396.
Busse, savetnik ministarstva inostranih poslova, 996,
Buzjak Branko, funkcioner policije NDH, 1422, 1423.

Caki Vidosav »Vido«, 930.
Carmine Alois, industrijalac, direktor firme »Chromos«, 1300—
1305.
eki Pavo-Vasilj, 893.
Celestina Franc, 384.
Chandler Douglas, radiospiker, 1345.
Christian, major, 101, 103.
Churchill Winston S., pretsednik britanske vlade, 157.
Ciliga dr Ante, 1424—1426.
Colakovi Rodoljub, vidi Colakovi Rodoljub.
Coni , direktor drž. agrarne banke, 695.
»Conrad« vidi Koppel Kurt.
Constancialuise Hasche, agent, 1269, 1271.
Cosulich de Pe ine Casimiro, 1322, 1323.
Cremer dr, referent propagandnog odeljenja »Jugoistok«, 761.
Crv anin Ljuba, 1002.
Crv anin Milivoje, protojerej, 997, 1000—1003.
Crvenkovi dr, direktor Glav. direkcije za javni red i bez-
bednost NDH, 1389, 1409.
Cvejanov Živa (Zvejanov Ziva), železni . službenik, 597.
Cvetkovi dr Dragiša, biv. ministar pretsednik, 100, 656, 567,
821.
Cvijovi Josif, mitropolit, 998, 1009.
Czernichowski, direktor banke, poljski emigrant, 1470.

» « vidi osi , potpukovnik SDS.
amilovi Aleksandar, knjižar-u enik, 886-889.

Cordaši , pukovnik NDH, 1294.
osi , potpukovnik SDS, 561.
uš, ustaški pukovnik, 1095, 1097.

e (Tschetsch) Antonija, partizan, kurirka, 378.
ernej dr Darko, 241.
olak-Anti Milivoj, 847.
olakovi Rodoljub, funkcioner NOP-a, 236.
ovi , gostioni arka, 1187, 1188.
ubrilovi dr Branko, biv. jugosl. ministar, 657, 700, 701.
u ka Vlado, carinski inovnik, 678.

Daluege Kurt, SS-general, šef policije poretka, 405—407.
Damjanovi Vasilije, polic, podoficir, 787.
Dangi Jezdimir, žandarm. major, 858.
Dani i Olga, svršena maturantkinja, 774, 775.
Dap evi , 142.
Degert, SS-podoficir, 948.
Deh Georg, funkcioner u Nema . narodnosnoj grupi, 1155.
Dejan, radiotelegrafista DM-a, 602.
Dekaneva Linus, brigadni general, 542, 756.
Deltel Remon Eugene, franc, državljanin, 677.
Dengel, SS-pukovnik, 1102.
Deni Miodrag, zemljoradnik, 930.
Derich Otto, funkcioner narodne peva ke škole, 288.
Deskar, narednik Radne službe, 1458—1462.
Deubel, službenik Tajne vojne policije, 1023.
Devi Dura, 881.
Dewald Georg, Volksdeutscher-preseljenik, 1196.
Deyerler, SS-podoficir, 1299.
Dichtl, komandant »Gorenjske zaštite«, 480, 483, 484.
Digovi , profesor, 1135.
Dimi Božidar, bravar, 886, 889.
Dimitrijevi Branislav, general, konzul, 688.
Dimitrijevi Filip, potpukovnik, 639.
Dimitrijevi Miloš, 881.
Dimitrijevi Spasoje, ak, 738, 739.
Dimitrov Mihajlo (Mitko) Dimitar, student, 655, 765.
Dimowitsch Georg, biv. polic, službenik, 960, 961.
Dini Lazar, 883.

Dini . Tasa-Tanasije-Atanasije, ministar Nedi eve vlade
543, 559, 566—579, 616, 839, 841, 996.

Dippelhofer dr, major policije poretka, 493.

Ditges, SS-poru nik, 758, 759, 796, 902, 1440.

Divjak Milan, novinar i publicista, 844.

Divoky Milorad, student, 679.

Djelatovi Mitar, 881.

Dobri Todor, etn. komandant, 650, 972.

Dobri Vilma, 1490.

Dobri anin Mil., etni . vojvoda, 972.

Dobri i Nikola, sekretar grad. uprave u Kragujevcu, 829.

Dobrosavljevi Stojimir, ministar u Nedi evoj vladi, 543, 544.

Doenitz, veliki admiral, 166, 253.

Doki Dura, arm. general, ministar u Nedi evoj vladi, 512.

Dolanski, ustaški funkcioner, 1477.

Domokos Benjamin, 1018.

Dorfmeister Anton, sreski na elnik u Celju, 202, 203.

Dougan dr Danilo, 241.

Doži dr Gavriilo, patrijarh, 983—989, 991—995, 1007, 1357.

Dragutin, etni . vojvoda, 972, 978.

Dragutinovi , žena Vladete, 760.

Dragutinovi Vladeta, reditelj narod, pozorišta, 760, 761.

Draji dr, 1457.

Draški Panta, brigad, general u penziji, ministar u Nedi e-
voj vladi, 755.

»Dravko«, rukovodilac-komandant partizan, bataljona, 379.

Drecoll, SS-poru nik, 768.

Drin i Dragomir, biv upravnik grada Beograda, 657, 682—
687, 1043, 1044.

Drljevi dr Sekula, advokat, vo a crnogorskih separatista,
914, 915, 1052, 1053.

Drobnjakovi Slavko, nosa , 773, 774.

Druschkowitz Karl (Karlo), agent RSHA, 857—859.

Družijanovi Mato, 881.

Duce vidi Mussolini Benito.

Dul i Zvonimir, biv. polic, inovnik-agent, 1274—1279.

Durnov-Durnovo Petar Petrovi vidi Petrovi Petar-Durnovo.

»Dušan«, agent Gestapo-a, 556.

»DWO«, agent polic, atašea u Zagrebu, 1405.

Dziduch Jan, poljski emigrant, 1470.

Baba Ljuban-Mitar, 893.
eleb i Ilija, 925.
Dor evi , major SDS, 562.
Dor evi Ceka, držav, sekretar u jpretsedništvu Nedi eve vlade, 548, 577.
Dor evi Cvetan, pom. min. unutrašnjih poslova, 536.
Dor evi dr Irinej, episkop, 1009.
Dor evi Nikola, rez. potporu nik, 729.
Dor evi Radomir, rez. kapetan, 729.
Dor evi Slavo, potpukovnik JNA, 946.
Dor evi ing. Voja, pretsednik Glavnog saveza srp. zemljoradnici, zadruga, 814, 815.
Dor evi Žarko, 814, 815.
ori Milovan-Borisav, 816, 817.
uki Svetomir-Sveta, diviziski general, 847.
uri Mile-Petar, zemljoradnik, 893, 894.
uri Radojko, poru nik, 818, 819.
uri Zivojin, pukovnik, etn. vojvoda i okruž. na elnik u Leskovcu, 636, 637, 972.
uri i M. V., 736.
uriševi , poštan. inovnik, 811.
uriši Pavle, etni ki komandant, 1054,1055.
urovi Dimitrije, prof. 999.
urovi Mašan, 650.
urovi Vasilije, ak, 927.

»Džek«, vidi Karat Rudolf, komandant partiz. bataljona.

»Džoe«, partizan, 1166.

Eberhardt, SS-major, 1106, 1107.
Eckerle, SS-potporu nik, 432, 444.
E imovi , pukovnik, 1396.
Egersdorf, SS-pukovnik, 1095, 1098.
Egner, službenik BdS-a Beograd, 728.
»Egor«, agent Abwehr-a, 1266.
Ehlich dr, SS-pukovnik, 1190.
Ehrlich, SS-podoficir, 722.
Eisner Karl, stražar, 679.
Elicker dr Jakob, veliki župan, 1202, 1306—1308.
Eitz grof, Sonderfuehrer »Z«, 1224.
Emting, funkcioner u Nema . narodnosnoj grupi Zagreb, 1095.

Endre László, ma arski podžupan, 744.
Engelhardt dr, 924.
»Erik« vidi Rootham »Erik«, britanski oficir.
Erker, referent SD-a, 197.
Erni, britan. vicekonzul u Zagrebu, 1303.
Esch von Achten udata Bauderer Marija vidi Bauderer ro-
ena Esch von Achten Marija-Marion.
Evans Eryl (Erly), engleski novinar, 1297,1299.
Everding, SS-poru nik, 734.

Fajfar Tone, 238.
Farner, žandarm. narednik, 378.
Farnleitner, SS-poru nik — krim. komesar, 177, 417, 465.
Fasching, viši kriminal, asistent, 431.
Fast Gustav, SS-kapetan, 192, 297, 298, 349, 350, 360, 468, 469.
Feher András, ma arski agent, 1012—1015, 1017—1020.
Fehrmann, SS-poru nik, 1026.
Feil Josef, elektri ar, 898.
Feiler, SS-potporu nik, 1275, 1279.
Feiler Filipp, SS-podoficir, 724, 725.
Feine, savetnik, 585, 1003.
Felber, general, 942, 950.
Feldmann, major, 155.
Ferenczi Balázs, uvar nasipa, 1012, 1013, 1017, 1018, 1020.
Fernau, SS-ratni izvešta , 516.
Fest, 466, 467.
Festeti , inovnik poslanstva NDH, 1480.
»Fiedler« vidi or evi Radomir.
Filipovi Stevan (Steva), partizan, komandant, 710, 712, 715,
716, 895, 896.
Filipovi Sulejman, funkcioner AVNOJ-a, 237.
Fink, 1281.
Fischer, SS-podoficir, 693.
Fischkorn Jakob, zamenik okružnog vo e Nema . narodnosne
grupe, 1199.
Flaser, funkcioner Štajerskog domovin, saveza, 204.
Fleschkorn, student, 1441.
Flex vidi Phleps.
Fludernik, funkcioner »Gorenjske zaštite«, 483, 484.
Forster, nem. žandarm. poru nik, 1098.
Fortner, nem. generalmajor, 1115, 1117.

Foti Konstantin, biv. jugosl. poslanik, 564.
»Franc«, Volksdeutscher — tuma , 809.
Franceti , ustaški poru nik, 1232.
Franceti , ustaški pukovnik, 1115, 1313.
Franz, pukovnik policije poretka, 397, 402, 405, 406.
Franzoesy, tuma , 741.
Freitag, SS-poru nik, 738, 739.
Freund, potpukovnik Abwehr-a, 1011.
Fridrichs, na elnik kancelarije NSDAP, 1139.
Friedrich, SS-podoficir, 731.
Frischmann vidi Svježi dr.
Fritsch, SS-podoficir, 808, 809, 811—813, 1047.
Fritz, kancelar, nameštenica, 927.
Fritz, kapetan, 622.
Fritzenmeier, funkcioner u vo stvu SS-a, 1150.
Frtuni Žarko, ak, 886, 888.
Fuchs, SS-pukovnik, 128, 581, 582, 989, 1000, 1296, 1298, 1422.
Fuhrmann, poru nik-kapetan, 151, 153.
Funck (Funk), Freiherr von, pukovnik, 1118, 1212, 1304.

Gaedicke dr, voj. sud. savetnik, 787.
Gasiorowicz dr Lucjan, poljski emigrant, 1470.
Gasteiger, funkcioner vo stva Nema . narodnosne grupe u NDH, 1095.
»Gat« vidi Kopriva, zamenik komandanta partiz. grupe.
Gavrilo, patrijarh vidi Doži dr Gavriilo.
Gebauer, poru nik, 599.
Gebhard, pripadnik Abwehr-a, 1372.
Gellinek, poru nik ili kapetan, 1282.
Georg, agent-službenik Abwehr-a, 1011, 1018.
Georg Heinrich ili Heinrich Georg, tuma , 807.
Gerhard, kapetan, 590.
Gerlinger, carinski asistent, 620.
Gerstberger, poru nik, 597.
Gerstner dr, voj. uprav, savetnik, 756.
Geršeljman Vladimir vidi Hoerschelmann von Eppichnellen Waldemar.
Geschke, SS-ppukovnik, 1000.
Ginovi , vojni liferant, 821.
»Gjuro« vidi Ille Viktor.

Glaise von Horstenau dr Edmund, general, 1094, 1095, 1097
1105, 1109, 1115, 1130, 1136, 1160, 1161, 1204—1206, 1209[^]
1210, 1375, 1437.

Glava ki Jelena, u iteljica, 927.

Gliši , etn. major, 793.

Glittenberg, SS-kapetan, 1291.

Glojnari Mirko, publicista, urednik »Hrv. Dnevnika«, 1081,
1477.

Glueck, SS-porunik, 610.

Gluš evi Boris, inženjer, 708.

Gode (Goede), funkcioner Sipo i SD-a, 986,998.

Gode, konji , kapetan, 1436.

Goebbels, ministar Reich-a, 35, 1317.

Goering Hermann, maršal Reich-a, 111, 112, 1317, 1345.

Goerlich, kancelar, namešten., 484.

Goettle, krim. asistent, 452, 471.

Goetz, saradnik polic, atašea, 1061.

Goetz Arthur, trgovac, 672.

Goetze, potporunik policije, 919, 971.

Goldmann, carin, službenik, 620.

Golubovi Danilo, 972.

Golubovi Radonja, 236.

Gop evi (Gob evi) Ljubica, nem. i ital. agent, 1041, 1042.

Gorišek Franc, mesar, 384.

Gošnjak, 142.

Gotthardi, sreski na elnik, 1371, 1372.

Govedi (Govedari), šef Hrv. nacionalsocijalisti ke stranice
rada, 695,1457.

Grabec, inspektor ustaške policije, 1396.

Grail dr, referent SD-otseka Graz, 320.

Gravenhorst, generalštabni pukovnik, 530.

Grbin Silvija, agent, 1269, 1272, 1273.

Gredelj, šef obav. odeljenja Ministarstva inostranih poslova,
1395.

Gregori dr Pavle, lan Izvrš. ve a ZAVNOH-a, 1447, 1449.

Gressmann, sekr. GFP-a, 653.

Grgaševi (Grga evi), šef sekcije Instituta za unapre enje
trgovine, 821.

Grgi , ustaški pporunik, 1232.

Groebe Kurt, fabri ki radnik, 751.

Grof Anton, Volksdeutscher, 1199.

Gross, potpukovnik, 256, 261, 604.
Grothe, SS-kapetan i kapetan žandarmerije, 252, 253, 521.
Gruber, SS-podoficir, 752.
Grubi (r. Popovi) Jelena vidi Popovi (u. Grubi) Jelena.
Grubi Mihajlo, zemljoradnik, 601.
Grubi M. Milan, etn. radio-telegrafista, 592, 593, 600—602, 792—794.
Gruenewald Erich, policiski poru nik, 946.
Gruji (Gruji i) M. Milisav, v. d. šefa obav. službe SDK, 772, 846.
Gubalke, krim. komesar, 770.
Guderian, generalpukovnik, 747.
Guenther, SS- podoficir, 819.
Gussmann Emerik, inženjer, 679.
Guttman, krim. viši sekretar, 365.
Gyldenfeldt von, pukovnik, 160, 1126.

Haas, službenik SD-a, 327.
Habsburg Otto von — Otto Habsburški, 1135.
Hackzell, pretsednik finske vlade, 153.
Hadna ev Predrag, student medicine, 776, 778, 779.
Hadrovi dr, veliki župan, 1294.
Hadži-Hasanovi Uzeir, trgovac, 1345.
Hadžiefendi , komandant odreda musliman, milicije, 1102.
Hainacker, SS-major, 494.
Halabrin Michael, Volksdeutscher-preseljenik, 1196.
Hamm, 603.
Hamm, Volksdeutscher, 1197.
Hammer dr, SS-major, 1037, 1039, 1084, 1343.
Hamp Wilhelm, šofer, 1184, 1185, 1187, 1188, 1190, 1191.
Handl, pukovnik, 1095.
Hanke, SS-major, 1080.
Hansy, SS-potporu nik — krim. komesar, 795, 796.
Harfmann, pomo , tuma , 693.
Hargreaves Edgar, britan. kapetan, 598, 1024—1027, 1030.
Harling von, generalštabni pukovnik, 1124.
Hartl, pripadnik Sipo i SD-a, 990.
Hasanovi Mustafa, trgovac — agent SD-a, 1344, 1345.
Hase, šef ispostave EK 2 u Travniku, 1374.
Hasfalvi, ma arski viši narednik, 1012, 1014.
Hase, kancelar, namešten., 565.

Hauptert, Volksdeutscher, 1199.
Hausberger Agathe von, novinarka, 1331, 1333—1336.
Hausding, SS-kapetan, 630, 641, 687, 741, 754, 766, 770, 775
808, 809, 811, 841, 843, 889, 891, 947, 963, 1040.
Haydni, 200.
Hebrang Andrija, 142.
Hedrich, SS-podoficir, 758, 759, 883.
Hegewald, na elnik štaba RF SS-a, 360.
Heindl, pripadnik KdS-a Maribor, 386.
Heini, službenik-agent Abwehr-a, 1011, 1013—1015, 1018—1020.
Heinrich, SS-major, 1357.
Heinrich dr, SS-major, 1074.
Heinrich Georg ili Georg Heinrich, tuma , 689.
Heintschel (Heinschel), SS-kapetan, 545, 560—562, 564, 576,
579, 798, 849, 1008, 1046, 1054, 1361, 1362, 1494.
Heinz, šef personalnog otseka, 1405.
Heller, SS-poru nik, 824, 825.
Helm Hans, SS-potpukovnik — krim. savetnik, policiski ataše,
570, 580, 582, 622, 641, 656, 683, 686, 687, 811, 843, 846,
872, 898, 981, 982, 996, 997, 1000, 1004, 1059, 1061, 1074,
1079, 1082—1084, 1087, 1089, 1092—1095, 1098, 1101, 1105,
1128, 1129, 1164, 1165, 1184, 1187, 1190, 1191, 1231—1234,
1236, 1311, 1312, 1315—1317, 1321, 1322, 1328—1330, 1334—
1342, 1345, 1346, 1348, 1351, 1352, 1354, 1356, 1358, 1360,
1372, 1376, 1377, 1385—1387, 1390, 1394, 1397, 1399, 1401,
1403, 1405—1407, 1472, 1474—1479, 1500.
Hemmerling, 1434.
Hemprich dr, potpukovnik Abwehr-a, 1222, 1225, 1226, 1229,
1240, 1241, 1251.
Hengelhaupt dr, SS-kapetan, 853.
Henschel Ernst vidi Hensel Ernst.
Hensel Ernst, krim. sekretar, 946.
Heran Josef, redov Taj. voj. policije, 1022, 1023.
Herdelt, viši narednik zaštit. policije, 971, 972.
Heren i Ivo, ustaški pukovnik, 1382—1385.
Hermann, agent Abwehr-a i tuma , 1259, 1266.
Hermann, SS-kapetan, 1352.
Hermann (Herrmann), SS-potpukovnik, 1095, 1231. 1370, 1375,
1444, 1445, 1462, 1463, 1489.
Hermerli Mathias, 1168, 1169.
Herrmann, SS-potpukovnik vidi Hermann, SS-potpukovnik..

Herrmann — Moeller dr Rudolf ili Moeller dr Rudolf
Hermann, suvlasnik firme Springer & Moeller, 1303—
1305.

Hertrampf, kaplar-golubar, 753.

Herzeg, službenik-agent Abwehr-a, 1258,1259.

Hess Rudolf, zamenik vo e NSDAP, 24.

Heuer, pripadnik Sipo i SD-a, 644.

Heusinger, pukovnik, 101, 103.

Heydrich Reinhard, šef Sipo i SD-a, 27, 28, 95, 568, 1000, 1423.

Hewel, poslanik, 101, 103.

Hierzegger, viši vladin savetnik, 406.

Himmel, krim. komesar, 471.

Himmelsbach vidi Milojevi Predrag.

Himmler Heinrich, Reichsfuehrer SS-a i šef nema ke policije,
302, 347, 359, 382, 573, 574, 746, 751, 960, 1045, 1090, 1094,
1099, 1309, 1317, 1358, 1376.

Hinghofer, generalpukovnik, 971.

Hinterecker Wilhelm, hotelijer, 651, 653.

Hintze, SS-potpukovnik, 530, 658, 681, 689, 691, 846, 986, 988,
996, 998.

Hitler Adolf, Fuehrer Nema kog Reich-a, 11, 12, 18, 26, 93,
100, 103, 104, 106, 149, 158, 160, 161, 163, 164, 166, 219,
224, 226, 231, 253, 292, 517, 566, 747, 855, 856, 896, 1041,
1104, 1136.

Hitschy, potporu nik, 689.

Hoch, baron, 1477.

Hochnic, trgovac, 1457.

Ho eva vidi Ho evar.

Ho evar, sanitetski general, 1281.

Hodenberg von, major; vojni ataše, 1313.

Hoedl, agent polic, atašea, 1233.

Hoefler, krim. sekretar, 148.

Hoellenbrand, redov-golubar, 1259.

Hoellenschmidt, šef istostave SD-a u Kotoru, 1057.

Hoenig, gl. urednik »Donauzeitung-a«, 1038—1040.

Hoerschelmann von Eppichnellen Waldemar, 561, 643, 850—
854, 856.

Hoessler, podoficir Taj. voj. policije, 1023.

Hoettl dr, SS-major, 1052,* 1344—1347, 1450.

Hoffmann dr, SS-major, 684.

Hold, major policije poretka, 590.

Holst, SS-major, 1174.
Holzapfel, kapetan policije, 919.
Holzschuh Fritz, 1163.
Holzschuh J., 1170, 1175.
Homan Franz, obu ar, 1199.
Hopfauf, krim. asistent, 378.
Hornberger, podoficir Abwehr-a, 1225, 1258, 1267.
Horsch, SS-podoficir, 770, 773, 778, 781.
Horwath, pripadnik Sipo i SD-a, 1006.
»Horwath« vidi Boli .
Hriberscek Anton, agent SD-a, 297, 298, 348.
Hristi Milutin, radnik, 607—611, 613, 614.
Hristi (r. Boškovi) Natalija, 610.
Hristi Nikola, brigadni general, 542.
Hristi Rista, 610.
Huber, potpukovnik policije, 1433.
Huber, SS-general, 1099.
Hucko, SS-major, 655, 765.
Hudson, britan. oficir, 1022, 1023.
Hudson Arijadne, 1022, 1023.
Huebler, kaplar-radiotelegrafista, 1284—1286.
Huebner, SS-poru nik, krim. inspektor, 621, 641, 687, 726,
846, 1084, 1190, 1233, 1236, 1248, 1291, 1292, 1294, 1326,
1341, 1342, 1357, 1358, 1375, 1467, 1472, 1475, 1478.
Huebner Heinz, kapetan policije poretka, 321.
Hueser dr, direktor rudnika Bor, 958, 959.
Hummitzsch, SS-major, 1190, 1191, 1194.
Humo, partizan, funkcionerka, 1377.
Hupp, SS-podoficir, 1370.
Huseini Emin el, veliki muftija jerusalimski, 1348, 1350—1355.
Huth, major, 58.

»Ibro« vidi Wolfram Slavko, funkcioner ustaške policije.
Ignjatov Aleksandar, ruski emigrant, 603.
Ili Cedomir, 880.
Ili Vlada, industrijalac, 821.
Ilik dr, ustaški kapetan, 1175.
Ile Viktor, rukovodilac odeljenja Glav. direkcije za javni
red i bezbednost — ured za nadzor, 1399—1402, 1410, 1411.
»Inda«, agent, 1443.
Indlekofer, SS-podoficir, 1049.

»Irod«, vo a partizan, grupe, 1166.
 Ivanov N. S., bugar. kontraadmiral, 765.
 Ivanovi vidi Jovanovi Dragi-Dragomir, upravnik grada Beo-
 grada.
 Ivanuš, službenik gen. konzulata NDH u Be u, 1405.
 Ivenši Anton, mesar, 677,
 Ivi Pero, agent, 1264, 1265.
 Ivkovi , etn. vojvoda, 972.

Jablo kov Mihailo, ruski emigrant, 603.
 Jakovljevi Radmila, inovnica, 730.
 Jakovljevi Vojislav, gen. konzul, 689.
 Jakši S. Tihomir, inovnik, etn. radiotelegrafista, 741, 742.
 Jambriša dr Milivoje, 237.
 Jamnik Danilo, 350.
 Janesch, kancelar, služben., 411.
 Jani dr Vojislav, 997.
 Jankovi edomir, 780.
 Jankovi Danica, 781.
 Jankovi Miloje, 781.
 Jankovi Milovan, student prava, 781.
 Jankovi Miodrag »Bata«, trgovac radioaparatom, 730.
 Jankovi Persida, 780.
 Jankovi S. Radmilo, 962, 964, 966.
 Jankovi Todor, advokat, pripravnik, 780.
 Janji Nikola, 826.
 Janji P. Strahinja, biv. jugosl. poru nik, šef »Srpskog Ge-
 . stapo-a«, 820—826, 828—831, 833, 835—837.
 Javorovi Stevan, zemljoradnik, 1217.
 »Jelen« vidi Hoerschelmann von Eppichnellen Waldemar.
 Jeli Ratko, gostioni ar, 737—739.
 Jemetz Johann, nema . agent-izvi a , 473, 474, 476—478.
 Jobst, žandarm. viši narednik, 394.
 Jonak dr, SS-major, 1296, 1298.
 Joni Velibor, ministar u Nedi evoj vladi, 585, 586, 991.
 Jordan Adolf, 1290—1292.
 Jordan Stjepan, 1290—1292.
 Joši Radovan, etnik, rez. poru nik, 714, 729, 731.
 Josif, mitropolit vidi Cvijovi Josif, mitropolit.
 Jovanovi , etn. komandant, 1027, 1028.
 Jovanovi (iz Stapara), 630.

Jovanovi (Ivanovi) Dragi-Dragomir, upravnik grada Beograda, 580, 582—584, 617, 618, 786—788, 790, 791, 857, 858.
Jovanovi Jovan, 784, 785.
Jovanovi Ljuba — Patak, etn. komandant, 911.
Jovanovi Ljubomir, kožar, 927.
Jovanovi dr Nikodije, savetnik Ministarstva inostr. poslova, 676.
Jovanovi Olga, funkcionerka KP, 902.
Jovanovi Radomir (Raka), šef policije, 676.
Jovanovi Slobodan, ministar pretsednik, 1033.
Jovanovi Tihomir, 882.
Jovanovi Todor, polic, narednik vodnik SDS, 729.
Jovanovi Vera, glumica-doma ica, 734, 735, 797.
Juettner, SA-general, 13.
Jugovi Lazar, radnik, 782.
Jung, šef ispostave Gestapo-a — Celje, 180.
Jungbauer, kapetan policije poretka, 385.
Junge, kapetan Abwehr-a, 1221.
Jungwirth, referent Sipo i SD-a, Celje, 452.
Jurak Eduard, gen. konzul NDH, 1131.
Juran i Joset, 241.
Jur i dr, glavni direktor Glav. direkcije za javni red i bezbednost NDH, 1414.
Jurin i Marko, inovnik poslanstva NDH u Berlinu, 1480.
Juriši Mom ilo, 1032, 1033, 1036.

Kabas dr, biv. ministar, 1135, 1479, 1480.
Kaemp, tuma , 812.
Kaeraeskaenji, tuma , 689.
Kaiser, službenica Sipo i SD-a, Beograd, 743, 744.
Kalabi Nikola, etn. major — komandant, 909.
Kalata, ustaški potporu nik, 1232.
Kaltenbrunner dr Ernst, SS-general, Šef Sipo i SD-a (CdS), 415, 1002, 1092, 1093, 1140, 1317, 1360.
Kalveraum dr, profesor Instituta za ekonom, nauke, 1314.
Kammerhofer, SS-general, opunomo enik RF SS-a u NDH, 1095—1098, 1112, 1351, 1358, 1374, 1375, 1455.
Kantor Hans, 689, 690.
Kapetanovi Dušan-Vaso, 893.
Karanjac, 1050.
Karat Rudolf, komandant partizan, bataljona, 475.

Karch, sekretar Taj. voj. policije, 650.
Karcher, kapetan, 818.
Kardelj Edvard, funkcioner KPJ, 142, 237, 238.
Karlovi (Wohl), profesor, 1135.
Kasche, g- a, 1095, 1097.
Kasche Siegfried, nema . poslanik u Zagrebu, SA-generai, 1073, 1075, 1085, 1094, 1095, 1097, 1130, 1160, 1177, 1311, 1316, 1320, 1327, 1350, 1372, 1375, 1406, 1493.
Kastelic Johann, nema . agent-izvi a , 471, 472.
Katuši dr, direktor štedionice, 1315, 1479, 1480.
Kauth, kancelar, nameštenica, 1036, 1100, 1101.
Kavar evi (Kovar evi) Danica, 1217.
Kehrer, SS-podoficir, 562, 575.
Keiper, general, 1055.
Keitel Wilhelm, feldmaršal, šef Vrhovne komande Wehrmacht-a, 104, 108, 125, 127, 162.
Kelet Juraj, polic, službenik, 1299.
Keller Willibald, ES potpukovnik i SS-major, 1154, 1155.
Kenschitzki von, potpukovnik, 603.
Kerschischnig Alfred, u itelj, 300.
Kertesz Josef, ma ar. žandarm. narednik, 651, 652.
Keserovi , etn. komandant, 539, 911, 929, 930.
Kestermann, SS-podoficir, 727.
Kewisch, generalštab, pukovnik, 857.
Keyser, šef vojne uprave, 590.
Kidri Boris, sekretar OF, 233, 235, 238.
Kiesewetter, kapetan, 621, 623, 717, 718.
Kiesperl, kaplar-radiotelegrafista, 1259.
Kiessel dr, viši uprav, savetnik, 802.
Kirbisch Alois, nema . agent-izvi a , 473—476.
Kirchner, potporu nik, 1488.
Kirin Ivan, ustaški major, 1232, 1383.
»Kisch«, vidi Klein, radiotelegrafista »Nore«.
Kiss János, 1018.
Klaiber dr, savetnik poslanstva, 991.
Klaji Milija-Mi a, etn. narednik, elektrotehni ar, 594.
Klammt, SS-podoficir, 783, 784, 931.
»Klaser« vidi Koppel Kurt.
Klass (Klap), 888, 889.
»Klasser« vidi Koppel Kurt.
Klause, kapetan korvete, 648.

Kleber, SS-kapetan, 1496.
Kleiber, SS-potporu nik, 796.
Klein, radiotelegrafista »Nore«, 109—111, 113—117.
Kless Johann, Volksdeutscher, 1168, 1169.
Klilibarda Mile, partizan, 242.
Klinkmueller, potpukovnik Abwehr-a, 1011, 1247.
Klisurov, bugarski pukovnik, 767.
Klopfen, 97.
Knegr, 512.
Knez, inovnik ustaške policije, 1186.
Knez Boris, 465.
Knez Franc, agent Gestapo-a, 465—469.
Knežević, profesor, 772.
Kniessel Otto, 1017.
Knobloch, SS-general, 406.
Knoerck, službenik nema . poslanstva u Zagrebu, 1335.
Knoll, sekretar Ma ar, narodnosne grupe u Banatu, 1051.
Knothen Karl, tuma , 736.
Kob, 1233.
Kobe, viši krim. sekretar, 365.
Kocbek Edvard, 237, 238.
Kock, zemljoradnica, 475.
Koenig, pporu nik, 924.
Kohl, potporu nik, 1482—1484.
Kohn Geca, knjižar, 679.
Kohoutek dr von, pukovnik, 632, 633.
Kojadin, rukovodilac komunist, odeljenja hrvatske ob. službe,
1411, 1414, 1442, 1444—1446.
Kokol Eduard, nema . agent, 1496.
Kokotović Petar, stolar, 773, 774.
Kokovnik — »Ropas«, zemljoradnik, 474, 475.
Komar, ustaški polic, agent-nadzornik, 1188.
Komljenović, agent nema . policije, 1375.
Kondi Vuka, 1374.
»Konrad« vidi Koppel Kurt.
»Konrat« vidi Koppel Kurt.
Konstantinović, biv. jugosloven. ministar, 657.
Koppe, 737.
Koppel Kurt, glavni agent polic, atašea Helm-a, 1322, 1323,
1339, 1380, 1382, 1386, 1394, 1405, 1410, 1413, 1414, 1463,
1471—1473, 1478.

Kopriva, zamenik komandanta partizan, grupe, 378.
Koprivica Gojko, polic, narednik, 789.
Korica Nedeljko, keiner, 795, 796.
Korndorfer, SS-major, 1290, 1411.
Kos Karlo, nema . agent-izvi a , 473, 474, 476.
Kosan i , poru nik, 972.
Koši Petar, armiski general, 541.
Kosirj Fedorj, 241.
Kossak, generalmajor, 1095.
Kosti Josif, armiski general i ministar u Nedi evoj vladi.
541.
Kosti Jovan, upravnik univerzitetskih dobara, 847.
Košak dr Vladimir, ministar NDH, 1077, 1082—1087, 1089,,
1092, 1093, 1311—1320, 1383, 1385, 1386, 1479, 1480.
Košuti , funkcioner HSS-a, 1318.
»Košuti « (Košta), etn. kurir, 797.
Kotnik Viktor, nema . agent-izvi a , 471, 472.
Kova Ivan, partizan, 381.
Kova evi Damjan, 575.
Kova evi (r. Matoši) Zora-Marko, radnica, 955, 957.
Kovar evi Danica vidi Kavar evi (Kovar evi) Danica.
Kovar evi Tima, 1217.
Kowal, poljski emigrant, 1471.
Kowalski Janina, poljska emigrantkinja, 1470.
Kowatschek Willi, krim. sekretar, 946.
Kozuli Kazimir vidi Cosulich de Pe ine Casimiro.
Kraemer Adam, funkcioner u Nema . narodnosnoj grupi, 1155.
Kraft dr, 1480.
Kraigher, pripadnik BdS-a Beograd, 1021.
Krajger Boris, funkcioner NOP-a, 242.
Krajger dr Vita, glavni tužilac pri SNOS-u, 241.
Kramarz vidi Kramerts dr, savetnik poslanstva.
Kramerts dr, savetnik poslanstva, 1055.
Kramhoeller, SS-podoficir — krim. sekretar, 365, 431.
Kramp, SS-podoficir, 714, 731, 758, 797.
Kranich, SS-podoficir, 773.
Kranjc Mirko, iseljeni ki komesar, 688.
Kratofil, ustaški potporu nik, 1232.
Kraus Karl, SS-major — potpukovnik, 529, 530, 656, 844, 847,
848, 983, 997, 1038.
Krebs, carinski sekretar, 620.

Krek Slavko, funkcioner »Gorenjske samozaštite«, 483.
Kremper, SS-poru nik, 733.
Krempler von, SS-poru nik — potpukovnik, 1059—1061, 1102, 1103, 1106.
Krisper, Volksdeutscher, 348, 349.
Kroneberg, radio-podoficir, 1286.
Kronholz Robert, saradnik vanrednog poslanika dr Neuba-
cher-a, 1127—1129.
Krotschek, voj. uprav, savetnik, 958.
Krsti Dragoljub-Mihajlo, 893.
Krueger, SS-vojn timer, pripadnik BdS-a Beograd, 730, 735.
Krupi Ahmed, podžupan, 1294.
Kržišnik dr Anton, 237.
Kuba, kaplar — radiotelegrafista, 1258.
Ku era Bohuslav, 678.
Kuehbauch Ludwig, 689, 691.
Kuehhas dr, pukovnik policije poretka, 252, 492, 493, 501, 521.
Kuehn (Huehn) dr, savetnik poslanstva, 1074, 1095, 1480.
Kuehnel, saradnik policiskog atašea, 1386.
Kuffner, Volksdeutscher-ka, preseljenica iz Bosne, 1440.
Kujawska dr, lanica Antinema ke lige, poljska emigrantki-
nja, 1470.
Kujundži Bogoljub, ministar u Nedi evoj vladi, 847.
Kujundži Miodrag, ak, 887, 889.
Kunesch, SS-potporu nik, 445.
Kungel Adalbert, glavni opunomo enik Uprave VI RSHA za
NDH, 1084, 1331, 1346, 1463, 1476, 1496.
Kuntze, SS-poru nik, 614, 800, 923, 1020, 1021.
Kuschel, SS-potporu nik, 753, 822.
Kuschel, SS-podoficir, 595.
Kutschera, 322, 330, 331, 403, 425, 442.
Kvaternik Eugen, držav, sekretar NDH, 1188, 1189, 1380, 1423.
Kvaternik Slavko, maršal, 280, 582, 1081, 1099, 1100, 1195,
1493.

Lakuš Filip, 1447, 1449.
Lamer dr, držav, sekretar NDH, 1135, 1479, 1480.
Lampeonu Zeno, sekretar rumun. poslanstva Zagreb, 1323.
Lang, poru nik policije poretka, 405, 406.
Lange, major policije poretka, 521.
Lange, SS-podoficir, 890, 891.

Langholz Max, baštovan, 680.
Lapp, potpukovnik Abwehr-a, 600, 1232.
Lasser von, major Abwehr-a, 117.
Lazovi , etn. kapetan-komandant, 909.
Lazovi Živojin, zemljoradnik, 927.
Lederer, SS-podoficir, 709, 726, 887.
Leeh, mesni vo a Nema . narodnosne grupe, 1435.
Lehmann, funkcioner Nema . narodnosne grupe u Ba koj, 117_
Lehmann, SS-general, 16.
Lehmann, SS-podoficir, 1376.
Leibbrand, kapetan, 758, 759.
Leitheim, podoficir, 626.
Leitheim Franz, Volksdeutscher, 1168, 1169.
Leitner Hubert, u itelj smu anja, 681.
Leskošek Franc, funkcioner NOP-a, 238.
Leskovi Andreas, tuma , 692, 693.
Leskovi Milica, 692, 693.
Letsch, SS-potpukovnik, 1102, 1103, 1157.
Lettow dr, SS-major — vladin savetnik, 993, 1033, 1036.
Leutgeb Alois, ak, 680.
Levstik ing Joset, 241.
Lewi dr, partizan, lekar, 778.
Lichtenberger Jakob, zemaljski vo a Nema ke mom adi, 1150.,
1153, 1155, 1492.
Lichtenberger Peter, okružni finansiski rukovodilac, 1198, 1200..
Likowetz, SS-kapetan, 353, 354.
Ling Johann, mesni vo a Nema . narodnosne grupe, 1198.
Lobkovic princ, delegat NDH pri Vatikanu, 1135.
Loehr, generalpukovnik, 939, 1095.
Logar dr Josip, vicekonzul, 688.
Lon ar Miloš-Stevan, 893.
Lorkovi dr Mladen, ministar NDH, 1077, 1082, 1083, .1087,
1089, 1092—1094, 1097, 1105, 1108—1111, 1115, 1128, 1314,
1318, 1373, 1374, 1383, 1384, 1406, 1408, 1410, 1413, 1420,
1421, 1423, 1479, 1480.
Lötz Friedrich, sreski funkcioner Nema . narodnosne grupe,
1198.
Lötz Gustav, mesni vo a Nema . narodnosne grupe, 1198.
Lubej France, 238.
Luburi , ustaški pukovnik, 1136, 1380.
Ludilski dr, 1100.

Luethers (Lueders), general — zapovednik nema kih trupa u
Hrvatskoj, 1073, 1074, 1205, 1437.
Lukatella Ljubomir, advokat, 847.
Lukovi Momir, 881.
Lurker, SS-pukovnik, 27, 128, 261, 271, 320, 323, 329, 353, 355,
358, 360, 362, 364, 370, 376, 382, 387, 447, 449, 466—469,
485, 487, 1281, 1283, 1463.
Luši Ante, 1285.
Luši Nikola, zemljoradnik, 1285.
Luši Rafaela, doma ica, 1285.
Lutz, kriminal, sekretar, 269, 365, 431, 443, 463.
Ljoti Dimitrije, vo a »Zbora«, 578, 601, 694—696, 821, 827,
842, 843, 968, 1346, 1347.

Machule dr, SS-major, 178, 256, 258, 320, 362, 364, 424, 451.
Ma ek Ivan, 241.
Ma ek dr Vlatko, biv. potpretsednik vlade, 100, 695, 1080, 1081,
1314.
Magovac Božidar, 237.
Maier, komesar Taj. voj. policije, 654.
Maji dr, 1409.
Majsner Josif, nema ki agent, 795, 805.
Majstorovi , etn. komandant, 562.
Majstorovi Žarko, brigadni general, 542.
Makanec, ministar NDH, 1405, 1406, 1408.
Makor, pporu nik, 1232.
Mandi dr Nikola, ministar pretsednik NDH, 1113, 1406, 1408.
Mandl, SS-kapetan, 1463, 1495, 1496.
Mannes dr Giorgio, trgovin, stru njak, 1322, 1323.
Manteuffel von, major Abwehr-a, 1300, 1302.
Manze Nikola, student, 1400.
Margreither, viši krim. asistent, 468, 471, 472.
Mari August, ustaški general, 1327—1329, 1337, 1338.
Mari Ljubomir, armiski general, 541.
Marinkovi Anka, 1347.
Ivlarinkovi dr Nikola, Ljoti ev pretstavnik u Berlinu, 1346,
1347.
Marjanovi Ivan, publicista, 1477.
»Marko« vidi Rankovi Aleksandar »Leka«
Markov D., tuma , 542, 805, 806.
Markovi , poštan. službenik, 811.

Markovi Dragoslav, finans. inovnik, 721.
Markovi ura-Aran el, 893.
Markovi Ilija, zemljoradnik, 630.
Markovi Jovan, 725.
Markovi dr Lazar-Laza, biv. ministar, 585, 657.
Markovi Marko, 925.
Markovi Radiša, ak, 678.
Markovi Stojan, 881.
Markovi Zivojin, biv. jugosl. konji , narednik, 1167.
Marodi Svetislav, gen. sekretar Trgovin, komore, 676.
Marogna-Redwitz grof, potpukovnik Abwehr-a, 1011.
Marovi Vinko, funkcioner ustaške obav. službe, 1232.
Marquart, SS-poru nik, 1331.
Marschelke, SS-poru nik, 1296, 1298, 1299, 1301, 1305, 1306, 1332.
Martin, poru nik, 1284—1286.
Marty dr, ma ar. obaveštajni oficir, nema ki agent, 200, 1339, 1340.
Masalovi , pukovnik, 577.
Maschelka, SS-poru nik, 998.
Mascus, pripadnik BdO-a Bled, 394.
Mate dr vidi Mattl dr, rez. kapetan
Mateji Vojin, 925.
Matejowski, viši krim. sekretar, 365, 431, 476.
Mati Vladimir, gen. sekretar univerziteta — rez. potpukovnik, 847.
Matini dr vidi Mattl dr, profesor, rez. kapetan
Mati dr vidi Mattl dr, profesor, rez. kapetan
Matoši (ro . Kova evi) Zora — Marko vidi Kova evi
(ro . Matoši) Zora — Marko, radnica
Mattl dr, profesor, rez. kapetan, 636, 637.
Mayer, polic, službenik Sipo i SD-a Beograd vidi Mayr, SS-poru nik Sipo i SD-a Beograd
Mayer (Mayr), krim. službenik KdS-a Maribor, 148, 465.
Mayr, SS-poru nik Sipo i SD-a Beograd, 986, 988—990, 99a, 999, 1003, 1004, 1006—1008.
Maywald, ppukovnik policije poretka, 252, 321.
Mebrang Andrija vidi Hebrang Andrija.
Medynski dr, poljski emigrant, 1470.
Meier, pporu nik, 645.
Meissner, SS-poru nik, 1459.

Meissner Josef vidi Majsner Josif.
 Melecki, poljski emigrant, 1470.
 Meli Jusuf, 1061.
 Meniga, biv. kapetan korvete, 1304, 1305.
 Merkl Josef, Volksdeutscher, 1199.
 Merkl Michael, Volksdeutscher, 1199.
 Merth, Sonderfuehrer »Z«, 763.
 Messerschmidt dr Ernst August, novin. dopisnik, nema ki
 agent u Rimu, 1037—1040.
 Messiner dr Kurt, sudski savetnik, 321.
 Messner, SS-poru nik, 483.
 Meštrovi Ivan, vajar, 1135.
 Metzger, kapetan, 1095, 1110.
 Meyer Lujo, ustaški potporu nik, 1232.
 Meyszner, SS-general, 535—537, 591, 820, 858, 859.
 Mi i , farmaceut, agent nema . policije, 1375.
 Mi i Dušan, zemljoradnik, 630.
 Mi i Negoslav, zemljoradnik, 630.
 Mihailo, kralj Rumunije, 746.
 Mihailovi (Mihajlovi) Draža, 141, 143, 144, 244, 538, 539,
 559, 562, 564, 570, 571, 575, 577, 578, 592, 593, 600—602,
 617, 631, 634, 639, 740—742, 771, 772, 789, 792, 793, 797,
 810, 903—906, 908—913, 919, 943, 944, 979, 982, 1004, 1028,
 1032, 1225, 1451, 1453, 1454.
 Mihailovi Jevrem, general, 553, 555.
 Mihajlovi Živojin, poštan. inovnik, 738.
 Mijailovi (Mijajlovi) Milivoje, poljoprivredni radnik, 730.
 Mijanovi Gligor, 881.
 Miki T., etn. vojvoda, 978.
 Mila i , kapetan SDS, 561.
 Miladinovi , etn. komandant, 911.
 Milavac dr Ladot, 241.
 Milch, feldmaršal, 111, 112.
 Mildner dr, SS-potpukovnik, 148.
 Milenkovi Ljubodrag, kapetan — komandant partizan.
 odreda, 837, 838.
 Milenkovi Radmilo-Bata, cenzor, 849.
 Mili evi Desanka, doma ica, 773, 775.
 Mili evi (Mili evi) Sava, kapetan, 559—561.
 Milojevi Predrag, glavni tuma u predsedništvu Nedi eve
 vlade, 548.

Milojkovi Borivoj, 847.
Milosavljevi Danica, uiteljica, 722.
Milosavljevi Gospava, domaćica, 774, 775.
Milosavljevi Rajko, šef policije, kvarta u Beogradu, 789.
Milošević edomir, 639.
Milovanović P. Lazar, general, 552, 555.
Milunović Vukosava, 1057.
Milutinović Ivan, partizan, rukovodilac, 237.
»Miner«, partizan, 1166.
Minić, kapetan SDS, 823.
Miočević, 1376.
Mirilović Milivoje, 679.
Mirković dr, vicekonzul NDH u Beogradu, 1137, 1405.
Mišetić dr August, biv. gen. konzul, 688, 1341—1343.
Mitterer, voj. sudski savetnik, 605, 606.
Mitterhammer Otto, nema. ataše za štampu u Zagrebu, 1030, 1081.
Mlin Stane, komandant NOV u Štajerskoj, 230.
»mm« vidi Schramm Franz
»Moczydlowski« vidi Melecki, poljski emigrant
Moeller Christian, suvlasnik firme »Springer & Moeller«, 1303, 1305.
Moeller dr Rudolf Herrmann vidi Herrmann-Moeller dr Rudolf
Momčilović Momčilo, 639.
Monte de Eugen, 1477.
Morović, direktor filijale osigur. društva »Croatia«, 1392.
Morten (brat), 1393.
Mosković dr Ida (Schein), 927.
Moškov, ustaški pukovnik, 1095, 1097.
Mrda Nikola-Dušan, 893.
Mrnenović Branko, kapetan, 972.
Muehlstein, špediter, 1457.
Mueller dr, činovnik Taj. voj. policije, 1301, 1303.
Mueller, krim. savetnik Graz, 680
Mueller, SS-podoficir, 808, 809.
Mueller, SS-poručnik — kapetan kod Sipo i SD-a Beograd, 554, 556, 559, 560, 593, 595, 596, 600, 631, 638, 740, 741, 779, 780, 786, 788, 793, 808, 818, 819, 943, 1361, 1362.
Mueller, SS-potporučnik, 406.
Mueller, kane. nameštenica, 470.

»Mueller« vidi Scheiber, funkcioner nema . policije
Mueller Heinrich, SS-general, šef Gestapo-a, 118, 121, 122,
128, 133, 566, 568, 569, 573, 574, 583, 584, 683, 868, 873—
875, 877, 898, 899, 994, 1073, 1090, 1091, 1100, 1101, 1349,
1350, 1353, 1355, 1356.
Muenster-Schultz, kapetan, 623.
Mundam, pripadnik Sipo i SD Zagreb, 690.
Munkel, generalštab, pukovnik, 590, 591.
Mussmann, SS-potporučnik, 681, 691.
Mussolini Benito-Duce, vođa fašističke Italije, 101, 105, 351,
519, 839.
Muša, student, 1400.
»M'vi« vidi Mihailovi Draža.

Na i Dragoljub, kolar, 886, 889.
Najdanovi, komandant bataljona SDS, 1055.
Nash, kapetan, 1025.
Nazor Vladimir, 142.
Neak Svetozar, pomoćnik šefa »Srpskog Gestapo-a«, 837.
Nedeljković dr Milorad, 847.
Nedeljković dipl. ing. Stanoje, redovni profesor univerziteta,
847.
Nedeljković Vlastimir, krojač, pomoćnik, 886, 888.
Nedi Milan, armijski general, predsjednik srpske vlade, 529—
532, 534—543, 545—551, 555, 557—559, 562—565, 578,
584, 617, 695, 696, 822, 829, 839, 842, 857—859, 904, 991,
1004, 1009, 1055, 1451, 1453, 1497.
Nedi Milutin, armijski general, 530, 541.
Negresek Josef, 688.
»Nela« vidi Velji Gordana
Nenadović Košta, 925.
Nešić, sreski načelnik, 562.
Neubacher ing. dr Hermann, vanredni opunomoćnik Mini-
starstva inostranih poslova Reich-a, 554, 555, 564, 578,
587, 589, 913, 928, 935, 943, 944, 992, 1052—1055, 1127,
1129—1131, 1133, 1138—1140, 1497, 1498, 1500.
Neubauer, krim. sekretar, 95, 97, 99.
Neuhaus dr, SS-major, 995, 1000.
Neuhausen Franz, generalni opunomoćnik za privredu u
Srbiji, 550, 590, 657, 1337, 1338.
Neumann, funkcioner SD-a, Litzmannstadt, 1440.

Niederberger, pripadnik Sipo i SD-a Celje, 452.
Nikolaj, episkop vidi Velimirovi dr Nikolaj, episkop
Nikolajev Jelena, bank. inovnica, 774, 775.
Nikoli , veliki župan, 1395.
Nikoli Dušan, 881.
Nimmrichter, nadšumar, poru nik ES-a, 1178, 1179.
Nimpfer ing., Komesar za u vrš ivanje nema ke narodnosti
Bled, 411.
Nini Vukosava, doma ica, 722.
»Nino« vidi Batagelj F. Ante
Novak Hedda, trafikantkinja, 1393.
Novak Stanislav, trgovac, 384.

Obertinski, žandarm. pukovnik, 1395.
Obwurzer, SS-pukovnik, 1095.
Odescalchi knez, 1178.
Oemler, pukovnik žandarmerije, 493.
Oestereicher Anton, Volksdeutscher, 1199.
Oetvoes Maria, 1018.
Ohrt, SA-general, 21.
Ol an Mihailo, ministar u Nedi evoj vladi, 842, 843, 913,
1054, 1055.
Osojnik, partizan, rukovodilac, 377, 465.
Otto dr, kapetan Abwehr-a, 1267.
Otto Habsburški vidi Habsburg Otto von
Ovsenik Johann, funkcioner »Gorenjske zaštite«, 483.

Paetzke, voj. uprav, sekretar, 862, 864.
Pai Ljuban-Pavo, 893.
Pajevi ing. Mihajlo, 847.
Pamer, SS-poru nik, 1020, 1047, 1049—1051, 1325.
Pandurovi Milivoje, gen. konzul, 689.
Pandža, lan Ulema Medžlisa, 1373.
Panti Aleksandar, konzular. inovnik, 689.
Panzinger, viši vladin savetnik, 832.
Pappert, SS-podoficir, 765.
Paranos I., šef odeljenja Specijalne policije, 779, 781.
Pararats, vidi Pazarac, etni ki komandant
Paskievi -Cikara, gen. sekretar Trgovin, komore, 1135.
Paul, viši krim. asistent, 424.
»Paula« vidi e (Tschetsch) Antonija

Pavel Gregor, zemljoradnik, 1217.
Paveli dr Ante, poglavnik NDH, 207, 695, 1052, 1069, 1071,
1073, 1080, 1081, 1090, 1094, 1099, 1102, 1104, 1131, 1195,
1204, 1309, 1387, 1427, 1451, 1453, 1477.
Paver, šef odeljenja Ustaške nadzorne službe, 1395.
»Pavian« vidi Kungel Adalbert
Pavle, knez namesnik, 101, 568, 1328.
Pavli ek Rudolf, Volksdeutscher, 1429, 1430.
Pavlovi Dragoljub, trgovac stokom, 738, 739.
Pavlovi Nada, 881.
Pavlovi Vidosava, poštan. inovnica, 774, 775.
Payer, kancelar, nameštenica, 848, 1191, 1278, 1394, 1468.
Pazarac, etni ki komandant, 1027.
Pe anac Košta, etni ki vojvoda, 968, 972, 975, 976, 1451.
Pe a Mirko, 811.
Peer, kaplar-golubar, 1259.
Peinigg, kancelar, nameštenica, 542.
Peja evi grof, poslanik NDH u Madridu, 1135.
Pekota Albina, slikarka, 1328, 1480.
Pekota dr Dobra, advokat, 1328, 1329, 1480.
Pekota or e, 1328.
Per evi , ustaški general, 1095, 1097.
Per evi , službenik gen. konzulata NDH u Be u, 1405.
Peri dr, ministar NDH, 1088, 1089, 1113, 1406, 1408, 1413, 1420.
Peri Budimir, stolar, 886, 888.
Peri or e, šef Nedi eve propagande, 585, 805.
Perkovi , ustaški potporu nik, 1485—1487.
Perne Alois, funkcioner »Gorenjske zaštite«, 483.
Perovi ing. Duka, sekretar Crnogorskog državnog vije a, 915.
Perovi Dura, komandant odreda SDK, 972.
Persterer, SS-potpukovnik, 422, 483, 512.
Peruni i Mile, 237. •
Perušina, ustaški kapetan, 1232.
Peschel A., SS-vodnik, 478.
Peši Petar, armiski general, 541.
Peši Toplica, 847.
Petain, francuski maršal, 564, 1475.
Petar II, kralj Jugoslavije, 237, 244, 578, 906, 913, 1055.
Peter, krim. sekretar, 1321, 1354.
Peter-Skala Stante, funkcioner OF, 232.
Petersen, 1438.

Petkovi Dragoljub, telegrafista, 738, 739.
Petkovi Grujica, 882.
Petkovi Slobodan, 768.
Petri , student, 1405.
Petrovi Petar-Durnovo, 640—644.
Petrovi Zlatko, raznosa novina, 887, 889.
Peuli N. Branko, 893.
Pfeffer, tuma , 812.
Pflock, 931—934.
Pfrimer, polic, opunomo enik u Mariboru, 186.
Phleps (Flex), SS-general, 1348, 1349.
Pijade Moša, 236, 700, 701.
Pileti , etn. komandant, 911, 1027, 1028.
Pilz, okružni vo a NSDAP, 185.
Planja , 473.
Plavši Ljubiša, zemljoradnik, 167.
Pluegel Adam, Volksdeutscher — komandant mesne zaštite, 1217.
Poesch, pripadnik Sipo i SD-a Beograd, 836.
Poga nik dr Frido, sekretar poslanstva, 688.
Pohl dr, 1426.
Poli Zoran, 238.
Polte, SS-major, 1000, 1046.
Popadi Dušan, 1017, 1019, 1020.
Popovi , etn. kapetan, 1497, 1498, 1500.
Popovi Boža, 881.
Popovi Dušan, 725.
Popovi (u. Grubi) Jelena, 601.
Popovi Joca («Lepi Joca») intendant — upravnik narednog pozorišta, 575, 761, 805.
Popovi Kojo, partizan, komandant bataljona, 1260.
Popovi dr Ljuba, 847.
Popovi Milovan, polic, kaplar, 787.
Popovi enko Tatjana vidi Žuržul (Popovi enko) Tatjana.
Popper Herbert, agent SD-a, 1357.
Posiril Viteslav (Witeslaw), bank, inovnik, 717, 718.
Potocky (Poto ki), grofica, 1471, 1472, 1474.
Potocky (Poto ki), porodica, 1236.
Potocky (Poto ki) dr Arthur grof, 1470—1473.
Potocky (Poto ki) Zofja grofica, 1470—1472.
Pott von, major, 1094, 1095, 1209, 1436.

Pralica Mirko-Vaso, 893.
Prebeg, ustaški pukovnik, 1071, 1095, 1097.
Preradovi , biv. kapetan bojnog broda, engleski konzul u Splitu, 1303, 1305.
Preslavski Kirilo, namesnik, 765.
Presuhn, SS-poručnik, 302.
Pribi evi dr Rade, 237.
Pri a, žena ing. Branka, 1379—1380.
Pri a (Brica) ing. Branko, inženjer državnog željezničara, 1379—1381.
Prietzl, podoficir-golubar, 1259.
Prodanov Vikentije, vikarni episkop, 1005, 1007, 1008.
Prok Franjo, 237.
Proki dr. Lazar, advokat, nema . agent, 545, 547, 844, 846.
Proschko dr, poručnik Abwehr-a, 600.
Prpi , ustaški general, 1095, 1383.
»Pukovački« vidi Dragutin, etnički vojvoda.
Purmann, 512.
Puttkamer von, kapetan fregate, 100, 103.
Pyk dr, poljski emigrant, 1470.

»QBL« vidi Treu Rudolf.
Quisling, predsjednik norveške fašističke vlade, 564.
Quittmann, pripadnik nema . obavještajne službe, 1282, 1285.

»R-540«, agent Abwehr-a, 1266.
»R-541«, agent Abwehr-a, 1266.
Ra i , etn. major-komandant, 905, 908.
Radauš, glumac, 1377.
»Radigost-Lituen«, anonimni dostavljač, 1234, 1237.
Radocsai Balázs, 1017.
Radojevi Božidar, inženjer, 886, 889.
Rainer Friedrich, Gauleiter i namesnik Reich-a, 181, 183, 405.
Raji Avgust, viši (štabni) narednik, 1167.
Rakovi , etnički komandant, 910.
Ramljak dr, advokat, 1300, 1301.
Ranko Krista, simpatizerka partizana, 1285.
Ranko Martin, zemljoradnik, 1285.
Ranko Nada, domaćica, 1285.
Rankovi Aleksandar »Leka«, 142, 700, 702, 703.
Rankovi Milutin, zemljoradnik, 630.

Ranze, viši voj. uprav, savetnik, 584.
»Ratišnik« vidi Saveratnik Jakob
Ratkovi , ministar i poslanik NDH, 1312.
Rausch Fr., SS-kaplar, 199, 201.
Rebrenš ak Viktor, Paveli ev šofer, 1232.
Reich Leo, poru nik NDH, 1281—1283.
Reich Nada, partizan, kurirka, 380.
Reindl, urednik i publicista, 1345.
Reinebeck, poslanik, 1335.
Reinecke, general pešadije, 150.
Reinel, SS-kapetan, 348—350, 353, 356, 357, 1037, 1283, 1310, 1463, 1464, 1495, 1496.
Reinprecht, kancelar, nameštenica, 382, 428, 449.
Reiser, funkcioner Nema . narodnosne grupe u Ba koj, 117.
Reith Franz, policiski prefekt u Banatu, 1047—1051.
Reitzig, SS-podoficir, 794, 796, 889, 893.
Renduli , nema . general, 1489.
Repi Viktor, 241.
Requard, SA-pukovnik, pripadnik nema . poslanstva u Zagrebu, 1095, 1234, 1237, 1456.
Reschny, SA-general, 12, 14.
Reš, partizan, 377.
Reusch, pripadnik vojne uprave u Beogradu, 591.
Reuter, SS-narednik, 444.
Rexeisen Hans, SS-kapetan — major, 534, 545, 547—549, 555, 556, 558, 623, 636, 637, 694, 696, 744, 757, 842, 843, 851, 852, 854, 1003, 1006, 1011, 1016, 1053, 1130, 1132, 1133, 1133, 1140, 1307, 1308, 1378.
Rey Pierre, direktor firme »Tanin Ray«, 1295, 1296.
Ribar dr Ivan, advokat, 142, 236.
Ribbentrop Joachim von, ministar inostranih poslova Reich-a, 153, 189, 636, 637, 1088, 1089.
Ribnikar Vladislav, direktor lista »Politika«, 237.
Richter (Josef), pripadnik Sipo i SD-a Beograd, 711, 713, 715, 716, 731.
Richter, poru nik Abwehr-a, 117.
Ries, poverenik volksdeutscher-skih iseljenika iz Bosne, 1197.
Rintelen von, generalmajor, 101, 103.
Rippl, agent policiskog atašea u Zagrebu, 1471, 1472.
Risti Miloš, zemljoradnik, 927.
Risto-Batalj, 464.

Ritz Ludwig, okružni vo a Nema ke narodnosne grupe, 1183
Rock Josef, Volksdeutscher, 1176.
Rodi Dane, zemljoradnik, 927.
Roeder, narednik Taj. voj. policije, 1289.
Roesener Erwin, SS-general, 217, 218, 253, 404, 405, 430, 489,
491, 512, 513.
Roesenitz, kaplar, 1259.
Rogale August, 926.
Rogoz Vladimir, konji , major, 1391, 1392.
Rommel, generalfeldmaršal, 745.
Ronneberger dr, 1426.
Roosevelt Franklin D., Pretsednik SAD, 158, 164, 1135.
Rootham »Erik«, britanski oficir, 1029.
»Ropas« vidi Kokovnik
Rosenberg, ministar Reich-a, 215, 998.
Rosenits, kaplar, 1259.
Rossner, SS-major, 1333.
Rothenschmidt, pripadnik Sipo i SD-a Beograd, 630.
Rottmann, 206.
Rowold, potporu nik, 1024.
Rozman Franc, komandant glavnog štaba NOV i PO Slove-
nije, 142, 242.
»Rudolf« vidi Braši Ranko.
Rukavina Branko, šef komunisti kog odeljenja obaveštajne
službe NDH, 1409—1418, 1442, 1444—1446.
Rukavina Stjepan, prokurista firme »Chromos«, biv. morna-
ri . oficir, 1303—1305.
Runitzki Fritz, funkcioner Nema . narodnosne grupe, 1155.
Rup i , žandarm. pukovnik u penz., 1480.
Rus Josip, sudija, 236, 238.
Russ, pripadnik Sipo i SD-a Beograd, 1031.
Russo, ital. pukovnik, 981.
Ruždi dr, 1373, 1374.
Rytil, 153.

»Sa« vidi Sarapa.
Sachs, kancelar, nameštenica, 741.
Sack Gustav, SS-potporu nik-polic. sekretar, 945.
Sadleder, SS-potporu nik, 1055.
Salicites, krim. sekretar, 206.
Sailer, potporu nik policije, 919.

Sambugnak, otpravnik poslova pri poslanstvu NDH u Berlinu, 1089.

Sammern und Frankenegg von dr, SS-pukovnik-general, 1219, 1430—1433, 1435.

Samov Boris, 241.

Sara, monahinja, 1007.

Sarapa, 562.

Sasson Mario, 1328, 1329.

Saša, referent radio veze kod etnika DM, 601, 602.

Sattler Bruno, SS-major, 551, 553, 560, 562, 563, 575, 583---585, 593, 594, 606, 607, 609, 614, 624, 638, 639, 687, 737, 752, 753, 757, 765, 766, 770, 778, 780, 786, 792—794, 800, 801, 804, 817, 819, 822, 831, 835, 843, 880, 883, 891, 897, 900, 923, 929, 934, 943—945, 947, 959, 963, 964, 966, 1021, 1054, 1057, 1361, 1362, 1439.

Sauerwein, viši voj. uprav, savetnik, 543, 544.

Sava, etn. vojvoda, 972.

Saveratnik »Ratišnik« Jakob, posednik, 445.

Savi , vojni liferant, 821.

Savi Milan, strugar, u enik, 678.

Savkovi Miodrag, biv. novinar, agent Gestapo-a, 814, 815, 849.

Schaefer dr Emanuel, SS-viši pukovnik, 556, 558, 566, 572, 576, 592, 618, 630, 631, 633, 635—637, 741, 742, 744, 786—788, 790, 802, 804, 858, 859, 928, 945, 991, 992, 1011, 1032, 1035, 1129.

Schaeffer, potpukovnik Abwehr-a, 1234, 1235, 1237.

Scheel dr, SS-general, 128.

Scheiber, funkcioner nema . policije 1396.

Schell, SS-major, 491, 501, 506, 507.

Scheller, kapetan, 1030.

Schenck, 512.

Scherer Philipp, stražar, 679.

Scherff, potpukovnik, 101, 103.

Schidlovka (r. Vojnovi) Marija, grofica, 1338.

Schiller, kapetan Abwehr-a, 117.

Schiller Josef, pripadnik Sipo i SD-a Beograd, 689.

Schlacher, konji , potpukovnik, 1391, 1392.

Schlang Ignatz, 677.

Schlang Milan, tehni ar, 676, 677.

Schlichte, SS-kapetan, 1217.

Schluifer, SS-kapetan, 553, 555, 557.
Schlutt, SS-poru nik, 709, 901, 931, 934.
Schmeidin Josef, pripadnik Sipo i SD-a Beograd, 733.
Schmidt, pukovnik, 101, 103.
Schmidt Leopold, 1017.
Schmitz, krim. direktor, 1342.
Schmundt, pukovnik, Hitler-ov a utant, 100, 103.
Schneider, SS-podoficir, 1020, 1021.
Schneider Josef, Volksdeutscher, 1198, 1199.
Schräder, SS-kapetan, 767, 773, 774, 801, 888, 889, 951.
Schramm Franz, agent SD-a i polic, atašea, 1378, 1468, 1489.
Schramm Hans, policiski pripravnik, 1173.
Schrems, SS-poru nik, 1093.
Schroeder, SS-poru nik, 771.
Schroeter Heinz, SS-poru nik, 537, 538, 564, 579, 757, 761, 805, 806, 815, 849, 1004, 1041.
Schubert, pripadnik nema . policije u Zagrebu, 603, 1095.
Schuchardt, SS-poru nik, 1323.
Schulte, SS-major, 1352.
Schultz-Muenster vidi Muenster-Schultz, kapetan.
Schulz, SS-poru nik, pripadnik Sipo i SD-a Beograd, 543, 544.
Schulz, SS-poru nik, pripadnik koncentrac. logora Mauthausen, 964.
Schumacher (Schuhmacher) Joerg-Georg, okružni vođa Nema . narodnosne grupe, 1192, 1193, 1195, 1346.
Schuster, saradnik polic, atašea, 1233, 1282.
Schuster, sekretar Taj. voj. policije, 600.
Schwarz, SS-podoficir, 680.
Schwarz, SS-potporu nik, 709.
Schwarz van Berg Hans, publicista, 1345.
Schwarzenbacher, SS-potporu nik, 1133, 1138, 1140.
Schwarzkopf, izdava , direktor lista »Donauzeitung«, 1038.
Schweiger, kancelar, službenica, 121, 122.
Schwenn, Sonderfuehrer, pozorišni referent propagandnog odeljenja, 761.
Schwenner, kancelar, namešten., 520.
Sebastian, ku evlasnik, 1457, 1458.
Selbi, britanski major, 1026.
Senchi (Zenchi), ital. kapetan, 1041.
Sepp Janko dr, 110—112, 115—117, 1045, 1046, 1049.

Sepp Jelenz, 199.
Serafin dr, 1426.
Sernec ing. Dušan, 237.
Servazzi, ustaški pukovnik, 1383.
Servišer Gertruda, 689, 690.
Sic dr Filip, lekar, 915.
Siebert (Sieber) dr, major, 600, 602, 606, 819.
Siegle August, narednik, 721, 722.
Sievers Bernhard, baštovan, 680.
Sieverth, potpukovnik, 101, 103.
Sigmund, okružni vo a Nema ke mom adi Zagreb, 1186, 1189.
Simi Dušan, 925.
Simi Milorad (r. 15.10.1920), 925.
Simi Milorad (r. 20.IV.1920), 925.
»Simon«, komandant partizanskog bataljona, 379.
Simovi Dušan, general, 109, 111, 112.
Siniša, etn. komandant, 909.
Sittner József, 1017.
Skorodumov, general biv. carske Rusije, 641.
Skrabl (Skrabel) Josef, agent nema . obavešt. službe, 1411,
1455—1461, 1463, 1464.
»Slavko« vidi Jamnik Danilo.
Slavkovi Stajko, pekar, 927.
Smodlaka dr Josip, 237.
Smrekar, g- a, 1400.
Snuderl dr Maks vidi Šnuderl dr Maks.
Sobol dr, poljski emigrant, 1470.
Soki (bra a), 700, 701.
Sokolov Petar, trgovac i tehni . nameštenik, 676.
Solvis Werner, Ritter von, 1289.
Sommerfeld von, pukovnik, 608, 630, 1015.
Sovri Bogoljub-Ognjen, 893.
Sp. Theo vidi Spitzer dr Theo.
Sparing, zamenik rukovodioca Uprave nema ke štampe, 1038,
Spengler dr, SS-potpukovnik, 37.
Spiller dr vidi Špiler Juraj dr, šef policije u Banatu.
Spitzer dr Theo, pripadnik Abwehr-a u Zagrebu, 1410.
Srzeni Vaso, 700, 701.
Stadler Stefan, Volksdeutscher, 1199.
Stage, SS-major, 202.
Štahlecher, SS-general, 1000.

Staletovi Ratomir, (Radomir) 886, 887.
Staljin, 158, 248, 519, 1213, 1454.
Stamboli Petar, 704, 706, 707.
Stanisavljevi Dragan, partizan, polit, komesar, 930, 933, 934.
Stankovi Mara, 930.
Stankovi dr Siniša, redovni profesor univerziteta, 847.
Stankovi Vukman, u itelj, 722.
»Stanoje« vidi An elkovi Vukašin.
Stanojlovi Branislav, student, 678, 679.
Star evi (bra a), 630.
Stebich (Stebih), kancelar, službenica KdS Maribor, 256, 253, 362, 364.
Steengracht, držav, sekretar, 1133.
Stefanovi Božidar, konzular. inovnik, 689.
Stefanovi Dragoslav, šef policiskog kvarta u Beogradu, 789.
Stefanovi Pavle, bibliotekar univerzitetske biblioteke, 756, 757.
Stefanovi Žika, pukovnik u penz., 847.
Stegemann Harry, polic, viši narednik, 946.
Steiger, major, 590.
Steinbach, štabna pomo nica Ast-a Zagreb, 1222.
Steindl, savezni starešina Štajerskog domovinskog saveza, 303, 376.
Steinhiller, SS-podoficir, 736.
Stefanovi Dušan, inovnik ministarstva finansija, 915.
Stenot, službenik Gestapo-a Beograd, 637.
Stens, šumarski inspektor, 590, 591.
Stepi Jorgovanka, simpatizerka komunista, 881.
Stepi Milica, doma ica, 881, 890, 891.
Stepi Vera, simpatizerka komunista, 881.
Stepinac dr Alojzije, zagreba ki nadbiskup, 1131.
Stevanovi Božidar, telegrafista, 738, 739.
Stevanovi Milivoj, 847.
Stilinovi , biv. portir, ustaški funkcioner, 1392.
Stille dr, savetnik poslanstva u Beogradu, 690.
Stiporsky, elektri ar, 1457, 1458.
Stockhausen von, major, 590.
Stoeckele, pukovnik Radne službe, 1461, 1462.
Stoessel, viši krim. sekretar, 431, 466, 467.
Stoetzel, potpukovnik, 951.
Stojadinovi dr Milan, biv. ministar, 101, 568, 821, 827, 1453.

Stojanovi Aleksandar, armiski general, 542.
Stojanovi M. Arsenije, etnik, 978.
Stojanovi Dušan, 677.
Stojanovi Miodrag, zemljoradnik, 930.
Stojanovi Nikola, zemljoradnik, 930.
Stojkovi Branislav, kova , 887, 889.
Stopp, podoficir, 1124.
Stracke, SS-potporu nik-kapetan, 822, 823, 830, 882.
Stransky, kancelar, nameštenica kod polic, atašea u Zagrebu, 1084, 1275, 1373.
Straub, SS-major —krim. direktor, 148.
Strohmeier Josef, SS-kapetan, 428.
Struve Petar, profesor, 676.
Stuwe, saradnik polic, atašea u Zagrebu, 1164, 1165, 1248, 1440.
Sudar, ustaški pukovnik, 1387.
Sutar Hans, 1167.
Svenš ak, 1457, 1458.
Svježi dr, 1479.
Szabö Lajos, 1017.

Šaban, šef odeljenja ustaške obav. službe, 1395, 1396
Šanti Milan, etn. funkcioner, 981, 982.
Šarenac dr Veselin, 997—999.
Šepanovi Branko, poštan. službenik, agent Gestapo-a, 807—809, 812, 813.
Šemsadinovi Nejim, tka , 737—739.
Ševi Milutin »Ševi«, privat, inovnik, etn. kurir, 729, 797.
Širok Karlo, konzularni inovnik, 622.
Škrabl vidi Skrabl (Skrabel) Josef.
Šlander Slavko, partizan, funkcioner, 475.
Šnuderl dr Maks, 241.
Špiler dr Juraj, šef policije u Banatu, 110, 1047.
Štedimlija S. M., novinar, 915, 1052.
Šumenkovi Radovan, gen. konzul, 689.

Taborsky, tuma , 797.
Tadi Milan, 881.
Tangi, poru nik — kapetan, 534, 540.
Tausei Franz, pripadnik Wehrmannschaft-a, 317.

Teichmann, SS-potpukovnik, 531, 532, 534, 549, 558, 564, 574
579, 581, 593, 632, 636, 814, 820, 823, 843, 851, 854, 897,
928, 986, 988, 1005, 1006 1008, 1011, 1034, 1040, 1053, 1054^
1194, 1494.

Tempel, SS-podoficir EK Beograd, 681, 689.

Tempel Wilhelm Gustav, SS-podoficir i krim. sekretar, 945,
946.

»Tempo« vidi Vukmanovi Svetozar »Tempo«.

Terzi dr, šef ustaškog izdava kog zavoda, 1085, 1086.

Tesli , 1402.

Thon Hans, Volksdeutscher, preseljenik iz Bosne, 1196.

Thurner dr vidi Turner dr Harald.

Till, pograni ni stražar, 952.

Timari (Timarovi) Berto, zemljoradnik, 1217.

Tito, 142—145, 237, 241, 243, 247, 250, 906, 908, 910, 991, 1225,
1227, 1340, 1450—1454, 1488, 1489, 1495.

Toby, viši sekretar, 187, 365, 384, 431, 444, 452.

Todorovi Velimir (Sava), 847.

Tollkuehn, SS-podoficir, 891.

Tomas, zemljoradnik, 473.

Tomaš, partizan, polit, komesar, 378.

Tomaševi Dragomir, inženjer, 741.

Tomi Viktor, ustaški kapetan, 1382—1385.

Tomovi Anto, prpadnik srpske državne propagande, ne-
ma ki agent, 562.

Tomši (Tomši evo) Vida, 241.

Top i , profesor, komandant musliman, milicije, 1319.

Toth dr, ministar NDH, 1085, 1086.

Töth István, 1017.

Trajkovi Dušan, radnik, 887, 889.

Tratinschek, poru nik ES-a, 1493.

Treeck dr, pukovnik policije, 494.

Tremi, Siegfried, šef propagande Štajerskog domovinskog sa-
veza, 194, 228, 251.

Treu Rudolf, profesor, saradnik policiskog atašea Zagreb, 694,
981, 1061, 1330, 1387, 1388, 1498.

Trnini or e, šef policiskog kvarta u Beogradu, 789.

Troestel, potporu nik zaštitne policije, 976.

Trubarac Ljuban-Savan, 893.

Trunecka František, student medicine, 676.

Tschammer und Osten von, vo a sporta Reich-a, 1345.

Tschetsch Antonia vidi e Antonija.
Tuner (Tunners) Michael, apotekar, 608, 610, 612, 614.
Turina dr Oskar, gen. konzul NDH u Be u, 1137.
Turner dr Harald, SS-pukovnik-general i državni savetnik,
537, 584, 708, 709, 842, 843, 1004, 1046.

Udet, nema . vazduhoplovni general, 111, 112.
üdet Lojzet, pripadnik NOP-a, 241.
Ueberbeirsteiner, 408.
Uiberreither Siegfried, Gauleiter, 204, 207, 212, 303, 327—329,
1139, 1140.
Ulimann, 200.
Ulrich, 711, 712.
Ulrich, SS-kapetan, 1102, 1103.
Umpfenbach, SS-major, 352, 354.
»Unger« vidi Marty dr, mad. ob. oficir, nema ki agent.
Uroševi (iz Stapara), 630.
Urrag, narednik, 600.

Vale Max, rez. potporu nik, 265.
Vasary, major Abwehr-a, 1224.
Vasi , etn. kapetan, 908.
Vauhnik Vladimir, pukovnik, 688.
Veesenmayer dr Edmund, 1069.
Veli kovi Vasilije, 925.
Veliki muftija vidi Huseini Emin el.
Velikovi Božidar, železni , inovnik, 738, 739.
Velimirovi dr Nikolaj, episkop, 994—997, 1004, 1005, 1007,
1008.
Velji Gordana, u enica gimnazije, 608, 610—612, 614.
Velji Miloje, paroh, 614.
Veljkovi Sava, poštan. inovnik, 810—813.
»Vera«, agentkinja Gestapo-a Beograd, 636, 637.
Vergun Dimitrije, emigrant iz isto ne Galicije, 675.
Vesi , etn. komandant, 911.
Vidmar Josip, 238.
Vidmar dr Roman, lekar, 387—391, 454, 456, 458—462.
»Vido« vidi Caki Vidosav.
Vikentije, vikarni episkop vidi Prodanov Vikentije.
Vilfan dr, 142.
Vincent Charles, trg. putnik, 689.

Vitorovi Milan, radnik, 927.
Vitzthum grof, major, 161, 162.
Vlahov Dmitar, publicista, 236.
Vlaški Dobrila, 881.
Vodusk dr Zigo, 241.
Vogel Emil, krim. asistent, 443.
Vogt dr Jupp, SS-potpukovnik, 410, 411, 1352, 1463.
Vohn Karistan, zemljoradnik, 1217.
Vojacimovi vidi Vujasinovi Todor.
»Vojin«, polit, komesar partizan, bataljona, 385.
Vojinovi Teodor, upravnik policije u N. Sadu, 110.
Vojnovi Marija, grofica vidi Schidlovka (r. Vojnovi) Marija,
grofica.
Vojtanovsky, pretstavnik »Ukrajinskog pretstavništva«, 1322,
1323.
Voki Ante, ustaški pukovnik i ministar NDH, 1311, 1313,
1314, 1387, 1388.
Volek Ivo, 627, 628.
Volkenborn, SS-potpukovnik, 128, 470.
Vollmer, SS-poru nik, 1460.
Vragovi dr, šef policije u Zagrebu, 1396.
Vran i dr Vjekoslav, ministar NDH, 1089, 1102, 1103, 1111,
1314, 1319, 1373, 1375, 1420, 1421.
Vraneš Bogdan, trgovac, 602.
Vratovi dr Mirko, potpretsednik »Saveza emigranata«, 623.
Vu ik Milan, 1484.
Vuja i Marko, 236.
Vujasinovi Todor, 237.
Vuji Vladimir, 575.
Vukmanovi Svetozar »Tempo«, 704, 705, 931, 932.
Vukmirovi Aran el, policiski službenik-agent 787.
Vukovi Zoran, agent Abwehr-a Beograd, 576, 577.

Wachernig, kapetan, 631.
Wagner, potporu nik policije, 919.
Wagner dr, funkcioner RSHA, 769, 770.
Waldau von, general, 101, 103.
Wallner, kapetan, 1436.
Wandesieben, SS-potpukovnik, 985, 998, 1000, 1001.
Waneck, (Wannek), SS-major-ppukovnik, 743, 1079.
Wanner, kapetan, 1264, 1265.

»Weber« vidi Bani Milan.
Wehofer, major zaštitne policije, 978.
Wehrmann, kapetan zaštitne policije, 974, 976.
Weichs, von Freiherr, generalfeldmaršal, 1071, 1072, 1124.
Weidig, podoficir Tajne vojne policije, 1022, 1023.
Weigl, rukovodilac preduze a, 1283.
Weilbach, kapetan, 597.
Weimann dr, SS-major — Stapo Graz, 675, 690.
Weimann (Weinmann) dr, SS-kapetan-major, Sipo i SD Beograd, 741, 982, 991, 1006, 1501.
Weimann (Weinmann) SS-potpukovnik, RSHA Uprava IV, 531, 1090, 1091, 1094, 1422, 1470.
Weiss, SS-potpukovnik, 966.
Weiss Alfons, kapetan korvete (Abwehr-a), 117.
Werner, funkcioner RSHA, 99.
Werner Ritter, von Solvis vidi Solvis Werner, Ritter von.
Werwath, podoficir Tajne vojne policije, 1289.
Wesseli R., tuma , 849.
Westen Max Adolf ing., industrijalac, agent SD-a, 303, 306, 310.
Wienecke, SS-kapetan, 607, 609, 614, 615, 639, 641, 693, 715, 716, 727, 728, 737, 765, 766, 777, 783—785, 808, 813, 838, 883, 884, 887, 890—892, 898, 899, 927, 931, 933, 934, 1057, 1058.
Wiesche, podoficir, 1287.
Wiesinger, 1304.
Wilkening, SS-podoficir, 752.
Winter, SS-potporu nik, 735.
Winzer, SS-podoficir, 724, 725.
Witiska, SS-major, 177.
Wohl vidi Karlovi , profesor.
Wolf, major Abwehr-a, 603.
Wolfram Slavko, funkcioner ustaške policije, 1413.
Wollny, potporu nik, 599, 600, 792, 793.
Wozniakowski dr, poljski emigrant, 1470.
Wrede von knez, konji ki kapetan, 1011.
Wudi Karl, mesni vo a Nema . narodnosne grupe 1198.
Wuehrer Theodor, SS-kapetan, 1130—1133, 1138—1140.
Wutz, 998.

Zabol Radmila, 1376.
Zaji Mileva, 927.
Zappe, SS-poru nik, 681, 808, 1042, 1044.
Zdjelari (Zdjelarevi , Zdjelarevi), agent SD-a, 1281—1283.
Zebi , vo a sporta NDH, 1417, 1418.
Ze evi Bogoljub, etn. kurir, 741, 742.
Ze evi dr Nastadin, lekar, 915.
Ze evi Vlado, 237.
Zeiner, krim. službenik, 455, 457.
Zekovi Borisav, etnik, 676.
Zemljak Josef, profesor, 241.
Zenchi vidi Senchi, ital. kapetan.
Zetter, 198.
Zibell, viši krim. sekretar, 365, 432.
Ziherl Boris, 241.
Zimmer, 1289.
Zimmermann, kaplar — radiotelegrafista, 1258.
Zimmermann dr, kapetan, 829.
Zlati anin Radivoje, 725.
Zlodi, ustaški potporu nik, 1232.
Znidarši , agent SD-a, 1411.
Zoeller, SS-potporu nik, 1045, 1046.
Zombra Gmitar, doma ica, 1439, 1440.
Zore Cecilija, artistkinja, 689.
Zubi , nastavnik, 1181.
Zukiati Karl, trgovac, 383.
Zwejanov Ziva vidi Cvejanov Ziva, železni . službenik.

Žab i , ustaški pporu nik, 1232.
Žagar Albin, agent Gestapo-a, 463.
Zarkovi Petar, radnik, 887, 889.
Zivi Toma, 881.
Zivkovi , 1006.
Zivkovi Nikola, 729.
Zivkovi Radomir, 925.
Zivkovi Zivojin, zemljoradnik, 930.
Zižanovi , ustaški zastavnik, 1115, 1116.
Zujovi (Zukovi) Sreten, 237.
Zuržul Aleksandar, 930—933.
Zuržul Petar, 931-933.

Žuržul Tamara »Mara«, u enica, 930, 931, 933.
Žuržul (Popovi enko) Tatjana, 931, 933.

- »11« vidi Š epanovi Branko, poštan. službenik.
- »38« vidi Feher Andräs, ma arski obaveštajni agent.
- »118« vidi Savkovi Miodrag, biv. novinar.
- »119«, agent BdS-a Beograd, 542.
- »47 46« — W-Mann (pouzdanik-informator) KdS-a Maribor, 455.
- »47 47« vidi Vidmar dr Roman, lekar.
- »8201« vidi Kungel Adalbert, glavni opunomo enik Uprave VI RSHA za NDH.
- »11918« vidi Hriberscek Anton, agent SD-a.
- »38671« vidi Feher Andräs, ma arski obaveštajni agent.

- »X XV« vidi Hoerschelmann von Eppichnellen Waldemar, beloemigrant.

SPISAK SKRA ENICA

- ABP** — *Auslandsbriefpruefstelle*, Cenzurna ustanova za poštanski saobraćaj sa inostranstvom.
- AK** — *Abwehrkommando*, Komanda (odeljenje) Abwehr-a.
- AK** — *Armeekorps*, Armiski korpus.
- Amt Asl./Abw.** — *Amt Ausland/Abwehr*, Uprava Inostranstvo/Odbrana — Centrala vojne ob. službe u sastavu Vrhovne komande Wehrmacht-a.
- Amt Wi/Rue** — *Amt Wirtschaft'Ruestung*, Uprava Privreda/Naoružanje — Uprava za ratnu proizvodnju u sastavu Vrhovne komande Wehrmacht-a.
- AO** — *Abwehroffizier*, oficir Abwehr-a, kontraobaveštajni oficir.
- AO der NSDAP** — *Auslandsorganisation der NSDAP*, Inostrana (zagrani na) organizacija NSDAP (nacističke partije).
- AOK** — *Armeeoberkommando*, Komanda armije.
- APA** — *Arbeitspolitisches Amt*, Uprava za socijalnu politiku.
- Ast** — *Abwehrstelle*, Nadleštvo Abwehr-a (teritorijalno).
- AT** — *Abwehrtrupp*, Abwehr-ov trup, ogranak Abwehr-a u operativnom području.
- ATP** — *Auslandstelegrammpruefstelle*, Cenzurna ustanova za telegrafski saobraćaj sa inostranstvom.
- BDM** — *Bund deutscher Maedel*, Savez nemačkih devojaka, ženska omladinska organizacija nacističke partije, u sastavu Hitler-ove omladine.
- BdO** — *Befehlshaber der Ordnungspolizei*, Zapovednik policije poretka.
- BdS** — *Befehlshaber der Sicherheitspolizei*, Zapovednik policije bezbednosti i SD-a.
- Btl** — *Battalion*, bataljon.

CdS — *Chef der Sicherheitspolizei*, Šef policije bezbednosti.
CdZ — *Chef der Zivilverwaltung*, Šef civilne uprave.

DAF — *Deutsche Arbeitsfront*, Nema ki front rada.

Div. — *Division*, divizija.

DM — *Deutsche Mannschaft*, Nema ka mom ad, poluvojni ka organizacija Volksdeutscher-a.

EG — *Einsatzgruppe*, Operativna (akciona) grupa, formacija Sipo i SD-a na okupiranim teritorijama.

EK — *Einsatzkommando*, Operativna (akciona) komanda, formacija Sipo i SD-a na okupiranim teritorijama.

ES — *Einsatzstaffel*, Operativni odred, vojni ka organizacija Volksdeutscher-a.

FAK — *Frontaufklaerungskommando*, Komanda za izvi anje fronta, Abwehr-ovo nadležstvo u operativnom području.

FAT — *Frontaufklaerungstrupp*, Trup za izvi anje fronta, Abwehr-ov ogranak podre en FAK-u.

FK — *Feldkommandantur*, Vojna komandantura, vojno-upravno nadležstvo na okupiranim teritorijama.

geh. — *geheim*, tajno (oznaka u služb, prepisci).

Gen. — *General*, general.

Genlt. — *Generalleutnant*, generallajtnant.

Genmaj. — *Generalmajor*, generalmajor.

Gestapo — *Geheime Staatspolizei*, Tajna državna policija (politika).

GFP — *Geheime Feldpolizei*, Tajna vojna policija.

g. Kdos — *geheime Kommandosache*, tajni komandni predmet (viši stepen tajnosti u služb, prepisci, vojnoj).

Greko — *Grenzpolizeikommissariat*, Komesarijat pograni ne policije.

Grepo — *Grenzpolizei*, Pograni na policija.

gRs — *geheime Reichssache*, tajni predmet Reich-a (viši stepen tajnosti u službenoj prepisci, civilnoj).

Gruf — *Gruppenfuehrer*, vo a grupe, generalski in u nacističkim formacijama SS i SA.

Gruppe AO — *Gruppe Abwehroffiziere*, Grupa oficira Abwehr-a, kontraobaveštajno nadležstvo vojne ob. službe, dodeljeno teritorijalnim komandantima Wehrmacht-a.

GV-Mann — *Gegner-V-Mann*, agent (V-Mann) poturen protivniku.

Haka — *Hafenkapitaen*, lu ki kapetan.

Hako — *Hafenkommando*, Komanda luke.

HJ — *Hitlerjugend*, Hitler-ova omladina, opšta nacisti ka omladinska organizacija.

Hptm. — *Hauptmann*, kapetan (izuzev u konjici).

QH — *Hauptquartier*, glavni stan, tj. sedište štaba.

H'stuf — *Hauptsturmfuehrer*, kapetanski in u SS-u i SA-u.

IdS — *Inspekteur der Sicherheitspolizei*, Inspektor policije bezbednosti.

KAss — *Kriminalassistent*, kriminalni asistent.

KdO — *Kommandeur der Ordnungspolizei*, Komandant policije poretka.

KdS — *Kommandeur der Sicherheitspolizei*, Komandant policije bezbednosti i SD-a.

KK — *Kreiskommandantur*, Okružna komandantura, vojno-upravno nadležstvo na okupiranim teritorijama.

KO — *Kriegsorganisation*, Ratna organizacija, nadležstvo Abwehr-a u neutralnim zemljama i zemljama u savezu sa Nema kom.

Komp. — *Kompanie*, eta.

KOS — *Kriminal-Obersekretaer*, viši kriminalni sekretar.

KR — *Kriminalrat*, kriminalni savetnik.

KVR — *Kreisverwaltungsrat*, ratno-upravni savetnik.

KS — *Kriminalsekretaer*, kriminalni sekretar.

L — *Leiter*, starešina nadležstva.

Lt. — *Leutnant*, potporučnik.

Lw. F. Ueb. Komp. — *Luftwaffen-Funkueberwachungskompagnie*, vazduhoplovna eta za nadzor nad radio-saobraćajem (prislušna služba vazduhoplovstva).

- Maj.** — *Major*, major.
- MK** — *Meldekopf*, obaveštajni punkt (Abwehr-a).
- MNO** — *Marine-Nachrichtenoffizier*, mornari ki obaveštajni oficir.
- (mot.)** — *motorisiert*, motorizovano, oznaka za motorizovane jedinice, dodaje se njihovom nazivu.
- N-Keferat** — *Nachrichtenreferat*, obaveštajni referat (kod Gestapo-a).
- NA (ili Na)** — *Nachrichtenabteilung*, bataljon za vezu (upotrebljava se za prislušnu službu kopnene vojske).
- Nest** — *Nebenstelle*, niža teritorijalna ustanova Abwehr-a, podre ena Ast-u.
- NSDAP** — *Nationalsozialistische Deutsche Arbeiterpartei*, Nama ka nacionalsocijalisti ka radni ka partija, zvani ni naziv nacisti ke partije.
- NSFO** — *Nationalsozialistischer Führungsoffizier*, Oficir za nacionalsocijalisti ko izgra ivanje u Wehrmacht-u.
- NSKK** — *Nationalsozialistisches Kraftfahrerkorps*, Nacional-socijalisti ki auto-moto korpus, formacija nacisti ke stranke.
- NSLB** — *Nationalsozialistischer Lehrerbund*, Nacionalsocijalisti ki u iteljski savez.
- NSV** — *Nationalsozialistische Volkswohlfahrt*, Nacionalsocijalisti ka narodna dobrobit, nacisti ka organizacija za socijalno i karitativno staranje.
- Oberf.** — *Oberfuehrer*, viši pukovnik, in u SS-u i SA-u, između pukovni kog i generalskog.
- Obit.** — *Oberleutnant*, poru nik.
- Obst.** — *Oberst*, pukovnik.
- C'bstlt.** — *Oberstleutnant*, potpukovnik.
- O'Gruf** — *Obergruppenfuehrer*, viši vo a grupe, generalski in u SA-u i SS-u.
- OK** — *Ortskommandantur*, Komanda mesta.
- OKH** — *Oberkommando des Heeres*, Vrhovna komanda suvozemne vojske.
- OKL** — *Oberkommando der Luftwaffe*, Vrhovna komanda ratnog vazduhoplovstva.
- OKM** — *Oberkommando der Kriegsmarine*, Vrhovna komanda ratne mornarice.

- OKR** — *Oberkriminalrat*, viši kriminalni savetnik.
- OKVR** — *Oberkriegsverwaltungsrat*, viši vojno-upravni savetnik.
- OKW** — *Oberkommando der Wehrmacht*, Vrhovna komanda Wehrmacht-a.
- OQu** — *Oberquartiermeister*, pomoćnik na čelu generalštaba, tako je i kod vojnih grupa.
- Orpo** — *Ordnungspolizei*, Policija poretka.
- ORR** — *Oberregierungsrat*, viši vladin savetnik.
- Ostuf** — *Obersturmbannführer*, potpukovnik u SA-u i SS-u.
- Ostuf** — *Obersturmführer*, poručnik u SA-u i SS-u.
- OT** — *Organisation Todt*, Organizacija Todt, tehnička organizacija Trećeg Reich-a.
- O. U.** — *Ort der Unterkunft*, mesto smeštaja (upotrebljava se u vojnoj prepisci, odgovara oznakama »Položaj« ili »Mesto štaba«).
- Qu** — *Quartiermeister*, pomoćnik na čelu štaba u višim komandama.
- RAD** — *Reichsarbeitsdienst*, Služba rada Reich-a.
- Reg.** — *Registratur*, registratura.
- RLM** — *Reichsluftfahrtministerium*, Ministarstvo vazduhoplovstva Reich-a.
- RR** — *Regierungsrat*, vladin savetnik.
- RSHA** — *Reichssicherheitshauptamt*, Glavna uprava bezbednosti Reich-a.
- SA** — *Sturmabteilungen*, Jurišni odredi, formacija nacističke partije.
- Schupo** — *Schutzpolizei*, Zaštitna policija (u sastavu policije poretka).
- SD** — *Sicherheitsdienst*, Služba bezbednosti, na istu kao partijska obavestajna služba.
- SFK** — *Serbisches Freiwilligenkorps*, SDK — Srpski dobrovoljački korpus, kvislinška formacija.
- Sipo** — *Sicherheitspolizei*, Policija bezbednosti.
- SS** — *Schutzstaffeln*, Zaštitni odredi, formacija nacističke partije.

SSW — *Serbische Staatswache*, SDS — Srpska državna straža, kvislinška formacija.

Staf — *Standartenfuehrer*, pukovni ki in u SA-u i SS-u.

Stapo — *Staatspolizei*, državna policija (Gestapo).

StHB — *Steierischer Heimatsbund*, Štajerski domovinski savez, organizacija Volksdeutscher-a u Štajerskoj.

Stpkt. — *Stuetzpunkt*, Uporište.

Stubaf — *Sturmabfuhrer*, majorski in u SA-u i SS-u.

Ustuf — *Untersturmfuehrer*, potporučnik in u SA-u i SS-u.

V-Man (VM) — *Vertrauensmann*, poverenik, agent.

VAO — *Vorgesobener Abwehroffizier*, Istureni Abwehr-ov oficir.

VB II (VB I) *Verbindungsoffizier* — *Befehlshaber*, oficir za vezu BdS-a Beograd sa Vojnim zapovednikom i okupacionim vlastima u Srbiji.

VDA — *Verein fuer das Deutschtum im Auslande*, Savez za nemstvo u inostranstvu, organizacija za rad sa Volksdeutscher-ima.

VOMI — *Volksdeutsche Mittelstelle*, centralna ustanova za rad sa Volksdeutscher-ima u vrhovnom rukovodstvu SS-a (jedna od 12 glavnih uprava).

W-Person — informator (Gestapo-a).

WFSt — *Wehrmachtsfuhrungsstab*, Rukovodni štab Wehrmacht-a.

ZABP — *Zentralauswertung der Auslandsbriefpruefstellen*, Centralna ustanova za cenzuru poštanskog saobraćaja sa inostranstvom.

z. b. V. — *zur besonderen Verwendung*, za specijalnu upotrebu.

Ia — (*u Wehrmacht-u*) operativni oficir u štabu.

Ic — (*u Wehrmacht-u*) obaveštajni oficir u štabu.

Ic/AO — *Ic/Abwehroffizier*, obaveštajni oficir Ic odeljenja u višim štabovima.

III — (*u ustanovama RSHA*), Odeljenje SD-a.

IV — (*u ustanovama RSHA*), Odeljenje Gestapo-a.

V — (*u ustanovama RSHA*), Odeljenje kriminalne policije.

VI — (*u ustanovama RSHA*), Odeljenje zagranicne ob. sluzbe

ISPRAVKE

VAŽNIJIH ŠTAMPARSKIH GREŠAKA

Strana	Red	Stoji	Treba
1064	6 ozdo	Abvehr	Abwehr
1065	10 ozgo	Legitimacija	Legitimacije
1072	3 ozgo	Vašoj ljubeznoj	Vašoj ljubaznoj
1078	6 ozgo	unututrašnjih	unutrašnjih
1088	7 ozgo	policiskih krugovima	policiskim krugovima
1141	6 ozdo	Talošnji telegram	Tamošnji telegram
1148	11 ozgo	žrtvovao svoj	žrtvovalo svoj
1152	18 ozdo	dalje obuke	i dalje obuke
1166	14 ozdo--	zemunskom srezu	Zemunskom srezu
1197	1 ozgo	videli da	videla da
1223	1 ozdo	se zastaviti	se sastaviti
1237	8 ozdo	šta jedan	što jedan
1237	6 ozdo	dolazi ispred 7 reda	
1257	3 ozgo	ogranka u	ogranaka u
1272	u potpisu	Buckwich	Bukwich
1300	1 ozdo	imao pustiti	ima pustiti
1303	3 ozgo	prnktom	punktom
1314	10 ozgo	vo e	vo om
1344	4 ozdo	oslanjao	oslanjalo
1349	10 ozgo	mome	svome
1350	4 ozgo	Reishsfuehrer	Reichsfuehrer
1373	16 ozdo	i onima	i o onima
1407	17 ozgo	briše se ceo red i dolazi:	stavljen po nalogu poslanika. Stoga držim najpovoljnijim
1453	19 ozdo	huškali u	huškani u
1456	12 ozgo	Prabeglice	Prebeglice
1470	10 i 11 ozdo	Janina Kowalska	Janinu Kowalsku
1510	15 ozgo	deatnosti	delatnosti
1512	9 ozdo	prigovara	prigovora
1516	15 ozgo	roditelja i sestre	roditelja i erke
1539	3 ozdo	se nalaze	se nalazio
1543	1 ozdo	tarovom	patorovom
1610	9 ozdo	bezonderen	besonderen